

**UCHWAŁA NR XXII/143/2016
RADY MIEJSKIEJ GORZOWA ŚLĄSKIEGO**

z dnia 29 czerwca 2016 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Gorzów Śląski na lata 2016-2026 oraz Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Gorzów Śląski na lata 2016-2020”

Na podstawie art. 18 ust. 1, i 2 pkt 2 i 6 w związku z art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2016r. poz. 446) i art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015r o rewitalizacji (Dz.U. 2015r poz. 1777) **Rada Miejska Gorzowa Śląskiego uchwala, co następuje:**

- § 1. Przyjąć Strategię Rozwoju Gminy Gorzów Śląski na lata 2016-2026 stanowiącą załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały oraz Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Gorzów Śląski na lata 2016-2020 stanowiący załącznik Nr 2 do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gorzowa Śląskiego.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Wiceprzewodniczący Rady

Robert Malecha

STRATEGIA ROZWOJU GMINY GORZÓW ŚLĄSKI NA LATA 2016 - 2026

INSTYTUT BADAWCZY IPC SPÓŁKA Z O.O.
CZERWIEC | 2016

SPIS TREŚCI

I. Diagnoza społeczno-gospodarcza gminy Gorzów Śląski.....	3
Przestrzeń i środowisko.....	4
1. Charakterystyka gminy ze względu na położenie.....	4
1.1 Położenie.....	4
1.2 Powierzchnia i przestrzeń.....	7
1.3 Historia.....	9
2. Środowisko naturalne.....	14
2.1 Surowce mineralne.....	14
2.2 Klimat.....	14
2.2.1 Scenariusze zmian klimatu.....	17
2.2.3 Odnawialne źródła energii.....	17
2.3 Gleby.....	23
2.4 Wody.....	23
2.4.1 Wody powierzchniowe.....	23
2.4.2 Wody podziemne.....	24
2.5 Zasoby przyrodnicze.....	27
3. Infrastruktura techniczna.....	29
3.1 Transport i komunikacja.....	29
3.2 Drogi.....	31
3.3 Drogi i ścieżki rowerowe.....	33
3.4 Mieszkalnictwo i inwestycje.....	33
3.4 Gazownictwo, energetyka i ciepłownictwo.....	36
3.5 Gospodarka wodno-kanalizacyjna.....	38
3.6 Gospodarka odpadami.....	40
Sfera społeczna.....	41
4. Demografia.....	41
4.1 Ludność.....	41
5. Usługi społeczne.....	49
5.1 Ochrona zdrowia.....	49
5.2 Opieka społeczna.....	50
5.3 Bezpieczeństwo.....	52
5.4 Edukacja.....	53
6. Kultura czasu wolnego.....	56
6.1 Najważniejsze kulturalne imprezy cykliczne.....	56
6.2 Biblioteka Publiczna.....	57
6.3 Sport.....	60

6.4. Potencjał turystyczny i dziedzictwo kulturowe	62
6.4.1 Dziedzictwo kulturowe	62
6.4.2 Atrakcje turystyczne	67
6.4.3 Baza turystyczna	69
7. Aktywność społeczna.....	72
7.1 Organizacje pozarządowe.....	72
7.2 Udział w wyborach	75
7.3 Współpraca ponadlokalna	76
Sfera gospodarcza	77
8. Gospodarka i przedsiębiorczość	77
8.1 Podmioty gospodarcze.	77
8.2 Inteligentne specjalizacje	84
8.3. Rynek pracy	85
8.4 Bezrobocie	91
9. Finanse gminy.....	94
II. Strategia rozwoju gminy Gorzów Śląski na lata 2016 – 2026.....	98
1. Podsumowanie diagnozy, w tym identyfikacja problemów rozwoju miasta i gminy Gorzów Śląski	99
2. Misja	104
3. Wizja rozwoju miasta i gminy.....	105
4. Analiza SWOT	107
5. Cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działań	112
6. Zgodność strategii z dokumentami planistyczno-strategicznymi regionu	117
7. System wdrażania oraz monitorowania	122
8. Źródła finansowania	127
9. Opis konsultacji społecznych.....	128
10. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	129
11. Spis map, tabel, wykresów	130
12. Bibliografia.....	133

I. Diagnoza społeczno-gospodarcza gminy Gorzów Śląski

Niniejsza część stanowi diagnozę stanu społeczno-gospodarczego gminy Gorzów Śląski. Diagnoza została wykonana w oparciu o metodę *desk research*, tj. analizę danych zastanych oraz badania ilościowe i jakościowe z mieszkańcami oraz lokalnymi liderami.

Metoda *desk reserch* to metoda badań społecznych lub marketingowych, która zakłada szczegółową analizę istniejących już i dostępnych danych. Realizacja projektu typu *desk research* nie jest związana z pozyskiwaniem nowych informacji, a jedynie scaleniem, przetworzeniem i analizą danych rozproszonych dotychczas wśród rozmaitych źródeł. Zastosowana analiza danych zastanych pozwoliła na zebranie podstawowych informacji na temat sytuacji społeczno-gospodarczej.

Badania ilościowe przeprowadzone zostały w oparciu o technikę PAPI. Badania PAPI (Paper And Pencil Interview) realizowane były techniką ankierskich wywiadów osobistych/audytoryjnych „face to face”. Wywiad może być przeprowadzany w dowolnym miejscu a kwestionariusz do badania jest w formie papierowej. Pytania czytane były przez ankietera, który jednocześnie zapisywał odpowiedzi respondenta.

Dane zebrane w trakcie diagnozy stanowiły podstawę do dalszych pogłębionych analiz na etapie formułowania Strategii Rozwoju.

Przestrzeń i środowisko

1. Charakterystyka gminy ze względu na położenie

1.1 Położenie

Gmina Gorzów Śląski jest gminą miejsko-wiejską położoną w północno-wschodniej części województwa opolskiego, w powiecie oleskim na pograniczu z województwem łódzkim. Sąsiaduje z następującymi gminami: Praszka, Olesno, Radłów, Byczyna, Kluczbork (województwo opolskie) oraz Skomlin i Łubnice (województwo łódzkie). Granice: północna, południowa i zachodnia są granicami sztucznymi, natomiast granica wschodnia gminy przebiega wzdłuż rzeki Proсны.

Mapa 1. Podział administracyjny powiatu oleskiego

Źródło: osp.orgi.pl

Powierzchnia gminy wynosi 154,12 km², z czego 18,68 km² położonych jest w granicach administracyjnych miasta Gorzowa Śląskiego. Łączna powierzchnia gminy stanowi 15,81 % powierzchni powiatu oleskiego oraz 1,64 % powierzchni województwa opolskiego.

Siedzibą urzędu miejskiego jest położone w środkowo-wschodniej części gminy miasto Gorzów Śląski. W skład gminy obok miasta wchodzi 14 sołectw. Należą do nich:

- Budzów,
- Dębina,

- Goła,
- Jamy,
- Jastrzygowice,
- Kobyła Góra,
- Kozłowice,
- Kozłowice,
- Krzyżanowice,
- Nowa Wieś,
- Pakoszów,
- Skrońsko,
- Uszyce,
- Zdziechowice.

Najwyżej położony punkt w gminie zlokalizowany jest na południowy zachód od miejscowości Goła, na Płaskowyżu Helenowskim, natomiast najniżej usytuowany jest obszar położony w dolinie rzeki Proсны, w rejonie miejscowości Goła.

Gmina Gorzów Śląski leży na pograniczu dwóch jednostek geologicznych: monokliny przedsudeckiej i monokliny śląska- krakowskiej. Podłoże geologiczne terenu gminy stanowią utwory jury i trzeciorzędu, które przykryte są od powierzchni zmiennej miąższości warstwą utworów czwartorzędowych zarówno plejstoceńskich i holocenijskich.

Budowa geologiczna gminy, zaznaczająca się w szczególności zdecydowaną przewagą utworów piaszczystych i piaszczysto- żwirowych genezy wodnolodowcowej i lodowcowej oraz piaskowców, mułowców, iłowców i iłów dolno i środkowojurajskich stwarza warunki do prowadzenia eksploatacji surowców mineralnych dla potrzeb lokalnej gospodarki.

Złoże piasków czwartorzędowych w Krzyżanowicach położone jest na północny- zachód od miejscowości Krzyżanowice. Przedmiotem eksploatacji jest piasek dla celów budowlanych.

Na terenie gminy występują także udokumentowane złoża torfu. Zlokalizowane są w obszarach zasobowych Proсна- Bezula i Proсна- jelonki. Nie są jednak eksploatowane z uwagi na funkcję jaką pełnią w obiegu przyrodniczym.

Gmina Gorzów Śląski leży w obrębie jednostki morfologicznej zwanej Wyżyną Woźnicko- Wieluńską. Jednostka ta ma zasadniczy wpływ na urozmaicenie ukształtowanie terenu. Pod względem morfologicznym obszar gminy cechuje się rzeźbą o charakterze falisto- pagórkowatym i pagórkowatym w środkowej i południowej części gminy.

Gleby Gminy Gorzów Śląski wykształciły się z utworów pochodzenia czwartorzędowego wodnolodowcowego, aluwialnego oraz z utworów pochodzenia jurajskiego. Doliny rzeczne zajęte są przez gleby hydrogeniczne: torfy, gleby mułowo- torfowe oraz mady. Gleby Gminy reprezentowane są głównie przez następujące typy: gleby brunatne, gleby bielcowe, czarne ziemie i hydrogeniczne ww.¹

---

¹ Źródło: gorzowslaski.pl

Mapa 2. Mapa Gminy Gorzów Śląski

Źródło: bip.gorzowslaski.pl

1.2 Powierzchnia i przestrzeń

Powierzchnia całkowita gminy wynosi 15 371 ha. Największą powierzchnię gminy zajmują użytki rolne – 72,98%, w tym grunty orne 57,39%. Udział użytków rolnych w powierzchni gminy jest zauważalnie wyższy od danych notowanych dla kraju, województwa, a także powiatu oleskiego. W strukturze użytkowania użytków rolnych największy udział mają grunty orne (79%). Znaczny jest także udział łąk (13%) oraz pastwisk (4%).

Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów – stan na 31 XII 2014

Wyszczególnienie	Gorzów Śląski		Powiat oleski		woj. opolskie		POLSKA	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
grunty orne	8 822	57,39%	43 915	45,12%	491 248	52,19%	13 818 845	44,19%
sady	36	0,23%	279	0,29%	3 318	0,35%	285 402	0,91%
łąki trwałe	1 500	9,76%	8 639	8,88%	67 439	7,17%	2 260 372	7,23%
pastwiska trwałe	490	3,19%	2 817	2,89%	18 045	1,92%	1 612 789	5,16%
grunty rolne zabudowane	287	1,87%	1 843	1,89%	12 591	1,34%	528 612	1,69%
grunty pod stawami	2	0,01%	14	0,01%	4 333	0,46%	78 657	0,25%
grunty pod rowami	81	0,53%	351	0,36%	4 135	0,44%	132 411	0,42%
użytki rolne razem	11 218	72,98%	57 858	59,44%	601 109	63,87%	18 717 088	59,86%
powierzchnia ogółem	15 371		97 338		941 187		31 267 967	

Źródło: GUS/BDL

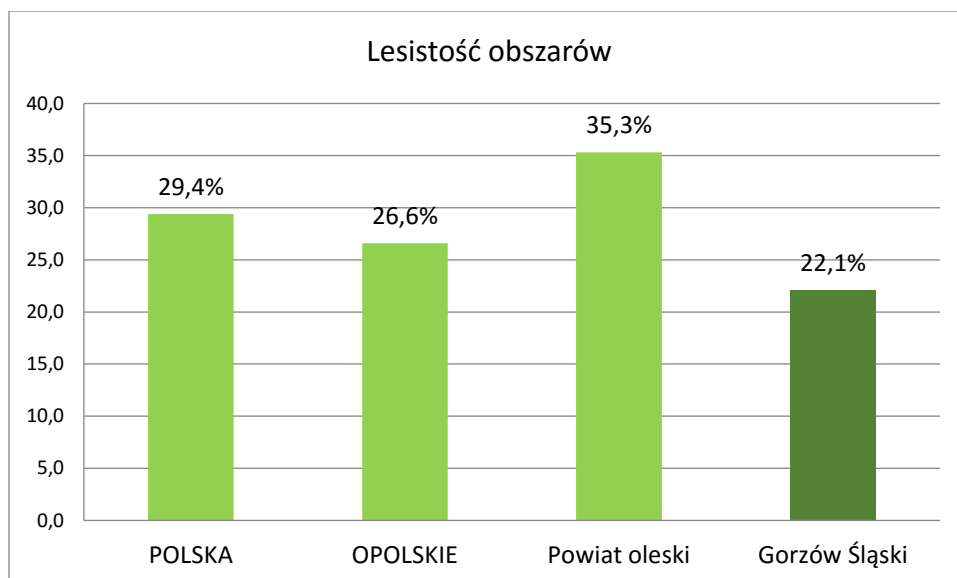
Wykres 1. Struktura użytków rolnych Gminy Gorzów Śląski – stan na 31 XII 2014

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku 22,1% powierzchni gminy Gorzów Śląski zajmowały lasy. Lesistość gminy była niższa od lesistości kraju, województwa jak również powiatu oleskiego. W powiecie oleskim udział lasów w powierzchni wynosił aż 35,5%.

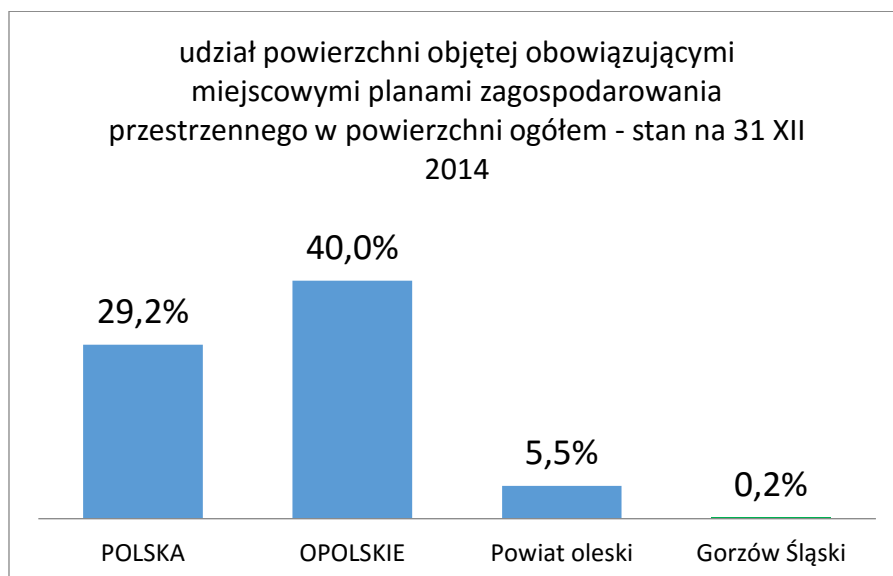
Wykres 2. Lesistość - stan na 31 XII 2014

Źródło: GUS/BDL

Wg danych GUS w 2014 roku gmina Gorzów Śląski posiadała 4 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które obejmowały nieznaczną powierzchnię gminy, wynoszącą zaledwie 0,2%. Dla porównania w województwie opolskim miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego objętych było 40% powierzchni, w kraju 29,2%.

Wykres 3. Odsetek powierzchni gminy objętych planami zagospodarowania przestrzennego stan na 31 XII 2014 roku

Źródło: GUS/BDL

Gmina Gorzów Śląski Uchwałą Rady Gminy nr XLVI/353/2010 Załącznik nr 1 z dnia 30 września 2010 roku przyjęła Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gorzów Śląski.

1.3 Historia

W źródłach pisanych o Gorzowie Śląskim mówi się jako o grodzie kasztelańskim pod nazwą "Landsberg" po raz pierwszy w 1270 roku. Nazwa ta składa się z dwóch członów "Land" - kraj, kraina, teren, ziemia oraz "Berg" czyli góra. W okolicach Gorzowa Śląskiego gór raczej nie ma, pochodzenia tego słowa upatruje się zatem w czasowniku "bergen" o znaczeniu - chronić, ukrywać się, dawać schronienie. Taka też była rola i zadanie powstałego grodu. W XII wieku powstało na tym terenie szereg grodów kasztelańskich (Olesno, Byczyna, Namysłów), których zadaniem były m.in. funkcje obronne.

Gród gorzowski wypełniał dość dużą lukę między Byczyną a Olesnem. Zlokalizowany prawdopodobnie na pagórku, gdzie obecnie znajduje się plebania, otoczony był od północy i wschodu, czyli od strony rzeki Proсны, szerokim pasmem bagien i mokradeł. Na południe od pagórka przepływała przez bagna rzeka Brynica, dopływ Proсны. Do wnętrza grodu prowadził most zwodzony, którego resztki znaleziono jeszcze przy budowie fundamentów dzisiejszej plebani.

Przypuszczalnie usypany wał ziemny wokół grodu wraz z otaczającymi bagnami i mokradłami stanowił z natury miejsce obronne. Kiedy, tak naprawdę, Gorzów stał się miastem nie jest wiadome. Z dostępnych dokumentów wynika, że jako miasto występuje po raz pierwszy w 1294 roku.

Przyjąć wobec tego można, że przy warowni Landsberg w końcu XIII wieku zostało zachowane miasto na prawie niemieckim. O jego założeniu zdecydowała między innymi jedna z dróg łączących Wrocław z Krakowem prowadząca przez Olkusz, Częstochowę, Gorzów, Kluczbork, Namysłów i Oleśnicę. Na podstawie dalszych dokumentów można ustalić bardzo zmienne politycznie losy miasta w epoce feudalnej do początków XIX wieku.

Gorzów do 1294 r. należał do księstwa wrocławskiego po czym przyłączony został do księstwa głogowskiego. Po śmierci Henryka Głogowczyka (1309) w dokumencie podziałowym z 29 lutego 1312 roku zaznaczono przynależność Gorzowa ze swym okręgiem do księstwa oleśnickiego, później (1323) do księstwa brzesko-legnickiego, od 1329 - jako lenno korony czeskiej.

W tym też czasie Gorzów zmienił swoją przynależność państwową. Dotąd należał do Polski, lecz w 1331 r. Henryk VI Wrocławski uznał się lennikiem króla czeskiego Jana I Luksemburczyka.

Śląsk próbował odzyskać król polski Kazimierz Wielki. W latach 1345-1348 prowadził wojny z Luksemburgami. Jednakże na mocy pokoju podpisanego w Namysłowie 22 listopada 1348 r. Śląsk pozostał we władaniu Karola IV, króla czeskiego i cesarza niemieckiego. Na mocy traktatu podpisanego w Pradze 1 maja 1356 r. Kazimierz Wielki zrzekł się m.in. Kluczborka, Wołczyna, Byczyny i Gorzowa, w zamian za zrzeczenie się przez Karola IV praw do zwierzchnictwa nad księstwem płockim i Mazowszem. Faktycznie miasta te w 1356 r. przechodzą w dożywotnie posiadanie Bolka II świdnicko-jaworskiego. Bolko II przekazał Gorzów w 1363 r. swemu siostrzeńcowi, Władysławowi II Opolczykowi. Kiedy Opolczyk w porozumieniu z Zygmuntem Luksemburkiem usiłował dokonać zamachu na zamek krakowski w 1396 r. Władysław Jagiełło rozprawił się z Opolczykiem, wówczas wojska polskie błyskawicznie wkroczyły na Śląsk i zdobyły Gorzów, Olesno i Lubliniec.

Nabytki przekazał Jagiełło staroście krakowskiemu Spytkowi z Melsztyna, który z kolei dał miasto w zastaw w 1397 r. księciu cieszyńskiemu Przemkowi, najsilniejszemu wówczas z Piastów Śląskich. Około 1400 r. miasto wróciło pod panowanie książąt opolskich i wkrótce po tym stało się miastem prywatnym.

Ostatni Piast Opolski, książę Jan II (zm. 1532) sprzedał Gorzów wraz z okolicznymi wsiami (Jamy, Kościeliska, Więckowice, Goła, Budzów, Nowa Wieś i Pawłowice) szlachcicowi Hansowi

Frankenbergowi z Proślic koło Kluczborka z zastrzeżeniem, że nabywca nie będzie robił żadnych trudności kupcowi i nie ustanowi żadnych nowych ceł. Poza tym, w latach 1469-1526 Gorzów dzielił losy całego Śląska. Ponad dwa wieki pozostawał w rękach rodziny Frankenbergów.

W 1717 roku miasto nabył Adam Ozorowski z Pietrowic Wielkich koło Raciborza. W rodzinie Ozorowskich pozostawał Gorzów do 1764 r.

W późniejszych latach miasto często stawało się przedmiotem różnych transakcji. W 1765 r. Gorzów należał do Eleonory Zofii von Reichenstein, w 1783 r. właścicielem miasta był Józef von Paczeński, a w 1789 r. Gorzów znalazł się w posiadaniu Leopolda Ozorowskiego. Po jego śmierci w 1805 r. żona sprzedała Gorzów Zofii von Osten-Sacken. Zmarła ona w 1811 r. pozostawiając Gorzów w spadku swojej córce Krystynie-księżniczce von Hohenlohe - Imgelfurgen. W posiadaniu tej rodziny Gorzów pozostawał do 1931 r. po czym został rozparcelowany.

Gorzów Śląski w swej historii nigdy nie osiągnął szczególnego znaczenia. Zawsze był miastem granicznym.

W 1932 r. Górnośląskie Towarzystwo Ziemskie wykupiło od księcia 330 ha gruntów majątku gorzowskiego (z wyjątkiem lasów) z przeznaczeniem na ich parcelację i budowę zagród chłopskich. W wyniku parcelacji miasto rozbudowało się w kierunku południowym.

Mieszkańcy okolicznych wiosek oraz Gorzowa w dużej mierze utrzymywali się z uprawy roli. Znamienna jest umowa z dnia 22.04.1841 r. gorzowskich hodowców trzody chlewnej z Tomaszem Kukłą. Zobowiązał się on paść i strzec trzodę gorzowskich rolników w ilości około 120 sztuk. O wskazanych godzinach w umowie, Kukła wychodził na gorzowski rynek i trąbił w róg. Rolnicy wypuszczali wtedy na ulicę swoją trzodę, która biegła na rynek.

Na pamiątkę tego specyficznego zwyczaju, który powstał pod koniec lat pięćdziesiątych XIX w. Kukle ufundowano płaskorzeźbę w murze jednego z domów przy rynku gorzowskim, wmurowanej tam w 1941 r. i zachowanej do dziś. W Gorzowie Śląskim, jak w każdym innym mieście od czasów lokacji istniało i rozwijało się rzemiosło oraz handel.

Pierwsi rzemieślnicy gorzowscy w zachowanych dokumentach pojawiają się pod koniec XV w., jako pierwszy powstał cech garncarzy w oparciu o wydobywanie złoża gliny w Gorzowie i okolicach, które eksploatuje się do dziś. W 1630 r. założono cech szewski, ok. 1700 krawiecki, a w 1730 powstał cech niemiecki skupiający stolarzy, bednarzy, kowali i ślusarzy.

Spis z 1831 r. mówi o 83 zakładach rzemieślniczych różnej wielkości. Wyroby rzemieślnicze znajdowały zbyt na targach i jarmarkach wielkopolski oraz na targach gorzowskich odbywających się cztery razy w roku. Rzemiosło gorzowskie zaczęło upadać z początkiem XIX w. na skutek konkurencji z szybko rozwijającymi się zakładami w dużych miastach.

W pierwszej połowie XIX w. w Gorzowie powstały huty żelaza. Obfitość lasów na tym terenie pozwalała na uzyskiwanie węgla drzewnego potrzebnego dla hut. Surowcem dla nich były miejscowe rudy darniowe leżące na małej głębokości. Największą hutą była „Paulina” znajdująca się w Więckowicach stanowiąca własność księcia ze Sławęcic. Od nazwy tej huty wywodzi się późniejsza nazwa kolei na trasie Olesno - Zawisna. Mniejsze huty znajdowały się w Krzyżanowicach, Zawisnie, Gorzowie nad Prosną - zarządzał nimi niejaki Gallinek. W Pawłowicach znajdowała się huta „Józefa”. Huty upadły z chwilą wprowadzenia do wytopu żelaza koks.

Śladami minionych lat są zachowane zabytki, szczególnie architektury sakralnej, w tym drewnianej, dwory, pałace i parki oraz budynki mieszkalne znajdujące się na terenie dzisiejszej gminy Gorzów Śląski.²

Poszczególne miejscowości gminy Gorzów Śląski posiadają własną interesującą historię:

- **Budzów** - pierwsza wzmianka o tej miejscowości występuje w rejestrze podatkowym biskupstwa wrocławskiego z 1310 roku. Wieś nazywała się Budow, być może od imienia jej założyciela lub sołtysa. W następnych latach występowała jako: Budzew, Budzan, Bundzoff i Busow. W 1936 roku miejscowość otrzymała nazwę Forstfelde, co w przekładzie oznacza Leśny Zagon. Od 1945 roku wieś nazywa się Budzów.

Od 2009 roku w sołectwie Działa Grupa Odnowy Wsi. Jej pierwszym wielkim osiągnięciem była organizacja Gminnego Kiermaszu Wilkanocnego- po raz pierwszy odbył się on w 2010 roku w sali Miejsko- Gminnego Ośrodka Kultury w Gorzowie Śląskim. Przedsięwzięcie to odbywa się rok rocznie w Niedzielę Palmową w sali MGOK bądź na placu rynkowym w zależności od warunków atmosferycznych. Grupa Odnowy Wsi obecnie intensywnie współpracuje z Radą Sołecką, wynikiem czego są zdecydowane efekty- zwłaszcza w kierunku działalności kulturalno rozrywkowej. W Budzowie organizowane są uroczystości z okazji Święta Kobiet i Dnia Matki. W ramach konkursu Działaj Lokalnie, którego organizatorem jest Stowarzyszenie LDG Stobrawa, w sołectwie utworzono miejsce rekreacji ruchowej wraz z placem zabaw i boiskami do piłki nożnej oraz plażowej piłki siatkowej.

W miejscowości aktywnie działa również Jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej, która przy wsparciu finansowym Gminy Gorzów Śląski oraz własnej pracy wyremontowała budynek remizy OSP, w której znajduje się urokliwa sala spotkań dla mieszkańców.

- **Dębina** - najdawniejsze nazwy tej miejscowości to Dypan (ok. 1300 r.) oraz Dupin. W latach 1936-1945 funkcjonowała nazwa Kostebrg. Obecna nazwa- Dębina, została ustalona po zakończeniu II wojny światowej w 1945 r.
- **Goła** - najdawniej spotykane nazwy tej miejscowości to Gohle (ok. 1400 r.) oraz Golau (1666 r.). Henryk Borek wywodzi te nazwy od staropolskiego wyrażenia "gola", określającego teren goły i bezleśny, a nawiązującego do właściwości i wyglądu krajobrazu.

Pierwszy kościół parafialny wmiankowany jest w 1353 roku- był to kościół parafialny. Obecny kościół drewniany, orientowany o konstrukcji zrębowej pochodzi z przwłomu XVII i XVIII w. Jest kościołem filialnym parafii w Zdziechowicach i poświęcony jest św. Michałowi oraz Matce Boskiej Częstochowskiej.

- **Jamy** - Henry Borek wywodzi nazwę miejscowości- Jamme (1679 r.), Jamm (1782 r.), Jamy (1845 r.) od urzeźbienia terenu charakteryzującego się jamami, wgłębieniami i zapadliskami. Odpowiadałoby to w jakimś stopniu legendzie o pochodzeniu nazwy miejscowości. Przekaz mówi, że zawierucha wojenna zmusiła mieszkańców do ucieczki do pobliskiego lasu, gdzie przejściowo zamieszkali w Jamach. Miały to być wilcze jamy, a uciekinierzy żyli się z sąsiadującymi wilkami.

Data budowy drewnianego kościoła pw. św. Mikołaja i św. Małgorzaty w Jamach nie jest znana, jednak pierwsza wzmianka z 19679 roku świadczy o tym, że był wówczas filią Gorzowa Śląskiego, potem uległ zniszczeniu. W kolejnej wzmiance z 1792 roku jest mowa o ponownym

---

² Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gorzów Śląski, 2010

zbudowaniu tego kościoła z fundacji hrabiego Karola Zygmunta von Aulock. Od 1956 roku jest kościołem filialnym parafii Kozłowice.

- **Jastrzygowice** - Henryk Borek upatruje powstania nazwy Jastrzygowice (1783 r.) w przekształceniu poprzedniej nazwy o brzmieniu Hertwigowicze/Hartwigowicze (1419 r.), która zaistniała prawdopodobnie po zasiedleniu lub przesiedleniu miejscowości na prawie zachodnim. Akt lokacji miejscowości nie jest znany, ale zazwyczaj przyjmowały się tu nazwy nawiązujące do imion założyciela lub pierwszego sołtysa miejscowości, a więc być może od imienia Hartwig.
- **Kobyła Góra** - jest stosunkowo młodą miejscowością. Jeszcze pod koniec XIX wieku na gruntach, gdzie obecnie pracują rolnicy- rósł las. Miejscowość rzeczywiście leży na wzgórzu, stąd też wzięta się jej. Doskonale to widać jadąc z Kluczborka czy z Bąkowa w kierunku Biadacza. Przydomek „Kobyła” również ma swoją historię, bowiem z terenów przedwojennej Polski przemycano do Rzeszy Niemieckiej konie. W tamtych czasach koń był nie tylko jedyną siłą pociągową, ale także miał olbrzymie znaczenie militarne. Właśnie w ówczesnych lasach, gdzie obecnie leży wioska, przemycnicy te konie grupowali, a następnie pędzono je do Bąkowa, skąd drogą kolejową transportowano je dalej w głąb Rzeszy.
- **Kozłowice** - Henryk Borek wywodzi nazwę miejscowości (Coslawicz - 1300 r.) od przezwiska Kozieł. Natomiast Heinrich Zientek, nauczyciel w miejscowej szkole od 1901 roku twierdzi, iż odpowiednikiem nazwy Kozłowice jest wyrażenie „Kozia Wieś”, a to mogłoby oznaczać wieś, w której licznie była większa hodowla kóz niż zazwyczaj. W artykule z 1939 roku dotyczącego Pawłowic, autor powołuje się na dokumenty dotyczące nabycia przez Petera Wyplera miejscowości Pawłowice, wymienia on również „wiejski las Josefshöhe”, czyli las w Kozłowicach.
- **Krzyżanowice** - Henryk Borek wymienia dwie pierwsze spotkane formy nazwy tej miejscowości. Są to Krzyżankowitz w 1799 roku oraz Krzyżazowitz w 1743 roku. Ich brzmienie wywodzi od nazwy osobowej Krzyżanek bądź Krzyżan. Krzyżankowicz jest potomkiem Krzyżanka. W latach 30. XX wieku w użyciu była także nazwa Krzańcowice.
- **Nowa Wieś** - Henryk Borek przypisuje znaczenie nazwy tej miejscowości pojawiającej się około 1300 roku (nova vila) Nowej Osadzie, w odróżnieniu od istniejącej Starej Osady, znajdującej się w pobliżu lub obok. Być może, Stara i Nowa Osada leżały tak blisko siebie, że dziś trudno byłoby poprowadzić granicę pomiędzy nimi.
- **Pakoszów** - niegdyś Donnersmark, dziś Pakoszów jest kolonią fryderycjańską, założoną w kilku etapach przez Gottlieba Ernsta hrabiego Henckel von Donnersmarka, pana na Budzowie. Nazwa miejscowości pochodzi od nazwiska jej założyciela. W 1777 założono Górny Donnersmark, a w rok później powstał Dolny Donnersmark. Nazwę Pakoszów (od imienia Pakosz), Henryk Borek przypisuje osadzie zanikłej, której nazwa została wskrzeszona po II wojnie światowej dla kolonii powstałej w końcu XVIII wieku. Z przekazów ustnych wiadomo, że krańce zachodnie tej miejscowości dosłownie "zapadły się pod ziemię". Natomiast zarówno przed II wojną światową jak i jakiś czas po jej zakończeniu używana była nazwa Grzmotniki (przynajmniej w mowie). Wyrażenie to nawiązuje do nazwy Dommersmark, bowiem niemieckie "Donner" w tłumaczeniu na język polski znaczy "grzmot".
- **Pawłowice** - według Henryka Borka nazwa miejscowości pochodzi od imienia Paweł. Istnieje wzmianka z 1428 roku o tej miejscowości, wówczas jej nazwa brzmiała Paulowicz. W latach 1939- 1945 funkcjonowała nazwa Paulsdorf.

- **Skrońsko** - na obszarze dzisiejszego Skrońska istniały przez kilkaset lat dwie oddzielne osady. Ich podział przebiegał wzdłuż rzeki Siedliczanki, zwanej także Potokiem Skroński. Na wsód od wspomnianej rzeki znajdowała się osada Zarzycka, której nazwę Henryk Borek wywodzi od słowa Żarzyszczce, oznaczającego połąć wypalonego lasu przygotowanego pod uprawę rolną. W zapisach ta nazwa występuje jako: Zarist (1193 r.), Sarisck (1228 r.), Zarzisk (1848 r.). Na zachód od potoku znajdowała się osada Skrońsko, której nazwę Borek wywodzi od przezwiska Skroń. Pierwszy zapis tej miejscowości- Scronsko występuje w 1508 roku.
- **Uszyce** - Henryk Borek wywodzi nazwę miejscowości od przezwiska Ucho. Pierwsza wzmianka o miejscowości Ischitze pochodzi z dokumentu Władysława Opolczyka z 1396 roku, w którym wymieniony jest kościół w Uszycach. W latach 1939-1945 funkcjonowała nazwa Wittenau. Obecny drewniany kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny prawdopodobnie był konsekrowany w 1517 roku. Wielokrotnie był też przebudowywany.
- **Zdziechowice** - według Henryka Borka nazwa miejscowości pochodzi od imienia Zdziech. Pierwsza wzmianka "Dziechowice" pochodzi z 1679 roku, zawarta jest w dokumencie powizytacyjnym miejscowego kościoła, którego budowa datowana jest na XVI wiek, a który po przebudowie- remoncie z 1730 roku został przeniesiony do Nasal. Niestety nie zachował się do dziś.³

---

³ Źródło: gorzowslaski.pl

2. Środowisko naturalne

2.1 Surowce mineralne

Budowa geologiczna gminy, zaznaczająca się w szczególności zdecydowaną przewagą utworów piaszczystych i piaszczysto-żwirowych genezy wodnolodowcowej i lodowcowej oraz piaskowców, mułowców, iłowców i iłów dolno i środkowojurajskich stwarza warunki do prowadzenia eksploatacji surowców mineralnych dla potrzeb lokalnej gospodarki

Bazę surowcową gminy stanowią udokumentowane złoża surowców mineralnych.

Tabela 2. Złoża surowców mineralnych w Gminie Gorzów Śląski

Nazwa złoża	Surowiec	Stan zagospodarowania	Zasoby geologiczne		Zasoby przemysłowe	
			(m ³)	(tys. ton)	(m ³)	(tys. ton)
Krzyżanowice*	piaski i żwiry	złożo zagospodarowane eksploatowane okresowo	-	944	-	-
Zdziechowice**	piaski i żwiry	złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	-	282	-	-
Czerwone Osiedle*	surowce ilaste ceramiki budowlanej	złożo eksploatowane	-	8 575	-	2 802
Czerwone Osiedle *	surowce ilaste ceramiki budowlanej	złożo eksploatowane	-	63	-	-

* wg Bilansu zasobów kopalni i wód podziemnych w Polsce – stan na 31 grudnia 2008 r.

** wg dokumentacji geologicznej złoża kruszywa naturalnego "Zdziechowice"

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gorzów Śląski, 2010.

2.2 Klimat

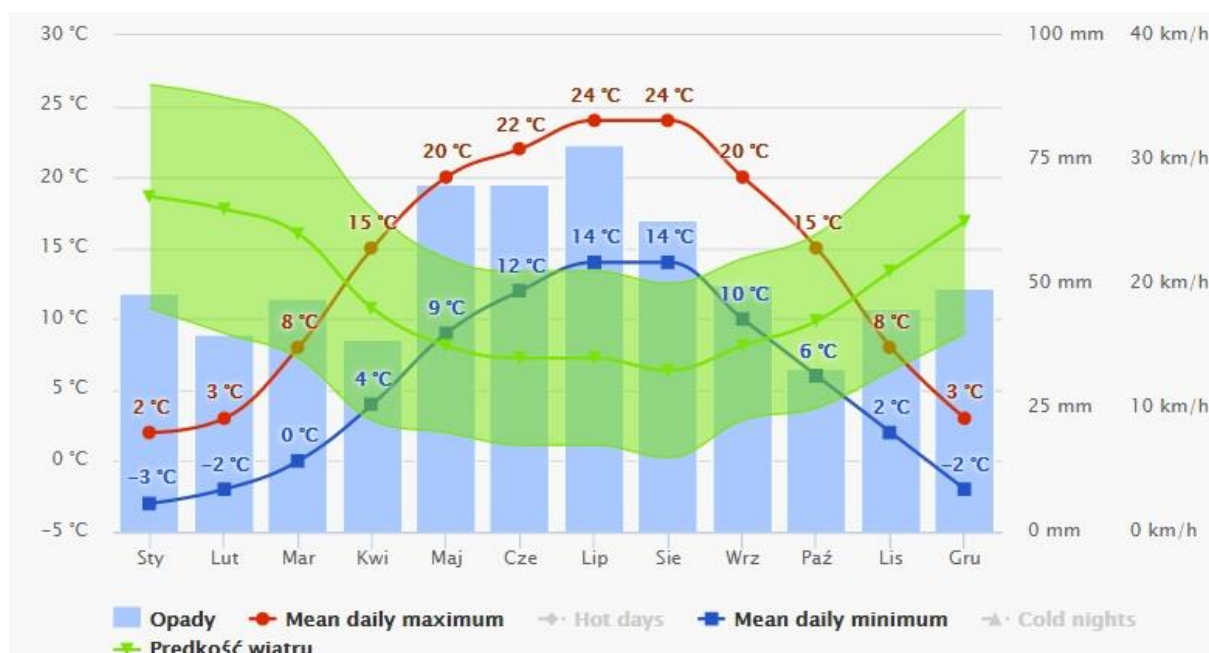
W Gminie Gorzów Śląski dominuje powietrze polarno-morskie i polarno- kontynentalne, wywołujące dużą dobową i roczną zmienność pogody.

Najczęściej występującymi kierunkami wiatrów są wiatr zachodni i południowo-zachodni. Stosunkowo duży udział mają też wiatry z kierunków wschodniego i południowo-wschodniego. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi 2,9 m/s. Udział silnych wiatrów o prędkościach większych niż 10 m/s wynosi 4% w roku.

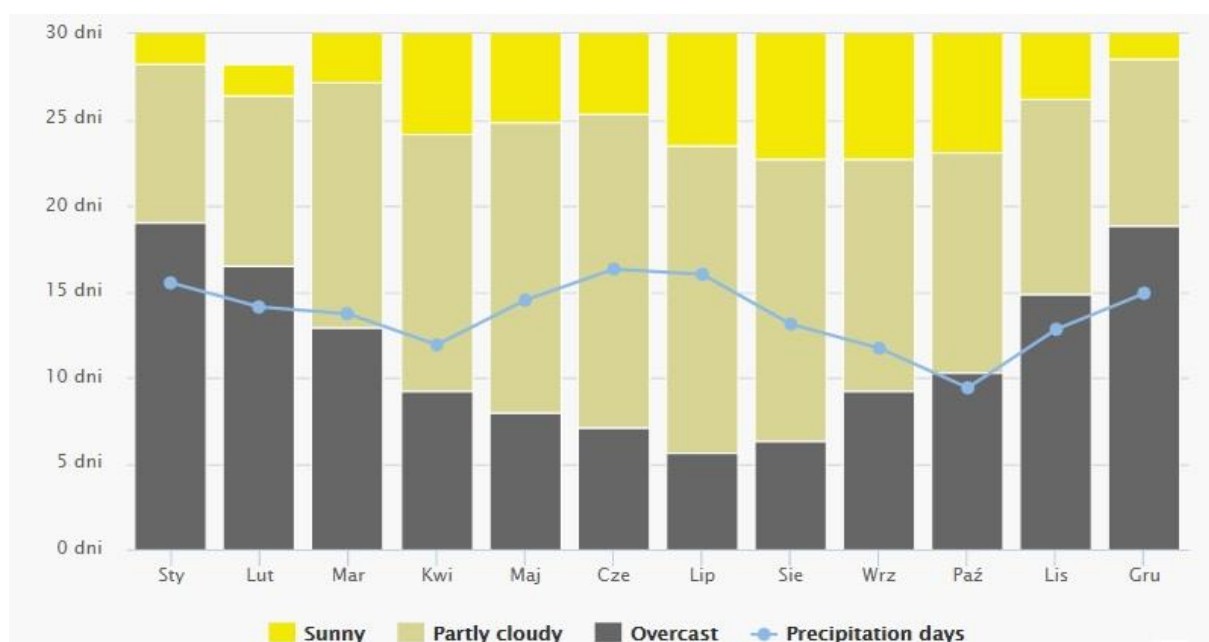
Z ruchami mas powietrza bezpośrednio wiąże się także zachmurzenie, które wynosi 6,6 stopnia przy średniej wartości dla Polski 6,4 (w skali 11-sto stopniowej). Nasłonecznienie wynosi średnio w ciągu roku 4 – 4,2 godziny na dobę. Temperatura średnioroczna osiąga 7,6-8 °C, najcieplejszym miesiącem jest lipiec (17,6-17,9 °C), najzimniejszym styczeń (1,5-2,2 °C). Okres wegetacyjny roślin wynosi ok. 220 dni. Niezwykle ważnymi elementami klimatu są wilgotność i opady. Wilgotność kształtuje się na poziomie 80%. Opady kształtują się w granicach 650 - 700 mm rocznie.

Wykres 4. Podstawowe średniomiesięczne dane klimatyczne dla Gorzowa Śląskiego

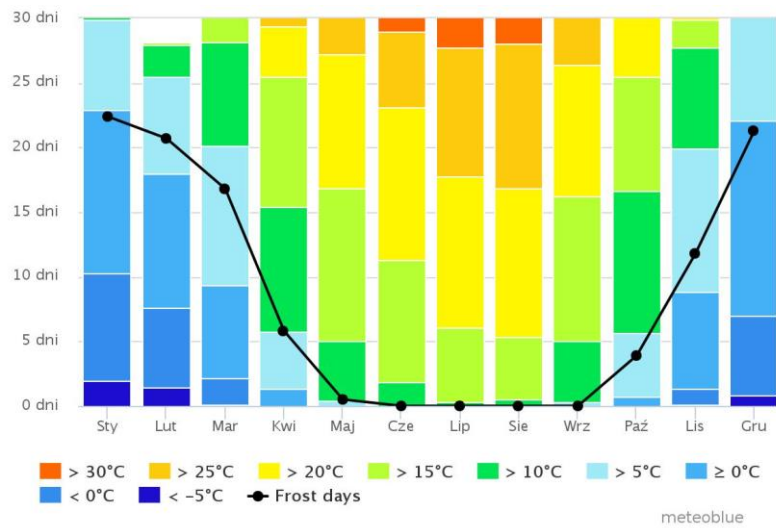
Źródło: www.meteoblue.com

Wykres 5. Dni słoneczne, częściowe i całkowite zachmurzenie oraz dni deszczowe w Gorzowie Śląskim

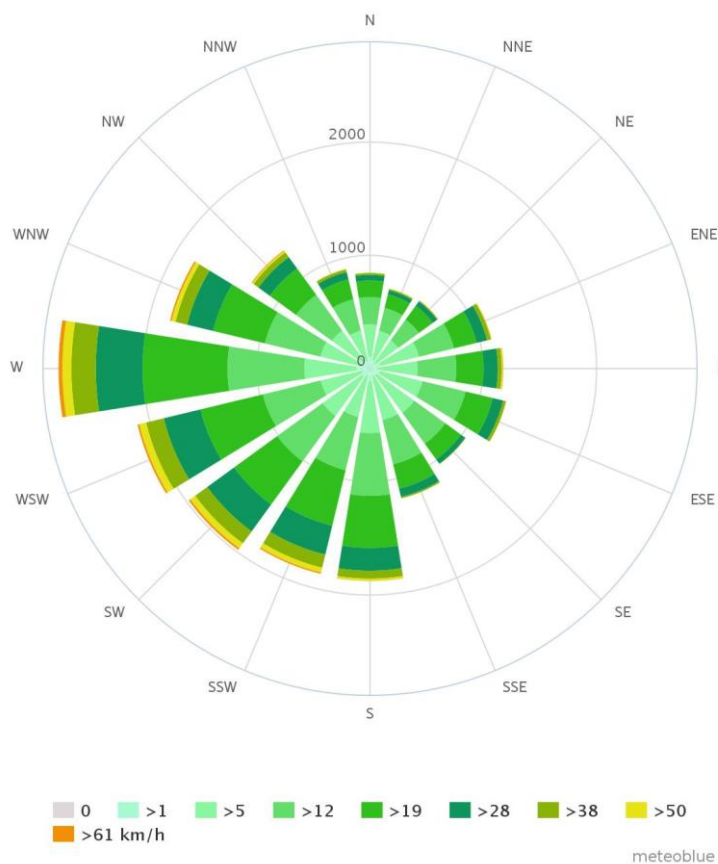
Źródło: www.meteoblue.com

Wykres 6. Średnie zakresy temperatur dla Gorzowa Śląskiego

Źródło: www.meteoblue.com

Wykres 7. Kierunki i siła wiatru dla Gorzowa Śląskiego

Źródło: www.meteoblue.com

2.2.1 Scenariusze zmian klimatu

Scenariusze zmian klimatu dla Polski do 2030 roku wykazały, że w tym okresie największe zagrożenie dla gospodarki i społeczeństwa będą stanowiły ekstremalne zjawiska pogodowe (nawalne deszcze, powodzie, podtopienia, osunięcia ziemi, fale upałów, susze, huragany, osuwiska itp.), będące pochodnymi zmian klimatycznych.

Obecna agenda polityczna Unii Europejskiej ukierunkowana jest na kompleksowe i zintegrowane podejście do polityki klimatycznej i energetycznej, które Rada Europejska przyjęła w marcu 2007 roku i w ramach którego zobowiązała się do osiągnięcia do 2020 roku następujących celów:

- redukcję emisji gazów cieplarnianych o przynajmniej 20% w porównaniu z poziomami z 1990 r.,
- zwiększenie udziału energii odnawialnej we wszystkich źródłach zużywanej energii do 20%,
- poprawę efektywności energetycznej o 20%.

Analizując uwarunkowania rozwoju gminy Gorzów Śląski, istotnego znaczenia z punktu widzenia zmian klimatu, posiadać będą działania ukierunkowane na:

- przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi poprzez właściwe gospodarowanie przestrzenią,
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii oraz poprawa efektywności energetycznej.

Zjawiska związane z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi stanowią istotne zagrożenie w szczególności dla gospodarki rolnej. Wynika to m. in. z umiarkowanej powierzchni obszarów leśnych na obszarze gminy, które mogą łagodzić skutki zarówno nadmiernych opadów, jak również pełnić funkcję retencyjną w okresach suszy. Uwarunkowania przestrzenne (otwarte tereny rolnicze) oraz związane z rzeźbą terenu wpływają na zagrożenie erozją wodną i wietrzną. Właściwe gospodarowanie przestrzenią powinno uwzględniać także zagrożenie powodziowe. Oddziaływanie deszczów jest ważne w odniesieniu do problemów takich jak: sprawność sieci kanalizacyjnych, lokalizacja budowli na obszarach narażonych na niebezpieczeństwa powodzi czy też występowanie osuwisk skarp.

2.2.3 Odnawialne źródła energii

Odnawialne Źródła Energii (OZE) należą do źródeł energii powszechnie dostępnych, bezgranicznie zasobnych, odnawialnych samoistnie w procesach naturalnych, mających najmniejszy wpływ na środowisko.

Do głównych źródeł należy:

- energia wiatru,
- energia słoneczna,
- energia geotermalna,
- energia wody,
- energia biomasy:
  - słoma

- odpady drzewne
- uprawy energetyczne
- biogaz rolniczy
- biogaz wysypiskowy

Na terenie gminy Gorzów Śląski jak i całego powiatu oleskiego istnieją dogodne warunki pod uprawę roślin energetycznych. Na terenie gminy produkuje się także roczne znaczne ilości słomy oraz siana. Słoma jest częściowo wykorzystywana jako ściółka i pasza w hodowli zwierząt oraz do nawożenia pól. Znaczna część nadwyżek wypalana jest na polach, co powoduje poważne zagrożenia dla środowiska i zdrowia mieszkańców. Nadwyżki słomy mogą być wykorzystane dla celów energetycznych, przynosząc dodatkowe dochody lub oszczędności gospodarstwom rolnym. Obecnie słoma na cele energetyczne wykorzystywana jest w niewielkim stopniu.⁴

Tabela 3. Możliwości energetycznego wykorzystania słomy w Gminie Gorzów Śląski

jednostka terytorialna	grunty orne	grunty orne możliwe do wykorzystania	ilość energii możliwa do wykorzystania w ciągu jednego roku
	ha	ha	GJ
Gmina Gorzów Śląski	9 436	815	6 586
województwo opolskie	479 025	71 854	1 239 333

Źródło: Program ochrony środowiska gminy Gorzów Śląski na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019

Tabela 4. Potencjał energetyczny upraw roślin energetycznych w Gminie Gorzów Śląski

jednostka terytorialna	grunty słabej jakości i nieużytki	grunty możliwe do wykorzystania	ilość energii możliwa do wykorzystania w ciągu jednego roku
	ha	ha	GJ
Gmina Gorzów Śląski	2 613	500	29 111
województwo opolskie	106 359	20 828	1 166 370

Źródło: Program ochrony środowiska gminy Gorzów Śląski na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019

⁴ Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Gorzów Śląski 2015-2020

Mapa 3. Źródła energii odnawialnej w woj. opolskim

Źródło: *Vademecum inwestora energetycznego w województwie opolskim*

Województwo opolskie posiada potencjalne możliwości lokalizacji farm wiatrowych. W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gorzów Śląski [2010] zostały wyznaczone dość duże tereny, gdzie takie farmy mogłyby powstać.

Planowane przedsięwzięcia podmiotów prywatnych w zakresie OZE (w trakcie wydawania decyzji i uzgodnień) dotyczą następujących inwestycji:

1) Budowa 28 elektrowni wiatrowych o mocy do 3 MW każda, w tym:

- 10 wolnostojących elektrowni wiatrowych o mocy do 3 MW każda (łączna moc zespołu do 30 MW). Wysokość całej konstrukcji (wieża z łopatami) wyniesie do 202,5 metrów n.p.t. Turbiny wiatrowe posadowione zostaną na wieżach nośnych o wysokości do 140 metrów. Przedsięwzięcie będzie zlokalizowane w miejscowościach: Zdziechowice, Goła, Budzów, Kobyla Góra, Uszyce, Pakoszów, Krzyżanowice.

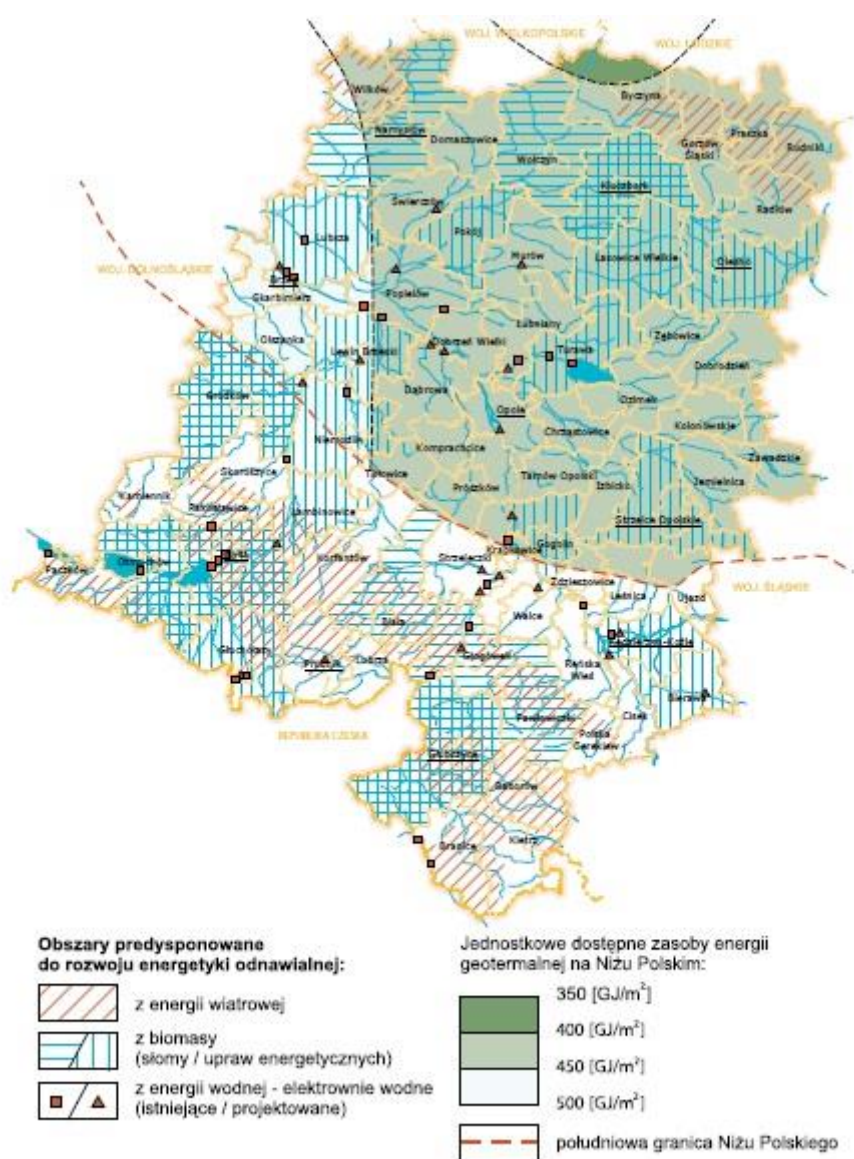
- 18 elektrowni wiatrowych o mocy do 3 MW każda (łącna moc zespołu do 54 MW). Wysokość całej konstrukcji (wieża z łopatami) wyniesie do 220 metrów n.p.t. Turbiny wiatrowe posadzone zostaną na wieżach nośnych o wysokości do 160 metrów. Przedsięwzięcie będzie zlokalizowane w miejscowościach: Goła, Uszyce, Zdziechowice, Pakosów, Budzów, Krzyżanowice i Kobyła Góra.

Maksymalna moc akustyczna każdej z turbin ma być nie większa niż 106,9 dB.

2) Budowa elektrowni słonecznej wraz z infrastruktura towarzyszącą:

- inwestycja będzie polegała na montażu wolnostojących ogniw fotowoltaicznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą o łącznej mocy do 1 MW. Przewidywana roczna produkcja energii to ok. 1050 MWh rocznie. Przewidziano instalację do 4000 sztuk paneli fotowoltaicznych.

Mapa 4. Potencjały OZE pod przyszłe inwestycje w sektorze woj. opolskiego

Źródło: Vademecum inwestora energetycznego w województwie opolskim

Realizacja inwestycji w zakresie OZE na obszarze Gminy Gorzów Śląski jest możliwa w oparciu o fundusze unijne. Inwestor może ubiegać się o środki w zależności od charakteru inwestycji z następujących źródeł:

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Katalog inwestycji zawiera:

- inwestycje w kogeneracje OZE,
- inwestycje w elektrownie wiatrowe (duże systemowe farmy wiatrowe, jak i pojedyncze autonomiczne elektrownie wiatrowe małej mocy pracujące na potrzeby właścicieli m.in. dla potrzeb rolnictwa, pompownie wiatrowe, dla potrzeb gospodarstw domowych etc.),
- inwestycje w elektrownie geotermalne,
- inwestycje w energetykę słoneczną,
- inwestycje w energetykę na bazie biomasy,
- wysokosprawne wytwarzanie energii (POIŚ działanie 10.1 – szczególnie istotne z punktu widzenia kogeneracji),
- infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku, działania 10.4,
- rozwój przemysłu dla odnawialnych źródeł energii (POIŚ działanie 10.6 – szczególnie istotne z punktu widzenia produkcji i rozwoju urządzeń dla sektora OZE).

Typ beneficjentów:

1. Jednostki samorządu terytorialnego lub jednostki organizacyjne wykonujące zadania jednostek samorządu terytorialnego,
2. Przedsiębiorcy.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego

Oś priorytetowa 4. Ochrona Środowiska - Działanie 4.3 Ochrona Powietrza, Odnawialne Źródła Energii.

Alokacja ze środków UE: 8 542 896,26 euro. Termin naborów: 16-31.03.2009 r., 10.2011 r.

Rodzaje projektów:

1. W zakresie instalacji służących do wytwarzania, przetwarzania, magazynowania oraz przesyłu energii ze źródeł odnawialnych:
  - budowa, przebudowa obiektów budowlanych,
  - zakup lub modernizacja urządzeń.
2. Zakup lub modernizacja instalacji (urządzeń), w tym systemów ciepłowniczych, roboty budowlane mające na celu ograniczenie energochłonności, ograniczenie emisji pyłów i gazów (w tym „niskiej emisji”) w obiektach publicznych.

Typ beneficjentów:

1. Jednostki samorządu terytorialnego lub jednostki organizacyjne wykonujące zadania jednostek samorządu terytorialnego,
2. Związki, porozumienia i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,
3. Podmioty (w tym spółki prawa handlowego), wykonujące usługi publiczne, w których większość udziałów lub akcji posiada województwo opolskie, powiat, gmina, miasto, związek międzygminny lub Skarb Państwa,
4. Podmioty wybrane w trybie przepisów Ustawy Prawo Zamówień Publicznych, wykonujące usługi publiczne w obszarze objętym wsparciem w ramach działania,
5. Organy administracji rządowej działającej na terenie woj. opolskiego,
6. Pozostałe podmioty zaliczane do sektora finansów publicznych.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

Oś priorytetowa 3. Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej - Działanie 3.3 „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”.

Rodzaje projektów to m.in.: wytwarzania lub dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności wiatru, wody, energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy.

Wysokość wsparcia: do 3 mln złotych (768 482,0 euro) dla jednej gminy.

Alokacja: 46 350 370,08 euro.

Typ beneficjenta:

1. Gmina lub jednostka organizacyjna, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego wykonująca zadania określone w zakresie pomocy.

Programy Wsparcia Krajowych Funduszy Celowych

Należą do nich: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Kredyty Preferencyjne

Bank Ochrony Środowiska czy Bank Gospodarstwa Krajowego udzielają wsparcia dla inwestycji termomodernizacyjnych w energetykę opartą na odnawialnych źródłach energii w formie kredytów preferencyjnych.⁵

---

⁵ Źródło: Plan rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii w Województwie Opolskim, ISCMOIB o/Opole, 2009.

2.3 Gleby

Analiza struktury typologicznej i rodzajowej gleb wskazuje, że na terenie gminy przeważają gleby średnio dobre i dobre, głównie żytńio-ziemniaczanych i żytńich-najstąbszych kompleksów glebowych, wytworzonych na glinach pyłowych ciężkich, średnich i lekkich, wytworzonych na glebach zwałowych, piaskach gliniastych i piaskach pyłowych lekkich, piaskach i żwirach rzecznych. Są to głównie gleby średnie i ciężkie w uprawie, stanowiące potencjał rozwojowy dla gospodarki gminy. Większość kompleksów glebowych kwalifikuje się do kompleksów żytńich oraz w niewielkiej części do kompleksów pszennych, korzystnych dla upraw pszenno-buraczanych.

W strukturze przestrzennej wydzielić można część północną, o warunkach glebowych mniej korzystnych dla rozwoju rolnictwa, z glebami wytworzonymi na glinach pyłowych oraz piaskach słabogłacjalnych, piaskach i żwirach, części południowej z glebami wytworzonymi na glinach pyłowych, glinach zwałowych ciężkich oraz glinach i iłach oraz części południowo-wschodniej, z glebami wytworzonymi z piasków gliniastych lekkich i piasków słabogliniastych na piaskach lekkich i żwirach.

Właściwości gleb jako jednego z podstawowych elementów środowiska przyrodniczego decydują przed wszystkim o przydatności rolniczej. Wśród czynników antropogenicznych istotny wpływ na zanieczyszczenia gleb mają emisje gazowe i pyłowe ze źródeł energetycznych, przemysłowych i motoryzacyjnych oraz zbyt intensywna gospodarka rolna.

Procentowy udział gleb zanieczyszczonych kadmem w ogólnych użytkach rolnych powiatu oleskiego wynosi 25,5% i jest to jedna z wyższych wartości w odniesieniu do całego województwa. Gleby zanieczyszczone miedzią w powiecie oleskim stanowią 1,5%. Zanieczyszczenie niklem, wynosi 13,9%, a ołowiem 8,8% . Gleby zanieczyszczone cynkiem stanowią 11,7% ogólnej liczby użytków rolnych. Średnia zawartość metali ciężkich w glebach osiąga wartości porównywalne ze średnimi wojewódzkimi, natomiast w przypadku kadmu i ołowiu wartości te są zbliżone do najwyższych i wynoszą odpowiednio: 0,51 i 24,8 ppm.

W całym powiecie oleskim suma powierzchni gruntów zdegradowanych i zdewastowanych w roku 2006 wynosiła zaledwie 17 ha, co jest znikomą częścią w odniesieniu do całego województwa. Jednocześnie należy zaznaczyć, że powyższa suma zawiera grunty zdegradowane, bowiem nie odnotowano wystąpień na tym terenie gruntów zdewastowanych.⁶

2.4 Wody

2.4.1 Wody powierzchniowe

Przez teren gminy przebiega dział wodny II rzędu pomiędzy dorzecziami Odry i Warty. Fragment terenu w południowo – zachodniej części gminy położony jest w zlewni rzeki Stobrawy, stanowiącej dopływ III rzędu Odry. Pozostała część gminy odwadniana jest przez rzekę Prosnę. Jest to rzeka III-rzędu, stanowiąca lewy dopływ Warty. Źródła Proсны znajdują się w okolicy Wolęcina (gmina Radłów). Rzeka uchodzi do Warty w dolinie Pызdrskiej (poza terenem opracowania). Całkowita długość rzeki wynosi 216,8 km. Z wyjątkiem odcinka źródłiskowego (do Pomykowa) rzeka jest uregulowana. Poza terenami źródłiskowymi, szerokość doliny Proсны wynosi maksymalnie 1 km,

⁶ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gorzów Śląski, 2010.

przeciętnie jednak szerokość kształtuje się w okolicy 300 – 400 m. Sama rzeka ma szerokość ok. 5-7 m, przy głębokości ok. 0,3-1,2 m i przepływie ok. 0,25-1,5 m³/s. Średni spadek rzeki wynosi ok.1,5%. Jest to rzeka o gruntowo-deszczowo-śnieżnym ustroju zasilania, co klasyfikuje ją do rzek o zmiennym przepływie, z niżówkami letnio-jesiennymi oraz wezbraniami w okresie roztopów wiosennych. Zagrożenie powodzią jest jednak niewielkie i dotyczy głównie łąk położonych w dolinie.

Kluczowe znaczenie dla terenu gminy, ale także dla województwa opolskiego ma ochrona zasobów i jakości wód w zlewni chronionej rzeki Proсны – wyznaczonej jako jedna z 4 strategicznych zlewni w województwie.

Uzupełnieniem systemu hydrograficznego gminy są małe, krótkie, słabowodne ciekі stanowiące o zróżnicowaniu przestrzennym gęstości sieci rzecznej, najwyższej w dolinie rzeki Proсны (0,75 – 1,25 km/km²) i nieznacznie zmniejszającej się w kierunku zachodnim, osiągając najniższe wartości w obrębie kompleksów leśnych rejonu Goła – Budzów (0,50 – 0,75 km/km²). Rzeka Piaska, dopływ Proсны o długości ok. 12 km, to niewielka rzeka o charakterze zbliżonym do naturalnego, w jej dolinie występuje wiele elementów wzbogacających krajobraz tj. zabagnienia, trzcinowiska itp. Dopływem Proсны o bardzo interesującym przebiegu jest Potok Skroński. Na odcinku źródłiskowym tworzy liczne, niewielkie wodospady, które wraz z otaczającym bogatym lasem dębowo-grabowym i bukowym stanowią o wysokiej atrakcyjności krajobrazu. Ponadto do cieków podstawowych zaliczana jest rzeka Pawłowiczanka.

Na terenie gminy brak jest naturalnych zbiorników wodnych, z wyjątkiem starorzeczy w dolinie Proсны. Występują tu jedynie małe stawy oraz zbiorniki poeksploatacyjne, wypełnione wodą rowy przeciwczołgowe oraz zbiorniki o innej genezie.⁷

2.4.2 Wody podziemne

Zasoby wód podziemnych są nierównomiernie rozmieszczone w przestrzeni województwa opolskiego. Nagromadzenie struktur wodonośnych występuje w środkowej części województwa. Do wód podziemnych zalicza się wody występujące pod powierzchnią ziemi w wolnych przestrzeniach skał skorupy ziemskiej. Gromadząc się w poszczególnych utworach wodonośnych tworzą poszczególne poziomy wód. Wody podziemne na obszarze gminy Gorzów Śląski reprezentowane są przez wody przypowierzchniowe, gruntowe i wody wgłębne. Wody przypowierzchniowe występują na terenie całej gminy w strefach lokalnych obniżení terenowych (lokalne podmokłości, torfowiska) oraz zalegają w podłożu utworów nieprzepuszczalnych, na głębokości od 0,1 do 0,5 m. Na obszarze gminy poziom wód gruntowych wykazuje lokalne zróżnicowanie, zależne od rzeźby terenu i jego budowy geologicznej.

Poziom czwartorzędowy występujący w dolinie Proсны zaliczony został według klasyfikacji A. Kleczkowskiego jako czwartorzędowa dolina kopalna rzeki Proсны (GZWP nr 311) do obszarów wysokiej ochrony (ONO). Wody czwartorzędowe cechują się średnią klasą jakości, a woda wymaga szerokiego uzdatniania. Wydajność poziomu czwartorzędowego waha się w granicach od kilku do kilkunastu m³/h w dolinach rzecznych do ok. 50 m³/h w obrębie wysoczyzny. Odnawialność wód czwartorzędowych dochodzi do 200 m³/24h/km², przy wodoprzewodności 100 – 500 m³/dobę. Najpłycej poziom wód gruntowych występuje w dolinach rzecznych, gdzie spotykany jest już na głębokości 0,5 – 1,5 m ppt. Poziom ten wykształcony jest w utworach piaszczysto-żwirowych teras zalewowych i osadach den dolinnych cieków wodnych, lokalnie przykrytych madą. Zasilanie poziomu

⁷ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gorzów Śląski, 2010.

odbywa się z opadów lub drenażu cieku. Bardzo dobra przepuszczalność gruntu skutkuje bowiem dużą wrażliwością na oddziaływanie zanieczyszczeń z powierzchni ziemi. Z uwagi na budowę geologiczną terenu, gdzie duży udział mają grunty o wysokiej i średniej przepuszczalności istnieje ryzyko degradacji jakościowej wód czwartorzędowych. Badania fizykochemiczne wskazują na występowanie podwyższonych zawartości żelaza i manganu (oksydacja w strefie aeracji wód jurajskich) oraz azotanów (zanieczyszczenia ściekami, gnojówką, nawozami) w wodach czwartorzędowych.

Główny użytkowy poziom wodonośny na terenie gminy ukształtowany jest w utworach jury dolnej (lias). Wody występują w piaszczysto–piaskowcowych i żwirowych partiach osadów dolnojurajskich, w szczególności w środkowej, zachodniej i południowo–zachodniej części gminy. Poziom wodonośny występuje na głębokościach od 2 do 10 m w obrębie Płaskowyżu Helenowskiego do około 20 – 50 m w części południowej i około 50 – 100 m w części środkowej i północnej. Wydajność poziomu kształtuje się natomiast w przedziale od kilku (w Uszycach 2,4 m³/h) do ok. 100 m³/h (Uszyce – Caritas, Zdziechowice – Ośrodek Zdrowia). Zwierciadło wody stabilizuje się w zależności od ukształtowania powierzchni terenu. Poziom użytkowy jest w całości izolowany przed zanieczyszczeniami z powierzchni terenu.

Zgodnie z Raportem o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego część gminy Gorzów Śląski leży na obszarze najwyższej ochrony (ONO) w odniesieniu do GZWP 311 i 324 oraz na obszarze wysokiej ochrony (OWO) w odniesieniu do GZWP 325.

Występujący we wschodniej i północno–wschodniej części gminy poziom środkowojurajski zaliczony został do Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (zbiornik Częstochowa W – GZWP 325) rozwinięty w piaskowcach, piaskach i żwirach warstw kościeliskich doggeru. Wody mają charakter warstwowo–szczelinowy, występują pod ciśnieniem na znacznych głębokościach (ok. 15 – 50 m). Wodoprzewodność wynosi 100 – 500 m³/dobę, wydajność pojedynczej studni od 20 do 120 m³/h, a odnawialność wód jurajskich do 20 m³/dobę. Według Kleczkowskiego zbiornik jurajski zaliczony został do Obszarów Wysokiej Ochrony (OWO). Woda cechuje się dobrą klasą jakości, wymaga jednak uzdatniania z uwagi na zawyżony poziom Fe i Mn. Na terenie gminy Gorzów Śląski z uwagi na niewielkie rozprzestrzenienie, poziom ten nie ma większego znaczenia użytkowego.

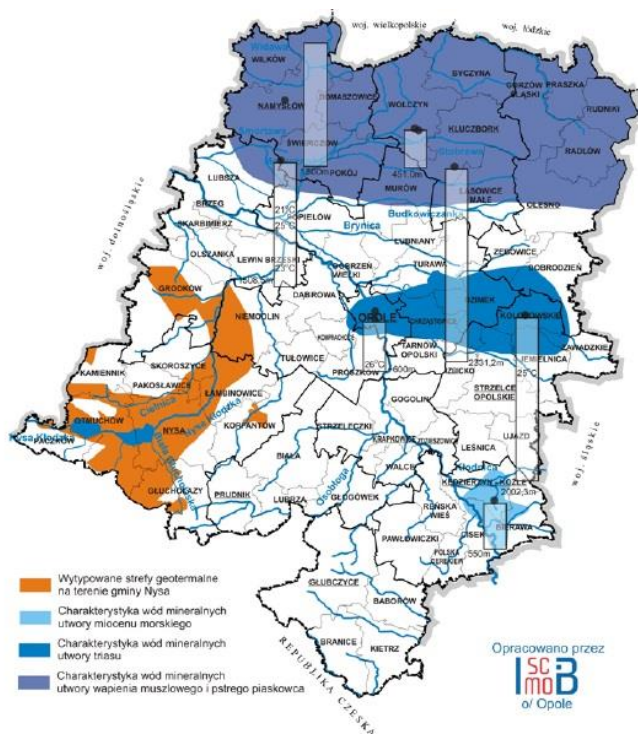
Na terenie gminy Gorzów Śląski WIOŚ Opole nie prowadził monitoringu wód podziemnych. Najbliższy otwór badawczy (618) znajdował się w Kluczborku – Chocianowicach, a dotyczył GZWP 324. Według badań przeprowadzonych w roku 2005 przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Opolu, próbki wód pobrane z ww. otworu badawczego uzyskały po analizie II klasę czystości, przekroczone natomiast zostały standardy jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w zakresie manganu.

Wody z badanego otworu (618) odpowiadały w roku 2005 II klasie czystości, co czyniło z nich wody o dobrej jakości, czyli takie, w których wartości wskaźników jakości wody nie wskazują oddziaływania antropogenicznego. W roku 2006 program monitoringu dostosowany został do wymogów stawianych przez Ramową Dyrektywę Wodną (RDW) 2000/60/WE, w związku z czym na bazie istniejącej sieci utworzono nową sieć monitoringową spełniającą wymogi RDW. Zmianie uległ przede wszystkim przedmiot monitoringu, z użytkowych poziomów wód podziemnych na wyznaczone jednolite części wód podziemnych (JCWP). Badania prowadzone wg nowych zasad w roku 2006, również pozwoliły na zaliczenie wód do II klasy czystości, tak, więc można wysnuć wniosek, że wobec niezmienności czystości wód GZWP 311 na terenie Kluczborka, przypuszczalnie zawartość zanieczyszczeń jest porównywalna do wód na terenie gminy Gorzów Śląski.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Opolu przeprowadził ostatnie badania jakości wód podziemnych Opolszczyzny w 2004 r. Siecią monitoringową objęto m.in. 3 ujęcia położone na

terenie gminy Gorzów Śląski. Wody z ujęcia Goła odpowiadały w pełni kryteriom normatywnym klasy pierwszej, nieco niższe wyniki ocen charakteryzowały wyniki oznaczeń dla wód z ujęć w Uszycach i Gorzowie Śląskim. Jeśli chodzi o zawartość azotanów to odpowiadała ona wodom klasie pierwszej, jednak w pozostałych przypadkach wartość przynajmniej jednego wskaźnika przekraczała wymogi normatywne klasy III.⁸

Mapa 5. Charakterystyka wód mineralnych i termalnych w województwie opolskim

Opracowanie ISCMOIB o/Opole

Wszystkie miejscowości w gminie Gorzów Śląski są wyposażone w sieć wodociągową. Na terenie gminy Gorzów Śląski wyznaczono jedynie bezpośrednie strefy ochronne ujęć wód podziemnych, z których gmina zaopatrywana jest w wodę pitną:

- ujęcie Gorzów Śląski – składające się z zespołu trzech studni, w tym dwóch czynnych, które czerpią wodę z poziomu jurajskiego; wydajność eksploatacyjna ujęcia wynosi 40 m³/h, natomiast wydajność maksymalna według pozwolenia wodnoprawnego to 60 m³/h;
- ujęcie Uszyce – składające się z zespołu dwóch czynnych studni, które czerpią wodę z poziomu jurajskiego; wydajność eksploatacyjna ujęcia wynosi 20 m³/h, natomiast wydajność maksymalna według pozwolenia wodnoprawnego to 60 m³/h;
- ujęcie Goła – składające się z zespołu dwóch czynnych studni, które czerpią wodę z poziomu jurajskiego; wydajność eksploatacyjna studni nr 1 wynosi 7 m³/h, a studni nr 2 5,7 m³/h; natomiast wydajność maksymalna całego ujęcia według pozwolenia wodnoprawnego to 40 m³/h.⁹

⁸ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gorzów Śląski, 2010.

⁹ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gorzów Śląski, 2010.

2.5 Zasoby przyrodnicze

System przyrodniczy gminy tworzony jest przez przestrzenny układ form przyrodniczych, na który składają się:

- doliny Proсны – obszar ten obejmuje tereny wilgotne i podmokłe, łąki, szuwały turzycowiska, zarośla wierzbowe oraz skupiska wierzbowe. Teren ten jest miejscem rozrodu wielu gatunków płazów oraz miejscem gniazdowania wielu gatunków ptaków,
- kompleks leśny na północny-wschód od Uszyc – niewielki kompleks lasów liściastych, w którym stwierdzono występowanie płatów łęgu jesionowo-olszowego i olsu porzeczkowego. W jego najbliższym sąsiedztwie występują tereny niezalesione z wieloma dobrze wykształconymi zbiorowiskami łąkowymi i szuwarowymi,
- fragment kompleksu leśnego na północny-zachód od Kozłowic – obszar ten porastają w większości ponad 100-letnie drzewostany bukowe, występuje tu urozmaicona rzeźba terenu – wąwozy o znacznych spadkach terenu i głębokości,
- fragment kompleksu leśnego i podmokłych łąk na południe od Skrońska – niewielki kompleks leśny należący do gminy Gorzów Śląski i Olesno. Występują tu dojrzałe drzewostany dębu, buka i graba. Teren charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą wąwozy. Stwierdzono tu występowanie roślin rzadkich i chronionych. Na północnym obrzeżu lasu znajduje się źródłisko z ciekawym zespołem roślinnym.

Gmina Gorzów Śląski charakteryzuje się dużą harmonią krajobrazu pomimo zachwianych mechanizmów ochrony i równowagi biologicznej. Obszary najbardziej przekształcone występują w okolicy Zdziechowic, Gorzowa Śląskiego i Kozłowic, na terenach użytkowanych rolniczo. Jednak znaczna ilość naturalnych elementów wzbogacających i wzmacniających ekosystemy polne (ciągi zadrzewień przydrożnych i śródpolnych) wpływa pozytywnie na harmonię krajobrazu i hamuje procesy degradujące (erozję, przesuszenie terenu, zubożenie gatunków ptaków oraz pogorszenie retencyjności).

Analiza przestrzenna układu ekologicznego gminy wykazuje istnienie korytarzy ekologicznych – terenów stanowiących połączenie cennych przyrodniczo ekosystemów. Główną funkcją korytarzy ekologicznych jest zapewnienie ciągłości przestrzennej dla sąsiednich ekosystemów, zapobieganie ich izolacji, sprzyjanie migracji flory i fauny, wzmocnienie naturalnej odporności układu i magazynowanie najwartościowszych gatunków.

Na terenie gminy Gorzów Śląski znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- użytek ekologiczny Starorzecze Proсны 1, zajmujący 19,3 ha powierzchni. Użytek ten uznano za prawnie chroniony już w 1996 r. (Rozporządzenie Wojewody Częstochowskiego nr 33/96 z dnia 23 grudnia 1996 r.). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie nr 0151/P/9/2003 Wojewody Opolskiego z dnia 8 grudnia 2003 r. Są to obszary bagienne, częściowo na glebach torfowych, z licznymi kępami drzew i krzewów oraz pozostałością starorzeczy, powołane dla ochrony pozostałości ekosystemów, które mają znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk,
- 4 obiekty uznane za pomniki przyrody ożywionej (Rozporządzenie Wojewody Częstochowskiego Nr 23/94 z dnia 30 grudnia 1994 r.):

- sosna pospolita – oddział 86c leśnictwa Tęczynów,
- platan klonolistny – Uszyce w parku dworskim,
- kłokoczka południowa – Gorzów Śląski,
- dąb szypułkowy – przy drodze Gorzów Śląski – Kozłowice.¹⁰

---

¹⁰ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gorzów Śląski, 2010.

3. Infrastruktura techniczna

3.1 Transport i komunikacja

Gmina Gorzów Śląski w zakresie połączeń komunikacyjnych – samochód osobowy, autobusy, busy – jest dobrze skomunikowana z najbliższymi gminie miastami, które są celami podróży w zakresie miejsc pracy, nauki i rozrywki. Szybkość i mobilność połączeń jest atutem komunikacji prywatnej (samochód osobowy), ale warto zwrócić uwagę również na komunikację publiczną (autobusy, busy), które zarówno w ilości połączeń na dobę (w dniu roboczym) jak i czasie podróży stanowią rozsądną alternatywę dla przejazdów samochodem osobowym.

Tabela 5. Dostępność transportowa z gminy Gorzów Śląski

Wyszczególnienie	komunikacja prywatna samochód osobowy		komunikacja publiczna autobusy, busy	
	odległość	czas przejazdu	ilość połączeń	czas przejazdu
	km	minuty	szt.	minuty
Gorzów Śl. - Opole	61,6	58	11	98
Gorzów Śl. - Olesno	21,7	23	5	29
Gorzów Śl. - Praszka	5,0	7	21	10
Gorzów Śl. - Kluczbork	17,1	17	10	25
Gorzów Śl. - Ozimek	55,0	52	12	167
Gorzów Śl. - Dobrodzień	38,5	35	8	199
Gorzów Śl. - Radłów	99,6	95	4	135
Gorzów Śl. - Rudniki	20,5	21	4	32

Źródło: e-podroznik.pl i gogle/maps

Tabela 6. Połączenia komunikacji do najbliższych miejscowości wokół gminy Gorzów Śląski

Wyszczególnienie	komunikacja prywatna samochód osobowy		komunikacja publiczna autobusy, busy	
	odległość	czas przejazdu	ilość połączeń	czas przejazdu
	km	minuty	szt.	minuty
Opole - Gorzów Śl.	61,6	58	7	86
Olesno - Gorzów Śl.	21,7	23	7	29
Praszka - Gorzów Śl.	5,0	7	20	9
Kluczbork - Gorzów Śl.	17,1	17	10	25
Ozimek - Gorzów Śl.	55,0	52	11	153
Dobrodzień - Gorzów Śl.	38,5	35	11	175
Radłów - Gorzów Śl.	99,6	95	7	135
Rudniki - Gorzów Śl.	20,5	21	2	32

Źródło: e-podroznik.pl i gogle/maps

Na terenie gminy transport zbiorowy obsługiwany jest przez licznych przewoźników prywatnych (mikrobusy oraz autobusy):

1. Regio Travel Kamiński Maciej, ul. Sarmacka 6/30, 93-320 Łódź
2. PKS w Kluczborku, Sp. z o.o., ul. Byczyńska 120, 46-203 Kluczbork
3. EuroCar Grzegorz Banaś, Krzyżanowice 47, 46-310 Gorzów Śląski
4. PKS w Wieluniu Sp. z o.o., ul. Traugutta 53, 98-300 Wieluń
5. "Omega - Smak Podróży" Aneta Zielony, ul. Stawowa 9, Ochodze, 46-070 Komprachcice
6. Zakład Gospodarczy ORLAND Sp. z o.o., Żędowice, ul. Młyńska 3, 47-120 Zawadzkie
7. PKS w Łodzi Sp. z o.o., ul. Smutna 28, 91-729 Łódź
8. PKS w Lublińcu Sp. z o.o., ul. KiW Niegolewskich 5, 42-700 Lubliniec
9. Przewóz Osób - Handel Obwoźny, Lucyna Garncarek, Gana 140, 46-320 Praszka
10. Glob Trans - Piotr Bystry, ul. Krakowska 14/2, 94-302 Łódź
11. Usługi Transportowe Jaromin Zakliński, ul. Kwiatowa 27, 46-310 Gorzów Śląski
12. Usługi Transportowe IWONA - Edward Roźniatowski, ul. Norwida 20C/1, 46-203 Kluczbork
13. Opolskie Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej S.A., ul. Rodziewiczówny 1, 45-348 Opole
14. Eurocar Halina Banaś, ul. Kopernika 10F/58, 46-320 Praszka
15. Firma Przewozowa "Paratex" Krzysztof Parat, ul. Malczewskiego 35 m. 34, 93-154 Łódź

Gmina udostępnia operatorom i przewoźnikom 43 przystanki komunikacyjnej których jest właścicielem lub zarządzającym (godnie z Uchwałą nr XXXVIII/287/2014 Rady Miejskiej w Gorzowie Śląskim z dnia 23 maja 2014 r.)¹¹

---

¹¹ Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Gorzów Śląski 2015-2020.

3.2 Drogi

Przez teren gminy Gorzów Śląski przebiegają dwie drogi krajowe klasyfikowane jako drogi główne. Ze względu na pokrywający się przebieg w granicach gminy należy rozpatrywać je jako jedną drogę. Sieć drogową uzupełniają drogi wojewódzkie, powiatowe oraz gminne. Uzupełnieniem układu dróg publicznych są drogi wewnętrzne.

Mapa 6. Układ głównych dróg Gminy Gorzów Śląski

Źródło Google Maps

Tabela 7. Wykaz dróg w Gminie Gorzów Śląski

Lp.	Klasyfikacja drogi	Nr drogi	Przebieg
1	krajowa	42	Namysłów – Kluczbork – Praszka – Rudniki – Działoszyn – Pajęczno – Nowa Brzeźnica – Radomsko – Przedbórz – Ruda Maleniecka – Końskie – Skarżysko Kamienna – Rudnik
2	krajowa	45	Zabetków (droga 78) – Krzyżanowice – Racibórz – Krapkowice – Opole – Bierdzany – Kluczbork – Praszka – Wieluń – Złoczew
3	wojewódzka	487	Byczyna - Gorzów Śl. - Olesno
4	powiatowa	1309 O	Pogorzałka – Goła

5	powiatowa	1312 O	Gotartów – Kozłowice - Skrońsko
6	powiatowa	1313 O	Bąków – Kobyla Góra – droga powiatowa 1310 O
7	powiatowa	1314 O	Bąków – Jamy – stacja kolejowa Jamy
8	powiatowa	1355 O	Przybkowice – Budzów - Goła
9	powiatowa	1902 O	Uszyce - Goła
10	powiatowa	1903 O	Goła – Gorzów Śląski
11	powiatowa	1905 O	Goła – Przytoczna – droga wojewódzka 487
12	powiatowa	1907 O	Gorzów Śląski – Pakoszów – Kobyla Góra
13	powiatowa	1908 O	Zdziechowice – Krzyżanowice – Praszka
14	powiatowa	1913 O	Gorzów Śląski – Pawłowice – Boroszów
15	powiatowa	1917 O	Szyszków – Jastrzygowice
16	powiatowa	1919 O	droga wojewódzka 487 – Jastrzygowice – Kościeliska
17	powiatowa	1924 O	Skrońsko - Biskupice - Radłów
18	gminna	100801 O	Uszyce przez wieś do granicy województwa
19	gminna	100802 O	Uszyce – Uszyce Nowe
20	gminna	100803 O	Uszyce-Karnów – Uszyce Nowe
21	gminna	100804 O	Uszyce – Uszyce Górne
22	gminna	100805 O	Kolonia Uszyce – Uszyce Górne
23	gminna	100807 O	Goła – Zdziechowice Zydług
24	gminna	100808 O	Zdziechowice – wewnątrz wsi
25	gminna	100809 O	Goła (skrzyżowanie) – Krzyżanowice
26	gminna	100812 O	Nowa Wieś Oleska – przysiółek Tęczynów
27	gminna	100813 O	Kobyla Góra – Maciejów
28	gminna	100814 O	Maciejów – Pakoszów
29	gminna	100815 O	Budzów – Karłów
30	gminna	100816 O	Dębina przez Wieś
31	gminna	100817 O	Dębina – Pawłowice
32	gminna	100818 O	Pawłowice przez wieś
33	gminna	100819 O	Pawłowice – Pawłowicki Folwark
34	gminna	100820 O	Jastrzygowice – przysiółek Morgi
35	gminna	100822 O	Skrońsko – Biskupice
36	gminna	100823 O	Skrońsko – Kościeliska – Sternalice
37	gminna	100824 O	Kozłowice-Dęby – Czerwone Osiedle
38	gminna	100826 O	Jamy - Piaseczna
39	gminna	100827 O	granica gminy Olesno – Piaseczna – granica gminy Kluczbork

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gorzów Śląski, 2010.

3.3 Drogi i ścieżki rowerowe

Obecnie na terenie Gminy nie ma wydzielonych ścieżek rowerowych. Zasadniczy układ dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych łączący poszczególne wsie zezwala na docelowe wprowadzenie w pas drogowy ciągów dróg rowerowych. Przy przebudowie i modernizacji dróg głównych i niższych dopuszcza się przy prawej krawędzi wyznaczenie pasa dla rowerów o szerokości nie mniejszej niż 1,50 m.

3.4 Mieszkalnictwo i inwestycje

Obszary zabudowy mieszkalnej w gminie Gorzów Śląski związane są z zabudową zagrodową, mieszkaniową jednorodzinną oraz wielorodzinną.

Tereny zabudowy zagrodowej stanowią obecnie główną strukturę kształtującą przestrzeń gminy. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gorzów Śląski przewiduje adaptacje dotychczasowego zagospodarowania oraz uzupełnienie istniejących zespołów zabudowy. Projektowana zabudowa stanowić ma uzupełnienie istniejącej oraz nawiązywać do jej charakteru.

Coraz częstszym zjawiskiem zachodzącym w krajobrazie wiejskim jest stopniowe uzupełnianie zabudowy zagrodowej zabudową mieszkaniową jednorodzinną bądź wykorzystywanie zagród w charakterze zabudowy rekreacyjnej. Ma to związek z wymianą pokoleniową oraz zmianą profilu zatrudnienia mieszkańców wsi, coraz częściej utrzymujących się z pozarolniczych źródeł.

Zlokalizowanie zabudowy zagrodowej wzdłuż ciągów komunikacyjnych i znaczne jej oddalenie od właściwych centrów miejscowości stwarza ponadto potrzebę sytuowania usług jako funkcji uzupełniającej.

Ośrodkiem osadniczym posiadającym w swojej strukturze największy udział zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej jest Gorzów Śląski. W pozostałych miejscowościach funkcja ta jest co najwyżej uzupełnieniem istniejącego zagospodarowania i nie dominuje.

Nowe tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej stanowią kontynuację i naturalne rozwinięcie dotychczasowego zagospodarowania. Celem przy wyznaczaniu nowych terenów było wytworzenie zwartych kompleksów zabudowy, racjonalne wykorzystanie przestrzeni i uniknięcie nieuzasadnionego rozprzestrzeniania zabudowy na tereny niezainwestowane.

W związku ze stopniowym wypełnianiem się obszarów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową ujętych w dotychczasowych opracowaniach konieczne stało się wyznaczenie nowego kierunku rozwoju na najbliższe lata oraz maksymalnego jej zasięgu. Określone w studium granice terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej zaspokoją w pełni potrzeby lokalnej społeczności.

Tereny zagospodarowane wymagają uzupełnienia struktury poprzez wypełnianie luk w zabudowie oraz uporządkowanie.

Projektowane skupiska zabudowy mieszkaniowej ze względu na swoją wielkość oraz potrzeby lokalnych społeczności muszą być wzbogacone o dodatkowe funkcje tj. usługi, zieleń urządzoną czy rekreację. Dla wyznaczonych terenów koniecznym jest wyznaczenie sieci komunikacyjnej

zapewniającej dostęp do nowej zabudowy oraz właściwe powiązanie z istniejącym zewnętrznym układem drogowym.

Wyznaczone tereny obejmują istniejącą zabudowę mieszkaniową wielorodzinną w Gorzowie Śląskim, Uszycach, Zdziechowicach, Krzyżanowicach, Pawłowicach, Budzowie, Kozłowicach oraz Jamach. Dla budynków zlokalizowanych w wymienionych terenach studium zakłada jedynie modernizację

i przebudowę istniejącej zabudowy wprowadzając zakaz lokalizacji nowych budynków mieszkalnych wielorodzinnych. Przy zagospodarowaniu wskazanych terenów musi być brane pod uwagę wyposażenie ich w zielenią towarzyszącą oraz urządzenia rekreacyjne.

Wg danych GUS przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w 2014 roku wynosiła w gminie Gorzów Śląski 89,9m². Była to wartość zbliżona do wartości jaką osiągnęła w powiecie oleskim (90,7m²) i wyraźnie wyższa od notowanych w skali kraju (73,4m²) oraz województwa opolskiego (73,4m²).

Tabela 8. Przeciętna powierzchnia mieszkania w latach 2004–2014

Jednostka terytorialna	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2
POLSKA	69,0	69,3	69,5	69,8	70,2	70,5	72,3	72,6	72,8	73,1	73,4
OPOLSKIE	76,5	76,6	76,8	77,0	77,3	77,5	79,4	79,6	79,8	80,1	80,3
Powiat oleski	86,2	86,4	86,5	86,7	87,1	87,2	89,8	90,0	90,2	90,5	90,7
Gorzów Śląski	85,6	85,7	85,9	86,0	86,3	86,4	89,1	89,2	89,5	89,6	89,9

Źródło: GUS/BDL

Na jednego mieszkańca gminy Gorzów Śląski przypadało w 2014 roku 26,4m² powierzchni użytkowej mieszkania. Pomimo wzrostu tej powierzchni od 2004 roku o 2,6 m², w 2014 roku mieszkańiec gminy posiadał wyraźnie mniejszą przestrzeń mieszkaniową od przeciętnego mieszkańca kraju, województwa oraz powiatu. Należy również zauważyć, że na wzrost tego wskaźnika wpływ miał także spadek liczby mieszkańców gminy.

Tabela 9. Powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2
POLSKA	22,9	23,2	23,5	23,8	24,2	24,6	25,3	25,6	25,9	26,3	26,7
OPOLSKIE	24,2	24,4	24,7	25,0	25,3	25,6	26,8	27,1	27,4	27,8	28,1
Powiat oleski	25,4	25,7	26,0	26,2	26,6	26,8	27,6	27,9	28,2	28,5	28,7
Gorzów Śląski	23,8	24,0	24,3	24,6	24,9	25,0	25,3	25,5	25,9	26,1	26,4

Źródło: GUS/BDL

Wg danych GUS w 2014 roku na 1000 mieszkańców gminy przypadało 294,1 mieszkań. Była to wartość najniższa spośród analizowanych jednostek terytorialnych.

Tabela 10. Liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	mieszkania na 1000 mieszkańców										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
POLSKA	332,3	334,8	337,7	340,9	344,8	348,5	349,6	352,6	356,1	359,9	363,4
OPOLSKIE	316,9	319,0	321,8	324,5	327,5	329,7	338,1	340,6	343,4	347,0	349,9
Powiat oleski	294,6	297,2	300,2	302,5	305,7	307,3	307,1	309,7	312,2	314,7	316,5
Gorzów Śląski	277,8	279,8	283,4	285,8	288,0	289,0	283,7	286,3	288,9	291,0	294,1

Źródło: GUS/BDL

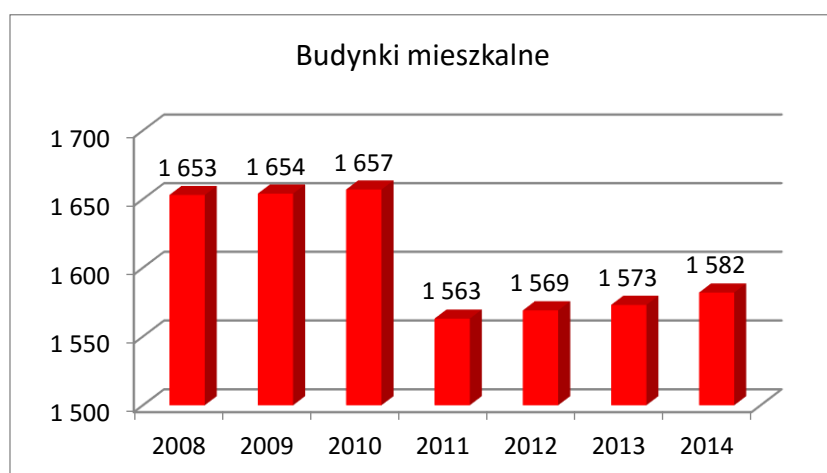
Na przestrzeni analizowanych lat 2008 – 2014 odnotowany wyraźny spadek liczby budynków mieszkalnych w gminie Gorzów Śląski. Skokowy spadek odnotowano w latach 2010 – 2011, kiedy liczba budynków mieszkalnych zmniejszyła się o 94. W tym samym czasie w skali kraju i województwa notowano stały przyrost liczby budynków mieszkalnych. Wg danych GUS w 2014 roku w gminie Gorzów Śląski było 1582 budynków mieszkalnych.

Tabela 11. Liczba budynków mieszkalnych w latach 2008-2014

Jednostka terytorialna	budynki mieszkalne ogółem						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-	-
POLSKA	5 751 174	5 820 763	5 869 959	6 006 608	6 063 721	6 123 726	6 182 136
OPOLSKIE	164 171	165 451	166 153	167 832	168 718	169 737	170 862
Powiat oleski	14 002	14 034	14 075	13 922	13 984	14 064	14 188
Gorzów Śląski	1 653	1 654	1 657	1 563	1 569	1 573	1 582

Źródło: GUS/BDL

Wykres 8. Liczba budynków mieszkalnych w gminie Gorzów Śląski w latach 2008-2014

Źródło: GUS/BDL

Poniższy wykres liczby mieszkań oddanych do użytku w gminie Gorzów Śląski w latach 2004 – 2014 wskazuje na niską dynamikę rozwoju mieszkalnictwa. Najwięcej oddanych mieszkań do

użytku odnotowano w 2008 rok. Było to 12 mieszkań. Niska dynamika budownictwa mieszkaniowego koreluje z negatywnymi zjawiskami demograficznymi.

Wykres 9. Liczba mieszkań oddanych do użytku w gminie Gorzów Śląski w latach 2004–2014

Źródło: GUS/BDL

3.4 Gazownictwo, energetyka i ciepłownictwo

Elektroenergetyka

TAURON Dystrybucja S.A. nie posiada na terenie gminy Gorzów Śląski źródeł energii tj. elektrowni wytwarzających energię w sposób konwencjonalny jak i ze źródeł odnawialnych. Nie ma także stacji elektroenergetycznej WN/SN, która stanowiłaby Główny Punkt Zasilania (GPZ) dla odbiorców energii elektrycznej. Mieszkańcy gminy Gorzów Śląski zaopatrywani są w energię elektryczną ze stacji 110/15 kV Praszka zlokalizowanej na terenie sąsiedniej gminy, za pośrednictwem sieci rozdzielczej średniego i niskiego napięcia. W Gorzowie Śląskim znajduje się rozdzielnia sieciowa 15 kV (RS Gorzów Śląski) zasilana bezpośrednią linią 15 kV z GPZ Praszka. Teren gminy przecina linia 110 kV relacji GPZ Praszka - GPZ Kluczbork oraz linia 400 kV, która jest własnością PSE S.A.

Z RS Gorzów Śląski wyprowadzone są linie 15 kV następujących relacji:

- RS Gorzów - Kluczbork, RS Gorzów - Pilawy, RS Gorzów - Kostów, RS Gorzów - Pawłowice, RS Gorzów - Olesno, RS Gorzów - 15-go Grudnia, RS Gorzów - Młyn.

Do ww. linii SN przyłączone są 62 stacje transformatorowe 15/0,4 kV będące własnością TAURON Dystrybucja S.A.

Większość stacji transformatorowych 15/0,4 kV jest w dobrym stanie technicznym, a ich moc znamionowa dostosowana jest do występujących potrzeb. Istniejące typy stacji umożliwiają w razie konieczności wymianę transformatorów na jednostki o większej mocy.

Aktualnie istniejąca na terenie gminy Gorzów Śląski infrastruktura elektroenergetyczna jest w dobrym stanie technicznym oraz zapewnia zasilanie wszystkim zgłoszonym do przyłączenia obiektom. Moc transformatorów zainstalowanych w GPZ-tach oraz stacjach transformatorowych

15/0,4 kV pokrywa obecne zapotrzebowanie odbiorców na moc. Należy jednak liczyć się z koniecznością budowy nowych stacji i linii SN i nN, podyktowaną potrzebami przyszłych inwestorów - zgodnie z wydanymi warunkami przyłączenia do sieci oraz zawartymi umowami. Budowa infrastruktury elektroenergetycznej będzie także konieczna na terenach wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod nową zabudowę mieszkaniową.

Dla zapewnienia niezawodności dostaw energii oraz odpowiednich parametrów jakościowych energii elektrycznej TAURON Dystrybucja S.A. prowadzi sukcesywną modernizację istniejących sieci, budowę nowych urządzeń elektroenergetycznych oraz tworzenie optymalnych układów pracy sieci, zgodnie z ustalonymi harmonogramami.

Wykaz zadań inwestycyjnych przewidzianych do realizacji na terenie gminy Gorzów Śląski, które zostały ujęte w „Planie Rozwoju w zakresie zaspokajania obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2014-2019” Tauron Dystrybucja zatwierdzony został przez Urząd Regulacji Energetyki.

Energetyka ciepła

Zaopatrzenie w ciepło opiera się na indywidualnych źródła ciepła oraz lokalnych kotłowniach zasilanych głównie paliwem stałym.

Sieć gazowa

Sieć gazowa na terenie gminy Gorzów Śląski obsługiwana jest przez EWE Energia Sp. z o. o. Spółka dostarcza gaz ziemny wysokometanowy E o składzie: metan ok. 97,8%, etan, propan, butan ok. 1%, dwutlenek węgla i reszta składników ok. 0,2%.

Obszar gminy jest zasilany ze stacji redukcyjnej I00GP GAZ_SYSTEM w Bąkowie. Infrastruktura sieci składa się z:

- 678 mb sieci o ciśnieniu powyżej 0,5 MPa,
- 924 mb sieci o ciśnieniu nie wyższym niż 0,5 MPa.

Spółka zarządza 10 czynnymi przyłączami gazowymi. Stan techniczny sieci oceniany jest jako dobry i bardzo dobry.

Spółka planuje na bieżąco podłączać do sieci gazowej klientów zainteresowanych, dla których wykonanie stosownego rozwoju sieci będzie technicznie i ekonomicznie uzasadnione. Plan rozwoju EWE nie przewiduje wykonania inwestycji rozwojowych na terenie gminy.

Drugim podmiotem dostarczającym gaz na teren gminy jest DUON Dystrybucja S.A. Na obecną chwilę Spółka nie przewiduje rozbudowy i modernizacji istniejącej infrastruktury gazowniczej na obszarze gminy.¹²

W 2014 roku, wg danych GUS, tylko 2,1% mieszkańców gminy Gorzów Śląski korzystało z sieci gazowej. Była to wartość wyraźnie niższa od notowanych w skali kraju (52,%) oraz województwa opolskiego (41,9%).

---

¹² Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Gorzów Śląski 2015-2020.

Tabela 12. Odsetek ludności korzystający z sieci gazowej w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	ogółem										
	odsetek ludności korzystający z sieci - gaz										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	51,8	51,7	51,8	51,7	51,7	52,6	52,5	52,5	52,4	52,4	52,2
OPOLSKIE	41,4	41,4	41,3	41,3	41,2	41,5	41,6	41,6	42,0	42,0	41,9
Powiat oleski	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	11,5	11,4	11,8	11,9	11,9	11,9
Gorzów Śląski	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	1,1	1,3	2,8	1,4	1,9	2,1

Źródło: GUS/BDL

3.5 Gospodarka wodno-kanalizacyjna

Sieć wodociągowa

Obszar gminy Gorzów Śląski jest praktycznie w całości zwodociągowany. Z sieci wodociągowej korzystało, wg danych GUS w 2014 roku, 86,9% mieszkańców gminy. Była to wartość niższa od notowanych w skali kraju, województwa i powiatu oleskiego.

Tabela 13. Odsetek ludności korzystający z sieci wodociągowej w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	ogółem										
	odsetek ludności korzystający z sieci - wodociąg										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	85,5	86,1	86,4	86,7	87,0	87,3	87,4	87,6	87,9	88,0	91,6
OPOLSKIE	94,3	94,3	94,4	94,4	94,4	94,5	94,5	94,5	94,6	94,6	96,6
Powiat oleski	92,2	92,3	92,3	92,4	92,5	92,5	92,6	92,7	92,7	92,8	94,8
Gorzów Śląski	85,6	85,8	86,0	86,0	86,2	86,3	86,5	86,5	86,6	86,7	86,9

Źródło: GUS/BDL

Gminna sieć wodociągowa zaopatruje w wodę również wsie Szyszków i Wygiełdów należące do gminy Praszka.

Do obiektów zaopatrujących gminę w wodę należą 3 Stacje Ujęć Wody (SUW). Zlokalizowane są w miejscowościach:

- Gorzów Śląski,
- Uszyce,
- Goła.

łączna wydajność gminnych SUW w pełni zaspokaja aktualne zapotrzebowanie.

Ponadto w gminie Gorzów Śląski istnieją dwa ujęcia wody, które znajdują się na terenie zakładów pracy takich jak: ALTO Sp. z o.o. w Gorzowie Śląskim oraz Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Zdziechowicach.

Sieć kanalizacyjna

Z sieci kanalizacyjnej korzystało zdecydowanie mniej mieszkańców gminy niż z sieci wodociągowej. W 2014 roku, wg danych GUS, z sieci kanalizacyjnej korzystało 46,2% mieszkańców gminy. W ciągu 10 analizowanych lat nastąpił ponad dwukrotny wzrost tego odsetka. Niemniej stan rozwoju sieci kanalizacyjnej w gminie Gorzów Śląski był wyraźnie niższy od przeciętnie notowanego w skali kraju jak też województwa.

Tabela 14. Odsetek ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	ogółem										
	odsetek ludności korzystający z sieci - kanalizacja										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	58,3	59,2	59,8	60,3	61,0	61,5	62,0	63,5	64,3	65,1	68,7
OPOLSKIE	52,1	53,6	54,3	55,4	58,4	58,7	59,2	60,8	61,8	63,3	69,7
Powiat oleski	34,5	38,2	38,5	38,6	38,8	38,9	39,3	41,4	42,2	42,3	46,6
Gorzów Śląski	21,5	30,3	32,2	32,5	32,7	32,9	34,2	38,1	41,2	41,4	46,2

Źródło: GUS/BDL

Obecnie w gminie Gorzów Śląski skanalizowanych jest pięć miejscowości: Gorzów Śląski, Jamy, Kozłowice, Pawłowice i Jastrzygowice. Istnieją jednak plany budowy sieci kanalizacyjnej na terenie wszystkich sołectw gminy. Na terenach, które nie zostaną objęte zbiorczym systemem kanalizacyjnym planuje się wybudowanie przydomowych oczyszczalni ścieków.

Gmina Gorzów Śląski posiada kolektor sanitarny z punktem zlewnym w Gorzowie, tłoczącym ścieki do oczyszczalni biologiczno – mechanicznej w Praszcze. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (uwzględniając wymagania zawarte w dyrektywie 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych), nałożyła na aglomeracje o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2000 (RLM) obowiązek wyposażenia ich w sieci kanalizacyjne dla ścieków komunalnych zakończone oczyszczalniami ścieków. Oczyszczalnia ścieków w Praszcze ma przepustowość 250 m³/h tj. 2500 m³/dobę.¹³

Odsetek ludności korzystającej w oczyszczalni ścieków wg danych GUS w 2014 wyniósł gminie Gorzów Śląski 57,1%, czyli był wyższy od odsetka osób korzystających z sieci kanalizacyjnej. W ciągu 10 lat nastąpił znaczny wzrost tego wskaźnika. W 2014 roku był on jednak nadal niższy od wartości notowanej w skali województwa opolskiego (71,5%) oraz kraju (72,2%) i nieznacznie wyższy od wartości dla powiatu oleskiego (51,6%).

¹³ Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Gorzów Śląski na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku.

Tabela 15. Odsetek ludności korzystający z oczyszczalni ścieków w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	ogółem										
	odsetek ludności korzystający z oczyszczalni ścieków										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	59,0	60,2	61,4	62,2	63,1	64,2	64,7	65,7	68,6	70,3	71,5
OPOLSKIE	55,1	57,2	59,0	61,0	62,7	63,6	66,5	68,4	68,7	70,7	72,2
Powiat oleski	35,1	41,2	44,6	50,3	42,4	42,3	43,5	46,7	48,8	49,4	51,6
Gorzów Śląski	15,1	46,1	78,4	79,0	47,0	47,9	50,9	51,5	57,2	57,2	57,1

Źródło: GUS/BDL

3.6 Gospodarka odpadami

Zasady usuwania odpadów są zgodne z obowiązującym w Gminie Planem Gospodarki Odpadkami oraz z przepisami szczególnymi dotyczącymi odpadów.

Gmina posiada składowisko odpadów komunalnych w Krzyżanowicach. Powierzchnia składowiska to ok. 2,28 ha. Dla składowiska prowadzony jest monitoring wód podziemnych i wód odciekowych. Przewidywane zakończenie eksploatacji to koniec 2014 r. Funkcjonuje tu zorganizowany odbiór nieczystości stałych. Funkcjonuje kontenerowy i workowy system selektywnej zbiórki odpadów.

Jednym z głównych wyzwań gospodarki odpadami, realizowanej zgodnie z ustawą z 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21, z późn. zm.) jest wzrost ilości odpadów poddawanych procesom odzysku i recyklingu oraz zmniejszenie ilości odpadów poddawanych procesom unieszkodliwiania, szczególnie przez składowanie.

Ustawa z 14 grudnia 2012 roku o odpadach zachowała „zasadę bliskości” zgodnie z którą odpady, z uwzględnieniem hierarchii sposobów postępowania z odpadami, w pierwszej kolejności poddaje się przetwarzaniu w miejscu ich powstania. Odpady, które nie mogą być przetworzone w miejscu ich powstania, przekazuje się, uwzględniając hierarchię sposobów postępowania z odpadami oraz najlepszą dostępną technikę lub technologię, o której mowa w art. 143 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232, z późn. zm.), do najbliższej położonych miejsc, w których mogą być przetworzone.

Sfera społeczna

4. Demografia

4.1 Ludność

Liczba ludności gminy na przestrzeni 10 analizowanych lat (2004 – 2014) wykazywała się stałą tendencją spadkową. W tym czasie liczba ludności gminy zmniejszyła się o 547 osób, co stanowiło ponad 7% liczby ludności w 2004 roku. W 2014 roku, wg danych GUS, gminę Gorzów Śląski zamieszkiwało 7236 osób.

Wykres 10. Ludność zamieszkała w Gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014 (stany na 31 XII)

Źródło: GUS/BDL

Gęstość zaludnienia, według stanu na 31 XII 2014 roku, wyniosła w gminie 47 osób. Była to wartość wyraźnie niższa do średniej gęstości zaludnienia kraju (123 osoby) oraz województwa opolskiego (106) oraz niższa od gęstości zaludnienia powiatu oleskiego (67). Na przestrzeni 10 analizowanych lat odnotowano spadek gęstości zaludnienia o 4 osoby na 1 km², co związane było ze spadkiem liczby ludności zamieszkującej obszar gminy Gorzów Śląski.

Tabela 16. Ludność na 1 km² za lata 2004-2014 (stany na 31 XII)

Jednostka terytorialna	ogółem ludność na 1 km ² stan na 31 XII ogółem										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	122	122	122	122	122	122	123	123	123	123	123
OPOLSKIE	112	111	111	110	110	110	108	108	107	107	106
Powiat oleski	71	70	70	70	69	69	68	68	68	67	67
Gorzów Śląski	51	50	50	49	49	49	48	48	47	47	47

Źródło: GUS/BDL

Kolejnym istotnym trendem w sferze demograficznej gminy Gorzów Śląski był malejący udział osób wieku przedprodukcyjnym w całkowitej liczbie ludności. W 2014 roku, wg danych GUS, osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 16,3% mieszkańców gminy. Była to wartość charakterystyczna dla powiatu oleskiego i województwa opolskiego, które to traktowane są jako obszary dotknięte kryzysem demograficznym. Dane te były wyraźnie niższe od notowanych w skali kraju (18%). Niepokojąca jest dynamika tego zjawiska. W 2004 roku osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły bowiem 21,8% mieszkańców gminy i była to wartość wyższa od notowanej w skali kraju.

Tabela 17. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w całkowitej liczbie ludność w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	udział osób w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	21,2	20,6	20,1	19,6	19,3	18,9	18,8	18,5	18,3	18,2	18,0
OPOLSKIE	20,3	19,6	18,9	18,3	17,7	17,2	17,1	16,8	16,6	16,3	16,2
Powiat oleski	21,1	20,3	19,5	18,8	18,3	17,6	17,4	17,1	16,7	16,6	16,4
Gorzów Śląski	21,8	20,9	19,9	19,3	18,5	17,9	17,8	17,6	17,2	16,9	16,3

Źródło: GUS/BDL

Na przestrzeni 10 analizowanych lat, wg danych GUS, w gminie Gorzów Śląski odnotowano przyrost odsetka ludności w wieku produkcyjnym do ogółu ludności. Należy jednak zauważyć, że przyrost ten odnotowano w latach 2004 – 2009. W okresie od 2010 roku do 2014 udział ten utrzymywał się na niezmiennym poziomie. W 2014 roku ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 65,1% mieszkańców gminy. Była to wartość najwyższa spośród analizowanych jednostek terytorialnych.

Tabela 18. Udział ludności w wieku produkcyjnym do ogółu ludności w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	udział osób w wieku produkcyjnym do ogółu ludności										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	63,5	64,0	64,2	64,4	64,5	64,5	64,4	64,2	63,9	63,4	63,0
OPOLSKIE	64,1	64,7	65,0	65,4	65,6	65,7	65,6	65,4	65,1	64,7	64,3
Powiat oleski	62,7	63,5	64,0	64,5	64,8	65,2	65,3	65,1	65,0	64,7	64,4
Gorzów Śląski	61,9	62,8	63,6	64,1	64,5	65,2	65,2	65,2	65,3	65,1	65,1

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku ludność w wieku poprodukcyjnym stanowiła wg danych GUS w gminie Gorzów Śląski 18,6% mieszkańców gminy. Na przestrzeni analizowanych lat odnotowano wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym, podobnie jak w przestrzeni kraju, województwa i powiatu oleskiego.

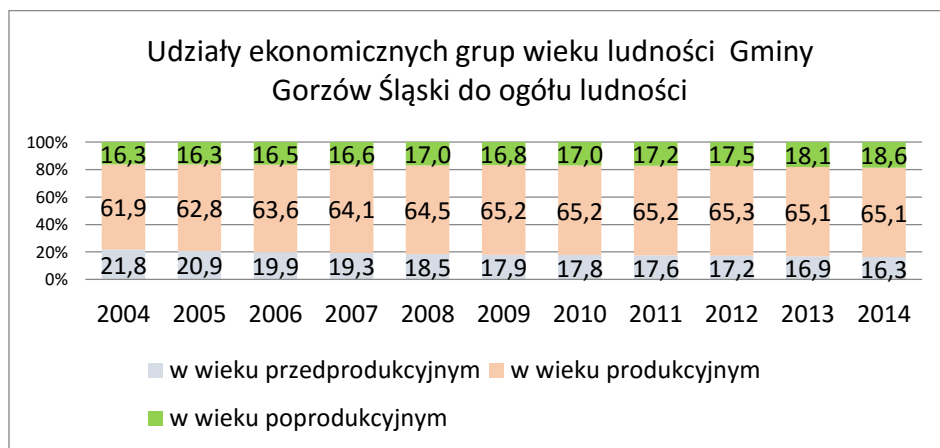
Tabela 19. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	udział osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	15,3	15,4	15,7	16,0	16,2	16,5	16,8	17,3	17,8	18,4	19,0
OPOLSKIE	15,6	15,7	16,1	16,4	16,7	17,0	17,3	17,8	18,3	18,9	19,6
Powiat oleski	16,1	16,2	16,5	16,6	16,9	17,1	17,4	17,8	18,3	18,7	19,3
Gorzów Śląski	16,3	16,3	16,5	16,6	17,0	16,8	17,0	17,2	17,5	18,1	18,6

Źródło: GUS/BDL

Zachodzący w gminie Gorzów Śląski proces starzenia się społeczeństwa ilustruje poniższy wykres. Widać na nim wyraźnie, że zwiększający się udział ludności w wieku poprodukcyjnym koreluje z malejącym odsetkiem osób w wieku przedprodukcyjnym. Stabilną sytuację notuje odsetek osób w wieku produkcyjnym, należy jednak podkreślić, że w przypadku braku odwrócenia negatywnych zjawisk demograficznych wpływających na zmniejszającą się liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym – powiększanie się odsetka osób w wieku poprodukcyjnym zachodzić będzie kosztem zmniejszającej się liczby osób w wieku produkcyjnym.

Wykres 11. Udziały ekonomicznych grup wieku ludności Gminy Gorzów Śląski w latach 2004-2014

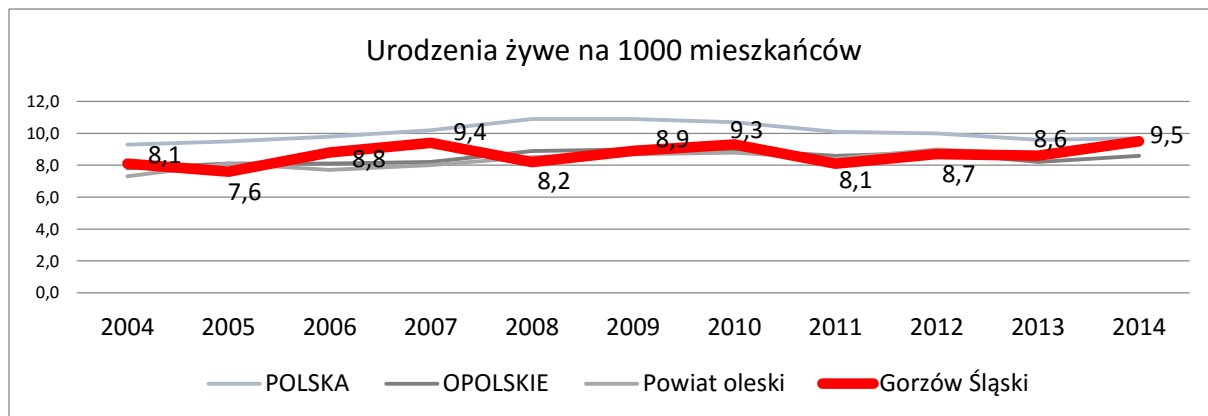

Źródło: GUS/BDL

Ruch naturalny

W 2104 roku, wg danych GUS, na 1000 mieszkańców gminy Gorzów Śląski odnotowano 9,5 urodzeń żywych. Na przestrzeni 10 analizowanych lat była to wartość najwyższa. Wskaźniki urodzeń na przestrzeni tych lat pokrywały się z wartościami notowanymi dla powiatu oleskiego i województwa opolskiego i był niższe od wartości notowanych w skali kraju.

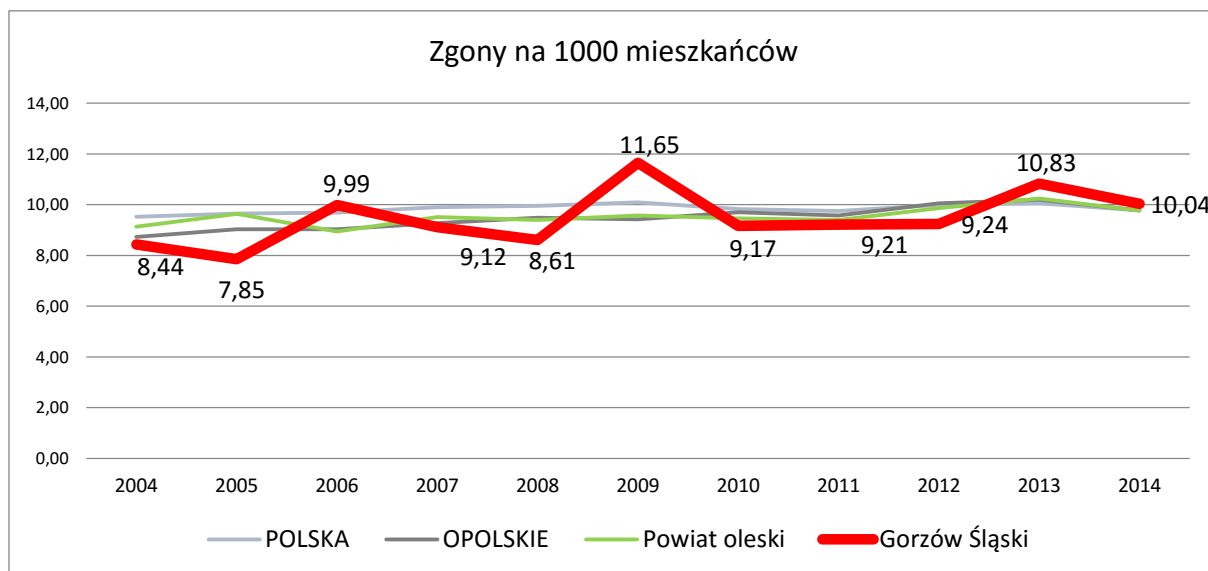
Wykres 12. Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców za lata 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Wskaźnik liczby zgonów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w gminie Gorzów Śląski na przestrzeni 10 lat charakteryzował się znaczną zmiennością. Najwyższą liczbę zgonów na 1000 mieszkańców odnotowano w 2009 roku. Było to 11,65 zgonów. Zauważalny był nieznaczny trend wzrostowy tego wskaźnika w gminie Gorzów Śląski, podobnie jak w kraju, województwie i powiecie oleskim, co można skorelować z rosnącym odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym.

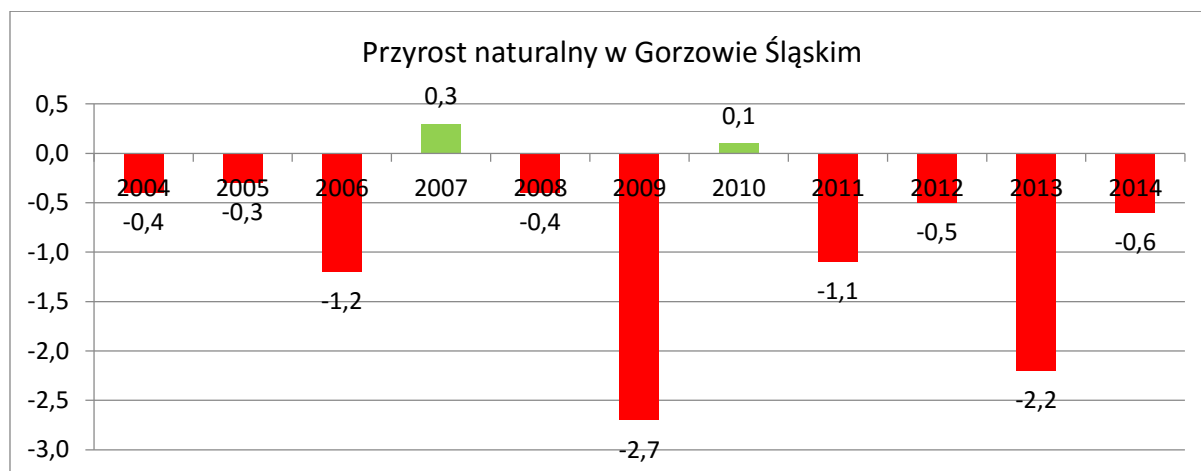
Wykres 13. Zgony na 1000 mieszkańców za lata 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Niskie wskaźniki urodzeń oraz rosnąca liczba zgonów, skutkowało utrzymującym się praktycznie przez cały analizowany okres 10 lat ujemnym przyrostem naturalnym w gminie Gorzów Śląski. Tylko w 2007 i 2010 roku nie odnotowano ujemnej wartości tego wskaźnika.

Wykres 14. Przyrost naturalny w Gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014

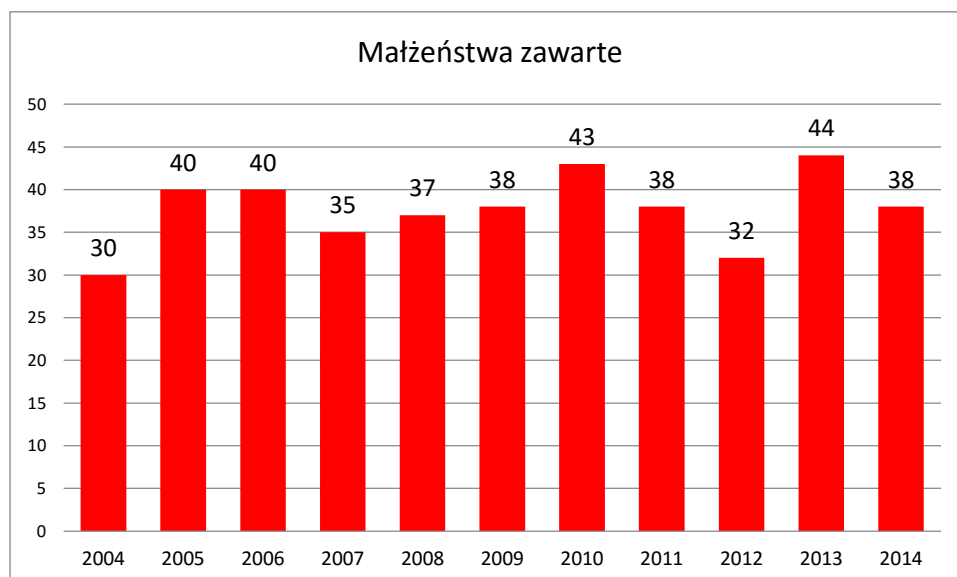

Źródło: GUS/BDL

Małżeństwa

Liczba zawartych małżeństw w gminie Gorzów Śląski na przestrzeni lat 2004 – 2014 charakteryzowała się zmiennością. Najmniejszą liczbę małżeństw odnotowano w 2004 roku (30 małżeństw), najwyższą w 2013 roku (44 małżeństw).

Wykres 15: Liczba zawartych małżeństw w Gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014

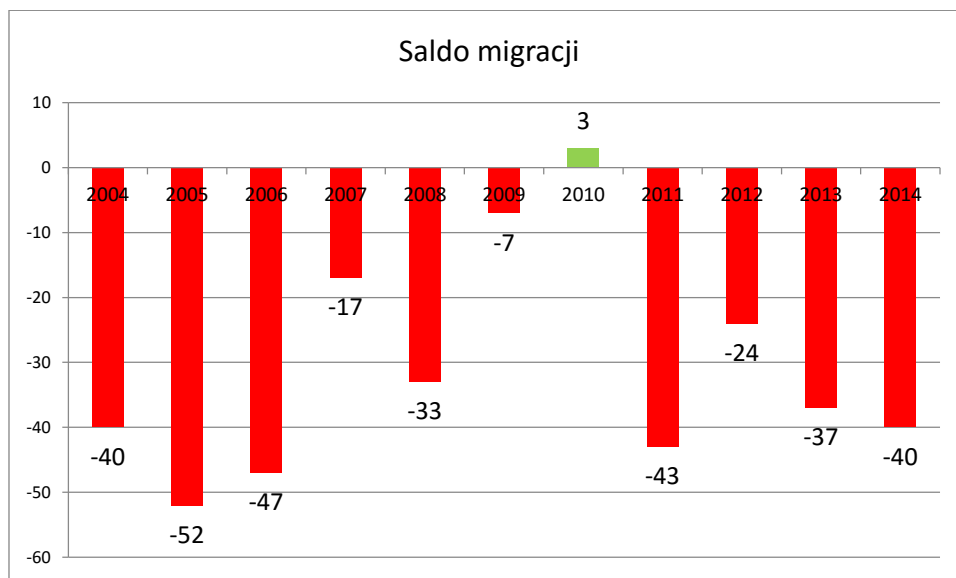

Źródło: GUS/BDL

Migracje

Czynnikiem demograficznym, wpływającym na liczbę ludności gminy Gorzów Śląski są migracje. Na przestrzeni lat 2004 – 2014 w gminie Gorzów Śląski notowano ujemne saldo migracji (poza rokiem 2010), co oznacza, że więcej osób wyjeżdżało na stałe z gminy, niż się w niej osiedlało. Niepokojąca może być skala migracji. To właśnie migracje w największym stopniu wpływały na znaczny spadek liczby ludności gminy. Pierwszą kulminację „wyjazdów” z gminy odnotowano w latach 2004 – 2006. Kolejną kulminację zaobserwowano w latach 2011 – 2014.

Wykres 16: Saldo migracji w Gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Poniższa tabela sald migracji na 1000 mieszkańców obrazuje skalę migracji w gminie Gorzów Śląski w latach 2004 – 2014. Porównując dane notowane dla gminy Gorzów Śląski do danych dla powiatu, województwa i kraju – widać, że problem migracji dotyczył w szczególności całego obszaru powiatu oleskiego, w znacznym stopniu województwa opolskiego i w mniejszym stopniu kraju.

Tabela 20. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	saldo migracji na 1000 osób										
	ogółem										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	-0,2	-0,3	-0,9	-0,5	-0,4	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,5	-0,4
OPOLSKIE	-3,2	-3,0	-4,6	-3,9	-3,2	-1,7	-1,8	-2,2	-2,1	-3,3	-2,3
Powiat oleski	-3,8	-5,2	-6,2	-4,4	-3,3	-2,6	-2,2	-2,9	-3,0	-3,9	-2,8
Gorzów Śląski	-5,2	-6,7	-6,1	-2,2	-4,3	-0,9	0,4	-5,8	-3,3	-5,1	-5,5

Źródło: GUS/BDL

Saldo migracji w gminie Gorzów Śląski wypada szczególnie negatywnie w odniesieniu do migracji zagranicznych, które odpowiadały za znaczny w skali gminy odpływ ludności. Wartości tego wskaźnika były wyraźnie niższe od porównywanych jednostek terytorialnych. Na przestrzeni badanych 10 lat największy odpływ mieszkańców za granicę obserwowany był w przedziale

czasowym 2004 – 2006, kiedy to saldo migracji zagranicznych na 1000 mieszkańców przekraczało -6,0. W całym badanym okresie saldo to w gminie Gorzów Śląski notowało wartości ujemne.

Tabela 21. Saldo migracji zagranicznych na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	saldo migracji zagranicznych na 1000 osób										
	ogółem										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	-0,25	-0,34	-0,95	-0,54	-0,39	0,00	-0,05	-0,11	-0,17	-0,52	-0,41
OPOLSKIE	-2,82	-2,43	-3,79	-3,19	-2,80	-1,07	-1,10	-1,57	-1,71	-2,42	-1,56
Powiat oleski	-2,92	-3,80	-4,92	-3,87	-2,90	-1,07	-1,04	-1,42	-2,03	-2,27	-1,68
Gorzów Śląski	-6,19	-6,06	-6,11	-3,53	-3,95	-1,19	-1,89	-2,57	-2,45	-2,88	-3,03

Źródło: GUS/BDL

Struktura ludności ze względu na płeć

Liczba ludności płci męskiej w latach 2004-2014 w gminie Gorzów Śląski był nieznacznie niższa od kobiet. Odsetek kobiet w ludności gminy Gorzów Śląski w 2014 roku wynosił 50,6%. W ciągu 10 lat, od roku 2004 nastąpił spadek tego odsetka z wartości 51,2%. Tym samym w 2014 roku struktura ludności ze względu na płeć w gminie Gorzów Śląski była bardziej zbilansowana w porównaniu do kraju i województwa (51,6% kobiet), a także powiatu oleskiego (51,2%).

Tabela 22. Udział kobiet w liczbie ludności ogółem w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	odsetek kobiet w ogólnej liczbie ludności										
	faktyczne miejsce zamieszkania										
	stan na 31 XII										
	kobiety										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	51,6	51,6	51,7	51,7	51,7	51,7	51,6	51,6	51,6	51,6	51,6
OPOLSKIE	51,5	51,6	51,6	51,7	51,7	51,7	51,7	51,7	51,6	51,6	51,6
Powiat oleski	51,2	51,2	51,2	51,2	51,2	51,0	51,3	51,3	51,2	51,2	51,2
Gorzów Śląski	51,2	51,1	51,0	51,1	50,8	50,7	50,8	50,8	50,6	50,7	50,6

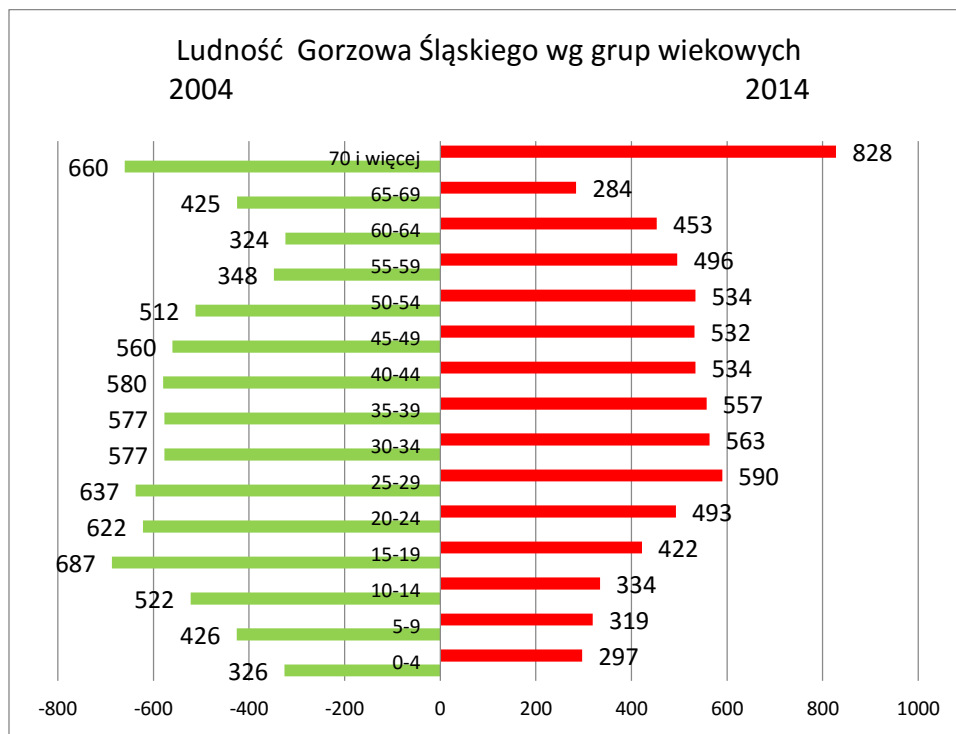
Źródło: GUS/BDL

Struktura ludności ze względu na wiek

Analizując strukturę ludności Gminy Gorzów Śląski w 2014 roku według grup wiekowych można zauważyć, że w 2014 roku wyraźne maksimum znajdowało się w przedziałach wiekowych od 25 do 39 roku życia. W celu zobrazowania zmian zachodzących w strukturze ludności zestawiono do porównania strukturę ludności notowaną w 2004 roku oraz 2014 roku. Dane z poniższych wykresów pokazują wyraźnie zmniejszający się udział ludności w grupach wiekowych od 0 do 24 roku życia. Ciekawe jest również to, że spadek liczby ludności w tych kategoriach wiekowych, a w szczególności najmłodszych odbywa się pomimo, że najliczniejszą grupą wiekową są ludzie w wieku 25-39 lat.

Oznacza to, że mieszkańcy w tym wieku celowo nie decydują się na powiększenie rodziny lub dominuje schemat rodziny 2+1.

Wykres 17. Ludność Gminy Gorzów Śląski według grup wiekowych – lata 2004 i 2014

Źródło: GUS/BDL

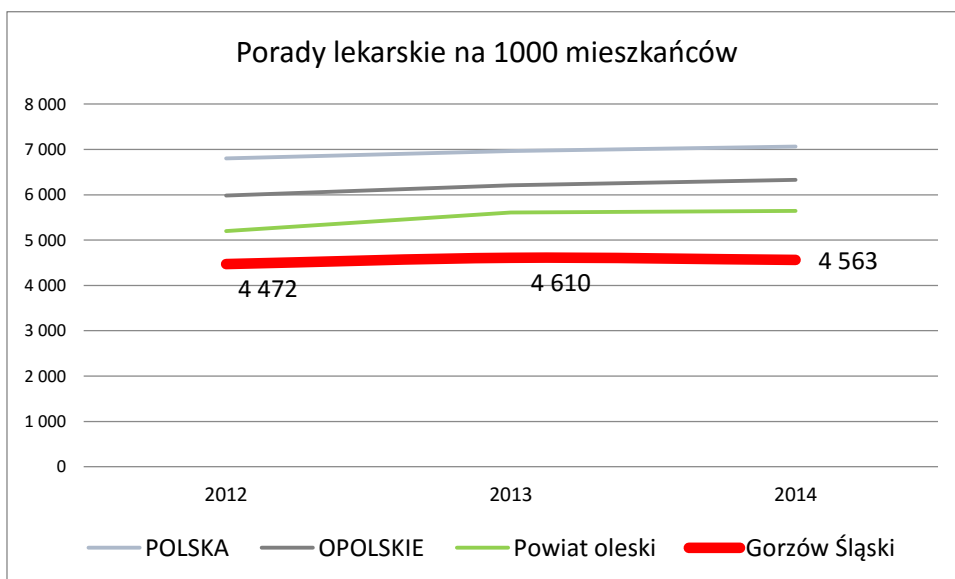
5. Usługi społeczne

5.1 Ochrona zdrowia

Podstawową opiekę zdrowotną na terenie gminy zapewniają trzy ośrodki: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Gorzowie Śląskim, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Vita" w Kozłowicach oraz Poradnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Zdziechowicach.

W 2014 roku, wg danych GUS, na 1000 mieszkańców gminy Gorzów Śląski udzielono 4563 porad lekarskich. Była to wartość wyraźnie niższa od notowanych w przestrzeni kraju, województwa, jak też powiatu oleskiego, choć zauważalny był wzrost tej liczby od 2012.

Wykres 18. Porady lekarskie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2012-2014

Źródło: GUS/BDL

Na 1 przychodnię w gminie Gorzów Śląski w 2014 roku przypadało 2412 mieszkańców. Wskaźnik ten w powiecie oleskim wyniósł 2622 mieszkańców, natomiast w kraju 1919 osób, w województwie opolskim 1919 osób. W gminie Gorzów Śląski na przestrzeni 10 lat dostępność przychodni lekarskich znacznie się poprawiła. Jeszcze w 2013 roku na 1 jedną przychodnię przypadało 3640 mieszkańców. Należy także podkreślić, że mieszkańcy gminy mają możliwość korzystania z usług zdrowotnych zlokalizowanych w sąsiednich miastach, w tym w Oleśnie i Kluczborku.

Tabela 23. Ilość mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	ilość mieszkańców przypadających na 1 przychodnię										
	2004 osoby	2005 osoby	2006 osoby	2007 osoby	2008 osoby	2009 osoby	2010 osoby	2011 osoby	2012 osoby	2013 osoby	2014 osoby
POLSKA	3 155	3 109	2 830	2 683	2 568	2 348	2 320	2 012	1 985	1 971	1 919
OPOLSKIE	3 226	3 127	3 083	2 963	2 726	2 426	2 349	2 020	1 950	1 932	1 881
Powiat oleski	5 306	4 893	5 231	4 232	3 966	3 537	3 318	2 874	2 744	2 525	2 622
Gorzów Śląski	3 892	3 869	3 834	3 806	3 795	3 786	3 704	3 679	3 657	3 640	2 412

Źródło: GUS/BDL

Na 10 tys. mieszkańców gminy Gorzów Śląski w 2014 roku, wg danych GUS, przypadało 4,1 punktów aptecznych. Podobnie jak w przypadku przychodni, istotny wzrost tego wskaźnika odnotowano pomiędzy rokiem 2013 – 2014.

Tabela 24. Punkty apteczne na 10 tys. mieszkańców latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	apteki na 10 tys. mieszkańców										
	2004 ob.	2005 ob.	2006 ob.	2007 ob.	2008 ob.	2009 ob.	2010 ob.	2011 ob.	2012 ob.	2013 ob.	2014 ob.
POLSKA	2,6	2,6	2,7	2,8	2,8	2,8	2,9	3,0	3,1	3,2	3,2
OPOLSKIE	2,4	2,5	2,6	2,7	2,7	2,6	2,7	2,9	3,0	3,1	3,1
Powiat oleski	2,3	2,5	2,5	2,5	3,0	3,1	3,2	3,3	3,5	3,8	4,0
Gorzów Śląski	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,7	2,7	2,7	2,7	4,1

Źródło: GUS/BDL

5.2 Opieka społeczna

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzowie Śląskim realizując ustawę o pomocy społecznej, wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Podejmuje działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Przydzielany rodzaj, forma i rozmiar świadczenia są odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy, a potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy są uwzględniane na miarę celów i możliwości finansowych Ośrodka.

Pomoc społeczna udzielona w gminie Gorzów Śląski w latach 2011 – 2014 charakteryzowała się względną stabilnością. Zauważalny był wzrost udzielanych świadczeń pieniężnych i spadek świadczeń niepieniężnych.

Tabela 25. Pomoc społeczna udzielona w gminie Gorzów Śląski w latach 2011-2015

Gmina Gorzów Śląski	pomoc społeczna udzielona				
	2011	2012	2013	2014	I poł. 2015
osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie					
liczba osób	318	296	297	301	228
w tym długotrwale korzystające	26	23	23	27	20
liczba rodzin	196	184	180	186	151
liczba osób w rodzinach	615	533	530	550	436
osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia pieniężne					
liczba osób	134	144	148	164	109
liczba rodzin	130	141	140	154	105
osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia niepieniężne					
liczba osób	190	158	153	141	120
liczba rodzin	106	83	82	80	74

Źródło: M-GOPS w Gorzowie Śląskim

Najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej w gminie Gorzów Śląski w latach 2011 – 2015 było bezrobocie. Wg danych z pierwszej połowy 2015 roku taką pomoc otrzymały 82 rodziny. Kolejne znaczące powody udzielania pomocy społecznej w gminie Gorzów Śląski stanowiły: ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela 26. Powody udzielenia pomoc społecznej (liczba rodzin) w gminie Gorzów Śląski w latach 2011-2015

Gmina Gorzów Śląski	powody udzielenia pomocy społecznej (liczba rodzin)				
	2011	2012	2013	2014	I pół. 2015
ubóstwo	54	45	34	33	33
bezrobocie	89	93	104	97	82
niepełnosprawność	20	15	31	30	30
długotrwała lub ciężka choroba	48	46	43	39	27
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	28	26	27	26	20
alkoholizm	10	10	10	10	8
narkomania	0	0	0	0	0
potrzeba ochrony macierzyństwa	7	6	7	8	7
bezdomyność	1	1	2	2	2
trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	1	0	0	0
zdarzenia losowe	0	0	0	2	1
pozostałe *	0	0	0	0	0

* klęski żywiołowe i ekologiczne, sieroctwo, przemoc w rodzinie, ochrona ofiar handlu ludźmi

Źródło: M-GOPS w Gorzowie Śląskim

W 2014 roku, wg danych GUS, w pomocy społecznej korzystało 186 gospodarstw domowych w gminie Gorzów Śląski. W porównaniu z rokiem 2009, kiedy z pomocy społecznej korzystało 240 gospodarstw domowych, odnotowano istotny spadek.

Tabela 27. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej w latach 2009 –2014

Jednostka terytorialna	gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej ogółem					
	2009 gosp.	2010 gosp.	2011 gosp.	2012 gosp.	2013 gosp.	2014 gosp.
POLSKA	1 216 821	1 203 497	1 147 913	1 165 811	1 211 290	1 145 794
OPOLSKIE	26 410	25 929	25 200	25 510	26 971	26 209
Powiat oleski	1 367	1 353	1 338	1 364	1 387	1 351
Gorzów Śląski	240	224	199	187	181	186

Źródło: GUS/BDL

Od 2009 roku w gminie Gorzów Śląski odnotowano spadek odsetka ludności korzystającej z pomocy społecznej. W 2009 roku aż 9,8% ludności gminy korzystało z pomocy społecznej. W 2014 była to już wartość 7,5%, zbliżona do średniej krajowej wynoszącej 7,7%. Była to jednak wartość wyższa od danych notowanych dla powiatu oleskiego (5,3%) oraz województwa opolskiego (6,1%).

Tabela 28. Udział ludności korzystającej z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w latach 2009-2013

Jednostka terytorialna	odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ogółu ludności ogółem					
	2009 %	2010 %	2011 %	2012 %	2013 %	2014 %
POLSKA	9,1	8,7	8,1	8,1	8,3	7,7
OPOLSKIE	6,7	6,5	6,1	6,0	6,4	6,1
Powiat oleski	5,9	5,7	5,5	5,5	5,5	5,3
Gorzów Śląski	9,8	9,4	8,2	7,3	7,1	7,5

Źródło: GUS/BDL

5.3 Bezpieczeństwo

Najczęstszym powodem interwencji straży pożarnej w gminie Gorzów Śląski, na przestrzeni lat 2009 – 2015 były wypadki drogowe. Największą ich liczbę odnotowano w 2010 rok – 41. W 2014 oraz 2015 roku ich liczba była wyraźnie niższa. Do 31.10.2015 w ciągu 9 miesięcy roku odnotowano jedynie 3 wypadki. W 2014 roku było ich 8. W latach 2012 – 2015 odnotowano natomiast większą liczbę pożarów, w porównaniu do lat 2009 – 2011.

Tabela 29. Interwencje straży pożarnej w gminie Gorzów Śląski w latach 2009-2015 (do 31 X)

Interwencje OSP Gorzów Śląski - wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 (do 31.10)
pożary	12	10	10	24	14	25	18
miejscowe zagrożenia	24	12	9	7	6	24	34
wypadki drogowe	10	41	31	33	32	8	3
alarmy fałszywe	-	-	-	1	1	-	-
RAZEM	46	63	50	65	53	57	55

Źródło: OSP Gorzów Śląski

5.4 Edukacja

Na terenie Gminy Gorzów Śląski istnieją następujące placówki oświatowe:

- Zespół Szkolno-Gimnazjalny w Gorzowie Śląskim, ul. Byczyńska 13, 46-310 Gorzów Śląski,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, ul. Byczyńska 9, 46-310 Gorzów Śląski,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Kozłowicach, ul. Nowa 2, Kozłowice, 46-310 Gorzów Śląski,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Uszycach, Uszyce 35, 46-310 Gorzów Śląski,
- Publiczne Przedszkole w Gorzowie Śląskim z filią w Skrońsku, ul. Parkowa 1, 46-310 Gorzów Śląski,
- Publiczne Przedszkole w Kozłowicach z filiami w Pawłowicach, Jamach i Jastrzygowicach, ul. Nowa 7, Kozłowice, 46-310 Gorzów Śląski,
- Publiczne Przedszkole w Zdziechowicach z filiami w Gołej i Uszycach, Zdziechowice 98, 46-310 Gorzów Śląski.

W 2014 roku w gminie Gorzów Śląski aż 96,3% dzieci w wieku 3-5 lat objętych było wychowaniem przedszkolnym. Na przestrzeni 10 lat odsetek ten wyraźnie wzrósł, gdyż w 2004 roku objętych wychowaniem przedszkolnym było 59% dzieci. Tym samym w 2014 roku wartość tego wskaźnika była wyższa od wartości notowanych w kraju, województwie opolskim oraz powiecie oleskim. Należy przy tym podkreślić, że w tym czasie znacząco zmniejszył się liczbą dzieci ogółem.

Tabela 30. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym										
	ogółem										
	dzieci w wieku 3 - 5 lat										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	38,2	41,0	44,6	47,3	52,7	59,7	62,6	69,2	69,7	74,1	79,4
OPOLSKIE	56,1	59,4	64,5	67,6	72,7	76,8	76,6	78,9	77,9	81,0	86,5
Powiat oleski	56,8	55,7	61,6	66,6	70,7	74,6	74,5	77,2	77,1	80,7	86,4
Gorzów Śląski	59,0	58,6	70,5	73,6	82,5	76,9	78,2	74,5	85,9	82,9	96,3

Źródło: GUS/BDL

Na 1 oddział w szkole podstawowej w gminie Gorzów Śląski przypadało w 2014 roku 14 uczniów. Przez okres 2010 – 2014 wartość ta nie ulegała zasadniczej zmianie i była niższa od wartości notowanych w powiecie oleskim, województwie opolskim oraz kraju.

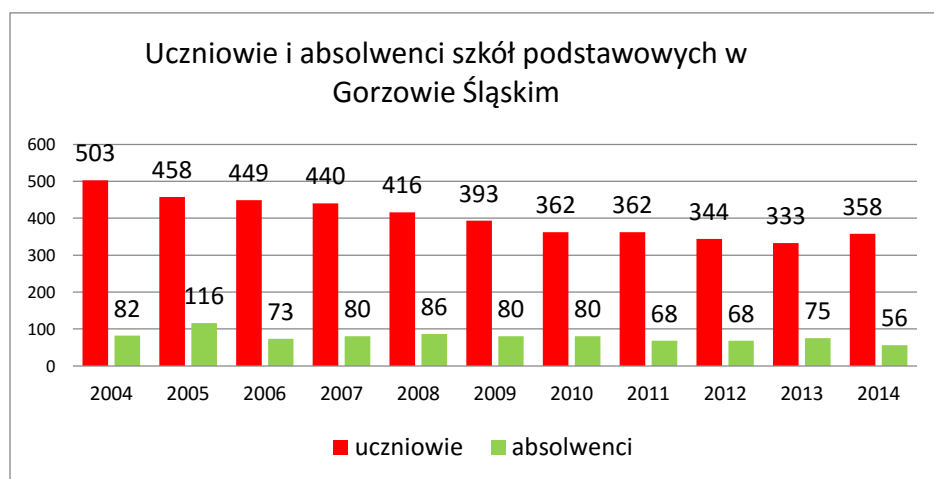
Tabela 31. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkole podstawowej w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	18	18	18	18	18
OPOLSKIE	17	17	17	16	17
Powiat oleski	16	17	16	16	16
Gorzów Śląski	14	14	13	13	14

Źródło: GUS/BDL

Spadek liczby uczniów szkół podstawowych, jaki był zaobserwowano na przestrzeni lat 2004 – 2014 w gminie Gorzów Śląski, był wynikiem zmian demograficznych zachodzących w przestrzeni gminy.

Wykres 19. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych gminy Gorzów Śląski w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w gimnazjum była w 2014 roku w gminie Gorzów Śląski charakterystyczna dla wartości notowanych w przestrzeni kraju, województwa oraz powiatu oleskiego. Zauważalny był natomiast spadek wartości tego wskaźnika od roku 2011, kiedy to na 1 oddział przypadało 25 uczniów gimnazjów.

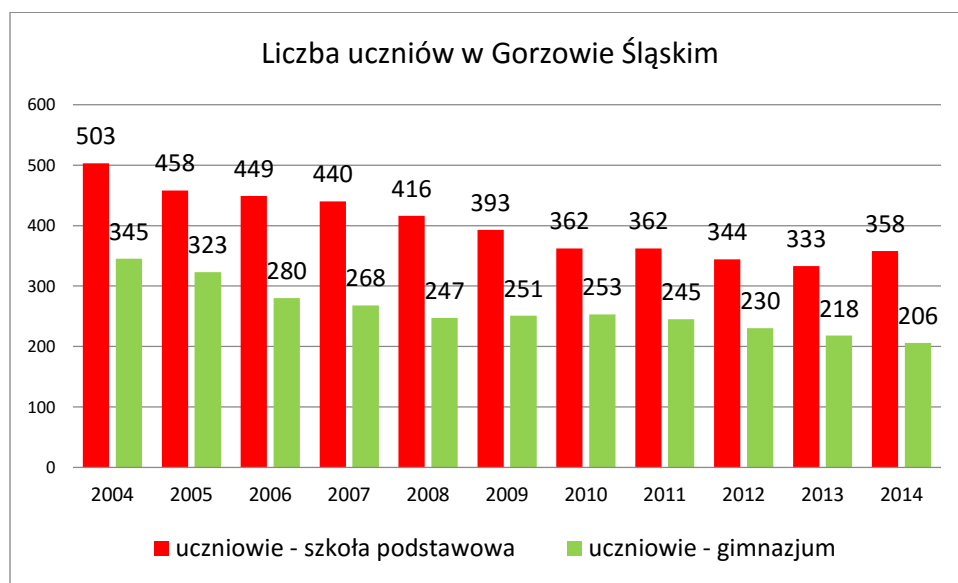
Tabela 32. Uczniowie przypadający na 1 oddział w gimnazjum w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	uczniowie gimnazjum przypadający na 1 oddział				
	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	22	22	22	21	21
OPOLSKIE	22	22	22	21	21
Powiat oleski	22	22	23	23	22
Gorzów Śląski	25	25	23	22	21

Źródło: GUS/BDL

Łączna liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych potwierdza zachodzące zmiany w sferze demograficznej w gminie Gorzów Śląski.

Wykres 20. Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjum w Gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

6. Kultura czasu wolnego

6.1 Najważniejsze kulturalne imprezy cykliczne

Głównym animatorem kultury w gminie jest Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Gorzowie Śląskim im. Emanuela Kani. Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury jest animatorem działalności kulturalno-oświatowej oraz organizatorem imprez kulturalno-rozrywkowych. Na stałe w kalendarz imprez kulturalnych wpisały się między innymi "Dni Gorzowa Śląskiego", których organizatorem jest wspólnie z Domem Kultury, Stowarzyszenie Rozwoju Lokalnego Miasta Gorzowa. Kulminacja imprez kulturalnych przypada na maj i czerwiec oraz okres wakacji. Wtedy odbywają się liczne festyny okolicznościowe.

Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Gorzowie Śląskim im. Emanuela Kani jest samorządową instytucją kultury, działającą w oparciu o statut nadany Uchwałą Nr XV/112/2012 Rady Miejskiej w Gorzowie Śląskim. MGOK opiera swoją działalność na trzech działach szczegółowo opisanych w statucie (upowszechniania kultury, bibliotek, popularyzacji sportu i rekreacji). Prowadzi szeroką działalność w zakresie upowszechnienia kultury i sportu poprzez:

- koncerty, festyny, biesiady,
- ognisko muzyczne (orkiestra Dęta),
- wystawy,
- plenery malarskie,
- warsztaty plastyczne,
- zespoły tańca dyskotekowego,
- Studio Piosenki,
- plastyczne,
- koła zainteresowań (muzyka, plastyka, taniec)
- wynajmujemy sale na zebrania, konferencje, bankiety, zjazdy, uroczystości rodzinne,
- spotkania literackie,
- zawody sportowe i rekreacyjne.

Najważniejsze imprezy organizowane w gminie Gorzów Śląski to:

- Powiatowy Koncert Kolęd,
- Dni Gorzowa,
- Ogólnopolski Festiwal Tańca,
- Disco i Hip Hop,
- Oktoberfest,

- Festiwal Orkiestr.¹⁴

W związku z tym, że Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury jest jednym ośrodkiem kultury działającym na obszarze gminy – na 1 taki obiekt przypada cała ludność gminy. Przy porównaniu wskaźnika liczby osób przypadającej na 1 dom kultury z danymi dla kraju – gmina Gorzów Śląski wypada korzystniej. Mniej osób na 1 ośrodek kultury notuje się natomiast w przestrzeni województwa opolskiego.

Tabela 33. Ilość osób przypadająca 1 dom kultury w latach 2005-2014

Jednostka terytorialna	ilość osób na 1 dom kultury						
	2005 osoba	2007 osoba	2009 osoba	2011 osoba	2012 osoba	2013 osoba	2014 osoba
POLSKA	9 692	9 143	9 478	10 393	9 957	9 868	9 574
OPOLSKIE	4 964	4 714	4 444	4 760	4 834	4 586	4 508
Powiat oleski	6 228	8 463	9 599	8 263	9 410	7 295	7 283
Gorzów Śląski	7 738	7 611	7 572	7 357	7 313	7 279	7 236

Źródło: GUS/BDL

Aktywność kulturalna, przejawiająca się liczbą zespołów artystycznych przypadających na 10 tys. mieszkańców, w gminie Gorzów Śląski była wyraźnie niższa od średniej powiatowej oraz wojewódzkiej. Na 10 tys. mieszkańców gminy przypadały w 2014 roku wg danych GUS 4 zespoły artystyczne.

Tabela 34. Ilość zespołów artystycznych przypadający na 10 tys. mieszkańców w latach 2007-2014

Jednostka terytorialna	zespoły artystyczne na 10 tys. mieszkańców					
	ogółem					
	2007 szt.	2009 szt.	2011 szt.	2012 szt.	2013 szt.	2014 szt.
POLSKA	5	5	4	4	4	4
OPOLSKIE	6	6	5	6	6	6
Powiat oleski	5	4	5	5	7	7
Gorzów Śląski	4	4	3	4	5	4

Źródło: GUS/BDL

6.2 Biblioteka Publiczna

Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna działa na terenie Miasta i Gminy Gorzów Śląski. Biblioteka jest centralną placówką gminnej sieci bibliotek publicznych. Łącznie z filiami zapewnia pełną obsługę biblioteczną mieszkańcom gminy. Służy rozwijaniu i zaspakajaniu potrzeb czytelniczych, edukacyjnych i informacyjnych, upowszechnianiu wiedzy, nauki i rozwojowi kultury.

¹⁴ Za: <http://www.mgokgorzow.pl/>

Biblioteka powstała pod koniec lat czterdziestych ma siedzibę w budynku Domu Kultury na I piętrze. Od 2003 roku realizuje zadania Biblioteki Powiatowej na terenie Powiatu Oleskiego.

Obecnie na terenie Gminy działa pięć placówek bibliotecznych (wraz z MGBP), w których zgromadzono ponad 45.000 woluminów. W Bibliotece Miejskiej w Gorzowie wydzielono grupy zbiorów: literaturę regionalną i literaturę w języku niemieckim. Biblioteka gromadzi wszystkie ukazujące się wydawnictwa dotyczące ziemi oleskiej i Śląska. W mniejszym stopniu zgromadzono wydawnictwa w języku angielskim dla dzieci.¹⁵

Filie Biblioteki znajdują się:

- Kozłowicach,
- Pawłowicach,
- Uszycach,
- Zdziechowicach.

Miarą dostępu do zasobów bibliotecznych jest m. in. wskaźnik ludności przypadającej na jedną bibliotekę. Porównując liczbę mieszkańców gminy Gorzów Śląski na jedną bibliotekę, z danymi poziomu krajowego, wojewódzkiego oraz powiatowego – można wskazać, że gmina Gorzów Śląski wypada korzystniej. Na 1 placówkę biblioteczną w 2014 roku przypadało bowiem 1447 mieszkańców gminy, gdy w powiecie oleskim było to 2185 osób, w województwie opolskim 3167, a w kraju aż 4754 osoby.

Tabela 35. Ludność przypadająca na jedną placówkę biblioteczną w latach 2004-2014

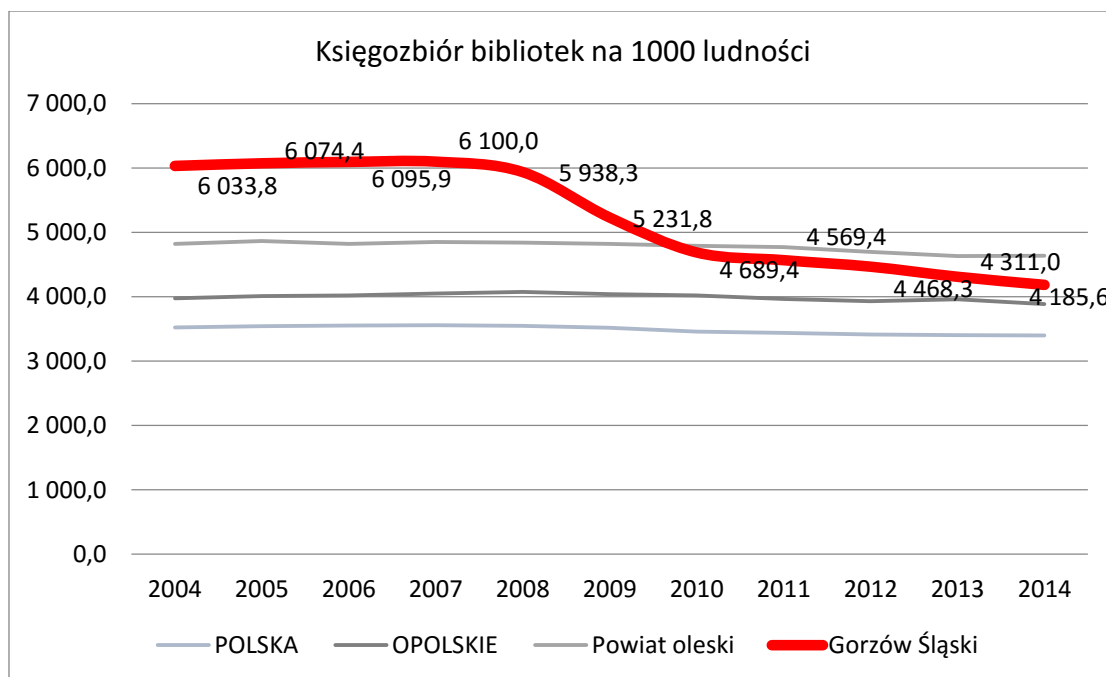
Jednostka terytorialna	ludność przypadająca na 1 bibliotekę i filie										
	ogółem										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	4 412	4 442	4 463	4 490	4 529	4 548	4 619	4 649	4 710	4 746	4 754
OPOLSKIE	3 235	3 223	3 216	3 221	3 228	3 222	3 199	3 199	3 187	3 149	3 167
Powiat oleski	2 299	2 284	2 267	2 257	2 247	2 240	2 212	2 203	2 196	2 188	2 185
Gorzów Śląski	1 557	1 548	1 533	1 522	1 518	1 514	1 482	1 471	1 463	1 456	1 447

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku na 1000 mieszkańców gminy Gorzów Śląski odnotowano 4185 woluminów. Była to wartość nieznacznie przekraczające wskaźniki dla kraju i województwa, niższa natomiast od średniej powiatowej. Na przestrzeni 10 badanych lat zauważalny był spadek tego wskaźnika w gminie Gorzów Śląski – widoczny w szczególności na przestrzeni lat 2008 – 2010.

¹⁵ Za: <http://www.mgokorzow.pl/biblioteka/>

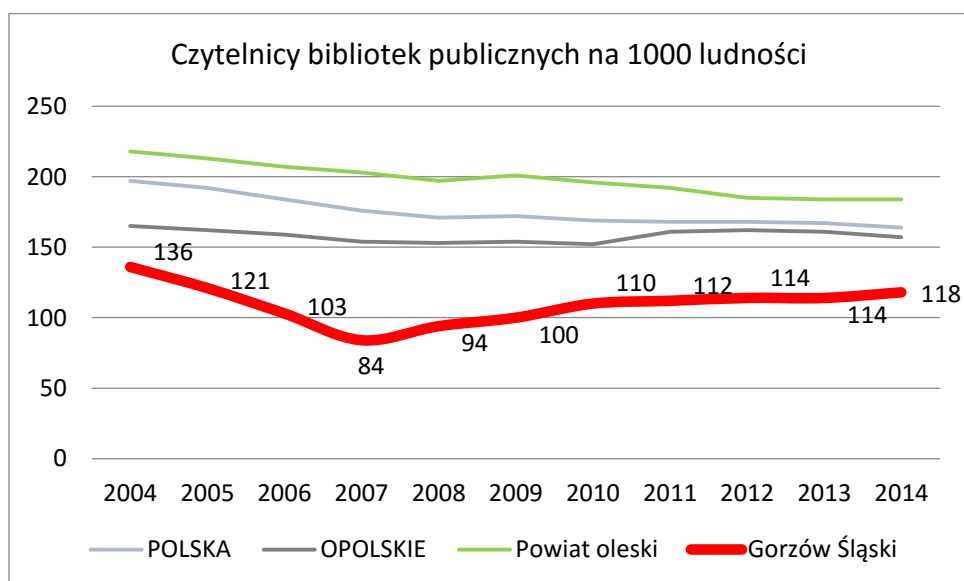
Wykres 21. Księgozbiór bibliotek w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Pomimo dobrej dostępności do punktów bibliotecznych zauważalny był w gminie Gorzów Śląski znaczny spadek liczby czytelników bibliotek. Spadek ten zaobserwowano na przestrzeni lat 2004 – 2007. Późniejszy okres, tj. lata 2008 do 2014 charakteryzowały się stopniowym przyrostem liczby czytelników. W 2014 roku na 1000 mieszkańców gminy Gorzów Śląski przypadało 118 czytelników bibliotek publicznych. Ten sam wskaźnik był jednak wyraźnie wyższy w pozostałych analizowanych jednostkach terytorialnych.

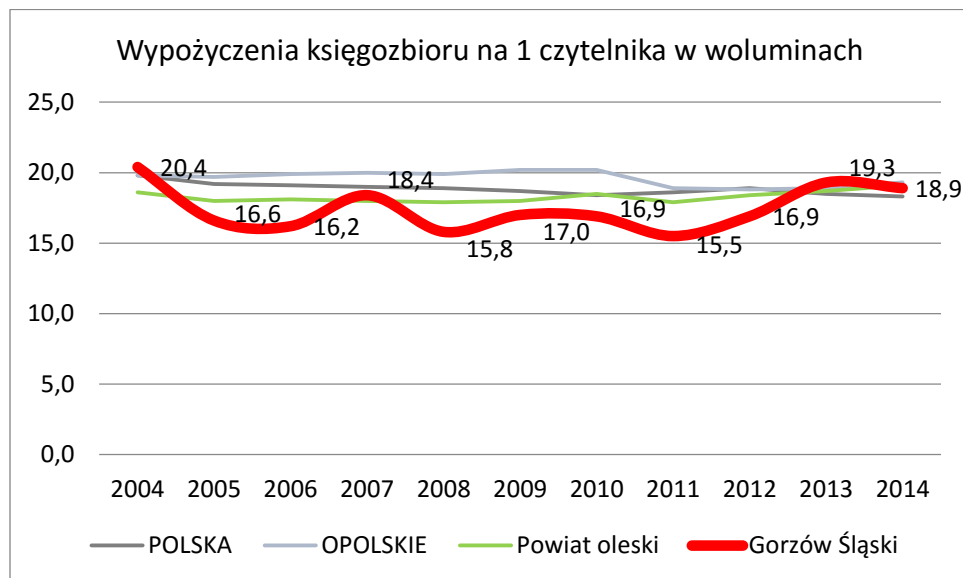
Wykres 22. Czytelnicy bibliotek w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

W latach 2011 – 2014 zaobserwowano w gminie Gorzów Śląski wzrost aktywności czytelniczej, przejawiającej się liczbą wypożyczeń na 1 czytelnika. O ile w latach 2005 – 2012 przeciętny czytelnik w gminie Gorzów Śląski wypożyczał mniejszą liczbę książek w ciągu roku w porównaniu do przeciętnego czytelnika w kraju, województwa i powiatu oleskiego, to od roku 2013 wykazuje się już wyższą aktywnością czytelniczą.

Wykres 23. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

6.3 Sport

Na terenie gminy działają zespoły sportowe specjalizujące się w piłce nożnej, skupiające nie tylko młodzież szkolną, ale i seniorów. Są to:

- Ludowy Międzyzakładowy Zespół Sportowy "Piast" w Gorzowie Śląskim;
- Ludowy Zespół Sportowy "Prosna" w Gorzowie Śląskim;
- Ludowy Zespół Sportowy w Uszycach;
- Ludowy Zespół Sportowy "Ceramik" w Kozłowicach.

Popularne są również kluby sportowe działające przy szkołach.

LZS mają znaczny wpływ na aktywizację społeczności lokalnej. Są inicjatorami i organizatorami wielu imprez sportowo-rekreacyjnych. Także strażacy, zrzeszeni w dziesięciu jednostkach Ochotniczej Straży Pożarnej, są inicjatorami wielu przedsięwzięć sportowych. I tak, Gminne Zawody Strażackie skupiają młodzież, która mierzy swe siły w bojkówkach i przemarszach.¹⁶

¹⁶ Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gorzów Śląski

Najważniejszą infrastrukturę sportową w gminie Gorzów Śląski tworzy:

HALA WIDOWISKOWO- SPORTOWA W GORZOWIE ŚLĄSKIM

Gmina Gorzów Śląski przy współfinansowaniu z programów krajowych oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Województwa Opolskiego wybudowała Kompleks sportowy zawierający halę widowiskowo- sportową, boiska orlik oraz boisko do plażowej piłki siatkowej. Zagospodarowano również teren wokół szkoły oraz obiektów sportowych przy ul. Byczyńskiej. Hala Widowiskowo- Sportowa w Gorzowie Śląskim mieści się przy ul. Byczyńskiej 13, tuż obok Zespołu Szkolno- Gimnazjalnego.

Hala jest nowoczesnym obiektem z pełnym zapleczem sanitarnym. Posiada widownię stałą na 300 miejsc. Obiekt jest przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych (wejście, toalety). Oferujemy Państwu nowoczesne boisko sportowe o wymiarach 43 x 25 m. Infrastruktura umożliwia grę w piłkę nożną, piłkę koszykową, piłkę siatkową, tenis stołowy. Całość można podzielić kurtynami na 3 sektory. Dla wygody grających drużyn oferujemy szatnie oraz natryski. Boiska sportowe do gry w piłkę koszykową i piłkę siatkową dostosowane są do rozgrywek ligowych. W podstawowym wyposażeniu zawarte są tablice wyników sportowych. Na piętrze znajduje się pomieszczenie dla komentatorów z pełnym wyposażeniem nagłaśniającym.

SKATE PARK W GORZOWIE ŚLĄSKIM

Skate Park – Zielona Sala Gimnastyczna powstała przy współudziale zewnętrznych środków finansowych pochodzących z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, oś. II. Odnowa Wsi. Skate Park mieści się przy przystanku głównym PKS w Gorzowie Śląskim przy ul. Chopina. Zielona Sala Gimnastyczna jest częścią kompleksu rekreacyjnego. Znajduje się tu boisko do piłki siatkowej, mini boisko do piłki nożnej, boisko do piłki koszykowej (zimną służące jako lodowisko) oraz urządzenia skate parku- rollery, podjazdy, podesty. Nieopodal usytuowany jest stół do tenisa ze stali nierdzewnej oraz stanowiska do gry w szachy czy w warcaby.¹⁷

Każde z Sołectw posiada także własną infrastrukturę sportowo-rekreacyjną o różnym stopniu rozwoju. Modernizacji wymagają m. in. obiekty sportowe w Uszycach i Gorzowie Śląskim.

Na 1000 mieszkańców gminy Gorzów Śląski w 2014 roku przypadało 0,6 klubów sportowych. Wskaźnik ten był wyższy od danych notowanych dla przestrzeni kraju (0,4), województwa (0,5) oraz powiatu oleskiego (0,4).

Tabela 36. Liczba klubów sportowych na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	liczba klubów sportowych na 1000 mieszkańców					
	2004	2006	2008	2010	2012	2014
	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.
POLSKA	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4
OPOLSKIE	0,2	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5
Powiat oleski	0,3	0,6	0,5	0,5	0,6	0,4
Gorzów Śląski			0,8	0,7	0,8	0,6

Źródło: GUS/BDL

Na 1000 mieszkańców gminy Gorzów Śląski w 2014 roku przypadało 31 członków klubów sportowych. Była to wartość zbliżona do średniej notowanej dla województwa opolskiego (30) i zauważalnie wyższa od średniej powiatowej oraz krajowej (po 24).

¹⁷ Źródło: <http://gorzowslaski.pl/>

Tabela 37. Członkowie klubów sportowych na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	członkowie klubów sportowych na 1000 mieszkańców					
	2004 osoba	2006 osoba	2008 osoba	2010 osoba	2012 osoba	2014 osoba
POLSKA	22	26	25	23	24	24
OPOLSKIE	15	19	18	20	29	30
Powiat oleski	25	41	26	24	25	24
Gorzów Śląski			28	37	30	31

Źródło: GUS/BDL

6.4. Potencjał turystyczny i dziedzictwo kulturowe

6.4.1 Dziedzictwo kulturowe

Podstawowymi elementami zachowanego dziedzictwa kulturowego są zabytkowe obiekty, układy przestrzenne i krajobrazowe (zamki, pałace, zespoły zamkowo- i pałacowo- parkowe) oraz charakterystyczne dla regionu układy ulicowe z dość dobrze zachowanymi zagrodami (frontowe budynki szczytowe, budynki „wycugowe”, okazałe bramy i/lub budynki bramne, spichlerze, zabudowa murowana o bogatym wystroju architektonicznym i inne. Ze względu na znaczne wartości historyczne i kulturowe, ochronie konserwatorskiej podlegają zespoły urbanistyczne, obiekty architektury i budownictwa, parki, cmentarze, zabytki ruchome oraz stanowiska archeologiczne znajdujące się na terenie gminy.¹⁸

Tabela 38. Obiekty zabytkowe Gminy Gorzów Śląski

Wyszczególnienie	Miejscowość - adres	Czas powstania	Opis	Nr rejestru zabytków
Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	BUDZÓW	ok. 1800 r.	Zaniedbany, cmentarz nieużytkowany.	
Dwór w zespole dworsko-parkowym.	BUDZÓW	1896 r./ I. 60-te XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	A-569 z 02.09.1997 K.W. 37502
Park w zespole dworskim	BUDZÓW	poł. XIX w.	Park krajobrazowy z częściowo wydzielonymi alejkami, ogrodzony.	A 569 z 02.09.1997 K.W. 37502
Stodoła w zespole folwarcznym.	BUDZÓW	koniec XIX w.	Budynek murowany z cegły i kamienia łamanego, dach drewniany, kryty papą.	

¹⁸ Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gorzów Śląski

Cmentarz ewangelicko-augsburski	GOŁA	1906 r.	Brak podziału na kwatery grzebalne, ogrodzony, obsadzony zieleni wysoką.	
Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	GOŁA	1930 r.	Cmentarz kwaterowy, ogrodzony, z nieliczną zieleni wysoką, ścieżki utwardzane.	
Kościół filialny p.w. w. Mikołaja	GOŁA	przełom XVII/XVIII w.	Drewniany, konstrukcji zrębowej, odeskowany, dach kryty gontami.	77/54 z 14.01.1954 K.W. 23965
Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	JAMY	XIX w.	Brak podziału na kwatery grzebalne, ogrodzony.	
Dom mieszkalny.	JAMY	1922 r.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Kościół filialny p.w. Św. Mikołaja	JAMY	1792 r.	Drewniany, konstrukcji zrębowej, odeskowany, dach kryty gontami.	79/54 z 13.03.1954 K.W. 9177
Pałac w zespole parkowym.	JAMY	koniec XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką	A-567 z 04.02.1997 K.W. 35050
Park w zespole pałacowo-parkowym.	JAMY	II poł XIX w.	Park widokowy z alejajazdową, z wydzielonymi alejkami, ogrodzony.	A-567 z 04.02.1997 K.W. 35050
Spichlerz w zespole folwarcznym.	JAMY	I poł XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach kryty dachówką.	1721/66 z 28.09.1966 K.W. 35050
Dom mieszkalny.	JASTRZYGOWICE	1890 r.	Murowany z cegły, dach drewniany, kryty blachodachówką.	
Dom mieszkalny.	JASTRZYGOWICE	1911 r.	Murowany z cegły, dach drewniany, kryty dachówką.	
Dwór w zespole dworsko-parkowym.	JASTRZYGOWICE	II poł. XIX w.	Murowany, z cegły, częściowo otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	
Karczma.	JASTRZYGOWICE	1901 r./ II poł. XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Kuźnia.	JASTRZYGOWICE	1890 r.	Murowana z cegły, dach drewniany, kryty blachodachówką.	
Stajnia.	JASTRZYGOWICE	XIX w.	Murowany z cegły, częściowo otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	
Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	KOZŁOWICE	XIX w.	Cmentarz kwaterowy, ogrodzony, obsadzony zielenią wysoką, alejki utwardzone.	
Dom mieszkalny.	KOZŁOWICE	1920 r.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką	

Gorzelnia.	KOZŁOWICE	XIX w.	Murowana z cegły, częściowo otynkowana, dach drewniany, kryty papą.	
Kościół parafialny p.w. Św. Jana Chrzyciela	KOZŁOWICE	II poł XVII w.	Drewniany, konstrukcji zrębowej, odeskowany, dach kryty gontami.	81/54 z 13.03.1954 K.W. 9177
Pałac w zespole pałacowo-parkowym.	KOZŁOWICE	1901 r.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką	
Dom mieszkalny.	KRZYŻANOWICE	koniec XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką	
Dzwonnica.	KRZYŻANOWICE	przełom XIX/XX w.	Drewniana, konstrukcja belkowa, odeskowana.	
Kapliczka.	KRZYŻANOWICE	początek XX w.	Murowana z cegły, tynkowana, dach drewniany, kryty dachówką.	
Kuźnia.	KRZYŻANOWICE	przełom XIX/XX w.	Murowany z cegły z dobudówką drewnianą, częściowo otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką	
Pałac w zespole parkowym.	KRZYŻANOWICE	koniec XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Park w zespole dworsko-parkowym.	KRZYŻANOWICE	połowa XIX w.	Rozległy park krajobrazowy, nieogrodzony.	
Szkoła ewangelicka.	NOWA WIEŚ	1900 r.	Murowany z cegły, dach drewniany, kryty dachówką.	
Dwór w zespole folwarcznym.	PAKOSZÓW	koniec XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Kapliczka.	PAWŁOWICE	ok. 1900 r.	Murowana z cegły i otynkowana, dach drewniany, kryty dachówką i blachą.	
Pałac w zespole pałacowo-parkowym	PAWŁOWICE	II poł XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany kryty dachówką, bryła rozczłonkowana, z wieżą w narożniku.	
Budynek w zespole folwarcznym.	SKROŃSKO	ok. 1880 r.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Budynek w zespole folwarcznym.	SKROŃSKO	ok. 1880 r.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	SKROŃSKO	przełom XIX w.	Cmentarz kwaterowy, ogrodzony, z nieliczną zieleni wysoką, ścieżki utwardzane.	
Dwór w zespole dworsko-parkowym.	SKROŃSKO	przełom XVIII/XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, z drewnianą werandą, dach drewniany, kryty dachówką .	

Kapliczka.	SKROŃSKO	XVIII w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką i blachą.	1967/72 z 27.11.1972 K.W. 12353
Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	USZYCE	początek XX w.	Cmentarz kwaterowy, ogrodzony z utwardzonymi alejkami, otoczony zielenią wysoką.	
Dom w zespole folwarcznym.	USZYCE	I ćw. XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP	USZYCE	1517 r.	Drewniany, konstrukcji zrębowej, odeskowany, dach kryty gontami.	85/54 z 12.03.1954 K.W. 23134
Oficyna w zespole pałacowym.	USZYCE	początek XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką	
Pałac	USZYCE	koniec XVIII w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty blachodachówką.	
Park w zespole pałacowo-parkowym.	USZYCE	I poł. XIX w.	Park krajobrazowy, ogrodzony, z podziałem na aleje utwardzane.	
Szkoła.	USZYCE	1904 r.	Murowany z cegły, dach drewniany, kryty dachówką.	
Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	ZDZIECHOWICE	1840 r.	Cmentarz kwaterowy, ogrodzony, otoczony zielenią wysoką, z utwardzonymi alejkami.	
Dwór w zespole dworsko-parkowym.	ZDZIECHOWICE	początek XX w.	Murowany z cegły i otynkowany z drewnianą werandą, dach drewniany, kryty dachówką.	
Gorzelnia.	ZDZIECHOWICE	początek XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	
Gorzelnia.	ZDZIECHOWICE	początek XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, bryła rozczłonkowana, dobudówka od strony komina, dach drewniany, kryty dachówką.	
Kościół parafialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa	ZDZIECHOWICE	1914 r.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką, sygnaturka i hełm wieży kryty blachą.	
Pałac w zespole parkowym.	ZDZIECHOWICE	II poł. XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty blachą.	
Zespół trzech domów robotników folwarcznych	ZDZIECHOWICE	przełom XIX/XX w.	Murowane z cegły i otynkowane, dachy drewniane, kryte dachówką.	
Zajazd.	GORZÓW ŚLĄSKI	I poł XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	1475/66 z 08.08.1966 K.W. 47712

Budynek Nadleśnictwa.	GORZÓW ŚLĄSKI	II poł XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany z drewnianą werandą, dach drewniany, kryty dachówką.	1474/66 z 08.08.1966 K.W. 26214
Stodoła.	GORZÓW ŚLĄSKI	przełom XIX/XX w.	Murowana z cegły i kamienia łamanego, dach drewniany, kryty dachówką.	
Szkoła	GORZÓW ŚLĄSKI	przełom XIX/XX w.	Murowany z cegły, bryła nieregularna, dach drewniany, kryty dachówką	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	1850 r./ I poł XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	
Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	GORZÓW ŚLĄSKI	1852 r.	Cmentarz kwaterowy z alejami ziemnymi obsadzonymi zielenią wysoką, ogrodzony.	
Kościół ewangelicko-augsburski	GORZÓW ŚLĄSKI	1855-57 r.	Murowany z cegły i otynkowany, dachy drewniane, kryte blachą.	
Kościół parafialny p.w. Trójcy Świętej	GORZÓW ŚLĄSKI	1895-97 r.	Zbudowany na planie krzyża, murowany z cegły, dachy drewniane, kryte blachą.	
Plebania	GORZÓW ŚLĄSKI	1899-1900 r.	Murowany z cegły i otynkowany z fragmentami konstrukcji szkieletowej, dach drewniany, kryty blacho-dachówką.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	połowa XIX w./ lata 70-te XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty blacho-dachówką.	1476/66 z 08.08.1966 K.W. 7876
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	połowa XIX w./ lata 70-te XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty blacho-dachówką.	1477/66 z 08.08.1966 K.W. 7850
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	początek XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	początek XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	koniec XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	II poł. XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	koniec XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	koniec XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	

Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	koniec XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	początek XX w./ II poł XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Dom mieszkalny w zespole gospodarczym.	GORZÓW ŚLĄSKI	początek XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	koniec XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	początek XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, dwuspadowy łamany, kryty dachówką.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	początek XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	początek XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Budynek stacji kolejowej.	GORZÓW ŚLĄSKI	lata 20-30-te XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, dwuspadowy łamany, kryty dachówką.	
Domy mieszkalne	GORZÓW ŚLĄSKI	1900 r./ II poł. XX w.	Murowane z cegły i otynkowane, dachy drewniane, kryte dachówką i papą.	
Dwór w zespole parkowym.	GORZÓW ŚLĄSKI	II poł XVIII w./ II poł XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, bryła rozczłonkowana, dach drewniany, mansardowy z facjatami, kryty dachówką.	1030/67 z 20.03.1967

Źródło: UM Gorzów Śląski

6.4.2 Atrakcje turystyczne

Gmina Gorzów Śląski położona jest nad rzeką Prosną, wśród dużych kompleksów leśnych, które otaczają większość miejscowości, tworząc malowniczy krajobraz i zapewniając właściwe warunki zdrowotne. Rozległe lasy obfitują w owoce runa leśnego i zwierzynę łowną, a niektóre z gminnych lasów stanowią tereny polowań dewizowych, chętnie odwiedzanych przez obcokrajowców.

Przepływająca przez gminę Proсна jest stosunkowo niedużym, nadającym się do wędkowania, a w okresie wiosenno - letnim do uprawiania sportu kajakowego, dopływem Warty. Wśród wędkarzy ulubionym miejscem do połowu ryb są stawy pod Gorzowem Śląskim, utworzone w 1939 roku oraz zbiorniki wodne powstałe w wyniku zalania dawnych, poniemieckich rowów przeciwcołgowych, zlokalizowane w pobliżu Proсны. Są one ostoją roślinności i fauny typowej dla istniejących ekosystemów wodnych. Równinne tereny i stosunkowo dobre drogi oraz duże kompleksy

leśne pozwalają na uprawianie turystyki rowerowej, na przykład szlakiem zabytkowych, drewnianych kościołów z Uszyc do sołectwa Goła przez Kozłowice do Jam, a następnie do Olesna.

Sprzyjający wypoczynkowi i uprawianiu turystyki jest też klimat, zaliczany do łagodniejszych w Polsce, gdzie układ temperatur i wilgotność są korzystne nie tylko dla wegetacji roślin, ale także i dla przebywających na tym terenie ludzi, a obniżana przez kompleksy leśne prędkość wiatru i wydzielające przez nie substancje zapachowe i jonizacji powietrza wpływają na dobre warunki bioklimatyczne.

Na terenie gminy oprócz cennych zabytkowych obiektów występują pomniki przyrody ożywionej. Są to cztery drzewa pomnikowe uznane za chronione: sosna pospolita - Leśnictwo Tęczynów (zrosnięta w kształcie litery "H"), przy drodze prowadzącej z Gołej w kierunku Budzowa, platan klonolistny w uszyckim parku dworskim, kłokoczka południowa w okolicy Gorzowa Śl. przy ul. Krótkiej, dąb szypułkowy przy trasie Pawłowice-Kozłowice.

Przez Gminę Gorzów Śląski przebiega **Szlak Drewnianego Budownictwa Sakralnego**, który biegnie przez miejscowości Uszyce, Goła, Kozłowice i Jamy. W tych właśnie sołectwach znajdują się drewniane kościoły, które wraz z wieloma innymi w powiecie oleskim tworzą urokliwy szlak.

Uszyce to malownicza miejscowość sołecka położona na skraju Gminy Gorzów Śląski. W miejscowości, oprócz urokliwego kościoła, w budynku pałacu z końca XVIII wieku, znajduje się Ośrodek Szkolno-Wychowawczy prowadzony przez Braci Szkół Chrześcijańskich im. św. Jana de La Salle. W Uszycach warto również zobaczyć zabytkowy zespół dworski z końca XIX wieku, Park we wcześniej wspomnianym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym, aleję kasztanową z ponad stu letnim drzewostanem.

Drewniany Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Uszycach był już wzmiankowany w 1386 roku. Jednak obecny prawdopodobnie został konsekrowany w 1517 roku. Kościół wielokrotnie przebudowywano. W latach 1677-1821 był filią parafii w Zdziechowicach. Dziś znów stanowi kościół parafialny. Orientowany, o konstrukcji zrębowej, z wieżą czołową o konstrukcji słupowej. Zewnętrzne ściany szalowane, dach siodłowy, kryty gontem. Nad nawą sześcioboczną wieżyczka na sygnaturkę nakryta baniastym hełmem pokrytym blachą.

Kozłowice to jedna z większych i prężnie rozwijających się miejscowości sołeckich Gminy Gorzów Śląski. Pierwsze udokumentowane wzmianki o Kozłowicach (Koselwitz) pochodzą z 1423 roku. Do 1936 roku Kozłowice nosiły nazwę Koselwitz, później przez pewien czas Josefshoehe, po 1945 roku wraca polskobrzmiąca nazwa Kozłowice.

Drewniany Kościół św. Jana Chrzciciela w Kozłowicach dawniej był filią Parafii w Gorzowie Śląskim, dziś (od 1956 roku) sam jest parafialnym. Kościół wzniesiono w II połowie XVII wieku z fundacji szlachcica Adama von Frankenberga. Orientowany, konstrukcji zrębowej, na nowym podmurowaniu. Niska wieża zbudowana w konstrukcji palowej o pionowych ścianach, oszalowanych, nakryta ośmiobocznym dachem namiotowym, kryty gontem. Zewnętrzne ściany kościoła obite gontem, dach siodłowy, również kryty gontem. Wnętrze kościoła sklepienie pozorną "kolebką". We wnętrzu częściowo zachowana piękna polichromia. Ołtarz późnobarokowy z rzeźbami. Ambona również późnobarokowa z rzeźbą Chrystusa. Figury i obrazy barokowe, natomiast rzeźba św. Łucji późnogotycka.

Pierwsza wzmianka o miejscowości sołeckiej **Jamy** pochodzi z 1499 roku. Być może wieś powstała znacznie wcześniej. Książę Jan II Dobry sprzedał miasto Gorzów Śląski z okolicznymi majątkami, w skład których wchodziły Jamy, rodzinie Frankenbergów z Proślic (Frankenbergowie w różnych źródłach również pojawiają się pod nazwiskiem Proslitski). W 1527 roku właścicielem Jam

był Przeclaw Proslitski. Kolejnym wzmiankowanym właścicielem Jam był Adam Koschenbar, prokurator kamery cesarskiej.

Drewniany Kościół pw. św. Mikołaja i św. Małgorzaty w Jamach jego dokładna data budowy nie jest znana. Wzmiankowany w 1679 roku (wówczas stanowił filię parafii Gorzów Śląski), potem uległ zniszczeniu. kolejna wzmianka z 1792 roku informuje o ponownym zbudowaniu tego kościoła z fundacji hrabiego Karola Zygmunta von Aulock. Od 1956 roku jest kościołem filialnym parafii Kozłowice. Orientowany, drewniany, jednonawowy o konstrukcji zrębowej, z wieżą czołową o konstrukcji słupowej. Zewnętrzne ściany kościoła szlowane, dach siodłowy o jednej kalenicy, kryty gontem. Wieża nakryta czterosпадowym, namiotowym dachem, krytym gontem z niewielkim cebulastym zwieńczeniem. Mniejsze prezbiterium od nawy, zamknięte trójbocznie z boczną zakrystią, z lożą kolatorską na piętrze, ze schodami od zewnątrz. Z boku nawy kruchta. Wewnątrz strop płaski wspólny dla nawy i prezbiterium. Belka tęczowa z krucyfiksem. Wewnątrz ołtarz późnobarokowy. Ambona rokokowo-klasycystyczna.

Goła to niewielka miejscowość sołecka, położona "na uboczu", wśród lasów obfitujących w owoce runa leśnego i zwierzynę łowną.

Drewniany Kościół św. Mikołaja i Matki Boskiej Częstochowskiej w Gołej wzmiankowany był już w 1353 roku, obecny pw. ś. Mikołaja pochodzi z przełomu XVII i XVIII wieku. jest kościołem filialnym parafii w Zdziechowicach. Orientowany, o konstrukcji zrębowej, z wieżą o konstrukcji słupowej nad wejściem głównym. Wieża posiada lekko pochyłe ściany, zwężające się ku górze i oszalowane. Nakryto ją dachem, nad którym znajduje się mniejsza wieżyczka ośmioboczna, zwieńczona baniastym hełmem pokrytym blachą. Dachy nad szerszą nawą konstrukcji siodłowej, kryte gontem. Do prezbiterium przylega zakrystia z lożą kolatorską na piętrze. Nawa posiada strop płaski, natomiast w prezbiterium sklepienie kolebkowe.

W tęczy nawy barokowa grupa Ukrzyżowania. Ołtarz główny późnobarokowy, a dwa ołtarze boczne barokowe. Zabytkowe rzeźby Chrystusa i świętych: Anny, Józefa< Franciszka, oraz Matki Boskiej Częstochowskiej, poza tym stacje drogi krzyżowej i liczne obrazy o charakterze ludowym: Trójcy Świętej, Ecco homo, św. Rocha, Ukrzyżowania, św. Walentego. Cennym zabytkiem jest kamienna, inskrypcyjna płyta nagrobna Hansa von Kuschenbohr, zmarłego w 1984 roku. Zabytkowe przedmioty liturgiczne z XVIII wieku np. lichtarze, ornat ufundowany przez Elżbietę Chocimirską.¹⁹

Niewątpliwą szansą na rozwój turystyczny gminy Gorzów Śląski może być budowa zbiornika retencyjnego na rzece Proсна. Gmina Gorzów Śląski zamierza przystąpić do wojewódzkiego programu mikroretencji, zakładającego dofinansowanie do budowy zbiorników retencyjnych magazynujących wodę na okresy suszy lub odbierających wodę w trakcie obfitych opadów deszczu. Miałyby on powstać na pograniczu z gminą Praszka.

6.4.3 Baza turystyczna

Na terenie Gminy Gorzów Śląski funkcjonuje kilka ośrodków pełniących usługi noclegowe:

- Hotelik Pod Lipą w Gorzowie Śląskim - 46-310 Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 27; <http://www.restauracjapodlipa.pl/>
- Pałac Pawłowice - 46-310 Gorzów Śląski, Pawłowice 58; <http://www.palacpawlowice.pl/>

---

¹⁹ Źródło: gorzowslaski.pl

- Staropolski Gościniec w Zdziechowicach - 46-310 Gorzów Śląski, Zdziechowice 65; <http://www.staropolskigosciniiec.pl/>
- Gospodarstwo Agroturystyczne Na Górcie w Uszycach - 46-310 Gorzów Śląski, Uszyce 31; <http://www.nagorce31.bnx.pl/>
- Ośrodek Szkolno- Wychowawczy w Uszycach prowadzony przez Zgromadzenie Braci Szkół Chrześcijańskich - 46-310 Gorzów Śląski, Uszyce 18/ 19; <http://www.braciaszkolniuszyce.org/>.²⁰

W 2014 roku na 10 tys. mieszkańców gminy Gorzów Śląski przypadało 167 miejsc w obiektach hotelarskich. Była to wartość zbliżona do średniej krajowej (180) i wyraźnie wyższa od średniej wojewódzkiej (79) i powiatowej (57). Należy podkreślić, że w 2012 roku w gminie nie było ani jednego miejsca noclegowego tej kategorii, co wskazuje na dynamiczny rozwój tego rodzaju usług na obszarze gminy.

Tabela 39. Ilość miejsc noclegowych na 10 tys. mieszkańców w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	miejsca noclegowe na 10 tys. mieszkańców										
	obiekty hotelowe										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	msc.	msc.	msc.	msc.	msc.	msc.	msc.	msc.	msc.	msc.	msc.
POLSKA	153	149	151	153	157	159	158	157	175	176	180
OPOLSKIE	76	71	72	76	73	76	76	81	78	79	79
Powiat oleski	17	21	20	17	20	27	25	22	24	39	57
Gorzów Śląski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	43	167

Źródło: GUS/BDL

Wraz z powstaniem miejsc noclegowych w obiektach hotelarskich – w statystykach publicznych odnotowano wzrost liczby udzielanych noclegów turystom krajowym. Na 1 miejsce noclegowe w gminie Gorzów Śląski w 2014 roku przypadało 53,7 noclegów, co była wartością wyższą od notowanych w skali powiatu oleskiego (46,1), województwa opolskiego (32,8) oraz kraju (36,0).

Tabela 40. Udzielone noclegi turystom krajowym w obiektach hotelowych na miejsce noclegowe w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	udzielone noclegi rezydentom (Polakom)										
	w obiektach hotelowych na 1 miejsce										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
POLSKA	19,8	21,9	24,2	27,3	29,0	28,1	31,3	34,3	31,8	33,3	36,0
OPOLSKIE	18,4	21,0	20,0	19,2	24,7	23,0	27,3	26,6	26,8	27,9	32,8
Powiat oleski	79,8	69,0	80,3	80,8	86,8	56,8	75,1	69,9	61,7	49,3	46,1
Gorzów Śląski										12,9	53,7

Źródło: GUS/BDL

²⁰ Źródło: gorzowslaski.pl

Wśród udzielanych noclegów przez obiekty hotelarskie w gminie Gorzów Śląski, były również te udzielane turystom zagranicznym. W 2014 roku na jedno miejsce hotelowe przypadło 11,3 noclegów udzielonych osobom z zagranicy. Była to wartość niższa od średniej krajowej (15,4), ale już wyraźnie wyższa od danych powiatowych (5,8) i dla województwa opolskiego (7,9).

Tabela 41. Udzielone noclegi turystom zagranicznym w obiektach hotelowych na miejsce noclegowe w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	udzielone noclegi turystom zagranicznym w obiektach hotelowych na 1 miejsce										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
POLSKA	11,8	13,8	13,8	14,4	13,3	12,3	13,2	13,9	14,0	14,9	15,4
OPOLSKIE	7,6	8,4	8,2	10,1	11,1	8,2	8,4	8,3	8,5	7,5	7,9
Powiat oleski	45,3	34,2	35,8	45,2	42,3	22,2	25,5	31,3	27,0	11,4	5,8
Gorzów Śląski										7,0	11,3

Źródło: GUS/BDL

7. Aktywność społeczna

7.1 Organizacje pozarządowe

Gmina Gorzów Śląski co roku zatwierdza i realizuje programy współpracy z organizacjami pozarządowymi. Programy są wyrazem polityki władz Miasta i Gminy wobec organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego, polityki zmierzającej do zapewnienia im jak najlepszych możliwości do działania na terenie gminy Gorzów Śląski. Programy współpracy wyznaczają kierunki i obszary realizacji wspólnych zadań i współpracy Gminy Gorzów Śląski z organizacjami pozarządowymi. Określają priorytety, które gmina Gorzów Śląski będzie zamierza realizować wspólnie z organizacjami pozarządowymi tworząc podstawę partnerskich relacji. Obszar aktywności organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego odzwierciedla potrzeby społeczności lokalnej, a utworzone programy umożliwiają rozwinięcie zakresu działań organizacji, dając im wsparcie, które jest podstawą do realizacji podejmowanych działań. Przyczyniają się to do poprawy jakości życia mieszkańców gminy Gorzów Śląski oraz do lepszego rozpoznawania i zaspokajania potrzeb społecznych w sposób skuteczny i efektywny. Ważnym elementem współpracy jest wzajemne pozyskiwanie informacji, opinii i uwag w zakresie podejmowanych przedsięwzięć. Programy współpracy z organizacjami pozarządowymi stają się kluczowym instrumentem tworzącym warunki do wzajemnego czerpania z doświadczeń lat poprzednich, co pozwala na zwiększenie skuteczności i efektywności działań związanych z realizacją zadań publicznych.²¹

Jako zadania priorytetowe w 2016 roku określono zadania z zakresu:

Kultury i sztuki

- 1) Wspieranie społecznych lokalnych inicjatyw kulturalnych.
- 2) Przedsięwzięcia realizowane w ramach tego zadania mogą przybierać następujące formy:
  - a) organizowanie wystaw, festiwali, koncertów, warsztatów tanecznych,
  - b) wydawanie niskonakładowych, nie komercyjnych publikacji.

Kultury fizycznej i sportu

- 1) Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu wśród mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży
- 2) Przedsięwzięcia realizowane w ramach tego zadania mogą przybierać następujące formy:
  - a) organizacja zajęć, zawodów oraz imprez sportowo-rekreacyjnych,
  - b) udział w rozgrywkach, zawodach i turniejach.

Turystyki

- 1) Upowszechnianie turystyki kwalifikowanej wśród mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

---

²¹ Źródło: Program Współpracy Gminy Gorzów Śląski z Organizacjami Pozarządowymi na rok 2016

2) Przedsięwzięcia realizowane w ramach tego zadania mogą przybierać następujące formy:
a) organizowanie imprez turystyczno-krajoznawczych (górkich, pieszych, rowerowych, marszów na orientację),

b) organizowanie konkursów, turniejów o tematyce wiedzy krajoznawczo-turystycznej.

Ochrony i promocji zdrowia

1) Propagowanie wśród mieszkańców ochrony i promocji zdrowia

2) Przedsięwzięcia realizowane w ramach tego zadania mogą przybierać formę organizacji programów dotyczących promocji i profilaktyki zdrowia

3) zaspakajania potrzeb z zakresu ochrony zdrowia, pielęgnacji ludzi chorych, starych i niepełnosprawnych w domu oraz ich rehabilitacji leczniczej

Zadania na rzecz osób niepełnosprawnych

Przedsięwzięcia realizowane w ramach tego zadania mogą przybierać następujące formy

a) organizowanie imprez turystyczno-sportowo-rekreacyjnych,

b) rehabilitacja uzupełniająca dla dzieci niepełnosprawnych.

Wg danych KRS w gminie Gorzów Śląski funkcjonowało 19 organizacji pozarządowych oraz jedna spółdzielnia socjalna.

Organizacja pozarządowe z obszaru gminy Gorzów Śląski:

1. STOWARZYSZENIE MIŁOŚNIKÓW ZIEMI USZYCKIEJ KRS 0000363740 — Stowarzyszenie — Uszyce,
2. STOWARZYSZENIE ROZWOJU I ODNOWY WSI KRS 0000352803 — Stowarzyszenie — Jamy,
3. STOWARZYSZENIE ROZWOJU I ODNOWY WSI KRS 0000313988 — Stowarzyszenie — Pawłowice,
4. FUNDACJA "WSZYSCY RAZEM" IM. ŚW. JANA DE LA SALLE KRS 0000289411 — Fundacja — Uszyce,
5. STOWARZYSZENIE ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA KRS 0000254825 — Stowarzyszenie — Gorzów Śląski,
6. OSP KOBYLA GÓRA-PAKOSZÓW KRS 0000098690 — Stowarzyszenie — Kobyla Góra,
7. LUDOWY MIEJSKI KLUB SPORTOWY "PIAST" KRS 0000061955 — Stowarzyszenie kultury fizycznej — Gorzów Śląski,
8. LUDOWY ZESPÓŁ SPORTOWY "CERAMIK" Podmiot wykreślony z KRS 0000055741 — Stowarzyszenie kultury fizycznej — Kozłowice,
9. LUDOWY ZESPÓŁ SPORTOWY KRS 0000053966 — Związek sportowy — Uszyce,
10. LUDOWY KLUB SPORTOWY "PROSNA" W ZDZIECHOWICACH KRS 0000037427 — Stowarzyszenie kultury fizycznej — Zdziechowice,
11. OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W BUDZOWIE KRS 0000049334 — Stowarzyszenie — Budzów,
12. OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W PAWŁOWICACH KRS 0000036720 — Stowarzyszenie — Pawłowice,
13. OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA KRS 0000042899 — Stowarzyszenie — Jamy,
14. OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W JASTRZYGOWICACH KRS 0000037007 — Stowarzyszenie — Jastrzygowice,

15. OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W GORZOWIE ŚLĄSKIM KRS 000030023 — Stowarzyszenie — Gorzów śląski,
16. OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W SKROŃSKU KRS 000033848 — Stowarzyszenie — Skrońsko
17. OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W ZDIECHOWICACH KRS 000032616 — Stowarzyszenie — Zdziechowice,
18. OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA KRS 000025786 — Stowarzyszenie — Kozłowice,
19. OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W USZYCACH KRS 000021475 — Stowarzyszenie — Uszyce.

Na obszarze gminy Gorzów Śląski działała jedna spółdzielnia socjalna:

1. SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA "INTEGRACJA" KRS 0000478750 — Spółdzielnia — Uszyce.

Na przestrzeni lat 2004-2014 liczba organizacji społecznych w gminie ulegała zmianom. Największą ich liczbę odnotowano w latach 2010-2011. W tym czasie w gminie Gorzów Śląski było 21 organizacji pozarządowych. Była to wartość o 6 wyższa od wyjściowego w badaniach 2004 roku oraz o 2 wyższa od ich liczby w 2014 roku.

Wykres 24. Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych w Gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Na podstawie wskaźnika liczby organizacji pozarządowych przypadających na 10 tys. mieszkańców można porównać aktywność społeczną na poszczególnych poziomach terytorialnych. W 2014 roku w gminie Gorzów Śląski na 10 tys. mieszkańców przypadało 26 organizacji pozarządowych. Zdecydowanie większą aktywność cechowały się obszary wiejskie gminy (34 organizacje). Na obszarze miasta Gorzów Śląski ten wskaźnik wynosił tylko 12. Średnia krajowa (33), wojewódzka (32) oraz powiatowa (34) były zauważalnie wyższe do wskaźnika dla gminy Gorzów Śląski. Na każdym badanym poziomie terytorialnym nastąpił przyrost liczby organizacji pozarządowych, jednak na obszarze miasta Gorzów Śląski – wskaźnik liczby organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców zwiększył się jedynie o 1.

Tabela 42. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
POLSKA	21	22	24	25	26	27	28	30	32	33
OPOLSKIE	19	21	22	24	25	27	28	29	30	32
Powiat oleski	22	24	25	27	28	30	31	32	33	34
Gorzów Śląski	19	21	24	25	25	28	29	27	27	26
Gorzów Śląski - miasto	11	15	19	19	19	19	19	16	12	12
Gorzów Śląski - obszar wiejski	24	24	26	28	28	33	33	34	36	34

Źródło: GUS/BDL

7.2 Udział w wyborach

Szczególnym przejawem aktywności obywatelskiej jest udział mieszkańców w wyborach. Mieszkańcy gminy. Z reguły największą aktywność wyborczą mieszkańcy wykazują w stosunku do wyborów lokalnych. W 2014 roku w wyborach samorządowych w gminie Gorzów Śląski uczestniczyło 37,5% mieszkańców uprawnionych do głosowania. Na tle województwa opolskiego był to wynik powyżej średniej (34,92%). Był to również wynik wyższy niż w skali powiatu oleskiego (35,07), ale niższy od średniej krajowej (39,28). W skali kraju zauważono znaczny spadek aktywności wyborczej w wyborach samorządowych w odniesieniu do trzech ostatnich wyborów. W gminie Gorzów Śląski trend był odmienny. W każdym kolejnych wyborach obserwowano nieznaczny wzrost frekwencji wyborczej.

Tabela 43. Frekwencja wyborcza do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego w latach 2006, 2010 i 2014

Jednostka terytorialna	I tura			II tura		
	frekwencja wyborcza			frekwencja wyborcza		
	2006	2010	2014	2006	2010	2014
	%	%	%	%	%	%
POLSKA	45,99	47,32	39,28	39,56	35,31	32,33
OPOLSKIE	39,38	40,99	34,92	32,73	30,12	28,54
Powiat oleski	37,51	38,46	35,07	34,45	28,78	27,55
Gorzów Śląski	36,37	37,00	37,50	-	-	-

Źródło: GUS/BDL, <http://pkw.gov.pl>

7.3 Współpraca ponadlokalna

Współpraca ponadlokalna zaczyna odgrywać coraz większe znaczenie w kreowaniu polityki rozwoju wspólnot lokalnych. Jej przejawem jest szereg partnerstw, w których uczestniczą gminy. Współpraca ponadlokalna może mieć różny wymiar terytorialny. Największy potencjał istnieje w rozwijaniu współpracy z sąsiednimi gminami, obszarami, z którymi gmina Gorzów Śląski posiada wspólne cele rozwojowe. Współpraca ponadlokalna rozwijana jest także w formie partnerstw z gminami z poza kraju, w tym ze względu na położenie w przestrzeni transgranicznej, z partnerami z tego obszaru.

Gmina Gorzów Śląski jest członkiem Lokalnej Grupy Działania „Górna Proсна”. LGD „Górna Proсна” prowadzi prace nad Lokalną Strategią Rozwoju na lata 2014-2020, dzięki której mieszkańcy obszaru gmin: Praszka, Gorzów Śląski, Radłów i Rudniki, będą mogli skorzystać z funduszy europejskich w ramach PROW na lata 2014-2020.

Umowa między miastami Gorzów Śląski a Landsberg została podpisana podczas uroczystego posiedzenia Rady Miejskiej w Gorzowie Śląskim w sierpniu 2006 roku. Znamionym jest to, że niemieckobrzmiąca nazwa Gorzowa Śląskiego jest identyczna jak nazwa zagranicznego partnera: Landsberg. Współpracę międzynarodową między miastami sformalizowano w 2006 roku, natomiast już w latach wcześniejszych widoczna była aktywna współpraca, głównie na polu kulturalnym. Dziś wachlarz wspólnych działań obejmuje zarówno pola biznesu i gospodarki, jak również oświaty i współpracy młodzieży oraz kultury, sportu i turystyki.

Kolejne porozumienie z partnerską miejscowością Gorzów Śląski zawarł 4 maja 2012 roku z **węgierskim miastem gminnym Fehérvárcsurgó**. Celem kontaktów partnerskich jest nawiązanie ścisłych, przyjacielskich kontaktów między gminami, podejmowanie działań na rzecz lepszego, wzajemnego poznania się, wymiany doświadczeń i wartości kulturalnych podczas organizacji okresowych spotkań.

Zdecydowanie największym osiągnięciem współpracy międzynarodowej była organizacja w 2013 roku trójstronnego obozu partnerskiego dla dzieci ze szkół podstawowych wszystkich trzech gmin: Gorzowa Śląskiego, Landsberg i Fehérvárcsurgó.²²

---

²² Źródło: gorzowslaski.pl

Sfera gospodarcza

8. Gospodarka i przedsiębiorczość

8.1 Podmioty gospodarcze.

Gorzów Śląski to gmina o charakterze typowo rolniczym. Decydują o tym nie tylko rolnicy indywidualni (ponad 1050 gospodarstw) ale również wielokulturowe gospodarstwa rolne zajmujące się produkcją roślinną, zwierzęcą, prowadzeniem gorzelni (obecnie są 3 takie gospodarstwa). Znacznie mniej rozwinięte jest przetwórstwo rolno-spożywcze. Istnieją tylko dwie prywatne masarnie z ubojnią w Zdziechowicach i Gorzowie Śląskim, ponadto przetwórstwo mięsne w Krzyżanowicach, trzy piekarnie, młyn gospodarczy, dwie gorzelnie.

Główne kierunki produkcji rolnej to uprawa zbóż głównie pszenicy, ziemniaków, rzepaku, hodowla trzody chlewnej i niewielkiej ilości bydła mlecznego i rzeźnego. Struktura zasiewów to: zboża 70%, uprawy przemysłowe 20%, pozostałe stanowią 10% zasiewów. Na dobrym poziomie jest też obsługa rolnictwa, funkcjonuje SKR w Gorzowie Śl. oraz bazy maszynowe w Uszycach, Kozłowicach i w Gorzowie Śl.

Rolnictwu sprzyja również niskie skażenie powietrza bowiem gmina położona jest z dala od głównych regionalnych centrów przemysłowych, i pozbawiona jest nadmiernego przemysłu wprowadzającego zanieczyszczenia do środowiska naturalnego.

Główne zakłady przemysłowe i przedsiębiorstwa działające na terenie gminy Gorzów Śląski:

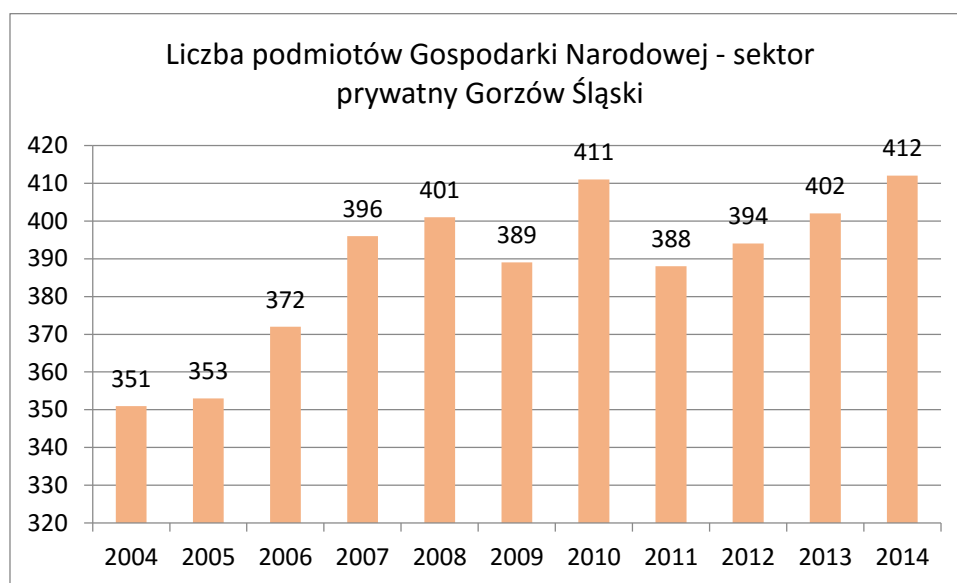
- "Cerpol-Kozłowice" - to przedsiębiorstwo wielobranżowe z ponad 30-letnim doświadczeniem, należące do CRH – jednego z największych w świecie koncernów działających w branży materiałów budowlanych. Cerpol-Kozłowice proponuje doskonałe jakościowo i technicznie wyroby ceramiki budowlanej.
- Spółka przemysłowo- handlowa "Armagor" jest bezpośrednim producentem armatury ogólnego zastosowania oraz armatury do urządzeń centralnego ogrzewania.
- Firma "Kowsky" Sp. z o.o. istnieje na rynku polskim od 1996 roku, ale jej historia sięga 1920 roku w RPA. Jest producentem wysokiej jakości pomocniczego sprzętu ortopedycznego.
- "Alto" Sp. z o.o. specjalizuje się w produkcji przędzy na bazie akrylu hiszpańskiego. Zajmuje się rozwijaniem i przygotowywaniem włókien jedwabnych łącznie z włóknami wyczesywanymi oraz przygotowywaniem tkanin z włókien sztucznych i syntetycznych.
- "Astal" jest zakładem montażowym - dostawca oraz monter konstrukcji stalowych, wiat, ogrodzeń, urządzeń transportu ciągłego oraz części i urządzeń dźwigowych.

Istnieją także drobniejsze przedsiębiorstwa i zakłady usługowe o różnym profilu.

Istniejące zagospodarowanie i przeznaczenie nowych terenów określają obowiązujące na terenie gminy plany miejscowe.

Na przestrzeni 10 analizowanych lat widoczny był trend wzrostowy liczby podmiotów gospodarczych na obszarze gminy Gorzów Śląski. W 2014 roku było ich 412 i była to wartość najwyższa w przedziale czasowym 2004 – 2014. Od 2004 roku liczba przedsiębiorstw wzrosła o 62, co należy uznać za wartość znaczącą. Na poniższym wykresie widoczny jest także spadek liczby przedsiębiorstw, które wystąpił w pomiędzy rokiem 2010 – 2011, co pokrywało się okresem kryzysu gospodarczego.

Wykres 25. Liczba podmiotów gospodarczych (sektor prywatny ogółem) działających w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Pomimo wzrostu liczby przedsiębiorstw, działających na obszarze gminy Gorzów Śląski, wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców był wyraźnie niższy od danych notowanych dla powiatu oleskiego (838), województwa (1000) oraz kraju (1071). Wskaźnik ten był charakterystyczny dla obszarów, na których znaczną rolę gospodarczą odgrywa rolnictwo (gospodarstwa rolne w przeważającej liczbie nie są ujęte w REGON).

Tabela 44. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	937	948	954	967	985	981	1 015	1 004	1 032	1 057	1 071
OPOLSKIE	841	865	891	915	932	926	974	962	977	996	1 000
Powiat oleski	698	732	764	797	801	757	802	801	815	827	838
Gorzów Śląski	486	488	519	554	560	545	587	556	569	584	598

Źródło: GUS/BDL

Wskaźnik liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym wskazuje na poziom rozwoju indywidualnej przedsiębiorczości. Na przestrzeni 10 analizowanych lat wskaźnik ten rósł na każdym poziomie terytorialnym, także w gminie Gorzów Śląski. W 2014 roku na 100 mieszkańców gminy Gorzów Śląski w wieku produkcyjnym 7,2 osoby prowadziły indywidualną działalność gospodarczą. Była to wartość wyraźnie odstająca od danych notowanych dla kraju, województwa oraz powiatu oleskiego. Należy przy tym zaznaczyć, że rolnicy indywidualni nie są ujmowani w tym zestawieniu, gdyż nie podlegają ubezpieczeniom w ZUS i nie są rejestrowani jak przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą we własnym imieniu – co nie oznacza, że są grupą, która nie kształtuje i nie rozwija przedsiębiorczość na danym obszarze.

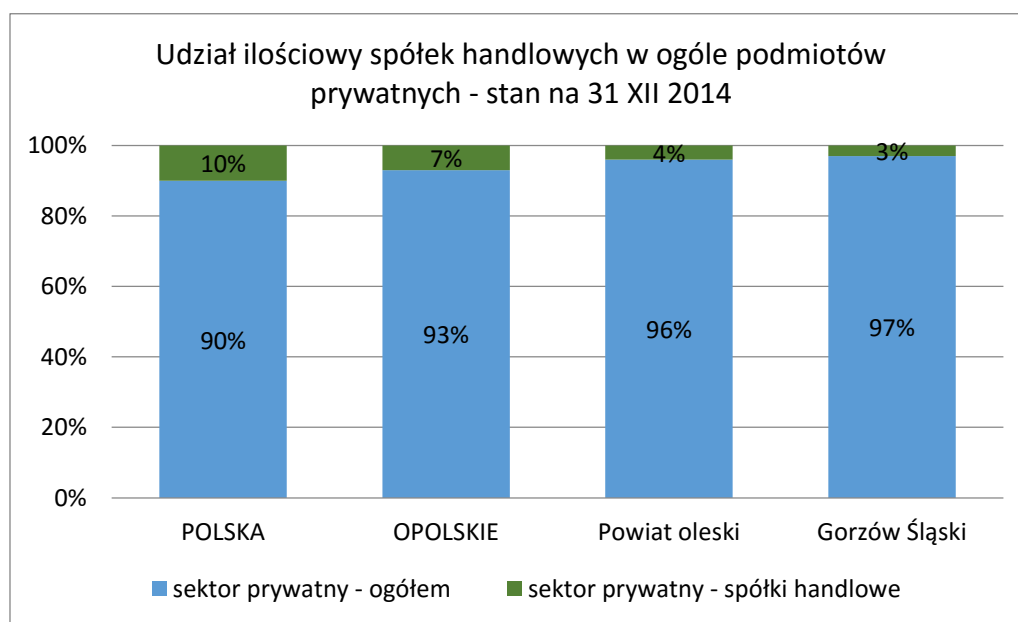
Tabela 45. Osoby fizyczne prowadzące działalność na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
POLSKA	11,4	11,4	11,3	11,4	11,6	11,4	11,9	11,6	11,9	12,1	12,2
OPOLSKIE	9,8	10,0	10,2	10,5	10,6	10,4	11,1	10,8	10,9	11,1	11,2
Powiat oleski	9,0	9,3	9,6	10,0	10,1	9,3	9,9	9,9	10,0	10,1	10,3
Gorzów Śląski	-	-	-	-	-	6,5	7,1	6,6	6,8	7,0	7,2

Źródło: GUS/BDL

W gminie Gorzów Śląski spółki handlowe stanowiły 3% wszystkich podmiotów gospodarczych. Wartość ta odróżniała gminę Gorzów Śląski od kraju i województwa opolskiego. W skali kraju spółki handlowe stanowiły aż 10% wszystkich podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym, w województwie opolskim zaś 7%.

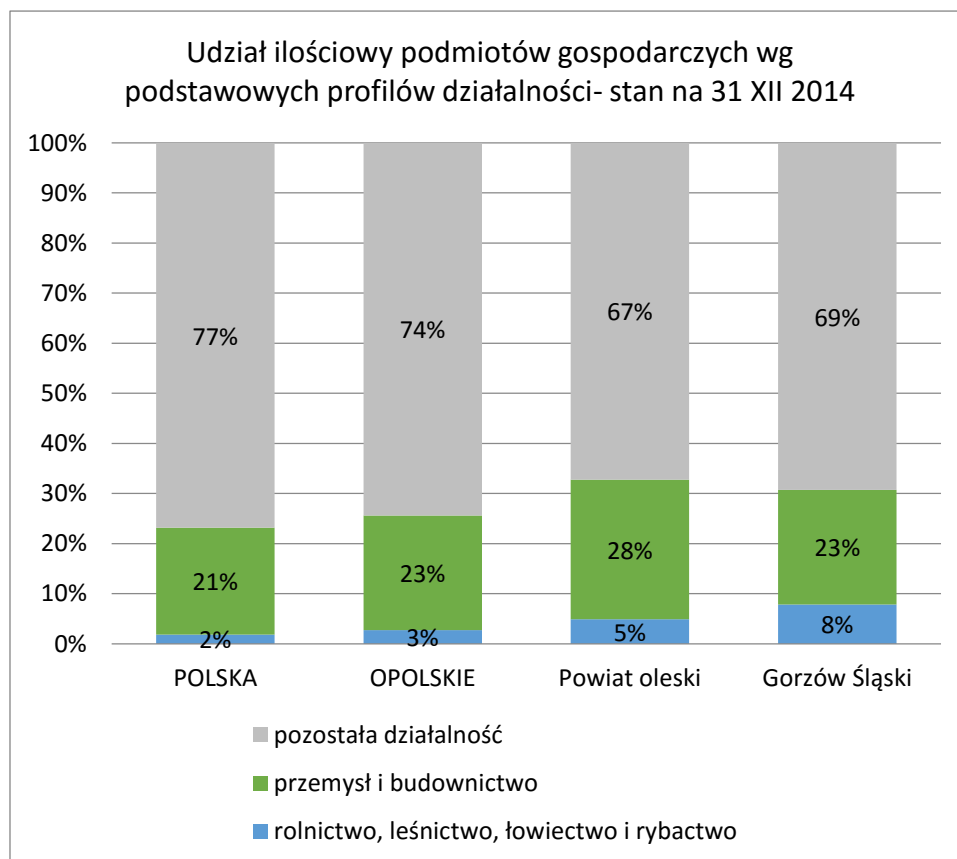
Wykres 26. Udział ilościowy spółek handlowych w ogóle podmiotów prywatnych – stan na 31 XII 2014

Źródło: GUS/BDL

Wg danych GUS z 2014 roku podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa w gminie Gorzów Śląski stanowiły 8% ogółu podmiotów gospodarczych. Była to wartość odróżniająca gminę od struktury ilościowej podmiotów gospodarczych w kraju, województwa, a także powiecie oleskim. W kraju tylko 2% ogółu podmiotów gospodarczych stanowiły te z sektora rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa. W województwie opolskim udział ten wynosił 3%, w powiecie oleskim 5%.

Wykres 27. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorach – stan na 31 XII 2014

Źródło: GUS/BDL

Od 2009 roku w gminie Gorzów Śląski odnotowano spadek liczby podmiotów funkcjonujących w sektorze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa. Spadek ten nastąpił na przełomie lat 2013 – 2014, kiedy to ich liczba zmniejszyła się o 15 podmiotów. W 2014 roku w gminie Gorzów Śląski funkcjonowało 34 takich podmiotów.

Tabela 46. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa w latach 2009-2014

Jednostka terytorialna	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-
POLSKA	87 932	92 537	93 167	91 363	90 350	75 601
OPOLSKIE	3 584	3 858	3 920	3 796	3 668	2 722
Powiat oleski	422	463	475	440	410	270
Gorzów Śląski	42	46	45	48	49	34

Źródło: GUS/BDL

W sektorze przemysłu i budownictwa w 2014 roku w gminie Gorzów Śląski działało 99 podmiotów. W latach 2010 – 2012 widoczny był spadek ich liczby. Najniższą wartość odnotowano w 2012 roku, kiedy to funkcjonowało w gminie w tym sektorze 87 przedsiębiorstw. Od 2013 roku obserwowany był w gminie wzrost liczby podmiotów funkcjonujących w sektorze przemysłu i budownictwa – co wskazywać może na ożywienie gospodarcze po latach kryzysu na przełomie lat 2010 – 2012.

Tabela 47. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorze przemysłu i budownictwa w latach 2009-2014

Jednostka terytorialna	przemysł i budownictwo					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-
POLSKA	805 215	846 795	836 434	856 522	870 917	878 383
OPOLSKIE	21 226	22 270	22 023	22 287	22 697	22 905
Powiat oleski	1 317	1 364	1 368	1 387	1 430	1 532
Gorzów Śląski	101	102	88	87	91	99

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku w sektorze – pozostała działalność, działało w gminie Gorzów Śląski 300 przedsiębiorstw. Podobnie jak w sektorze przemysłu i budownictwa, pomiędzy rokiem 2010 – 2012 obserwowany był spadek liczby przedsiębiorstw także w tym sektorze, by od lat 2012/2013 wykazywać trend wzrostowy.

Tabela 48. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorze – pozostała działalność w latach 2009-2014

Jednostka terytorialna	pozostała działalność					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-
POLSKA	2 849 526	2 970 470	2 940 296	3 027 449	3 108 992	3 165 687
OPOLSKIE	70 671	72 990	71 617	72 658	73 673	74 450
Powiat oleski	3 348	3 494	3 453	3 538	3 588	3 694
Gorzów Śląski	270	287	276	281	285	300

Źródło: GUS/BDL

Największy udział w strukturze podmiotów gospodarczych, wg sekcji PKD 2007, w roku 2014, w gminie Gorzów Śląski, miały podmioty z sekcji G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (28%), sekcji F – budownictwa (13%), a następnie C - przetwórstwo przemysłowe (10%). Jak już wcześniej wspomniano znaczny udział stanowiły podmioty z sektora rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, tj. sekcji A (8%).

Tabela 49. Podmioty gospodarcze według sekcji PKD 2007 - stan na 31 XII 2014

sekcje wg PKD 2007	podmioty gospodarcze wg sekcji PKD 2007				struktura podziału wg sekcji PKD 2007			
	POLSKA	OPOLSKIE	Powiat oleski	Gorzów Śląski	POLSKA	OPOLSKIE	Powiat oleski	Gorzów Śląski
Sekcja A	75 601	2 722	270	34	2%	3%	5%	8%
Sekcja B	4 661	65	4	1	0%	0%	0%	0%
Sekcja C	371 755	8 973	721	42	9%	9%	13%	10%
Sekcja D	8 210	132	7	0	0%	0%	0%	0%
Sekcja E	14 077	314	23	1	0%	0%	0%	0%
Sekcja F	479 680	13 421	777	55	12%	13%	14%	13%
Sekcja G	1 070 699	24 958	1 435	123	26%	25%	26%	28%
Sekcja H	253 191	4 978	226	22	6%	5%	4%	5%
Sekcja I	128 418	2 947	139	12	3%	3%	3%	3%
Sekcja J	123 906	1 921	92	5	3%	2%	2%	1%
Sekcja K	128 544	3 243	137	13	3%	3%	2%	3%
Sekcja L	224 683	8 302	146	11	5%	8%	3%	3%
Sekcja M	387 134	8 084	317	20	9%	8%	6%	5%
Sekcja N	116 979	2 690	142	9	3%	3%	3%	2%
Sekcja O	27 065	885	90	12	1%	1%	2%	3%
Sekcja P	145 999	3 407	213	21	4%	3%	4%	5%
Sekcja Q	219 211	4 535	265	21	5%	5%	5%	5%
Sekcja R	72 833	1 945	113	7	2%	2%	2%	2%
Sekcje S i T	266 698	6 545	379	24	6%	7%	7%	6%
Sekcja U	225	2	0	0	0%	0%	0%	0%

Źródło: GUS/BDL

Tabela 50. Oznaczenia sekcji PKD 2007 funkcjonujące w 2014 roku

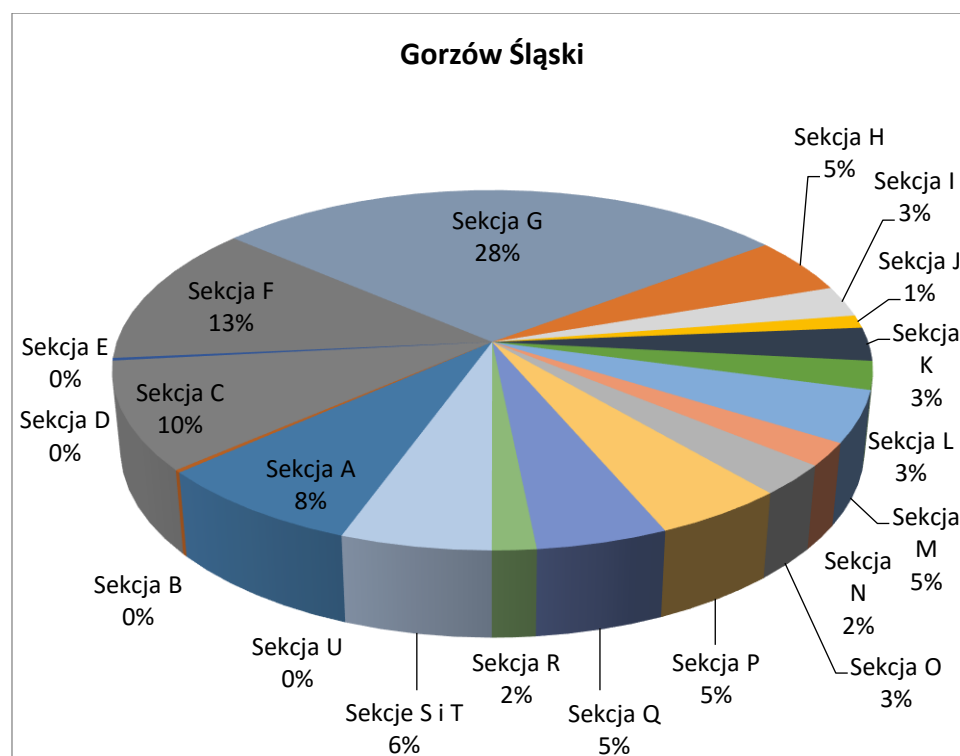
Sekcje wg PKD 2007	
Sekcja A	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
Sekcja B	górnictwo i wydobywanie
Sekcja C	przetwórstwo przemysłowe
Sekcja D	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Sekcja E	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Sekcja F	budownictwo
Sekcja G	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Sekcja H	transport i gospodarka magazynowa
Sekcja I	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Sekcja J	informacja i komunikacja
Sekcja K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa
Sekcja L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Sekcja M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
Sekcja N	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

Sekcja O	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
Sekcja P	edukacja
Sekcja Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna
Sekcja R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją

Źródło: GUS/BDL

Ilościowy udział podmiotów gospodarczych według poszczególnych sekcji PKD 2007 w gminie Gorzów Śląski przedstawia poniższy wykres.

Wykres 28. Udział ilościowy podmiotów gospodarczych według sekcji PDK 2007 w gminie Gorzów Śląski - stan na 31 XII 2014

Źródło: GUS/BDL

Największą liczbę podmiotów gospodarczych w gminie Gorzów Śląski stanowiły mikroprzedsiębiorstwa, tj. takie, które zatrudniają nie więcej niż 10 osób. W 2014 roku było ich 409. Na przestrzeni 10 lat nastąpił znaczny wzrost liczby takich firm. Widoczny był także spadek ich liczby w okresie lat 2011 – 2012.

Tabela 51. Podmioty gospodarcze według wielkości zatrudnienia – zatrudnienie 0-9 osób - w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	zatrudnienie 0 - 9 osób										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gorzów Śląski	357	359	377	399	400	388	411	388	395	403	409

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku w gminie Gorzów Śląski było 21 podmiotów zatrudniających pomiędzy 10, a 49 osób. Zasadniczo ich liczba nie zmieniała się znacząco na przestrzeni 10 analizowanych lat. Największą ich liczbę odnotowano właśnie w 2014 roku. Widoczny był spadek ich liczby w latach 2010 – 2012 do najniższego poziomu 18 pomiotów.

Tabela 52. Podmioty gospodarcze według wielkości zatrudnienia – zatrudnienie 10-49 osób - w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	zatrudnienie 10 - 49 osób										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gorzów Śląski	18	16	18	18	20	20	19	18	18	19	21

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku w gminie Gorzów Śląski funkcjonowały 2 podmioty gospodarcze, zaliczane do kategorii średnich przedsiębiorstw, zatrudniających pomiędzy 50, a 249 osób. Liczba tych podmiotów na przestrzeni 10 lat ulegała zmianom. Do 2006 roku były 3 takie przedsiębiorstwa. W okresie od 2007 do 2010 roku w tej kategorii, gminie Gorzów Śląski działało aż 5 takich przedsiębiorstw. Od 2011 roku obserwowany był spadek ich liczby.

Tabela 53. Podmioty gospodarcze według wielkości zatrudnienia – zatrudnienie 50 - 249 osób - w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	zatrudnienie 50 - 249 osób										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gorzów Śląski	3	3	3	5	5	5	5	3	3	2	2

Źródło: GUS/BDL

Do 2012 roku nie było w gminie Gorzów Śląski przedsiębiorstw dużych, zatrudniających od 250 do 999 osób. Od 2013 roku funkcjonuje jedno takie przedsiębiorstwo.

Tabela 54. Podmioty gospodarcze według wielkości zatrudnienia – zatrudnienie 250 - 999 osób - w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	zatrudnienie 250 - 999 osób										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gorzów Śląski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1

Źródło: GUS/BDL

8.2 Inteligentne specjalizacje

W dokumencie strategicznym Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu zwraca się uwagę na konieczność dokonywania – zarówno na poziomie Unii, krajów członkowskich, jak i poszczególnych regionów – inteligentnych, mądrych wyborów, zwanych inteligentnymi specjalizacjami (smart specialisations).

Pojęcie inteligentne specjalizacje można odnieść do branż, w ramach których dany region jest najlepiej rozwinięty i ma predyspozycje do dalszego rozwoju.

Koncepcja inteligentnych specjalizacji jest o tyle istotna, że w nowej unijnej perspektywie finansowej 2014-2020 duża pula pieniędzy, ze środków przyznanych poszczególnym województwom w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych, będzie rozdysponowana na projekty, których zakres tematyczny będzie mieścić się w ramach wybranych, wyspecjalizowanych obszarów, zgodnych z potencjałem danego regionu – czyli właśnie inteligentnych specjalizacji.

Każde województwo w Polsce indywidualnie określiło własne priorytety gospodarcze i społeczne i zdefiniowało swoje inteligentne specjalizacje, tj. na jakie branże stawia, w czym upatruje swojej szansy i jakich inwestorów chce do siebie przyciągnąć. Poszczególne województwa stawiając na konkretne inteligentne specjalizacje, czyli branże priorytetowe dla rozwoju regionu, mogą liczyć na większe wsparcie finansowe na realizację tych projektów, których tematyka związana jest z inteligentnymi specjalizacjami.

Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2020 zdefiniowała następujące inteligentne specjalizacje dla województwa opolskiego:

- Technologie chemiczne (zrównoważone),
- Zrównoważone technologie budownictwa i drewna,
- Technologie przemysłu maszynowego i metalowego,
- Technologie przemysłu energetycznego (w tym OZE, poprawa efektywności energetycznej),
- Technologie rolno-spożywcze.

Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2020 wskazała także na potencjalne specjalizacje inteligentne, do których zaliczyć można:

- Procesy i produkty ochrony zdrowia i środowiska.

8.3. Rynek pracy

Liczba osób pracujących w gminie na przestrzeni lat 2004 – 2014 w gminie Gorzów Śląski podlegała istotnym zmianom. Największą liczbę pracujących odnotowano w roku 2010 – 838 osób. W okresie kryzysu gospodarczego, którego kulminacją było rok 2011, widoczny był spadek liczby pracujących do poziomu 682 osób. W 2014 roku pracujących ogółem w gminie Gorzów Śląski było 724 osoby. Należy uzupełnić, że poniższe dane nie wliczają osób pracujących w własnych gospodarstwach rolnych.

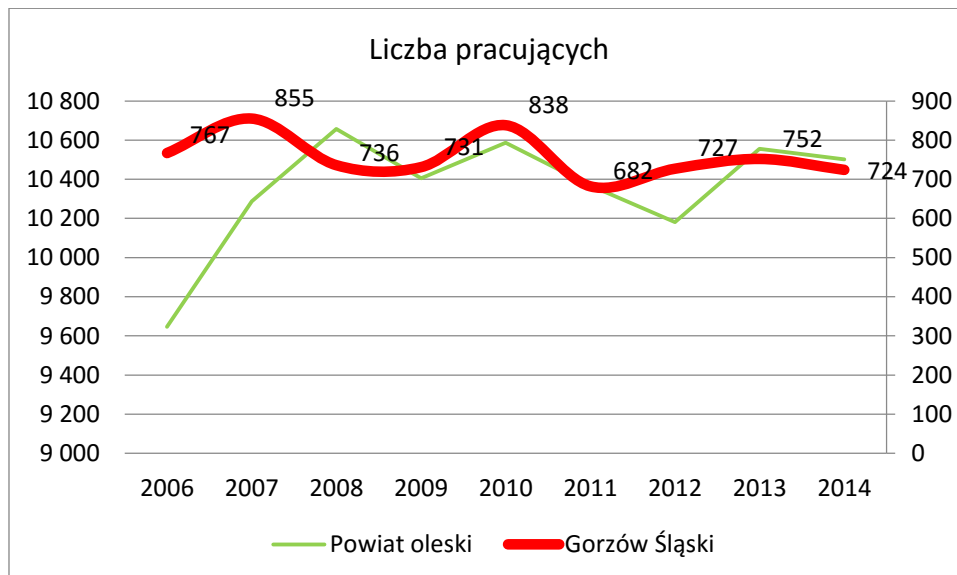
Tabela 55. Liczba osób pracujących w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	pracujący ogółem								
	2006 osoba	2007 osoba	2008 osoba	2009 osoba	2010 osoba	2011 osoba	2012 osoba	2013 osoba	2014 osoba
Gorzów Śląski	767	855	736	731	838	682	727	752	724

Źródło: GUS/BDL

Zmienność liczby osób pracujących w gminie Gorzów Śląski prezentuje poniższy wykres. Można zauważyć, że zmiana liczby pracujących w gminie Gorzów Śląski na przestrzeni badanych lat było podobna do charakteru zmian zachodzących w skali całego powiatu oleskiego.

Wykres 29. Liczba osób pracujących w latach 2004-2013, dane dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego.

Źródło: GUS/BDL

Przyjazdy i wyjazdy do pracy wraz saldem dojazdów²³

Dane dot. przyjazdów i wyjazdów do pracy dot. ujęte zostały w Narodowym Spisie Powszechnych z 2011. Informacje te wskazują na liczbę i kierunki dojazdów do pracy. Dojeżdżający do pracy to pracownicy najemni (zatrudnieni), których miejsce pracy znajduje się poza granicami administracyjnymi ich miejsca zamieszkania. Dojazdy i przyjazdy do pracy są jednym z istotnym wskaźników informujących o powiązaniach funkcjonalnych pomiędzy poszczególnymi jednostkami terytorialnymi.

Mieszkańcy gminy Gorzów Śląski najczęściej poza obszar swojej gminy wyjeżdżali do pracy do Olesna, Praszki oraz Kluczborka.

Z kolei do gminy Gorzów Śląski najczęściej do pracy przyjeżdżali mieszkańcy miasta Olesna, miasta Praszka oraz z obszarów wiejskich gminy Praszka.

²³ Dane dot. przyjazdów i wyjazdów do pracy dot. wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z 2011. Dojeżdżający do pracy to pracownicy najemni (zatrudnieni), których miejsce pracy znajduje się poza granicami administracyjnymi ich gminy zamieszkania.

Tabela 56. Przyjeżdżających i wyjeżdżających do pracy – dane z NSP 2011

miejsca pracy mieszkańców poza gminą Gorzów Śląski	
gmina	osoby
Kluczbork - miasto	70
Kluczbork - wiejska	14
Dobrodzień - miasto	10
Olesno - miasto	138
Olesno - wiejska	13
Praszka - miasto	92
Praszka - wiejska	23
Ozimek - wiejska	64
Opole	50
Radłów	12
przyjeżdżający do pracy w gminie Gorzów Śląski	
gmina	osoby
Kluczbork - miasto	13
Kluczbork - wiejska	21
Praszka - miasto	138
Praszka - wiejska	87
Radłów	10
Rudniki	36

Źródło: GUS/BDL

Na 1000 mieszkańców gminy Gorzów Śląski w 2014 roku pracowało 100 osób. Dane te nie zawierają jednak osób pracujących w własnych gospodarstwach rolnych. Wskaźnik ten był wyraźnie niższy od danych dla kraju (230 osób pracujących na 1000 mieszkańców), województwa opolskiego (206), jak też powiatu oleskiego (160). Na przestrzeni analizowanych lat nie uległ on zmianie, tj. w 2006 także odnotowano w gminie Gorzów Śląskim 100 osób pracujących na 1000 mieszkańców. Od roku 2006 obserwowano wahania tego wskaźnika, pomiędzy wartościami 93-113.

Tabela 57. Liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców w latach 2006-2014

Jednostka terytorialna	pracujący ogółem na 1000 mieszkańców								
	2006 osoba	2007 osoba	2008 osoba	2009 osoba	2010 osoba	2011 osoba	2012 osoba	2013 osoba	2014 osoba
POLSKA	211	220	226	223	223	224	223	226	230
OPOLSKIE	184	190	197	194	200	200	199	203	206
Powiat oleski	142	152	158	155	160	157	155	161	160
Gorzów Śląski	100	112	97	97	113	93	99	103	100

Źródło: GUS/BDL

Dane dot. wynagrodzeń brutto w statystyce publicznej (GUS) prezentowane są dla poziomu powiatów. Dane nt. wynagrodzeń dla poszczególnych powiatów wskazują na potencjał lokalnej gospodarki. W powiecie oleskim, w którym położona jest gmina Gorzów Śląski, w 2014 roku przeciętne wynagrodzenie brutto wyniosło 3 178,31 zł. W ciągu 10 lat zaobserwowano wyraźny wzrost wynagrodzeń, z poziomu 1 979,46 zł w 2004 roku. Wartość z 2014 roku była jednak nadal wyraźnie niższa od średniego wynagrodzenia notowanego w skali kraju (4003,99 zł) oraz województwa opolskiego (3632,82 zł).

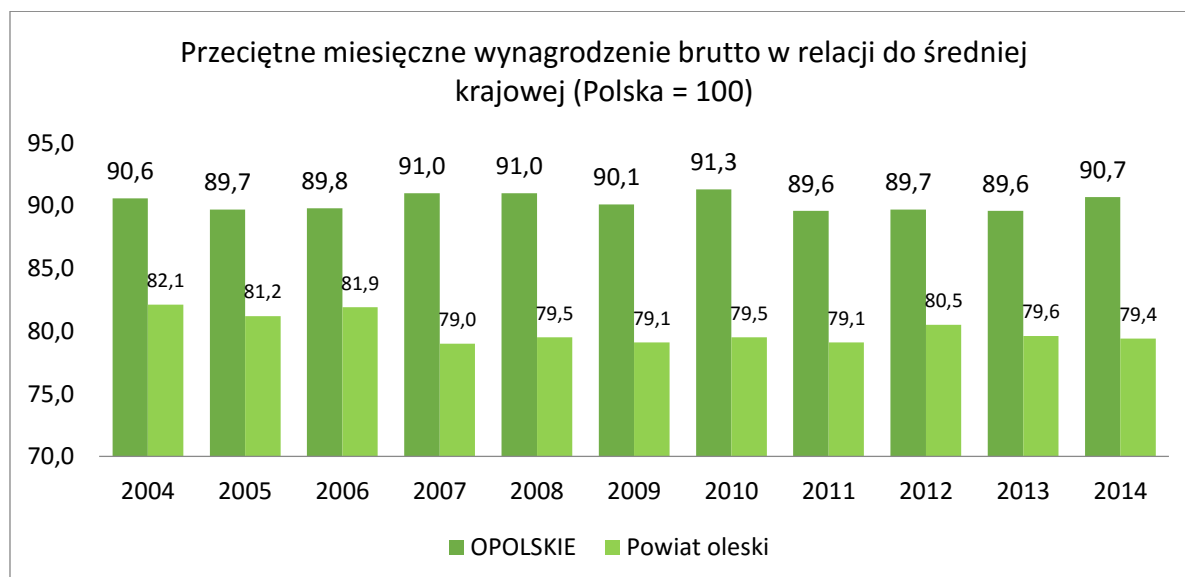
Tabela 58. Przeciętne wynagrodzenie brutto 2004-2014

Jednostka terytorialna	ogółem										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł
POLSKA	2 409,69	2 506,93	2 636,81	2 866,04	3 158,48	3 315,38	3 435,00	3 625,21	3 744,38	3 877,43	4 003,99
OPOLSKIE	2 183,74	2 249,89	2 367,74	2 607,45	2 873,22	2 987,87	3 137,29	3 249,58	3 358,42	3 473,40	3 632,84
Powiat brzeski	2 001,14	2 020,56	2 109,13	2 444,73	2 618,35	2 687,60	2 795,69	2 962,78	3 067,56	3 198,10	3 400,47
Powiat głubczycki	1 915,69	1 991,34	2 148,49	2 363,83	2 592,27	2 750,66	2 878,02	3 031,11	3 111,54	3 185,50	3 299,08
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	2 326,20	2 387,96	2 636,85	2 923,97	3 290,81	3 363,79	3 518,97	3 753,82	3 793,84	4 010,56	4 241,22
Powiat kluczborski	1 969,43	2 022,05	2 167,54	2 373,00	2 634,96	2 730,08	2 848,38	2 994,99	3 200,22	3 236,92	3 381,34
Powiat krapkowicki	2 721,26	2 790,61	2 931,64	3 186,01	3 544,89	3 602,56	3 798,54	3 597,89	3 720,00	3 881,81	4 125,02
Powiat namysłowski	2 062,95	2 190,63	2 180,72	2 380,02	2 548,88	2 671,86	2 833,22	2 974,33	3 152,42	3 278,50	3 446,82
Powiat nyski	1 847,99	1 938,81	2 050,28	2 257,82	2 459,65	2 612,02	2 733,31	2 846,85	3 012,34	3 117,30	3 227,41
Powiat oleski	1 979,46	2 035,72	2 159,31	2 263,00	2 511,31	2 622,70	2 731,82	2 868,91	3 013,57	3 086,82	3 178,31
Powiat opolski	2 126,06	2 191,24	2 210,40	2 430,34	2 637,16	2 681,01	2 872,04	2 785,98	2 948,63	3 022,58	3 210,87
Powiat prudnicki	1 856,02	1 909,73	2 032,48	2 224,60	2 448,47	2 594,65	2 730,02	2 958,74	3 052,97	3 216,69	3 265,40
Powiat strzelecki	2 029,00	2 104,69	2 221,78	2 401,25	2 656,52	2 839,95	2 929,69	3 079,75	3 221,15	3 292,79	3 434,30
Powiat m.Opole	2 411,36	2 471,69	2 595,37	2 876,99	3 193,94	3 352,46	3 541,80	3 714,16	3 771,22	3 872,66	4 009,85

Źródło: GUS/BDL

Na tle kraju miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie oleskim w 2014 roku stanowiło 79,4% średniej krajowej. Dynamika przyrostu wynagrodzeń w powiecie oleskim była niższa od tego notowanego w skali kraju oraz całego województwa opolskiego.

Wykres 30. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) na poziomie powiatu

Źródło: GUS/BDL

Zawody nadwyżkowe i deficytowe w powiecie oleskim

Rynek pracy w Polsce należy dziś do najbardziej dynamicznych rynków w Europie, staje się coraz bardziej wymagający i konkurencyjny, ciągle ulega zmianom, co uwarunkowane jest zmianami ekonomicznymi, rozwojem społecznym, technologicznym. Porównując rynki pracy, ten sprzed kilkudziesięciu lat i obecny (w kontekście zapotrzebowania na określone zawody) można stwierdzić, że niektóre zawody "znikają" z rynku, natomiast rośnie zapotrzebowanie na inne, zupełnie nowe zawody, na wykwalifikowanych specjalistów i ekspertów.

Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych jest bardzo istotny dla lokalnej edukacji, a w szczególności jest procesem niezbędnym dla prawidłowego określenia potrzeb szkoleniowych bezrobotnych. Dzięki rankingowi zawodów deficytowych i nadwyżkowych można określić i wskazać, które z zawodów mają tendencję rozwoju, a które posiadają tendencję odwrotną.

Wdrożenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych posłuży w szczególności jako źródło informacji do:

- określania zgodnych z zapotrzebowaniem rynku pracy kierunków szkoleń osób bezrobotnych,
- dostosowania poziomu, struktury i treści kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy,
- planowania działań przez instytucje i organizacje współpracujące na lokalnym rynku pracy w zakresie przeciwdziałania bezrobociu,
- usprawnienia poradnictwa zawodowego poprzez wskazanie zawodów deficytowych i nadwyżkowych,
- określenia kierunków i natężenia zmian zachodzących w strukturze zawodowo-kwalifikacyjnej na lokalnych, regionalnych i krajowym rynku pracy,
- ułatwienia realizacji programów specjalnych dla aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych w celu promowania ich ponownego zatrudnienia,
- prowadzenia racjonalnej i zgodnej z realiami rynku pracy gospodarki środkami Funduszu Pracy, pozostającymi w dyspozycji Powiatowego Urzędu Pracy, w zakresie asygnowania środków na aktywizację zawodową.

Wśród zawodów deficytowych w powiecie oleskim na pierwszym miejscu znalazł się sprzedawca w branży przemysłowej. Koreluje to z danymi dot. wzrostu liczby przedsiębiorstw działających w wybranych sektorach. W okresie od 2013 roku odnotowano ożywienie na rynku pracy (wzrost liczby osób pracujących, wzrost liczby podmiotów gospodarczych). Kolejnymi zawodami deficytowymi w powiecie oleskim były następujące zawody: pracownik ochrony fizycznej bez licencji, psycholog, lakiernik wyrobów drzewnych. Poniższa tabela prezentuje pełną listę zawodów deficytowych, prowadzoną przez Powiatowy Urząd Pracy w Oleśnie.

Tabela 59. Ranking zawodów deficytowych w powiecie oleskim w 2013 roku*

lp	kod zawodu	nazwa zawodu	wskaźnik intensywności deficytu zawodów
1	522303	Sprzedawca w branży przemysłowej	7,0000
2	541307	Pracownik ochrony fizycznej bez licencji	6,0000
3	263401	Psycholog	5,0000
4	713205	Lakiernik wyrobów drzewnych	5,0000
5	411004	Technik prac biurowych	3,9524
6	621001	Drwal/pilarz drzew	3,3333
7	325905	Opiekunka dziecięca	3,0000
8	325601	Ratownik medyczny	3,0000
9	514202	Kosmetyczka	2,5000
10	961102	Ładowacz nieczystości stałych	2,0000

*dla 2014 roku nie prowadzono rankingu

Źródło: PUP Olesno

Wśród zawodów nadwyżkowych w powiecie oleskim na pierwszym miejscu był ślusarz. Kolejne zawody na tej liście to technik handlowiec oraz fryzjer. Poniższa tabela prezentuje pełną listę zawodów nadwyżkowych, prowadzoną przez Powiatowy Urząd Pracy w Oleśnie.

Tabela 60. Ranking zawodów nadwyżkowych w powiecie oleskim w 2013 roku*

lp	kod zawodu	nazwa zawodu	wskaźnik intensywności nadwyżki zawodów
1	722204	Ślusarz	0,0103
2	522305	Technik handlowiec	0,0303
3	514101	Fryzjer	0,0303
4	242217	Specjalista administracji publicznej	0,0667
5	513202	Barman	0,0714
6	834101	Kierowca ciągnika rolniczego	0,0769
7	722303	Operator maszyn do obróbki skrawaniem	0,0769
8	752208	Stolarz meblowy	0,0800
9	723105	Mechanik samochodów osobowych	0,0800
10	512002	Kucharz małej gastronomii	0,0870

*dla 2014 roku nie prowadzono rankingu

Źródło: PUP Olesno

8.4 Bezrobocie

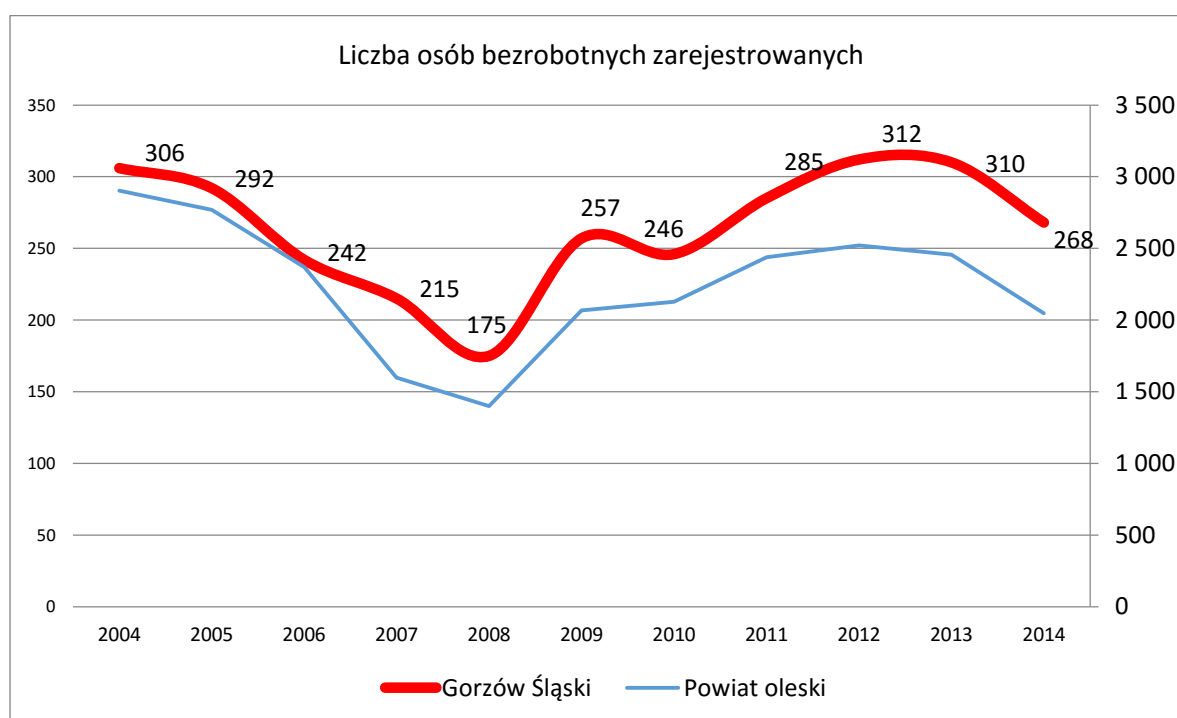
W 2014 roku w gminie Gorzów Śląski było 268 osób bezrobotnych. Liczba bezrobotnych na przestrzeni analizowanych lat w gminie Gorzów Śląski charakteryzowała się zmiennością. W tym okresie najmniejszą liczbę bezrobotnych odnotowano w 2008 roku. Było to 175 osób. Największą liczbę zarejestrowano w 2004 roku – 306 osób. Po 2008 roku obserwowany był do 2012 roku wzrost liczby bezrobotnych. Lata 2013 – 2014 charakteryzowały się spadkiem osób pozostających bez pracy.

Tabela 61. Liczba osób bezrobotnych w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	ogółem										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Powiat oleski	2 903	2 769	2 368	1 599	1 400	2 067	2 128	2 438	2 521	2 455	2 048
Gorzów Śląski	306	292	242	215	175	257	246	285	312	310	268

Źródło: GUS/BDL

Wykres 31. Liczba osób bezrobotnych w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Bezrobotni w gminie Gorzów Śląski w 2014 roku stanowili 5,7% osób w całkowitej liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Poziom bezrobocia w gminie Gorzów Śląski był wyraźnie niższy od średniej krajowej, wynoszącej w 2014 roku 7,5%. Wyższe bezrobocie notowano także w skali województwa opolskiego (6,6%). Niższym poziomem bezrobocia charakteryzował się powiat oleski (4,9%).

Tabela 62. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym										
	ogółem										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	12,4%	11,4%	9,4%	7,1%	6,0%	7,7%	7,9%	8,0%	8,7%	8,8%	7,5%
OPOLSKIE	11,1%	10,2%	8,9%	6,4%	5,3%	7,0%	7,3%	7,2%	7,9%	7,9%	6,6%
Powiat oleski	6,7%	6,4%	5,4%	3,7%	3,2%	4,7%	4,9%	5,7%	5,9%	5,8%	4,9%
Gorzów Śląski	6,4%	6,0%	5,0%	4,4%	3,6%	5,2%	5,1%	5,9%	6,5%	6,5%	5,7%

Źródło: GUS/BDL

Wśród osób bezrobotnych, na każdym analizowanym poziomie terytorialnym, większy odsetek stanowiły kobiety. W gminie Gorzów Śląski w 2014 roku kobiety stanowiły 52,6% ogółu bezrobotnych. Na przestrzeni 10 analizowanych lat najwyższy odsetek bezrobotnych kobiet notowany było w 2006 roku (60,7). Od tego czasu obserwowany był spadek tego odsetka.

Tabela 63. Odsetek bezrobotnych kobiet do bezrobotnych ogółem w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	odsetek bezrobotnych kobiet do ogółu bezrobotnych										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	52,3%	53,6%	56,5%	58,2%	56,6%	51,1%	51,9%	53,5%	51,4%	51,0%	51,5%
OPOLSKIE	54,9%	55,8%	59,0%	60,4%	58,4%	51,4%	52,9%	54,5%	52,1%	52,4%	52,6%
Powiat oleski	55,7%	56,6%	60,9%	62,1%	58,1%	52,1%	52,1%	54,3%	52,8%	53,8%	54,3%
Gorzów Śląski	55,6%	56,8%	60,7%	55,3%	59,4%	48,2%	51,6%	54,0%	53,5%	50,6%	52,6%

Źródło: GUS/BDL

Ze struktury bezrobotnych w gminie Gorzów Śląski wynika, że szczególnym problemem był wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych, wyższy odsetek w ogóle bezrobotnych kobiet, znaczny udział bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, duża liczba bezrobotnych w kategoriach wiekowych do 25 roku życia oraz powyżej 50 roku życia.

Tabela 64. Struktura bezrobocia (wybrane kategorie) - stan na 31 XII 2014 i 31 X 2015

Wyszczególnienie	stan na 31.12.2014				stan na 31.10.2015			
	Gorzów Śląski		powiat oleski		Gorzów Śląski		powiat oleski	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
bezrobotni	268	141	2 048	1 113	220	136	1 775	1 038
w tym:								
- z prawem do zasiłku	34	14	266	113	28	17	216	130
- zwolnieni z przyczyn dot. pracodawcy	21	9	186	100	14	8	106	58
- do 25 roku życia	57	33	428	251	47	29	372	232
- powyżej 50 roku życia	60	21	525	188	47	23	450	185
- długotrwale bezrobotni	146	87	1 042	628	112	72	913	571
- bez kwalifikacji zawodowych	57	29	478	262	55	38	477	278
- niepełnosprawni	10	4	96	44	11	1	89	33

poszukujący pracy	1	1	13	12	2	0	29	7
liczba ofert pracy	4		44		9		102	
współczynnik bezrobocia	5,61%		8,60%		4,65%		7,7%*	

* stan na 30.09.2015

Źródło: PUP Olesno

Jedyną instytucją szkoleniową, w Rejestrze Instytucji Szkoleniowych w województwie opolskim było Centrum Kształcenia Ustawicznego w Zespole Szkół w Gorzowie Śląskim. Mieszkańcy gminy mają możliwości korzystania z usług jednostek szkoleniowych w sąsiednich miejscowościach.

Tabela 65. Instytucje szkoleniowe w Gminie Gorzów Śląski - Rejestr Instytucji Szkoleniowych w województwie opolskim – stan na 31 lipca 2015

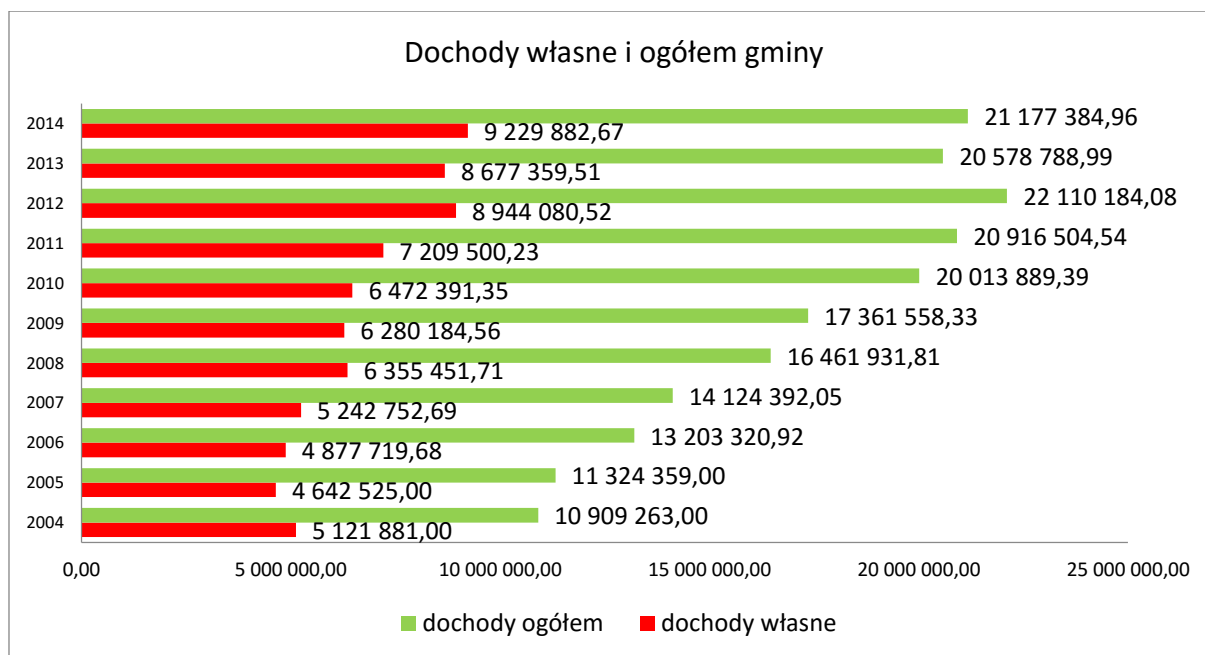
nazwa instytucji szkoleniowej	adres	nr ewidencyjny	data wpisu
Centrum Kształcenia Ustawicznego w Zespole Szkół w Gorzowie Śląskim	ul. Byczyńska 9 46-300 Gorzów Śląski	2.16/00034/2014	04.06.2014

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu

9. Finanse gminy

Dochody budżetu gminy Gorzów Śląski na przestrzeni 10 lat charakteryzowały się systematycznym wzrostem. W ciągu 10 lat dochody gminy wzrosły ponad dwukrotnie, osiągając w 2014 rok poziom powyżej 21 mln zł. W tym samym okresie rosły także dochody własne gminy, osiągając w 2014 roku poziom 9,2 mln zł. W 2004 roku dochody własne gminy Gorzów Śląski wynosiły 5,1 mln zł.

Wykres 32. Dochody własne i ogółem budżetu gminy w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Dochody budżetu gminy Gorzów Śląski charakteryzowały się niższymi wartościami w przeliczeniu na mieszkańca gminy w porównaniu do wartości średnich dla kraju i województwa. W 2014 roku na jednego mieszkańca przypadało 2926,67 zł. Dochody gmin w przeliczeniu na mieszkańca w przestrzeni kraju były w tym czasie wyższe o ponad 1000 zł.

Tabela 66. Dochody budżetu gmin w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	dochody ogółem na 1 mieszkańca										
	ogółem										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł
POLSKA	1 887,74	2 151,19	2 431,71	2 725,30	2 930,62	3 018,54	3 275,28	3 443,07	3 624,25	3 747,44	3 971,27
OPOLSKIE	1 636,45	1 885,92	2 111,26	2 363,51	2 513,48	2 555,42	2 856,27	2 928,32	3 068,32	3 126,51	3 278,53
Powiat oleski	1 414,07	1 536,24	1 807,00	1 936,23	2 137,75	2 290,53	2 511,20	2 746,74	2 729,20	2 750,06	2 876,60
Gorzów Śląski	1 401,68	1 463,47	1 722,10	1 855,79	2 169,18	2 292,86	2 701,66	2 843,08	3 023,41	2 827,15	2 926,67

Źródło: GUS/BDL

Wydatki z budżetu gmin na jednego mieszkańca charakteryzowały się w gminie Gorzów Śląski na przestrzeni analizowanych lat zmiennością. Wydatki systematycznie rosły z poziomu 1388,76 zł w 2004 roku do maksymalnego poziomu 3520,30 zł w 2011 roku. Po tym okresie ustabilizowały się na poziomie około 2800 zł. Maksimum wydatków nastąpiło w latach 2009 – 2010.

Tabela 67. Wydatki z budżetu gminy na jednego mieszkańca w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	wydatki ogółem gminy na 1 mieszkańca										
	ogółem										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł
POLSKA	1 914,36	2 157,63	2 476,48	2 674,79	2 991,02	3 306,59	3 599,67	3 663,80	3 690,89	3 750,94	4 021,24
OPOLSKIE	1 650,01	1 857,35	2 225,01	2 369,04	2 503,91	2 743,42	3 179,28	3 079,39	3 035,87	3 141,31	3 305,13
Powiat oleski	1 427,23	1 518,88	1 772,70	1 835,40	2 070,49	2 397,22	2 922,86	2 927,79	2 707,32	2 658,19	2 838,92
Gorzów Śląski	1 388,76	1 525,51	1 837,99	1 723,69	2 028,97	2 408,30	3 065,43	3 520,30	2 888,38	2 815,59	2 804,23

Źródło: GUS/BDL

Największe znaczenie w strukturze dochodów własnych gminy Gorzów Śląski, wg stanu na koniec 2014 roku, miały dochody podatkowe - ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw, wynoszące 5,6 mln zł i stanowiące 39% dochodów własnych. Istotne znaczenie miały także podatki od nieruchomości (3,8 mln zł, 27%), udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, tj. podatek dochodowy od osób fizycznych (2,0 mln zł, 14%) oraz podatek rolny (1,2 mln zł, 9%).

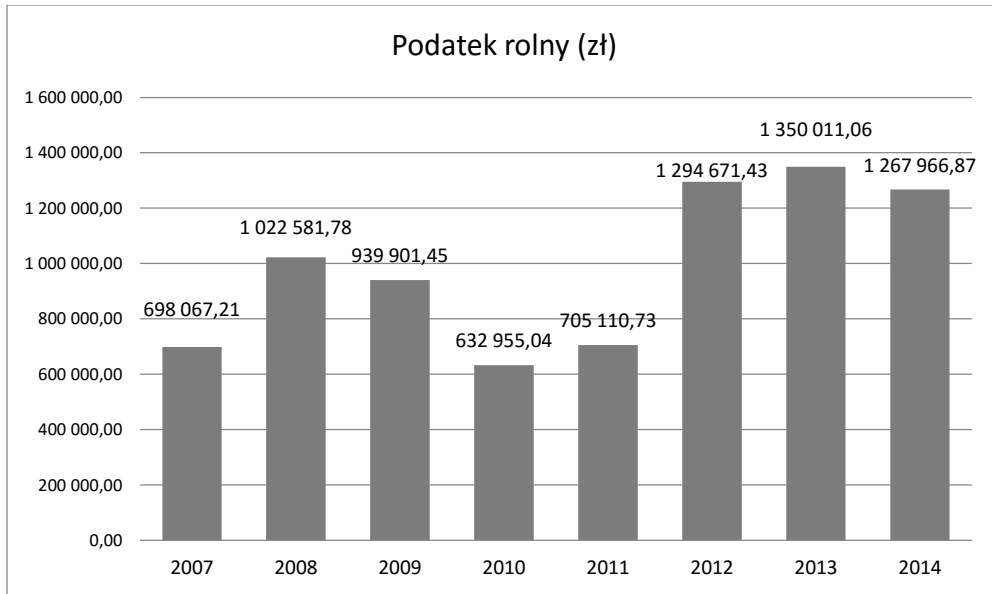
Tabela 68. Struktura dochodów własnych Gminy Gorzów Śląski – stan na 31 grudnia 2014

dochód własny gminy - struktura	stan na 31 XII 2014	
dochody podatkowe - podatek rolny	9%	1 267 966,87
dochody podatkowe - podatek leśny	0%	55 966,10
dochody podatkowe - podatek od nieruchomości	27%	3 887 148,79
dochody podatkowe - podatek od środków transportowych	2%	255 215,11
wpływy z opłaty skarbowej	0%	19 757,00
dochody podatkowe - podatek od czynności cywilnoprawnych	0%	66 155,00
dochody podatkowe - podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	0%	5 157,27
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	1%	129 719,00
wpływy z opłaty targowej	0%	1 890,00
dochody z majątku	3%	392 195,32
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	14%	2 001 592,00
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	0%	37 527,06
wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw	4%	595 015,42
wpływy z usług	1%	116 482,34
pozostałe dochody - środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł - razem	0%	18 045,00
opłaty lokalne	-	-
dochody z majątku - wpływy z usług	-	-
dochody podatkowe - ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw	39%	5 609 412,44

Źródło: GUS/BDL

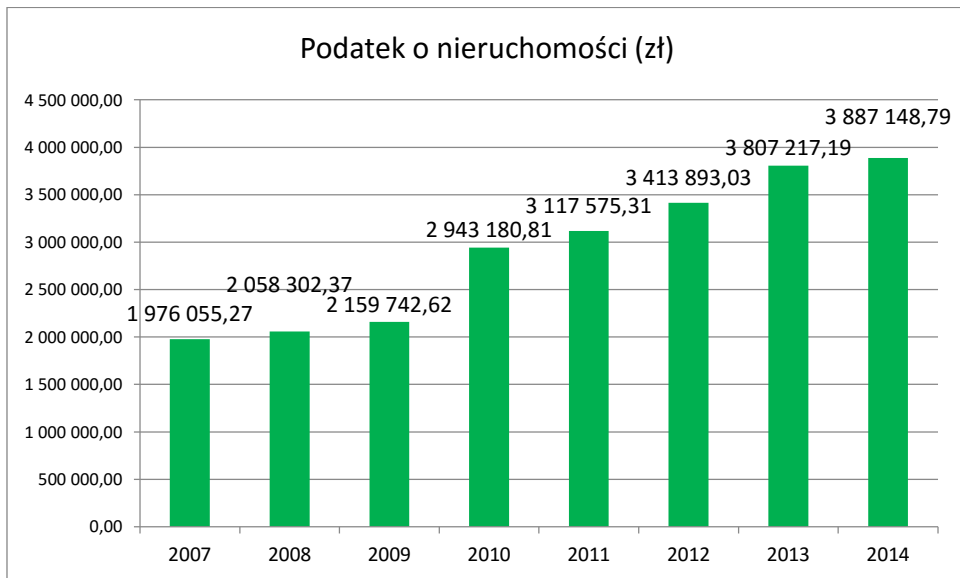
Poniższe wykresy prezentują zmiany wartości wybranych dochodów na przestrzeni lat.

Wykres 33. Wpływy do budżetu gminy z tytułu podatku rolnego w latach 2007-2014

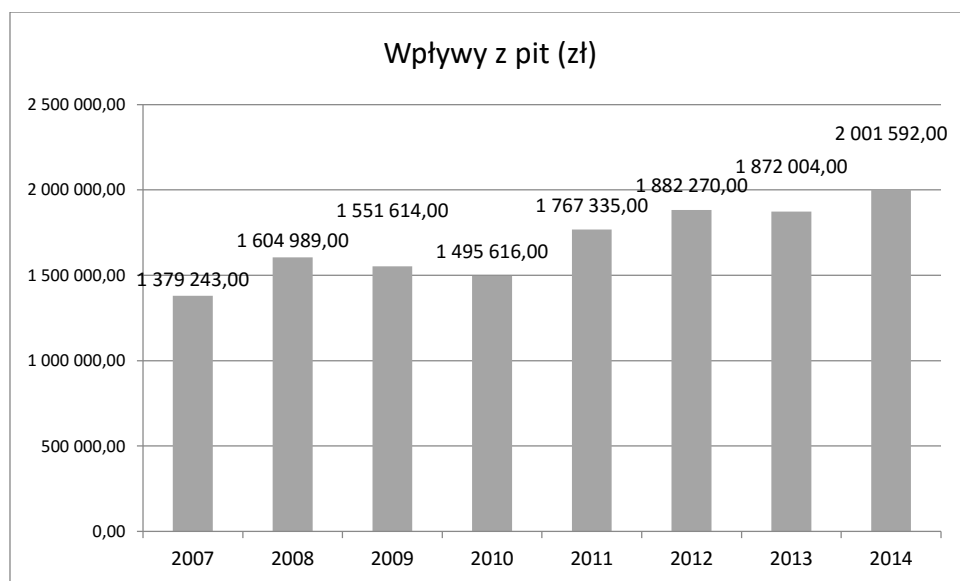
Źródło: GUS/BDL

Wykres 34. Wpływy do budżetu gminy z tytułu podatku od nieruchomości w latach 2007-2014

Źródło: GUS/BDL

Wykres 35. Wpływy do budżetu gminy z tytułu podatku od osób fizycznych PIT w latach 2007-2014

Źródło: GUS/BDL

Wydatki majątkowe inwestycyjne w gminie Gorzów Śląski charakteryzowały się zmiennością. Największe wartości tych wydatków przypadały na lata 2010 – 2011.

Tabela 69. Wydatki majątkowe inwestycyjne z budżetu gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	wydatki gminy łącznie z miastami na prawach powiatu										
	wydatki majątkowe inwestycyjne na 1 mieszkańca										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł
POLSKA	311,40	360,52	486,42	530,71	621,15	729,90	840,60	785,90	673,73	631,64	747,67
OPOLSKIE	232,54	291,61	490,12	495,73	438,70	524,41	705,05	576,12	424,82	427,45	461,24
Powiat oleski	237,06	196,64	298,47	250,36	339,95	509,73	836,47	787,54	482,70	365,72	418,62
Gorzów Śląski	213,51	194,72	386,11	207,11	363,00	619,16	990,41	1 294,94	440,49	304,12	243,91

Źródło: GUS/BDL

II. Strategia rozwoju gminy Gorzów Śląski na lata 2016 – 2026

Strategia jest kluczowym dokumentem z punktu widzenia rozwoju Gminy. Jest ona tworzona nie tylko dla władz samorządowych, ale przede wszystkim dla mieszkańców.

Strategia rozwoju to długookresowy plan działania, określający strategiczne cele rozwoju i przyjmujący takie kierunki oraz priorytety działania (cele operacyjne i zadania), które są niezbędne dla realizacji przyjętych zamierzeń rozwojowych.

Ustalenia zawarte w Strategii stanowią podstawę do prowadzenia przez władze Gminy długookresowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego. Wokół jej ustaleń muszą koncentrować się działania władz samorządowych, zmierzające do zapewnienia jak najlepszych warunków życia mieszkańców Gminy oraz tworzenia sprzyjających warunków dla dalszego rozwoju.

Strategia Rozwoju nie jest gotową receptą na sukces. Jest ona jedynie ogólnym drogowskazem, wskazującym najważniejsze do rozwiązania problemy społeczne, gospodarcze, infrastrukturalne i ekologiczne, na których powinna być skoncentrowana uwaga w określonym horyzoncie czasowym.

Proces formułowania Strategii, w tym określenia obszarów priorytetowych, celów, działań, wskaźników i podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację oparty został na zasadach partnerstwa lokalnego – podczas konsultacji społecznych w formule warsztatów – przy zaangażowaniu przedstawicieli życia społecznego, gospodarczego oraz politycznego, w tym przedsiębiorców, władz samorządowych, instytucji rynku pracy, organizacji pozarządowych.

Taki sposób opracowania dokumentów programowych ma istotny wpływ na ich jakość, jak i na powodzenie ich realizacji, której sprzyja akceptacja założeń programu przez podmioty, do których jest on adresowany. Tworzenie strategii rozwoju z udziałem lokalnej społeczności wpływa na jej zaangażowanie w działania na rzecz rozwoju Gminy, a tym samym na skuteczność jej realizacji oraz wnosi wkład w budowanie społeczeństwa obywatelskiego.

Redaktorzy dokumentu pragną serdecznie podziękować wszystkim uczestnikom konsultacji za prace warsztatowe, zaangażowanie oraz wkład merytoryczny stanowiący trzon opracowanej Strategii.

1. Podsumowanie diagnozy, w tym identyfikacja problemów rozwoju miasta i gminy Gorzów Śląski

Gmina Gorzów Śląski jest gminą miejsko-wiejską położoną w północno-wschodniej części województwa opolskiego, w powiecie oleskim na pograniczu z województwem łódzkim. Pod względem funkcjonalno-przestrzennym gmina Gorzów Śląski charakteryzuje się przeważającym udziałem rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Użytki rolne zajmują około 73 % powierzchni gminy.

Naczelną rolę przy kształtowaniu systemu osadniczego gminy miał układ komunikacyjny. W oparciu o ten układ następował rozwój osadnictwa w gminie. Głównym ośrodkiem i najważniejszym elementem struktury przestrzennej gminy jest miasto Gorzów Śląski.

Pod względem morfologicznym obszar gminy cechuje się rzeźbą o charakterze falisto-pagórkowatym i pagórkowatym w środkowej i południowej części gminy, urozmaiconą szeroką, płaskodenną doliną rzeki Proсны w części wschodniej i północnej oraz płaskodenną kotlinką gorzowską. Zmienność hipsometryczna terenu jest znaczna, od ok. 180 m n.p.m. w dolinie Proсны w rejonie Uszyc do ok. 267 m n.p.m. na Płaskowyżu Helenowskim, na południowy-zachód od miejscowości Goła.

W kontekście uwarunkowań przestrzennych warto wspomnieć o rzece Proсна, która stanowi główną oś hydrologiczną gminy.

Na charakter zagospodarowania wsi znajdujących się na terenie gminy wpływ ma przede wszystkim dominująca funkcja, tj. produkcja rolnicza. Sieć osadnicza gminy skupiona jest głównie przy ciągach komunikacyjnych w postaci pasm zabudowy.

Atutem gminy jest niewątpliwie przebieg ważnych szlaków komunikacyjnych, tj. dróg krajowych nr 42 oraz 45, wyznaczających główną oś komunikacyjną gminy. Atutem jest także bliskie sąsiedztwo lokalnych ośrodków wzrostu, w tym miast powiatowych Olesna (21 km), Kluczborka (17 km), Wielunia (26 km).

System komunikacji publicznej gminy Gorzów Śląski opiera się przede wszystkim na drogach krajowych nr 42 oraz 45 (biegnących przez gminę w jednym ciągu). Miejscowości gminy położone w ciągu tego szlaku komunikacyjnego odznaczają się bardzo dobrą dostępnością do publicznych środków komunikacji. Miejscowości położone w oddaleniu od drogi krajowej charakteryzują się już zdecydowanie gorszą dostępnością komunikacyjną. Problem ten dotyczy w szczególności miejscowości Budzów, Goła, Jamy, Kobyla Góra, Krzyżanowice, Pakoszów. Alternatywą, uzupełniającą niedobory w zakresie dostępności do publicznej komunikacji, może być system dróg/ścieżek rowerowych. Wymaga to jednak znacznych inwestycji, gwarantujących zapewnienie bezpieczeństwa tej formie komunikacji oraz powiązania jej z innymi formami komunikacji, np. poprzez budowę miejsc przesiadkowych typu parkuj i jedź w wybranych miejscach, będących węzłami komunikacyjnymi. Rozwój sieci dróg/ścieżek rowerowych pełnić będzie także funkcję turystyczno-rekreacyjną, stąd istotne jest jego projektowanie z myślą o dostępności do wybranych atrakcji turystycznych gminy oraz powiązanie z siecią dróg i tras rowerowych o charakterze ponadlokalnym (np. z sąsiednimi gminami).

Sprawność i jakość systemu komunikacji zależy w dużym stopniu od stanu infrastruktury drogowej, na której opiera się ten system w gminie Gorzów Śląski. O ile stan dróg krajowych jest

zadowolający (za jego stan odpowiada Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad), problemem w gminie jest stan wybranych odcinków dróg lokalnych (powiatowych i gminnych).

Obszar gminy Gorzów Śląski jest w całości zwodociągowany. Niestety taki stan rzeczy nie dotyczy infrastruktury kanalizacyjnej. Wg danych GUS z 2014 z sieci wodociągowej korzystało niecałe 50% mieszkańców gminy. Należy zaznaczyć, że inwestycje kanalizacyjne są obecnie realizowane na obszarze gminy, jednak nadal wymagają znacznych nakładów finansowych. Priorytetem gminy na najbliższe lata będzie budowa systemu kanalizacyjnego dla miejscowości położonych w południowej części gminy. Z sieci gazowej korzysta niski odsetek mieszkańców gminy Gorzów Śląski (2,1% w 2014 roku), choć stan ten może ulec zmianie, gdyż istnieją ku temu odpowiednie uwarunkowania techniczne, związane z istniejącą infrastrukturą sieci gazowej na obszarze gminy.

Główne zagrożenia dla środowiska związane są z gospodarką rolną oraz nierozwiniętą infrastrukturą techniczną (brak kanalizacji, system ciepłowniczy). Szczególnie uciążliwym zjawiskiem na wybranych obszarach gminy, przede wszystkim na terenach gęstej zabudowy mieszkaniowej, może być zjawisko niskiej emisji, powodowane przez indywidualne źródła ciepła oraz spalanie niskiej jakości paliw. Wpływ na jakość powietrza może mieć także ruch komunikacyjny, w szczególności w ciągu dróg krajowych, biegnących przez gminę.

Wybrane zagrożenia dla środowiska mogą negatywnie wpływać na odczuwalną jakość zamieszkania, jak również na system przyrodniczy gminy.

System przyrodniczy gminy tworzony jest przez przestrzenny układ form przyrodniczych, na który składają się:

- doliny Proсны – obszar ten obejmuje tereny wilgotne i podmokłe, łąki, szuwały turzycowiska, zarośla wierzbowe oraz skupiska wierzbowe. Teren ten jest miejscem rozrodu wielu gatunków płazów oraz miejscem gniazdowania wielu gatunków ptaków,

- kompleks leśny na północny-wschód od Uszyc – niewielki kompleks lasów liściastych, w którym stwierdzono występowanie płatów łągu jesionowo-olszowego i olsu porzeczkowego. W jego najbliższym sąsiedztwie występują tereny niezalesione z wieloma dobrze wykształconymi zbiorowiskami łąkowymi i szuwarowymi,

- fragment kompleksu leśnego na północny-zachód od Kozłowic – obszar ten porastają w większości ponad 100-letnie drzewostany bukowe, występuje tu urozmaicona rzeźba terenu – wąwozy o znacznych spadkach terenu i głębokości,

- fragment kompleksu leśnego i podmokłych łąk na południe od Skrońska – niewielki kompleks leśny należący do gminy Gorzów Śląski i Olesno. Występują tu dojrzałe drzewostany dębu, buka i graba. Teren charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą wąwozy. Stwierdzono tu występowanie roślin rzadkich i chronionych. Na północnym obrzeżu lasu znajduje się źródłisko z ciekawym zespołem roślinnym.

Zbiorowiska leśne tworzą w gminie Gorzów Śląski pięć zwartych kompleksów. Największy kompleks lasów rozciąga się w centralnej części gminy między Budzowem i Gołą. Kolejne masywy leśne położone są na północny-wschód i południowy wschód od Uszyc. W południowo-wschodniej części gminy znajduje się masyw leśny koło Jastrzygowic. Piąty kompleks leśny położony jest w południowej jej części koło Piasecznej. W północnej części gminy w dolinie Proсны oraz miejscami w południowej dominują lasy liściaste. Na pozostałym terenie występują lasy iglaste, które są sztucznie nasadzonymi monokulturami sosnowymi. Mają one najczęściej niewielką wartość przyrodniczą, gdyż są to przeważnie zbiorowiska wtórne, ze sztucznie nasadzoną sosną na siedliskach grądu lub dąbrowy.

Gmina Gorzów Śląski charakteryzuje się dużą harmonią krajobrazu pomimo zachwianych mechanizmów ochrony i równowagi biologicznej. Obszary najbardziej przekształcone występują w okolicy Zdziechowic, Gorzowa Śląskiego i Kozłowic, na terenach użytkowanych rolniczo. Jednak znaczna ilość naturalnych elementów wzbogacających i wzmacniających ekosystemy polne (ciągi zadrzewień przydrożnych i śródpolnych) wpływa pozytywnie na harmonię krajobrazu i hamuje procesy degradujące (erozję, przesuszenie terenu, zubożenie gatunków ptaków oraz pogorszenie retencyjności).

Analiza przestrzenna układu ekologicznego gminy wykazuje istnienie korytarzy ekologicznych – terenów stanowiących połączenie cennych przyrodniczo ekosystemów. Główną funkcją korytarzy ekologicznych jest zapewnienie ciągłości przestrzennej dla sąsiednich ekosystemów, zapobieganie ich izolacji, sprzyjanie migracji flory i fauny, wzmocnienie naturalnej odporności układu i magazynowanie najwartościowszych gatunków.²⁴

Pod względem gospodarczym rolnictwo, zajmujące znaczną przestrzeń gminy Gorzów Śląski – odgrywa znaczącą rolę zarówno pod względem wielkości zatrudnienia, jak również wpływów do budżetu gminy (podatek rolny). Mając na uwadze wysoki potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz wysoką specjalizację istniejących gospodarstw rolnych – należy podkreślić, że rolnictwo nadal odgrywać będzie znaczącą rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym gminy Gorzów Śląski. Ostatnia dekada charakteryzowała się znaczącymi zmianami w strukturze gospodarstw rolnych. Charakterystyczna dla obszarów o wysokiej jakości zasobów glebowych była konsolidacja ziemi przez większe gospodarstwa oraz znaczne nakłady inwestycyjne tych gospodarstw, w szczególności w nowoczesne narzędzia produkcji. Gospodarka rolna na obszarze gminy charakteryzowała się znacznym stopniem specjalizacji. Niestety na obszarze gminy nie rozwinęło się znacząco przetwórstwo rolno-spożywcze. Na etapie inicjalnym są także przedsięwzięcia związane z tworzeniem produktów lokalnych, co podkreślane jest w szeregu dokumentów strategicznych, w tym związanych z rozwojem obszarów wiejskich, jako istotna szansa, wzmacniająca/budująca wartość dodaną produktów pochodzenia rolniczego. Na poziomie województwa opolskiego potencjał obszarów wiejskich został dostrzeżony przez Regionalną Strategię Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2020, która zdefiniowała inteligentne specjalizacje, m. in. bazujące na potencjale rolnictwa i obszarów wiejskich, takie jak: zrównoważone technologie budownictwa i drewna, technologie przemysłu energetycznego (w tym OZE, poprawa efektywności energetycznej), technologie rolno-spożywcze, procesy i produkty ochrony zdrowia i środowiska.

Niewątpliwie atutem gminy Gorzów Śląski jest zasób przestrzeni, który umożliwia rozwój różnych form OZE, bazujących m.in. na potencjale gospodarki rolnej (biomasa), energii wody (rz. Proсна), energii wiatru (brak znaczących konfliktów przestrzenno-środowiskowych, ze względu na znaczną powierzchnię zwartych terenów rolnych) oraz energii słonecznej (korzystne w skali kraju uwarunkowania nasłonecznienia).

Gmina Gorzów Śląski posiada korzystne warunki lokalizacyjne także dla działalności o charakterze przemysłowym – w szczególności w korytarzu drogi krajowej 42/45. Na obszarze gminy funkcjonuje kilka znaczących przedsiębiorstw. Bliskość lokalnych ośrodków wzrostu, takich jak Kluczbork, Olesno, Wieluń dodatkowo pozytywnie wpływa na lokalny rynek pracy. Bezrobocie w gminie, w porównaniu do danych dla przestrzeni kraju, jak też województwa, jest na stosunkowo niskim poziomie. Problemem może być natomiast poziom wynagrodzeń, który jest wyraźnie niższy od poziomu wynagrodzeń w skali kraju i województwa. Mieszkańcy gminy, w porównaniu do średnich wartości dla kraju oraz województwa odznaczają się także niższym poziomem przedsiębiorczości indywidualnej.

---

²⁴ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gorzów Śląski

Pomimo niskiego bezrobocia, problemem jest jego struktura. Zwraca uwagę ciągle wyższy odsetek bezrobotnych kobiet, wysoki udział osób bez kwalifikacji i doświadczenia oraz znaczna liczba bezrobotnych osób w wieku do 25 roku życia oraz po 50 roku życia.

Brak zaspokojenia oczekiwań finansowych, jak również ambicji zawodowych, może powodować, że mieszkańcy gminy nadal emigrować będą do prężniejszych ośrodków gospodarczych, np. dużych aglomeracji. Migracje w gminie Gorzów Śląski miały znaczny wpływ na zmniejszającą się liczbę mieszkańców, w tym także migracje zagraniczne. Gmina Gorzów Śląski dotknięta jest kryzysem demograficznym. Na przestrzeni 10 analizowanych lat liczba ludności gminy systematycznie się zmniejsza i mając na uwadze obecną strukturę ludności, nadal będzie się zmniejszać. Kryzys demograficzny gminy Gorzów Śląski pogłębiany jest kryzysem demograficznym w skali całego województwa. Oznacza to, że ubytek ludności trudno będzie rekompensować przepływem ludności z innych obszarów województwa, np. sąsiednich gmin – kształtując ofertę zamieszkania. W tym kontekście należy także zwrócić uwagę na położenie gminy, w przestrzeni oddalonej od znacznych ośrodków miejskich (brak migracji, związanych z rozwojem powiązanej funkcjonalnie z przestrzenią miasta strefy podmiejskiej).

Sfera demografii będzie kluczowym elementem polityki rozwoju gminy Gorzów Śląski na najbliższe lata. Polityka rozwoju gminy powinna być ukierunkowana na wzmacnianie szans, jakie pojawiać się będą wskutek realizacji krajowej i wojewódzkiej polityki demograficznej. Dwa kluczowe zagadnienia dla gminy Gorzów Śląski – to po pierwsze, znaczące zwiększenie liczby urodzeń, w celu zwiększenia liczebności osób w grupie wieku przedprodukcyjnego. Po drugie – ograniczenie emigracji zarobkowej i zatrzymanie na obszarze gminy osób w wieku produkcyjnym, w szczególności młodych osób, planujących założenie rodziny i ustabilizowanie swojej sytuacji zawodowej.

Istotnym wyzwaniem w sferze społecznej będzie zwiększająca się liczba osób wieku poprodukcyjnym. Starzenie się społeczeństwa i powiększanie się liczby osób w wieku senioralnym będzie następować dynamicznie także w perspektywie kilku najbliższych lat. Oznacza to konieczność reorientacji szeregu usług publicznych na nowe zwiększone potrzeby, m. in. potrzeby pomocy społecznej, opieki zdrowotnej (które już dziś są znaczące a w przyszłości będą się powiększały). Z drugiej strony zwiększanie się liczby osób w wieku poprodukcyjnym zachodzić będzie kosztem grupy w wieku produkcyjnym. Do tej pory ubytek ten rekompensowany był przechodzeniem do grupy produkcyjnej, osób z grupy przedprodukcyjnej. W ciągu najbliższych kilkunastu lat, mając na uwadze liczebność grupy przedprodukcyjnej w gminie Gorzów Śląski, ten ubytek nie będzie rekompensowany. Negatywna skala zjawiska, zmniejszającej się grupy osób w wieku produkcyjnym może być pogłębiana przez emigracje. Taki stan rzecz może mieć bardzo negatywne skutki dla lokalnej gospodarki. Mając na uwadze już niskie wskaźniki bezrobocia, można oczekiwać przewagi popytu nad podażą na lokalnym rynku pracy. Brak wykwalifikowanych kadr zasilających rynek pracy w gminie oraz w całym regionie, negatywnie odbijać się będzie na konkurencyjności i możliwościach rozwoju gospodarki.

Mając na uwadze przeprowadzoną analizę zjawisk kryzysowych w gminie Gorzów Śląski za najistotniejsze dla rozwoju gminy, w perspektywie strategicznej należy uznać następujące wyzwania:

- **Eliminowanie/zmniejszanie zagrożeń dla środowiska i ludzi** poprzez ograniczanie niskiej emisji, rozbudowę sieci kanalizacji, zwiększanie dostępu do sieci gazowej, działania przeciwdziałające negatywnym skutkom zmian klimatycznych, np. zwiększanie retencji wód, stosowanie kodeksu dobrej praktyki rolnej, przeciwdziałanie erozji wodnej i wietrznej.
- **Wykorzystanie potencjału gminy, w tym obszarów wiejskich do rozwoju gospodarczego**, w szczególności opartego na zasobach i walorach przyrodniczo-przestrzennych (rolnictwo,

przetwórstwo rolno-spożywcze, produkty lokalne, OZE, tereny inwestycyjne, turystyka i rekreacja).

- **Powstrzymanie depopulacji** – przede wszystkim ograniczenie emigracji i zwiększenie przyrostu naturalnego.
- **Wspieranie aktywności społecznej i zawodowej**, w tym poprzez zaspokojenie rosnących potrzeb starzejącego się społeczeństwa, wyprowadzanie z trudnej sytuacji osób korzystających z pomocy społecznej, podnoszenie kwalifikacji i doświadczenia zawodowego osób bezrobotnych (w szczególności trwale bezrobotnych), umiejętne pobudzanie przedsiębiorczości, rozwój kreatywnego kapitału ludzkiego, działania kulturalne oraz poprzez poprawę jakości i dostępności wybranych usług publicznych, w tym komunikacji publicznej, usług społecznych, poprzez rozbudowę lub modernizację infrastruktury społecznej, poprawę bezpieczeństwa publicznego.

2. Misja

Misja, jako nadrzędny cel funkcjonowania, jest krótkim, syntetycznym określeniem docelowego kierunku rozwoju ze sprecyzowaniem nadrzędnych wartości, które będą przestrzegane. Misja przybiera postać rozwiniętego zdania w czasie przyszłym zapowiadającego ogólny trend rozwojowy, zgodny z oczekiwaniami wszystkich zainteresowanych podmiotów, a zwłaszcza mieszkańców danego obszaru.

Misja składa się zasadniczo z dwóch kluczowych elementów:

1. **Nadrzędnego celu,** który jest fundamentalną przyczyną, istotą istnienia Gminy, jako społeczności lokalnej.
2. **Nadrzędnych wartości,** które są niezbędnymi i stałymi zasadami, na których opiera się działalność Gminy. Jest to zwykle niewielki zestaw ponadczasowych idei, które nie wymagają żadnego dodatkowego wyjaśnienia.

Określenie misji Gminy sprowadza się zatem do sprecyzowania istoty jej działalności ze względu na rolę i zasadnicze funkcje, jakie spełnia na rzecz swojej społeczności i otoczenia.

Misją gminy Gorzów Śląski jest zapewnienie optymalnych warunków do rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego, kierując się zasadami zrównoważonego rozwoju oraz partnerstwa.

3. Wizja rozwoju miasta i gminy

Wizja formułowana w ramach strategii, jest swego rodzaju projekcją przyszłości, do jakiej dążą samorząd i społeczność lokalna. Wizja rozwoju opisuje pożądany stan docelowy w perspektywie kilku – kilkunastu lat. Wizja odpowiada zamierzeniom i aspiracjom oraz oczekiwaniom, wynikającym z możliwości rozwoju i wykorzystania potencjału gminy i jej otoczenia.

Wizja to pożądany obraz przyszłości Gminy, to przemawiający do wyobraźni, zwizualizowany opis jej przyszłości.

W ramach prac nad strategią gminy Gorzów Śląski do 2026 roku uzgodniono następujące brzmienie wizji:

Gorzów Śląski gminą czystą, estetyczną i ekologiczną.

Rozwijającą się w oparciu o turystykę, OZE i zrównoważone rolnictwo. Otwartą na nowych inwestorów i wspierającą rozwój istniejących firm.

Stwarzającą atrakcyjne warunki do pracy i zamieszkania.

Wizja gminy Gorzów Śląski, określona dla perspektywy czasowej 2026 roku, wskazuje na istotne zmiany i dążenia, które będą motorem pozytywnych przemian oraz pozwolą eliminować negatywne zjawiska występujące na obszarze gminy.

W odniesieniu do sfery przestrzennej, wizja określa gminę jako czystą, estetyczną i ekologiczną. W odniesieniu do definiowanych problemów, ta część wizji, wskazuje na konieczność podjęcia działań mających na celu eliminowanie/zmniejszanie zagrożeń dla środowiska i ludzi poprzez, m. in. ograniczanie niskiej emisji, rozbudowę sieci kanalizacji, zwiększanie dostępu do sieci gazowej, działania przeciwdziałające negatywnym skutkom zmian klimatycznych, np. zwiększanie retencji wód, stosowanie kodeksu dobrej praktyki rolnej, przeciwdziałanie erozji wodnej i wietrznej.

Scharakteryzowana powyżej część wizji wykazuje komplementarność z jej pozostałymi częściami, zarówno tą odnoszącą się do sfery gospodarczej, jak i tą odnoszącą się do sfery społecznej. Wysoka jakość środowiska to istotny zasób, dla odgrywającego znaczną rolę gospodarczą w gminie – rolnictwa. Jakość środowiska to także atut w kontekście rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej. Gmina czysta, estetyczna i ekologiczna, to także obszar wysokiej jakości życia.

W odniesieniu do sfery gospodarczej, wizja podkreśla w oparciu o jakie zasoby gmina będzie się rozwijać. Rolnictwo nadal odgrywać będzie znaczną rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym, zapewniając byt mieszkańcom gminy i stanowiąc podstawę dochodów własnych budżetu gminy. W gospodarce rolnej i przestrzeni obszarów wiejskich wciąż tkwią potencjały do tej pory nie wykorzystane. Atutem przestrzeni i sposobu gospodarowania na obszarach gminy Gorzów Śląski jest możliwość rozwijania OZE. Kolejny niewykorzystany endogeny potencjał dotyczy produktów lokalnych. Wysoka jakość środowiska, przestrzeni, krajobrazu oraz walory kulturowe – pozwalają na rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej. Szczególny potencjał, do tej pory niewykorzystany, tkwi

w rzece Proсна. Powstanie zbiornika retencyjnego, odznaczającego się wysoką czystością wód, może mieć znaczący wpływ na aktywizację turystyczną, a tym samym gospodarczą gminy.

Gmina Gorzów Śląski posiada zasób wolnych terenów inwestycyjnych. Tym samym realnie wydaje się przyciąganie nowych inwestycji na obszar gminy, w szczególności takich, które wykorzystywać będą lokalny potencjał (specjalizacje terytorialne gminy, np. związane z rolnictwem, produkcją zdrowej żywności, rozwijającą się funkcją turystyczną). Gmina wspierać będzie przedsiębiorców już prowadzących biznesy na obszarze gminy, prowadząc z nimi dialog, wykazując się inicjatywą w rozwiązywaniu problemów, czy też wspierać podnoszenie ich konkurencyjności.

Rozwój gospodarczy gminy ma szczególne znaczenie dla przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym, w tym powstrzymania depopulacji. Jakość zatrudnienia na miejscu wpływać będzie na zmniejszenie emigracji zarobkowych. Zwiększone dochody mieszkańców, w powiązaniu z działaniami wspierającymi politykę demograficzną na szczeblu centralnym (np. program 500+) pozwolą odwrócić negatywne trendy demograficzne.

Ostatni element wizji dotyczy sfery społecznej. Gmina Gorzów Śląski będzie miejscem atrakcyjnych warunków do pracy i zamieszkania. Ta część wizji nawiązuje do obrazu gminy w sferze przestrzennej oraz gospodarczej. Aby jednak w pełni wykorzystać atuty przestrzeni gminy oraz możliwości rozwoju gospodarczego istotne jest wspieranie aktywności społecznej i zawodowej. Społeczeństwo gminy do roku 2026 nadal będzie się starzeć. Pomimo oczekiwanej zwiększonej liczby urodzeń i powstrzymania emigracji zarobkowej, wykazywać się będzie przyrostem liczebności grupy osób w wieku poprodukcyjnym. Gmina postara się wykorzystać potencjał osób starszych, także w kontekście aktywności zawodowej tych osób. Istotne są także działania aktywizujące dla grup takich jak długotrwale bezrobotni, osoby korzystające z pomocy społecznej. Szczególny nacisk gmina położy na rozwój kapitału ludzkiego, poprzez działania edukacyjne, kulturalne, czy też projekty obywatelskie, wzmacniające aktywność społeczną, która w misji gminy traktowana jest jako jedna z kluczowych wartości, determinujących sukces prowadzonej polityki rozwoju.

Wysoka jakość życia wiąże się także z jakością i dostępnością świadczonych usług publicznych, takich jak komunikacja publiczna, edukacja i wychowanie, pomoc społeczna, kultura, sport i rekreacja, bezpieczeństwo publiczne. Oznacza to konieczność podejmowania działań o charakterze inwestycyjnym, jak też organizacyjnym.

4. Analiza SWOT

Analiza strategiczna SWOT obejmuje rozpoznanie sił i słabości (analiza wewnętrzna) oraz obecnych i przyszłych zmian w otoczeniu, czyli jego szans i zagrożeń (analiza zewnętrzna).

W celu identyfikacji sytuacji strategicznej wybrane zostały najważniejsze czynniki, które poddano następnie ocenie pod kątem wagi/znaczenia dla dalszych procesów rozwojowych oraz ocenie siły, częstotliwości i jakości oddziaływania. Punktem odniesienia była wizja gminy w 2026 roku, czyli stan docelowy do jakiego zmierza jej polityka rozwoju.

Oceny czynników rozwoju w odniesieniu do potencjału wewnętrznego gminy (mocne i słabe strony) oraz wpływu otoczenia zewnętrznego (szanse i zagrożenia) – w kontekście wypracowanej wizji – dokonano w trakcie sesji warsztatowych, nadając poszczególnym czynnikom następującą punktację:

- 1 – ocena najwyższa
- 2 – ocena średnia
- 3 – ocena umiarkowana

MOCNE STRONY	
ZNACZENIE	CZYNNIK
1	Walory przestrzenno-środowiskowe, kształtujące potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej, umożliwiające rozwój OZE oraz nowych inwestycji na obszarze gminy.
1	Zasoby wód podziemnych i powierzchniowych.
2	Korzystne uwarunkowania lokalizacyjne, związane z położeniem w pasie korytarza komunikacyjnego, opartego na drogach krajowych NR 42/45, w niedużej odległości od miast powiatowych: Kluczborka, Olesna i Wielunia.
2	Niski poziom bezrobocia, kształtowany przez lokalny rynek pracy.
2	Rozwijająca się funkcja turystyczna gminy, związana m.in. z tworzeniem usług turystycznych, charakteryzująca się m. in. wzrostem liczby udzielanych noclegów.
2	Inicjatywy odnowy wsi realizowane na obszarze poszczególnych sołectw, związane z animowaniem aktywności społecznej.
2	Dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna, w tym związana z edukacją i wychowaniem, kulturą, sportem i rekreacją.
3	Znaczne nagromadzenie obiektów dziedzictwa kulturowego, w tym zabytków.
3	Dobrze rozwinięty system bezpieczeństwa publicznego, oparty na działalności OSP, prężnie działających na obszarze gminy.

Za najważniejsze mocne strony uznano walory przestrzenno-środowiskowe, kształtujące potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej, umożliwiające rozwój OZE oraz zasoby wód podziemnych i powierzchniowych. Te atuty gminy powinny w dużym stopniu pozwolić osiągnąć stan opisany w wizji rozwoju, w szczególności w sferze przestrzennej (Gorzów Śląski gminą czystą, estetyczną i ekologiczną) oraz w znacznym stopniu w sferze gospodarczej (gmina rozwijająca się w oparciu o turystykę, OZE i zrównoważone rolnictwo. Otwarta na nowych inwestorów i wspierającą rozwój istniejących firm).

SŁABE STRONY	
ZNACZENIE	CZYNNIK
1	Depopulacja spowodowana migracją poza obszar gminy oraz niskimi wskaźnikami urodzeń.
1	Niekorzystna struktura wiekowa związana z malejącą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym oraz zachodzący proces starzenia się społeczeństwa gminy.
2	Znaczny udział osób korzystających z pomocy społecznej, wskazujący na występowanie problemów społecznych o szczególnym nasileniu na obszarze gminy.
2	Znaczny udział w strukturze bezrobotnych, osób długotrwale bezrobotnych, bez doświadczenia i kwalifikacji zawodowych.
2	Niski poziom rozwoju indywidualnej przedsiębiorczości.
2	Problemy związane z jakością powietrza atmosferycznego, powodowane m.in. przez niską emisję (indywidualne systemy grzewcze, komunikacja, brak wykorzystania ekologicznych źródeł energetycznych np. gazu, OZE).
2	Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura kanalizacyjna, w szczególności w południowej części gminy.
2	Zły stan dróg lokalnych oraz niedostatecznie rozwinięta komunikacja publiczna, pogłębiające zjawisko wykluczenia wybranych miejscowości i ich mieszkańców z życia społeczno-gospodarczego.
2	Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura społeczna w wybranych sołectwach gminy, np. infrastruktura sportowo-rekreacyjna, integracji społecznej, edukacji, kultury.
2	Niska aktywność społeczna, przejawiająca się małym udziałem społeczności gminy w przedsięwzięciach społecznych, szczególnie widoczna w przestrzeni miejskiej Gorzowa Śląskiego.

Słabe strony gminy Gorzów Śląski związane są ze sferą społeczną, a ściślej z kwestiami demograficznymi. Ubytek mieszkańców gminy Gorzów Śląski na przestrzeni 10 analizowanych lat był znaczący. Niekorzystnie kształtuje się również struktura wieku mieszkańców gminy, charakteryzująca się malejącą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym. Kwestie demograficzne stanowią

najpoważniejsze wyzwanie rozwojowe gminy. Malejąca liczba mieszkańców może negatywnie oddziaływać na sferę gospodarczą, hamując rozwój miejscowych przedsiębiorstw.

SZANSE	
ZNACZENIE	CZYNNIK
1	Budowa zbiornika retencyjnego na rzece Proсна, którego powstanie może pozytywnie wpływać na szereg aspektów rozwojowych gminy, w tym: rozwój przedsiębiorczości opartej na usługach i rozwój funkcji turystycznej. Ponadto zbiornik będzie pozytywnie oddziaływał na negatywne zmiany klimatu (rezerwuuar wody dla rolnictwa, mikroklimat, funkcja przeciwpowodziowa).
1	Dostępność środków pomocowych Unii Europejskiej umożliwiających realizację szeregu inwestycji prorozwojowych, w tym inwestycji o charakterze infrastrukturalnym oraz projektów wspierających rozwój kapitału ludzkiego.
1	Polityka demograficzna kraju oraz województwa, pozytywnie wpływająca na zwiększenie dzietności.
2	Rozwój gospodarczy w skali subregionu, kształtujący lokalny rynek pracy.
2	Wzrost popytu na usługi turystyczne, rekreacyjne, aktywny wypoczynek oraz produkty lokalne, bazujące na unikatowych walorach przyrodniczych, przestrzennych, krajobrazowych i kulturowych obszarów wiejskich.
2	Współpraca ponadlokalna, w ujęciu subregionu, Lokalnej Grupy Działania lub partnerstw międzygminnych, międzysektorowych, umożliwiająca realizację komplementarnych przedsięwzięć rozwojowych, np. sieci tras rowerowych, wspólną promocją, kształtowanie oferty inwestycyjnej subregionu, projekty aktywizujące społeczność na rynku pracy.

Szans na rozwój gminy Gorzów Śląski należy upatrywać w pierwszej kolejności w przedsięwzięciu budowy zbiornika retencyjnego na rzece Proсна, w okolicy miejscowości Gorzów Śląski. Szansa ta wymieniona została na pierwszym miejscu, gdyż wydaje się być jednym z najbardziej realnych, dających się przewidzieć w niedalekiej przyszłości inwestycji, która może pozytywnie wpłynąć na szereg aspektów rozwojowych gminy. Wykorzystanie tej szansy zależy w dużej mierze od aktywności lokalnego samorządu oraz przedsiębiorczości mieszkańców gminy. Aktywność samorządu w tej kwestii powinna być ukierunkowana na właściwe zaplanowanie zagospodarowania przestrzeni wokół zbiornika, przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych, którzy pomogą sfinansować te przedsięwzięcia i jego umiejętnym wypromowaniu jako atrakcji turystycznej. Można sformułować śmiałą wizję, że budowa takiego zbiornika na obszarze gminy mogłaby zdecydowanie zmienić charakter gminy z rolniczej na turystyczno-rekreacyjną.

Kolejną istotną szansą na przyspieszenie procesów modernizacyjnych gminy jest dostępność funduszy unijnych. Kwestią kluczową dla gminy będzie ich efektywne wykorzystanie, tj. na takie przedsięwzięcia, które będą miały charakter trwałe, wspierać będą rozwój społeczno-gospodarczy i wykorzystywać lokalne potencjały. Na pewno środki te powinny być wykorzystane, oprócz

przedsięwzięć infrastrukturalnych, na działania aktywizujące przedsiębiorczość oraz wspierające budowę kapitału ludzkiego, jak i trwałej przewagi konkurencyjnej.

ZAGROŻENIA	
ZNACZENIE	CZYNNIK
1	Kryzys demograficzny w skali całego subregionu oraz województwa, pogłębiający kryzys demograficzny występujący na obszarze gminy Gorzów Śląski.
1	Nierównomierny rozwój społeczno-gospodarczy poszczególnych obszarów/regionów kraju, przejawiający się m.in. wysokością wynagrodzeń. Przyciąganie zasobów ludzkich przez dynamicznie rozwijające się aglomeracje, wpływające na pogłębianie się kryzysu demograficznego na obszarach mniejszych gmin, w tym gminy Gorzów Śląski.
1	Nieskuteczna polityka społeczna realizowana centralnie, skutkująca pogłębianiem się wybranych problemów społecznych, w tym problemu długotrwałego bezrobocia, uzależnienia się od pomocy społecznej, niskiej aktywności zawodowej i społecznej, w szczególności osób starszych.
2	Wysoka konkurencja o nowe inwestycje o charakterze gospodarczym pomiędzy poszczególnymi miejscami/regionami w kraju.
2	Zagrożenia związane z zanieczyszczeniem środowiska, w szczególności wód powierzchniowych i podziemnych, stanowiących istotny zasób gminy, ograniczające możliwości rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej oraz stanowiące zagrożenie dla zasobów środowiska przyrodniczego gminy.
2	Występowanie negatywnych zjawisk, potęgowanych przez zmiany klimatu, takich jak nawalne deszcze, okresy suszy, których skutki mogą negatywnie oddziaływać na lokalną gospodarkę, w tym, w szczególności na sektor rolniczy, który jest ważną częścią gospodarki gminy Gorzów Śląski.

Zagrożenie jakie pojawiają się w horyzoncie czasowym realizacji strategii związane są przede wszystkim ze sferą społeczną, pogłębiając tym samym słabe strony gminy. Kryzys demograficzny dotyczy nie tylko obszaru gminy Gorzów Śląski. Występuje także na obszarze powiatu oleskiego oraz prawie we wszystkich gminach województwa opolskiego. Taki stan rzecz pogłębiać może negatywne zjawiska demograficzne na obszarze gminy oraz może negatywnie wpływać na konkurencyjność i potencjał rozwoju gospodarki gminy.

Jako istotne zagrożenie dla stabilności demograficznej gminy należy uznać także ubytek mieszkańców gminy wskutek migracji, w tym migracji zarobkowych. Rozwarstwienie wynagrodzeń mieszkańców powiatu oleskiego oraz wybranych regionów kraju może się jeszcze powiększać, wskutek nierównomiernego rozwoju. Istotnym wyzwaniem dla zarządzających gminą będzie zatrzymanie na jej obszarze w szczególności osób młodych, szukających stabilizacji zawodowej. Skuszeni ofertą pracy w większych miastach mogą już nie wrócić do gminy.

Istotnym problemem gminy Gorzów Śląski jest nawarstwienie się problemów społecznych. W gminie znaczny odsetek mieszkańców korzysta z pomocy społecznej. Stąd istotnym zagrożeniem mogą być regulacje poziomu centralnego dot. pomocy społecznej (miejscowe OPS są tylko wykonawcą tych regulacji). Nieskutecznie zaplanowana polityka społeczna, może skutkować pogłębianiem się wybranych problemów społecznych, w tym problemu długotrwałego bezrobocia, uzależnienia się od pomocy społecznej oraz niskiej aktywności zawodowej i społecznej.

5. Cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działań

Struktura Strategii została zbudowana w oparciu o elementy składowe wzajemnie sobie podległe w hierarchii ważności (cele i wynikające z nich zadania). Osiąganiu wizji służą wyznaczone cele, które mają charakter ogólny i określają pożądane stany i procesy rozwojowe. Cele uzupełnione są o zadania.

Priorytety i cele strategiczne, zdefiniowane na podstawie diagnozy, w sposób bezpośredni nawiązują do wizji i misji. Realizacja zadań prowadzi do osiągnięcia celów.

Cele operacyjne	Zadania
Cel strategiczny 1. Ekologiczna, czysta, zadbane przestrzeń gminy.	
1. Wspieranie rozwoju OZE, poprawa efektywności energetycznej oraz przeciwdziałanie niskiej emisji.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie rozwoju farm wiatrowych i fotowoltaicznych. 2. Budowa turbiny wodnej na nowopowstałym zbiorniku retencyjnym. 3. Dofinansowanie przez gminę zakupu kotłów niskoemisyjnych i przyłączy instalacji gazowej. 4. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej z wykorzystaniem OZE.
2. Ochrona środowiska oraz przyrody na obszarze gminy.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa własnej oczyszczalni ścieków. 2. Rozbudowa systemu kanalizacji. 3. Modernizacja sieci wodociągowej. 4. Prowadzenie edukacji ekologicznej, w tym edukacja i promocja właściwej segregacji odpadów i ich utylizacji. 5. Stworzenie lokalnego rezerwatu przyrody. 6. Działania na rzecz zachowania bioróżnorodności oraz ochrona przyrody. 7. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury usług bezpieczeństwa publicznego, w tym obiektów OSP. 8. Likwidacja i rekultywacja dzikich wysypisk śmieci.
3. Kształtowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gruntowny remont zniszczonych, zabytkowych kamienic w centrum miasta. 2. Dokończenie remontów ulic w centrum miasta. 3. Zadrzewienie niewykorzystywanych terenów gminnych. 4. Wyznaczenie miejsc do wyprowadzania psów, zainstalowanie pojemników na odchody zwierzęce.

	5. Rewitalizacja zdegradowanych przestrzeni publicznych o dużych walorach przyrodniczych i kulturowych, w tym parków przydworskich.
--	---

Cel strategiczny 2. Gmina zintegrowana przestrzenie.

1. Modernizacja i budowa dróg oraz infrastruktury komunikacyjnej a także działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w komunikacji.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa obwodnicy Gorzowa Śląskiego. 2. Rozbudowa i modernizacja sieci dróg lokalnych w celu lepszego skomunikowania gminy. 3. Poprawa jakości dróg, obsługujących gospodarstwa rolne (poprawa nawierzchni, utwardzenie terenu dróg gruntowych, dojazdy do pól). 4. Budowa ścieżek rowerowych, w tym ścieżki Praszka-Gorzów Śląski-Olesno oraz na starym szlaku kolejowym. 5. Wyznaczenie szlaków pod rozbudowę ścieżek rowerowych. 6. Budowa lub modernizacja ścieżek pieszych (np. Więckowice). 7. Wprowadzenie zmian organizacji ruchu. 8. Lepsze oznakowanie dróg. 9. Plan ulic miasta Gorzów Śląski. 10. Oznakowanie dojazdów do obiektów użyteczności publicznej, turystycznej i prywatnych posesji.
2. Kształtowanie wysokiej jakości usług komunikacji publicznej.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie oferty transportu publicznego i jego dostosowanie do potrzeb mieszkańców, w tym zwiększenie częstotliwości kursów komunikacji przewozu osób. 2. Działania na rzecz poprawy skomunikowania mieszkańców obszarów wiejskich z miastem (w tym godzinach popołudniowych oraz dniach wolnych od pracy). 3. Działania na rzecz zapewnienie transportu dla osób niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 3. Gmina aktywna gospodarczo.

1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie rozwoju mikro, małej i średniej przedsiębiorczości, w tym formie start-up'ów oraz poprzez działalność inkubatora przedsiębiorczości, wsparcie przy pozyskiwaniu środków unijnych. 2. Stworzenie systemu pomocy gminy dla mikro i małych przedsiębiorstw, w tym systemu ulg podatkowych dla
--	---

	<p>przedsiębiorstw.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Przygotowanie oraz rozszerzenie terenów inwestycyjnych pod mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. 4. Zagospodarowanie terenów wokół planowanego zbiornika retencyjnego, w tym pod kątem funkcji turystyczno-rekreacyjnych.
<p>2. Wspieranie rozwoju nowoczesnego i zrównoważonego rolnictwa.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie rozwoju współpracy sektora rolniczego z sektorem przetwórstwa. 2. Działania na rzecz rozwoju konkurencyjności rolnictwa. 3. Wspieranie rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego. 4. Realizacja działań informacyjno-szkoleniowych dla sektora rolnego 5. Wspieranie działań na rzecz stworzenie lokalnej spółdzielni rolnej (giełda rolna). 6. Wsparcie dla zachowanie małych gospodarstw rolnych w celu ich przekształcenia w gospodarstwa agroturystyczne i produkcję żywności ekologicznej. 7. Promowanie wśród rolników produkcji specjalistycznej (np. produkcji owoców jagodowych, drzew, krzewów i roślin ozdobnych). 8. Wspieranie tworzenia grup producenckich w rolnictwie.

Cel strategiczny 4. Gmina turystyczna.

<p>1. Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie terenów turystyczno-rekreacyjnych. 2. Budowa infrastruktury sportowo-rekreacyjno-wypoczynkowej. 3. Wspieranie rozwoju w rejonie zalewu sieci małej gastronomii i wypożyczalni sprzętu wodnego. 4. Tworzenie punktów widokowych z miejscem na biwak na najwyższych wzniesieniach. 5. Budowa zbiornika retencyjnego wraz z infrastrukturą turystyczno-rekreacyjną na rzece Proсна. 6. Budowa centrum sportów wodnych i lekkoatletycznych dostosowanego do osób niepełnosprawnych. 7. Rozbudowa turystycznych ścieżek rowerowych. 8. Działania na rzecz rozwoju szlaków wodnych (spływów kajakowych).
<p>2. Zachowanie i rozwój zasobów kulturowych, w tym ochrona zabytków.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utworzenie muzeum/skansenu tradycji rolnictwa. 2. Poprawa estetyki architektury zabytkowej oraz przestrzeni o wysokich walorach kulturowych. 3. Odrestaurowanie i zagospodarowanie obiektów

	<p>zabytkowych.</p> <p>4. Odrestaurowanie rynku w Gorzowie Śląskim.</p>
<p>3. Rozwój produktów turystycznych oraz promocja turystyczna gminy.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie produktów turystycznych (o walorach turystyczno-rekreacyjno-sportowo-kulturalnych). 2. Wspieranie rozwoju turystyki wiejskiej i agroturystyki (z udziałem środków zewnętrznych). 3. Rozwój turystyki wędkarskiej i sportów wędkarskich. 4. Stworzenie centrum zarządzania turystycznego (punkty informacji, foldery, portal internetowy, oznakowanie terenów turystycznych, tablice informacyjne szlaków turystycznych i ciekawych miejsc). 5. Tworzenie szlaków wiosek tematycznych (wykorzystanie produktów lokalnych). 6. Promocja turystyczna gminy.

Cel strategiczny 5. Gmina aktywna społecznie.

<p>1. Rozwój infrastruktury wspierającej włączenie społeczne.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie i rozwój terenów rekreacyjno-sportowych. 2. Budowa boisk trawiastych pełnowymiarowych i wielofunkcyjnych, wspierających rozwój sportu i aktywności fizycznej mieszkańców. 3. Utworzenie siłowni zewnętrznych w sołectwach i w mieście. 4. Utworzenie siłowni wewnętrznej o dużej powierzchni ze strefą wellness. 5. Rozwój infrastruktury sprzyjającej integracji społecznej (kluby integracyjne, świetlice). 6. Utworzenie domu spokojnej starości oraz domu/domów dziennego pobytu dla seniorów. 7. Utworzenie żłobka. 8. Utworzenie Hot-spotów w każdej miejscowości gminy Gorzów Śląski. 9. Utworzenie klubów młodzieżowych. 10. Utworzenie miejsca przystosowanego do potrzeb kina objazdowego i filharmonii. 11. Rozwój małej architektury sprzyjającej integracji społecznej (ławki ze stolikami, zielone skwery). 12. Stworzenie centrum ergoterapeutycznego (rehabilitacja, odnowa biologiczna).
<p>2. Rozwój usług społecznych wspierających aktywność i włączenie społeczne.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja imprez kulturalnych dla mieszkańców gminy (dożynki, kiermasze okolicznościowe, rajdy rowerowe, rękodzieło regionalne).

	2. Promocja zdrowego trybu życia. 3. Tworzenie Klubów Aktywności Fizycznej. 4. Promowanie i zachęcanie dzieci i młodzieży do udziału w życiu społecznym poprzez dbanie o estetykę i wygląd miejscowości, w której żyją 5. Integracja mieszkańców poprzez spotkania tematyczne i zebrania informacyjne. 6. Wspieranie rozwoju organizacji społecznych. 7. Wspieranie działań związanych z programem odnowy wsi.

6. Zgodność strategii z dokumentami planistyczno-strategicznymi regionu

DOKUMENTY STRATEGICZNE	CELE STRATEGII ROZWOJU GMINY GORZÓW ŚLĄSKI KORELUJĄ Z NASTĘPUJĄCYMI CELAMI
<p><i>Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Kluczbork – Namysłów – Olesno na lata 2015-2020</i></p>	<p>OS^a-Przedsiębiorczość:</p> <p>PI^b-Atrakcyjność Inwestycyjna:</p> <p>CS^c - wzrost absorpcji BIZ oraz krajowego kapitału inwestycyjnego</p> <p>OS-Przedsiębiorczość:</p> <p>PI-Innowacyjność sektora MŚP:</p> <p>CS-Wzrost innowacyjności sektora MŚP</p> <p>OS-Przedsiębiorczość:</p> <p>PI-Rynek pracy:</p> <p>CS-Aktywizacja zawodowa mieszkańców oraz promocja zatrudnienia</p> <p>OS-Transport:</p> <p>PI-Zintegrowany, niskoemisyjny transport publiczny:</p> <p>CS-Integracja i optymalizacja komunikacji wewnątrzobszarowej</p> <p>OS-Transport:</p> <p>PI-Infrastruktura drogowa i towarzysząca:</p> <p>CS-Zwiększenie dostępności transportowej obszaru funkcjonalnego</p> <p>OS-Rewitalizacja:</p> <p>PI-Rewitalizacja przestrzeni publicznych:</p> <p>CS-Podniesienie estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych i terenów zielonych oraz udostępnienie przestrzeni mieszkańcom</p> <p>OS-Rewitalizacja:</p> <p>PI-Rewitalizacja substancji mieszkaniowej:</p> <p>CS-Podniesienie podniesienie jakości życia poprzez kompleksową rewitalizację zabudowy mieszkaniowej</p> <p>OS-Rewitalizacja:</p> <p>PI-Rewitalizacja społeczna:</p>

	<p>CS-Nowa jakość kapitału ludzkiego i wspieranie idei włączenia społecznego</p> <p>OS-Edukacja:</p> <p>PI-Podniesienie dostępności do wysokiej jakości usług edukacyjnych:</p> <p>CS-Zapewnienie wysokiej jakości dostępnych usług edukacyjnych</p> <p>OS-Zdrowie:</p> <p>PI-Nowoczesne zasoby ochrony zdrowia:</p> <p>CS-Poprawa jakości i dostępności świadczeń zdrowotnych</p> <p>OS-Zdrowie:</p> <p>PI-Profilaktyka i zdrowy styl życia:</p> <p>CS-Ograniczanie społecznych nierówności w zdrowiu</p> <p>OS-Społeczeństwo:</p> <p>PI-Demografia:</p> <p>CS-Przeciwdziałanie depopulacji i poszanowanie potrzeb seniorów</p> <p>OS-Społeczeństwo:</p> <p>PI-Ekonomia społeczna:</p> <p>CS-Rozwój społeczności lokalnej</p> <p>OS-Kultura, sport, turystyka i rekreacja:</p> <p>PI-Turystyka kulturowa:</p> <p>CS-Wykorzystanie endogenicznego potencjału zasobów kulturowych</p> <p>OS-Kultura, sport, turystyka i rekreacja:</p> <p>PI-Turystyka uzdrowiskowa i aktywna:</p> <p>CS-Wykorzystanie potencjału zasobów krajobrazowych</p> <p>OS-Kultura, sport, turystyka i rekreacja:</p> <p>PI-Sport:</p> <p>CS-Aktywizacja sportowa mieszkańców</p> <p>OS-Środowisko:</p>
--	--

	<p>PI-Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego:</p> <p>CS-Zdrowe i czyste środowisko naturalne</p> <p>OS-Środowisko:</p> <p>PI-Gospodarka niskoemisyjna:</p> <p>CS-Ochrona powietrza</p> <p>OS-Bezpieczeństwo:</p> <p>PI-Ochrona przed zagrożeniami naturalnymi i antropogenicznymi:</p> <p>CS-Poprawa bezpieczeństwa środowiskowego i ekologicznego</p>
<p>Strategia rozwoju powiatu oleskiego na lata 2016–2025 i plan rozwoju lokalnego powiatu oleskiego na lata 2016 – 2020 [PROJEKT]</p>	<p>P^d-Innowacyjność i kooperatywność:</p> <p>CS 1.2. Stymulowanie współpracy samorządów, instytucji, organizacji i podmiotów otoczenia biznesu</p> <p>CS 1.3. Tworzenie warunków sprzyjających inwestowaniu</p> <p>CS 1.4. Wsparcie rozwoju przedsiębiorstw</p> <p>CS 1.5. Promocja produktów lokalnych</p> <p>P-Potencjał intelektualny i mobilność zawodowa:</p> <p>CS 2.1. Przeciwdziałanie procesom depopulacyjnym niekorzystnym dla rynku pracy.</p> <p>CS 2.2. Racjonalne wykorzystanie istniejącego potencjału kapitału ludzkiego</p> <p>P- Atrakcyjność osadnicza i inwestycyjna:</p> <p>CS 3.1. Poprawa konkurencyjności sektora rolnego.</p> <p>CS 3.2. Wsparcie procesów budownictwa mieszkaniowego i przemysłowego.</p> <p>CS 3.3 Realizacja działań w zakresie ochrony środowiska.</p> <p>CS 3.4. Rozwój powiązań transportowych oraz integracja systemu transportu zbiorowego</p> <p>P-Aktywność zawodowa i społeczna</p> <p>CS 4.1. Tworzenie powiatowej infrastruktury ochrony zdrowia dostosowanej do potrzeb społecznych i rynkowych</p> <p>CS 4.2. Rozwijanie systemu opieki senioralnej.</p> <p>CS 4.3. Wspieranie rodzin w sytuacjach problemowych i profilaktyka.</p> <p>CS 4.4. Wspieranie inicjatyw kulturalnych</p> <p>CS 4.5. Wykorzystanie potencjału turystycznego</p> <p>CS 4.6. Poprawa bazy techniczno-dydaktycznej oświaty.</p>
<p>Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego</p>	<p>CS 1. Konkurencyjny i stabilny rynek pracy</p> <p>CS 2. Aktywna społeczność regionalna</p>

<p>do 2020 r.</p>	<p>CS 3. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka CS 4. Dynamiczne przedsiębiorstwa CS 5. Nowoczesne usługi oraz atrakcyjna oferta turystyczno-kulturalna CS 6. Dobra dostępność rynków pracy, dóbr i usług CS 7. Wysoka jakość środowiska CS 9. Ośrodki miejskie biegunami wzrostu CS 10. Wielofunkcyjne obszary wiejskie</p>
<p>Regionalnego Programu Województwa Opolskiego 2014-2020</p>	<p>OP^e – Konkurencyjna gospodarka: CSz^f2 – Lepsze warunki do rozwoju MSP</p> <p>OP-Gospodarka niskoemisyjna</p> <p>CSz1 – Lepsza jakość powietrza poprzez wsparcie transportu publicznego</p> <p>CSz2 - Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym</p> <p>CSz4 – Zwiększony poziom produkcji energii ze źródeł odnawialnych</p> <p>OP – Zapobieganie zagrożeniom:</p> <p>CSz1 – Zwiększona ochrona ludności i mienia przed skutkami zagrożeń naturalnych, w szczególności powodziowych</p> <p>OP – Ochrona środowiska, dziedzictwa kulturowego i naturalnego:</p> <p>CSz3 – Zwiększona dostępność zasobów kulturowych regionu</p> <p>CSz4 – Zwiększony odsetek ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego z dyrektywą dotyczącą ścieków komunalnych</p> <p>OP – Zrównoważony transport na rzecz mobilności mieszkańców:</p> <p>CSz1 - Zwiększona dostępność transportowa obszarów kluczowych dla rozwoju regionu oraz poprawa bezpieczeństwa na drogach</p> <p>OP – Konkurencyjny rynek pracy:</p> <p>CSz1 – Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy</p> <p>CSz2 - Wzrost liczby trwałych miejsc pracy powstałych dzięki środkom przekazanych na założenie działalności gospodarczej</p> <p>CSz3 – Przeciwdziałanie wykluczeniu z rynku pracy osób w wieku aktywności zawodowej dzięki realizacji programów zdrowotnych.</p> <p>CSz6 – Zwiększenie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3 i możliwości zatrudnienia/kontynuowania zatrudnienia osób sprawujących nad nimi opiekę</p>

	<p>OP – Integracja społeczna:</p> <p>CSz1 – Zwiększenie liczby świadczonych usług zdrowotnych w regionie</p> <p>CSz2 - Zwiększenie liczby świadczonych usług społecznych w regionie</p> <p>CSz3 – Wzrost gotowości do podjęcia zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w regionie dzięki aktywnej integracji</p> <p>OP – Wysoka jakość edukacji:</p> <p>CSz1 – Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej</p> <p>CSz4 – Poprawa kompetencji i kwalifikacji osób dorosłych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy w zakresie rozwoju umiejętności TIK i znajomości języków obcych</p> <p>OP – Inwestycje w infrastrukturę społeczną:</p> <p>CSz1 – Poprawa jakości życia mieszkańców oraz stworzenie warunków do wzrostu zatrudnienia na obszarach miejskich</p> <p>CSz2 - Lepsze dostosowanie infrastruktury zdrowotnej do wyzwań demograficznych regionu</p> <p>CSz3 - Lepsze dostosowanie infrastruktury społecznej do wyzwań demograficznych regionu</p>
--	--

a - OS – Obszar strategiczny
b - PI – Platforma interwencji
c - CS – Cel strategiczny
d - P – Priorytet
e – OP – Oś priorytetowa
f – CSz-Cel szczegółowy

7. System wdrażania oraz monitorowania

7.1 Wdrażanie strategii.

Opracowanie i przyjęcie Strategii rozpoczyna istotny etap procesu wdrażania. Proces wdrażania Strategii zależny będzie od działań podejmowanych, a proces realizacji Strategii – od procedur gwarantujących jej realizację oraz od organizacji prac nad Strategią, czyli podziału obszarów odpowiedzialności za realizację Strategii pomiędzy struktury organizacyjne Gminy.

Dla powodzenia wdrożenia Strategii należy przyjąć tzw. zasadę partnerstwa, czyli współpracę poszczególnych aktorów rozwoju (instytucji samorządowych, organizacji społecznych, przedstawicieli mieszkańców, przedsiębiorców) oraz zasadę partycypacji społecznej, czyli prowadzenie dialogu społecznego pomiędzy różnymi podmiotami na terenie obszaru funkcjonalnego w zakresie wdrażania Strategii rozwoju.

Skuteczność realizacji Strategii i jej celów zapewnić będzie sprawny system oceny skuteczności realizacji Strategii, obejmujący:

- monitoring, czyli podsystem zbierania i selekcjonowania informacji,
- ewaluację, czyli podsystem oceny i interpretacji zgromadzonego materiału.

7.2 Monitoring strategii.

Monitoring procesu wdrażania Strategii i jej efektów jest odpowiedzialnym i ważnym zadaniem, warunkującym skuteczne zarządzanie procesem wdrażania Strategii.

Proces monitorowania powinien polegać na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych programów oraz celów wytyczonych w Strategii. Zaleca się, aby monitoring prowadzony był jednocześnie na kilku płaszczyznach. Powinien dostarczać informacji na temat postępów w osiąganiu przyjętych celów i działań strategicznych oraz umożliwić kwantyfikację efektów zrealizowanych projektów (zarówno efektów ekonomicznych jak i społecznych).

WSKAŹNIKI REALIZACJI STRATEGII (REZULTATU)

Wyzwanie:

- **Eliminowanie/zmniejszanie zagrożeń dla środowiska i ludzi poprzez** ograniczanie niskiej emisji, rozbudowę sieci kanalizacji, zwiększanie dostępu do sieci gazowej, działania przeciwdziałające negatywnym skutkom zmian klimatycznych, np. zwiększanie retencji wód, stosowanie kodeksu dobrej praktyki rolnej, przeciwdziałanie erozji wodnej i wietrznej,

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Oczekiwana zmiana w 2025
Stan powietrza	Wybrane wskaźniki opisujące stan powietrza	W ramach państwowego monitoringu powietrza (raporty o stanie środowiska)	1 raz na rok	Poprawa lub utrzymanie dobrego stanu powietrza
Stan wód	Wybrane wskaźniki opisujące stan wód powierzchniowych i podziemnych	W ramach państwowego monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych (raporty o stanie środowiska)	1 raz na rok	Poprawa lub utrzymanie dobrego stanu chemicznego i ekologicznego
Dostępność do sieci kanalizacyjnej	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	GUS/BDL	1 raz na rok	Zwiększenie
Dostępność do sieci gazowej	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci gazowej	GUS/BDL	1 raz na rok	Zwiększenie

Wyzwanie:

- **Wykorzystanie potencjału gminy, w tym obszarów wiejskich do rozwoju gospodarczego,** w szczególności opartego na zasobach i walorach przyrodniczo-przestrzennych (rolnictwo, przetwórstwo rolno-spożywcze, produkty lokalne, OZE, tereny inwestycyjne, turystyka i rekreacja).

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Oczekiwana zmiana w 2025
Dochody własne gminy	Zł	GUS/BDL	1 raz na rok	Wzrost
Liczba podmiotów gospodarczych ujętych w REGON na obszarze gminy	Szt.	GUS/BDL	1 raz na rok	Wzrost
Stopień	Liczba nowych	Urząd Gminy	1 raz na rok	Zwiększenie

zagospodarowania terenów inwestycyjnych gminy	inwestycji gospodarczych na obszarze gminy			
Liczba turystów odwiedzających gminę	Liczba noclegów udzielanych na obszarze gminy w obiektach noclegowych	GUS/BDL	1 raz na rok	Wzrost

Wyzwanie:

- **Powstrzymanie depopulacji** – przede wszystkim ograniczenie emigracji i poprawa przyrostu naturalnego.

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Oczekiwana zmiana w 2025
Saldo migracji	Liczba osób	GUS/BDL	1 raz na rok	Zmiana lub zahamowanie negatywnego trendu
Ruch naturalny	Liczba osób	GUS/BDL	1 raz na rok	Zmiana lub zahamowanie negatywnego trendu przewagi zgonów nad urodzeniami
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	Liczba osób	GUS/BDL	1 raz na rok	Zwiększenie liczby osób oraz odwrócenie negatywnego trendu spadku liczebności tej grupy
Liczba mieszkańców gminy	Liczba osób	GUS/BDL	1 raz na rok	Zmiana lub zahamowanie dynamiki spadku liczby mieszkańców gminy

Wyzwanie:

- **Wspieranie aktywności społecznej i zawodowej**, w tym poprzez zaspokojenie rosnących potrzeb starzejącego się społeczeństwa, wyprowadzanie z trudnej sytuacji osób korzystających z pomocy społecznej, podnoszenie kwalifikacji i doświadczenia zawodowego osób bezrobotnych (w szczególności trwale bezrobotnych), umiejętne pobudzanie przedsiębiorczości, rozwój kreatywnego kapitału ludzkiego, działania kulturalne oraz poprzez poprawę jakości i dostępności wybranych usług publicznych, w tym komunikacji publicznej, usług społecznych, poprzez rozbudowę lub modernizację infrastruktury społecznej, poprawę bezpieczeństwa publicznego.

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Oczekiwana zmiana w 2025
Liczba bezrobotnych	Osoby	PUP	1 raz na rok	Utrzymanie niskiego poziomu bezrobocia
Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Osoby	PUP	1 raz na rok	Zmniejszenie
Poziom przedsiębiorczości na obszarze gminy	Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców gminy	GUS/BDL	1 raz na rok	Wzrost
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób	OPS	1 raz na rok	Spadek

7.3 Ewaluacja strategii.

W szerokim aspekcie ewaluacja dotyczy realizacji Strategii oraz jej wpływu na wszelkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego. Ewaluacja musi także odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu Strategia rozwiązuje realne problemy obszaru funkcjonalnego i jego społeczności.

W wąskim aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji poszczególnych elementów Strategii, przy czym kryteriami oceny zapisów są:

- wskaźniki realizacji celów i zadań strategii,
- rozwiązywanie problemów (wyzwań przyjętych w strategii),
- realizacja wizji rozwoju (wg przyjętych składników wizji).

7.4 Aktualizacja strategii.

Aktualizacja obowiązującej strategii powinna zostać przeprowadzona w przypadku zasadniczej zmiany uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, wpływających na rozwój społeczno-gospodarczy oraz przestrzenny gminy. Sugeruje się, aby ocena zasadności przeprowadzenia aktualizacji strategii przeprowadzana była minimum co 5 lat.

7.5 Promocja strategii.

Istotną uwagę władze Gminy powinny przyłożyć do przekazywania społeczności lokalnej rzeczowej i wyczerpującej informacji na temat realizacji Strategii. Public Relations Strategii, którego zadaniem jest upowszechnianie zamierzeń Strategii i dokumentów z nią związanych, ważne dla przyszłych beneficjentów (w tym zwłaszcza mieszkańców), jednostek podległych i innych podmiotów odbywa się poprzez trzy formy komunikacji:

- serwisy internetowe – będące szybkim i ogólnodostępnym źródłem informacji o aktualnych działaniach i stanowiące dla opinii publicznej kompleksowe źródło informacji o założeniach i osiągnięciach Strategii,
- współpraca z mediami – działania wykorzystujące współpracę z prasą, radiem, telewizją o zasięgu lokalnym będą kluczowym elementem przy informowaniu o postępach w realizacji Strategii,
- bezpośrednio działania informacyjno – promocyjne Burmistrza.

Podstawowym celem działań związanych z Public Relations Strategii jest dotarcie do jak najszerszej grupy odbiorców końcowych działań podejmowanych w ramach Strategii, a więc do mieszkańców Gminy, przedsiębiorców lokalnych, organizacji społecznych. Informowanie społeczności lokalnej o realizacji Strategii Gminy odbywać się będzie w sposób pośredni – medialny, jak i bezpośredni – interaktywny. Pośrednio informacje zamieszczane będą w lokalnej prasie, na stronie internetowej Gminy, w materiałach i broszurach promocyjnych i informacyjnych. Bezpośrednio Strategia prezentowana będzie podczas spotkań z mieszkańcami, przedstawicielami lokalnych środowisk, organizacjami pozarządowymi.

8. Źródła finansowania

Narzędziami realizacji Strategii poza budżetem Gminy mogą być:

- programy operacyjne na okres programowania 2014-2020 tj. PO Inteligentny Rozwój, PO Infrastruktura i Środowisko, PO Wiedza Edukacja Rozwój, PO Polska Cyfrowa, Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2014 – 2020, Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej,
- krajowe programy rozwoju, w tym programy ministerialne,
- programy fundacji celowych,
- inwestycje prywatne.

W konsekwencji potencjalne pozabudżetowe źródła finansowania Strategii obejmują:

- środki Unii Europejskiej – fundusze strukturalne i inwestycyjne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Instrument Łącząc Europę, Europejski Fundusz na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów, jak i jako niezależne źródło finansowania,
- środki budżetów samorządów – wojewódzkich, powiatowych – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- inne środki publiczne – np. fundusze celowe,
- środki prywatne – np. środki organizacji pozarządowych,
- kredyty, pożyczki, obligacje komunalne i inne narzędzia i instrumenty finansowe kierowane do JST.

9. Opis konsultacji społecznych

Konsultacje społeczne dokumentu Strategii Rozwoju Gminy Gorzów Śląski do 2026 roku przeprowadzone zostały z wykorzystaniem czterech podstawowych rodzajów partycypacji (uspołecznienia):

1. Informowania, które obejmowało uczestnictwo we współtworzeniu i konsultowaniu dokumentów. Wykorzystane tu zostały zarówno elektroniczne jak i tradycyjne kanały przekazywania informacji przyjęte w grupach docelowych.
2. Współuczestniczenia/współtworzenia dokumentu podczas warsztatów strategicznych oraz spotkań konsultacyjnych.
3. Pozyskiwania informacji od społeczności, które nastąpiło poprzez badania ankietowe.
4. Konsultowania, a więc zasięgania opinii osób/grup (interesariuszy), których dokumenty dotyczą, podczas spotkań konsultacyjnych oraz badań pogłębionych.

Proces formułowania Strategii Rozwoju Gminy Gorzów Śląski realizowany był w oparciu o metodę partycypacji społecznej. Określenie wizji rozwoju, celów strategicznych i wreszcie formułowanie kluczowych zadań realizowane były w oparciu o partnerstwo lokalne przy zaangażowaniu przedstawicieli życia społecznego, gospodarczego oraz politycznego Piły.

Odbyło się łącznie dwie sesje warsztatowe:

L.P	Sesja warsztatowa	Cel warsztatu
1	16.12.2015	Prezentacja diagnozy strategicznej gminy oraz analiza SWOT.
2	20.01.2016	Opracowanie nowej wizji i misji gminy. Prace nad określeniem celów strategicznych. Definiowanie celów operacyjnych oraz zadań.

10. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Projektowany dokument został poddany procedurze zapytania o konieczność i zakres opracowywania prognozy oddziaływania na środowisko. Jako, że opracowywany dokument Strategii rozwoju, nie jest dokumentem wymienionym w art. 46 pkt 1 i 2 ustawy OOS, stąd wobec tego dokumentu nie mają zastosowania przepisy art.48 ustawy OOS.

Jednak kierując się zasadą przezorności, w przedmiotowym przypadku wystąpiono do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (RDOŚ) z wnioskiem o stwierdzenie, na podstawie Art. 47 Ustawy OOS, czy dla dokumentu Strategii, istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska wskazał na konieczność sporządzenia Prognozy Oddziaływania na Środowisko.

11. Spis map, tabel, wykresów

Mapa 1. Podział administracyjny powiatu oleskiego	4
Mapa 2. Mapa Gminy Gorzów Śląski.....	6
Mapa 3. Źródła energii odnawialnej w woj. opolskim	19
Mapa 4. Potencjały OZE pod przyszłe inwestycje w sektorze woj. opolskiego.....	20
Mapa 5. Charakterystyka wód mineralnych i termalnych w województwie opolskim.....	26
Mapa 6. Układ głównych dróg Gminy Gorzów Śląski.....	31
Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów – stan na 31 XII 2014.....	7
Tabela 2. Złoża surowców mineralnych w Gminie Gorzów Śląski.....	14
Tabela 3. Możliwości energetycznego wykorzystania słomy w Gminie Gorzów Śląski.....	18
Tabela 4. Potencjał energetyczny upraw roślin energetycznych w Gminie Gorzów Śląski.....	18
Tabela 5. Dostępność transportowa z gminy Gorzów Śląski.....	29
Tabela 6. Połączenia komunikacji do najbliższych miejscowości wokół gminy Gorzów Śląski	29
Tabela 7. Wykaz dróg w Gminie Gorzów Śląski.....	31
Tabela 8. Przeciętna powierzchnia mieszkania w latach 2004–2014.....	34
Tabela 9. Powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę w latach 2004-2014	34
Tabela 10. Liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców w latach 2004-2014	35
Tabela 11. Liczba budynków mieszkalnych w latach 2008-2014	35
Tabela 12. Odsetek ludności korzystający z sieci gazowej w latach 2004-2014	38
Tabela 13. Odsetek ludności korzystający z sieci wodociągowej w latach 2004-2014	38
Tabela 14. Odsetek ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej w latach 2004-2014	39
Tabela 15. Odsetek ludności korzystający z oczyszczalni ścieków w latach 2004-2014	40
Tabela 16. Ludność na 1 km ² za lata 2004-2014 (stany na 31 XII)	42
Tabela 17. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w całkowitej liczbie ludność w latach 2004-2014	42
Tabela 18. Udział ludności w wieku produkcyjnym do ogółu ludności w latach 2004-2014	43
Tabela 19. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności w latach 2004-2014	43
Tabela 20. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014	46
Tabela 21. Saldo migracji zagranicznych na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014.....	47
Tabela 22. Udział kobiet w liczbie ludności ogółem w latach 2004-2014	47
Tabela 23. Ilość mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w latach 2004-2014	50
Tabela 24. Punkty apteczne na 10 tys. mieszkańców latach 2004-2014	50
Tabela 25. Pomoc społeczna udzielona w gminie Gorzów Śląski w latach 2011-2015	51
Tabela 26. Powody udzielenia pomoc społecznej (liczba rodzin) w gminie Gorzów Śląski w latach 2011-2015	51
Tabela 27. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej w latach 2009 –2014	52
Tabela 28. Udział ludności korzystającej z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w latach 2009-2013	52
Tabela 29. Interwencje straży pożarnej w gminie Gorzów Śląski w latach 2009-2015 (do 31 X)	53
Tabela 30. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2004-2014	54
Tabela 31. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkole podstawowej w latach 2010-2014.....	54
Tabela 32. Uczniowie przypadający na 1 oddział w gimnazjum w latach 2010-2014.....	55
Tabela 33. Ilość osób przypadająca 1 dom kultury w latach 2005-2014.....	57
Tabela 34. Ilość zespołów artystycznych przypadający na 10 tys. mieszkańców w latach 2007-2014. 57	57

Tabela 35. Ludność przypadająca na jedną placówkę biblioteczną w latach 2004-2014	58
Tabela 36. Liczba klubów sportowych na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014	61
Tabela 37. Członkowie klubów sportowych na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014.....	62
Tabela 38. Obiekty zabytkowe Gminy Gorzów Śląski.....	62
Tabela 39. Ilość miejsc noclegowych na 10 tys. mieszkańców w latach 2004-2014.....	70
Tabela 40. Udzielone noclegi turystom krajowym w obiektach hotelowych na miejsce noclegowe w latach 2004-2014.....	70
Tabela 41. Udzielone noclegi turystom zagranicznym w obiektach hotelowych na miejsce noclegowe w latach 2004-2014	71
Tabela 42. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	75
Tabela 43. Frekwencja wyborcza do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego w latach 2006, 2010 i 2014	75
Tabela 44. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w latach 2004-2014	78
Tabela 45. Osoby fizyczne prowadzące działalność na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2004-2014	79
Tabela 46. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa w latach 2009-2014	80
Tabela 47. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorze przemysłu i budownictwa w latach 2009-2014.....	81
Tabela 48. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorze – pozostała działalność w latach 2009-2014.....	81
Tabela 49. Podmioty gospodarcze według sekcji PKD 2007 - stan na 31 XII 2014.....	82
Tabela 50. Oznaczenia sekcji PKD 2007 funkcjonujące w 2014 roku	82
Tabela 51. Podmioty gospodarcze według wielkości zatrudnienia – zatrudnienie 0-9 osób - w latach 2004-2014	83
Tabela 52. Podmioty gospodarcze według wielkości zatrudnienia – zatrudnienie 10-49 osób - w latach 2004-2014	84
Tabela 53: Podmioty gospodarcze według wielkości zatrudnienia – zatrudnienie 50 - 249 osób - w latach 2004-2014.....	84
Tabela 54. Podmioty gospodarcze według wielkości zatrudnienia – zatrudnienie 250 - 999 osób - w latach 2004-2014.....	84
Tabela 55. Liczba osób pracujących w latach 2004-2014.....	85
Tabela 56. Przyjeżdżających i wyjeżdżających do pracy – dane z NSP 2011	87
Tabela 57. Liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców w latach 2006-2014	87
Tabela 58. Przeciętne wynagrodzenie brutto 2004-2014	88
Tabela 59. Ranking zawodów deficytowych w powiecie oleskim w 2013 roku*	90
Tabela 60. Ranking zawodów nadwyżkowych w powiecie oleskim w 2013 roku*	90
Tabela 61. Liczba osób bezrobotnych w latach 2004-2014.....	91
Tabela 62. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2004-2014	92
Tabela 63. Odsetek bezrobotnych kobiet do bezrobotnych ogółem w latach 2004-2014	92
Tabela 64. Struktura bezrobocia (wybrane kategorie) - stan na 31 XII 2014 i 31 X 2015	92
Tabela 65. Instytucje szkoleniowe w Gminie Gorzów Śląski - Rejestr Instytucji Szkoleniowych w województwie opolskim – stan na 31 lipca 2015.....	93
Tabela 66. Dochody budżetu gmin w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2004-2014.....	94
Tabela 67. Wydatki z budżetu gminy na jednego mieszkańca w latach 2004-2014	95
Tabela 68. Struktura dochodów własnych Gminy Gorzów Śląski– stan na 31 grudnia 2014.....	95

Tabela 69. Wydatki majątkowe inwestycyjne z budżetu gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2004-2014..... 97

Wykres 1. Struktura użytków rolnych Gminy Gorzów Śląski – stan na 31 XII 2014	7
Wykres 2. Lesistość - stan na 31 XII 2014	8
Wykres 3. Odsetek powierzchni gminy objętych planami zagospodarowania przestrzennego stan na 31 XII 2014 roku.....	8
Wykres 4. Podstawowe średniomiesięczne dane klimatyczne dla Gorzowa Śląskiego	15
Wykres 5. Dni słoneczne, częściowe i całkowite zachmurzenie oraz dni deszczowe w Gorzowie Śląskim.....	15
Wykres 6. Średnie zakresy temperatur dla Gorzowa Śląskiego	16
Wykres 7. Kierunki i siła wiatru dla Gorzowa Śląskiego	16
Wykres 8. Liczba budynków mieszkalnych w gminie Gorzów Śląski w latach 2008-2014	35
Wykres 9. Liczba mieszkań oddanych do użytku w gminie Gorzów Śląski w latach 2004–2014	36
Wykres 10. Ludność zamieszkała w Gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014 (stany na 31 XII)	41
Wykres 11. Udziały ekonomicznych grup wieku ludności Gminy Gorzów Śląski w latach 2004-2014 .	43
Wykres 12. Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców za lata 2004-2014	44
Wykres 13. Zgony na 1000 mieszkańców za lata 2004-2014	44
Wykres 14. Przyrost naturalny w Gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014	45
Wykres 15: Liczba zawartych małżeństw w Gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014	45
Wykres 16: Saldo migracji w Gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014	46
Wykres 17. Ludność Gminy Gorzów Śląski według grup wiekowych – lata 2004 i 2014	48
Wykres 18. Porady lekarskie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2012-2014	49
Wykres 19. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych gminy Gorzów Śląski w latach 2004-2014	54
Wykres 20. Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjum w Gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014	55
Wykres 21. Księgozbiór bibliotek w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014	59
Wykres 22. Czytelnicy bibliotek w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014.....	59
Wykres 23. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach w latach 2004-2014.....	60
Wykres 24. Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych w Gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014	74
Wykres 25. Liczba podmiotów gospodarczych (sektor prywatny ogółem) działających w latach 2004-2014.....	78
Wykres 26. Udział ilościowy spółek handlowych w ogóle podmiotów prywatnych – stan na 31 XII 2014.....	79
Wykres 27. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorach – stan na 31 XII 2014	80
Wykres 28. Udział ilościowy podmiotów gospodarczych według sekcji PDK 2007 w gminie Gorzów Śląski - stan na 31 XII 2014	83
Wykres 29. Liczba osób pracujących w latach 2004-2013, dane dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego.....	86
Wykres 30. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) na poziomie powiatu.....	88
Wykres 31. Liczba osób bezrobotnych w latach 2004-2014	91
Wykres 32. Dochody własne i ogółem budżetu gminy w latach 2004-2014.....	94
Wykres 33. Wpływy do budżetu gminy z tytułu podatku rolnego w latach 2007-2014	96
Wykres 34. Wpływy do budżetu gminy z tytułu podatku od nieruchomości w latach 2007-2014	96
Wykres 35. Wpływy do budżetu gminy z tytułu podatku od osób fizycznych PIT w latach 2007-2014	97

12. Bibliografia

1. Studium Uwarunkowań I Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gorzów Śląski
2. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Dla Gminy Gorzów Śląski 2015 – 2020
3. Program Ochrony Środowiska Dla Gminy Gorzów Śląski Na Lata 2012 – 2015 Z Perspektywą Do Roku 2019
4. Vademecum inwestora energetycznego w województwie opolskim.
5. Plan rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii w Województwie Opolskim, ISCMOIB o/Opole.
6. www.gorzowslaski.pl
7. www.meteoblue.com
8. www.odnowawsi.eu
9. <http://www.pupolesno.pl/>
10. <http://www.ospgorzowslaski.pl/>
11. www.e-podroznik.pl

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY GORZÓW ŚLĄSKI NA LATA 2016 - 2020

INSTYTUT BADAWCZY IPC SPÓŁKA Z O.O.
CZERWIEC 2016

Spis treści

Wstęp	3
1. Kierunki rozwoju gminy istotne z punktu widzenia działań rewitalizacyjnych.....	5
1.1 Strategia Rozwoju Gminy Gorzów Śląski na lata 2016 – 2026	5
1.2 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gorzów Śląski	13
1.3 Strategie i plany nadrzędne.....	18
1.4 Kluczowe kierunki rozwoju gminy	21
2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.	22
2.1 Diagnoza zjawisk społecznych	24
2.2 Diagnoza zjawisk w sferze gospodarczej	45
2.3. Diagnoza zjawisk w sferze środowiskowej	62
2.4. Diagnoza zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	72
2.5. Diagnoza negatywnych zjawisk w sferze technicznej.....	89
3. Obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji	97
3.1. Stan kryzysowy	97
3.2. Obszar zdegradowany	131
3.3. Obszar rewitalizacji.....	138
4. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	169
5. Cele rewitalizacji oraz kierunki działań.....	177
6. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	181
7. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	185
8. Mechanizmy zapewnienia komplementarności.....	195
9. Indykatywne ramy finansowe	199
10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych w proces rewitalizacji.....	200
11. System realizacji programu rewitalizacji	203
12. System monitoringu	205
13. Spis map, tabel, wykresów	208
14. Załączniki	214
14.1 Raport z badań ilościowych.....	214
1. Charakterystyka osób badanych	214
2. Wyniki badania	217
2.1. Największe atuty gminy Gorzów Śląski	217
2.2. Ocena gminy z punktu widzenia warunków życia	218
2.3. Miejsca, jakich w gminie brakuje	219
2.4. Zauważalne zmiany warunków życia w ciągu ostatnich 5 lat.....	221
2.5. Działania w celu zwiększenia roli gminy w regionie	222

2.6.	Źródła informacji o działaniach samorządu.....	223
2.7.	Kluczowa inwestycja w gminie	224
2.8.	Najważniejszy problem gminy	226
2.9.	Warunki życia w gminie.....	228
2.10.	Sytuacja mieszkańców gminy	229
2.11.	Obszar rewitalizacji.....	232
2.12.	Jakość życia w obszarze rewitalizacji.....	234
2.13.	Problemy występujące na obszarze rewitalizacji	235
2.14.	Znaczenie problemu rewitalizacji	237
14.2	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	239

Wstęp

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Definicja rewitalizacji podkreśla kilka istotnych zagadnień i wyzwań związanych z procesem wychodzenia ze stanu kryzysowego obszaru kryzysowego.

Po pierwsze proces rewitalizacji powinien być realizowany w sposób kompleksowy, tj. w taki sposób, który nie tylko rozwiązuje lub eliminuje wybrane zagrożenia i problemy, ale także w sposób pozwalający na wykorzystanie mocnych stron nie tylko obszaru rewitalizowanego, ale całej gminy, jak również potencjału otoczenia zewnętrznego, traktowanych jako szanse rozwoju. Takie kompleksowe podejście do rewitalizacji oznacza, że działania podejmowane na rzecz wychodzenia ze stanu kryzysowego powinny wpisywać się w szerszy nurt realizacji polityki rozwoju całej gminy i jego otoczenia, w szczególności otoczenia powiązanego funkcjonalnie z gminą.

Po drugie proces rewitalizacji powinien być prowadzony w sferach społecznej, przestrzennej i gospodarczej, tj. – tj. być ukierunkowany na wieloaspektowe podejście oraz rezultaty. Kluczowe dla właściwego zdiagnozowania skali poszczególnych problemów, a tym samym wybór zawężonych terytorialnie obszarów do rewitalizacji powinien być poprzedzony rzetelną diagnozą. Diagnoza powinna wskazać stany kryzysowe na obszarze miasta, zarówno w sferze terytorialnej, ale przede wszystkim w sferze kategorii problemów. Ostateczny wybór obszarów do rewitalizacji powinien być wyborem najefektywniejszej ścieżki działań, w kontekście oczekiwanych rezultatów, tj. wynikać z rangi lub znaczenia wybranych zagadnień/obszarów rewitalizacji dla polityki rozwoju całej gminy.

Po trzecie, istotną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna, która obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy. W toku przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji dąży się, aby działania, skutkowały wypowiedzeniem się przez wszystkich interesariuszy.

Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczysti nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni powyżej,
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;

7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Oznacza to, że sam proces powinien być tak zaplanowany, aby umożliwić czynny udział wybranych grup społecznych i tzw. aktorów rozwoju lokalnego. Udział interesariuszy powinien zostać zaplanowany zarówno na etapie tworzenia programu rewitalizacji, jak również na etapie jego realizacji, w tym ewaluacji. Na etapie tworzenia programu rewitalizacji wskazany jest udział interesariuszy zarówno na etapie diagnozy, jak również planowania poszczególnych celów i działań rewitalizacyjnych.¹

---

¹ Opracowano na podstawie: Ustawa o rewitalizacji

1. Kierunki rozwoju gminy istotne z punktu widzenia działań rewitalizacyjnych.

1.1 Strategia Rozwoju Gminy Gorzów Śląski na lata 2016 – 2026

Strategia jest kluczowym dokumentem z punktu widzenia rozwoju Gminy. Jest ona tworzona nie tylko dla władz samorządowych, ale przede wszystkim dla mieszkańców.

Strategia rozwoju to długookresowy plan działania, określający strategiczne cele rozwoju i przyjmujący takie kierunki oraz priorytety działania (cele operacyjne i zadania), które są niezbędne dla realizacji przyjętych zamierzeń rozwojowych.

Gmina Gorzów Śląski jest gminą miejsko-wiejską położoną w północno-wschodniej części województwa opolskiego, w powiecie oleskim na pograniczu z województwem łódzkim. Pod względem funkcjonalno-przestrzennym gmina Gorzów Śląski charakteryzuje się przeważającym udziałem rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Użytki rolne zajmują około 73 % powierzchni gminy.

Naczelną rolę przy kształtowaniu systemu osadniczego gminy miał układ komunikacyjny. W oparciu o ten układ następował rozwój osadnictwa w gminie. Głównym ośrodkiem i najważniejszym elementem struktury przestrzennej gminy jest miasto Gorzów Śląski.

Pod względem morfologicznym obszar gminy cechuje się rzeźbą o charakterze falisto-pagórkowatym i pagórkowatym w środkowej i południowej części gminy, urozmaiconą szeroką, płaskodenną doliną rzeki Proсны w części wschodniej i północnej oraz płaskodenną kotlinką gorzowską. Zmienność hipsometryczna terenu jest znaczna, od ok. 180 m n.p.m. w dolinie Proсны w rejonie Uszyc do ok. 267 m n.p.m. na Płaskowyżu Helenowskim, na południowy-zachód od miejscowości Goła.

W kontekście uwarunkowań przestrzennych warto wspomnieć o rzece Proсны, która stanowi główną oś hydrologiczną gminy.

Na charakter zagospodarowania wsi znajdujących się na terenie gminy wpływ ma przede wszystkim dominująca funkcja, tj. produkcja rolnicza. Sieć osadnicza gminy skupiona jest głównie przy ciągach komunikacyjnych w postaci pasm zabudowy.

Atutem gminy jest niewątpliwie przebieg ważnych szlaków komunikacyjnych, tj. dróg krajowych nr 42 oraz 45, wyznaczających główną oś komunikacyjną gminy. Atutem jest także bliskie sąsiedztwo lokalnych ośrodków wzrostu, w tym miast powiatowych Olesna (21 km), Kluczborka (17 km), Wielunia (26 km).

System komunikacji publicznej gminy Gorzów Śląski opiera się przede wszystkim na drogach krajowych nr 42 oraz 45 (biegnących przez gminę w jednym ciągu). Miejscowości gminy położone w ciągu tego szlaku komunikacyjnego odznaczają się bardzo dobrą dostępnością do publicznych środków komunikacji. Miejscowości położone w oddaleniu od drogi krajowej charakteryzują się już zdecydowanie gorszą dostępnością komunikacyjną. Problem ten dotyczy w szczególności miejscowości

Budzów, Goła, Jamy, Kobyla Góra, Krzyżanowice, Pakoszów. Alternatywą, uzupełniającą niedobory w zakresie dostępności do publicznej komunikacji, może być system dróg/ścieżek rowerowych. Wymaga to jednak znacznych inwestycji, gwarantujących zapewnienie bezpieczeństwa tej formie komunikacji oraz powiązania jej z innymi formami komunikacji, np. poprzez budowę miejsc przesiadkowych typu parkuj i jedź w wybranych miejscach, będących węzłami komunikacyjnymi. Rozwój sieci dróg/ścieżek rowerowych pełnić będzie także funkcję turystyczno-rekreacyjną, stąd istotne jest jego projektowanie z myślą o dostępności do wybranych atrakcji turystycznych gminy oraz powiązanie z siecią dróg i tras rowerowych o charakterze ponadlokalnym (np. z sąsiednimi gminami).

Sprawność i jakość systemu komunikacji zależy w dużym stopniu od stanu infrastruktury drogowej, na której opiera się ten system w gminie Gorzów Śląski. O ile stan dróg krajowych jest zadowalający (za jego stan odpowiada Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad), problemem w gminie jest stan wybranych odcinków dróg lokalnych (powiatowych i gminnych).

Obszar gminy Gorzów Śląski jest w całości zwodociągowany. Niestety taki stan rzeczy nie dotyczy infrastruktury kanalizacyjnej. Wg danych GUS z 2014 z sieci wodociągowej korzystało niecałe 50% mieszkańców gminy. Należy zaznaczyć, że inwestycje kanalizacyjne są obecnie realizowane na obszarze gminy, jednak nadal wymagają znacznych nakładów finansowych. Priorytetem gminy na najbliższe lata będzie budowa systemu kanalizacyjnego dla miejscowości położonych w południowej części gminy. Z sieci gazowej korzysta niski odsetek mieszkańców gminy Gorzów Śląski (2,1% w 2014 roku), choć stan ten może ulec zmianie, gdyż istnieją ku temu odpowiednie uwarunkowania techniczne, związane z istniejącą infrastrukturą sieci gazowej na obszarze gminy.

Główne zagrożenia dla środowiska związane są z gospodarką rolną oraz nierozwiniętą infrastrukturą techniczną (brak kanalizacji, system ciepłowniczy). Szczególnie uciążliwym zjawiskiem na wybranych obszarach gminy, przede wszystkim na terenach gęstej zabudowy mieszkaniowej, może być zjawisko niskiej emisji, powodowane przez indywidualne źródła ciepła oraz spalanie niskiej jakości paliw. Wpływ na jakość powietrza może mieć także ruch komunikacyjny, w szczególności w ciągu dróg krajowych, biegnących przez gminę.

Wybrane zagrożenia dla środowiska mogą negatywnie wpływać na odczuwalną jakość zamieszkania, jak również na system przyrodniczy gminy.

System przyrodniczy gminy tworzony jest przez przestrzenny układ form przyrodniczych, na który składają się:

- doliny Proсны – obszar ten obejmuje tereny wilgotne i podmokłe, łąki, szuwały turzycowiska, zarośla wierzbowe oraz skupiska wierzbowe. Teren ten jest miejscem rozrodu wielu gatunków ptaków oraz miejscem gniazdowania wielu gatunków ptaków,
- kompleks leśny na północny-wschód od Uszyc – niewielki kompleks lasów liściastych, w którym stwierdzono występowanie płatów łęgu jesionowo-olszowego i olsu porzeczkowego. W jego najbliższym sąsiedztwie występują tereny niezalesione z wieloma dobrze wykształconymi zbiorowiskami łąkowymi i szuwarowymi,
- fragment kompleksu leśnego na północny-zachód od Kozłowic – obszar ten porastają w większości ponad 100-letnie drzewostany bukowe, występuje tu urozmaicona rzeźba terenu – wąwozy o znacznych spadkach terenu i głębokości,
- fragment kompleksu leśnego i podmokłych łąk na południe od Skrońska – niewielki kompleks leśny należący do gminy Gorzów Śląski i Olesno. Występują tu dojrzałe drzewostany dębu, buka i graba. Teren charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą wąwozy. Stwierdzono tu występowanie roślin

rzadkich i chronionych. Na północnym obrzeżu lasu znajduje się źródłisko z ciekawym zespołem roślinnym.

Zbiorowiska leśne tworzą w gminie Gorzów Śląski pięć zwartych kompleksów. Największy kompleks lasów rozciąga się w centralnej części gminy między Budzowem i Gołą. Kolejne masywy leśne położone są na północny-wschód i południowy wschód od Uszyc. W południowo-wschodniej części gminy znajduje się masyw leśny koło Jastrzygowic. Piąty kompleks leśny położony jest w południowej jej części koło Piasecznej. W północnej części gminy w dolinie Proсны oraz miejscami w południowej dominują lasy liściaste. Na pozostałym terenie występują lasy iglaste, które są sztucznie nasadzonymi monokulturami sosnowymi. Mają one najczęściej niewielką wartość przyrodniczą, gdyż są to przeważnie zbiorowiska wtórne, ze sztucznie nasadzoną sosną na siedliskach grądu lub dąbrowy.

Gmina Gorzów Śląski charakteryzuje się dużą harmonią krajobrazu pomimo zachwianych mechanizmów ochrony i równowagi biologicznej. Obszary najbardziej przekształcone występują w okolicy Zdziechowic, Gorzowa Śląskiego i Kozłowic, na terenach użytkowanych rolniczo. Jednak znaczna ilość naturalnych elementów wzbogacających i wzmacniających ekosystemy polne (ciągi zadrzewień przydrożnych i śródpolnych) wpływa pozytywnie na harmonię krajobrazu i hamuje procesy degradujące (erozję, przesuszenie terenu, zubożenie gatunków ptaków oraz pogorszenie retencyjności).

Analiza przestrzenna układu ekologicznego gminy wykazuje istnienie korytarzy ekologicznych – terenów stanowiących połączenie cennych przyrodniczo ekosystemów. Główną funkcją korytarzy ekologicznych jest zapewnienie ciągłości przestrzennej dla sąsiednich ekosystemów, zapobieganie ich izolacji, sprzyjanie migracji flory i fauny, wzmocnienie naturalnej odporności układu i magazynowanie najwartościowszych gatunków.²

Pod względem gospodarczym rolnictwo, zajmujące znaczną przestrzeń gminy Gorzów Śląski – odgrywa znaczącą rolę zarówno pod względem wielkości zatrudnienia, jak również wpływów do budżetu gminy (podatek rolny). Mając na uwadze wysoki potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz wysoką specjalizację istniejących gospodarstw rolnych – należy podkreślić, że rolnictwo nadal odgrywać będzie znaczącą rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym gminy Gorzów Śląski. Ostatnia dekada charakteryzowała się znaczącymi zmianami w strukturze gospodarstw rolnych. Charakterystyczna dla obszarów o wysokiej jakości zasobów glebowych była konsolidacja ziemi przez większe gospodarstwa oraz znaczne nakłady inwestycyjne tych gospodarstw, w szczególności w nowoczesne narzędzia produkcji. Gospodarka rolna na obszarze gminy charakteryzowała się znacznym stopniem specjalizacji. Niestety na obszarze gminy nie rozwinęło się znacząco przetwórstwo rolno-spożywcze. Na etapie inicjalnym są także przedsięwzięcia związane z tworzeniem produktów lokalnych, co podkreślone jest w szeregu dokumentów strategicznych, w tym związanych z rozwojem obszarów wiejskich, jako istotna szansa, wzmacniająca/budująca wartość dodaną produktów pochodzenia rolniczego. Na poziomie województwa opolskiego potencjał obszarów wiejskich został dostrzeżony przez Regionalną Strategię Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2020, która zdefiniowała inteligentne specjalizacje, m. in. bazujące na potencjale rolnictwa i obszarów wiejskich, takie jak: zrównoważone technologie budownictwa i drewna, technologie przemysłu energetycznego (w tym OZE, poprawa efektywności energetycznej), technologie rolno-spożywcze, procesy i produkty ochrony zdrowia i środowiska.

Niewątpliwie atutem gminy Gorzów Śląski jest zasób przestrzeni, który umożliwia rozwój różnych form OZE, bazujących m.in. na potencjale gospodarki rolnej (biomasa), energii wody (rz. Proсны), energii wiatru (brak znaczących konfliktów przestrzenno-środowiskowych, ze względu na

---

² Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gorzów Śląski

znaczną powierzchnię zwartych terenów rolnych) oraz energii słonecznej (korzystne w skali kraju uwarunkowania nasłonecznienia).

Gmina Gorzów Śląski posiada korzystne warunki lokalizacyjne także dla działalności o charakterze przemysłowym – w szczególności w korytarzu drogi krajowej 42/45. Na obszarze gminy funkcjonuje kilka znaczących przedsiębiorstw. Bliskość lokalnych ośrodków wzrostu, takich jak Kluczbork, Olesno, Wieluń dodatkowo pozytywnie wpływa na lokalny rynek pracy. Bezrobocie w gminie, w porównaniu do danych dla przestrzeni kraju, jak też województwa, jest na stosunkowo niskim poziomie. Problemem może być natomiast poziom wynagrodzeń, który jest wyraźnie niższy od poziomu wynagrodzeń w skali kraju i województwa. Mieszkańcy gminy, w porównaniu do średnich wartości dla kraju oraz województwa odznaczają się także niższym poziomem przedsiębiorczości indywidualnej.

Pomimo niskiego bezrobocia, problemem jest jego struktura. Zwraca uwagę ciągle wyższy odsetek bezrobotnych kobiet, wysoki udział osób bez kwalifikacji i doświadczenia oraz znaczna liczba bezrobotnych osób w wieku do 25 roku życia oraz po 50 roku życia.

Brak zaspokojenia oczekiwań finansowych, jak również ambicji zawodowych, może powodować, że mieszkańcy gminy nadal emigrować będą do prężniejszych ośrodków gospodarczych, np. dużych aglomeracji. Migracje w gminie Gorzów Śląski miały znaczny wpływ na zmniejszającą się liczbę mieszkańców, w tym także migracje zagraniczne. Gmina Gorzów Śląski dotknięta jest kryzysem demograficznym. Na przestrzeni 10 analizowanych lat liczba ludności gminy systematycznie się zmniejsza i mając na uwadze obecną strukturę ludności, nadal będzie się zmniejszać. Kryzys demograficzny gminy Gorzów Śląski pogłębiany jest kryzysem demograficznym w skali całego województwa. Oznacza to, że ubytek ludności trudno będzie rekompensować przepływem ludności z innych obszarów województwa, np. sąsiednich gmin – kształtując ofertę zamieszkania. W tym kontekście należy także zwrócić uwagę na położenie gminy, w przestrzeni oddalonej od znacznych ośrodków miejskich (brak migracji, związanych z rozwojem powiązanej funkcjonalnie z przestrzenią miasta strefy podmiejskiej).

Sfera demografii będzie kluczowym elementem polityki rozwoju gminy Gorzów Śląski na najbliższe lata. Polityka rozwoju gminy powinna być ukierunkowana na wzmocnienie szans, jakie pojawiają się będą wskutek realizacji krajowej i wojewódzkiej polityki demograficznej. Dwa kluczowe zagadnienia dla gminy Gorzów Śląski – to po pierwsze, znaczące zwiększenie liczby urodzeń, w celu zwiększenia liczebności osób w grupie wieku przedprodukcyjnego. Po drugie – ograniczenie emigracji zarobkowej i zatrzymanie na obszarze gminy osób w wieku produkcyjnym, w szczególności młodych osób, planujących założenie rodziny i ustabilizowanie swojej sytuacji zawodowej.

Istotnym wyzwaniem w sferze społecznej będzie zwiększająca się liczba osób wieku poprodukcyjnym. Starzenie się społeczeństwa i powiększanie się liczby osób w wieku senioralnym będzie następować dynamicznie także w perspektywie kilku najbliższych lat. Oznacza to konieczność reorientacji szeregu usług publicznych na nowe zwiększone potrzeby, m. in. potrzeby pomocy społecznej, opieki zdrowotnej (które już dziś są znaczące a w przyszłości będą się powiększały). Z drugiej strony zwiększanie się liczby osób w wieku poprodukcyjnym zachodzić będzie kosztem grupy w wieku produkcyjnym. Do tej pory ubytek ten rekompensowany był przechodzeniem do grupy produkcyjnej, osób z grupy przedprodukcyjnej. W ciągu najbliższych kilkunastu lat, mając na uwadze liczebność grupy przedprodukcyjnej w gminie Gorzów Śląski, ten ubytek nie będzie rekompensowany. Negatywna skala zjawiska, zmniejszającej się grupy osób w wieku produkcyjnym może być pogłębiana przez emigracje. Taki stan rzecz może mieć bardzo negatywne skutki dla lokalnej gospodarki. Mając na uwadze już niskie wskaźniki bezrobocia, można oczekiwać przewagi popytu nad podażą na lokalnym

rynku pracy. Brak wykwalifikowanych kadr zasilaających rynek pracy w gminie oraz w całym regionie, negatywnie odbijać się będzie na konkurencyjności i możliwościach rozwoju gospodarki.

W ramach prac nad strategią gminy Gorzów Śląski do 2026 roku uzgodniono następujące brzmienie wizji:

**Gorzów Śląski gminą czystą, estetyczną i ekologiczną.
Rozwijającą się w oparciu o turystykę, OZE i zrównoważone
rolnictwo. Otwartą na nowych inwestorów i wspierającą rozwój
istniejących firm.**

Stwarzającą atrakcyjne warunki do pracy i zamieszkania.

Wizja gminy Gorzów Śląski, określona dla perspektywy czasowej 2026 roku, wskazuje na istotne zmiany i dążenia, które będą motorem pozytywnych przemian oraz pozwolą eliminować negatywne zjawiska występujące na obszarze gminy.

W odniesieniu do sfery przestrzennej, wizja określa gminę jako czystą, estetyczną i ekologiczną. W odniesieniu do definiowanych problemów, ta część wizji, wskazuje na konieczność podjęcia działań mających na celu eliminowanie/zmniejszanie zagrożeń dla środowiska i ludzi poprzez, m. in. ograniczanie niskiej emisji, rozbudowę sieci kanalizacji, zwiększanie dostępu do sieci gazowej, działania przeciwdziałające negatywnym skutkom zmian klimatycznych, np. zwiększanie retencji wód, stosowanie kodeksu dobrej praktyki rolnej, przeciwdziałanie erozji wodnej i wietrznej.

Scharakteryzowana powyżej część wizji wykazuje komplementarność z jej pozostałymi częściami, zarówno tą odnoszącą się do sfery gospodarczej, jak i tą odnoszącą się do sfery społecznej. Wysoka jakość środowiska to istotny zasób, dla odgrywającego znaczną rolę gospodarczą w gminie – rolnictwa. Jakość środowiska to także atut w kontekście rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej. Gmina czysta, estetyczna i ekologiczna, to także obszar wysokiej jakości życia.

W odniesieniu do sfery gospodarczej, wizja podkreśla w oparciu o jakie zasoby gmina będzie się rozwijać. Rolnictwo nadal odgrywać będzie znaczną rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym, zapewniając byt mieszkańcom gminy i stanowiąc podstawę dochodów własnych budżetu gminy. W gospodarce rolnej i przestrzeni obszarów wiejskich wciąż tkwią potencjały do tej pory nie wykorzystane. Atutem przestrzeni i sposobu gospodarowania na obszarach gminy Gorzów Śląski jest możliwość rozwijania OZE. Kolejny niewykorzystany endogeny potencjał dotyczy produktów lokalnych. Wysoka jakość środowiska, przestrzeni, krajobrazu oraz walory kulturowe – pozwalają na rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej. Szczególny potencjał, do tej pory niewykorzystany, tkwi w rzece Proсна. Powstanie zbiornika retencyjnego, odznaczającego się wysoką czystością wód, może mieć znaczący wpływ na aktywizację turystyczną, a tym samym gospodarczą gminy.

Gmina Gorzów Śląski posiada zasób wolnych terenów inwestycyjnych. Tym samym realne wydaje się przyciąganie nowych inwestycji na obszar gminy, w szczególności takich, które wykorzystywać będą lokalny potencjał (specjalizacje terytorialne gminy, np. związane z rolnictwem, produkcją zdrowej żywności, rozwijającą się funkcją turystyczną). Gmina wspierać będzie przedsiębiorców już prowadzących biznesy na obszarze gminy, prowadząc z nimi dialog, wykazując się inicjatywą w rozwiązywaniu problemów, czy też wspierać podnoszenie ich konkurencyjności.

Rozwój gospodarczy gminy ma szczególne znaczenie dla przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym, w tym powstrzymania depopulacji. Jakość zatrudnienia na miejscu wpływać

będzie na zmniejszenie emigracji zarobkowych. Zwiększone dochody mieszkańców, w powiązaniu z działaniami wspierającymi politykę demograficzną na szczeblu centralnym (np. program 500+) pozwolą odwrócić negatywne trendy demograficzne.

Ostatni element wizji dotyczy sfery społecznej. Gmina Gorzów Śląski będzie miejscem atrakcyjnych warunków do pracy i zamieszkania. Ta część wizji nawiązuje do obrazu gminy w sferze przestrzennej oraz gospodarczej. Aby jednak w pełni wykorzystać atuty przestrzeni gminy oraz możliwości rozwoju gospodarczego istotne jest wspieranie aktywności społecznej i zawodowej. Społeczeństwo gminy do roku 2026 nadal będzie się starzeć. Pomimo oczekiwanej zwiększonej liczby urodzeń i powstrzymania emigracji zarobkowej, wykazywać się będzie przyrostem liczebności grupy osób w wieku poprodukcyjnym. Gmina postara się wykorzystać potencjał osób starszych, także w kontekście aktywności zawodowej tych osób. Istotne są także działania aktywizujące dla grup takich jak długotrwale bezrobotni, osoby korzystające z pomocy społecznej. Szczególny nacisk gmina położy na rozwój kapitału ludzkiego, poprzez działania edukacyjne, kulturalne, czy też projekty obywatelskie, wzmacniające aktywność społeczną, która w misji gminy traktowana jest jako jedna z kluczowych wartości, determinujących sukces prowadzonej polityki rozwoju.

Wysoka jakość życia wiąże się także z jakością i dostępnością świadczonych usług publicznych, takich jak komunikacja publiczna, edukacja i wychowanie, pomoc społeczna, kultura, sport i rekreacja, bezpieczeństwo publiczne. Oznacza to konieczność podejmowania działań o charakterze inwestycyjnym, jak też organizacyjnym.

Za najważniejsze mocne strony uznano walory przestrzenno-środowiskowe, kształtujące potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej, umożliwiające rozwój OZE oraz zasoby wód podziemnych i powierzchniowych. Te atuty gminy powinny w dużym stopniu pozwolić osiągnąć stan opisany w wizji rozwoju, w szczególności w sferze przestrzennej (Gorzów Śląski gminą czystą, estetyczną i ekologiczną) oraz w znacznym stopniu w sferze gospodarczej (gmina rozwijająca się w oparciu o turystykę, OZE i zrównoważone rolnictwo. Otwarta na nowych inwestorów i wspierającą rozwój istniejących firm).

Stabe strony gminy Gorzów Śląski związane są ze sferą społeczną, a ściślej z kwestiami demograficznymi. Ubytek mieszkańców gminy Gorzów Śląski na przestrzeni 10 analizowanych lat był znaczący. Niekorzystnie kształtuje się również struktura wieku mieszkańców gminy, charakteryzująca się malejącą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym. Kwestie demograficzne stanowią najpoważniejsze wyzwanie rozwojowe gminy. Malejąca liczba mieszkańców może negatywnie oddziaływać na sferę gospodarczą, hamując rozwój miejscowych przedsiębiorstw.

Szans na rozwój gminy Gorzów Śląski należy upatrywać w pierwszej kolejności w przedsięwzięciu budowy zbiornika retencyjnego na rzece Proсна, w okolicy miejscowości Gorzów Śląski. Szansa ta wymieniona została na pierwszym miejscu, gdyż wydaje się być jednym z najbardziej realnych, dających się przewidzieć w niedalekiej przyszłości inwestycji, która może pozytywnie wpłynąć na szereg aspektów rozwojowych gminy. Wykorzystanie tej szansy zależy w dużej mierze od aktywności lokalnego samorządu oraz przedsiębiorczości mieszkańców gminy. Aktywność samorządu w tej kwestii powinna być ukierunkowana na właściwe zaplanowanie zagospodarowania przestrzeni wokół zbiornika, przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych, którzy pomogą sfinansować te przedsięwzięcia i jego umiejętnym wypromowaniu jako atrakcji turystycznej. Można sformułować śmiałą wizję, że budowa takiego zbiornika na obszarze gminy mogłaby zdecydowanie zmienić charakter gminy z rolniczej na turystyczno-rekreacyjną.

Kolejną istotną szansą na przyspieszenie procesów modernizacyjnych gminy jest dostępność funduszy unijnych. Kwestią kluczową dla gminy będzie ich efektywne wykorzystanie, tj. na takie przedsięwzięcia, które będą miały charakter trwały, wspierać będą rozwój społeczno-gospodarczy i wykorzystywać lokalne potencjały. Na pewno środki te powinny być wykorzystane, oprócz

przedsięwzięć infrastrukturalnych, na działania aktywizujące przedsiębiorczość oraz wspierające budowę kapitału ludzkiego, jak i trwałej przewagi konkurencyjnej.

Zagrożenie jakie pojawiają się w horyzoncie czasowym realizacji strategii związane są przede wszystkim ze sferą społeczną, pogłębiając tym samym słabe strony gminy. Kryzys demograficzny dotyczy nie tylko obszaru gminy Gorzów Śląski. Występuje także na obszarze powiatu oleskiego oraz prawie we wszystkich gminach województwa opolskiego. Taki stan rzecz pogłębiać może negatywne zjawiska demograficzne na obszarze gminy oraz może negatywnie wpływać na konkurencyjność i potencjał rozwoju gospodarki gminy.

Jako istotne zagrożenie dla stabilności demograficznej gminy należy uznać także ubytek mieszkańców gminy wskutek migracji, w tym migracji zarobkowych. Rozwarstwienie wynagrodzeń mieszkańców powiatu oleskiego oraz wybranych regionów kraju może się jeszcze powiększać, wskutek nierównomiernego rozwoju. Istotnym wyzwaniem dla zarządzających gminą będzie zatrzymanie na jej obszarze w szczególności osób młodych, szukających stabilizacji zawodowej. Skuszeni ofertą pracy w większych miastach mogą już nie wrócić do gminy.

Istotnym problemem gminy Gorzów Śląski jest nawarstwienie się problemów społecznych. W gminie znaczny odsetek mieszkańców korzysta z pomocy społecznej. Stąd istotnym zagrożeniem mogą być regulacje poziomu centralnego dot. pomocy społecznej (miejscowe OPS są tylko wykonawcą tych regulacji). Nieskutecznie zaplanowana polityka społeczna, może skutkować pogłębianiem się wybranych problemów społecznych, w tym problemu długotrwałego bezrobocia, uzależnienia się od pomocy społecznej oraz niskiej aktywności zawodowej i społecznej.

Struktura Strategii została zbudowana w oparciu o elementy składowe wzajemnie sobie podległe w hierarchii ważności (cele i wynikające z nich zadania). Osiąganiu wizji służą wyznaczone cele, które mają charakter ogólny i określają pożądane stany i procesy rozwojowe. Cele uzupełnione są o zadania. Strategia zdefiniowała następujące cele strategiczne i operacyjne:

Cel strategiczny 1. Ekologiczna, czysta, zadbane przestrzeń gminy.

Cel operacyjny 1.1 Wspieranie rozwoju OZE, poprawa efektywności energetycznej oraz przeciwdziałanie niskiej emisji.

Cel operacyjny 1.2 Ochrona środowiska oraz przyrody na obszarze gminy.

Cel operacyjny 1.3 Kształtowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych.

Cel strategiczny 2. Gmina zintegrowana przestrzenie.

Cel operacyjny 2.1 Modernizacja i budowa dróg oraz infrastruktury komunikacyjnej a także działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w komunikacji.

Cel operacyjny 2.2 Kształtowanie wysokiej jakości usług komunikacji publicznej.

Cel strategiczny 3. Gmina aktywna gospodarczo.

Cel operacyjny 3.1 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości.

Cel operacyjny 3.2 Wspieranie rozwoju nowoczesnego i zrównoważonego rolnictwa.

Cel strategiczny 4. Gmina turystyczna.

Cel operacyjny 4.1 Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.

Cel operacyjny 4.2 Zachowanie i rozwój zasobów kulturowych, w tym ochrona zabytków.

Cel operacyjny 4.3 Rozwój produktów turystycznych oraz promocja turystyczna gminy.

Cel strategiczny 5. Gmina aktywna społecznie.

Cel operacyjny 5.1. Rozwój infrastruktury wspierającej włączenie społeczne.

Cel operacyjny 5.2. Rozwój usług społecznych wspierających aktywność i włączenie społeczne.

1.2 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gorzów Śląski

Studium jest narzędziem kształtowania polityki przestrzennej Samorządu. Jest ono wyrazem jego poglądów i postanowień związanych z rozwojem gminy. Głównym zadaniem studium jest określenie polityki przestrzennej gminy wpisanej w politykę przestrzenną państwa oraz ogólnych kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego gminy. Studium ma za zadanie także sformułowanie lokalnych uwarunkowań, celów i programów rozwoju, dzięki czemu staje się ono dokumentem wytyczającym ogólną politykę przestrzenną gminy, a jednocześnie posiadać będzie charakter wytycznych do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego w gminie Gorzów Śląski:

Tereny zabudowy zagrodowej	Funkcja towarzysząca lub uzupełniająca: - tereny zabudowy usługowej.
	Tereny zabudowy zagrodowej stanowią obecnie główną strukturę kształtującą przestrzeń gminy. Studium przewiduje adaptacje dotychczasowego zagospodarowania oraz uzupełnienie istniejących zespołów zabudowy. Projektowana zabudowa stanowić ma uzupełnienie istniejącej oraz nawiązywać do jej charakteru. Coraz częstszym zjawiskiem zachodzącym w krajobrazie wiejskim jest stopniowe uzupełnianie zabudowy zagrodowej zabudową mieszkaniową jednorodzinną bądź wykorzystywanie zagród w charakterze zabudowy rekreacyjnej. Ma to związek z wymianą pokoleniową oraz zmianą profilu zatrudnienia mieszkańców wsi, coraz częściej utrzymujących się z pozarolniczych źródeł. Zlokalizowanie zabudowy zagrodowej wzdłuż ciągów komunikacyjnych i znaczne jej oddalenie od właściwych centrów miejscowości stwarza ponadto potrzebę sytuowania usług jako funkcji uzupełniającej.
Tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych	Funkcja towarzysząca lub uzupełniająca: - tereny zabudowy zagrodowej.
	Wskazane tereny obejmują duże gospodarstwa rolne o powierzchni przekraczającej 100 ha prowadzące działalność gospodarczą o specjalizacji w produkcji rolniczej. Zakres ich działalności obejmuje zarówno uprawę roślin, jak i hodowlę zwierząt.
	Funkcja towarzysząca lub uzupełniająca: - tereny zabudowy usługowej.

<p>Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej</p>	<p>Ośrodkiem osadniczym posiadającym w swojej strukturze największy udział zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej jest Gorzów Śląski. W pozostałych miejscowościach funkcja ta jest co najwyżej uzupełnieniem istniejącego zagospodarowania i nie dominuje.</p> <p>Nowe tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej stanowią kontynuację i naturalne rozwinięcie dotychczasowego zagospodarowania. Celem przy wyznaczaniu nowych terenów było wytworzenie zwartych kompleksów zabudowy, racjonalne wykorzystanie przestrzeni i uniknięcie nieuzasadnionego rozprzestrzeniania zabudowy na tereny niezainwestowane.</p> <p>W związku ze stopniowym wypełnianiem się obszarów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową ujętych w dotychczasowych opracowaniach konieczne stało się wyznaczenie nowego kierunku rozwoju na najbliższe lata oraz maksymalnego jej zasięgu. Określone w studium granice terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej zaspokoją w pełni potrzeby lokalnej społeczności.</p> <p>Tereny zagospodarowane wymagają uzupełnienia struktury poprzez wypełnianie luk w zabudowie oraz uporządkowanie.</p> <p>Projektowane skupiska zabudowy mieszkaniowej ze względu na swoją wielkość oraz potrzeby lokalnych społeczności muszą być wzbogacone o dodatkowe funkcje tj. usługi, zieleń urządzonej czy rekreację. Dla wyznaczonych terenów koniecznym jest wyznaczenie sieci komunikacyjnej zapewniającej dostęp do nowej zabudowy oraz właściwe powiązanie z istniejącym zewnętrznym układem drogowym.</p>
<p>Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej</p>	<p>Wyznaczone tereny obejmują istniejącą zabudowę mieszkaniową wielorodzinną w Gorzowie Śląskim, Uszycach, Zdziechowicach, Krzyżanowicach, Pawłowicach, Budzowie, Kozłowicach oraz Jamach. Dla budynków zlokalizowanych w wymienionych terenach studium zakłada jedynie modernizację i przebudowę istniejącej zabudowy wprowadzając zakaz lokalizacji nowych budynków mieszkalnych wielorodzinnych. Przy zagospodarowaniu wskazanych terenów musi być brane pod uwagę wyposażenie ich w zieleń towarzyszącą oraz urządzenia rekreacyjne.</p>
<p>Tereny zabudowy usługowej</p>	<p>Wyznaczone w studium tereny obejmują zarówno usługi komercyjne, jak i oświatę, usługi kultu religijnego, administrację, kulturę. Najlepiej wyposażony w funkcję usługową oraz charakteryzujący się największą jej różnorodnością jest Gorzów Śląski. Stanowi główny ośrodek obsługi ludności zamieszkującej nie tylko miasto, ale i całą gminę.</p> <p>W pozostałych miejscowościach dominują usługi handlu. Ponadto w kilku wsiach obecne są placówki oświatowe, remizy strażackie oraz obiekty kultu religijnego. Zjawiskiem występującym w gminie</p>

	<p>jest lokalizacja usług obsługi turystyki w dawnych budynkach dworskich.</p> <p>Funkcja usługowa zlokalizowana jest przy głównych ciągach komunikacyjnych obsługujących daną wieś bądź na ich skrzyżowaniu, w miejscu łatwo dostępnych dla mieszkańców. Nowe tereny zabudowy usługowej, stanowią uzupełnienie istniejącej tkanki i wzbogacenie obecnego zagospodarowania.</p>
Tereny rekreacji indywidualnej	<p>Atrakcyjność krajobrazowa gminy, zwłaszcza zaś jej wschodniej części ukształtowanej przez Prosnę, sprzyja lokalizacji i rozwojowi funkcji rekreacyjnej. Największa koncentracja rekreacji indywidualnej ma miejsce we wsi Zdziechowice, w bezpośrednim sąsiedztwie Proсны i projektowanego zbiornika Kik. Ponadto tereny rekreacji indywidualnej wyznaczony został we wsi Pawłowice. Wyznaczenie nowych terenów rekreacji indywidualnej pociąga za sobą wyposażenie ich w odpowiednią infrastrukturę techniczną i wiąże się z koniecznością rozwiązania problemów komunikacyjnych.</p> <p>Oprócz rekreacji indywidualnej wyznaczone tereny obejmują także tereny ogródków działkowych. Znajdują się one w Gorzowie Śląskim oraz we wsiach: Uszyce, Kozłowice.</p>
Tereny usług sportu	<p>Funkcja towarzysząca lub uzupełniająca:</p> <p>- tereny zabudowy usługowej.</p> <p>Wyznaczone tereny obejmują boiska sportowe zlokalizowane w Gorzowie Śląskim oraz większych wsiach na obszarze gminy. Najbardziej rozbudowany stadion znajduje się w Gorzowie Śląskim, w pozostałych miejscowościach znajdują się jedynie trawiaste boiska do piłki nożnej bez rozwiniętej infrastruktury towarzyszącej. Wszystkie zaś oprócz funkcji sportowych, służą także organizacji imprez plenerowych i festynów.</p>
Tereny zabudowy produkcyjno-usługowej	<p>Wyznaczone tereny stanowią rozwinięcie istniejącego zagospodarowania oraz zawierają rezerwę dla prowadzonej działalności. Służą lokalizacji głównie niedużych zakładów produkcyjnych, budynków usługowych, składów materiałów budowlanych czy opału. Dla wskazanych terenów studium zakłada zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.</p>

<p>Tereny zabudowy produkcyjnej</p>	<p>Wyznaczone w studium tereny stanowią rozwinięcie istniejącej bazy produkcyjnej gminy. W związku z niedoborem takich terenów oraz ich znaczeniem dla gminy studium przewiduje rozszerzenie terenów produkcyjnych we wsi Kozłowice oraz lokalizację kompleksu zabudowy produkcyjnej w północnej części Gorzowa Śląskiego. Dogodne położenie w sąsiedztwie istniejących zakładów, wyposażenie w infrastrukturę techniczną oraz obsługa komunikacyjna przesądzą o racjonalności takiego przeznaczenia. Projektowane zagospodarowanie ze względu na możliwą uciążliwość oraz gabaryty zabudowy usytuowano w oddaleniu od osadnictwa mieszkaniowego. Poza zabudową produkcyjną funkcja terenu może być wzbogacona o funkcje niezbędne do funkcjonowania działających tam podmiotów.</p>
<p>Tereny leśne</p>	<p>Lasy występujące na terenie gminy pełnią ważną funkcję w kształtowaniu środowiska naturalnego, krajobrazu oraz mają znaczny wpływ na atrakcyjność turystyczną gminy. Podstawą działania na terenach leśnych powinna być ochrona bioróżnorodności kompleksów leśnych. Studium zakłada utrzymanie kompleksów leśnych jako ważnego elementu ekosystemu gminy i stanowi jeden z głównych celów polityki przestrzennej.</p>
<p>Tereny przeznaczone do zalesienia</p>	<p>Studium przewiduje przeznaczenie do zalesienia gruntów rolnych o niskich klasach bonitacyjnych, na których zanika produkcja rolnicza oraz nieużytków. Wyznaczone tereny przeznaczone do zalesienia mają za zadanie scalenie mniejszych skupisk roślinności leśnej w celu tworzenia zwartych kompleksów leśnych.</p>
<p>Tereny zieleni urządzonej</p>	<p>Tereny zieleni urządzonej zlokalizowane w obrębie istniejących i projektowanych skwerów oraz parków dworskich. Charakter terenów powoduje konieczność zwrócenia szczególnej uwagi w czasie ich urządzania. Zagospodarowanie powinno się wiązać z wyposażaniem w obiekty małej architektury jako integralnych elementów. W procesie przekształceń należy zachować istniejący drzewostan oraz wyeksponować wartości kulturowe terenów.</p>
<p>Tereny cmentarzy</p>	<p>Tereny obecnie przeznaczone pod cmentarze zaspokajają dotychczasowe potrzeby gminy i posiadają jeszcze rezerwę powierzchni na najbliższe lata. Studium przewiduje rozbudowę cmentarza w Gorzowie Śląskim oraz adaptację pozostałych. Nie przewiduje się lokalizacji nowych cmentarzy.</p>
<p>Tereny trwałych użytków zielonych i zadrzewień</p>	<p>Stanowią naturalne obszary ochronne dla dolin rzecznych, cieków wodnych i rowów oraz tworzą sieć lokalnych korytarzy ekologicznych. Pełnią funkcje migracyjną dla zwierząt i roślin, wzbogacają różnorodność biologiczną obszaru gminy, stanowią ostoje dla wielu gatunków zwierząt, hamują oddziaływanie wiatrów oraz wpływają na utrzymanie odpowiedniego poziomu wilgotności. W celu zapobiegnięcia fragmentacji środowiska oraz zapewnienia ciągłości przyrodniczej terenów, studium zakłada ograniczony</p>

	rozwój wzdłuż cieków wodnych oraz ograniczanie lokalizowania zabudowy.
Tereny rolne	Tereny te są wykorzystywane do produkcji rolniczej i upraw. Składają się na nie również zadrzewienia śródpolne i sady. W uzasadnionych przypadkach studium dopuszcza lokalizację zabudowy związanej w produkcją rolniczą. W przypadku gruntów o wyższych klasach bonitacyjnych należy ograniczać ich przeznaczanie na cele inne niż rolnicze. Studium zakłada zachowanie ogólnej powierzchni upraw rolnych.

Dla wszystkich terenów wyznaczonych w studium przy sporządzaniu planów miejscowych należy wziąć pod uwagę następujące wytyczne:

- nowa zabudowa stanowić ma uzupełnienie istniejącej zabudowy i nawiązanie do jej charakteru,
- gabaryty i forma architektoniczna nie mogą powodować dysharmonii otoczenia i zakłócać krajobrazu,
- adaptacja istniejącego zagospodarowania do nowych warunków, z uwzględnieniem modernizacji, rozbudowy i przebudowy budynków oraz jednoczesnym porządkowaniem istniejącej zabudowy i jej uzupełnianiem,
- konieczne jest maksymalne zachowanie istniejącego drzewostanu,
- w przypadku obiektów usługowych konieczne jest dostosowanie ich dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

1.3 Strategie i plany nadrzędne

Program rewitalizacji realizowany na poziomie gminy wpisuje się w szereg założeń krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych:

<p>Strategia Rozwoju Kraju 2020</p>	<p>Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka</p> <p>Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego</p> <p>II. 4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej</p> <p>II. 4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego</p> <p>Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna.</p> <p>Cel III.1. Integracja społeczna. III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych</p> <p>Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych</p> <p>III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich.</p> <p>Wspieranie rozwoju ośrodków o znaczeniu lokalnym w zakresie działań rewitalizacyjnych, rozbudowy infrastruktury, zwłaszcza komunikacyjnej, a także poprawy usług użyteczności publicznej i innych funkcji niezbędnych dla inicjowania procesów rozwojowych na poziomie lokalnym.</p>
<p>Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”</p>	<p>Cel 1. Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki.</p> <p>Cel 2. Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy.</p> <p>Cel 3. Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców.</p> <p>Cel 4. Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki.</p>
<p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020</p>	<p>Cel 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p>
<p>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020</p>	<p>Cel 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.</p>

Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020 roku	<p>Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska.</p> <p>Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię.</p> <p>Cel 3. Poprawa stanu środowiska.</p>
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010- 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie	<p>Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów (konkurencyjność).</p> <p>Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (spójność).</p> <p>Cel 3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie (sprawność).</p>
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	<p>Cel 2: Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialnej, równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich.</p> <p>Cel 4: Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.</p>
Narodowy Plan Rewitalizacji	<p>Cel główny: poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.</p>
Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku	<p>CEL STRATEGICZNY 1. Konkurencyjny i stabilny rynek pracy</p> <p>CEL OPERACYJNY 1.3. Wspieranie zatrudnienia i samozatrudnienia</p> <p>CEL OPERACYJNY 1.4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu</p> <p>CEL OPERACYJNY 1.5. Rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych</p> <p>CEL STRATEGICZNY 2. Aktywna społeczność regionalna</p> <p>CEL OPERACYJNY 2.1. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego</p> <p>CEL OPERACYJNY 2.2. Wzbogacanie wielokulturowego dziedzictwa i tożsamości regionalnej</p> <p>CEL STRATEGICZNY 5. Nowoczesne usługi oraz atrakcyjna oferta turystyczno-kulturalna</p> <p>CEL OPERACYJNY 5.1. Poprawa jakości i dostępności do usług zdrowotnych, opiekuńczych i edukacyjnych</p> <p>CEL OPERACYJNY 5.3. Rozwój usług turystyki, kultury i sportu oraz ich infrastruktury</p> <p>CEL STRATEGICZNY 7. Wysoka jakość środowiska</p> <p>CEL OPERACYJNY 7.1. Poprawa stanu środowiska poprzez rozwój infrastruktury technicznej</p> <p>CEL OPERACYJNY 7.2. Wspieranie niskoemisyjnej gospodarki</p>

	<p>CEL OPERACYJNY 7.3. Kształtowanie systemu przyrodniczego, ochrona krajobrazu i bioróżnorodności</p> <p>CEL OPERACYJNY 7.5. Przeciwdziałanie i usuwanie skutków zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych</p> <p>CEL STRATEGICZNY 9. Ośrodki miejskie biegunami wzrostu</p> <p>CEL OPERACYJNY 9.1. Wspieranie potencjału gospodarczego i społecznego miast</p> <p>CEL OPERACYJNY 9.2. Poprawa ładu przestrzennego i rewitalizacja na obszarach miejskich</p> <p>CEL STRATEGICZNY 10. Wielofunkcyjne obszary wiejskie, w tym:</p> <p>CEL OPERACYJNY 10.1. Wspieranie pozarolniczej aktywności gospodarczej i inicjatyw lokalnych</p> <p>CEL OPERACYJNY 10.4. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią</p>
--	---

1.4 Kluczowe kierunki rozwoju gminy

Mając na uwadze przeprowadzoną analizę zjawisk kryzysowych w gminie Gorzów Śląski za najistotniejsze dla rozwoju gminy, w perspektywie strategicznej należy uznać następujące wyzwania:

- **Eliminowanie/zmniejszanie zagrożeń dla środowiska i ludzi** poprzez ograniczanie niskiej emisji, rozbudowę sieci kanalizacji, zwiększanie dostępu do sieci gazowej, działania przeciwdziałające negatywnym skutkom zmian klimatycznych, np. zwiększanie retencji wód, stosowanie kodeksu dobrej praktyki rolnej, przeciwdziałanie erozji wodnej i wietrznej.
- **Wykorzystanie potencjału gminy, w tym obszarów wiejskich do rozwoju gospodarczego**, w szczególności opartego na zasobach i walorach przyrodniczo-przestrzennych (rolnictwo, przetwórstwo rolno-spożywcze, produkty lokalne, OZE, tereny inwestycyjne, turystyka i rekreacja).
- **Powstrzymanie depopulacji** – przede wszystkim ograniczenie emigracji i zwiększenie przyrostu naturalnego.
- **Wspieranie aktywności społecznej i zawodowej**, w tym poprzez zaspokojenie rosnących potrzeb starzejącego się społeczeństwa, wyprowadzanie z trudnej sytuacji osób korzystających z pomocy społecznej, podnoszenie kwalifikacji i doświadczenia zawodowego osób bezrobotnych (w szczególności trwale bezrobotnych), umiejętne pobudzanie przedsiębiorczości, rozwój kreatywnego kapitału ludzkiego, działania kulturalne oraz poprzez poprawę jakości i dostępności wybranych usług publicznych, w tym komunikacji publicznej, usług społecznych, poprzez rozbudowę lub modernizację infrastruktury społecznej, poprawę bezpieczeństwa publicznego.

2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.

Celem diagnozy jest w szczególności określenie:

- **Stanu kryzysowego,**
- **Obszaru zdegradowanego,**
- **Proponowanego obszaru rewitalizacji.**

Obszar gminy znajdujący się w **stanie kryzysowym** z powodu koncentracji negatywnych **zjawisk społecznych**, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako **obszar zdegradowany** w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) **gospodarczych** – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) **środowiskowych** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) **przestrzenno-funkcjonalnych** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) **technicznych** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz нефункционowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Metodologia oceny stanu kryzysowego w niniejszym opracowaniu oparta została o twarde dane statystyczne, dane pozyskane z badań ilościowych oraz dane o charakterze jakościowym.

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych polega na szerokim przeanalizowaniu sytuacji społeczno-gospodarczej w oparciu o możliwe i dostępne dane źródłowe (GUS, gmina, badania ankietowe, etc.).

Istotnym elementem diagnozy jest obiektywne stwierdzenie czy za pomocą dostępnych danych można uznać, czy dane zjawisko ma charakter zjawiska problemowego (stanu kryzysowego). Temu właśnie służyła analiza porównawcza, tj. odniesienie skali zjawisk do występujących na innych poziomach statystycznych (zobiektywizowanie czy coś jest realnie problemem). Takie podejście rzutuje na całą logikę dokumentu. Program rewitalizacji ma bowiem pomóc rozwiązywać **KLUCZOWE PROBLEMY**, w sposób **NAJEFEKTYWNIJSZY**. To jakie działania rewitalizacyjne gmina zamierza prowadzić zależy od rzetelności diagnozy, w tym rzetelności zdefiniowania problemów.

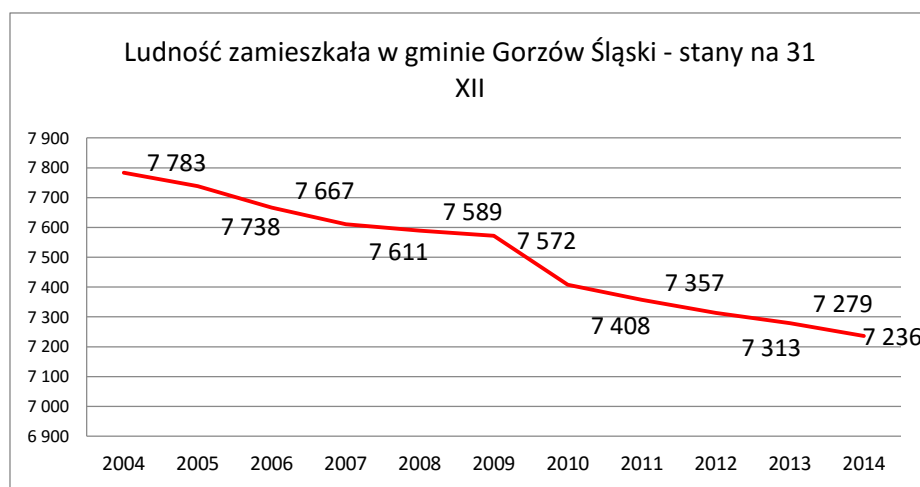
Szczegółowa diagnoza, a także badania z mieszkańcami mają za zadanie określić stany kryzysowe. W toku prac nad opracowaniem programu rewitalizacji służą temu także warsztaty z liderami lokalnymi, w trakcie których omawiane są wybrane zjawiska, zaprezentowane poprzez dostępne dane statystyczne, ilościowe, jakościowe, pod kątem tego czy stanowią istotny problemem rozwoju gminy.

2.1 Diagnoza zjawisk społecznych

Ludność gminy

Liczba ludności gminy na przestrzeni 10 analizowanych lat (2004 – 2014) wykazywała się stałą tendencją spadkową. W tym czasie liczba ludności gminy zmniejszyła się o 547 osób, co stanowiło ponad 7% liczby ludności w 2004 roku. W 2014 roku, wg danych GUS, gminę Gorzów Śląski zamieszkiwało 7236 osób.

Wykres 1. Ludność zamieszkała w gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014 (stany na 31 XII)

Źródło: GUS/BDL

Gęstość zaludnienia, według stanu na 31 XII 2014 roku, wyniosła w gminie 47 osób. Była to wartość wyraźnie niższa do średniej gęstości zaludnienia kraju (123 osoby) oraz województwa opolskiego (106) oraz niższa od gęstości zaludnienia powiatu oleskiego (67). Na przestrzeni 10 analizowanych lat odnotowano spadek gęstości zaludnienia o 4 osoby na 1 km², co związane było ze spadkiem liczby ludności zamieszkującej obszar gminy Gorzów Śląski.

Tabela 1. Ludność na 1 km² za lata 2004-2014 (stany na 31 XII)

Jednostka terytorialna	ogółem ludność na 1 km ² stan na 31 XII ogółem											
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	
POLSKA	122	122	122	122	122	122	123	123	123	123	123	
OPOLSKIE	112	111	111	110	110	110	108	108	107	107	106	
Powiat oleski	71	70	70	70	69	69	68	68	68	67	67	
Gorzów Śląski	51	50	50	49	49	49	48	48	47	47	47	

Źródło: GUS/BDL

Kolejnym istotnym trendem w sferze demograficznej gminy Gorzów Śląski był malejący udział osób wieku przedprodukcyjnym w całkowitej liczbie ludności. W 2014 roku, wg danych GUS, osoby

w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 16,3% mieszkańców gminy. Była to wartość charakterystyczna dla powiatu oleskiego i województwa opolskiego, które to traktowane są jako obszary dotknięte kryzysem demograficznym. Dane te były wyraźnie niższe od notowanych w skali kraju (18%). Niepokojąca jest dynamika tego zjawiska. W 2004 roku osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły bowiem 21,8% mieszkańców gminy i była to wartość wyższa od notowanej w skali kraju.

Tabela 2. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w całkowitej liczbie ludność w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	udział osób w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	21,2	20,6	20,1	19,6	19,3	18,9	18,8	18,5	18,3	18,2	18,0
OPOLSKIE	20,3	19,6	18,9	18,3	17,7	17,2	17,1	16,8	16,6	16,3	16,2
Powiat oleski	21,1	20,3	19,5	18,8	18,3	17,6	17,4	17,1	16,7	16,6	16,4
Gorzów Śląski	21,8	20,9	19,9	19,3	18,5	17,9	17,8	17,6	17,2	16,9	16,3

Źródło: GUS/BDL

Na przestrzeni 10 analizowanych lat, wg danych GUS, w gminie Gorzów Śląski odnotowano przyrost odsetka ludności w wieku produkcyjnym do ogółu ludności. Należy jednak zauważyć, że przyrost ten odnotowano w latach 2004 – 2009. W okresie od 2010 roku do 2014 udział ten utrzymywał się na niezmiennym poziomie. W 2014 roku ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 65,1% mieszkańców gminy. Była to wartość najwyższa spośród analizowanych jednostek terytorialnych.

Tabela 3. Udział ludności w wieku produkcyjnym do ogółu ludności w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	udział osób w wieku produkcyjnym do ogółu ludności										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	63,5	64,0	64,2	64,4	64,5	64,5	64,4	64,2	63,9	63,4	63,0
OPOLSKIE	64,1	64,7	65,0	65,4	65,6	65,7	65,6	65,4	65,1	64,7	64,3
Powiat oleski	62,7	63,5	64,0	64,5	64,8	65,2	65,3	65,1	65,0	64,7	64,4
Gorzów Śląski	61,9	62,8	63,6	64,1	64,5	65,2	65,2	65,2	65,3	65,1	65,1

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku ludność w wieku poprodukcyjnym stanowiła wg danych GUS w gminie Gorzów Śląski 18,6% mieszkańców gminy. Na przestrzeni analizowanych lat odnotowano wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym, podobnie jak w przestrzeni kraju, województwa i powiatu oleskiego.

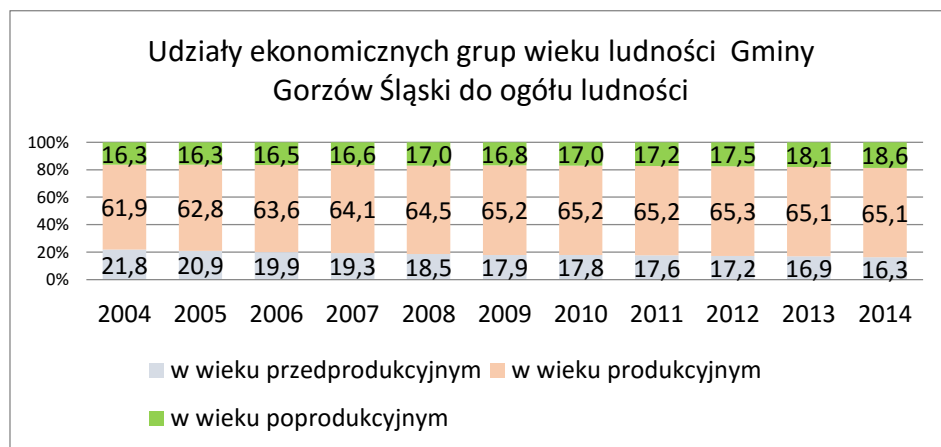
Tabela 4. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	udział osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	15,3	15,4	15,7	16,0	16,2	16,5	16,8	17,3	17,8	18,4	19,0
OPOLSKIE	15,6	15,7	16,1	16,4	16,7	17,0	17,3	17,8	18,3	18,9	19,6
Powiat oleski	16,1	16,2	16,5	16,6	16,9	17,1	17,4	17,8	18,3	18,7	19,3
Gorzów Śląski	16,3	16,3	16,5	16,6	17,0	16,8	17,0	17,2	17,5	18,1	18,6

Źródło: GUS/BDL

Zachodzący w gminie Gorzów Śląski proces starzenia się społeczeństwa ilustruje poniższy wykres. Widać na nim wyraźnie, że zwiększający się udział ludności w wieku poprodukcyjnym koreluje z malejącym odsetkiem osób w wieku przedprodukcyjnym. Stabilną sytuację notuje odsetek osób w wieku produkcyjnym, należy jednak podkreślić, że w przypadku braku odwrócenia negatywnych zjawisk demograficznych wpływających na zmniejszającą się liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym – powiększanie się odsetka osób w wieku poprodukcyjnym zachodzić będzie kosztem zmniejszającej się liczby osób w wieku produkcyjnym.

Wykres 2. Udziały ekonomicznych grup wieku ludności gminy Gorzów Śląski w latach 2004-2014

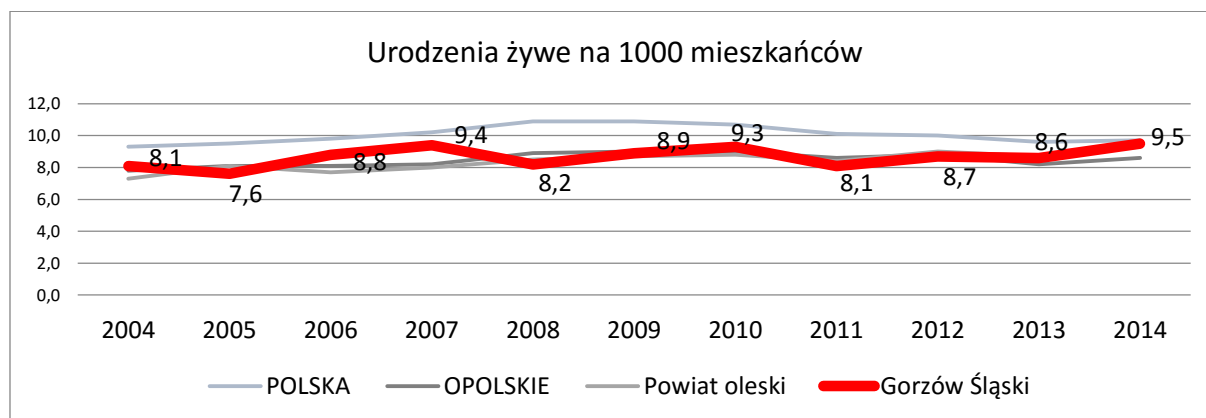

Źródło: GUS/BDL

Ruch naturalny

W 2104 roku, wg danych GUS, na 1000 mieszkańców gminy Gorzów Śląski odnotowano 9,5 urodzeń żywych. Na przestrzeni 10 analizowanych lat była to wartość najwyższa. Wskaźniki urodzeń na przestrzeni tych lat pokrywały się z wartościami notowanymi dla powiatu oleskiego i województwa opolskiego i był niższe od wartości notowanych w skali kraju.

Wykres 3. Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców za lata 2004-2014

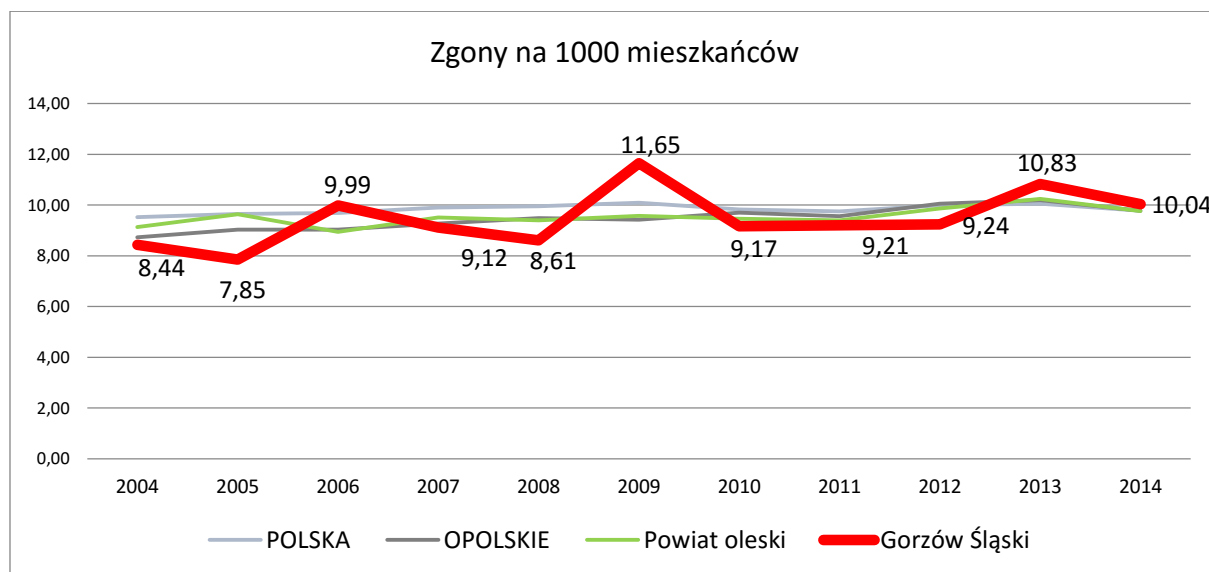

Źródło: GUS/BDL

Wskaźnik liczby zgonów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w gminie Gorzów Śląski na przestrzeni 10 lat charakteryzował się znaczną zmiennością. Najwyższą liczbę zgonów na 1000

mieszkańców odnotowano w 2009 roku. Było to 11,65 zgonów. Zauważalny był nieznaczny trend wzrostowy tego wskaźnika w gminie Gorzów Śląski, podobnie jak w kraju, województwie i powiecie oleskim, co można skorelować z rosnącym odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym.

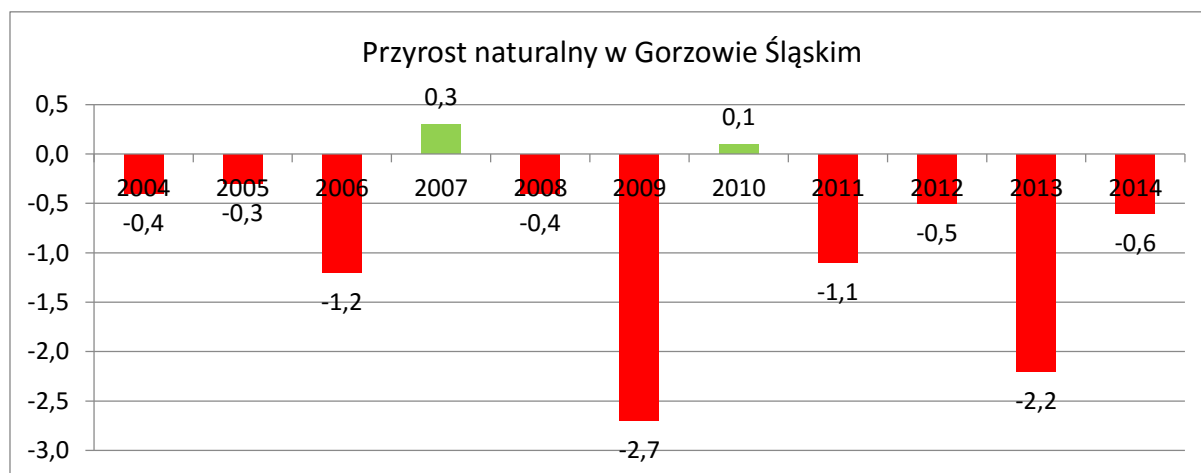
Wykres 4. Zgony na 1000 mieszkańców za lata 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Niskie wskaźniki urodzeń oraz rosnąca liczba zgonów, skutkowało utrzymującym się praktycznie przez cały analizowany okres 10 lat ujemnym przyrostem naturalnym w gminie Gorzów Śląski. Tylko w 2007 i 2010 roku nie odnotowano ujemnej wartości tego wskaźnika.

Wykres 5. Przyrost naturalny w gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014

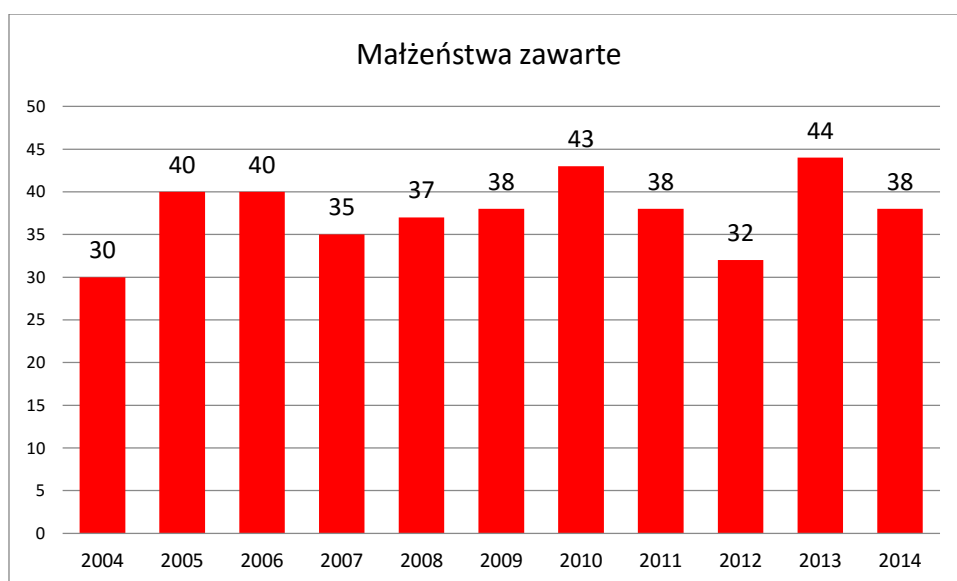

Źródło: GUS/BDL

Małżeństwa

Liczba zawartych małżeństw w gminie Gorzów Śląski na przestrzeni lat 2004 – 2014 charakteryzowała się zmiennością. Najmniejszą liczbę małżeństw odnotowano w 2004 roku (30 małżeństw), najwyższą w 2013 roku (44 małżeństw).

Wykres 6. Liczba zawartych małżeństw w gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014

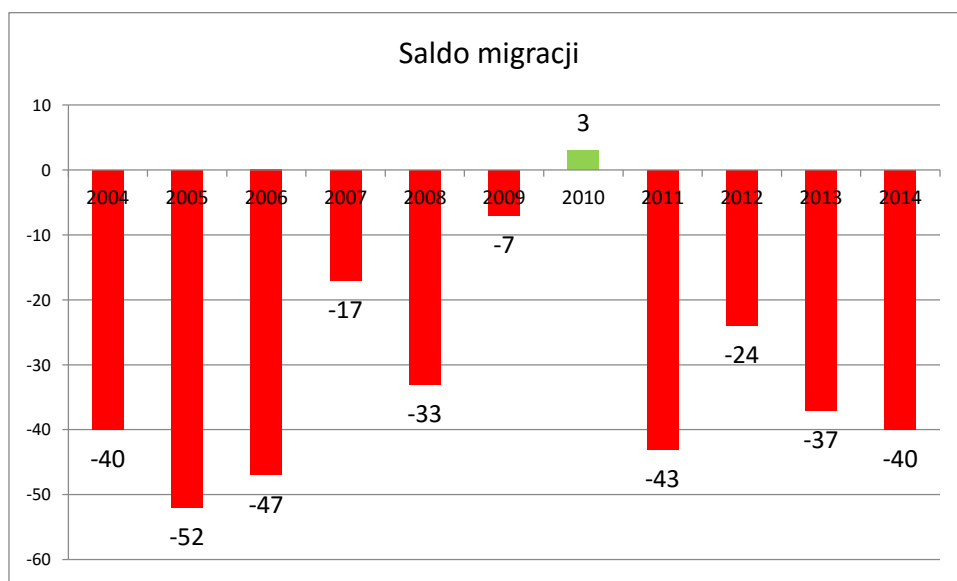

Źródło: GUS/BDL

Migracje

Czynnikiem demograficznym, wpływającym na liczbę ludności gminy Gorzów Śląski były migracje. Na przestrzeni lat 2004 – 2014 w gminie Gorzów Śląski notowano ujemne saldo migracji (poza rokiem 2010), co oznacza, że więcej osób wyjeżdżało na stałe z gminy, niż się w niej osiedlało. Niepokojąca może być skala migracji. To właśnie migracje w największym stopniu wpływały na znaczny spadek liczby ludności gminy. Pierwszą kulminację „wyjazdów” z gminy odnotowano w latach 2004 – 2006. Kolejną kulminację zaobserwowano w latach 2011 – 2014.

Wykres 7. Saldo migracji w gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Poniższa tabela sald migracji na 1000 mieszkańców obrazuje skalę migracji w gminie Gorzów Śląski w latach 2004 – 2014. Porównując dane notowane dla gminy Gorzów Śląski do danych dla powiatu, województwa i kraju – widać, że problem migracji dotyczył w szczególności całego obszaru powiatu oleskiego, w znacznym stopniu województwa opolskiego i w mniejszym stopniu kraju.

Tabela 5. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	saldo migracji na 1000 osób										
	ogółem										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	-0,2	-0,3	-0,9	-0,5	-0,4	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,5	-0,4
OPOLSKIE	-3,2	-3,0	-4,6	-3,9	-3,2	-1,7	-1,8	-2,2	-2,1	-3,3	-2,3
Powiat oleski	-3,8	-5,2	-6,2	-4,4	-3,3	-2,6	-2,2	-2,9	-3,0	-3,9	-2,8
Gorzów Śląski	-5,2	-6,7	-6,1	-2,2	-4,3	-0,9	0,4	-5,8	-3,3	-5,1	-5,5

Źródło: GUS/BDL

Saldo migracji w gminie Gorzów Śląski wypada szczególnie negatywnie w odniesieniu do migracji zagranicznych, które odpowiadały za znaczny w skali gminy odpływ ludności. Wartości tego wskaźnika były wyraźnie niższe od porównywanych jednostek terytorialnych. Na przestrzeni badanych 10 lat największy odpływ mieszkańców za granicę obserwowany był w przedziale czasowym 2004 – 2006, kiedy to saldo migracji zagranicznych na 1000 mieszkańców przekraczało -6,0. W całym badanym okresie saldo to w gminie Gorzów Śląski notowało wartości ujemne.

Tabela 6. Saldo migracji zagranicznych na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	saldo migracji zagranicznych na 1000 osób										
	ogółem										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	-0,25	-0,34	-0,95	-0,54	-0,39	0,00	-0,05	-0,11	-0,17	-0,52	-0,41
OPOLSKIE	-2,82	-2,43	-3,79	-3,19	-2,80	-1,07	-1,10	-1,57	-1,71	-2,42	-1,56
Powiat oleski	-2,92	-3,80	-4,92	-3,87	-2,90	-1,07	-1,04	-1,42	-2,03	-2,27	-1,68
Gorzów Śląski	-6,19	-6,06	-6,11	-3,53	-3,95	-1,19	-1,89	-2,57	-2,45	-2,88	-3,03

Źródło: GUS/BDL

Struktura ludności ze względu na płeć

Liczba ludności płci męskiej w latach 2004-2014 w gminie Gorzów Śląski był nieznacznie niższa od kobiet. Odsetek kobiet w ludności gminy Gorzów Śląski w 2014 roku wynosił 50,6%. W ciągu 10 lat, od roku 2004 nastąpił spadek tego odsetka z wartości 51,2%. Tym samym w 2014 roku struktura ludności ze względu na płeć w gminie Gorzów Śląski była bardziej zbilansowana w porównaniu do kraju i województwa (51,6% kobiet), a także powiatu oleskiego (51,2%).

Tabela 7. Udział kobiet w liczbie ludności ogółem w latach 2004-2014

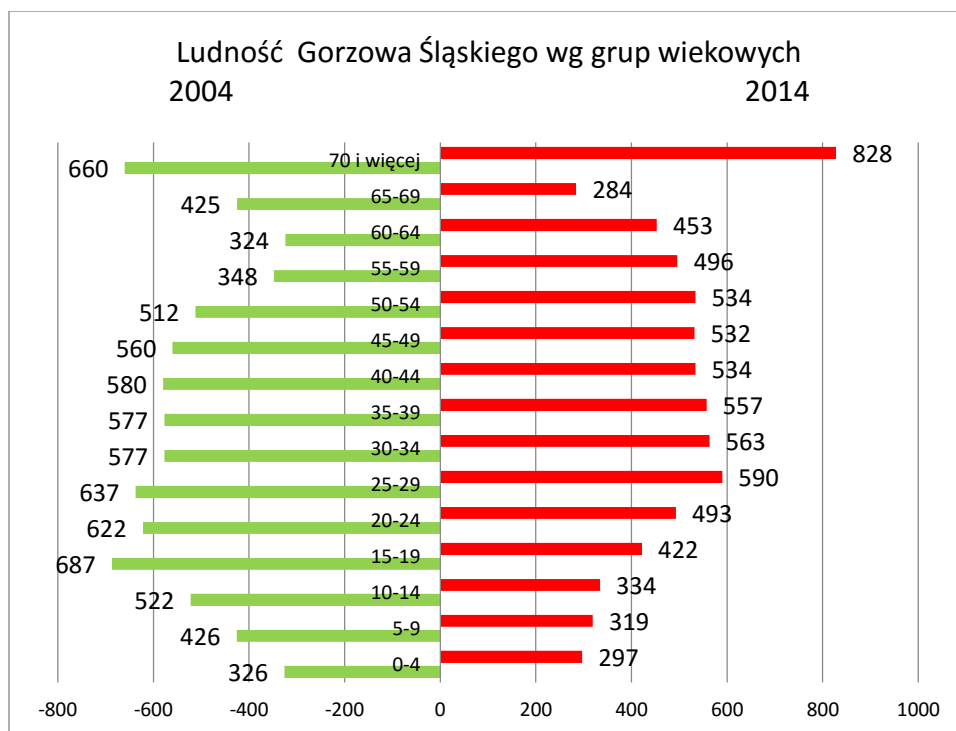
Jednostka terytorialna	odsetek kobiet w ogólnej liczbie ludności faktyczne miejsce zamieszkania stan na 31 XII kobiety										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	51,6	51,6	51,7	51,7	51,7	51,7	51,6	51,6	51,6	51,6	51,6
OPOLSKIE	51,5	51,6	51,6	51,7	51,7	51,7	51,7	51,7	51,6	51,6	51,6
Powiat oleski	51,2	51,2	51,2	51,2	51,2	51,0	51,3	51,3	51,2	51,2	51,2
Gorzów Śląski	51,2	51,1	51,0	51,1	50,8	50,7	50,8	50,8	50,6	50,7	50,6

Źródło: GUS/BDL

Struktura ludności ze względu na wiek

Analizując strukturę ludności Gminy Gorzów Śląski w 2014 roku według grup wiekowych można zauważyć, że w 2014 roku wyraźne maksimum znajdowało się w przedziałach wiekowych od 25 do 39 roku życia. W celu zobrazowania zmian zachodzących w strukturze ludności zestawiono do porównania strukturę ludności notowaną w 2004 roku oraz 2014 roku. Dane z poniższych wykresów pokazują wyraźnie zmniejszający się udział ludności w grupach wiekowych od 0 do 24 roku życia. Ciekawe jest również to, że spadek liczby ludności w tych kategoriach wiekowych, a w szczególności najmłodszych odbywa się pomimo, że najliczniejszą grupą wiekową są ludzie w wieku 25-39 lat. Oznacza to, że mieszkańcy w tym wieku celowo nie decydują się na powiększenie rodziny lub dominuje schemat rodziny 2+1.

Wykres 8. Ludność gminy Gorzów Śląski według grup wiekowych – lata 2004 i 2014

Źródło: GUS/BDL

Pomoc społeczna

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzowie Śląskim realizując ustawę o pomocy społecznej, wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Podejmuje działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Przydzielany rodzaj, forma i rozmiar świadczenia są odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy, a potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy są uwzględniane na miarę celów i możliwości finansowych Ośrodka.

Pomoc społeczna udzielona w gminie Gorzów Śląski w latach 2011 – 2014 charakteryzowała się względną stabilnością. Zauważalny był wzrost udzielanych świadczeń pieniężnych i spadek świadczeń niepieniężnych.

Tabela 8. Pomoc społeczna udzielona w gminie Gorzów Śląski w latach 2011-2015

Gmina Gorzów Śląski	pomoc społeczna udzielona				
	2011	2012	2013	2014	I poł. 2015
osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie					
liczba osób	318	296	297	301	228
w tym długotrwale korzystające	26	23	23	27	20
liczba rodzin	196	184	180	186	151
liczba osób w rodzinach	615	533	530	550	436
osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia pieniężne					
liczba osób	134	144	148	164	109
liczba rodzin	130	141	140	154	105
osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia niepieniężne					
liczba osób	190	158	153	141	120
liczba rodzin	106	83	82	80	74

Źródło: M-GOPS w Gorzowie Śląskim

Najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej w gminie Gorzów Śląski w latach 2011 – 2015 było bezrobocie. Wg danych z pierwszej połowy 2015 roku taką pomoc otrzymały 82 rodziny. Kolejne znaczące powody udzielania pomocy społecznej w gminie Gorzów Śląski stanowiły: ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela 9. Powody udzielenia pomocy społecznej (liczba rodzin) w gminie Gorzów Śląski w latach 2011-2015

Gmina Gorzów Śląski	powody udzielenia pomocy społecznej (liczba rodzin)				
	2011	2012	2013	2014	I pół. 2015
ubóstwo	54	45	34	33	33
bezrobocie	89	93	104	97	82
niepełnosprawność	20	15	31	30	30
długotrwała lub ciężka choroba	48	46	43	39	27
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	28	26	27	26	20
alkoholizm	10	10	10	10	8
narkomania	0	0	0	0	0

potrzeba ochrony macierzyństwa	7	6	7	8	7
bezdomność	1	1	2	2	2
trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	1	0	0	0
zdarzenia losowe	0	0	0	2	1
pozostałe *	0	0	0	0	0

* klęski żywiołowe i ekologiczne, sieroctwo, przemoc w rodzinie, ochrona ofiar handlu ludźmi

Źródło: M-GOPS w Gorzowie Śląskim

W 2014 roku, wg danych GUS, w pomocy społecznej korzystało 186 gospodarstw domowych w gminie Gorzów Śląski. W porównaniu z rokiem 2009, kiedy z pomocy społecznej korzystało 240 gospodarstw domowych, odnotowano istotny spadek.

Tabela 10. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej w latach 2009 –2014

Jednostka terytorialna	gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej ogółem					
	2009 gosp.	2010 gosp.	2011 gosp.	2012 gosp.	2013 gosp.	2014 gosp.
POLSKA	1 216 821	1 203 497	1 147 913	1 165 811	1 211 290	1 145 794
OPOLSKIE	26 410	25 929	25 200	25 510	26 971	26 209
Powiat oleski	1 367	1 353	1 338	1 364	1 387	1 351
Gorzów Śląski	240	224	199	187	181	186

Źródło: GUS/BDL

Od 2009 roku w gminie Gorzów Śląski odnotowano spadek odsetka ludności korzystającej z pomocy społecznej. W 2009 roku aż 9,8% ludności gminy korzystało z pomocy społecznej. W 2014 była to już wartość 7,5%, zbliżona do średniej krajowej wynoszącej 7,7%. Była to jednak wartość wyższa od danych notowanych dla powiatu oleskiego (5,3%) oraz województwa opolskiego (6,1%).

Tabela 11. Udział ludności korzystającej z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w latach 2009-2013

Jednostka terytorialna	odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ogółu ludności ogółem					
	2009 %	2010 %	2011 %	2012 %	2013 %	2014 %
POLSKA	9,1	8,7	8,1	8,1	8,3	7,7
OPOLSKIE	6,7	6,5	6,1	6,0	6,4	6,1
Powiat oleski	5,9	5,7	5,5	5,5	5,5	5,3
Gorzów Śląski	9,8	9,4	8,2	7,3	7,1	7,5

Źródło: GUS/BDL

Bezrobocie

W 2014 roku w gminie Gorzów Śląski było 268 osób bezrobotnych. Liczba bezrobotnych na przestrzeni analizowanych lat w gminie Gorzów Śląski charakteryzowała się zmiennością. W tym okresie najmniejszą liczbę bezrobotnych odnotowano w 2008 roku. Było to 175 osób. Największą liczbę

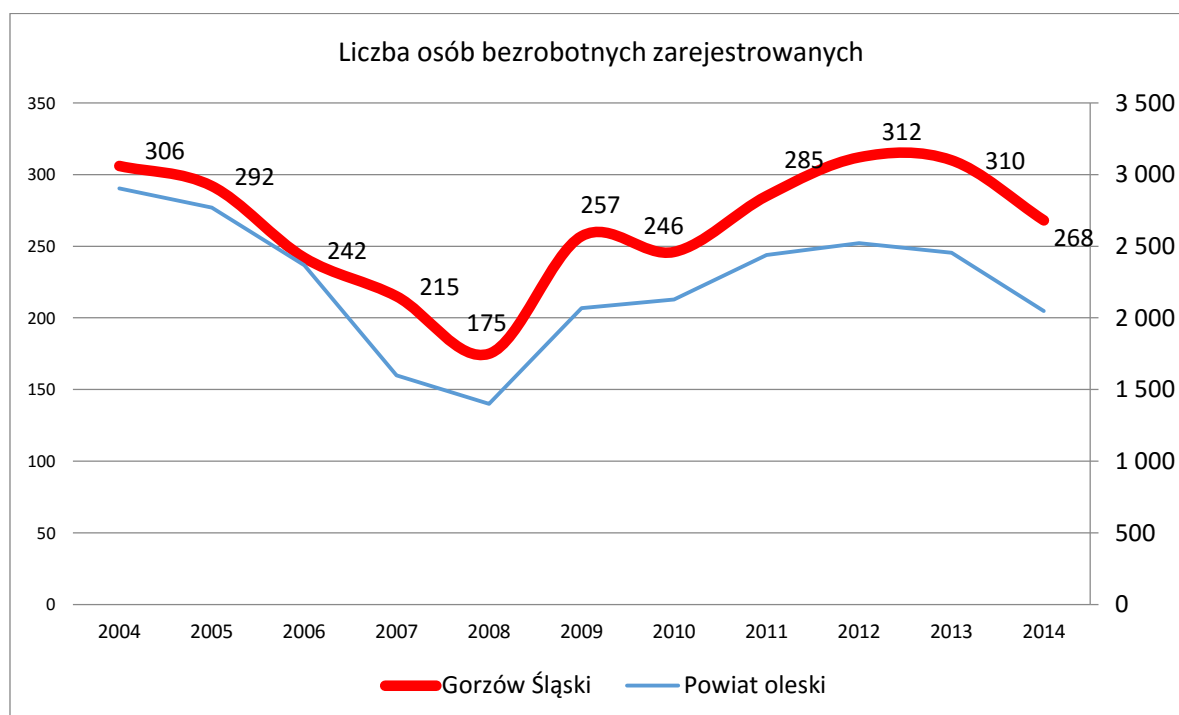
zarejestrowano w 2004 roku – 306 osób. Po 2008 roku obserwowany był do 2012 roku wzrost liczby bezrobotnych. Lata 2013 – 2014 charakteryzowały się spadkiem osób pozostających bez pracy.

Tabela 12. Liczba osób bezrobotnych w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	ogółem										
	2004 osoba	2005 osoba	2006 osoba	2007 osoba	2008 osoba	2009 osoba	2010 osoba	2011 osoba	2012 osoba	2013 osoba	2014 osoba
Powiat oleski	2 903	2 769	2 368	1 599	1 400	2 067	2 128	2 438	2 521	2 455	2 048
Gorzów Śląski	306	292	242	215	175	257	246	285	312	310	268

Źródło: GUS/BDL

Wykres 9. Liczba osób bezrobotnych w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Bezrobotni w gminie Gorzów Śląski w 2014 roku stanowili 5,7% osób w całkowitej liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Poziom bezrobocia w gminie Gorzów Śląski był wyraźnie niższy od średniej krajowej, wynoszącej w 2014 roku 7,5%. Wyższe bezrobocie notowano także w skali województwa opolskiego (6,6%). Niższym poziomem bezrobocia charakteryzował się powiat oleski (4,9%).

Tabela 13. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym										
	ogółem										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	12,4%	11,4%	9,4%	7,1%	6,0%	7,7%	7,9%	8,0%	8,7%	8,8%	7,5%
OPOLSKIE	11,1%	10,2%	8,9%	6,4%	5,3%	7,0%	7,3%	7,2%	7,9%	7,9%	6,6%
Powiat oleski	6,7%	6,4%	5,4%	3,7%	3,2%	4,7%	4,9%	5,7%	5,9%	5,8%	4,9%
Gorzów Śląski	6,4%	6,0%	5,0%	4,4%	3,6%	5,2%	5,1%	5,9%	6,5%	6,5%	5,7%

Źródło: GUS/BDL

Wśród osób bezrobotnych, na każdym analizowanym poziomie terytorialnym, większy odsetek stanowiły kobiety. W gminie Gorzów Śląski w 2014 roku kobiety stanowiły 52,6% ogółu bezrobotnych. Na przestrzeni 10 analizowanych lat najwyższy odsetek bezrobotnych kobiet notowany było w 2006 roku (60,7). Od tego czasu obserwowany był spadek tego odsetka.

Tabela 14. Odsetek bezrobotnych kobiet do bezrobotnych ogółem w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	odsetek bezrobotnych kobiet do ogółu bezrobotnych										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	52,3%	53,6%	56,5%	58,2%	56,6%	51,1%	51,9%	53,5%	51,4%	51,0%	51,5%
OPOLSKIE	54,9%	55,8%	59,0%	60,4%	58,4%	51,4%	52,9%	54,5%	52,1%	52,4%	52,6%
Powiat oleski	55,7%	56,6%	60,9%	62,1%	58,1%	52,1%	52,1%	54,3%	52,8%	53,8%	54,3%
Gorzów Śląski	55,6%	56,8%	60,7%	55,3%	59,4%	48,2%	51,6%	54,0%	53,5%	50,6%	52,6%

Źródło: GUS/BDL

Ze struktury bezrobotnych w gminie Gorzów Śląski wynika, że szczególnym problemem był wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych, wyższy odsetek w ogóle bezrobotnych kobiet, znaczny udział bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, duża liczba bezrobotnych w kategoriach wiekowych do 25 roku życia oraz powyżej 50 roku życia.

Tabela 15. Struktura bezrobocia (wybrane kategorie) - stan na 31 XII 2014 i 31 X 2015

Wyszczególnienie	stan na 31.12.2014				stan na 31.10.2015			
	Gorzów Śląski		powiat oleski		Gorzów Śląski		powiat oleski	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
bezrobotni	268	141	2 048	1 113	220	136	1 775	1 038
w tym:								
- z prawem do zasiłku	34	14	266	113	28	17	216	130
- zwolnieni z przyczyn dot. pracodawcy	21	9	186	100	14	8	106	58
- do 25 roku życia	57	33	428	251	47	29	372	232
- powyżej 50 roku życia	60	21	525	188	47	23	450	185
- długotrwale bezrobotni	146	87	1 042	628	112	72	913	571
- bez kwalifikacji zawodowych	57	29	478	262	55	38	477	278
- niepełnosprawni	10	4	96	44	11	1	89	33

poszukujący pracy	1	1	13	12	2	0	29	7
liczba ofert pracy	4		44		9		102	
współczynnik bezrobocia	5,61%		8,60%		4,65%		7,7%*	

* stan na 30.09.2015

Źródło: PUP Olesno

Jedyną instytucją szkoleniową, w Rejestrze Instytucji Szkoleniowych w województwie opolskim było Centrum Kształcenia Ustawicznego w Zespole Szkół w Gorzowie Śląskim. Mieszkańcy gminy mają możliwości korzystania z usług jednostek szkoleniowych w sąsiednich miejscowościach.

Tabela 16. Instytucje szkoleniowe w gminie Gorzów Śląski - Rejestr Instytucji Szkoleniowych w województwie opolskim – stan na 31 lipca 2015

nazwa instytucji szkoleniowej	adres	nr ewidencyjny	data wpisu
Centrum Kształcenia Ustawicznego w Zespole Szkół w Gorzowie Śląskim	ul. Byczyńska 9 46-300 Gorzów Śląski	2.16/00034/2014	04.06.2014

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu

Bezpieczeństwo publiczne

Najczęstszym powodem interwencji straży pożarnej w gminie Gorzów Śląski, na przestrzeni lat 2009 – 2015 były wypadki drogowe. Największą ich liczbę odnotowano w 2010 rok – 41. W 2014 oraz 2015 roku ich liczba była wyraźnie niższa. Do 31.10.2015 w ciągu 9 miesięcy roku odnotowano jedynie 3 wypadki. W 2014 roku było ich 8. W latach 2012 – 2015 odnotowano natomiast większą liczbę pożarów, w porównaniu do lat 2009 – 2011.

Tabela 17. Interwencje straży pożarnej w gminie Gorzów Śląski w latach 2009-2015 (do 31 X)

Interwencje OSP Gorzów Śląski - wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 (do 31.10)
pożary	12	10	10	24	14	25	18
miejscowe zagrożenia	24	12	9	7	6	24	34
wypadki drogowe	10	41	31	33	32	8	3
alarmy fałszywe	-	-	-	1	1	-	-
RAZEM	46	63	50	65	53	57	55

Źródło: OSP Gorzów Śląski

Uczestnictwo w życiu kulturalnym

Głównym animatorem kultury w gminie jest Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Gorzowie Śląskim im. Emanuela Kani. Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury jest animatorem działalności kulturalno-oświatowej oraz organizatorem imprez kulturalno-rozrywkowych. Na stałe w kalendarz imprez kulturalnych wpisały się między innymi "Dni Gorzowa Śląskiego", których organizatorem jest wspólnie z Domem Kultury, Stowarzyszenie Rozwoju Lokalnego Miasta Gorzowa. Kulminacją imprez

kulturalnych przypada na maj i czerwiec oraz okres wakacji. Wtedy odbywają się liczne festyny okolicznościowe.

Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Gorzowie Śląskim im. Emanuela Kani jest samorządową instytucją kultury, działającą w oparciu o statut nadany Uchwałą Nr XV/112/2012 Rady Miejskiej w Gorzowie Śląskim. MGOK opiera swoją działalność na trzech działach szczegółowo opisanych w statucie (upowszechniania kultury, bibliotek, popularyzacji sportu i rekreacji). Prowadzi szeroką działalność w zakresie upowszechnienia kultury i sportu poprzez:

- koncerty, festyny, biesiady,
- ognisko muzyczne (orkiestra Dęta),
- wystawy,
- plenery malarskie,
- warsztaty plastyczne,
- zespoły tańca dyskotekowego,
- Studio Piosenki,
- plastyczne,
- koła zainteresowań (muzyka, plastyka, taniec)
- wynajmujemy sale na zebrania, konferencje, bankiety, zjazdy, uroczystości rodzinne,
- spotkania literackie,
- zawody sportowe i rekreacyjne.

Najważniejsze imprezy organizowane w gminie Gorzów Śląski to:

- Powiatowy Koncert Kolęd,
- Dni Gorzowa,
- Ogólnopolski Festiwal Tańca,
- Disco i Hip Hop,
- Oktoberfest,
- Festiwal Orkiestr.³

W związku z tym, że Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury jest jednym ośrodkiem kultury działającym na obszarze gminy – na 1 taki obiekt przypada cała ludność gminy. Przy porównaniu wskaźnika liczby osób przypadającej na 1 dom kultury z danymi dla kraju – gmina Gorzów Śląski wypada korzystniej. Mniej osób na 1 ośrodek kultury notuje się natomiast w przestrzeni województwa opolskiego.

---

³ Za: <http://www.mgokgorzow.pl/>

Tabela 18. Ilość osób przypadająca 1 dom kultury w latach 2005-2014

Jednostka terytorialna	ilość osób na 1 dom kultury						
	2005 osoba	2007 osoba	2009 osoba	2011 osoba	2012 osoba	2013 osoba	2014 osoba
POLSKA	9 692	9 143	9 478	10 393	9 957	9 868	9 574
OPOLSKIE	4 964	4 714	4 444	4 760	4 834	4 586	4 508
Powiat oleski	6 228	8 463	9 599	8 263	9 410	7 295	7 283
Gorzów Śląski	7 738	7 611	7 572	7 357	7 313	7 279	7 236

Źródło: GUS/BDL

Aktywność kulturalna, przejawiająca się liczbą zespołów artystycznych przypadających na 10 tys. mieszkańców, w gminie Gorzów Śląski była wyraźnie niższa od średniej powiatowej oraz wojewódzkiej. Na 10 tys. mieszkańców gminy przypadały w 2014 roku wg danych GUS 4 zespoły artystyczne.

Tabela 19. Ilość zespołów artystycznych przypadający na 10 tys. mieszkańców w latach 2007-2014

Jednostka terytorialna	zespoły artystyczne na 10 tys. mieszkańców					
	ogółem					
	2007 szt.	2009 szt.	2011 szt.	2012 szt.	2013 szt.	2014 szt.
POLSKA	5	5	4	4	4	4
OPOLSKIE	6	6	5	6	6	6
Powiat oleski	5	4	5	5	7	7
Gorzów Śląski	4	4	3	4	5	4

Źródło: GUS/BDL

Uczestnictwo w życiu społecznym

Gmina Gorzów Śląski co roku zatwierdza i realizuje programy współpracy z organizacjami pozarządowymi. Programy są wyrazem polityki władz Miasta i Gminy wobec organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego, polityki zmierzającej do zapewnienia im jak najlepszych możliwości do działania na terenie gminy Gorzów Śląski. Programy współpracy wyznaczają kierunki i obszary realizacji wspólnych zadań i współpracy Gminy Gorzów Śląski z organizacjami pozarządowymi. Określają priorytety, które gmina Gorzów Śląski będzie zamierza realizować wspólnie z organizacjami pozarządowymi tworząc podstawę partnerskich relacji. Obszar aktywności organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego odzwierciedla potrzeby społeczności lokalnej, a utworzone programy umożliwiają rozwinięcie zakresu działań organizacji, dając im wsparcie, które jest podstawą do realizacji podejmowanych działań. Przyczyniają się to do poprawy jakości życia mieszkańców gminy Gorzów Śląski oraz do lepszego rozpoznawania i zaspokajania potrzeb społecznych w sposób skuteczny i efektywny. Ważnym elementem współpracy jest wzajemne pozyskiwanie informacji, opinii i uwag w zakresie podejmowanych przedsięwzięć. Programy współpracy z organizacjami pozarządowymi stają się kluczowym instrumentem tworzącym warunki do wzajemnego czerpania z doświadczeń lat

poprzednich, co pozwala na zwiększenie skuteczności i efektywności działań związanych z realizacją zadań publicznych.⁴

Jako zadania priorytetowe w 2016 roku określono zadania z zakresu:

Kultury i sztuki

- 1) Wspieranie społecznych lokalnych inicjatyw kulturalnych.
- 2) Przedsięwzięcia realizowane w ramach tego zadania mogą przybierać następujące formy:
  - a) organizowanie wystaw, festiwali, koncertów, warsztatów tanecznych,
  - b) wydawanie niskonakładowych, nie komercyjnych publikacji.

Kultury fizycznej i sportu

- 1) Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu wśród mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży
- 2) Przedsięwzięcia realizowane w ramach tego zadania mogą przybierać następujące formy:
  - a) organizacja zajęć, zawodów oraz imprez sportowo-rekreacyjnych,
  - b) udział w rozgrywkach, zawodach i turniejach.

Turystyki

- 1) Upowszechnianie turystyki kwalifikowanej wśród mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.
- 2) Przedsięwzięcia realizowane w ramach tego zadania mogą przybierać następujące formy:
  - a) organizowanie imprez turystyczno-krajoznawczych (górkich, pieszych, rowerowych, marszów na orientację),
  - b) organizowanie konkursów, turniejów o tematyce wiedzy krajoznawczo-turystycznej.

Ochrony i promocji zdrowia

- 1) Propagowanie wśród mieszkańców ochrony i promocji zdrowia
- 2) Przedsięwzięcia realizowane w ramach tego zadania mogą przybierać formę organizacji programów dotyczących promocji i profilaktyki zdrowia
- 3) zaspakajania potrzeb z zakresu ochrony zdrowia, pielęgnacji ludzi chorych, starych i niepełnosprawnych w domu oraz ich rehabilitacji leczniczej

Zadania na rzecz osób niepełnosprawnych

Przedsięwzięcia realizowane w ramach tego zadania mogą przybierać następujące formy

- a) organizowanie imprez turystyczno-sportowo-rekreacyjnych,
- b) rehabilitacja uzupełniająca dla dzieci niepełnosprawnych.

Wg danych KRS w gminie Gorzów Śląski funkcjonowało 19 organizacji pozarządowych oraz jedna spółdzielnia socjalna.

---

⁴ Źródło: Program Współpracy Gminy Gorzów Śląski z Organizacjami Pozarządowymi na rok 2016

Organizacja pozarządowe z obszaru gminy Gorzów Śląski:

1. STOWARZYSZENIE MIŁOŚNIKÓW ZIEMI USZYCKIEJ KRS 0000363740 — Stowarzyszenie — Uszyce,
2. STOWARZYSZENIE ROZWOJU I ODNOWY WSI KRS 0000352803 — Stowarzyszenie — Jamy,
3. STOWARZYSZENIE ROZWOJU I ODNOWY WSI KRS 0000313988 — Stowarzyszenie — Pawłowice,
4. FUNDACJA "WSZYSCY RAZEM" IM. ŚW. JANA DE LA SALLE KRS 0000289411 — Fundacja — Uszyce,
5. STOWARZYSZENIE ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA KRS 0000254825 — Stowarzyszenie — Gorzów Śląski,
6. OSP KOBYLA GÓRA-PAKOSZÓW KRS 0000098690 — Stowarzyszenie — Kobyla Góra,
7. LUDOWY MIEJSKI KLUB SPORTOWY "PIAST" KRS 0000061955 — Stowarzyszenie kultury fizycznej — Gorzów Śląski,
8. LUDOWY ZESPÓŁ SPORTOWY "CERAMIK" Podmiot wykreślony z KRS 0000055741 — Stowarzyszenie kultury fizycznej — Kozłowice,
9. LUDOWY ZESPÓŁ SPORTOWY KRS 0000053966 — Związek sportowy — Uszyce,
10. LUDOWY KLUB SPORTOWY "PROSNA" W ZDZIECHOWICACH KRS 0000037427 — Stowarzyszenie kultury fizycznej — Zdziechowice,
11. OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W BUDZOWIE KRS 0000049334 — Stowarzyszenie — Budzów,
12. OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W PAWŁOWICACH KRS 0000036720 — Stowarzyszenie — Pawłowice,
13. OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA KRS 0000042899 — Stowarzyszenie — Jamy,
14. OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W JASTRZYGOWICACH KRS 0000037007 — Stowarzyszenie — Jastrzygowice,
15. OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W GORZOWIE ŚLĄSKIM KRS 0000030023 — Stowarzyszenie — Gorzów Śląski,
16. OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W SKROŃSKU KRS 0000033848 — Stowarzyszenie — Skrońsko
17. OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W ZDZIECHOWICACH KRS 0000032616 — Stowarzyszenie — Zdziechowice,
18. OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA KRS 0000025786 — Stowarzyszenie — Kozłowice,
19. OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W USZYCACH KRS 0000021475 — Stowarzyszenie — Uszyce.

Na obszarze gminy Gorzów Śląski działała jedna spółdzielnia socjalna:

1. SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA "INTEGRACJA" KRS 0000478750 — Spółdzielnia — Uszyce.

Na przestrzeni lat 2004-2014 liczba organizacji społecznych w gminie ulegała zmianom. Największą ich liczbę odnotowano w latach 2010-2011. W tym czasie w gminie Gorzów Śląski było 21 organizacji pozarządowych. Była to wartość o 6 wyższa od wyjściowego w badaniach 2004 roku oraz o 2 wyższa od ich liczby w 2014 roku.

Wykres 10. Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Na podstawie wskaźnika liczby organizacji pozarządowych przypadających na 10 tys. mieszkańców można porównać aktywność społeczną na poszczególnych poziomach terytorialnych. W 2014 roku w gminie Gorzów Śląski na 10 tys. mieszkańców przypadało 26 organizacji pozarządowych. Zdecydowanie większą aktywność cechowały się obszary wiejskie gminy (34 organizacje). Na obszarze miasta Gorzów Śląski ten wskaźnik wynosił tylko 12. Średnia krajowa (33), wojewódzka (32) oraz powiatowa (34) były zauważalnie wyższe do wskaźnika dla gminy Gorzów Śląski. Na każdym badanym poziomie terytorialnym nastąpił przyrost liczby organizacji pozarządowych, jednak na obszarze miasta Gorzów Śląski – wskaźnik liczby organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców zwiększył się jedynie o 1.

Tabela 20. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
POLSKA	21	22	24	25	26	27	28	30	32	33
OPOLSKIE	19	21	22	24	25	27	28	29	30	32
Powiat oleski	22	24	25	27	28	30	31	32	33	34
Gorzów Śląski	19	21	24	25	25	28	29	27	27	26
Gorzów Śląski - miasto	11	15	19	19	19	19	19	16	12	12
Gorzów Śląski - obszar wiejski	24	24	26	28	28	33	33	34	36	34

Źródło: GUS/BDL

Uczestnictwo w życiu publicznym

Szczególnym przejawem aktywności obywatelskiej jest udział mieszkańców w wyborach. Mieszkańcy gminy. Z reguły największą aktywność wybiorczą mieszkańcy wykazują w stosunku do wyborów lokalnych. W 2014 roku w wyborach samorządowych w gminie Gorzów Śląski uczestniczyło 37,5% mieszkańców uprawnionych do głosowania. Na tle województwa opolskiego był to wynik powyżej średniej (34,92%). Był to również wynik wyższy niż w skali powiatu oleskiego (35,07), ale niższy

od średniej krajowej (39,28). W skali kraju zauważono znaczny spadek aktywności wyborczej w wyborach samorządowych w odniesieniu do trzech ostatnich wyborów. W gminie Gorzów Śląski trend był odmienny. W każdych kolejnych wyborach obserwowano nieznaczny wzrost frekwencji wyborczej.

Tabela 21. Frekwencja wyborcza do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego w latach 2006, 2010 i 2014

Jednostka terytorialna	I tura			II tura		
	frekwencja wyborcza			frekwencja wyborcza		
	2006	2010	2014	2006	2010	2014
	%	%	%	%	%	%
POLSKA	45,99	47,32	39,28	39,56	35,31	32,33
OPOLSKIE	39,38	40,99	34,92	32,73	30,12	28,54
Powiat oleski	37,51	38,46	35,07	34,45	28,78	27,55
Gorzów Śląski	36,37	37,00	37,50	-	-	-

Źródło: GUS/BDL, <http://pkw.gov.pl>

Inne formy aktywności społecznej – aktywność fizyczna

Na terenie gminy działają zespoły sportowe specjalizujące się w piłce nożnej, skupiające nie tylko młodzież szkolną, ale i seniorów. Są to:

- Ludowy Międzyzakładowy Zespół Sportowy "Piast" w Gorzowie Śląskim;
- Ludowy Zespół Sportowy "Prosna" w Gorzowie Śląskim;
- Ludowy Zespół Sportowy w Uszycach;
- Ludowy Zespół Sportowy "Ceramik" w Kozłowicach.

Popularne są również kluby sportowe działające przy szkołach.

LZS mają znaczny wpływ na aktywizację społeczności lokalnej. Są inicjatorami i organizatorami wielu imprez sportowo-rekreacyjnych. Także strażacy, zrzeszeni w dziesięciu jednostkach Ochotniczej Straży Pożarnej, są inicjatorami wielu przedsięwzięć sportowych. I tak, Gminne Zawody Strażackie skupiają młodzież, która mierzy swe siły w bojkach i przemarszach.⁵

Najważniejszą infrastrukturę sportową w gminie Gorzów Śląski tworzy:

HALA WIDOWISKOWO- SPORTOWA W GORZOWIE ŚLĄSKIM

Gmina Gorzów Śląski przy współfinansowaniu z programów krajowych oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Województwa Opolskiego wybudowała Kompleks sportowy zawierający halę widowiskowo- sportową, boiska orlik oraz boisko do plażowej piłki siatkowej. Zagospodarowano również teren wokół szkoły oraz obiektów sportowych przy ul. Byczyńskiej. Hala Widowiskowo- Sportowa w Gorzowie Śląskim mieści się przy ul. Byczyńskiej 13, tuż obok Zespołu Szkolno- Gimnazjalnego.

Hala jest nowoczesnym obiektem z pełnym zapleczem sanitarnym. Posiada widownię stałą na 300 miejsc. Obiekt jest przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych (wejście, toalety). Oferujemy Państwu nowoczesne boisko sportowe o wymiarach 43 x 25 m. Infrastruktura umożliwi

⁵ Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gorzów Śląski

grę w piłkę nożną, piłkę koszykową, piłkę siatkową, tenis stołowy. Całość można podzielić kurtynami na 3 sektory. Dla wygody grających drużyn oferujemy szatnie oraz natryski. Boiska sportowe do gry w piłkę koszykową i piłkę siatkową dostosowane są do rozgrywek ligowych. W podstawowym wyposażeniu zawarte są tablice wyników sportowych. Na piętrze znajduje się pomieszczenie dla komentatorów z pełnym wyposażeniem nagłaśniającym.

SKATE PARK W GORZOWIE ŚLĄSKIM

Skate Park – Zielona Sala Gimnastyczna powstała przy współudziale zewnętrznych środków finansowych pochodzących z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, oś. II. Odnowa Wsi. Skate Park mieści się przy przystanku głównym PKS w Gorzowie Śląskim przy ul. Chopina. Zielona Sala Gimnastyczna jest częścią kompleksu rekreacyjnego. Znajduje się tu boisko do piłki siatkowej, mini boisko do piłki nożnej, boisko do piłki koszykowej (zimną służące jako lodowisko) oraz urządzenia skate parku- rollery, podjazdy, podesty. Nieopodal usytuowany jest stół do tenisa ze stali nierdzewnej oraz stanowiska do gry w szachy czy w warcaby.⁶

Każde z Sołectw posiada także własną infrastrukturę sportowo-rekreacyjną o różnym stopniu rozwoju. Modernizacji wymagają m. in. obiekty sportowe w Uszycach i Gorzowie Śląskim.

Na 1000 mieszkańców gminy Gorzów Śląski w 2014 roku przypadało 0,6 klubów sportowych. Wskaźnik ten był wyższy od danych notowanych dla przestrzeni kraju (0,4), województwa (0,5) oraz powiatu oleskiego (0,4).

Tabela 22. Liczba klubów sportowych na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	liczba klubów sportowych na 1000 mieszkańców					
	2004 szt.	2006 szt.	2008 szt.	2010 szt.	2012 szt.	2014 szt.
POLSKA	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4
OPOLSKIE	0,2	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5
Powiat oleski	0,3	0,6	0,5	0,5	0,6	0,4
Gorzów Śląski			0,8	0,7	0,8	0,6

Źródło: GUS/BDL

Na 1000 mieszkańców gminy Gorzów Śląski w 2014 roku przypadało 31 członków klubów sportowych. Była to wartość zbliżona do średniej notowanej dla województwa opolskiego (30) i zauważalnie wyższa od średniej powiatowej oraz krajowej (po 24).

Tabela 23. Członkowie klubów sportowych na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	członkowie klubów sportowych na 1000 mieszkańców					
	2004 osoba	2006 osoba	2008 osoba	2010 osoba	2012 osoba	2014 osoba
POLSKA	22	26	25	23	24	24
OPOLSKIE	15	19	18	20	29	30
Powiat oleski	25	41	26	24	25	24
Gorzów Śląski			28	37	30	31

Źródło: GUS/BDL

⁶ Źródło: <http://gorzowslaski.pl/>

Tabela 24. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery społecznej dla gminy Gorzów Śląski

Lp.	wskaźnik	jednostka terytorialna JST	zmiana JST 2014/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2014/2010 w:			wartość JST 2014	ocena w odniesieniu do wartości w 2014:			trend JST	OCENA OGÓLNA
				POLSKA	OPOLSKIE	powiat oleski		POLSKA	OPOLSKIE	powiat oleski		
1	Ludność wg miejsca zamieszkania	Gorzów Śląski - gmina	-2,3%	-0,1%	-1,6%	-1,2%	7 236	38 478 602	1 000 858	65 547	spadkowy	
		Gorzów Śląski - miasto	-3,4%	-0,9%	-2,3%	-1,2%	2 508	23 216 352	520 618	23 715	spadkowy	
2	Wskaźnik feminizacji	Gorzów Śląski - gmina	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	103	107	107	105	boczny	
		Gorzów Śląski - miasto	-0,9%	0,0%	0,0%	0,9%	109	111	110	109	spadkowy	
3	Gęstość zaludnienia na 1 km2	Gorzów Śląski - gmina	-2,3%	-0,1%	-1,6%	-1,2%	47	123	106	67	boczny	
		Gorzów Śląski - miasto	-3,4%	-1,3%	-2,3%	-1,2%	132	1074	681	383	spadkowy	
4	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności	Gorzów Śląski - gmina	-8,4%	-4,3%	-5,3%	-5,7%	16,3%	18,0%	16,2%	16,4%	spadkowy	
		Gorzów Śląski - miasto	-8,6%	-2,3%	-4,9%	-2,6%	16,0%	16,7%	15,5%	14,9%	spadkowy	
5	Udział osób w wieku produkcyjnym do ogółu ludności	Gorzów Śląski - gmina	-0,2%	-2,2%	-2,0%	-1,4%	65,1%	63,0%	64,3%	64,4%	boczny	
		Gorzów Śląski - miasto	-2,5%	-3,8%	-3,8%	-2,6%	63,4%	62,8%	63,4%	64,9%	spadkowy	
6	Udział osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności	Gorzów Śląski - gmina	9,4%	13,1%	13,3%	10,9%	18,6%	19,0%	19,6%	19,3%	wzrostowy	
		Gorzów Śląski - miasto	18,3%	17,0%	17,9%	11,6%	20,7%	20,6%	21,1%	20,2%	wzrostowy	
7	Urodzenia żywe na 1000 ludności	Gorzów Śląski - gmina	2,2%	-9,3%	-4,4%	5,7%	9,5	9,7	8,6	9,3	boczny	
		Gorzów Śląski - miasto	-43,3%	-8,7%	-6,7%	0,0%	6,8	9,4	8,3	7,8	spadkowy	
8	Zgony na 1000 ludności	Gorzów Śląski - gmina	9,5%	-0,5%	0,8%	3,3%	10,04	9,78	9,78	9,77	wzrostowy	
		Gorzów Śląski - miasto	8,0%	1,8%	1,8%	7,4%	7,95	9,88	9,62	8,11	wzrostowy	
9	Przyrost naturalny na 1000 ludności	Gorzów Śląski - gmina	-700,0%	-100,0%	71,4%	-28,6%	-0,6	0	-1,2	-0,5	spadkowy	
		Gorzów Śląski - miasto	-125,5%	-183,3%	160,0%	-250,0%	-1,2	-0,5	-1,3	-0,3	spadkowy	
10	Małżeństwa zawarte na 1000 ludności	Gorzów Śląski - gmina	-10,3%	-16,9%	-14,3%	-16,7%	5,2	4,9	4,8	5	wzrostowy	
		Gorzów Śląski - miasto	-54,3%	-20,3%	-16,4%	-23,3%	3,2	4,7	4,6	4,6	spadkowy	
11	Saldo migracji na 1000 ludności	Gorzów Śląski - gmina	-1475,0%	300,0%	27,8%	27,3%	-5,5	-0,4	-2,3	-2,8	spadkowy	
		Gorzów Śląski - miasto	-197,8%	-14,3%	15,2%	12,5%	-9,1	-1,8	-3,8	-6,3	spadkowy	
12	Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej	Gorzów Śląski - gmina	-17,0%	-4,8%	1,1%	-0,1%	186	1 145 794	26 209	1 351	spadkowy	
		Gorzów Śląski - miasto		-1,7%	3,5%	1,2%		635 132	14 062	502		

2.2 Diagnoza zjawisk w sferze gospodarczej

Gospodarka i przedsiębiorczość

Gorzów Śląski to gmina o charakterze typowo rolniczym. Decydują o tym nie tylko rolnicy indywidualni (ponad 1050 gospodarstw) ale również wielokulturowe gospodarstwa rolne zajmujące się produkcją roślinną, zwierzęcą, prowadzeniem gorzelni (obecnie są 3 takie gospodarstwa). Znacznie mniej rozwinięte jest przetwórstwo rolno-spożywcze. Istnieją tylko dwie prywatne masarnie z ubojnią w Zdziechowicach i Gorzowie Śląskim, ponadto przetwórstwo mięsne w Krzyżanowicach, trzy piekarnie, młyn gospodarczy, dwie gorzelnie.

Główne kierunki produkcji rolnej to uprawa zbóż głównie pszenicy, ziemniaków, rzepaku, hodowla trzody chlewnej i niewielkiej ilości bydła mlecznego i rzeźnego. Struktura zasiewów to: zboża 70%, uprawy przemysłowe 20%, pozostałe stanowią 10% zasiewów. Na dobrym poziomie jest też obsługa rolnictwa, funkcjonuje SKR w Gorzowie Śl. oraz bazy maszynowe w Uszycach, Kozłowicach i w Gorzowie Śl.

Rolnictwu sprzyja również niskie skażenie powietrza bowiem gmina położona jest z dala od głównych regionalnych centrów przemysłowych, i pozbawiona jest nadmiernego przemysłu wprowadzającego zanieczyszczenia do środowiska naturalnego.

Główne zakłady przemysłowe i przedsiębiorstwa działające na terenie gminy Gorzów Śląski:

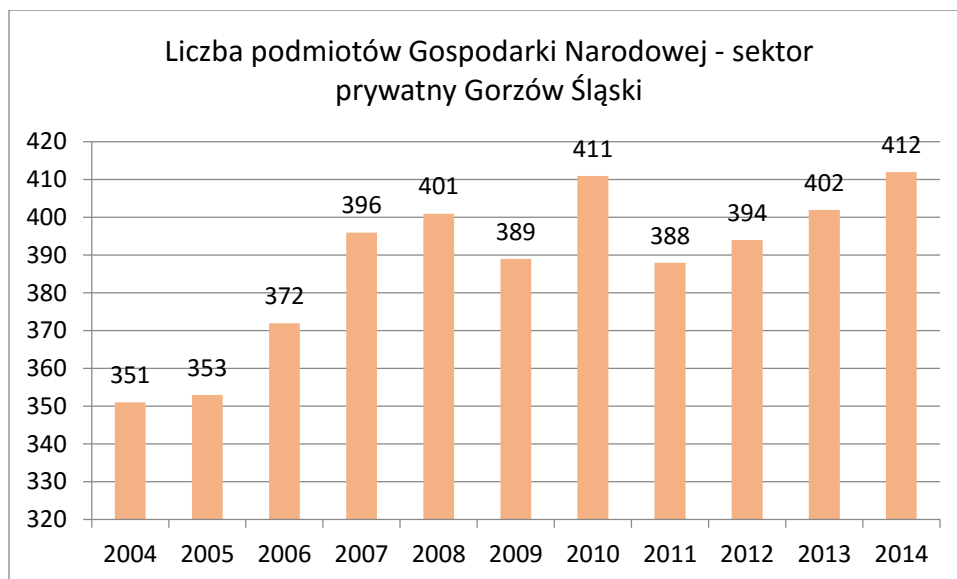
- "Cerpol-Kozłowice" - to przedsiębiorstwo wielobranżowe z ponad 30-letnim doświadczeniem, należące do CRH – jednego z największych w świecie koncernów działających w branży materiałów budowlanych. Cerpol-Kozłowice proponuje doskonałe jakościowo i technicznie wyroby ceramiki budowlanej.
- Spółka przemysłowo- handlowa "Armagor" jest bezpośrednim producentem armatury ogólnego zastosowania oraz armatury do urządzeń centralnego ogrzewania.
- Firma "Kowsky" Sp. z o.o. istnieje na rynku polskim od 1996 roku, ale jej historia sięga 1920 roku w RPA. Jest producentem wysokiej jakości pomocniczego sprzętu ortopedycznego.
- "Alto" Sp. z o.o. specjalizuje się w produkcji przędzy na bazie akrylu hiszpańskiego. Zajmuje się rozwijaniem i przygotowywaniem włókien jedwabnych łącznie z włóknami wyczesywanymi oraz przygotowywaniem tkanin z włókien sztucznych i syntetycznych.
- "Astal" jest zakładem montażowym - dostawca oraz monter konstrukcji stalowych, wiat, ogrodzeń, urządzeń transportu ciągłego oraz części i urządzeń dźwigowych.

Istnieją także drobniejsze przedsiębiorstwa i zakłady usługowe o różnym profilu.

Istniejące zagospodarowanie i przeznaczenie nowych terenów określają obowiązujące na terenie gminy plany miejscowe.

Na przestrzeni 10 analizowanych lat widoczny był trend wzrostowy liczby podmiotów gospodarczych na obszarze gminy Gorzów Śląski. W 2014 roku było ich 412 i była to wartość najwyższa w przedziale czasowym 2004 – 2014. Od 2004 roku liczba przedsiębiorstw wzrosła o 62, co należy uznać za wartość znaczącą. Na poniższym wykresie widoczny jest także spadek liczby przedsiębiorstw, które wystąpił w pomiędzy rokiem 2010 – 2011, co pokrywało się okresem kryzysu gospodarczego.

Wykres 11. Liczba podmiotów gospodarczych (sektor prywatny ogółem) działających w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Pomimo wzrostu liczby przedsiębiorstw, działających na obszarze gminy Gorzów Śląski, wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców był wyraźnie niższy od danych notowanych dla powiatu oleskiego (838), województwa (1000) oraz kraju (1071). Wskaźnik ten był charakterystyczny dla obszarów, na których znaczną rolę gospodarczą odgrywa rolnictwo (gospodarstwa rolne w przeważającej liczbie nie są ujęte w REGON).

Tabela 25. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	937	948	954	967	985	981	1 015	1 004	1 032	1 057	1 071
OPOLSKIE	841	865	891	915	932	926	974	962	977	996	1 000
Powiat oleski	698	732	764	797	801	757	802	801	815	827	838
Gorzów Śląski	486	488	519	554	560	545	587	556	569	584	598

Źródło: GUS/BDL

Wskaźnik liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym wskazuje na poziom rozwoju indywidualnej przedsiębiorczości. Na przestrzeni 10 analizowanych lat wskaźnik ten rósł na każdym poziomie terytorialnym, także w gminie Gorzów Śląski. W 2014 roku na 100 mieszkańców gminy Gorzów Śląski w wieku produkcyjnym 7,2 osoby prowadziły indywidualną działalność gospodarczą. Była to wartość wyraźnie odstająca od danych notowanych dla kraju, województwa oraz powiatu oleskiego. Należy przy tym zaznaczyć, że rolnicy indywidualni nie są ujmowani w tym zestawieniu, gdyż nie podlegają ubezpieczeniom w ZUS i nie są rejestrowani jak przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą we własnym imieniu – co nie oznacza, że są grupą, która nie kształtuje i nie rozwija przedsiębiorczość na danym obszarze.

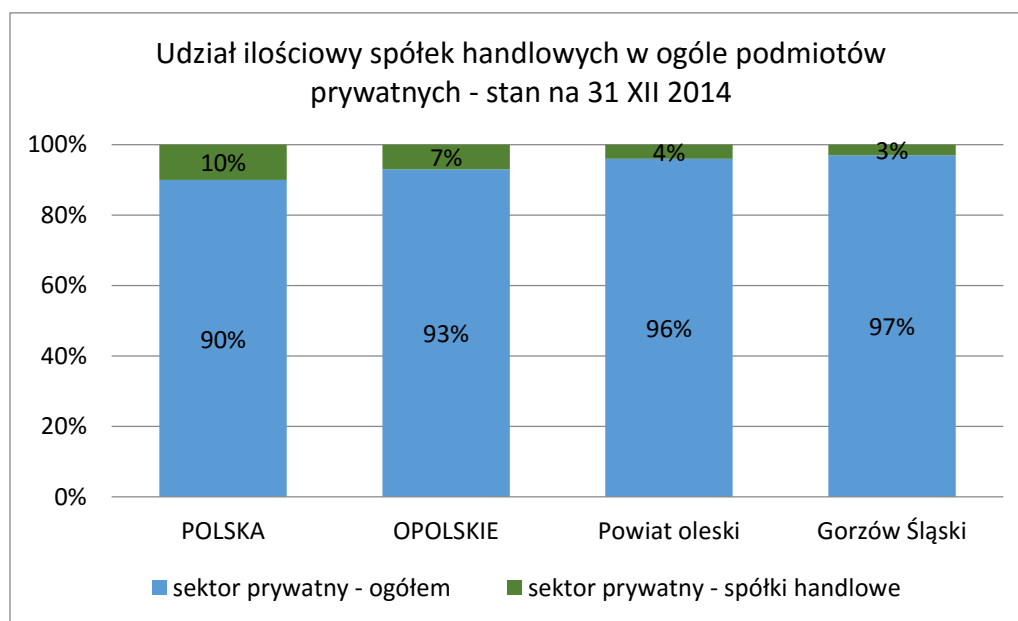
Tabela 26. Osoby fizyczne prowadzące działalność na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	11,4	11,4	11,3	11,4	11,6	11,4	11,9	11,6	11,9	12,1	12,2
OPOLSKIE	9,8	10,0	10,2	10,5	10,6	10,4	11,1	10,8	10,9	11,1	11,2
Powiat oleski	9,0	9,3	9,6	10,0	10,1	9,3	9,9	9,9	10,0	10,1	10,3
Gorzów Śląski	-	-	-	-	-	6,5	7,1	6,6	6,8	7,0	7,2

Źródło: GUS/BDL

W gminie Gorzów Śląski spółki handlowe stanowiły 3% wszystkich podmiotów gospodarczych. Wartość ta odróżniała gminę Gorzów Śląski od kraju i województwa opolskiego. W skali kraju spółki handlowe stanowiły aż 10% wszystkich podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym, w województwie opolskim zaś 7%.

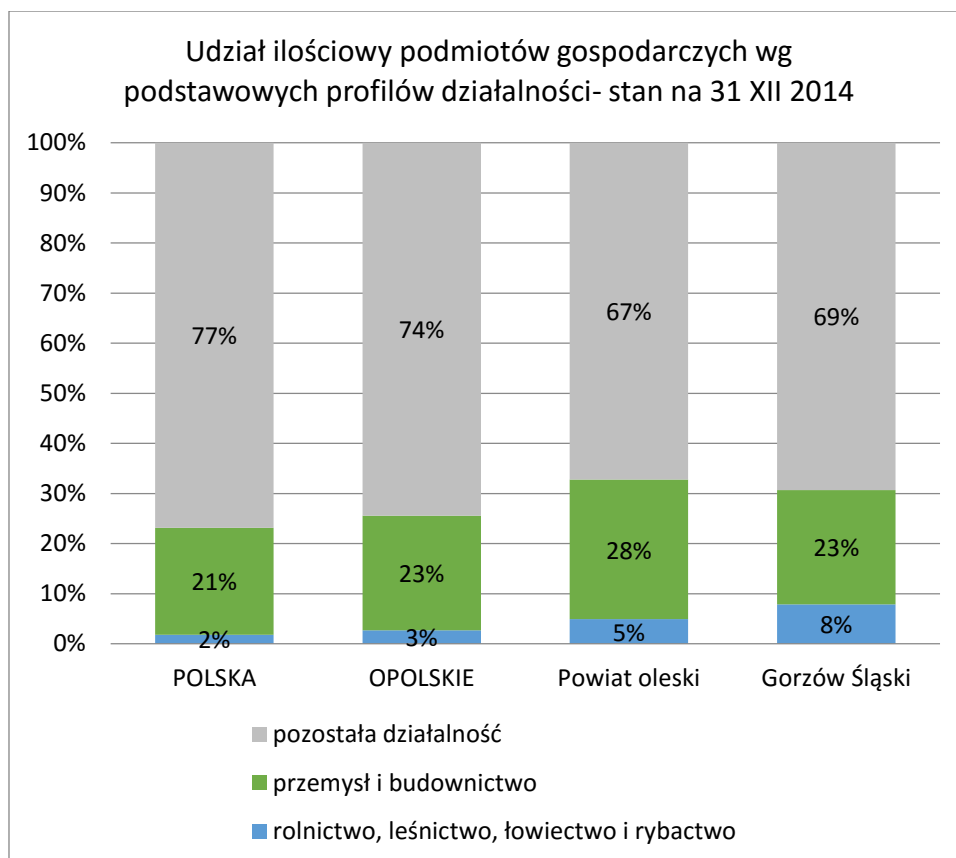
Wykres 12. Udział ilościowy spółek handlowych w ogóle podmiotów prywatnych – stan na 31 XII 2014

Źródło: GUS/BDL

Wg danych GUS z 2014 roku podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa w gminie Gorzów Śląski stanowiły 8% ogółu podmiotów gospodarczych. Była to wartość odróżniająca gminę od struktury ilościowej podmiotów gospodarczych w kraju, województwa, a także powiecie oleskim. W kraju tylko 2% ogółu podmiotów gospodarczych stanowiły te z sektora rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa. W województwie opolskim udział ten wynosił 3%, w powiecie oleskim 5%.

Wykres 13. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorach – stan na 31 XII 2014

Źródło: GUS/BDL

Od 2009 roku w gminie Gorzów Śląski odnotowano spadek liczby podmiotów funkcjonujących w sektorze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa. Spadek ten nastąpił na przełomie lat 2013 – 2014, kiedy to ich liczba zmniejszyła się o 15 podmiotów. W 2014 roku w gminie Gorzów Śląski funkcjonowało 34 takich podmiotów.

Tabela 27. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa w latach 2009-2014

Jednostka terytorialna	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	87 932	92 537	93 167	91 363	90 350	75 601
OPOLSKIE	3 584	3 858	3 920	3 796	3 668	2 722
Powiat oleski	422	463	475	440	410	270
Gorzów Śląski	42	46	45	48	49	34

Źródło: GUS/BDL

W sektorze przemysłu i budownictwa w 2014 roku w gminie Gorzów Śląski działało 99 podmiotów. W latach 2010 – 2012 widoczny był spadek ich liczby. Najniższą wartość odnotowano w 2012 roku, kiedy to funkcjonowało w gminie w tym sektorze 87 przedsiębiorstw. Od 2013 roku obserwowany był w gminie wzrost liczby podmiotów funkcjonujących w sektorze przemysłu i budownictwa – co wskazywać może na ożywienie gospodarcze po latach kryzysu na przełomie lat 2010 – 2012.

Tabela 28. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorze przemysłu i budownictwa w latach 2009-2014

Jednostka terytorialna	przemysł i budownictwo					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-
POLSKA	805 215	846 795	836 434	856 522	870 917	878 383
OPOLSKIE	21 226	22 270	22 023	22 287	22 697	22 905
Powiat oleski	1 317	1 364	1 368	1 387	1 430	1 532
Gorzów Śląski	101	102	88	87	91	99

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku w sektorze – pozostała działalność, działało w gminie Gorzów Śląski 300 przedsiębiorstw. Podobnie jak w sektorze przemysłu i budownictwa, pomiędzy rokiem 2010 – 2012 obserwowany był spadek liczby przedsiębiorstw także w tym sektorze, by od lat 2012/2013 wykazywać trend wzrostowy.

Tabela 29. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorze – pozostała działalność w latach 2009-2014

Jednostka terytorialna	pozostała działalność					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-
POLSKA	2 849 526	2 970 470	2 940 296	3 027 449	3 108 992	3 165 687
OPOLSKIE	70 671	72 990	71 617	72 658	73 673	74 450
Powiat oleski	3 348	3 494	3 453	3 538	3 588	3 694
Gorzów Śląski	270	287	276	281	285	300

Źródło: GUS/BDL

Największy udział w strukturze podmiotów gospodarczych, wg sekcji PKD 2007, w roku 2014, w gminie Gorzów Śląski, miały podmioty z sekcji G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (28%), sekcji F – budownictwa (13%), a następnie C - przetwórstwo przemysłowe (10%). Jak już wcześniej wspomniano znaczny udział stanowiły podmioty z sektora rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, tj. sekcji A (8%).

Tabela 30. Podmioty gospodarcze według sekcji PKD 2007 - stan na 31 XII 2014

sekcje wg PKD 2007	podmioty gospodarcze wg sekcji PKD 2007				struktura podziału wg sekcji PKD 2007			
	POLSKA	OPOLSKIE	Powiat oleski	Gorzów Śląski	POLSKA	OPOLSKIE	Powiat oleski	Gorzów Śląski
Sekcja A	75 601	2 722	270	34	2%	3%	5%	8%
Sekcja B	4 661	65	4	1	0%	0%	0%	0%
Sekcja C	371 755	8 973	721	42	9%	9%	13%	10%
Sekcja D	8 210	132	7	0	0%	0%	0%	0%
Sekcja E	14 077	314	23	1	0%	0%	0%	0%
Sekcja F	479 680	13 421	777	55	12%	13%	14%	13%
Sekcja G	1 070 699	24 958	1 435	123	26%	25%	26%	28%
Sekcja H	253 191	4 978	226	22	6%	5%	4%	5%

Sekcja I	128 418	2 947	139	12	3%	3%	3%	3%
Sekcja J	123 906	1 921	92	5	3%	2%	2%	1%
Sekcja K	128 544	3 243	137	13	3%	3%	2%	3%
Sekcja L	224 683	8 302	146	11	5%	8%	3%	3%
Sekcja M	387 134	8 084	317	20	9%	8%	6%	5%
Sekcja N	116 979	2 690	142	9	3%	3%	3%	2%
Sekcja O	27 065	885	90	12	1%	1%	2%	3%
Sekcja P	145 999	3 407	213	21	4%	3%	4%	5%
Sekcja Q	219 211	4 535	265	21	5%	5%	5%	5%
Sekcja R	72 833	1 945	113	7	2%	2%	2%	2%
Sekcje S i T	266 698	6 545	379	24	6%	7%	7%	6%
Sekcja U	225	2	0	0	0%	0%	0%	0%

Źródło: GUS/BDL

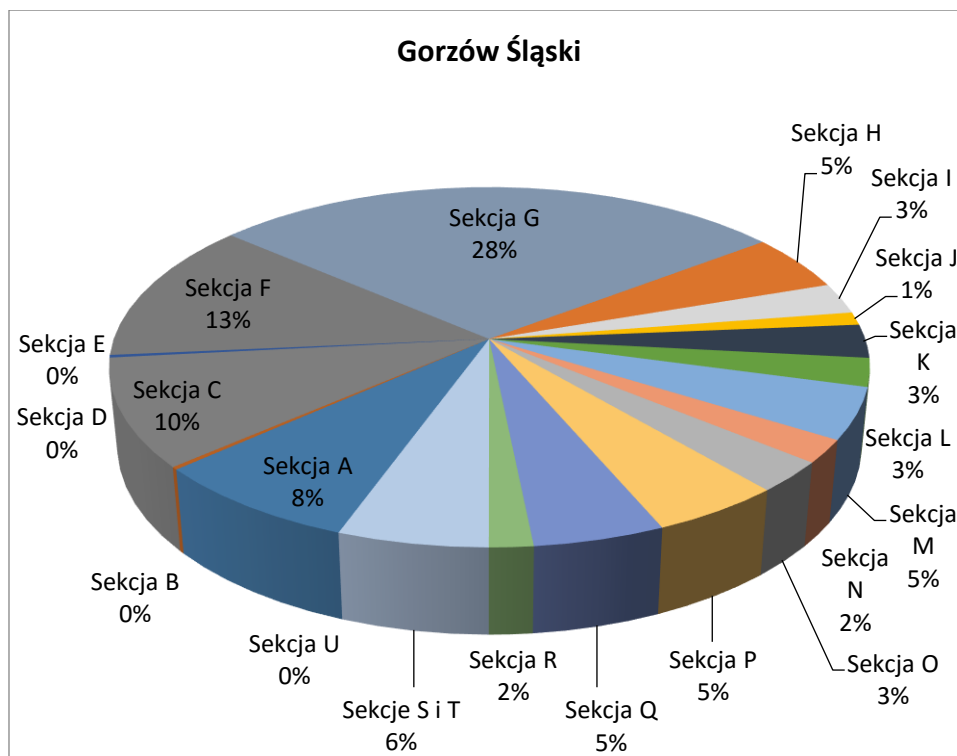
Tabela 31. Oznaczenia sekcji PKD 2007 funkcjonujące w 2014 roku

Sekcje wg PKD 2007	
Sekcja A	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
Sekcja B	górnictwo i wydobywanie
Sekcja C	przetwórstwo przemysłowe
Sekcja D	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Sekcja E	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Sekcja F	budownictwo
Sekcja G	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Sekcja H	transport i gospodarka magazynowa
Sekcja I	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Sekcja J	informacja i komunikacja
Sekcja K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa
Sekcja L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Sekcja M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
Sekcja N	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
Sekcja O	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
Sekcja P	edukacja
Sekcja Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna
Sekcja R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją

Źródło: GUS/BDL

Ilościowy udział podmiotów gospodarczych według poszczególnych sekcji PKD 2007 w gminie Gorzów Śląski przedstawia poniższy wykres.

Wykres 14. Udział ilościowy podmiotów gospodarczych według sekcji PDK 2007 w gminie Gorzów Śląski - stan na 31 XII 2014

Źródło: GUS/BDL

Największą liczbę podmiotów gospodarczych w gminie Gorzów Śląski stanowią mikroprzedsiębiorstwa, tj. takie, które zatrudniają nie więcej niż 10 osób. W 2014 roku było ich 409. Na przestrzeni 10 lat nastąpił znaczny wzrost liczby takich firm. Widoczny był także spadek ich liczby w okresie lat 2011 – 2012.

Tabela 32. Podmioty gospodarcze według wielkości zatrudnienia – zatrudnienie 0-9 osób - w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	zatrudnienie 0 - 9 osób										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gorzów Śląski	357	359	377	399	400	388	411	388	395	403	409

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku w gminie Gorzów Śląski było 21 podmiotów zatrudniających pomiędzy 10, a 49 osób. Zasadniczo ich liczba nie zmieniała się znacząco na przestrzeni 10 analizowanych lat. Największą ich liczbę odnotowano właśnie w 2014 roku. Widoczny był spadek ich liczby w latach 2010 – 2012 do najniższego poziomu 18 pomiotów.

Tabela 33. Podmioty gospodarcze według wielkości zatrudnienia – zatrudnienie 10-49 osób - w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	zatrudnienie 10 - 49 osób										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gorzów Śląski	18	16	18	18	20	20	19	18	18	19	21

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku w gminie Gorzów Śląski funkcjonowały 2 podmioty gospodarcze, zaliczane do kategorii średnich przedsiębiorstw, zatrudniających pomiędzy 50, a 249 osób. Liczba tych podmiotów na przestrzeni 10 lat ulegała zmianom. Do 2006 roku były 3 takie przedsiębiorstwa. W okresie od 2007 do 2010 roku w tej kategorii, gminie Gorzów Śląski działało aż 5 takich przedsiębiorstw. Od 2011 roku obserwowany był spadek ich liczby.

Tabela 34. Podmioty gospodarcze według wielkości zatrudnienia – zatrudnienie 50 - 249 osób - w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	zatrudnienie 50 - 249 osób										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gorzów Śląski	3	3	3	5	5	5	5	3	3	2	2

Źródło: GUS/BDL

Do 2012 roku nie było w gminie Gorzów Śląski przedsiębiorstw dużych, zatrudniających od 250 do 999 osób. Od 2013 roku funkcjonuje jedno takie przedsiębiorstwo.

Tabela 35. Podmioty gospodarcze według wielkości zatrudnienia – zatrudnienie 250 - 999 osób - w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	zatrudnienie 250 - 999 osób										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gorzów Śląski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1

Źródło: GUS/BDL

Inteligentne specjalizacje

W dokumencie strategicznym Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu zwraca się uwagę na konieczność dokonywania – zarówno na poziomie Unii, krajów członkowskich, jak i poszczególnych regionów – inteligentnych, mądrych wyborów, zwanych inteligentnymi specjalizacjami (smart specialisations). Pojęcie inteligentne specjalizacje można odnieść do branż, w ramach których dany region jest najlepiej rozwinięty i ma predyspozycje do dalszego rozwoju.

Koncepcja inteligentnych specjalizacji jest o tyle istotna, że w nowej unijnej perspektywie finansowej 2014-2020 duża pula pieniędzy, ze środków przyznanych poszczególnym województwom w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych, będzie rozdysponowana na projekty, których

zakres tematyczny będzie mieścić się w ramach wybranych, wyspecjalizowanych obszarów, zgodnych z potencjałem danego regionu – czyli właśnie inteligentnych specjalizacji.

Każde województwo w Polsce indywidualnie określiło własne priorytety gospodarcze i społeczne i zdefiniowało swoje inteligentne specjalizacje, tj. na jakie branże stawia, w czym upatruje swojej szansy i jakich inwestorów chce do siebie przyciągnąć. Poszczególne województwa stawiając na konkretne inteligentne specjalizacje, czyli branże priorytetowe dla rozwoju regionu, mogą liczyć na większe wsparcie finansowe na realizację tych projektów, których tematyka związana jest z inteligentnymi specjalizacjami.

Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2020 zdefiniowała następujące inteligentne specjalizacje dla województwa opolskiego:

- Technologie chemiczne (zrównoważone),
- Zrównoważone technologie budownictwa i drewna,
- Technologie przemysłu maszynowego i metalowego,
- Technologie przemysłu energetycznego (w tym OZE, poprawa efektywności energetycznej),
- Technologie rolno-spożywcze.

Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2020 wskazała także na potencjalne specjalizacje inteligentne, do których zaliczyć można:

- Procesy i produkty ochrony zdrowia i środowiska.

Turystyka

Na terenie Gminy Gorzów Śląski funkcjonuje kilka ośrodków pełniących usługi noclegowe:

- Hotelik Pod Lipą w Gorzowie Śląskim - 46-310 Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 27; <http://www.restauracjapodlipa.pl/>
- Pałac Pawłowice - 46-310 Gorzów Śląski, Pawłowice 58; <http://www.palacpawlowice.pl/>
- Staropolski Gościniec w Zdziechowicach - 46-310 Gorzów Śląski, Zdziechowice 65; <http://www.staropolskigosciniac.pl/>
- Gospodarstwo Agroturystyczne Na Górcie w Uszycach - 46-310 Gorzów Śląski, Uszyce 31; <http://www.nagorce31.bnx.pl/>
- Ośrodek Szkolno- Wychowawczy w Uszycach prowadzony przez Zgromadzenie Braci Szkół Chrześcijańskich - 46-310 Gorzów Śląski, Uszyce 18/ 19; <http://www.braciaszkolniuszyce.org/>.⁷

W 2014 roku na 10 tys. mieszkańców gminy Gorzów Śląski przypadało 167 miejsc w obiektach hotelarskich. Była to wartość zbliżona do średniej krajowej (180) i wyraźnie wyższa od średniej wojewódzkiej (79) i powiatowej (57). Należy podkreślić, że w 2012 roku w gminie nie było ani jednego miejsca noclegowego tej kategorii, co wskazuje na dynamiczny rozwój tego rodzaju usług na obszarze gminy.

---

⁷ Źródło: gorzowslaski.pl

Tabela 36. Ilość miejsc noclegowych na 10 tys. mieszkańców w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	miejscia noclegowe na 10 tys. mieszkańców										
	obiekty hotelowe										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	msc.	msc.	msc.	msc.	msc.	msc.	msc.	msc.	msc.	msc.	msc.
POLSKA	153	149	151	153	157	159	158	157	175	176	180
OPOLSKIE	76	71	72	76	73	76	76	81	78	79	79
Powiat oleski	17	21	20	17	20	27	25	22	24	39	57
Gorzów Śląski	0	0	0	0	0	0	0	0	0	43	167

Źródło: GUS/BDL

Wraz z powstaniem miejsc noclegowych w obiektach hotelarskich – w statystykach publicznych odnotowano wzrost liczby udzielanych noclegów turystom krajowym. Na 1 miejsce noclegowe w gminie Gorzów Śląski w 2014 roku przypadało 53,7 noclegów, co była wartością wyższą od notowanych w skali powiatu oleskiego (46,1), województwa opolskiego (32,8) oraz kraju (36,0).

Tabela 37. Udzielone noclegi turystom krajowym w obiektach hotelowych na miejsce noclegowe w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	udzielone noclegi rezydentom (Polakom)										
	w obiektach hotelowych na 1 miejsce										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
POLSKA	19,8	21,9	24,2	27,3	29,0	28,1	31,3	34,3	31,8	33,3	36,0
OPOLSKIE	18,4	21,0	20,0	19,2	24,7	23,0	27,3	26,6	26,8	27,9	32,8
Powiat oleski	79,8	69,0	80,3	80,8	86,8	56,8	75,1	69,9	61,7	49,3	46,1
Gorzów Śląski										12,9	53,7

Źródło: GUS/BDL

Wśród udzielanych noclegów przez obiekty hotelarskie w gminie Gorzów Śląski, były również te udzielane turystom zagranicznym. W 2014 roku na jedno miejsce hotelowe przypadało 11,3 noclegów udzielonych osobom z zagranicy. Była to wartość niższa od średniej krajowej (15,4), ale już wyraźnie wyższa od danych powiatowych (5,8) i dla województwa opolskiego (7,9).

Tabela 38. Udzielone noclegi turystom zagranicznym w obiektach hotelowych na miejsce noclegowe w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	udzielone noclegi turystom zagranicznym										
	w obiektach hotelowych na 1 miejsce										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
POLSKA	11,8	13,8	13,8	14,4	13,3	12,3	13,2	13,9	14,0	14,9	15,4
OPOLSKIE	7,6	8,4	8,2	10,1	11,1	8,2	8,4	8,3	8,5	7,5	7,9
Powiat oleski	45,3	34,2	35,8	45,2	42,3	22,2	25,5	31,3	27,0	11,4	5,8
Gorzów Śląski										7,0	11,3

Źródło: GUS/BDL

Rynek pracy

Liczba osób pracujących w gminie na przestrzeni lat 2004 – 2014 w gminie Gorzów Śląski podlegała istotnym zmianom. Największą liczbę pracujących odnotowano w roku 2010 – 838 osób. W okresie kryzysu gospodarczego, którego kulminacją było rok 2011, widoczny był spadek liczby pracujących do poziomu 682 osób. W 2014 roku pracujących ogółem w gminie Gorzów Śląski było 724 osoby. Należy uzupełnić, że poniższe dane nie wliczają osób pracujących w własnych gospodarstwach rolnych.

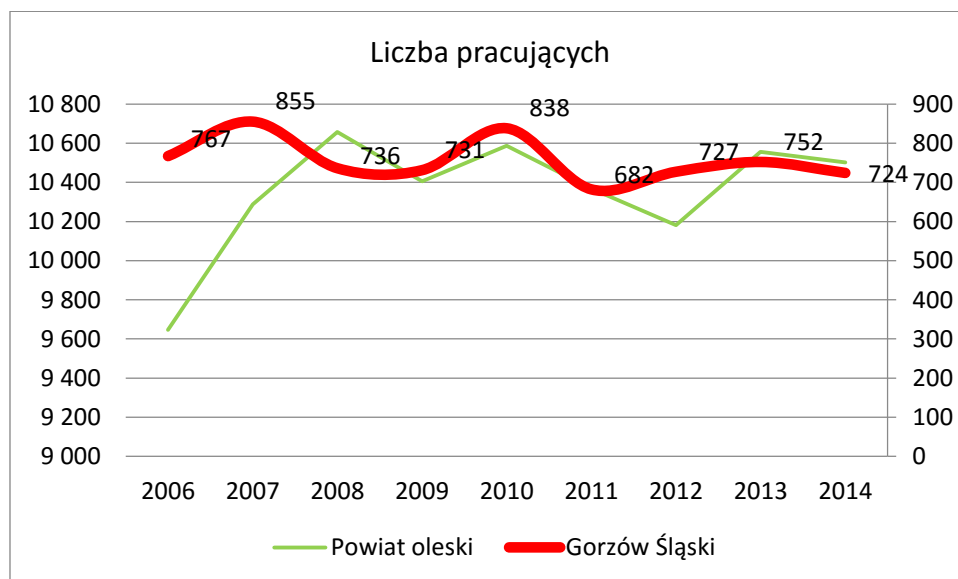
Tabela 39. Liczba osób pracujących w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	pracujący ogółem									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	
Gorzów Śląski	767	855	736	731	838	682	727	752	724	

Źródło: GUS/BDL

Zmienność liczby osób pracujących w gminie Gorzów Śląski prezentuje poniższy wykres. Można zauważyć, że zmiana liczby pracujących w gminie Gorzów Śląski na przestrzeni badanych lat było podobna do charakteru zmian zachodzących w skali całego powiatu oleskiego.

Wykres 15. Liczba osób pracujących w latach 2004-2013, dane dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego.

Źródło: GUS/BDL

Dane dot. przyjazdów i wyjazdów do pracy dot. ujęte zostały w Narodowym Spisie Powszechnych z 2011. Informacje te wskazują na liczbę i kierunki dojazdów do pracy. Dojeżdżający do pracy to pracownicy najemni (zatrudnieni), których miejsce pracy znajduje się poza granicami administracyjnymi ich miejsca zamieszkania. Dojazdy i przyjazdy do pracy są jednym z istotnym wskaźników informujących o powiązaniach funkcjonalnych pomiędzy poszczególnymi jednostkami terytorialnymi.

Mieszkańcy gminy Gorzów Śląski najczęściej poza obszar swojej gminy wyjeżdżali do pracy do Olesna, Praszki oraz Kluczborka.

Z kolei do gminy Gorzów Śląski najczęściej do pracy przyjeżdżali mieszkańcy miasta Olesna, miasta Praszka oraz z obszarów wiejskich gminy Praszka.

Tabela 40. Przyjeżdżających i wyjeżdżających do pracy – dane z NSP 2011

miejsca pracy mieszkańców poza gminą Gorzów Śląski		
	gmina	osoby
Kluczbork - miasto		70
Kluczbork - wiejska		14
Dobrodzień - miasto		10
Olesno - miasto		138
Olesno - wiejska		13
Praszka - miasto		92
Praszka - wiejska		23
Ozimek - wiejska		64
Opole		50
Radłów		12
przyjeżdżający do pracy w gminie Gorzów Śląski		
	gmina	osoby
Kluczbork - miasto		13
Kluczbork - wiejska		21
Praszka - miasto		138
Praszka - wiejska		87
Radłów		10
Rudniki		36

Źródło: GUS/BDL

Na 1000 mieszkańców gminy Gorzów Śląski w 2014 roku pracowało 100 osób. Dane te nie zawierają jednak osób pracujących w własnych gospodarstwach rolnych. Wskaźnik ten był wyraźnie niższy od danych dla kraju (230 osób pracujących na 1000 mieszkańców), województwa opolskiego (206), jak też powiatu oleskiego (160). Na przestrzeni analizowanych lat nie uległ on zmianie, tj. w 2006 także odnotowano w gminie Gorzów Śląskim 100 osób pracujących na 1000 mieszkańców. Od roku 2006 obserwowano wahania tego wskaźnika, pomiędzy wartościami 93-113.

Tabela 41. Liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców w latach 2006-2014

Jednostka terytorialna	pracujący ogółem na 1000 mieszkańców								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	211	220	226	223	223	224	223	226	230
OPOLSKIE	184	190	197	194	200	200	199	203	206
Powiat oleski	142	152	158	155	160	157	155	161	160
Gorzów Śląski	100	112	97	97	113	93	99	103	100

Źródło: GUS/BDL

Dane dot. wynagrodzeń brutto w statystyce publicznej (GUS) prezentowane są dla poziomu powiatów. Dane nt. wynagrodzeń dla poszczególnych powiatów wskazują na potencjał lokalnej gospodarki. W powiecie oleskim, w którym położna jest gmina Gorzów Śląski, w 2014 roku przeciętne wynagrodzenie brutto wyniosło 3 178,31 zł. W ciągu 10 lat zaobserwowano wyraźny wzrost

wynagrodzeń, z poziomu 1 979,46 zł w 2004 roku. Wartość z 2014 roku była jednak nadal wyraźnie niższa od średniego wynagrodzenia notowanego w skali kraju (4003,99 zł) oraz województwa opolskiego (3632,82 zł).

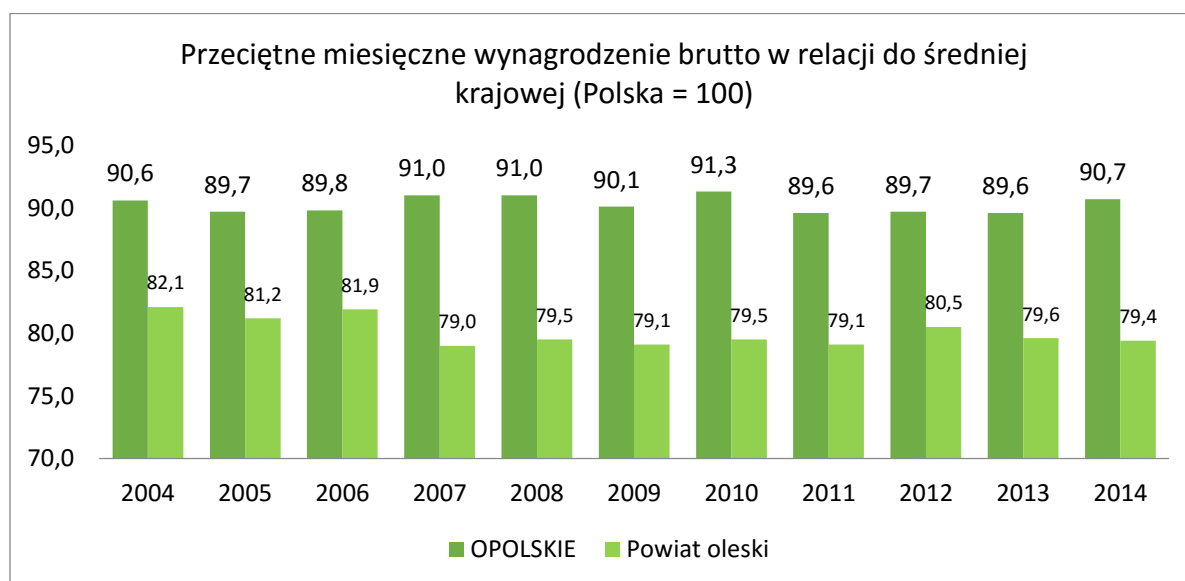
Tabela 42. Przeciętne wynagrodzenie brutto 2004-2014

Jednostka terytorialna	ogółem										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł
POLSKA	2 409,69	2 506,93	2 636,81	2 866,04	3 158,48	3 315,38	3 435,00	3 625,21	3 744,38	3 877,43	4 003,99
OPOLSKIE	2 183,74	2 249,89	2 367,74	2 607,45	2 873,22	2 987,87	3 137,29	3 249,58	3 358,42	3 473,40	3 632,84
Powiat brzeski	2 001,14	2 020,56	2 109,13	2 444,73	2 618,35	2 687,60	2 795,69	2 962,78	3 067,56	3 198,10	3 400,47
Powiat głubczycki	1 915,69	1 991,34	2 148,49	2 363,83	2 592,27	2 750,66	2 878,02	3 031,11	3 111,54	3 185,50	3 299,08
Powiat kędzierzyńsko-kozielski	2 326,20	2 387,96	2 636,85	2 923,97	3 290,81	3 363,79	3 518,97	3 753,82	3 793,84	4 010,56	4 241,22
Powiat kluczborski	1 969,43	2 022,05	2 167,54	2 373,00	2 634,96	2 730,08	2 848,38	2 994,99	3 200,22	3 236,92	3 381,34
Powiat krapkowicki	2 721,26	2 790,61	2 931,64	3 186,01	3 544,89	3 602,56	3 798,54	3 597,89	3 720,00	3 881,81	4 125,02
Powiat namysłowski	2 062,95	2 190,63	2 180,72	2 380,02	2 548,88	2 671,86	2 833,22	2 974,33	3 152,42	3 278,50	3 446,82
Powiat nyski	1 847,99	1 938,81	2 050,28	2 257,82	2 459,65	2 612,02	2 733,31	2 846,85	3 012,34	3 117,30	3 227,41
Powiat oleski	1 979,46	2 035,72	2 159,31	2 263,00	2 511,31	2 622,70	2 731,82	2 868,91	3 013,57	3 086,82	3 178,31
Powiat opolski	2 126,06	2 191,24	2 210,40	2 430,34	2 637,16	2 681,01	2 872,04	2 785,98	2 948,63	3 022,58	3 210,87
Powiat prudnicki	1 856,02	1 909,73	2 032,48	2 224,60	2 448,47	2 594,65	2 730,02	2 958,74	3 052,97	3 216,69	3 265,40
Powiat strzelecki	2 029,00	2 104,69	2 221,78	2 401,25	2 656,52	2 839,95	2 929,69	3 079,75	3 221,15	3 292,79	3 434,30
Powiat m.Opole	2 411,36	2 471,69	2 595,37	2 876,99	3 193,94	3 352,46	3 541,80	3 714,16	3 771,22	3 872,66	4 009,85

Źródło: GUS/BDL

Na tle kraju miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie oleskim w 2014 roku stanowiło 79,4% średniej krajowej. Dynamika przyrostu wynagrodzeń w powiecie oleskim była niższa od tego notowanego w skali kraju oraz całego województwa opolskiego.

Wykres 16. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) na poziomie powiatu

Źródło: GUS/BDL

Zawody nadwyżkowe i deficytowe w powiecie oleskim

Rynek pracy w Polsce należy dziś do najbardziej dynamicznych rynków w Europie, staje się coraz bardziej wymagający i konkurencyjny, ciągle ulega zmianom, co uwarunkowane jest zmianami ekonomicznymi, rozwojem społecznym, technologicznym. Porównując rynki pracy, ten sprzed kilkudziesięciu lat i obecny (w kontekście zapotrzebowania na określone zawody) można stwierdzić, że niektóre zawody "znikają" z rynku, natomiast rośnie zapotrzebowanie na inne, zupełnie nowe zawody, na wykwalifikowanych specjalistów i ekspertów.

Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych jest bardzo istotny dla lokalnej edukacji, a w szczególności jest procesem niezbędnym dla prawidłowego określenia potrzeb szkoleniowych bezrobotnych. Dzięki rankingowi zawodów deficytowych i nadwyżkowych można określić i wskazać, które z zawodów mają tendencję rozwoju, a które posiadają tendencję odwrotną.

Wdrożenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych posłuży w szczególności jako źródło informacji do:

- określania zgodnych z zapotrzebowaniem rynku pracy kierunków szkoleń osób bezrobotnych,
- dostosowania poziomu, struktury i treści kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy,
- planowania działań przez instytucje i organizacje współpracujące na lokalnym rynku pracy w zakresie przeciwdziałania bezrobociu,
- usprawnienia poradnictwa zawodowego poprzez wskazanie zawodów deficytowych i nadwyżkowych,
- określenia kierunków i natężenia zmian zachodzących w strukturze zawodowo-kwalifikacyjnej na lokalnych, regionalnych i krajowym rynku pracy,
- ułatwienia realizacji programów specjalnych dla aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych w celu promowania ich ponownego zatrudnienia,
- prowadzenia racjonalnej i zgodnej z realiami rynku pracy gospodarki środkami Funduszu Pracy, pozostającymi w dyspozycji Powiatowego Urzędu Pracy, w zakresie asygnowania środków na aktywizację zawodową.

Wśród zawodów deficytowych w powiecie oleskim na pierwszym miejscu znalazł się sprzedawca w branży przemysłowej. Koreluje to z danymi dot. wzrostu liczby przedsiębiorstw działających w wybranych sektorach. W okresie od 2013 roku odnotowano ożywienie na rynku pracy (wzrost liczby osób pracujących, wzrost liczby podmiotów gospodarczych). Kolejnymi zawodami deficytowymi w powiecie oleskim były następujące zawody: pracownik ochrony fizycznej bez licencji, psycholog, lakiernik wyrobów drzewnych. Poniższa tabela prezentuje pełną listę zawodów deficytowych, prowadzoną przez Powiatowy Urząd Pracy w Oleśnie.

Tabela 43. Ranking zawodów deficytowych w powiecie oleskim w 2013 roku*

lp	kod zawodu	nazwa zawodu	wskaźnik intensywności deficytu zawodów
1	522303	Sprzedawca w branży przemysłowej	7,0000
2	541307	Pracownik ochrony fizycznej bez licencji	6,0000
3	263401	Psycholog	5,0000
4	713205	Lakiernik wyrobów drzewnych	5,0000
5	411004	Technik prac biurowych	3,9524
6	621001	Drwal/pilarz drzew	3,3333
7	325905	Opiekunka dziecięca	3,0000
8	325601	Ratownik medyczny	3,0000
9	514202	Kosmetyczka	2,5000
10	961102	Ładowacz nieczystości stałych	2,0000

*dla 2014 roku nie prowadzono rankingu

Źródło: PUP Olesno

Wśród zawodów nadwyżkowych w powiecie oleskim na pierwszym miejscu był ślusarz. Kolejne zawody na tej liście to technik handlowiec oraz fryzjer. Poniższa tabela prezentuje pełną listę zawodów nadwyżkowych, prowadzoną przez Powiatowy Urząd Pracy w Oleśnie.

Tabela 44. Ranking zawodów nadwyżkowych w powiecie oleskim w 2013 roku*

lp	kod zawodu	nazwa zawodu	wskaźnik intensywności nadwyżki zawodów
1	722204	Ślusarz	0,0103
2	522305	Technik handlowiec	0,0303
3	514101	Fryzjer	0,0303
4	242217	Specjalista administracji publicznej	0,0667
5	513202	Barman	0,0714
6	834101	Kierowca ciągnika rolniczego	0,0769
7	722303	Operator maszyn do obróbki skrawaniem	0,0769
8	752208	Stolarz meblowy	0,0800
9	723105	Mechanik samochodów osobowych	0,0800
10	512002	Kucharz małej gastronomii	0,0870

*dla 2014 roku nie prowadzono rankingu

Źródło: PUP Olesno

Tabela 45. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery gospodarczej dla gminy Gorzów Śląski

lp	wskaźnik	jednostka terytorialna JST	zmiana JST 2014/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2014/2010 w:			wartość JST 2014	ocena w odniesieniu do wartości w 2014:			trend JST	OCENA OGÓLNA
				POLSKA	OPOLSKIE	powiat oleski		POLSKA	OPOLSKIE	powiat oleski		
1	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	Gorzów Śląski - gmina	1,9%	5,5%	2,7%	4,5%	598	1 071	1 000	838	boczny	
		Gorzów Śląski - miasto	3,9%	4,3%	1,0%	1,5%	881	1 297	1 267	1 174	wzrostowy	
2	Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	Gorzów Śląski - gmina	14,3%	27,4%	34,7%	36,8%	40	79	66	52	spadkowy	
		Gorzów Śląski - miasto	-17,9%	27,0%	27,4%	4,5%	32	94	79	69	spadkowy	
3	Podmioty nowo wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	Gorzów Śląski - gmina	-15,2%	-10,6%	-19,0%	-14,9%	56	93	68	63	spadkowy	
		Gorzów Śląski - miasto	7,4%	-13,1%	-20,8%	-2,6%	87	106	80	74	spadkowy	
4	Saldo nowo wpisanych i wykreślonych podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	Gorzów Śląski - gmina	-48,4%	-66,7%	-94,3%	-69,4%	16	14	2	11	boczny	
		Gorzów Śląski - miasto	31,0%	-75,0%	-97,4%	-50,0%	55	12	1	5	wzrostowy	
5	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	Gorzów Śląski - gmina	1,4%	2,5%	0,9%	4,0%	7,2	12,2	11,2	10,3	boczny	
		Gorzów Śląski - miasto	8,2%	2,2%	0,0%	3,0%	10,6	14,2	13,5	13,7	wzrostowy	
6	Podmioty zatrudniające 0-9 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	Gorzów Śląski - gmina	2,2%	8,7%	4,9%	7,0%	868,7	1 625,5	1 490,3	1 243,4	boczny	
		Gorzów Śląski - miasto	6,2%	9,1%	5,0%	4,1%	1 296,4	1 973,8	1 912,5	1 705,5	boczny	
7	Podmioty zatrudniające 10-49 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	Gorzów Śląski - gmina	13,5%	-6,9%	-0,2%	-11,1%	44,6	60,6	53,6	50,5	wzrostowy	
		Gorzów Śląski - miasto	37,9%	-3,8%	2,2%	8,1%	81,8	73,9	65,7	83,9	wzrostowy	
8	Podmioty zatrudniające 50-249 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	Gorzów Śląski - gmina	-59,2%	1,7%	-4,5%	-18,8%	4,2	12,2	10,5	6,9	spadkowy	
		Gorzów Śląski - miasto	-46,8%	3,7%	0,0%	0,0%	12,6	17	17,4	16,9	spadkowy	
9	Podmioty zatrudniające powyżej 250 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	Gorzów Śląski - gmina		-10,0%	-7,1%	41,7%	2,1	1,8	1,3	1,7	boczny	
		Gorzów Śląski - miasto		-3,4%	0,0%	2,6%	0	2,8	2,4	3,9	boczny	
10	Pracujący na 1000 ludności	Gorzów Śląski - gmina	-11,5%	3,1%	3,0%	0,0%	100	230	206	160	spadkowy	
		Gorzów Śląski - miasto	-29,1%	2,0%	0,7%	1,0%	139	310	301	311	spadkowy	
11	Bezrobotni zarejestrowani	Gorzów Śląski - gmina	8,9%	-6,6%	-13,2%	-3,8%	268	1 825 180	42 361	2 048	wzrostowy	
		Gorzów Śląski - miasto										
12	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	Gorzów Śląski - gmina	11,8%	-4,3%	-10,0%	-1,2%	5,7%	7,5%	6,6%	4,9%	wzrostowy	

2.3. Diagnoza zjawisk w sferze środowiskowej

Położenie i warunki naturalne

Gmina Gorzów Śląski jest gminą miejsko–wiejską położoną w północno–wschodniej części województwa opolskiego, w powiecie oleskim na pograniczu z województwem łódzkim. Sąsiaduje z następującymi gminami: Praszka, Olesno, Radłów, Byczyna, Kluczbork (województwo opolskie) oraz Skomlin i Łubnice (województwo łódzkie). Granice: północna, południowa i zachodnia są granicami sztucznymi, natomiast granica wschodnia gminy przebiega wzdłuż rzeki Proсны.

Mapa 1. Podział administracyjny powiatu oleskiego

Źródło: osp.orgi.pl

Powierzchnia gminy wynosi 154,12 km², z czego 18,68 km² położonych jest w granicach administracyjnych miasta Gorzowa Śląskiego. Łączna powierzchnia gminy stanowi 15,81 % powierzchni powiatu oleskiego oraz 1,64 % powierzchni województwa opolskiego.

Siedzibą urzędu miejskiego jest położone w środkowo-wschodniej części gminy miasto Gorzów Śląski. W skład gminy obok miasta wchodzi 14 sołectw. Należą do nich:

- Budzów,
- Dębina,
- Goła,
- Jamy,
- Jastrzygowice,
- Kobyła Góra,
- Kozłowice,
- Kozłowice,
- Krzyżanowice,

- Nowa Wieś,
- Pakoszków,
- Skrońsko,
- Uszyce,
- Zdziechowice.

Najwyżej położony punkt w gminie zlokalizowany jest na południowy zachód od miejscowości Goła, na Płaskowyżu Helenowskim, natomiast najniżej usytuowany jest obszar położony w dolinie rzeki Proсны, w rejonie miejscowości Goła.

Gmina Gorzów Śląski leży na pograniczu dwóch jednostek geologicznych: monokliny przedsudeckiej i monokliny śląska- krakowskiej. Podłoże geologiczne terenu gminy stanowią utwory jury i trzeciorzędu, które przykryte są od powierzchni zmiennej miąższości warstwą utworów czwartorzędowych zarówno plejstocenijskich i holocenijskich.

Budowa geologiczna gminy, zaznaczająca się w szczególności zdecydowaną przewagą utworów piaszczystych i piaszczysto- żwirowych genezy wodnolodowcowej i lodowcowej oraz piaskowców, mułowców, iłowców i iłów dolno i środkowojurajskich stwarza warunki do prowadzenia eksploatacji surowców mineralnych dla potrzeb lokalnej gospodarki.

Złoże piasków czwartorzędowych w Krzyżanowicach położone jest na północny- zachód od miejscowości Krzyżanowice. Przedmiotem eksploatacji jest piasek dla celów budowlanych.

Na terenie gminy występują także udokumentowane złoża torfu. Zlokalizowane są w obszarach zasobowych Proсна- Bezula i Proсна- jelonki. Nie są jednak eksploatowane z uwagi na funkcję jaką pełnią w obiegu przyrodniczym.

Gmina Gorzów Śląski leży w obrębie jednostki morfologicznej zwanej Wyżyną Woźnicko- Wieluńską. Jednostka ta ma zasadniczy wpływ na urozmaiczone ukształtowanie terenu. Pod względem morfologicznym obszar gminy cechuje się rzeźbą o charakterze falisto- pagórkowatym i pagórkowatym w środkowej i południowej części gminy.

Gleby Gminy Gorzów Śląski wykształciły się z utworów pochodzenia czwartorzędowego wodnolodowcowego, aluwialnego oraz z utworów pochodzenia jurajskiego. Doliny rzeczne zajęte są przez gleby hydrogeniczne: torfy, gleby mułowo- torfowe oraz mady. Gleby Gminy reprezentowane są głównie przez następujące typy: gleby brunatne, gleby bielcowe, czarne ziemie i hydrogeniczne ww.⁸

---

⁸ Źródło: gorzowslaski.pl

Mapa 2. Mapa gminy Gorzów Śląski

Źródło: bip.gorzowslaski.pl

Powierzchnia całkowita gminy wynosi 15 371 ha. Największą powierzchnię gminy zajmują użytki rolne – 72,98%, w tym grunty orne 57,39%. Udział użytków rolnych w powierzchni gminy jest zauważalnie wyższy od danych notowanych dla kraju, województwa, a także powiatu oleskiego. W strukturze użytkowania użytków rolnych największy udział mają grunty orne (79%). Znaczny jest także udział łąk (13%) oraz pastwisk (4%).

Tabela 46. Struktura użytkowania gruntów – stan na 31 XII 2014

Wyszczególnienie	Gorzów Śląski		Powiat oleski		woj. opolskie		POLSKA	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
grunty orne	8 822	57,39%	43 915	45,12%	491 248	52,19%	13 818 845	44,19%
sady	36	0,23%	279	0,29%	3 318	0,35%	285 402	0,91%
łąki trwałe	1 500	9,76%	8 639	8,88%	67 439	7,17%	2 260 372	7,23%
pastwiska trwałe	490	3,19%	2 817	2,89%	18 045	1,92%	1 612 789	5,16%
grunty rolne zabudowane	287	1,87%	1 843	1,89%	12 591	1,34%	528 612	1,69%
grunty pod stawami	2	0,01%	14	0,01%	4 333	0,46%	78 657	0,25%
grunty pod rowami	81	0,53%	351	0,36%	4 135	0,44%	132 411	0,42%
użytki rolne razem	11 218	72,98%	57 858	59,44%	601 109	63,87%	18 717 088	59,86%
powierzchnia ogółem	15 371		97 338		941 187		31 267 967	

Źródło: GUS/BDL

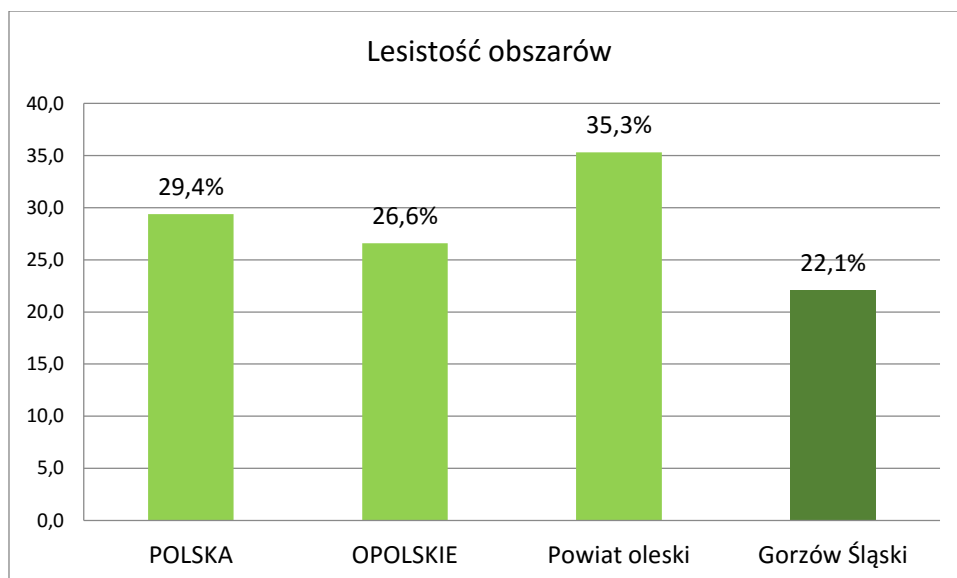
Wykres 17. Struktura użytków rolnych gminy Gorzów Śląski – stan na 31 XII 2014

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku 22,1% powierzchni gminy Gorzów Śląski zajmowały lasy. Lesistość gminy była niższa od lesistości kraju, województwa jak również powiatu oleskiego. W powiecie oleskim udział lasów w powierzchni wynosił aż 35,5%.

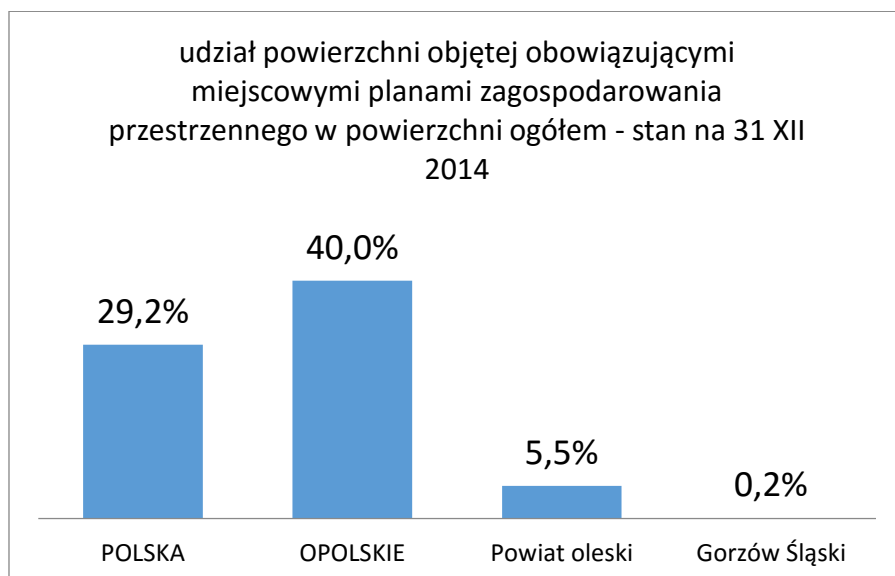
Wykres 18. Lesistość - stan na 31 XII 2014

Źródło: GUS/BDL

Wg danych GUS w 2014 roku gmina Gorzów Śląski posiadała 4 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które obejmowały nieznaczną powierzchnię gminy, wynoszącą zaledwie 0,2%. Dla porównania w województwie opolskim miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego objętych było 40% powierzchni, w kraju 29,2%.

Wykres 19. Odsetek powierzchni gminy objętych planami zagospodarowania przestrzennego stan na 31 XII 2014 roku

Źródło: GUS/BDL

Gmina Gorzów Śląski Uchwałą Rady Gminy nr XLVI/353/2010 Załącznik nr 1 z dnia 30 września 2010 roku przyjęła Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gorzów Śląski.

Budowa geologiczna gminy, zaznaczająca się w szczególności zdecydowaną przewagą utworów piaszczystych i piaszczysto-żwirowych genezy wodnolodowcowej i lodowcowej oraz piaskowców, mułowców, iłowców i iłów dolno i środkowojurajskich stwarza warunki do prowadzenia eksploatacji surowców mineralnych dla potrzeb lokalnej gospodarki

Bazę surowcową gminy stanowią udokumentowane złoża surowców mineralnych.

Tabela 47. Złoża surowców mineralnych w gminie Gorzów Śląski

Nazwa złoża	Surowiec	Stan zagospodarowania	Zasoby geologiczne		Zasoby przemysłowe	
			(m ³)	(tys. ton)	(m ³)	(tys. ton)
Krzyżanowice*	piaski i żwiry	złożo zagospodarowane eksploatowane okresowo	-	944	-	-
Zdziechowice**	piaski i żwiry	złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	-	282	-	-
Czerwone Osiedle*	surowce ilaste ceramiki budowlanej	złożo eksploatowane	-	8 575	-	2 802
Czerwone Osiedle *	surowce ilaste ceramiki budowlanej	złożo eksploatowane	-	63	-	-

* wg Bilansu zasobów kopalni i wód podziemnych w Polsce – stan na 31 grudnia 2008 r.

** wg dokumentacji geologicznej złoża kruszywa naturalnego "Zdziechowice"

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gorzów Śląski, 2010.

Zmiany klimatyczne

Scenariusze zmian klimatu dla Polski do 2030 roku wykazały, że w tym okresie największe zagrożenie dla gospodarki i społeczeństwa będą stanowiły ekstremalne zjawiska pogodowe (nawalne deszcze, powodzie, podtopienia, osunięcia ziemi, fale upałów, susze, huragany, osuwiska itp.), będące pochodnymi zmian klimatycznych.

Obecna agenda polityczna Unii Europejskiej ukierunkowana jest na kompleksowe i zintegrowane podejście do polityki klimatycznej i energetycznej, które Rada Europejska przyjęła w marcu 2007 roku i w ramach którego zobowiązała się do osiągnięcia do 2020 roku następujących celów:

- redukcję emisji gazów cieplarnianych o przynajmniej 20% w porównaniu z poziomami z 1990 r.,
- zwiększenie udziału energii odnawialnej we wszystkich źródłach zużywanej energii do 20%,
- poprawę efektywności energetycznej o 20% .

Analizując uwarunkowania rozwoju gminy Gorzów Śląski, istotnego znaczenia z punktu widzenia zmian klimatu, posiadać będą działania ukierunkowane na:

- przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi poprzez właściwe gospodarowanie przestrzenią,

- zwiększenie udziału odnawianych odnawialnych źródeł energii oraz poprawa efektywności energetycznej.

Zjawiska związane z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi stanowią istotne zagrożenie w szczególności dla gospodarki rolnej. Wynika to m. in. z umiarkowanej powierzchni obszarów leśnych na obszarze gminy, które mogą łagodzić skutki zarówno nadmiernych opadów, jak również pełnić funkcję retencyjną w okresach suszy. Uwarunkowania przestrzenne (otwarte tereny rolnicze) oraz związane z rzeźbą terenu wpływają na zagrożenie erozją wodną i wietrzną. Właściwe gospodarowanie przestrzenią powinno uwzględniać także zagrożenie powodziowe. Oddziaływanie deszczów jest ważne w odniesieniu do problemów takich jak: sprawność sieci kanalizacyjnych, lokalizacja budowli na obszarach narażonych na niebezpieczeństwa powodzi czy też występowanie osuwisk skarp.

Odnawialne Źródła Energii (OZE) należą do źródeł energii powszechnie dostępnych, bezgranicznie zasobnych, odnawialnych samoistnie w procesach naturalnych, mających najmniejszy wpływ na środowisko.

Do głównych źródeł należy:

- energia wiatru,
- energia słoneczna,
- energia geotermalna,
- energia wody,
- energia biomasy:
  - słoma
  - odpady drzewne
  - uprawy energetyczne
  - biogaz rolniczy
  - biogaz wysypiskowy

Na terenie gminy Gorzów Śląski jak i całego powiatu oleskiego istnieją dogodne warunki pod uprawę roślin energetycznych. Na terenie gminy produkuje się także roczne znaczne ilości słomy oraz siana. Słoma jest częściowo wykorzystywana jako ściółka i pasza w hodowli zwierząt oraz do nawożenia pól. Znaczna część nadwyżek wypalana jest na polach, co powoduje poważne zagrożenia dla środowiska i zdrowia mieszkańców. Nadwyżki słomy mogą być wykorzystane dla celów energetycznych, przynosząc dodatkowe dochody lub oszczędności gospodarstwom rolnym. Obecnie słoma na cele energetyczne wykorzystywana jest w niewielkim stopniu.⁹

Tabela 48. Możliwości energetycznego wykorzystania słomy w gminie Gorzów Śląski

jednostka terytorialna	grunty orne	grunty orne możliwe do wykorzystania	ilość energii możliwa do wykorzystania w ciągu jednego roku
	ha	ha	GJ
Gmina Gorzów Śląski	9 436	815	6 586
województwo opolskie	479 025	71 854	1 239 333

Źródło: Program ochrony środowiska gminy Gorzów Śląski na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019

⁹ Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Gorzów Śląski 2015-2020

Tabela 49. Potencjał energetyczny upraw roślin energetycznych w gminie Gorzów Śląski

jednostka terytorialna	grunty słabej jakości i nieużytki ha	grunty możliwe do wykorzystania ha	ilość energii możliwa do wykorzystania w ciągu jednego roku GJ
Gmina Gorzów Śląski	2 613	500	29 111
województwo opolskie	106 359	20 828	1 166 370

Źródło: Program ochrony środowiska gminy Gorzów Śląski na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019

Województwo opolskie posiada potencjalne możliwości lokalizacji farm wiatrowych. W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gorzów Śląski [2010] zostały wyznaczone dość duże tereny, gdzie takie farmy mogłyby powstać.

Planowane przedsięwzięcia podmiotów prywatnych w zakresie OZE (w trakcie wydawania decyzji i uzgodnień) dotyczą następujących inwestycji:

1) Budowa 28 elektrowni wiatrowych o mocy do 3 MW każda, w tym:

- 10 wolnostojących elektrowni wiatrowych o mocy do 3 MW każda (łączna moc zespołu do 30 MW). Wysokość całej konstrukcji (wieża z łopatami) wyniesie do 202,5 metrów n.p.t. Turbiny wiatrowe posadowione zostaną na wieżach nośnych o wysokości do 140 metrów. Przedsięwzięcie będzie zlokalizowane w miejscowościach: Zdziechowice, Goła, Budzów, Kobyła Góra, Uszyce, Pakoszków, Krzyżanowice.
- 18 elektrowni wiatrowych o mocy do 3 MW każda (łączna moc zespołu do 54 MW). Wysokość całej konstrukcji (wieża z łopatami) wyniesie do 220 metrów n.p.t. Turbiny wiatrowe posadowione zostaną na wieżach nośnych o wysokości do 160 metrów. Przedsięwzięcie będzie zlokalizowane w miejscowościach: Goła, Uszyce, Zdziechowice, Pakoszków, Budzów, Krzyżanowice i Kobyła Góra.

Maksymalna moc akustyczna każdej z turbin ma być nie większa niż 106,9 dB.

2) Budowa elektrowni słonecznej wraz z infrastrukturą towarzyszącą:

- inwestycja będzie polegała na montażu wolnostojących ogniw fotowoltaicznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą o łącznej mocy do 1 MW. Przewidywana roczna produkcja energii to ok. 1050 MWh rocznie. Przewidziano instalację do 4000 sztuk paneli fotowoltaicznych.

System przyrodniczy

System przyrodniczy gminy tworzony jest przez przestrzenny układ form przyrodniczych, na który składają się:

- doliny Proсны – obszar ten obejmuje tereny wilgotne i podmokłe, łąki, szuwały turzycowiska, zarośla wierzbowe oraz skupiska wierzbowe. Teren ten jest miejscem rozrodu wielu gatunków płazów oraz miejscem gniazdowania wielu gatunków ptaków,

- kompleks leśny na północny-wschód od Uszyc – niewielki kompleks lasów liściastych, w którym stwierdzono występowanie płatów łągu jesionowo-olszowego i olsu porzeczkowego. W jego najbliższym sąsiedztwie występują tereny niezalesione z wieloma dobrze wykształconymi zbiorowiskami łąkowymi i szuwarowymi,
- fragment kompleksu leśnego na północny-zachód od Kozłowic – obszar ten porastają w większości ponad 100-letnie drzewostany bukowe, występuje tu urozmaicona rzeźba terenu – wąwozy o znacznych spadkach terenu i głębokości,
- fragment kompleksu leśnego i podmokłych łąk na południe od Skrońska – niewielki kompleks leśny należący do gminy Gorzów Śląski i Olesno. Występują tu dojrzałe drzewostany dębu, buka i graba. Teren charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą wąwozy. Stwierdzono tu występowanie roślin rzadkich i chronionych. Na północnym obrzeżu lasu znajduje się źródłisko z ciekawym zespołem roślinnym.

Gmina Gorzów Śląski charakteryzuje się dużą harmonią krajobrazu pomimo zachwianych mechanizmów ochrony i równowagi biologicznej. Obszary najbardziej przekształcone występują w okolicy Zdziechowic, Gorzowa Śląskiego i Kozłowic, na terenach użytkowanych rolniczo. Jednak znaczna ilość naturalnych elementów wzbogacających i wzmacniających ekosystemy polne (ciągi zadrzewień przydrożnych i śródpolnych) wpływa pozytywnie na harmonię krajobrazu i hamuje procesy degradujące (erozję, przesuszenie terenu, zubożenie gatunków ptaków oraz pogorszenie retencyjności).

Analiza przestrzenna układu ekologicznego gminy wykazuje istnienie korytarzy ekologicznych – terenów stanowiących połączenie cennych przyrodniczo ekosystemów. Główną funkcją korytarzy ekologicznych jest zapewnienie ciągłości przestrzennej dla sąsiednich ekosystemów, zapobieganie ich izolacji, sprzyjanie migracji flory i fauny, wzmocnienie naturalnej odporności układu i magazynowanie najwartościowszych gatunków.

Na terenie gminy Gorzów Śląski znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- użytek ekologiczny Starorzecze Proсны 1, zajmujący 19,3 ha powierzchni. Użytek ten uznano za prawnie chroniony już w 1996 r. (Rozporządzenie Wojewody Częstochowskiego nr 33/96 z dnia 23 grudnia 1996 r.). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie nr 0151/P/9/2003 Wojewody Opolskiego z dnia 8 grudnia 2003 r. Są to obszary bagienne, częściowo na glebach torfowych, z licznymi kępami drzew i krzewów oraz pozostałością starorzeczy, powołane dla ochrony pozostałości ekosystemów, które mają znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk,
- 4 obiekty uznane za pomniki przyrody ożywionej (Rozporządzenie Wojewody Częstochowskiego Nr 23/94 z dnia 30 grudnia 1994 r.):
  - sosna pospolita – oddział 86c leśnictwa Tęczynów,
  - platan klonolistny – Uszyce w parku dworskim,
  - kłokoczka południowa – Gorzów Śląski,
  - dąb szypułkowy – przy drodze Gorzów Śląski – Kozłowice.¹⁰

¹⁰ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gorzów Śląski, 2010.

Tabela 50. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery środowiska dla gminy Gorzów Śląski

lp	wskaźnik	jednostka terytorialna JST	zmiana JST 2014/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2014/2010 w:			wartość JST 2014	ocena w odniesieniu do wartości w 2014:			trend JST	OCENA OGÓLNA
				POLSKA	OPOLSKIE	powiat oleski		POLSKA	OPOLSKIE	powiat oleski		
1	Grunty zabudowane i zurbanizowane ogółem	Gorzów Śląski - gmina	6,3%	5,5%	2,4%	3,2%	554	1 634 913	57 119	3 463	wzrostowy	
		Gorzów Śląski - miasto	34,7%			11,5%	132	600 861	17 424	899	wzrostowy	
2	Tereny mieszkaniowe - udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych	Gorzów Śląski - gmina	146,0%	7,5%	8,7%	12,2%	6,1%	19,3%	18,2%	11,5%	wzrostowy	
		Gorzów Śląski - miasto	197,0%			6,8%	21,2%	30,7%	23,9%	31,1%	wzrostowy	
3	Tereny przemysłowe - udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych	Gorzów Śląski - gmina	11,1%	-1,4%	-0,8%	-6,4%	2,3%	7,1%	8,5%	4,9%	wzrostowy	
		Gorzów Śląski - miasto	-9,3%			-14,7%	8,3%	13,5%	17,9%	10,8%	wzrostowy	
4	Tereny rekreacji i wypoczynku - udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych	Gorzów Śląski - gmina	6,6%	-6,0%	-4,6%	4,3%	3,1%	4,0%	6,0%	2,9%	wzrostowy	
		Gorzów Śląski - miasto	-1,0%			0,5%	3,0%	6,1%	7,7%	4,1%	wzrostowy	
5	Lesistość	Gorzów Śląski - gmina	0,0%	0,7%	0,4%	0,3%	22,1%	29,4%	26,6%	35,3%	boczny	
		Gorzów Śląski - miasto	1,8%	0,5%	0,5%	0,6%	16,9%	20,8%	22,2%	16,8%	boczny	
6	Udział terenów zielni w powierzchni ogółem	Gorzów Śląski - gmina	0%	0%	0%	0%	0,0%	0,2%	0,2%	0,0%	boczny	
		Gorzów Śląski - miasto	0%	0,0%	-24,0%	20,0%	0,1%	2,2%	1,9%	0,6%	boczny	

	pozytywna
	negatywna
	neutralna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/BDL

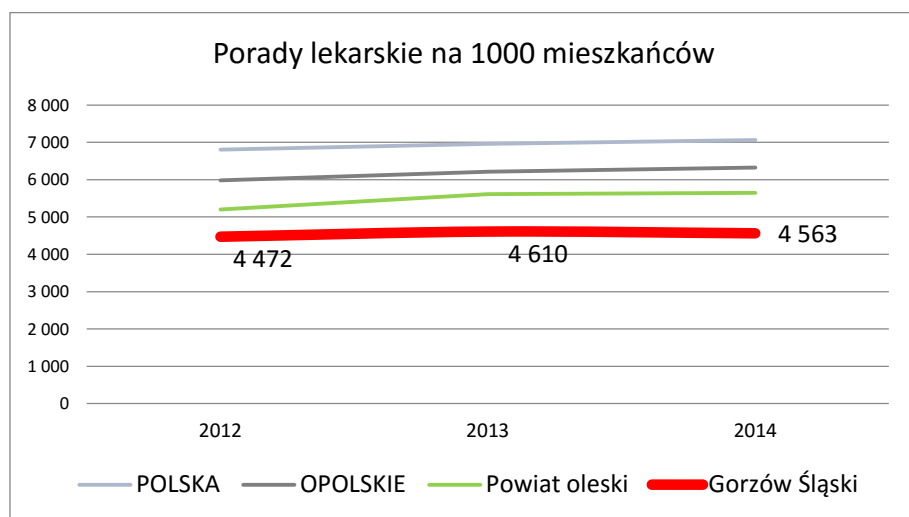
2.4. Diagnoza zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Opieka zdrowotna

Podstawową opiekę zdrowotną na terenie gminy zapewniają trzy ośrodki: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Gorzowie Śląskim, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Vita" w Kozłowicach oraz Poradnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Zdziechowicach.

W 2014 roku, wg danych GUS, na 1000 mieszkańców gminy Gorzów Śląski udzielono 4563 porad lekarskich. Była to wartość wyraźnie niższa od notowanych w przestrzeni kraju, województwa, jak też powiatu oleskiego, choć zauważalny był wzrost tej liczby od 2012.

Wykres 20. Porady lekarskie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2012-2014

Źródło: GUS/BDL

Na 1 przychodnię w gminie Gorzów Śląski w 2014 roku przypadało 2412 mieszkańców. Wskaźnik ten w powiecie oleskim wyniósł 2622 mieszkańców, natomiast w kraju 1919 osób, w województwie opolskim 1919 osób. W gminie Gorzów Śląski na przestrzeni 10 lat dostępność przychodni lekarskich znacznie się poprawiła. Jeszcze w 2013 roku na 1 jedną przychodnię przypadało 3640 mieszkańców. Należy także podkreślić, że mieszkańcy gminy mają możliwość korzystania z usług zdrowotnych zlokalizowanych w sąsiednich miastach, w tym w Oleśnie i Kluczborku.

Tabela 51. Ilość mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	ilość mieszkańców przypadających na 1 przychodnię										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	osoby	osoby	osoby	osoby	osoby	osoby	osoby	osoby	osoby	osoby	osoby
POLSKA	3 155	3 109	2 830	2 683	2 568	2 348	2 320	2 012	1 985	1 971	1 919
OPOLSKIE	3 226	3 127	3 083	2 963	2 726	2 426	2 349	2 020	1 950	1 932	1 881
Powiat oleski	5 306	4 893	5 231	4 232	3 966	3 537	3 318	2 874	2 744	2 525	2 622
Gorzów Śląski	3 892	3 869	3 834	3 806	3 795	3 786	3 704	3 679	3 657	3 640	2 412

Źródło: GUS/BDL

Na 10 tys. mieszkańców gminy Gorzów Śląski w 2014 roku, wg danych GUS, przypadało 4,1 punktów aptecznych. Podobnie jak w przypadku przychodni, istotny wzrost tego wskaźnika odnotowano pomiędzy rokiem 2013 – 2014.

Tabela 52. Punkty apteczne na 10 tys. mieszkańców latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	apteki na 10 tys. mieszkańców										
	2004 ob.	2005 ob.	2006 ob.	2007 ob.	2008 ob.	2009 ob.	2010 ob.	2011 ob.	2012 ob.	2013 ob.	2014 ob.
POLSKA	2,6	2,6	2,7	2,8	2,8	2,8	2,9	3,0	3,1	3,2	3,2
OPOLSKIE	2,4	2,5	2,6	2,7	2,7	2,6	2,7	2,9	3,0	3,1	3,1
Powiat oleski	2,3	2,5	2,5	2,5	3,0	3,1	3,2	3,3	3,5	3,8	4,0
Gorzów Śląski	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,7	2,7	2,7	2,7	4,1

Źródło: GUS/BDL

Edukacja i wychowanie

Na terenie gminy Gorzów Śląski istnieją następujące placówki oświatowe:

- Zespół Szkolno-Gimnazjalny w Gorzowie Śląskim, ul. Byczyńska 13, 46-310 Gorzów Śląski,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, ul. Byczyńska 9, 46-310 Gorzów Śląski,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Kozłowicach, ul. Nowa 2, Kozłowice, 46-310 Gorzów Śląski,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Uszycach, Uszyce 35, 46-310 Gorzów Śląski,
- Publiczne Przedszkole w Gorzowie Śląskim z filią w Skrońsku, ul. Parkowa 1, 46-310 Gorzów Śląski,
- Publiczne Przedszkole w Kozłowicach z filiami w Pawłowicach, Jamach i Jastrzygowicach, ul. Nowa 7, Kozłowice, 46-310 Gorzów Śląski,
- Publiczne Przedszkole w Zdziechowicach z filiami w Gołej i Uszycach, Zdziechowice 98, 46-310 Gorzów Śląski.

W 2014 roku w gminie Gorzów Śląski aż 96,3% dzieci w wieku 3-5 lat objętych było wychowaniem przedszkolnym. Na przestrzeni 10 lat odsetek ten wyraźnie wzrósł, gdyż w 2004 roku objętych wychowaniem przedszkolnym było 59% dzieci. Tym samym w 2014 roku wartość tego wskaźnika była wyższa od wartości notowanych w kraju, województwie opolskim oraz powiecie oleskim. Należy przy tym podkreślić, że w tym czasie znacząco zmniejszył się liczba dzieci ogółem.

Tabela 53. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym										
	ogółem										
	dzieci w wieku 3 - 5 lat										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	38,2	41,0	44,6	47,3	52,7	59,7	62,6	69,2	69,7	74,1	79,4
OPOLSKIE	56,1	59,4	64,5	67,6	72,7	76,8	76,6	78,9	77,9	81,0	86,5
Powiat oleski	56,8	55,7	61,6	66,6	70,7	74,6	74,5	77,2	77,1	80,7	86,4
Gorzów Śląski	59,0	58,6	70,5	73,6	82,5	76,9	78,2	74,5	85,9	82,9	96,3

Źródło: GUS/BDL

Na jeden oddział w szkole podstawowej w gminie Gorzów Śląski przypadało w 2014 roku 14 uczniów. Przez okres 2010 – 2014 wartość ta nie ulegała zasadniczej zmianie i była niższa od wartości notowanych w powiecie oleskim, województwie opolskim oraz kraju.

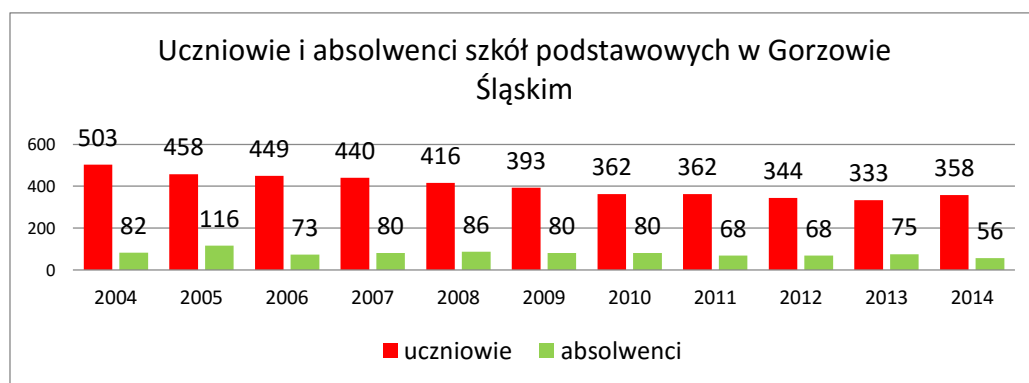
Tabela 54. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkole podstawowej w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	-	-	-	-	-
OPOLSKIE	18	18	18	18	18
Powiat oleski	17	17	17	16	17
Powiat oleski	16	17	16	16	16
Gorzów Śląski	14	14	13	13	14

Źródło: GUS/BDL

Spadek liczby uczniów szkół podstawowych, jaki był zaobserwowano na przestrzeni lat 2004 – 2014 w gminie Gorzów Śląski, był wynikiem zmian demograficznych zachodzących w przestrzeni gminy.

Wykres 21. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych gminy Gorzów Śląski w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Liczba uczniów przypadających na jeden oddział w gimnazjum była w 2014 roku w gminie Gorzów Śląski charakterystyczna dla wartości notowanych w przestrzeni kraju, województwa oraz

powiatu oleskiego. Zauważalny był natomiast spadek wartości tego wskaźnika od roku 2011, kiedy to na jeden oddział przypadało 25 uczniów gimnazjów.

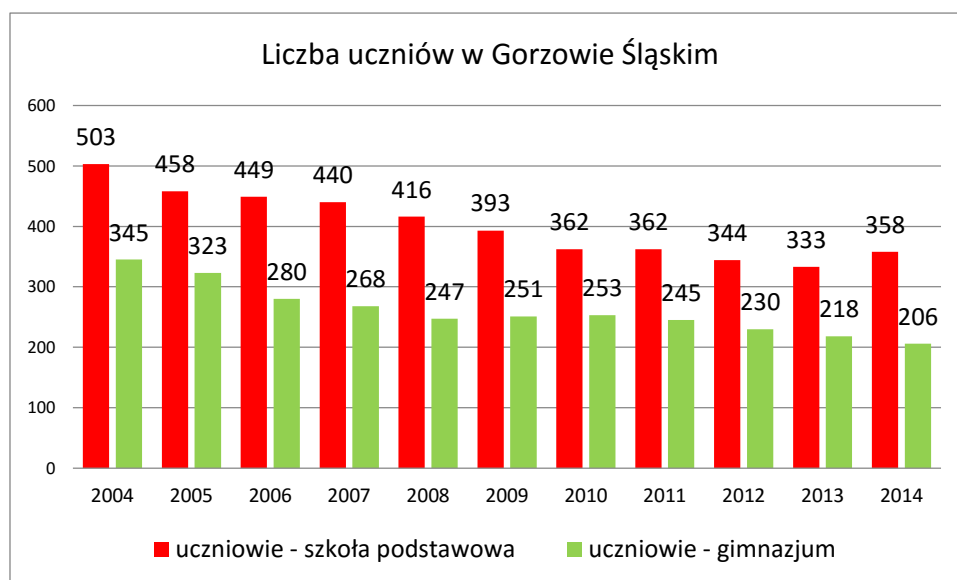
Tabela 55. Uczniowie przypadający na jeden oddział w gimnazjum w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	uczniowie gimnazjum przypadający na 1 oddział				
	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	22	22	22	21	21
OPOLSKIE	22	22	22	21	21
Powiat oleski	22	22	23	23	22
Gorzów Śląski	25	25	23	22	21

Źródło: GUS/BDL

Łączna liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych potwierdza zachodzące zmiany w sferze demograficznej w gminie Gorzów Śląski.

Wykres 22. Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjum w Gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna działa na terenie gminy Gorzów Śląski. Biblioteka jest centralną placówką gminnej sieci bibliotek publicznych. Łącznie z filiami zapewnia pełną obsługę biblioteczną mieszkańcom gminy. Służy rozwijaniu i zaspakajaniu potrzeb czytelniczych, edukacyjnych i informacyjnych, upowszechnianiu wiedzy, nauki i rozwojowi kultury. Biblioteka powstała pod koniec lat czterdziestych ma siedzibę w budynku Domu Kultury na I piętrze. Od 2003 roku realizuje zadania Biblioteki Powiatowej na terenie Powiatu Oleskiego.

Obecnie na terenie gminy działa pięć placówek bibliotecznych (wraz z MGBP), w których zgromadzono ponad 45.000 woluminów. W Bibliotece Miejskiej w Gorzowie wydzielono grupy zbiorów: literaturę regionalną i literaturę w języku niemieckim. Biblioteka gromadzi wszystkie

ukazujące się wydawnictwa dotyczące ziemi oleskiej i Śląska. W mniejszym stopniu zgromadzono wydawnictwa w języku angielskim dla dzieci.¹¹

Filie Biblioteki znajdują się:

- Kozłowicach,
- Pawłowicach,
- Uszycach,
- Zdziechowicach.

Miarą dostępu do zasobów bibliotecznych jest m. in. wskaźnik ludności przypadającej na jedną bibliotekę. Porównując liczbę mieszkańców gminy Gorzów Śląski na jedną bibliotekę, z danymi poziomu krajowego, wojewódzkiego oraz powiatowego – można wskazać, że gmina Gorzów Śląski wypada korzystniej. Na 1 placówkę biblioteczną w 2014 roku przypadało bowiem 1447 mieszkańców gminy, gdy w powiecie oleskim było to 2185 osób, w województwie opolskim 3167, a w kraju aż 4754 osoby.

Tabela 56. Ludność przypadająca na jedną placówkę biblioteczną w latach 2004-2014

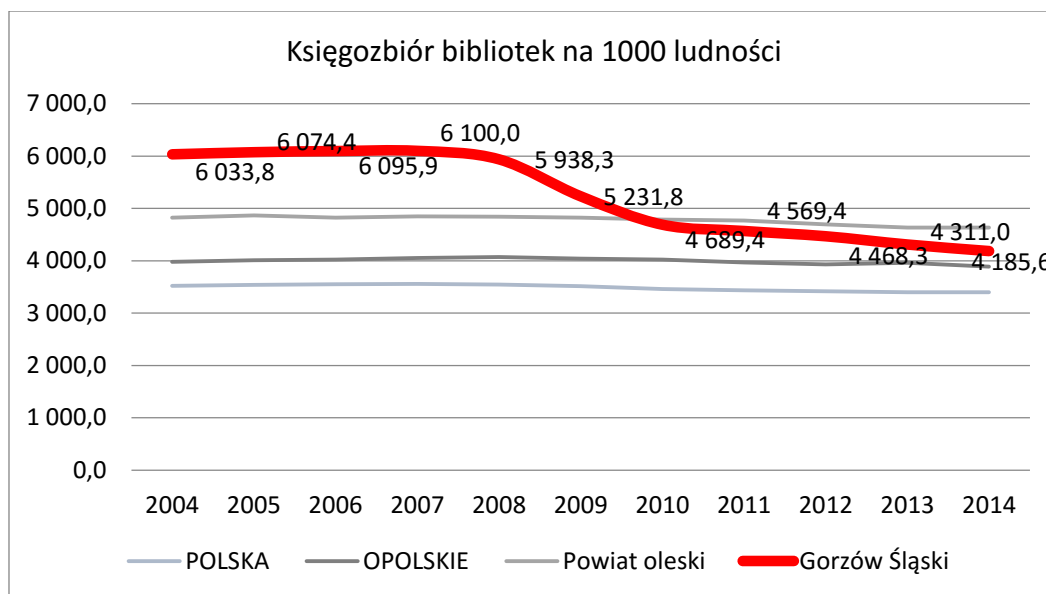
Jednostka terytorialna	ludność przypadająca na 1 bibliotekę i filie										
	ogółem										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	4 412	4 442	4 463	4 490	4 529	4 548	4 619	4 649	4 710	4 746	4 754
OPOLSKIE	3 235	3 223	3 216	3 221	3 228	3 222	3 199	3 199	3 187	3 149	3 167
Powiat oleski	2 299	2 284	2 267	2 257	2 247	2 240	2 212	2 203	2 196	2 188	2 185
Gorzów Śląski	1 557	1 548	1 533	1 522	1 518	1 514	1 482	1 471	1 463	1 456	1 447

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku na 1000 mieszkańców gminy Gorzów Śląski odnotowano 4185 woluminów. Była to wartość nieznacznie przekraczające wskaźniki dla kraju i województwa, niższa natomiast od średniej powiatowej. Na przestrzeni 10 badanych lat zauważalny był spadek tego wskaźnika w gminie Gorzów Śląski – widoczny w szczególności na przestrzeni lat 2008 – 2010.

¹¹ Za: <http://www.mgokorzow.pl/biblioteka/>

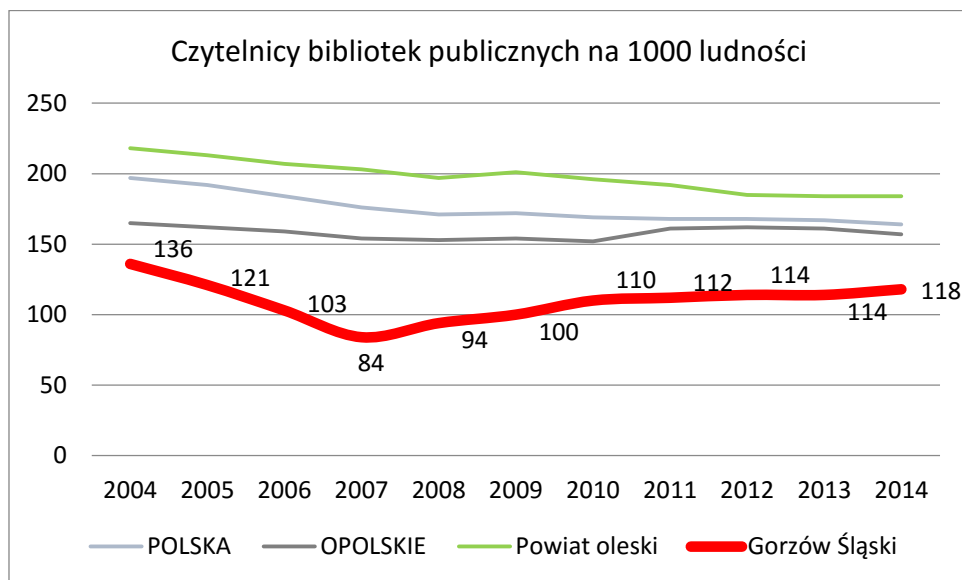
Wykres 23. Księgozbiór bibliotek w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Pomimo dobrej dostępności do punktów bibliotecznych zauważalny był w gminie Gorzów Śląski znaczny spadek liczby czytelników bibliotek. Spadek ten zaobserwowano na przestrzeni lat 2004 – 2007. Późniejszy okres, tj. lata 2008 do 2014 charakteryzowały się stopniowym przyrostem liczby czytelników. W 2014 roku na 1000 mieszkańców gminy Gorzów Śląski przypadało 118 czytelników bibliotek publicznych. Ten sam wskaźnik był jednak wyraźnie wyższy w pozostałych analizowanych jednostkach terytorialnych.

Wykres 24. Czytelnicy bibliotek w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014

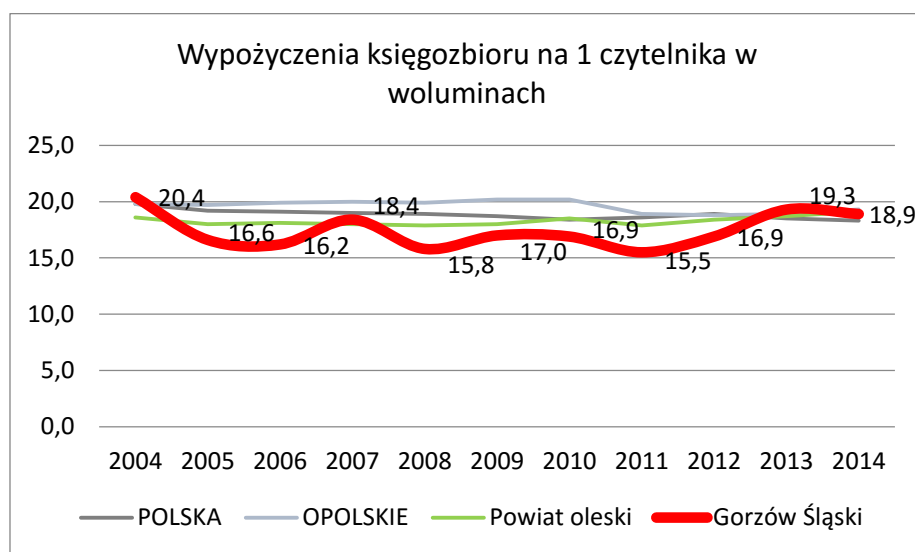

Źródło: GUS/BDL

W latach 2011 – 2014 zaobserwowano w gminie Gorzów Śląski wzrost aktywności czytelniczej, przejawiającej się liczbą wypożyczeń na 1 czytelnika. O ile w latach 2005 – 2012 przeciętny czytelnik w gminie Gorzów Śląski wypożyczał mniejszą liczbę książek w ciągu roku w porównaniu do

przeciętnego czytelnika w kraju, województwa i powiatu oleskiego, to od roku 2013 wykazuje się już wyższą aktywnością czytelniczną.

Wykres 25. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Transport i komunikacja

Gmina Gorzów Śląski w zakresie połączeń komunikacyjnych – samochód osobowy, autobusy, busy – jest dobrze skomunikowana z najbliższymi gminie miastami, które są celami podróży w zakresie miejsc pracy, nauki i rozrywki. Szybkość i mobilność połączeń jest atutem komunikacji prywatnej (samochód osobowy), ale warto zwrócić uwagę również na komunikację publiczną (autobusy, busy), które zarówno w ilości połączeń na dobę (w dniu roboczym) jak i czasie podróży stanowią rozsądną alternatywę dla przejazdów samochodem osobowym.

Tabela 57. Dostępność transportowa z gminy Gorzów Śląski

Wyszczególnienie	komunikacja prywatna samochód osobowy		komunikacja publiczna autobusy, busy	
	odległość	czas przejazdu	ilość połączeń	czas przejazdu
	km	minuty	szt.	minuty
Gorzów Śl. - Opole	61,6	58	11	98
Gorzów Śl. - Olesno	21,7	23	5	29
Gorzów Śl. - Praszka	5,0	7	21	10
Gorzów Śl. - Kluczbork	17,1	17	10	25
Gorzów Śl. - Ozimek	55,0	52	12	167
Gorzów Śl. - Dobrodzień	38,5	35	8	199
Gorzów Śl. - Radłów	99,6	95	4	135
Gorzów Śl. - Rudniki	20,5	21	4	32

Źródło: e-podroznik.pl i gogle/maps

Tabela 58. Połączenia komunikacji do najbliższych miejscowości wokół gminy Gorzów Śląski

Wyszczególnienie	komunikacja prywatna samochód osobowy		komunikacja publiczna autobusy, busy	
	odległość	czas przejazdu	ilość połączeń	czas przejazdu
	km	minuty	szt.	minuty
Opole - Gorzów Śl.	61,6	58	7	86
Olesno - Gorzów Śl.	21,7	23	7	29
Praszka - Gorzów Śl.	5,0	7	20	9
Kluczbork - Gorzów Śl.	17,1	17	10	25
Ozimek - Gorzów Śl.	55,0	52	11	153
Dobrodzień - Gorzów Śl.	38,5	35	11	175
Radłów - Gorzów Śl.	99,6	95	7	135
Rudniki - Gorzów Śl.	20,5	21	2	32

Źródło: e-podroznik.pl i gogle/maps

Na terenie gminy transport zbiorowy obsługiwany jest przez licznych przewoźników prywatnych (mikrobusy oraz autobusy):

1. Regio Travel Kamiński Maciej, ul. Sarmacka 6/30, 93-320 Łódź
2. PKS w Kluczborku, Sp. z o.o., ul. Byczyńska 120, 46-203 Kluczbork
3. EuroCar Grzegorz Banaś, Krzyżanowice 47, 46-310 Gorzów Śląski
4. PKS w Wieluniu Sp. z o.o., ul. Traugutta 53, 98-300 Wieluń
5. "Omega - Smak Podróży" Aneta Zielony, ul. Stawowa 9, Ochodze, 46-070 Komprachcice
6. Zakład Gospodarczy ORLAND Sp. z o.o., Żędowice, ul. Młyńska 3, 47-120 Zawadzkie
7. PKS w Łodzi Sp. z o.o., ul. Smutna 28, 91-729 Łódź
8. PKS w Lublińcu Sp. z o.o., ul. KiW Niegolewskich 5, 42-700 Lubliniec
9. Przewóz Osób - Handel Obwoźny, Lucyna Garncarek, Gana 140, 46-320 Praszka
10. Glob Trans - Piotr Bystry, ul. Krakowska 14/2, 94-302 Łódź
11. Usługi Transportowe Jaromin Zakliński, ul. Kwiatowa 27, 46-310 Gorzów Śląski
12. Usługi Transportowe IWONA - Edward Roźniatowski, ul. Norwida 20C/1, 46-203 Kluczbork
13. Opolskie Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej S.A., ul. Rodziewiczówny 1, 45-348 Opole
14. Eurocar Halina Banaś, ul. Kopernika 10F/58, 46-320 Praszka
15. Firma Przewozowa "Paratex" Krzysztof Parat, ul. Malczewskiego 35 m. 34, 93-154 Łódź

Gmina udostępnia operatorom i przewoźnikom 43 przystanki komunikacyjnej których jest właścicielem lub zarządzającym (godnie z Uchwałą nr XXXVIII/287/2014 Rady Miejskiej w Gorzowie Śląskim z dnia 23 maja 2014 r.)¹²

¹² Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Gorzów Śląski 2015-2020.

Przez teren gminy Gorzów Śląski przebiegają dwie drogi krajowe klasyfikowane jako drogi główne. Ze względu na pokrywający się przebieg w granicach gminy należy rozpatrywać je jako jedną drogę. Sieć drogową uzupełniają drogi wojewódzkie, powiatowe oraz gminne. Uzupełnieniem układu dróg publicznych są drogi wewnętrzne.

Mapa 3. Układ głównych dróg gminy Gorzów Śląski

Źródło Google Maps

Tabela 59. Wykaz dróg w gminie Gorzów Śląski

Lp.	Klasyfikacja drogi	Nr drogi	Przebieg
1	krajowa	42	Namysłów – Kluczbork – Praszka – Rudniki – Działoszyn – Pajęczno – Nowa Brzeźnica – Radomsko – Przedbórz – Ruda Maleniecka – Końskie – Skarżysko Kamienna – Rudnik
2	krajowa	45	Zabełków (droga 78) – Krzyżanowice – Racibórz – Krapkowice – Opole – Bierdzany – Kluczbork – Praszka – Wieluń – Złoczew
3	wojewódzka	487	Byczyna - Gorzów Śl. - Olesno
4	powiatowa	1309 O	Pogorzałka – Goła
5	powiatowa	1312 O	Gotartów – Kozłowice - Skrońsko
6	powiatowa	1313 O	Bąków – Kobyła Góra – droga powiatowa 1310 O
7	powiatowa	1314 O	Bąków – Jamy – stacja kolejowa Jamy
8	powiatowa	1355 O	Przybkowice – Budzów - Goła
9	powiatowa	1902 O	Uszyce - Goła
10	powiatowa	1903 O	Goła – Gorzów Śląski
11	powiatowa	1905 O	Goła – Przytoczna – droga wojewódzka 487
12	powiatowa	1907 O	Gorzów Śląski – Pakoszów – Kobyła Góra
13	powiatowa	1908 O	Zdziechowice – Krzyżanowice – Praszka
14	powiatowa	1913 O	Gorzów Śląski – Pawłowice – Boroszków
15	powiatowa	1917 O	Szyszków – Jastrzygowice

16	powiatowa	1919 O	droga wojewódzka 487 – Jastrzygowice – Kościeliska
17	powiatowa	1924 O	Skrońsko - Biskupice - Radłów
18	gminna	100801 O	Uszyce przez wieś do granicy województwa
19	gminna	100802 O	Uszyce – Uszyce Nowe
20	gminna	100803 O	Uszyce-Karnów – Uszyce Nowe
21	gminna	100804 O	Uszyce – Uszyce Górne
22	gminna	100805 O	Kolonia Uszyce – Uszyce Górne
23	gminna	100807 O	Goła – Zdziechowice Zydług
24	gminna	100808 O	Zdziechowice – wewnątrz wsi
25	gminna	100809 O	Goła (skrzyżowanie) – Krzyżanowice
26	gminna	100812 O	Nowa Wieś Oleska – przysiółek Tęczynów
27	gminna	100813 O	Kobyła Góra – Maciejów
28	gminna	100814 O	Maciejów – Pakoszów
29	gminna	100815 O	Budzów – Karłów
30	gminna	100816 O	Dębina przez Wieś
31	gminna	100817 O	Dębina – Pawłowice
32	gminna	100818 O	Pawłowice przez wieś
33	gminna	100819 O	Pawłowice – Pawłowicki Folwark
34	gminna	100820 O	Jastrzygowice – przysiółek Morgi
35	gminna	100822 O	Skrońko – Biskupice
36	gminna	100823 O	Skrońsko – Kościeliska – Sternalice
37	gminna	100824 O	Kozłowice-Dęby – Czerwone Osiedle
38	gminna	100826 O	Jamy - Piaseczna
39	gminna	100827 O	granica gminy Olesno – Piaseczna – granica gminy Kluczbork

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gorzów Śląski, 2010.

Obecnie na terenie gminy nie ma wydzielonych ścieżek rowerowych. Zasadniczy układ dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych łączący poszczególne wsie zezwala na docelowe wprowadzenie w pas drogowy ciągów dróg rowerowych. Przy przebudowie i modernizacji dróg głównych i niższych dopuszcza się przy prawej krawędzi wyznaczenie pasa dla rowerów o szerokości nie mniejszej niż 1,50 m.

Obiekty dziedzictwa kulturowego

Podstawowymi elementami zachowanego dziedzictwa kulturowego są zabytkowe obiekty, układy przestrzenne i krajobrazowe (zamki, pałace, zespoły zamkowo- i pałacowo- parkowe) oraz charakterystyczne dla regionu układy ulicowe z dość dobrze zachowanymi zagrodami (frontowe budynki szczytowe, budynki „wycugowe”, okazałe bramy i/lub budynki bramne, spichlerze, zabudowa murowana o bogatym wystroju architektonicznym i inne. Ze względu na znaczne wartości historyczne i kulturowe, ochronie konserwatorskiej podlegają zespoły urbanistyczne, obiekty architektury i budownictwa, parki, cmentarze, zabytki ruchome oraz stanowiska archeologiczne znajdujące się na terenie gminy.¹³

¹³ Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gorzów Śląski

Tabela 60. Obiekty zabytkowe gminy Gorzów Śląski

Wyszczególnienie	Miejscowość - adres	Czas powstania	Opis	Nr rejestru zabytków
Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	BUDZÓW	ok. 1800 r.	Zaniedbany, cmentarz nieużytkowany.	
Dwór w zespole dworsko-parkowym.	BUDZÓW	1896 r../ l. 60-te XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	A-569 z 02.09.1997 K.W. 37502
Park w zespole dworskim	BUDZÓW	poł. XIX w.	Park krajobrazowy z częściowo wydzielonymi alejkami, ogrodzony.	A 569 z 02.09.1997 K.W. 37502
Stodoła w zespole folwarcznym.	BUDZÓW	koniec XIX w.	Budynek murowany z cegły i kamienia łamanego, dach drewniany, kryty papą.	
Cmentarz ewangelicko-augsburski	GOŁA	1906 r.	Brak podziału na kwatery grzebalne, ogrodzony, obsadzony zieleni wysoką.	
Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	GOŁA	1930 r.	Cmentarz kwaterowy, ogrodzony, z nieliczną zieleni wysoką, ścieżki utwardzane.	
Kościół filialny p.w. w. Mikołaja	GOŁA	przełom XVII/XVIII w.	Drewniany, konstrukcji zrębowej, odeskowany, dach kryty gontami.	77/54 z 14.01.1954 K.W. 23965
Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	JAMY	XIX w.	Brak podziału na kwatery grzebalne, ogrodzony.	
Dom mieszkalny.	JAMY	1922 r.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Kościół filialny p.w. Św. Mikołaja	JAMY	1792 r.	Drewniany, konstrukcji zrębowej, odeskowany, dach kryty gontami.	79/54 z 13.03.1954 K.W. 9177
Pałac w zespole parkowym.	JAMY	koniec XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką	A-567 z 04.02.1997 K.W. 35050
Park w zespole pałacowo-parkowym.	JAMY	II poł XIX w.	Park widokowy z alejajazdową, z wydzielonymi alejkami, ogrodzony.	A-567 z 04.02.1997 K.W. 35050
Spichlerz w zespole folwarcznym.	JAMY	I poł XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach kryty dachówką.	1721/66 z 28.09.1966 K.W. 35050
Dom mieszkalny.	JASTRZYGOWICE	1890 r.	Murowany z cegły, dach drewniany, kryty blachodachówką.	
Dom mieszkalny.	JASTRZYGOWICE	1911 r.	Murowany z cegły, dach drewniany, kryty dachówką.	
Dwór w zespole dworsko-parkowym.	JASTRZYGOWICE	II poł. XIX w.	Murowany, z cegły, częściowo otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	

Karczma.	JASTRZYGOWICE	1901 r./ II poł. XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Kuźnia.	JASTRZYGOWICE	1890 r.	Murowana z cegły, dach drewniany, kryty blachodachówką.	
Stajnia.	JASTRZYGOWICE	XIX w.	Murowany z cegły, częściowo otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	
Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	KOZŁOWICE	XIX w.	Cmentarz kwaterowy, ogrodzony, obsadzony zielenią wysoką, alejki utwardzone.	
Dom mieszkalny.	KOZŁOWICE	1920 r.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką	
Gorzelnia.	KOZŁOWICE	XIX w.	Murowana z cegły, częściowo otynkowana, dach drewniany, kryty papą.	
Kościół parafialny p.w. Św. Jana Chrzciciela	KOZŁOWICE	II poł XVII w.	Drewniany, konstrukcji zrębowej, odeskowany, dach kryty gontami.	81/54 z 13.03.1954 K.W. 9177
Pałac w zespole pałacowo-parkowym.	KOZŁOWICE	1901 r.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką	
Dom mieszkalny.	KRZYŻANOWICE	koniec XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką	
Dzwonnica.	KRZYŻANOWICE	przełom XIX/XX w.	Drewniana, konstrukcja belkowa, odeskowana.	
Kapliczka.	KRZYŻANOWICE	początek XX w.	Murowana z cegły, tynkowana, dach drewniany, kryty dachówką.	
Kuźnia.	KRZYŻANOWICE	przełom XIX/XX w.	Murowany z cegły z dobudówką drewnianą, częściowo otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką	
Pałac w zespole parkowym.	KRZYŻANOWICE	koniec XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Park w zespole dworsko-parkowym.	KRZYŻANOWICE	połowa XIX w.	Rozległy park krajobrazowy, nieogrodzony.	
Szkoła ewangelicka.	NOWA WIEŚ	1900 r.	Murowany z cegły, dach drewniany, kryty dachówką.	
Dwór w zespole folwarcznym.	PAKOSZÓW	koniec XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Kapliczka.	PAWŁOWICE	ok. 1900 r.	Murowana z cegły i otynkowana, dach drewniany, kryty dachówką i blachą.	

Pałac w zespole pałacowo-parkowym	PAWŁOWICE	II poł XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany kryty dachówką, bryła rozczłonkowana, z wieżą w narożniku.	
Budynek w zespole folwarcznym.	SKROŃSKO	ok. 1880 r.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Budynek w zespole folwarcznym.	SKROŃSKO	ok. 1880 r.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	SKROŃSKO	przełom XIX w.	Cmentarz kwaterowy, ogrodzony, z nieliczną zielenią wysoką, ścieżki utwardzane.	
Dwór w zespole dworsko-parkowym.	SKROŃSKO	przełom XVIII/XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, z drewnianą werandą, dach drewniany, kryty dachówką.	
Kapliczka.	SKROŃSKO	XVIII w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką i blachą.	1967/72 z 27.11.1972 K.W. 12353
Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	USZYCE	początek XX w.	Cmentarz kwaterowy, ogrodzony z utwardzonymi alejkami, otoczony zielenią wysoką.	
Dom w zespole folwarcznym.	USZYCE	I ćw. XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP	USZYCE	1517 r.	Drewniany, konstrukcji zrębowej, odeskowany, dach kryty gontami.	85/54 z 12.03.1954 K.W. 23134
Oficyna w zespole pałacowym.	USZYCE	początek XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką	
Pałac	USZYCE	koniec XVIII w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty blachodachówką.	
Park w zespole pałacowo-parkowym.	USZYCE	I poł. XIX w.	Park krajobrazowy, ogrodzony, z podziałem na aleje utwardzane.	
Szkoła.	USZYCE	1904 r.	Murowany z cegły, dach drewniany, kryty dachówką.	
Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	ZDZIECHOWICE	1840 r.	Cmentarz kwaterowy, ogrodzony, otoczony zielenią wysoką, z utwardzonymi alejkami.	
Dwór w zespole dworsko-parkowym.	ZDZIECHOWICE	początek XX w.	Murowany z cegły i otynkowany z drewnianą werandą, dach drewniany, kryty dachówką.	
Gorzelnia.	ZDZIECHOWICE	początek XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	

Gorzelnia.	ZDZIECHOWICE	początek XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, bryła rozczłonkowana, dobudówka od strony komina, dach drewniany, kryty dachówką.	
Kościół parafialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa	ZDZIECHOWICE	1914 r.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką, sygnaturka i hełm wieży kryty blachą.	
Pałac w zespole parkowym.	ZDZIECHOWICE	II poł. XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty blachą.	
Zespół trzech domów robotników folwarcznych	ZDZIECHOWICE	przełom XIX/XX w.	Murowane z cegły i otynkowane, dachy drewniane, kryte dachówką.	
Zajazd.	GORZÓW ŚLĄSKI	I poł XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	1475/66 z 08.08.1966 K.W. 47712
Budynek Nadleśnictwa.	GORZÓW ŚLĄSKI	II poł XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany z drewnianą werandą, dach drewniany, kryty dachówką.	1474/66 z 08.08.1966 K.W. 26214
Stodoła.	GORZÓW ŚLĄSKI	przełom XIX/XX w.	Murowana z cegły i kamienia łamanego, dach drewniany, kryty dachówką.	
Szkoła	GORZÓW ŚLĄSKI	przełom XIX/XX w.	Murowany z cegły, bryła nieregularna, dach drewniany, kryty dachówką	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	1850 r./ I poł XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	
Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	GORZÓW ŚLĄSKI	1852 r.	Cmentarz kwaterowy z alejami ziemnymi obsadzonymi zielenią wysoką, ogrodzony.	
Kościół ewangelicko-augsburski	GORZÓW ŚLĄSKI	1855-57 r.	Murowany z cegły i otynkowany, dachy drewniane, kryte blachą.	
Kościół parafialny p.w. Trójcy Świętej	GORZÓW ŚLĄSKI	1895-97 r.	Zbudowany na planie krzyża, murowany z cegły, dachy drewniane, kryte blachą.	
Plebania	GORZÓW ŚLĄSKI	1899-1900 r.	Murowany z cegły i otynkowany z fragmentami konstrukcji szkieletowej, dach drewniany, kryty blacho-dachówką.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	połowa XIX w./ lata 70-te XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty blacho-dachówką.	1476/66 z 08.08.1966 K.W. 7876
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	połowa XIX w./ lata 70-te XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty blacho-dachówką.	1477/66 z 08.08.1966 K.W. 7850

Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	początek XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	początek XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	koniec XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	II poł. XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	koniec XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	koniec XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	koniec XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty papą.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	początek XX w./ II poł. XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Dom mieszkalny w zespole gospodarczym.	GORZÓW ŚLĄSKI	początek XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	koniec XIX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	początek XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, dwuspadowy łamany, kryty dachówką.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	początek XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Dom mieszkalny.	GORZÓW ŚLĄSKI	początek XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, kryty dachówką.	
Budynek stacji kolejowej.	GORZÓW ŚLĄSKI	lata 20-30-te XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany, dwuspadowy łamany, kryty dachówką.	
Domy mieszkalne	GORZÓW ŚLĄSKI	1900 r./ II poł. XX w.	Murowane z cegły i otynkowane, dachy drewniane, kryte dachówką i papą.	
Dwór w zespole parkowym.	GORZÓW ŚLĄSKI	II poł. XVIII w./ II poł. XX w.	Murowany z cegły i otynkowany, bryła rozczłonkowana, dach drewniany, mansardowy z facjatami, kryty dachówką.	1030/67 z 20.03.1967

Źródło: UM Gorzów Śląski

Tabela 61. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery przestrzenno-funkcjonalnej dla gminy Gorzów Śląski

L.p.	wskaźnik	jednostka terytorialna JST	zmiana JST 2014/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2014/2010 w:			wartość JST 2014	ocena w odniesieniu do wartości w 2014:			trend JST	OCENA OGÓLNA
				POLSKA	OPOLSKIE	powiat oleski		POLSKA	OPOLSKIE	powiat oleski		
1	Mieszkańcy na 1 przychodnię	Gorzów Śląski - gmina	-34,9%	-17,3%	-19,9%	-21,0%	2 412	1 919	1 881	2 622	spadkowy	
		Gorzów Śląski - miasto	-3,4%	-20,2%	-21,0%	-1,2%	2 508	1 505	1 366	1 248	spadkowy	
2	Porady lekarskie ogółem na 1000 mieszkańców	Gorzów Śląski - gmina	-8,7%	5,1%	6,3%	12,8%	4 563	4 151	4 104	4 063	boczny	
		Gorzów Śląski - miasto	1,1%	6,9%	9,3%	12,1%	8 617	5 202	5 781	8 331	spadkowy	
3	Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną	Gorzów Śląski - gmina	-34,9%	-9,3%	-10,6%	-20,2%	2 412	3 094	3 260	2 521	spadkowy	
		Gorzów Śląski - miasto	-35,6%	-9,9%	-13,0%	-14,1%	836	2 230	2 034	1 031	spadkowy	
4	Odsetek dzieci w wieku 3-5 objętych wychowaniem przedszkolnym	Gorzów Śląski - gmina	23,1%	26,8%	12,9%	16,0%	96,3%	79,4%	86,5%	86,4%	wzrostowy	
		Gorzów Śląski - miasto	9,8%	17,9%	13,4%	2,2%	128,4%	92,9%	100,6%	100,3%	wzrostowy	
5	Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na 1 miejsce w przedszkolu	Gorzów Śląski - gmina	-21,4%	-13,3%	-1,1%	-7,0%	0,55	1,17	0,93	0,93	spadkowy	
		Gorzów Śląski - miasto	-5,1%	-9,9%	-3,8%	-1,3%	0,56	0,91	0,77	0,74	boczny	
6	Uczniowie szkoły podstawowej przypadający na 1 oddział	Gorzów Śląski - gmina	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	14	18	17	16	boczny	
		Gorzów Śląski - miasto	-5,3%	0,0%	0,0%	0,0%	18	21	20	20	boczny	
7	Uczniowie gimnazjum przypadający na 1 oddział	Gorzów Śląski - gmina	-16,0%	-4,5%	-4,5%	0,0%	21	21	21	22	spadkowy	
		Gorzów Śląski - miasto	-18,5%	0,0%	-4,3%	0,0%	22	22	22	23	spadkowy	
8	Uczniowie szkoły podstawowej przypadający na 1 komputer z dostępem do internetu	Gorzów Śląski - gmina	-4,5%	-9,2%	-14,3%	-3,5%	8,69	10,02	7,85	7,47	spadkowy	
		Gorzów Śląski - miasto	-5,0%	-11,6%	-14,8%	0,0%	15,07	13,9	11,88	12,79	spadkowy	
9	Uczniowie gimnazjum przypadający na 1 komputer z dostępem do internetu	Gorzów Śląski - gmina	-10,5%	-11,9%	-40,7%	-51,3%	15,79	10,17	6,76	6,2	spadkowy	
		Gorzów Śląski - miasto	-10,5%	-12,2%	-37,7%		15,79	11,44	0,89		spadkowy	
10	Ludność na 1 placówkę biblioteczną	Gorzów Śląski - gmina	-2,4%	4,1%	0,2%	-1,2%	1 447	4 100	3 033	2 185	spadkowy	
		Gorzów Śląski - miasto	-3,4%	-3,8%	-4,7%	-1,2%	2 508	6 733	6 273	4 743	spadkowy	
11	Księgozbiór bibliotek na 1000 mieszkańców	Gorzów Śląski - gmina	-10,7%	-1,8%	-3,4%	-3,2%	4 186	3 398	3 887	4 636	boczny	
		Gorzów Śląski - miasto	-3,4%	0,3%	-0,9%	2,0%	6 998	3 396	3 888	5 427	spadkowy	
12	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców	Gorzów Śląski - gmina	7,3%	-3,0%	3,3%	-6,1%	118	164	157	184	spadkowy	
		Gorzów Śląski - miasto	-3,2%	-2,4%	7,6%	-0,7%	184	202	212	293	boczny	
13	Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	Gorzów Śląski - gmina	11,8%	-0,5%	-4,5%	3,2%	18,9	18,3	19,3	19,1	wzrostowy	

		Gorzów Śląski - miasto	20,5%	0,0%	-7,0%	5,9%	22,3	18,0	19,9	19,6	wzrostowy	
14	Kluby sportowe na 1000 mieszkańców	Gorzów Śląski - gmina	-18,1%	5,6%	29,3%	-19,6%	0,6	0,4	0,5	0,4	boczny	
		Gorzów Śląski - miasto	3,5%	8,2%	15,7%	-7,3%	0,8	0,3	0,4	0,5	boczny	
		Gorzów Śląski - gmina	-14,2%	5,3%	46,8%	0,0%	31,4	24,5	29,7	23,6	spadkowy	
15	Członkowie klubów sportowych na 1000 mieszkańców	Gorzów Śląski - miasto	17,3%	8,7%	36,3%	46,4%	64,2	27,3	29,8	38,9	wzrostowy	
		Gorzów Śląski - gmina	-14,1%	6,9%	32,1%	-2,1%	30	24	27	24	boczny	
16	Ćwiczący w klubach sportowych na 1000 mieszkańców	Gorzów Śląski - miasto	19,3%	10,3%	24,0%	36,8%	63	27	29	40	boczny	
		Gorzów Śląski - gmina	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	3	3	3	3	boczny	
17	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	Gorzów Śląski - miasto	-50,0%	33,3%	0,0%	0,0%	1	4	3	3	spadkowy	
		Gorzów Śląski - gmina	-1,6%	-7,9%	-5,3%	-11,9%	7 236	9 574	4 508	7 283	spadkowy	
18	Mieszkańcy na 1 dom kultury	Gorzów Śląski - miasto	-2,6%	-1,9%	-1,8%	-1,2%	2 508	15 592	11 077	5 929	spadkowy	
		Gorzów Śląski - gmina	52,5%	11,3%	23,2%	23,9%	4	4	6	7	boczny	
19	Zespoły artystyczne na 10 tys. mieszkańców	Gorzów Śląski - miasto	53,9%	7,3%	10,3%	4,4%	12	4	7	13	wzrostowy	

	pozytywna
	negatywna
	neutralna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/BDL

2.5. Diagnoza negatywnych zjawisk w sferze technicznej

Sieć wodociągowa

Obszar gminy Gorzów Śląski jest praktycznie w całości zwodociągowany. Z sieci wodociągowej korzystało, wg danych GUS w 2014 roku, 86,9% mieszkańców gminy. Była to wartość niższa od notowanych w skali kraju, województwa i powiatu oleskiego.

Tabela 62. Odsetek ludności korzystający z sieci wodociągowej w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	ogółem										
	odsetek ludności korzystający z sieci - wodociąg										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	85,5	86,1	86,4	86,7	87,0	87,3	87,4	87,6	87,9	88,0	91,6
OPOLSKIE	94,3	94,3	94,4	94,4	94,4	94,5	94,5	94,5	94,6	94,6	96,6
Powiat oleski	92,2	92,3	92,3	92,4	92,5	92,5	92,6	92,7	92,7	92,8	94,8
Gorzów Śląski	85,6	85,8	86,0	86,0	86,2	86,3	86,5	86,5	86,6	86,7	86,9

Źródło: GUS/BDL

Gminna sieć wodociągowa zaopatruje w wodę również wsie Szyszków i Wygiełdów należące do gminy Praszka.

Do obiektów zaopatrujących gminę w wodę należą 3 Stacje Ujęć Wody (SUW). Zlokalizowane są w miejscowościach:

- Gorzów Śląski,
- Uszyce,
- Goła.

Łączna wydajność gminnych SUW w pełni zaspokaja aktualne zapotrzebowanie.

Ponadto w gminie Gorzów Śląski istnieją dwa ujęcia wody, które znajdują się na terenie zakładów pracy takich jak: ALTO Sp. z o.o. w Gorzowie Śląskim oraz Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Zdziechowicach.

Sieć kanalizacyjna

Z sieci kanalizacyjnej korzystało zdecydowanie mniej mieszkańców gminy niż z sieci wodociągowej. W 2014 roku, wg danych GUS, z sieci kanalizacyjnej korzystało 46,2% mieszkańców gminy. W ciągu 10 analizowanych lat nastąpił ponad dwukrotny wzrost tego odsetka. Niemniej stan rozwoju sieci kanalizacyjnej w gminie Gorzów Śląski był wyraźnie niższy od przeciętnie notowanego w skali kraju jak też województwa.

Tabela 63. Odsetek ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	ogółem										
	odsetek ludności korzystający z sieci - kanalizacja										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	58,3	59,2	59,8	60,3	61,0	61,5	62,0	63,5	64,3	65,1	68,7
OPOLSKIE	52,1	53,6	54,3	55,4	58,4	58,7	59,2	60,8	61,8	63,3	69,7
Powiat oleski	34,5	38,2	38,5	38,6	38,8	38,9	39,3	41,4	42,2	42,3	46,6
Gorzów Śląski	21,5	30,3	32,2	32,5	32,7	32,9	34,2	38,1	41,2	41,4	46,2

Źródło: GUS/BDL

Obecnie w gminie Gorzów Śląski skanalizowanych jest pięć miejscowości: Gorzów Śląski, Jamy, Kozłowice, Pawłowice i Jastrzygowice. Istnieją jednak plany budowy sieci kanalizacyjnej na terenie wszystkich sołectw gminy. Na terenach, które nie zostaną objęte zbiorczym systemem kanalizacyjnym planuje się wybudowanie przydomowych oczyszczalni ścieków.

Gmina Gorzów Śląski posiada kolektor sanitarny z punktem zlewnym w Gorzowie, tłoczącym ścieki do oczyszczalni biologiczno – mechanicznej w Praszce. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (uwzględniając wymagania zawarte w dyrektywie 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych), nałożyła na aglomeracje o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2000 (RLM) obowiązek wyposażenia ich w sieci kanalizacyjne dla ścieków komunalnych zakończone oczyszczalniami ścieków. Oczyszczalnia ścieków w Praszce ma przepustowość 250 m³/h tj. 2500 m³/dobę.¹⁴

Odsetek ludności korzystającej w oczyszczalni ścieków wg danych GUS w 2014 wyniósł gminie Gorzów Śląski 57,1%, czyli był wyższy od odsetka osób korzystających z sieci kanalizacyjnej. W ciągu 10 lat nastąpił znaczny wzrost tego wskaźnika. W 2014 roku był on jednak nadal niższy od wartości notowanej w skali województwa opolskiego (71,5%) oraz kraju (72,2%) i nieznacznie wyższy od wartości dla powiatu oleskiego (51,6%).

Tabela 64. Odsetek ludności korzystający z oczyszczalni ścieków w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	ogółem										
	odsetek ludności korzystający z oczyszczalni ścieków										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	59,0	60,2	61,4	62,2	63,1	64,2	64,7	65,7	68,6	70,3	71,5
OPOLSKIE	55,1	57,2	59,0	61,0	62,7	63,6	66,5	68,4	68,7	70,7	72,2
Powiat oleski	35,1	41,2	44,6	50,3	42,4	42,3	43,5	46,7	48,8	49,4	51,6
Gorzów Śląski	15,1	46,1	78,4	79,0	47,0	47,9	50,9	51,5	57,2	57,2	57,1

Źródło: GUS/BDL

¹⁴ Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Gorzów Śląski na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku.

Elektroenergetyka

TAURON Dystrybucja S.A. nie posiada na terenie gminy Gorzów Śląski źródeł energii tj. elektrowni wytwarzających energię w sposób konwencjonalny jak i ze źródeł odnawialnych. Nie ma także stacji elektroenergetycznej WN/SN, która stanowiłaby Główny Punkt Zasilania (GPZ) dla odbiorców energii elektrycznej. Mieszkańcy gminy Gorzów Śląski zaopatrywani są w energię elektryczną ze stacji 110/15 kV Praszka zlokalizowanej na terenie sąsiedniej gminy, za pośrednictwem sieci rozdzielczej średniego i niskiego napięcia. W Gorzowie Śląskim znajduje się rozdzielnia sieciowa 15 kV (RS Gorzów Śląski) zasilana bezpośrednią linią 15 kV z GPZ Praszka. Teren gminy przecina linia 110 kV relacji GPZ Praszka - GPZ Kluczbork oraz linia 400 kV, która jest własnością PSE S.A.

Z RS Gorzów Śląski wyprowadzone są linie 15 kV następujących relacji:

- RS Gorzów - Kluczbork, RS Gorzów - Pilawy, RS Gorzów - Kostów, RS Gorzów - Pawłowice, RS Gorzów - Olesno, RS Gorzów - 15-go Grudnia, RS Gorzów - Młyn.

Do ww. linii SN przyłączone są 62 stacje transformatorowe 15/0,4 kV będące własnością TAURON Dystrybucja S.A.

Większość stacji transformatorowych 15/0,4 kV jest w dobrym stanie technicznym, a ich moc znamionowa dostosowana jest do występujących potrzeb. Istniejące typy stacji umożliwiają w razie konieczności wymianę transformatorów na jednostki o większej mocy.

Aktualnie istniejąca na terenie gminy Gorzów Śląski infrastruktura elektroenergetyczna jest w dobrym stanie technicznym oraz zapewnia zasilanie wszystkim zgłoszonym do przyłączenia obiektom. Moc transformatorów zainstalowanych w GPZ-tach oraz stacjach transformatorowych 15/0,4 kV pokrywa obecne zapotrzebowanie odbiorców na moc. Należy jednak liczyć się z koniecznością budowy nowych stacji i linii SN i nN, podyktowaną potrzebami przyszłych inwestorów - zgodnie z wydanymi warunkami przyłączenia do sieci oraz zawartymi umowami. Budowa infrastruktury elektroenergetycznej będzie także konieczna na terenach wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod nową zabudowę mieszkaniową.

Dla zapewnienia niezawodności dostaw energii oraz odpowiednich parametrów jakościowych energii elektrycznej TAURON Dystrybucja S.A. prowadzi sukcesywną modernizację istniejących sieci, budowę nowych urządzeń elektroenergetycznych oraz tworzenie optymalnych układów pracy sieci, zgodnie z ustalonymi harmonogramami.

Wykaz zadań inwestycyjnych przewidzianych do realizacji na terenie gminy Gorzów Śląski, które zostały ujęte w „Planie Rozwoju w zakresie zaspokajania obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2014-2019” Tauron Dystrybucja zatwierdzony został przez Urząd Regulacji Energetyki.

System zaopatrzenia w ciepło, sieć gazowa

Zaopatrzenie w ciepło opiera się na indywidualnych źródła ciepła oraz lokalnych kotłowniach zasilanych głównie paliwem stałym.

Sieć gazowa na terenie gminy Gorzów Śląski obsługiwana jest przez EWE Energia Sp. z o. o. Spółka dostarcza gaz ziemny wysokometanowy E o składzie: metan ok. 97,8%, etan, propan, butan ok. 1%, dwutlenek węgla i reszta składników ok. 0,2%.

Obszar gminy jest zasilany ze stacji redukcyjnej IOOGP GAZ_SYSTEM w Bąkowie. Infrastruktura sieci składa się z:

- 678 mb sieci o ciśnieniu powyżej 0,5 MPa,
- 924 mb sieci o ciśnieniu nie wyższym niż 0,5 MPa.

Spółka zarządza 10 czynnymi przyłączami gazowymi. Stan techniczny sieci oceniany jest jako dobry i bardzo dobry.

Spółka planuje na bieżąco podłączać do sieci gazowej klientów zainteresowanych, dla których wykonanie stosownego rozwoju sieci będzie technicznie i ekonomicznie uzasadnione. Plan rozwoju EWE nie przewiduje wykonania inwestycji rozwojowych na terenie gminy.

Drugim podmiotem dostarczającym gaz na teren gminy jest DUON Dystrybucja S.A. Na obecną chwilę Spółka nie przewiduje rozbudowy i modernizacji istniejącej infrastruktury gazowniczej na obszarze gminy.¹⁵

W 2014 roku, wg danych GUS, tylko 2,1% mieszkańców gminy Gorzów Śląski korzystało z sieci gazowej. Była to wartość wyraźnie niższa od notowanych w skali kraju (52,%) oraz województwa opolskiego (41,9%).

Tabela 65. Odsetek ludności korzystający z sieci gazowej w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	ogółem										
	odsetek ludności korzystający z sieci - gaz										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	51,8	51,7	51,8	51,7	51,7	52,6	52,5	52,5	52,4	52,4	52,2
OPOLSKIE	41,4	41,4	41,3	41,3	41,2	41,5	41,6	41,6	42,0	42,0	41,9
Powiat oleski	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	11,5	11,4	11,8	11,9	11,9	11,9
Gorzów Śląski	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	1,1	1,3	2,8	1,4	1,9	2,1

Źródło: GUS/BDL

Mieszkalnictwo

Obszary zabudowy mieszkalnej w gminie Gorzów Śląski związane są z zabudową zagrodową, mieszkaniową jednorodzinną oraz wielorodzinną.

Tereny zabudowy zagrodowej stanowią obecnie główną strukturę kształtującą przestrzeń gminy. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gorzów Śląski przewiduje adaptacje dotychczasowego zagospodarowania oraz uzupełnienie istniejących zespołów zabudowy. Projektowana zabudowa stanowić ma uzupełnienie istniejącej oraz nawiązywać do jej charakteru.

Coraz częstszym zjawiskiem zachodzącym w krajobrazie wiejskim jest stopniowe uzupełnianie zabudowy zagrodowej zabudową mieszkaniową jednorodzinną bądź wykorzystywanie zagrod w charakterze zabudowy rekreacyjnej. Ma to związek z wymianą pokoleniową oraz zmianą profilu zatrudnienia mieszkańców wsi, coraz częściej utrzymujących się z pozarolniczych źródeł.

¹⁵ Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Gorzów Śląski 2015-2020.

Zlokalizowanie zabudowy zagrodowej wzdłuż ciągów komunikacyjnych i znaczne jej oddalenie od właściwych centrów miejscowości stwarza ponadto potrzebę sytuowania usług jako funkcji uzupełniającej.

Ośrodkiem osadniczym posiadającym w swojej strukturze największy udział zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej jest Gorzów Śląski. W pozostałych miejscowościach funkcja ta jest co najwyżej uzupełnieniem istniejącego zagospodarowania i nie dominuje.

Nowe tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej stanowią kontynuację i naturalne rozwinięcie dotychczasowego zagospodarowania. Celem przy wyznaczaniu nowych terenów było wytworzenie zwartych kompleksów zabudowy, racjonalne wykorzystanie przestrzeni i uniknięcie nieuzasadnionego rozprzestrzeniania zabudowy na tereny niezainwestowane.

W związku ze stopniowym wypełnianiem się obszarów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową ujętych w dotychczasowych opracowaniach konieczne stało się wyznaczenie nowego kierunku rozwoju na najbliższe lata oraz maksymalnego jej zasięgu. Określone w studium granice terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej zaspokoją w pełni potrzeby lokalnej społeczności.

Tereny zagospodarowane wymagają uzupełnienia struktury poprzez wypełnianie luk w zabudowie oraz uporządkowanie.

Projektowane skupiska zabudowy mieszkaniowej ze względu na swoją wielkość oraz potrzeby lokalnych społeczności muszą być wzbogacone o dodatkowe funkcje tj. usługi, zieleni urządzonej czy rekreację. Dla wyznaczonych terenów koniecznym jest wyznaczenie sieci komunikacyjnej zapewniającej dostęp do nowej zabudowy oraz właściwe powiązanie z istniejącym zewnętrznym układem drogowym.

Wyznaczone tereny obejmują istniejącą zabudowę mieszkaniową wielorodzinną w Gorzowie Śląskim, Uszycach, Zdziechowicach, Krzyżanowicach, Pawłowicach, Budzowie, Kozłowicach oraz Jamach. Dla budynków zlokalizowanych w wymienionych terenach studium zakłada jedynie modernizację i przebudowę istniejącej zabudowy wprowadzając zakaz lokalizacji nowych budynków mieszkalnych wielorodzinnych. Przy zagospodarowaniu wskazanych terenów musi być brane pod uwagę wyposażenie ich w zieleni towarzyszącą oraz urządzenia rekreacyjne.

Wg danych GUS przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w 2014 roku wynosiła w gminie Gorzów Śląski 89,9m². Była to wartość zbliżona do wartości jaką osiągnęła w powiecie oleskim (90,7m²) i wyraźnie wyższa od notowanych w skali kraju (73,4m²) oraz województwa opolskiego (73,4m²).

Tabela 66. Przeciętna powierzchnia mieszkania w latach 2004–2014

Jednostka terytorialna	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2
POLSKA	69,0	69,3	69,5	69,8	70,2	70,5	72,3	72,6	72,8	73,1	73,4
OPOLSKIE	76,5	76,6	76,8	77,0	77,3	77,5	79,4	79,6	79,8	80,1	80,3
Powiat oleski	86,2	86,4	86,5	86,7	87,1	87,2	89,8	90,0	90,2	90,5	90,7
Gorzów Śląski	85,6	85,7	85,9	86,0	86,3	86,4	89,1	89,2	89,5	89,6	89,9

Źródło: GUS/BDL

Na jednego mieszkańca gminy Gorzów Śląski przypadało w 2014 roku 26,4m² powierzchni użytkowej mieszkania. Pomimo wzrostu tej powierzchni od 2004 roku o 2,6 m², w 2014 roku

mieszkaniec gminy posiadał wyraźnie mniejszą przestrzeń mieszkaniową od przeciętnego mieszkańca kraju, województwa oraz powiatu. Należy również zauważyć, że na wzrost tego wskaźnika wpływ miał także spadek liczby mieszkańców gminy.

Tabela 67. Powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2	m2
POLSKA	22,9	23,2	23,5	23,8	24,2	24,6	25,3	25,6	25,9	26,3	26,7
OPOLSKIE	24,2	24,4	24,7	25,0	25,3	25,6	26,8	27,1	27,4	27,8	28,1
Powiat oleski	25,4	25,7	26,0	26,2	26,6	26,8	27,6	27,9	28,2	28,5	28,7
Gorzów Śląski	23,8	24,0	24,3	24,6	24,9	25,0	25,3	25,5	25,9	26,1	26,4

Źródło: GUS/BDL

Wg danych GUS w 2014 roku na 1000 mieszkańców gminy przypadało 294,1 mieszkań. Była to wartość najniższa spośród analizowanych jednostek terytorialnych.

Tabela 68. Liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	mieszkania na 1000 mieszkańców										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	332,3	334,8	337,7	340,9	344,8	348,5	349,6	352,6	356,1	359,9	363,4
OPOLSKIE	316,9	319,0	321,8	324,5	327,5	329,7	338,1	340,6	343,4	347,0	349,9
Powiat oleski	294,6	297,2	300,2	302,5	305,7	307,3	307,1	309,7	312,2	314,7	316,5
Gorzów Śląski	277,8	279,8	283,4	285,8	288,0	289,0	283,7	286,3	288,9	291,0	294,1

Źródło: GUS/BDL

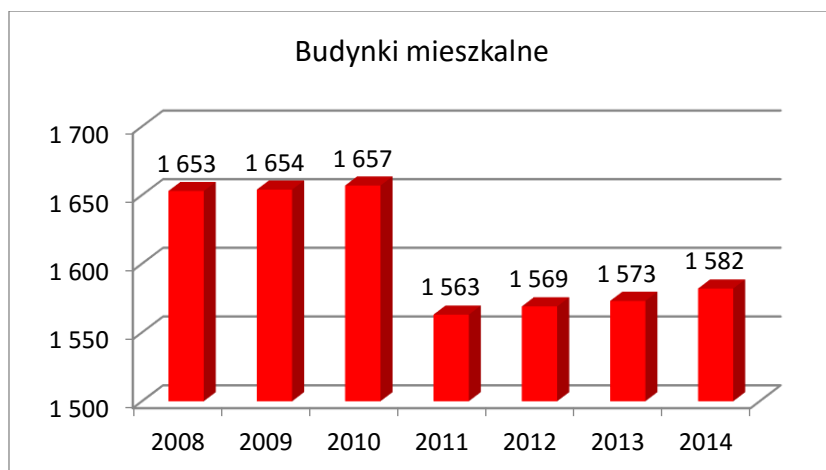
Na przestrzeni analizowanych lat 2008 – 2014 odnotowany wyraźny spadek liczby budynków mieszkalnych w gminie Gorzów Śląski. Skokowy spadek odnotowano w latach 2010 – 2011, kiedy liczba budynków mieszkalnych zmniejszyła się o 94. W tym samym czasie w skali kraju i województwa notowano stały przyrost liczby budynków mieszkalnych. Wg danych GUS w 2014 roku w gminie Gorzów Śląski było 1582 budynków mieszkalnych.

Tabela 69. Liczba budynków mieszkalnych w latach 2008-2014

Jednostka terytorialna	budynki mieszkalne ogółem						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	5 751 174	5 820 763	5 869 959	6 006 608	6 063 721	6 123 726	6 182 136
OPOLSKIE	164 171	165 451	166 153	167 832	168 718	169 737	170 862
Powiat oleski	14 002	14 034	14 075	13 922	13 984	14 064	14 188
Gorzów Śląski	1 653	1 654	1 657	1 563	1 569	1 573	1 582

Źródło: GUS/BDL

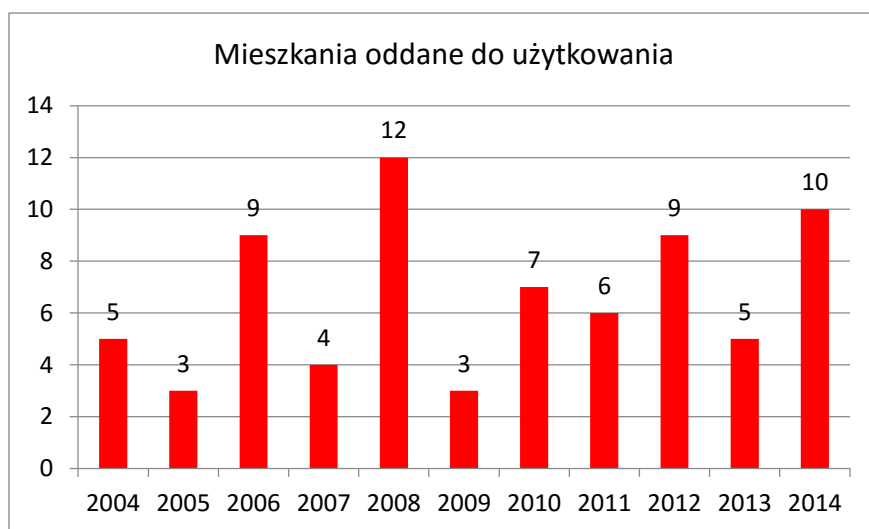
Wykres 26. Liczba budynków mieszkalnych w gminie Gorzów Śląski w latach 2008-2014

Źródło: GUS/BDL

Poniższy wykres liczby mieszkań oddanych do użytku w gminie Gorzów Śląski w latach 2004 – 2014 wskazuje na niską dynamikę rozwoju mieszkalnictwa. Najwięcej oddanych mieszkań do użytku odnotowano w 2008 rok. Było to 12 mieszkań. Niska dynamika budownictwa mieszkaniowego koreluje z negatywnymi zjawiskami demograficznymi.

Wykres 27. Liczba mieszkań oddanych do użytku w gminie Gorzów Śląski w latach 2004–2014

Źródło: GUS/BDL

Tabela 70. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery technicznej dla gminy Gorzów Śląski

lp	wskaźnik	jednostka terytorialna JST	zmiana JST 2014/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2014/2010 w:			wartość JST 2014	ocena w odniesieniu do wartości w 2014:			trend JST	OCENA OGÓLNA
				POLSKA	OPOLSKIE	powiat oleski		POLSKA	OPOLSKIE	powiat oleski		
1	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	Gorzów Śląski - gmina	0,9%	1,5%	1,1%	1,0%	89,9	73,4	80,3	90,7	wzrostowy	
		Gorzów Śląski - miasto	1,1%	0,9%	0,9%	0,9%	88,0	64,2	66,5	76,4	wzrostowy	
2	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	Gorzów Śląski - gmina	4,3%	5,5%	4,9%	4,0%	26,4	26,7	28,1	28,7	wzrostowy	
		Gorzów Śląski - miasto	6,0%	5,7%	4,9%	2,6%	28,2	26,1	25,9	27,6	wzrostowy	
3	Mieszkania na 1000 mieszkańców	Gorzów Śląski - gmina	3,7%	3,9%	3,5%	3,1%	294,1	363,4	349,9	316,5	wzrostowy	
		Gorzów Śląski - miasto	4,9%	4,6%	4,1%	1,8%	320,6	405,9	390,1	361,8	wzrostowy	
4	Odsetek ludności korzystający z sieci wodociągowej	Gorzów Śląski - gmina	0,5%	4,8%	2,2%	2,4%	86,9%	91,6%	96,6%	94,8%	wzrostowy	
		Gorzów Śląski - miasto	0,4%	1,2%	0,6%	1,2%	91,9%	96,4%	98,1%	97,9%	wzrostowy	
5	Odsetek ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej	Gorzów Śląski - gmina	35,1%	10,8%	17,7%	18,6%	46,2%	68,7%	69,7%	46,6%	wzrostowy	
		Gorzów Śląski - miasto	15,7%	3,7%	3,7%	5,0%	80,2%	89,3%	90,5%	85,9%	wzrostowy	
6	Odsetek ludności korzystający z sieci gazowej	Gorzów Śląski - gmina	61,5%	-0,6%	0,7%	4,4%	2,1%	52,2%	41,9%	11,9%	wzrostowy	
		Gorzów Śląski - miasto	71,9%	-1,6%	0,9%	1,3%	5,5%	71,7%	77,2%	32,2%	wzrostowy	
7	Odsetek ludności korzystający z oczyszczalni ścieków	Gorzów Śląski - gmina	12,1%	10,5%	8,5%	18,6%	57,1%	71,5%	72,2%	51,6%	boczny	
		Gorzów Śląski - miasto	7,0%	6,6%	-0,6%	-1,0%	96,9%	93,9%	95,2%	93,8%	wzrostowy	

	pozytywna
	negatywna
	neutralna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/BDL

3. Obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji

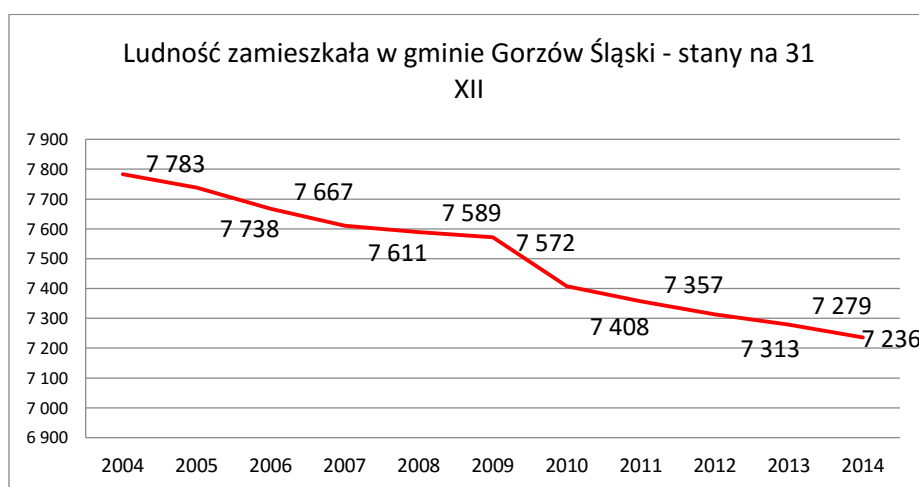
3.1. Stan kryzysowy

Do negatywnych zjawisk społecznych, występujących na obszarze gminy Gorzów Śląski należą:

Stopniowa depopulacja spowodowana ujemnym przyrostem naturalnym, jak i saldem migracji.

Liczba ludności gminy na przestrzeni 10 analizowanych lat (2004 – 2014) wykazywała się stałą tendencją spadkową. W tym czasie liczba ludności gminy zmniejszyła się o 547 osób, co stanowiło ponad 7% liczby ludności w 2004 roku. W 2014 roku, wg danych GUS, gminę Gorzów Śląski zamieszkiwało 7236 osób.

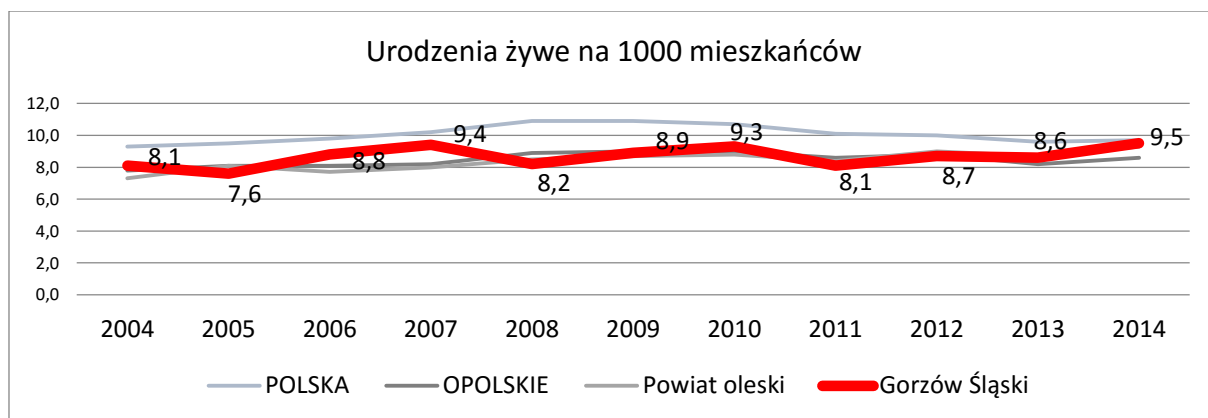
Wykres 28. Ludność zamieszkała w gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014 (stany na 31 XII)

Źródło: GUS/BDL

W 2104 roku, wg danych GUS, na 1000 mieszkańców gminy Gorzów Śląski odnotowano 9,5 urodzeń żywych. Na przestrzeni 10 analizowanych lat była to wartość najwyższa. Wskaźniki urodzeń na przestrzeni tych lat pokrywały się z wartościami notowanymi dla powiatu oleskiego i województwa opolskiego i był niższe od wartości notowanych w skali kraju.

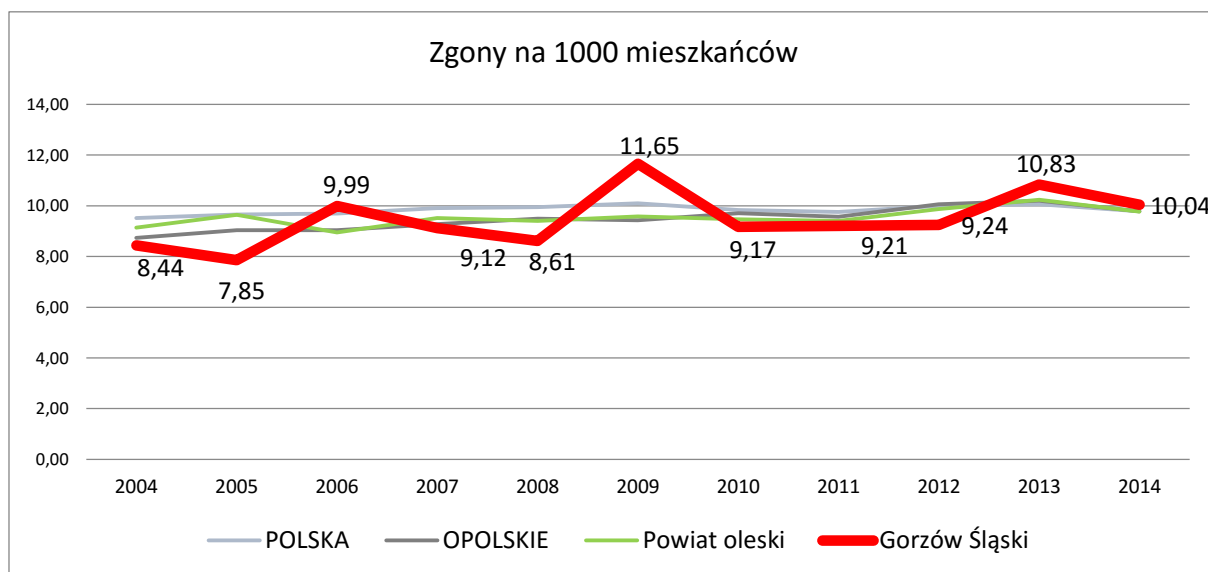
Wykres 29. Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców za lata 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Wskaźnik liczby zgonów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w gminie Górzów Śląski na przestrzeni 10 lat charakteryzował się znaczną zmiennością. Najwyższą liczbę zgonów na 1000 mieszkańców odnotowano w 2009 roku. Było to 11,65 zgonów. Zauważalny był nieznaczny trend wzrostowy tego wskaźnika w gminie Górzów Śląski, podobnie jak w kraju, województwie i powiecie oleskim, co można skorelować z rosnącym odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym.

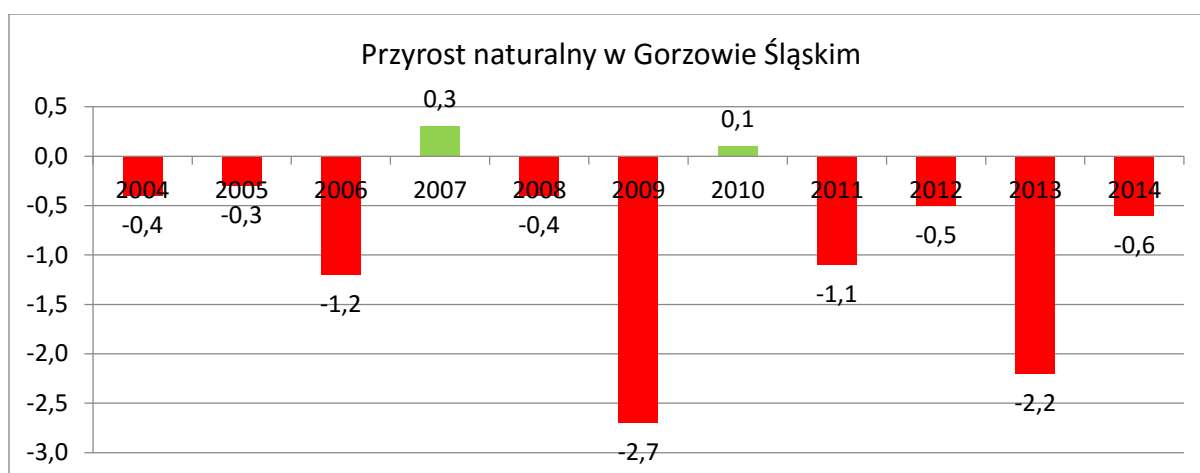
Wykres 30. Zgony na 1000 mieszkańców za lata 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Niskie wskaźniki urodzeń oraz rosnąca liczba zgonów, skutkowałą utrzymującym się praktycznie przez cały analizowany okres 10 lat ujemnym przyrostem naturalnym w gminie Górzów Śląski. Tylko w 2007 i 2010 roku nie odnotowano ujemnej wartości tego wskaźnika.

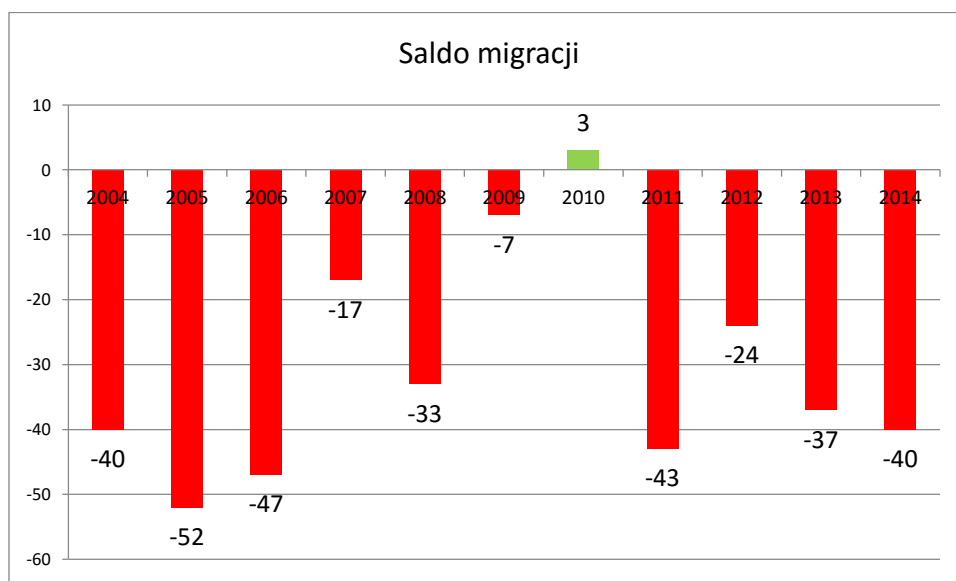
Wykres 31. Przyrost naturalny w gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Czynnikiem demograficznym, wpływającym na liczbę ludności gminy Gorzów Śląski były migracje. Na przestrzeni lat 2004 – 2014 w gminie Gorzów Śląski notowano ujemne saldo migracji (poza rokiem 2010), co oznacza, że więcej osób wyjeżdżało na stałe z gminy, niż się w niej osiedlało. Niepokojąca może być skala migracji. To właśnie migracje w największym stopniu wpływały na znaczny spadek liczby ludności gminy. Pierwszą kulminację „wyjazdów” z gminy odnotowano w latach 2004 – 2006. Kolejną kulminację zaobserwowano w latach 2011 – 2014.

Wykres 32. Saldo migracji w gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Poniższa tabela sald migracji na 1000 mieszkańców obrazuje skalę migracji w gminie Gorzów Śląski w latach 2004 – 2014. Porównując dane notowane dla gminy Gorzów Śląski do danych dla powiatu, województwa i kraju – widać, że problem migracji dotyczył w szczególności całego obszaru powiatu oleskiego, w znacznym stopniu województwa opolskiego i w mniejszym stopniu kraju.

Tabela 71. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	saldo migracji na 1000 osób										
	ogółem										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	-0,2	-0,3	-0,9	-0,5	-0,4	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,5	-0,4
OPOLSKIE	-3,2	-3,0	-4,6	-3,9	-3,2	-1,7	-1,8	-2,2	-2,1	-3,3	-2,3
Powiat oleski	-3,8	-5,2	-6,2	-4,4	-3,3	-2,6	-2,2	-2,9	-3,0	-3,9	-2,8
Gorzów Śląski	-5,2	-6,7	-6,1	-2,2	-4,3	-0,9	0,4	-5,8	-3,3	-5,1	-5,5

Źródło: GUS/BDL

Saldo migracji w gminie Gorzów Śląski wypada szczególnie negatywnie w odniesieniu do migracji zagranicznych, które odpowiadały za znaczny w skali gminy odpływ ludności. Wartości tego wskaźnika były wyraźnie niższe od porównywanych jednostek terytorialnych. Na przestrzeni badanych 10 lat największy odpływ mieszkańców za granicę obserwowany był w przedziale czasowym 2004 – 2006, kiedy to saldo migracji zagranicznych na 1000 mieszkańców przekraczało -6,0. W całym badanym okresie saldo to w gminie Gorzów Śląski notowało wartości ujemne.

Tabela 72. Saldo migracji zagranicznych na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	saldo migracji zagranicznych na 1000 osób										
	ogółem										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	-0,25	-0,34	-0,95	-0,54	-0,39	0,00	-0,05	-0,11	-0,17	-0,52	-0,41
OPOLSKIE	-2,82	-2,43	-3,79	-3,19	-2,80	-1,07	-1,10	-1,57	-1,71	-2,42	-1,56
Powiat oleski	-2,92	-3,80	-4,92	-3,87	-2,90	-1,07	-1,04	-1,42	-2,03	-2,27	-1,68
Gorzów Śląski	-6,19	-6,06	-6,11	-3,53	-3,95	-1,19	-1,89	-2,57	-2,45	-2,88	-3,03

Źródło: GUS/BDL

Dynamikę zmian liczby ludności ogółem w poszczególnych sołectwach w odniesieniu do analogicznych zmian w skali całej gminy oraz powiatu oleskiego przedstawia poniższa tabela.

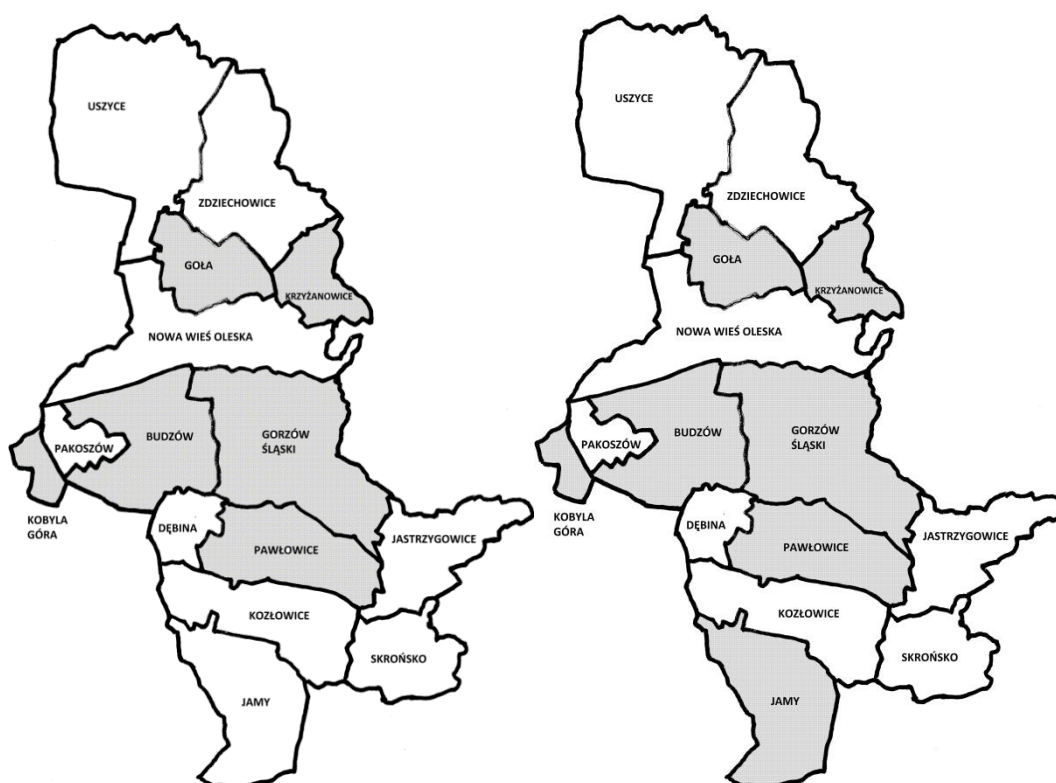
Największe niekorzystne zmiany liczby ludności w gminie Gorzów Śląski, w odniesieniu do średniej dla całej gminy, dotyczyły sołectw: Gorzów Śląski (miasto), Budzów, Goła, Krzyżanowice, Pawłowice. W odniesieniu do średniej dla powiatu oleskiego, dodatkowo należałoby wskazać sołectwo: Jamy.

Tabela 73. Dynamika zmian liczby ludności ogółem w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego

Lp.	Informacje dodatkowe	SPOŁECZNE			
		śr. gminy		śr. powiatu*	
		-1,95%		-0,84%	
	Wyszczególnienie	dynamika zmian ludności ogółem 2015/2011	ocena 0-1 GMINA	dynamika zmian ludności ogółem 2014/2011*	ocena 0-1 POWIAT
1	GORZÓW ŚLĄSKI - miasto	-3,54%	-1	-2,76%	-1
2	BUDZÓW	-9,04%	-1	-6,63%	-1
3	DĘBINA	2,12%	0	2,12%	0
4	GOŁA	-7,37%	-1	-6,45%	-1
5	JAMY	-2,02%	0	-5,20%	-1
6	JASTRZYGOWICE	3,46%	0	3,14%	0
7	KOBYŁA GÓRA	-6,02%	-1	-9,64%	-1
8	KOZŁOWICE	0,31%	0	0,31%	0
9	KRZYŻANOWICE	-3,46%	-1	-4,76%	-1
10	NOWA WIEŚ	1,72%	0	1,72%	0
11	PAKOSZÓW	0,00%	0	0,00%	0
12	PAWŁOWICE	-2,80%	-1	-2,33%	-1
13	SKROŃSKO	0,97%	0	-0,65%	0
14	USZYCE	-1,49%	0	-0,69%	0
15	ZDZIECHOWICE	-0,15%	0	-0,30%	0
16	Gmina Gorzów Śląski	-1,95%		-1,80%	
	tolerancja +5%	-2,05%		-0,88%	
	tolerancja -5%	-1,85%		-0,80%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL i UMiG Gorzów Śląski

Mapa 4. Dynamika zmian liczby ludności ogółem w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski oraz do średniej wartości dla powiatu oleskiego

Źródło: Opracowanie własne

Uwaga: kolorem oznaczono wskazania poniżej średniej dla gminy i powiatu

Starzenie się społeczeństwa. Niekorzystna struktura wieku społeczeństwa – wzrost populacji w wieku poprodukcyjnym kosztem ludności w wieku produkcyjnym (migracje) i przedprodukcyjnym (urodzenia).

W 2014 roku ludność w wieku poprodukcyjnym stanowiła wg danych GUS w gminie Gorzów Śląski 18,6% mieszkańców gminy. Na przestrzeni analizowanych lat odnotowano wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym, podobnie jak w przestrzeni kraju, województwa i powiatu oleskiego.

Tabela 74. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	udział osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	15,3	15,4	15,7	16,0	16,2	16,5	16,8	17,3	17,8	18,4	19,0
OPOLSKIE	15,6	15,7	16,1	16,4	16,7	17,0	17,3	17,8	18,3	18,9	19,6
Powiat oleski	16,1	16,2	16,5	16,6	16,9	17,1	17,4	17,8	18,3	18,7	19,3
Gorzów Śląski	16,3	16,3	16,5	16,6	17,0	16,8	17,0	17,2	17,5	18,1	18,6

Źródło: GUS/BDL

Dynamikę zmian liczby ludności ogółem w wieku poprodukcyjnym w poszczególnych sołectwach w odniesieniu do analogicznych zmian w skali całej gminy oraz powiatu oleskiego przedstawia poniższa tabela.

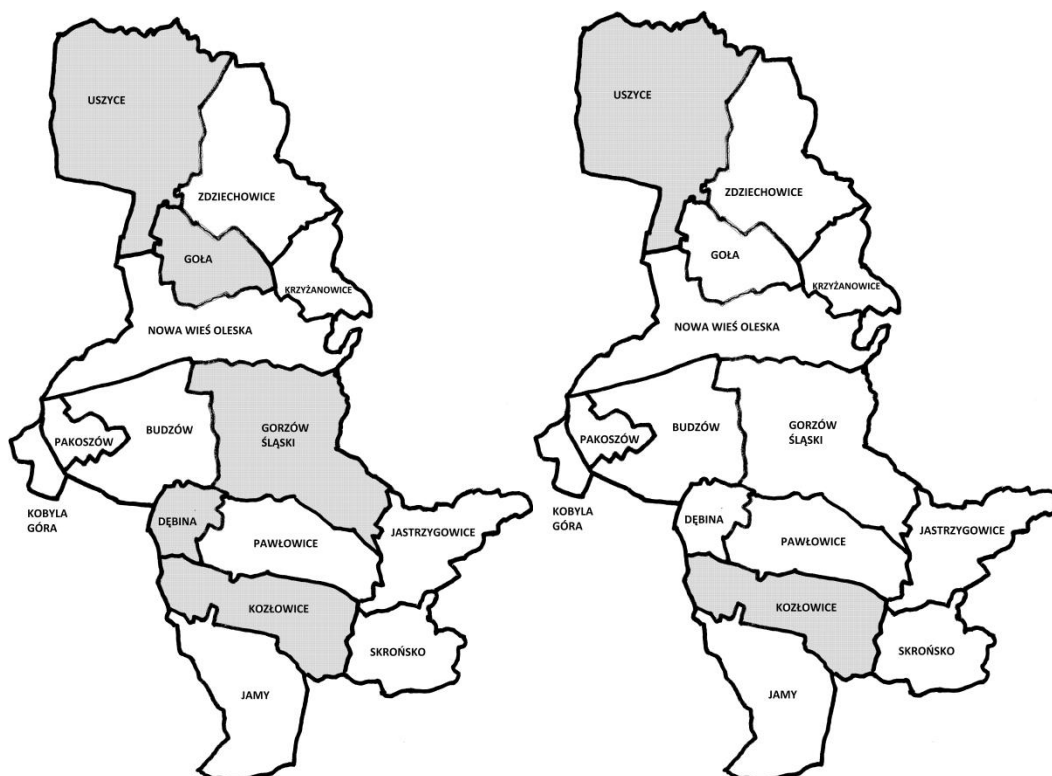
W odniesieniu do średniej dla gminy, największy przyrost osób w wieku poprodukcyjnym odnotowano w sołectwach: Gorzów Śląski (miasto), Dębina, Goła, Kozłowice, Uszyce. W odniesieniu do średniej dla powiatu oleskiego, największy przyrost osób w wieku poprodukcyjnym odnotowano w sołectwach Kozłowice, Uszyce.

Tabela 75. Dynamika zmian liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego

L.p.	Informacje dodatkowe	SPOŁECZNE			
		śr. gminy		śr. powiatu*	
		3,07%		7,33%	
	Wyszczególnienie	dynamika zmian ludności powyżej 65 lat 2015/2011	ocena 0-1 GMINA	dynamika zmian ludności powyżej 65 lat 2014/2011*	ocena 0-1 POWIAT
1	GORZÓW ŚLĄSKI - miasto	9,86%	-1	5,92%	0
2	BUDZÓW	-10,00%	0	-10,00%	0
3	DĘBINA	8,70%	-1	4,35%	0
4	GOŁA	10,71%	-1	3,57%	0
5	JAMY	-9,52%	0	-9,52%	0
6	JASTRZYGOWICE	-13,73%	0	-7,84%	0
7	KOBYLA GÓRA	-29,41%	0	-29,41%	0
8	KOZŁOWICE	20,00%	-1	12,86%	-1
9	KRZYŻANOWICE	-20,00%	0	-16,00%	0
10	NOWA WIEŚ	-2,94%	0	2,94%	0
11	PAKOSZÓW	-28,57%	0	-21,43%	0
12	PAWŁOWICE	-1,49%	0	-1,49%	0
13	SKROŃSKO	-19,57%	0	-17,39%	0
14	USZYCE	16,51%	-1	13,76%	-1
15	ZDZIECHOWICE	-1,14%	0	-2,27%	0
16	Gmina Gorzów Śląski	3,07%		1,29%	
	tolerancja +5%	3,22%		7,70%	
	tolerancja -5%	2,92%		6,96%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL i UMiG Gorzów Śląski

Mapa 5. Dynamika zmian liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski oraz średniej wartości powiatu oleskiego

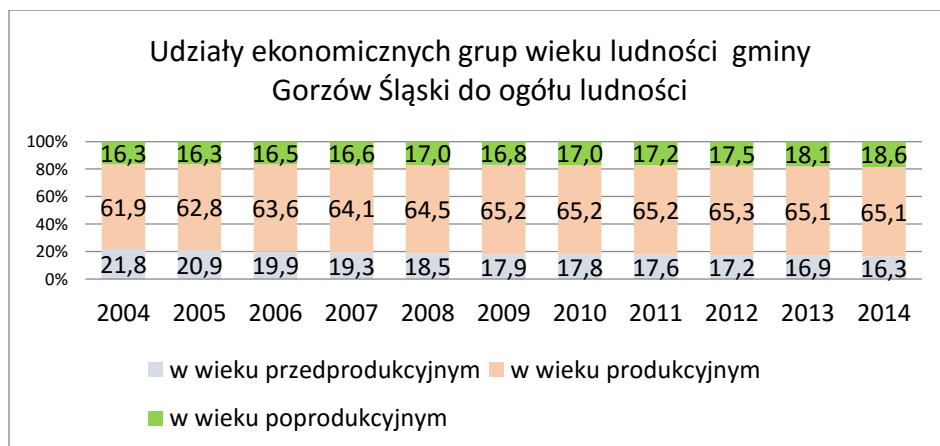
Źródło: Opracowanie własne

Uwaga: kolorem oznaczono wskazania poniżej średniej dla gminy i powiatu

Zachodzący w gminie Gorzów Śląski proces starzenia się społeczeństwa ilustruje poniższy wykres. Widać na nim wyraźnie, że zwiększający się udział ludności w wieku poprodukcyjnym koreluje z malejącym odsetkiem osób w wieku przedprodukcyjnym. Stabilną sytuację notuje odsetek osób w wieku produkcyjnym, należy jednak podkreślić, że w przypadku braku odwrócenia negatywnych zjawisk demograficznych wpływających na zmniejszającą się liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym – powiększanie się odsetka osób w wieku poprodukcyjnym zachodzić będzie kosztem zmniejszającej się liczby osób w wieku produkcyjnym.

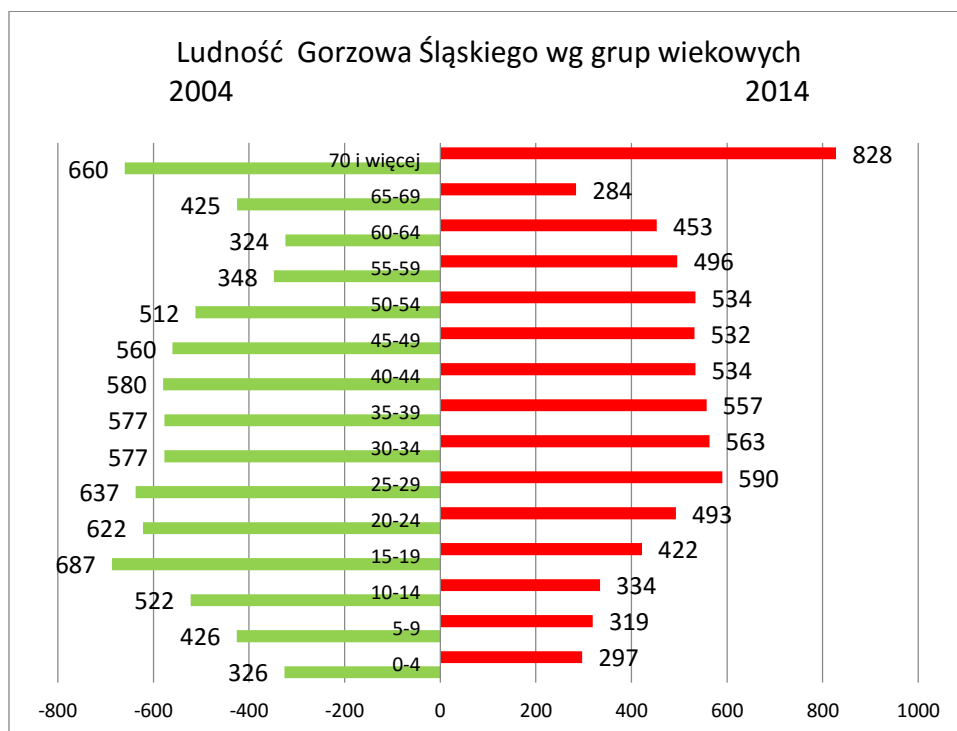
Wykres 33. Udziały ekonomicznych grup wieku ludności gminy Gorzów Śląski w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Analizując strukturę ludności gminy Gorzów Śląski w 2014 roku według grup wiekowych można zauważyć, że w 2014 roku wyraźne maksimum znajdowało się w przedziałach wiekowych od 25 do 39 roku życia. W celu zobrazowania zmian zachodzących w strukturze ludności zestawiono do porównania strukturę ludności notowaną w 2004 roku oraz 2014 roku. Dane z poniższych wykresów pokazują wyraźnie zmniejszający się udział ludności w grupach wiekowych od 0 do 24 roku życia. Ciekawe jest również to, że spadek liczby ludności w tych kategoriach wiekowych, a w szczególności najmłodszych odbywa się pomimo, że najliczniejszą grupą wiekową są ludzie w wieku 25-39 lat. Oznacza to, że mieszkańcy w tym wieku celowo nie decydują się na powiększenie rodziny lub dominuje schemat rodziny 2+1.

Wykres 34. Ludność gminy Gorzów Śląski według grup wiekowych – lata 2004 i 2014

Źródło: GUS/BDL

Ubóstwo. Znaczny odsetek osób korzystających z pomocy społecznej.

W 2014 roku, wg danych GUS, w pomocy społecznej korzystało 186 gospodarstw domowych w gminie Gorzów Śląski. W porównaniu z rokiem 2009, kiedy z pomocy społecznej korzystało 240 gospodarstw domowych, odnotowano istotny spadek.

Tabela 76. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej w latach 2009 –2014

Jednostka terytorialna	gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej ogółem					
	2009 gosp.	2010 gosp.	2011 gosp.	2012 gosp.	2013 gosp.	2014 gosp.
POLSKA	1 216 821	1 203 497	1 147 913	1 165 811	1 211 290	1 145 794
OPOLSKIE	26 410	25 929	25 200	25 510	26 971	26 209
Powiat oleski	1 367	1 353	1 338	1 364	1 387	1 351
Gorzów Śląski	240	224	199	187	181	186

Źródło: GUS/BDL

Od 2009 roku w gminie Gorzów Śląski odnotowano spadek odsetka ludności korzystającej z pomocy społecznej. W 2009 roku aż 9,8% ludności gminy korzystało z pomocy społecznej. W 2014 była to już wartość 7,5%, zbliżona do średniej krajowej wynoszącej 7,7%. Była to jednak wartość wyższa od danych notowanych dla powiatu oleskiego (5,3%) oraz województwa opolskiego (6,1%).

Tabela 77. Udział ludności korzystającej z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w latach 2009-2013

Jednostka terytorialna	odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ogółu ludności ogółem					
	2009 %	2010 %	2011 %	2012 %	2013 %	2014 %
POLSKA	9,1	8,7	8,1	8,1	8,3	7,7
OPOLSKIE	6,7	6,5	6,1	6,0	6,4	6,1
Powiat oleski	5,9	5,7	5,5	5,5	5,5	5,3
Gorzów Śląski	9,8	9,4	8,2	7,3	7,1	7,5

Źródło: GUS/BDL

Zauważalny był wzrost udzielanych świadczeń pieniężnych i spadek świadczeń niepieniężnych.

Tabela 78. Pomoc społeczna udzielona w gminie Gorzów Śląski w latach 2011-2015

Gmina Gorzów Śląski	pomoc społeczna udzielona				
	2011	2012	2013	2014	I pol. 2015
osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie					
liczba osób	318	296	297	301	228
w tym długotrwale korzystające	26	23	23	27	20
liczba rodzin	196	184	180	186	151
liczba osób w rodzinach	615	533	530	550	436
osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia pieniężne					
liczba osób	134	144	148	164	109
liczba rodzin	130	141	140	154	105
osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia niepieniężne					
liczba osób	190	158	153	141	120
liczba rodzin	106	83	82	80	74

Źródło: M-GOPS w Gorzowie Śląskim

Udział osób korzystających z opieki społecznej do ogółu ludności w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego przedstawia poniższa tabela.

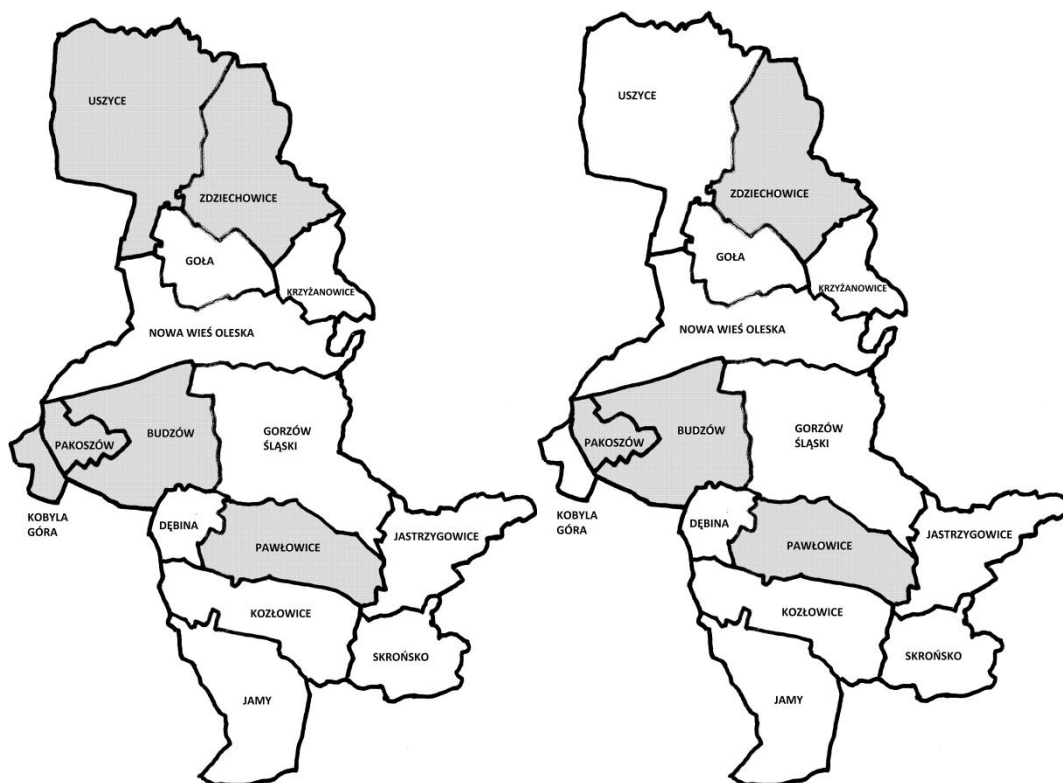
W odniesieniu do średniej dla gminy, najwyższy odsetek osób objętych pomocą społeczną wystąpił w sołectwach: Budzów, Kobyla Góra, Pakoszków, Pawłowice, Uszyce, Zdziechowice. W odniesieniu do średniej dla powiatu oleskiego, największy odsetek osób objętych pomocą społeczną odnotowano w sołectwach Budzów, Pakoszków, Pawłowice, Zdziechowice

Tabela 79. Udział osób korzystającej z opieki społecznej do ogółu ludności w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego

Lp	Informacje dodatkowe	SPOŁECZNE			
		śr. gminy		śr. powiatu*	
		4,12%		5,26%	
	Wyszczególnienie	udział osób korzystających z pomocy społ. do ogółu 2014	ocena 0-1 GMINA	udział osób korzystających z pomocy społ. do ogółu 2014	ocena 0-1 POWIAT
1	GORZÓW ŚLĄSKI - miasto	4,00%	0	4,00%	0
2	BUDZÓW	10,97%	-1	10,97%	-1
3	DĘBINA	1,04%	0	1,04%	0
4	GOŁA	3,94%	0	3,94%	0
5	JAMY	3,66%	0	3,66%	0
6	JASTRZYGOWICE	2,44%	0	2,44%	0
7	KOBYLA GÓRA	5,33%	-1	5,33%	0
8	KOZŁOWICE	1,71%	0	1,71%	0
9	KRZYŻANOWICE	1,82%	0	1,82%	0
10	NOWA WIEŚ	3,81%	0	3,81%	0
11	PAKOSZÓW	12,26%	-1	12,26%	-1
12	PAWŁOWICE	5,73%	-1	5,73%	-1
13	SKROŃSKO	1,31%	0	1,31%	0
14	USZYCE	5,20%	-1	5,20%	0
15	ZDZIECHOWICE	5,63%	-1	5,63%	-1
16	Gmina Gorzów Śląski	4,12%		4,12%	
	tolerancja +5%	4,33%		5,52%	
	tolerancja -5%	3,91%		5,00%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL i MGOPS Gorzów Śląski

Mapa 6. Udział osób korzystającej z opieki społecznej do ogółu ludności w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski oraz do średniej wartości dla powiatu oleskiego

Źródło: Opracowanie własne

Dynamikę zmian ilości osób korzystających z pomocy społecznej, w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego, przedstawia poniższa tabela.

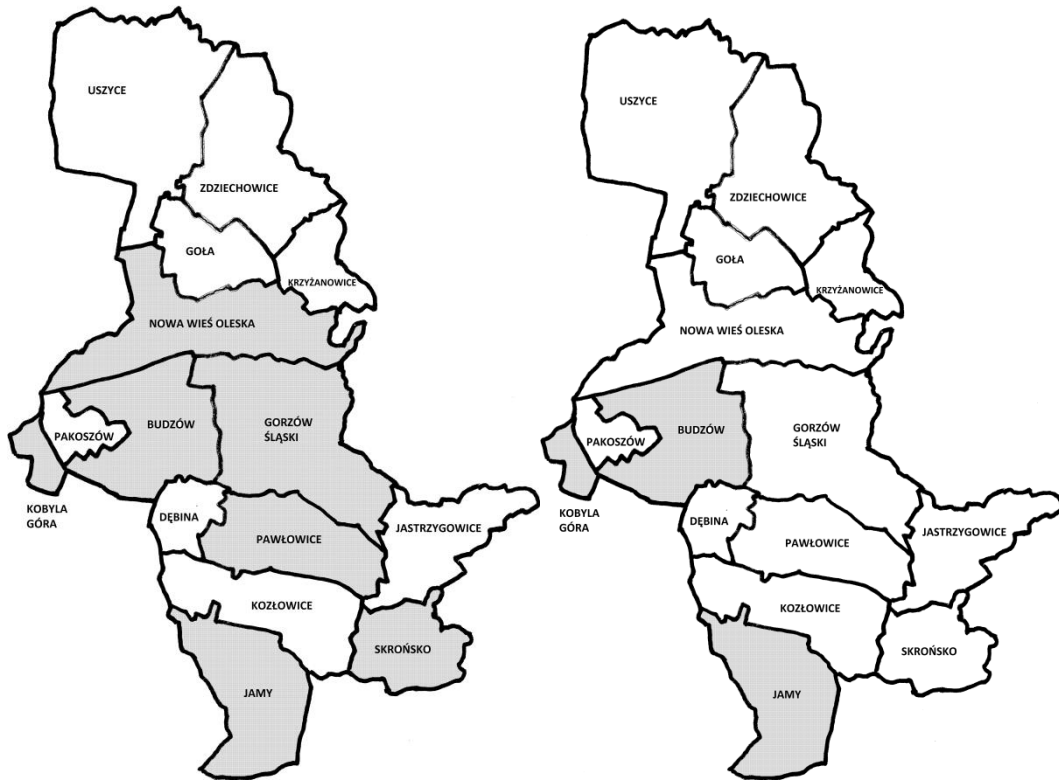
W odniesieniu do średniej dla gminy, najniższą dynamiką zmian liczby osób korzystających z pomocy społecznej odnotowano w sołectwach: Gorzów Śląski (miasto), Budzów, Jamy, Kobyla Góra (zwiększenie), Nowa Wieś, Pawłowice, Skrońsko. W odniesieniu do średniej dla powiatu oleskiego, największą i najmniejszą dynamikę odnotowano w sołectwach: Budzów, Jamy, Kobyla Góra.

Tabela 80. Dynamika zmiany ilości osób korzystających z pomocy społecznej w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego

L.p.	Informacje dodatkowe	SPOŁECZNE			
		śr. gminy		śr. powiatu*	
		-22,14%		-8,10%	
Wyszczególnienie	dynamika zmian ilości osób korzystających z pomocy społ 2014/2010	ocena 0-1 GMINA	dynamika zmian ilości osób korzystających z pomocy społ 2014/2010	ocena 0-1 POWIAT	
1	GORZÓW ŚLĄSKI - miasto	-10,71%	-1	-10,71%	0
2	BUDZÓW	0,00%	-1	0,00%	-1
3	DĘBINA	-50,00%	0	-50,00%	0
4	GOŁA	-57,89%	0	-57,89%	0
5	JAMY	0,00%	-1	0,00%	-1
6	JASTRZYGOWICE	-33,33%	0	-33,33%	0
7	KOBYLA GÓRA	33,33%	-1	33,33%	-1
8	KOZŁOWICE	-26,67%	0	-26,67%	0
9	KRZYŻANOWICE	33,33%	-1	33,33%	-1
10	NOWA WIEŚ	-18,18%	-1	-18,18%	0
11	PAKOSZÓW	-23,53%	0	-23,53%	0
12	PAWŁOWICE	-20,00%	-1	-20,00%	0
13	SKROŃSKO	-20,00%	-1	-20,00%	0
14	USZYCE	-36,62%	0	-36,62%	0
15	ZDZIECHOWICE	-28,30%	0	-28,30%	0
16	Gmina Gorzów Śląski	-22,14%		-22,14%	
	tolerancja +5%	-23,24%		-8,51%	
	tolerancja -5%	-21,03%		-7,70%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL i MGOPS Gorzów Śląski

Mapa 7. Dynamika zmiany ilości osób korzystających z pomocy społecznej w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski oraz do średniej wartości dla powiatu oleskiego

Źródło: Opracowanie własne

Problem bezrobocia długotrwałego oraz bezrobocia wśród osób powyżej 50 roku życia i poniżej 25 roku życia.

Ze struktury bezrobotnych w gminie Gorzów Śląski wynika, że szczególnym problemem był wysoki udział osób długotrwanie bezrobotnych, wyższy odsetek w ogóle bezrobotnych kobiet, znaczny udział bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, duża liczba bezrobotnych w kategoriach wiekowych do 25 roku życia oraz powyżej 50 roku życia.

Tabela 81. Struktura bezrobocia (wybrane kategorie) - stan na 31 XII 2014 i 31 X 2015

Wyszczególnienie	stan na 31.12.2014				stan na 31.10.2015			
	Gorzów Śląski		powiat oleski		Gorzów Śląski		powiat oleski	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
bezrobotni	268	141	2 048	1 113	220	136	1 775	1 038
w tym:								
- z prawem do zasiłku	34	14	266	113	28	17	216	130
- zwolnieni z przyczyn dot. pracodawcy	21	9	186	100	14	8	106	58
- do 25 roku życia	57	33	428	251	47	29	372	232
- powyżej 50 roku życia	60	21	525	188	47	23	450	185
- długotrwale bezrobotni	146	87	1 042	628	112	72	913	571
- bez kwalifikacji zawodowych	57	29	478	262	55	38	477	278
- niepełnosprawni	10	4	96	44	11	1	89	33
poszukujący pracy	1	1	13	12	2	0	29	7
liczba ofert pracy	4		44		9		102	
współczynnik bezrobocia	5,61%		8,60%		4,65%		7,7%*	

* stan na 30.09.2015

Źródło: PUP Olesno

Bezrobotni w gminie Gorzów Śląski w 2014 roku stanowili 5,7% osób w całkowitej liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Poziom bezrobocia w gminie Gorzów Śląski był wyraźnie niższy od średniej krajowej, wynoszącej w 2014 roku 7,5%. Wyższe bezrobocie notowano także w skali województwa opolskiego (6,6%). Niższym poziomem bezrobocia charakteryzował się powiat oleski (4,9%).

Tabela 82. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym										
	ogółem										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	12,4%	11,4%	9,4%	7,1%	6,0%	7,7%	7,9%	8,0%	8,7%	8,8%	7,5%
OPOLSKIE	11,1%	10,2%	8,9%	6,4%	5,3%	7,0%	7,3%	7,2%	7,9%	7,9%	6,6%
Powiat oleski	6,7%	6,4%	5,4%	3,7%	3,2%	4,7%	4,9%	5,7%	5,9%	5,8%	4,9%
Gorzów Śląski	6,4%	6,0%	5,0%	4,4%	3,6%	5,2%	5,1%	5,9%	6,5%	6,5%	5,7%

Źródło: GUS/BDL

Dynamikę zmian ilości zarejestrowanych bezrobotnych, w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego, przedstawia poniższa tabela.

Najstąbszą dynamiką zmniejszania się liczby bezrobotnych, w odniesieniu do średniej gminy, odnotowano w sołectwach: Budzów, Dębina, Jamy, Krzyżanowice, Pawłowice, Zdziechowice.

W odniesieniu do średniej dla powiatu oleskiego, najstąbszą dynamikę odnotowano w sołectwach: Gorzów Śląski, Budzów, Dębina, Jamy, Jastrzygowice, Kozłowice, Krzyżanowice, Pawłowice, Zdziechowice.

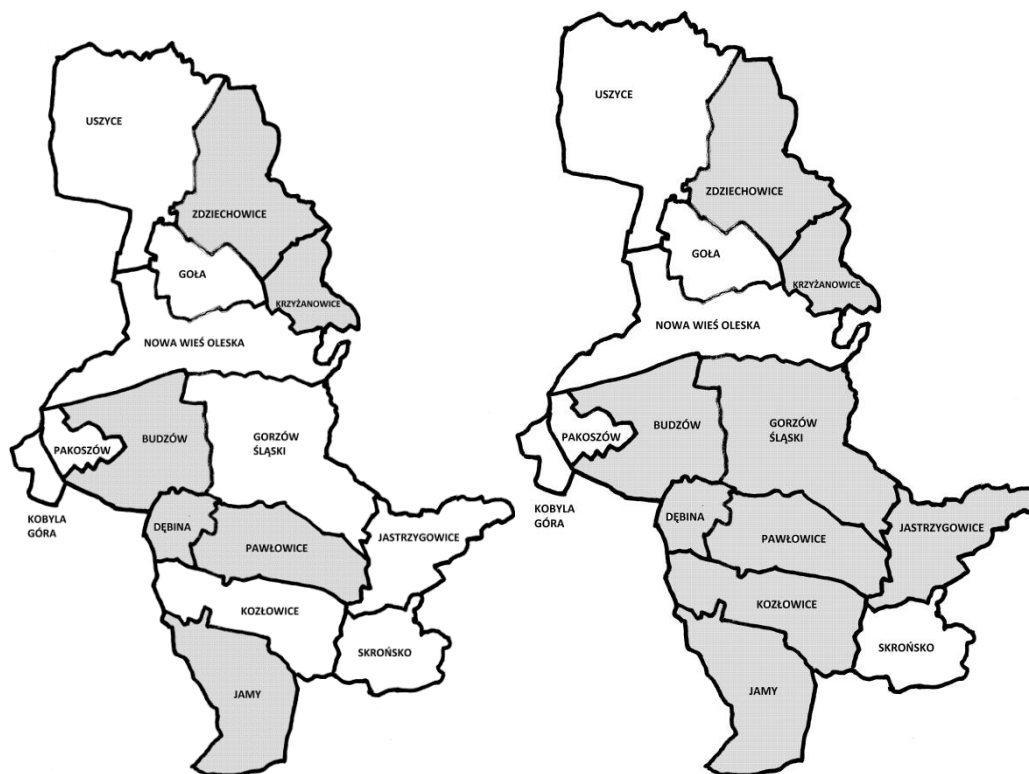

Tabela 83. Dynamika zmian ilości osób bezrobotnych w porównaniu do wartości średniej dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego

L.p.	Informacje dodatkowe	GOSPODARCZE			
		śr. gminy		śr. powiatu	
		9,47%		-3,76%	
	Wyszczególnienie	dynamika zmian ilości osób bezrobotnych 2014/2010	ocena 0-1 GMINA	dynamika zmian ilości osób bezrobotnych 2014/2010	ocena 0-1 POWIAT
1	GORZÓW ŚLĄSKI - miasto	7,69%	0	7,69%	-1
2	BUDZÓW	20,00%	-1	20,00%	-1
3	DĘBINA	20,00%	-1	20,00%	-1
4	GOŁA	-16,67%	0	-16,67%	0
5	JAMY	100,00%	-1	100,00%	-1
6	JASTRZYGOWICE	0,00%	0	0,00%	-1
7	KOBYLA GÓRA	-25,00%	0	-25,00%	0
8	KOZŁOWICE	7,14%	0	7,14%	-1
9	KRZYŻANOWICE	83,33%	-1	83,33%	-1
10	NOWA WIEŚ	-36,36%	0	-36,36%	0
11	PAKOSZÓW	-42,86%	0	-42,86%	0
12	PAWŁOWICE	111,11%	-1	111,11%	-1
13	SKROŃSKO	-20,00%	0	-20,00%	0
14	USZYCE	-6,98%	0	-6,98%	0
15	ZDZIECHOWICE	16,67%	-1	16,67%	-1
16	Gmina Gorzów Śląski	9,47%		9,47%	
	tolerancja +5%	9,94%		-3,95%	
	tolerancja -5%	8,99%		-3,57%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS/BDL i PUP Olesno

Mapa 8. Dynamika zmian ilości osób bezrobotnych w porównaniu do wartości średniej dla gminy Gorzów Śląski oraz do wartości średniej dla powiatu oleskiego

Źródło: Opracowanie własne

Niska aktywność społeczna. Niezadowolający poziom uczestnictwa w życiu publicznym.

Na przestrzeni lat 2004-2014 liczba organizacji społecznych w gminie ulegała zmianom. Największą ich liczbę odnotowano w latach 2010-2011. W tym czasie w gminie Gorzów Śląski było 21 organizacji pozarządowych. Była to wartość o 6 wyższa od wyjściowego w badaniach 2004 roku oraz o 2 wyższa od ich liczby w 2014 roku.

Wykres 35. Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Na podstawie wskaźnika liczby organizacji pozarządowych przypadających na 10 tys. mieszkańców można porównać aktywność społeczną na poszczególnych poziomach terytorialnych. W 2014 roku w gminie Gorzów Śląski na 10 tys. mieszkańców przypadało 26 organizacji pozarządowych. Zdecydowanie większą aktywność cechowały się obszary wiejskie gminy (34 organizacje). Na obszarze miasta Gorzów Śląski ten wskaźnik wynosił tylko 12. Średnia krajowa (33), wojewódzka (32) oraz powiatowa (34) były zauważalnie wyższe do wskaźnika dla gminy Gorzów Śląski. Na każdym badanym poziomie terytorialnym nastąpił przyrost liczby organizacji pozarządowych, jednak na obszarze miasta Gorzów Śląski – wskaźnik liczby organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców zwiększył się jedynie o 1.

Tabela 84. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
POLSKA	21	22	24	25	26	27	28	30	32	33
OPOLSKIE	19	21	22	24	25	27	28	29	30	32
Powiat oleski	22	24	25	27	28	30	31	32	33	34
Gorzów Śląski	19	21	24	25	25	28	29	27	27	26
Gorzów Śląski - miasto	11	15	19	19	19	19	19	16	12	12
Gorzów Śląski - obszar wiejski	24	24	26	28	28	33	33	34	36	34

Źródło: GUS/BDL

Szczególnym przejawem aktywności obywatelskiej jest udział mieszkańców w wyborach. Mieszkańcy gminy. Z reguły największą aktywność wyborczą mieszkańcy wykazują w stosunku do wyborów lokalnych. W 2014 roku w wyborach samorządowych w gminie Gorzów Śląski uczestniczyło 37,5% mieszkańców uprawnionych do głosowania. Na tle województwa opolskiego był to wynik powyżej średniej (34,92%). Był to również wynik wyższy niż w skali powiatu oleskiego (35,07), ale niższy od średniej krajowej (39,28). W skali kraju zauważono znaczny spadek aktywności wyborczej w wyborach samorządowych w odniesieniu do trzech ostatnich wyborów. W gminie Gorzów Śląski trend był odmienny. W każdych kolejnych wyborach obserwowano nieznaczny wzrost frekwencji wyborczej.

Tabela 85. Frekwencja wyborcza do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego w latach 2006, 2010 i 2014

Jednostka terytorialna	I tura			II tura		
	frekwencja wyborcza			frekwencja wyborcza		
	2006	2010	2014	2006	2010	2014
	%	%	%	%	%	%
POLSKA	45,99	47,32	39,28	39,56	35,31	32,33
OPOLSKIE	39,38	40,99	34,92	32,73	30,12	28,54
Powiat oleski	37,51	38,46	35,07	34,45	28,78	27,55
Gorzów Śląski	36,37	37,00	37,50	-	-	-

Źródło: GUS/BDL, <http://pkw.gov.pl>

Do negatywnych zjawisk społecznych, występujących na obszarze gminy Gorzów Śląski należą:

- **Stopniowa depopulacja spowodowana ujemnym przyrostem naturalnym, jak i saldem migracji.**
- **Starzenie się społeczeństwa. Niekorzystna struktura wieku społeczeństwa – wzrost populacji w wieku poprodukcyjnym kosztem ludności w wieku produkcyjnym (migracje) i przedprodukcyjnym (urodzenia).**
- **Problem bezrobocia długotrwałego oraz bezrobocia wśród osób powyżej 50 roku życia i poniżej 25 roku życia.**
- **Ubóstwo. Znaczny odsetek osób korzystających z pomocy społecznej.**
- **Niska aktywność społeczna.**

Największe nasilenie negatywnych zjawisk społecznych, w odniesieniu do wartości średnich w skali gminy, wystąpiło na obszarze następujących sołectw: Gorzów Śląski (miasto), Budzów, Goła, Kobyla Góra, Krzyżanowice, Pawłowice, Zdziechowice. Najkorzystniejsze wartości wybranych wskaźników społecznych odnotowano w sołectwie Jastrzygowice.

W odniesieniu do wartości średnich w skali powiatu oleskiego, największe nasilenie negatywnych zjawisk społecznych wystąpiło w sołectwach: Budzów, Kobyla Góra, Krzyżanowice.

W odniesieniu do wartości średnich notowanych w skali gminy Gorzów Śląski oraz w odniesieniu do średnich dla powiatu oleskiego ujemnych wskazań nie odnotowano jedynie w sołectwie Jastrzygowice.

Na podstawie ww. analizy można wskazać, że negatywne zjawiska społeczne występują na obszarze całej gminy Gorzów Śląski.

Tabela 86. Podsumowanie wskazań wskaźników sfery społecznej poniżej wartości średniej dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego

L.p.	Informacje dodatkowe	SPOŁECZNE	
	Wyszczególnienie	Suma punktów (min.-5) GMINA	Suma punktów (min.-5) POWIAT
1	GORZÓW ŚLĄSKI - miasto	-4	-2
2	BUDZÓW	-4	-3
3	DĘBINA	-1	0
4	GOŁA	-3	-2
5	JAMY	-1	-2
6	JASTRZYGOWICE	0	0
7	KOBYLA GÓRA	-4	-3
8	KOZŁOWICE	-2	-1
9	KRZYŻANOWICE	-3	-3
10	NOWA WIEŚ	-1	0
11	PAKOSZÓW	-1	-1
12	PAWŁOWICE	-3	-2
13	SKROŃSKO	-1	0
14	USZYCE	-3	-1
15	ZDZIECHOWICE	-1	-1

Źródło: Opracowanie własne

Ponadto do negatywnych zjawisk występujących na obszarze gminy Gorzów Śląski należą:

W sferze gospodarczej – niska aktywność osób w wieku produkcyjnym w kierunku rozwoju własnej przedsiębiorczości.

Wskaźnik liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym wskazuje na poziom rozwoju indywidualnej przedsiębiorczości. Na przestrzeni 10 analizowanych lat wskaźnik ten rósł na każdym poziomie terytorialnym, także w gminie Gorzów Śląski. W 2014 roku na 100 mieszkańców gminy Gorzów Śląski w wieku produkcyjnym 7,2 osoby prowadziły indywidualną działalność gospodarczą. Była to wartość wyraźnie odstająca od danych notowanych dla kraju, województwa oraz powiatu oleskiego. Należy przy tym zaznaczyć, że rolnicy indywidualni nie są ujmowani w tym zestawieniu, gdyż nie podlegają ubezpieczeniom w ZUS i nie są rejestrowani jak przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą we własnym imieniu – co nie oznacza, że są grupą, która nie kształtuje i nie rozwija przedsiębiorczość na danym obszarze.

Tabela 87. Osoby fizyczne prowadzące działalność na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
POLSKA	11,4	11,4	11,3	11,4	11,6	11,4	11,9	11,6	11,9	12,1	12,2
OPOLSKIE	9,8	10,0	10,2	10,5	10,6	10,4	11,1	10,8	10,9	11,1	11,2
Powiat oleski	9,0	9,3	9,6	10,0	10,1	9,3	9,9	9,9	10,0	10,1	10,3
Gorzów Śląski	-	-	-	-	-	6,5	7,1	6,6	6,8	7,0	7,2

Źródło: GUS/BDL

Liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego przedstawia poniższa tabela.

Najniższe wskaźniki liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski odnotowano w sołectwach: Budzów, Dębina, Jastrzygowice, Kobyla Góra, Kozłowice, Krzyżanowice, Nowa Wieś, Pawłowice, Skrońsko, Uszyce.

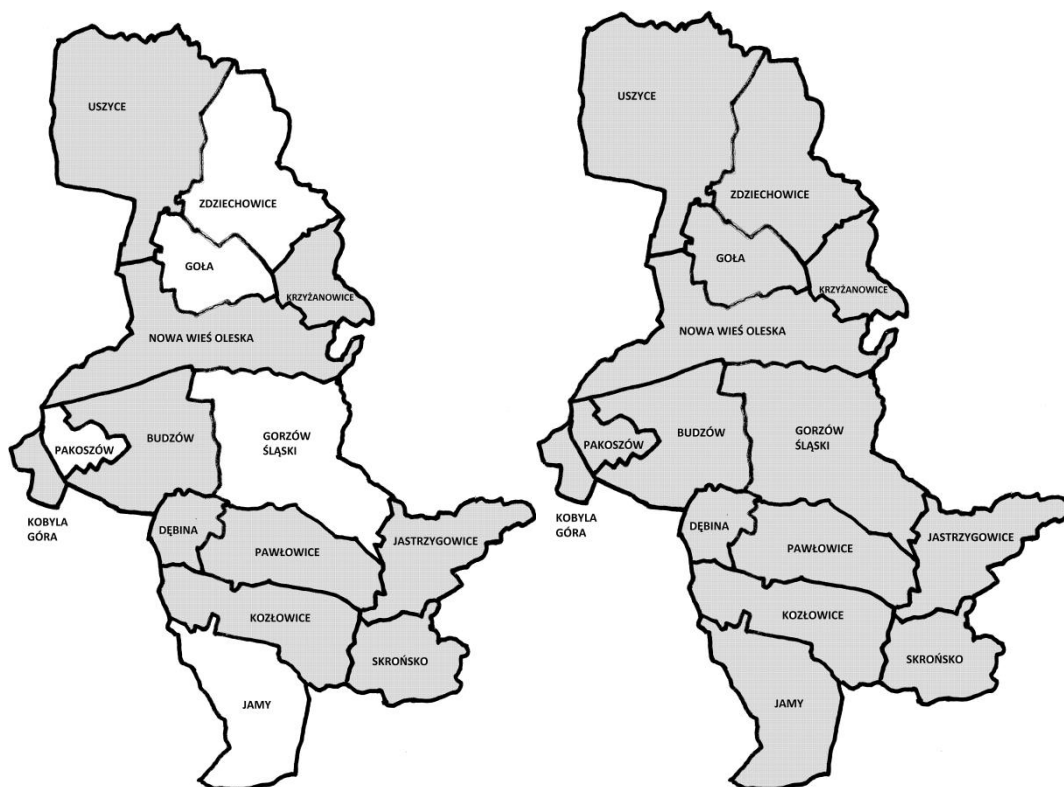
W odniesieniu do średniej dla powiatu oleskiego wskazania poniżej odnotowano we wszystkich sołectwach gminy Gorzów Śląski.

Tabela 88. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego

L.p.	Informacje dodatkowe	GOSPODARCZE			
		śr. gminy		śr. powiatu	
		5,18		10,30	
	Wyszczególnienie	os. fiz. prowadzące działal. gosp. na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015	ocena 0-1 GMINA	os. fiz. prowadzące działal. gosp. na 100 osób w wieku produkcyjnym 2014	ocena 0-1 POWIAT
1	GORZÓW ŚLĄSKI - miasto	7,51	0	7,51	-1
2	BUDZÓW	2,73	-1	2,73	-1
3	DĘBINA	4,55	-1	4,55	-1
4	GOŁA	5,11	0	5,11	-1
5	JAMY	7,42	0	7,42	-1
6	JASTRZYGOWICE	2,76	-1	2,76	-1
7	KOBYLA GÓRA	2,04	-1	2,04	-1
8	KOZŁOWICE	3,34	-1	3,34	-1
9	KRZYŻANOWICE	2,45	-1	2,45	-1
10	NOWA WIEŚ	3,61	-1	3,61	-1
11	PAKOSZÓW	5,13	0	5,13	-1
12	PAWŁOWICE	4,50	-1	4,50	-1
13	SKROŃSKO	0,94	-1	0,94	-1
14	USZYCE	3,86	-1	3,86	-1
15	ZDZIECHOWICE	5,14	0	5,14	-1
16	Gmina Gorzów Śląski	5,18		5,18	
	<i>tolerancja +5%</i>	5,43		10,82	
	<i>tolerancja -5%</i>	4,92		9,79	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS/BDL i CEIDG

Mapa 9. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski oraz powiatu oleskiego

Źródło: Opracowanie własne

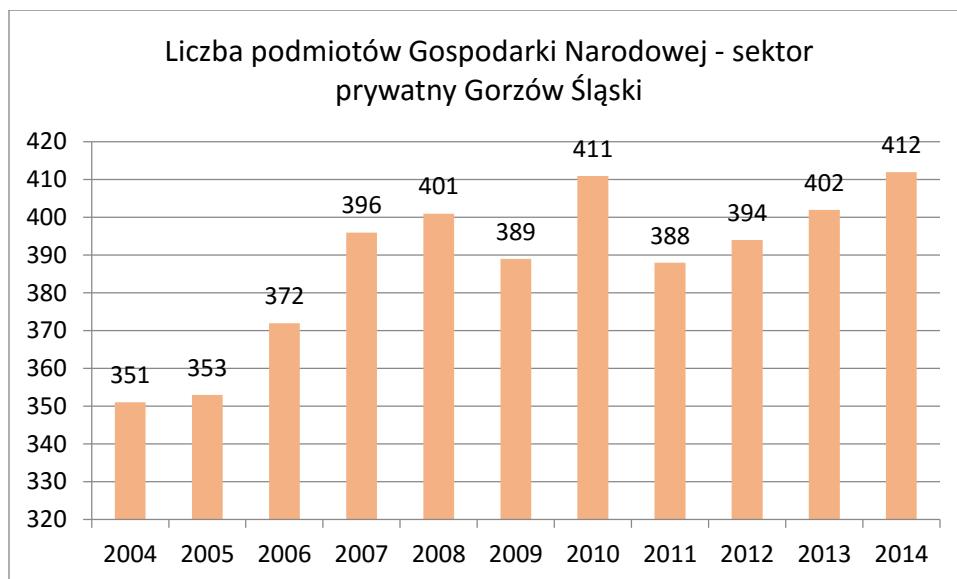
Niska konkurencyjność lokalnej gospodarki

Gorzów Śląski to gmina o charakterze typowo rolniczym. Decydują o tym nie tylko rolnicy indywidualni (ponad 1050 gospodarstw) ale również wielokulturowe gospodarstwa rolne zajmujące się produkcją roślinną, zwierzęcą, prowadzeniem gorzelni (obecnie są 3 takie gospodarstwa). Znacznie mniej rozwinięte jest przetwórstwo rolno-spożywcze. Istnieją tylko dwie prywatne masarnie z ubojnią w Zdziechowicach i Gorzowie Śląskim, ponadto przetwórstwo mięsne w Krzyżanowicach, trzy piekarnie, młyn gospodarczy, dwie gorzelnie.

Na przestrzeni 10 analizowanych lat widoczny był trend wzrostowy liczby podmiotów gospodarczych na obszarze gminy Gorzów Śląski. W 2014 roku było ich 412 i była to wartość najwyższa w przedziale czasowym 2004 – 2014. Od 2004 roku liczba przedsiębiorstw wzrosła o 62, co należy uznać za wartość znaczącą. Na poniższym wykresie widoczny jest także spadek liczby przedsiębiorstw, które wystąpił w pomiędzy rokiem 2010 – 2011, co pokrywało się okresem kryzysu gospodarczego.

Wykres 36. Liczba podmiotów gospodarczych (sektor prywatny ogółem) działających w latach 2004-2014

Źródło: GUS/BDL

Pomimo wzrostu liczby przedsiębiorstw, działających na obszarze gminy Gorzów Śląski, wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców był wyraźnie niższy od danych notowanych dla powiatu oleskiego (838), województwa (1000) oraz kraju (1071). Wskaźnik ten był charakterystyczny dla obszarów, na których znaczną rolę gospodarczą odgrywa rolnictwo (gospodarstwa rolne w przeważającej liczbie nie są ujęte w REGON).

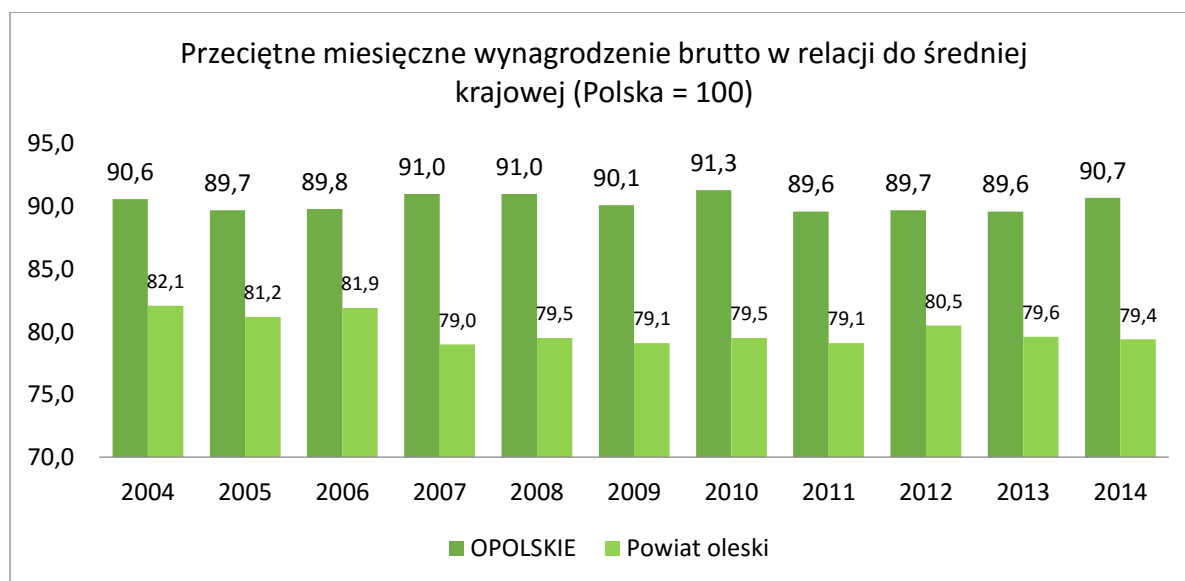
Tabela 89. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	937	948	954	967	985	981	1 015	1 004	1 032	1 057	1 071
OPOLSKIE	841	865	891	915	932	926	974	962	977	996	1 000
Powiat oleski	698	732	764	797	801	757	802	801	815	827	838
Gorzów Śląski	486	488	519	554	560	545	587	556	569	584	598

Źródło: GUS/BDL

Na tle kraju miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie oleskim w 2014 roku stanowiło 79,4% średniej krajowej. Dynamika przyrostu wynagrodzeń w powiecie oleskim była niższa od tego notowanego w skali kraju oraz całego województwa opolskiego.

Wykres 37. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) na poziomie powiatu

Źródło: GUS/BDL

Liczbę podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w porównaniu do wartości średniej dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego przedstawia poniższa tabela.

Najniższą liczbę podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w porównaniu do wartości średniej dla gminy Gorzów Śląski odnotowano w sołectwach: Budzów, Dębina, Goła, Jastrzygowice, Kobyla Góra, Kozłowice, Krzyżanowice, Nowa Wieś, Pawłowice, Skrońsko, Uszyce.

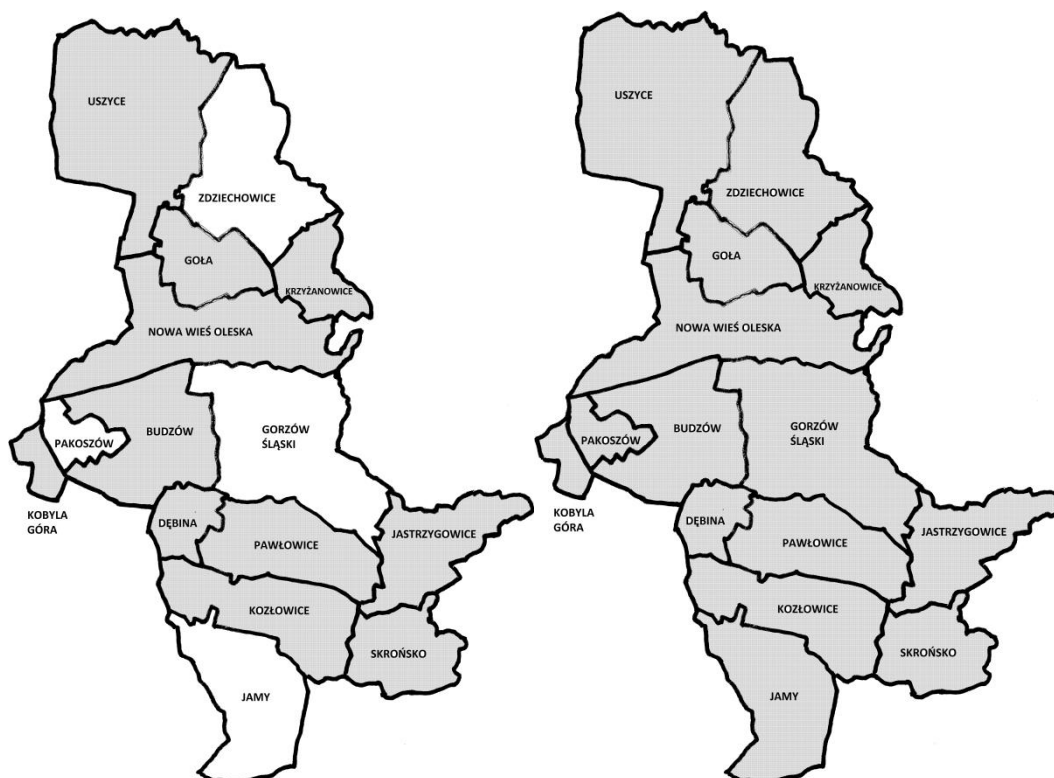
W odniesieniu do średniej dla powiatu oleskiego wskazania poniżej odnotowano we wszystkich sołectwach gminy Gorzów Śląski.

Tabela 90. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w porównaniu do wartości średniej dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego

L.p.	Informacje dodatkowe	GOSPODARCZE			
		śr. gminy		śr. powiatu	
		387,85		838,00	
	Wyszczególnienie	podmioty gosp. wpisane do REGON na 10 tys. mieszkańców 2015	ocena 0-1 GMINA	podmioty gosp. wpisane do REGON na 10 tys. mieszkańców 2014	ocena 0-1 POWIAT
1	GORZÓW ŚLĄSKI - miasto	551,97	0	551,97	-1
2	BUDZÓW	264,90	-1	264,90	-1
3	DĘBINA	310,88	-1	310,88	-1
4	GOŁA	348,26	-1	348,26	-1
5	JAMY	530,97	0	530,97	-1
6	JASTRZYGOWICE	182,37	-1	182,37	-1
7	KOBYLA GÓRA	128,21	-1	128,21	-1
8	KOZŁOWICE	263,57	-1	263,57	-1
9	KRZYŻANOWICE	224,22	-1	224,22	-1
10	NOWA WIEŚ	296,61	-1	296,61	-1
11	PAKOSZÓW	377,36	0	377,36	-1
12	PAWŁOWICE	311,75	-1	311,75	-1
13	SKROŃSKO	64,31	-1	64,31	-1
14	USZYCE	303,03	-1	303,03	-1
15	ZDZIECHOWICE	414,20	0	414,20	-1
16	Gmina Gorzów Śląski	387,85		387,85	
	<i>tolerancja +5%</i>	407,25		879,90	
	<i>tolerancja -5%</i>	368,46		796,10	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS/BDL i KRS (ems.ms.gov.pl)

Mapa 10. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w porównaniu do wartości średniej dla gminy Gorzów Śląski oraz powiatu oleskiego

Źródło: Opracowanie własne

Sfera przestrzenno-funkcjonalna – zdegradowane przestrzeni publiczne.

Dyskusja nt. problemów występujących w poszczególnych sołectwach miała miejsce także w trakcie sesji warsztatowych z reprezentantami lokalnej społeczności. Szczególną uwagę zwraca fakt, że w każdym z analizowanych sołectw występują przestrzenie publiczne wymagające działań rewitalizacyjnych. Są to miejsca szczególnie istotne dla aktywności społecznej mieszkańców. Zestawienie zgłoszonych uwag i problemów z poszczególnych sołectw prezentuje poniższe zestawienie.

Tabela 91. Problemy zidentyfikowane w trakcie konsultacji społecznych

L.p.	Sołectwo	Problemy zidentyfikowane w trakcie konsultacji społecznych
1.	Gorzów Śląski (miasto)	<ul style="list-style-type: none"> • Konieczność rozbudowy szlaków rowerowych, w celu integracji tej sieci oraz połączenia z obszarami/miejscami atrakcyjnymi turystycznie, • Konieczność budowy/stworzenia domu opieki społecznej, • Konieczność renowacji stadionu sportowego (płyta boiska, szatnie, bieżnia), • Poprawa estetyki miejsc publicznych, w tym rynku oraz siedziby Urzędu Gminy.

2.	Budzów	<ul style="list-style-type: none"> • Konieczność rozbudowy szlaków rowerowych, w celu integracji tej sieci oraz połączenia z obszarami/miejscami atrakcyjnymi turystycznie, • Niedostatecznie rozwinięte powiązania komunikacyjne, • Podtopienia powodowane przez wylewy potoku Budzówka, • Konieczność dokończenia budowy/modernizacji sali spotkań mieszkańców sołectwa, • Zaniedbany/zdewastowany zabytkowy cmentarz ewangelicki, • Brak miejsc spotkań dla grup wykorzystujących okoliczne tereny łowieckie.
3.	Dębina	<ul style="list-style-type: none"> • Brak miejsc na świetlicę wiejską/miejsce spotkań, • Brak placu zabaw (jedyna miejscowość w gminie bez placu zabaw), • Konieczność rozbudowy szlaków rowerowych, w celu integracji tej sieci oraz połączenia z obszarami/miejscami atrakcyjnymi turystycznie.
4.	Goła	<ul style="list-style-type: none"> • Konieczność rozbudowy szlaków rowerowych, w celu integracji tej sieci oraz połączenia z obszarami/miejscami atrakcyjnymi turystycznie, • Niedostatecznie rozwinięte powiązania komunikacyjne, • Dokończenie/rozbudowa miejsca spotkań społeczności gminy oraz boiska sportowego.
5.	Jamy	<ul style="list-style-type: none"> • Konieczność rozbudowy szlaków rowerowych, w celu integracji tej sieci oraz połączenia z obszarami/miejscami atrakcyjnymi turystycznie, • Niedostatecznie rozwinięte powiązania komunikacyjne, • Odnowa/przebudowa sali wiejskiej.
6.	Jastrzygowice	<ul style="list-style-type: none"> • Konieczność rozbudowy szlaków rowerowych, w celu integracji tej sieci oraz połączenia z obszarami/miejscami atrakcyjnymi turystycznie, • Stara szkoła, zakupiona przez prywatnego inwestora, • Obszar sąsiadujący z obszarem przyszłego zbiornika, • Odnowa miejsca spotkań – rozwinięcie funkcjonalności miejsca.
7.	Kobyła Góra / Pakoszów	<ul style="list-style-type: none"> • Konieczność rozbudowy szlaków rowerowych, w celu integracji tej sieci oraz połączenia z obszarami/miejscami atrakcyjnymi turystycznie, • Niedostatecznie rozwinięte powiązania komunikacyjne, • Niedokończona miejsce spotkań młodzieży (w byłym przedszkolu) • Brak miejsca/garażu dla OSP.
8.	Kozłowice	<ul style="list-style-type: none"> • Konieczność rozbudowy szlaków rowerowych, w celu integracji tej sieci oraz połączenia z obszarami/miejscami atrakcyjnymi turystycznie,

		<ul style="list-style-type: none"> • Zdewastowany park przy pałacu (własność prywatna), • Niedostosowanie do wielkości miejscowości sali sportowej, pomysł modernizacji/rozbudowy terenów po PKP na wielofunkcyjną salą.
9.	Krzyżanowice	<ul style="list-style-type: none"> • Konieczność rozbudowy szlaków rowerowych, w celu integracji tej sieci oraz połączenia z obszarami/miejscami atrakcyjnymi turystycznie, • Niedostatecznie rozwinięte powiązania komunikacyjne, • Mała świetlica wiejska, konieczność przebudowy w celu zwiększenie funkcjonalności, • Niewykorzystane potencjał szlaku wodnego, • Konieczność rekultywacji zamkniętego gminnego składowiska odpadów.
10.	Nowa Wieś	<ul style="list-style-type: none"> • Konieczność rozbudowy szlaków rowerowych, w celu integracji tej sieci oraz połączenia z obszarami/miejscami atrakcyjnymi turystycznie, • Brak miejsca spotkań (świetlicy wiejskiej), • Renowacji/odnowy wymaga miejsce biwakowe w lesie.
11.	Pawłowice	<ul style="list-style-type: none"> • Konieczność rozbudowy szlaków rowerowych, w celu integracji tej sieci oraz połączenia z obszarami/miejscami atrakcyjnymi turystycznie, • W miejscowości znajduje się hotel i restauracja Pana Goduli, będąca atrakcją turystyczną, brak jest jednak odpowiedniego oznakowania turystycznego, • Zagospodarowanie terenu wymaga uporządkowania, m. in. w poprzez likwidację dzikiego wysypiska śmieci, • Zagospodarowanie Góry Pawłowickiej (punkt widokowy) oraz połączenie miejscowości Pawłowice z lasem, • Udrożnienie rzeki Piaska (spływy kajakowe), w tym rozwój małej retencji.
12.	Skrońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Niewykorzystane potencjał przyrodniczo-krajobrazowy miejscowości oraz jej otoczenia do rozwoju funkcji rekreacyjno-turystycznej, w tym brak infrastruktury turystycznej, • Brak bazy noclegowej, • Nierozwinięty system kanalizacji.
13.	Uszyce	<ul style="list-style-type: none"> • Konieczność rozbudowy szlaków rowerowych, w celu integracji tej sieci oraz połączenia z obszarami/miejscami atrakcyjnymi turystycznie, • Niewykorzystany potencjał turystyczny rzeki Proсны, • Konieczność przebudowy sali wiejskiej/budynku OSP, • Konieczność modernizacji boiska sportowego, • Nierozwinięty system kanalizacji, • Konieczność modernizacji systemu wodociągowego, • Rewitalizacja parku przydworskiego.

14.	Zdziechowice	<ul style="list-style-type: none"> • Konieczność rozbudowy szlaków rowerowych, w celu integracji tej sieci oraz połączenia z obszarami/miejscami atrakcyjnymi turystycznie, • Niewykorzystany potencjał turystyczny rzeki Proсны, • Konieczność przebudowy sali wiejskiej/budynku OSP, • Konieczność modernizacji boiska sportowego, • Nierozwinięty system kanalizacji, • Konieczność modernizacji systemu wodociągowego, • Rewitalizacja parku przydworskiego.
-----	--------------	---

Sfera techniczna – system zaopatrzenia w ciepło, który wpływa na zjawisko tzw. niskiej emisji.

Zaopatrzenie w ciepło opiera się na indywidualnych źródła ciepła oraz lokalnych kotłowniach zasilanych głównie paliwem stałym.

Sieć gazowa na terenie gminy Gorzów Śląski obsługiwana jest przez EWE Energia Sp. z o. o. Spółka dostarcza gaz ziemny wysokometanowy E o składzie: metan ok. 97,8%, etan, propan, butan ok. 1%, dwutlenek węgla i reszta składników ok. 0,2%.

Obszar gminy jest zasilany ze stacji redukcyjnej IOOGP GAZ_SYSTEM w Bąkowie. Infrastruktura sieci składa się z:

- 678 mb sieci o ciśnieniu powyżej 0,5 MPa,
- 924 mb sieci o ciśnieniu nie wyższym niż 0,5 MPa.

Spółka zarządza 10 czynnymi przyłączami gazowymi. Stan techniczny sieci oceniany jest jako dobry i bardzo dobry.

Spółka planuje na bieżąco podłączać do sieci gazowej klientów zainteresowanych, dla których wykonanie stosownego rozwoju sieci będzie technicznie i ekonomicznie uzasadnione. Plan rozwoju EWE nie przewiduje wykonania inwestycji rozwojowych na terenie gminy.

Drugim podmiotem dostarczającym gaz na teren gminy jest DUON Dystrybucja S.A. Na obecną chwilę Spółka nie przewiduje rozbudowy i modernizacji istniejącej infrastruktury gazowniczej na obszarze gminy.¹⁶

W 2014 roku, wg danych GUS, tylko 2,1% mieszkańców gminy Gorzów Śląski korzystało z sieci gazowej. Była to wartość wyraźnie niższa od notowanych w skali kraju (52,%) oraz województwa opolskiego (41,9%).

¹⁶ Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Gorzów Śląski 2015-2020.

Tabela 92. Odsetek ludności korzystający z sieci gazowej w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	ogółem										
	odsetek ludności korzystający z sieci - gaz										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	51,8	51,7	51,8	51,7	51,7	52,6	52,5	52,5	52,4	52,4	52,2
OPOLSKIE	41,4	41,4	41,3	41,3	41,2	41,5	41,6	41,6	42,0	42,0	41,9
Powiat oleski	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	11,5	11,4	11,8	11,9	11,9	11,9
Gorzów Śląski	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	1,1	1,3	2,8	1,4	1,9	2,1

Źródło: GUS/BDL

Zjawisko niskiej emisji powodowane jest także przez emisję zanieczyszczeń powietrza (gazy, pyły) w ruchu komunikacyjnym. Przez gminę Gorzów Śląski przebiegają drogi o znacznym natężeniu ruchu, tj. drogi krajowe nr 42 oraz 45.

Sfera techniczna – nierozwinięta sieć kanalizacyjna.

Z sieci kanalizacyjnej korzystało zdecydowanie mniej mieszkańców gminy niż z sieci wodociągowej. W 2014 roku, wg danych GUS, z sieci kanalizacyjnej korzystało 46,2% mieszkańców gminy. W ciągu 10 analizowanych lat nastąpił ponad dwukrotny wzrost tego odsetka. Niemniej stan rozwoju sieci kanalizacyjnej w gminie Gorzów Śląski był wyraźnie niższy od przeciętnie notowanego w skali kraju jak też województwa.

Tabela 93. Odsetek ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	ogółem										
	odsetek ludności korzystający z sieci - kanalizacja										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	58,3	59,2	59,8	60,3	61,0	61,5	62,0	63,5	64,3	65,1	68,7
OPOLSKIE	52,1	53,6	54,3	55,4	58,4	58,7	59,2	60,8	61,8	63,3	69,7
Powiat oleski	34,5	38,2	38,5	38,6	38,8	38,9	39,3	41,4	42,2	42,3	46,6
Gorzów Śląski	21,5	30,3	32,2	32,5	32,7	32,9	34,2	38,1	41,2	41,4	46,2

Źródło: GUS/BDL

Obecnie w gminie Gorzów Śląski skanalizowanych jest pięć miejscowości: Gorzów Śląski, Jamy, Kozłowice, Pawłowice i Jastrzygowice. Istnieją jednak plany budowy sieci kanalizacyjnej na terenie wszystkich sołectw gminy. Na terenach, które nie zostaną objęte zbiorczym systemem kanalizacyjnym planuje się wybudowanie przydomowych oczyszczalni ścieków.

Gmina Gorzów Śląski posiada kolektor sanitarny z punktem zlewnym w Gorzowie, tłoczącym ścieki do oczyszczalni biologiczno – mechanicznej w Prasce. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (uwzględniając wymagania zawarte w dyrektywie 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych), nałożyła na aglomeracje o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2000 (RLM) obowiązek wyposażenia ich w sieci kanalizacyjne dla ścieków komunalnych zakończone

oczyszczalniami ścieków. Oczyszczalnia ścieków w Praszce ma przepustowość 250 m³/h tj. 2500 m³/dobę.¹⁷

Odsetek ludności korzystającej w oczyszczalni ścieków wg danych GUS w 2014 wyniósł gminie Gorzów Śląski 57,1%, czyli był wyższy od odsetka osób korzystających z sieci kanalizacyjnej. W ciągu 10 lat nastąpił znaczny wzrost tego wskaźnika. W 2014 roku był on jednak nadal niższy od wartości notowanej w skali województwa opolskiego (71,5%) oraz kraju (72,2%) i nieznacznie wyższy od wartości dla powiatu oleskiego (51,6%).

Tabela 94. Odsetek ludności korzystający z oczyszczalni ścieków w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	ogółem										
	odsetek ludności korzystający z oczyszczalni ścieków										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
POLSKA	59,0	60,2	61,4	62,2	63,1	64,2	64,7	65,7	68,6	70,3	71,5
OPOLSKIE	55,1	57,2	59,0	61,0	62,7	63,6	66,5	68,4	68,7	70,7	72,2
Powiat oleski	35,1	41,2	44,6	50,3	42,4	42,3	43,5	46,7	48,8	49,4	51,6
Gorzów Śląski	15,1	46,1	78,4	79,0	47,0	47,9	50,9	51,5	57,2	57,2	57,1

Źródło: GUS/BDL

Na obszarze gminy Gorzów Śląski, oprócz negatywnych zjawisk społecznych, występują negatywne zjawiska w sferze gospodarczej oraz technicznej.

Do negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, występujących na obszarze gminy Gorzów Śląski należą:

- Niska aktywność osób w wieku produkcyjnym w kierunku rozwoju własnej przedsiębiorczości,
- Niska konkurencyjność lokalnej gospodarki.
  - Negatywne zjawiska gospodarcze, w odniesieniu do wartości średnich w skali powiatu oleskiego, a także biorąc pod uwagę wartości wskaźników w skali województwa i kraju, wystąpiły na obszarze całej gminy Gorzów Śląski.

Do negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, występujących na obszarze gminy Gorzów Śląski należą:

- Zdegradowane przestrzenie publiczne.

Do negatywnych zjawisk w sferze technicznej, występujących na obszarze gminy Gorzów Śląski należą:

- nierozwinięta sieć kanalizacyjna,

¹⁷ Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Gorzów Śląski na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku.

- System zaopatrzenia w ciepło, który wpływa na zjawisko tzw. niskiej emisji.
  - Nerozwinięta sieć kanalizacyjna jest problemem znacznej części gminy. Dotyczy sołectw położonych na południu gminy Gorzów Śląski. Przestarzały i nieefektywny system zaopatrzenia w ciepło dotyczy praktycznie całej gminy Gorzów Śląski, zarówno obiektów publicznych, komunalnych, jak też prywatnych.

3.2. Obszar zdegradowany

Stan kryzysowy na obszarze gminy Gorzów Śląski wywołują negatywne zjawiska społeczne, takie jak:

- Stopniowa depopulacja spowodowana ujemnym przyrostem naturalnym, jak i saldem migracji.
- Starzenie się społeczeństwa. Niekorzystna struktura wieku społeczeństwa – wzrost populacji w wieku poprodukcyjnym kosztem ludności w wieku produkcyjnym (migracje) i przedprodukcyjnym (urodzenia).
- Ubóstwo. Znaczny odsetek osób korzystających z pomocy społecznej.
- Problem bezrobocia długotrwałego oraz bezrobocia wśród osób powyżej 50 roku życia i poniżej 25 roku życia.
- Niska aktywność społeczna.

Dodatkowo na obszarze gminy występują negatywne zjawiska o charakterze gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym.

Do negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, występujących na obszarze gminy Gorzów Śląski należą:

- Niska aktywność osób w wieku produkcyjnym w kierunku rozwoju własnej przedsiębiorczości.
- Niska konkurencyjność lokalnej gospodarki.

Do negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, występujących na obszarze gminy Gorzów Śląski należą:

- Zdegradowane przestrzenie publiczne.

Do negatywnych zjawisk w sferze technicznej, występujących na obszarze gminy Gorzów Śląski należą:

- Nierozwinięta sieć kanalizacyjna.
- System zaopatrzenia w ciepło, który wpływa na zjawisko tzw. niskiej emisji.

Mając na uwadze przeprowadzoną diagnozę zjawisk kryzysowych, występujących na obszarze gminy Gorzów Śląski, a także przeprowadzone konsultacje z lokalnymi liderami – za obszar zdegradowany należy uznać obszar zurbanizowany miasta Gorzów Śląski oraz sołectw: Uszyce, Pawłowice, Kobyla Góra, Zdziechowice, Goła, Krzyżanowice, Budzów, Dębina, Kozłowice, Jamy i Pakoszków. Szczególna koncentracja negatywnych zjawisk społecznych występuje na obszarze miasta Gorzów Śląski oraz sołectw: Kobyla Góra, Pawłowice, Uszyce.

Uzasadnienie:

Problemy społeczne związane ze sferą demograficzną występują na obszarze praktycznie całej gminy Gorzów Śląski. Na problemy te nakładają się problemy gospodarcze związane z niską konkurencyjnością lokalnej gospodarki oraz niską aktywnością w kierunku własnej przedsiębiorczości. Problemy w sferze gospodarczej wpływają negatywnie na sferę demograficzną, tj. wpływają na decyzje migracyjne osób w wieku produkcyjnym. Wyjazdy „młodych” wpływają dodatkowo na liczebność osób w wieku przedprodukcyjnym. Sytuacja materialna rodzin powoduje, że znaczny odsetek mieszkańców korzysta z pomocy społecznej. Sytuacja materialna wpływa także na decyzje o założeniu rodziny. Problemy demograficzne w perspektywie strategicznej wpłynąć będą niekorzystnie na lokalny rynek pracy, ograniczając jego możliwości rozwojowe. **Powstrzymanie depopulacji, w tym poprzez ograniczenie emigracji oraz poprawę przyrostu naturalnego, w powiązaniu z aktywizacją gospodarczą obszaru gminy – to kluczowe wyzwania rozwojowe w skali gminy.**

Mając na uwadze to, że powyższe problemy występują na obszarze znacznej części gminy oraz uwzględniając znaczenie tych problemów dla polityki rozwoju całej gminy – za zdegradowany należy obszar miasta Gorzów Śląski oraz sołectw: Uszyce, Pawłowice, Kobyla Góra, Zdziechowice, Goła, Krzyżanowice, Budzów, Dębina, Kozłowice, Jamy i Pakoszków. Szczególną skalę przyjmują problemy takiej jak depopulacja, starzenie się społeczeństwa oraz niska konkurencyjność lokalnej gospodarki.

Na obszarze gminy występują także inne problemy. Wśród istotnych są te związane z aktywnością społeczną. W przypadku tego problemu jego większa koncentracja występuje na obszarze miasta Gorzów Śląski. Wyzwaniem dla gminy będzie zagospodarowanie potencjału oraz zaspokojenie potrzeb osób w wieku senioralnym. Niezależnie od dalszych zmian demograficznych (np. powstrzymanie emigracji, zwiększenie urodzeń), grupa osób w wieku poprodukcyjnym nadal będzie się powiększać. Istotnym wyzwaniem będzie wykorzystanie potencjału osób starszych w kontekście potrzeb rynku pracy oraz aktywności społecznej.

Zmniejszająca się liczba osób w wieku produkcyjnym wpłynąć będzie na możliwości rozwoju lokalnej gospodarki. Oprócz koniecznej aktywizacji zawodowej osób starszych, istotnym wyzwaniem będzie zmniejszanie bezrobocia wśród osób długotrwale bezrobotnych, tj. grupy będącej potencjalną rezerwą kapitału ludzkiego dla lokalnego rynku pracy. Wymaga to działań mających na celu podnoszenia kwalifikacji i doświadczenia zawodowego osób bezrobotnych.

Istotnym wyzwaniem będzie również wspieranie rozwoju lokalnego rynku pracy, m. in. poprzez podnoszenie konkurencyjności lokalnej gospodarki oraz pobudzanie przedsiębiorczości, bazując m. in. na potencjale lokalnych specjalizacji, w tym tych ściśle związanych z obszarami wiejskimi.

Wśród ważnych działań uzupełniających należy wymienić także potrzebę rozbudowy infrastruktury społecznej, która pobudzać będzie aktywność społeczną, lokalną gospodarkę i przedsiębiorczość oraz rozwój infrastruktury technicznej, w tym kanalizacji i systemu ciepłowniczego,

w celu poprawy jakości środowiska, będącego podstawą specjalizacji lokalnych opartych m. in. na rolnictwie, turystyce i rekreacji.

Poniższa tabela oraz mapa prezentuje stany kryzysowe (problemy) w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej występujące na obszarze gminy Gorzów Śląski.

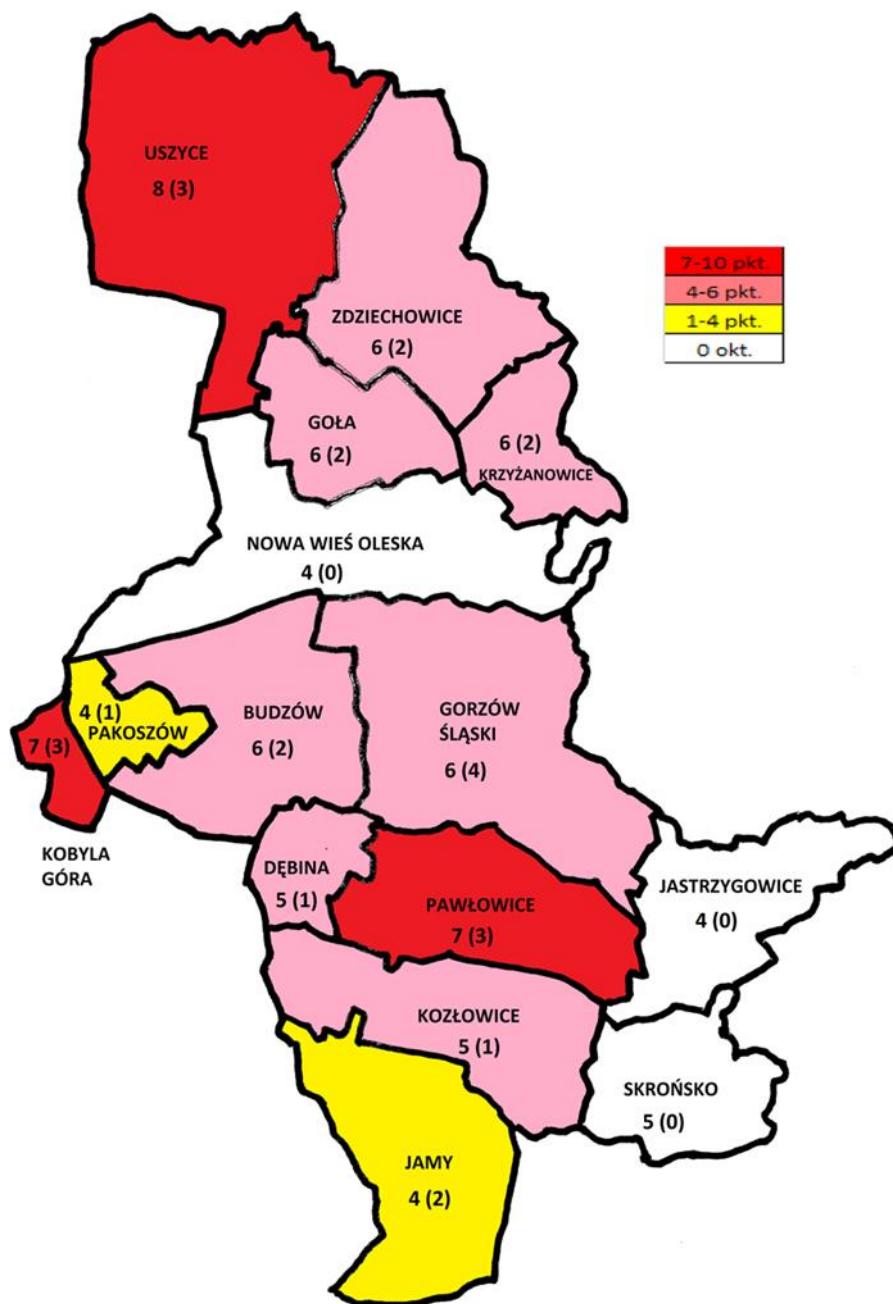
Tabela 95. Stany kryzysowe na obszarze gminy Gorzów Śląski w podziale na sołectwa

Wyszczególnienie	Sfery										Suma
	Społeczna					Gospodarcza		Techniczna		P-f ¹⁸	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
	Stopniowa depopulacja.	Starzenie się społeczeństwa.	Ubóstwo.	Problem bezrobocia długotrwałego	Niska aktywność społeczna	Niski poziom przedsięb.	Niska konkurenc. gosp.	Nierozw. sieć kanaliz.	System zaopatr. w ciepło	Zdegrad. przestrz. publiczne	Max. 10 (warunek musi być min. 1 problem społ.)
GORZÓW ŚLĄSKI - miasto	1	1	0	1	1	0	0	0	1	1	6 (4)
BUDZÓW	1	0	0	1	0	1	1	0	1	1	6 (2)
DĘBINA	0	1	0	0	0	1	1	0	1	1	5 (1)
GOŁA	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	6 (2)
JAMY	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	4 (2)
JASTRZYGOWICE	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	4 (0)
KOBYLA GÓRA	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	7 (3)
KOZŁOWICE	0	1	0	0	0	1	1	0	1	1	5 (1)
KRZYŻANOWICE	1	0	0	1	0	1	1	0	1	1	6 (2)
NOWA WIEŚ	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	4 (0)
PAKOSZÓW	0	0	1	0	0	1	1	0	1	1	4 (1)
PAWŁOWICE	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	7 (3)
SKROŃSKO	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	5 (0)
USZYCE	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	8 (3)
ZDZIECHOWICE	0	0	1	1	0	1	0	1	1	1	6 (2)

Źródło: Opracowanie własne

¹⁸ Przestrzenno-funkcjonalna

Mapa 11. Występowanie negatywnych zjawisk społecznych (w nawiasach), gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych na obszarze gminy Gorzów Śląski w podziale na sołectwa

Źródło: Opracowanie własne

Kluczowe problemy do rozwiązania w gminie Gorzów Śląski to:

- powstrzymanie depopulacji – przede wszystkim ograniczenie emigracji i poprawa przyrostu naturalnego,
- zaspokojenie rosnących potrzeb starzejącego się społeczeństwa,
- wyprowadzanie z trudnej sytuacji osób korzystających z pomocy społecznej,

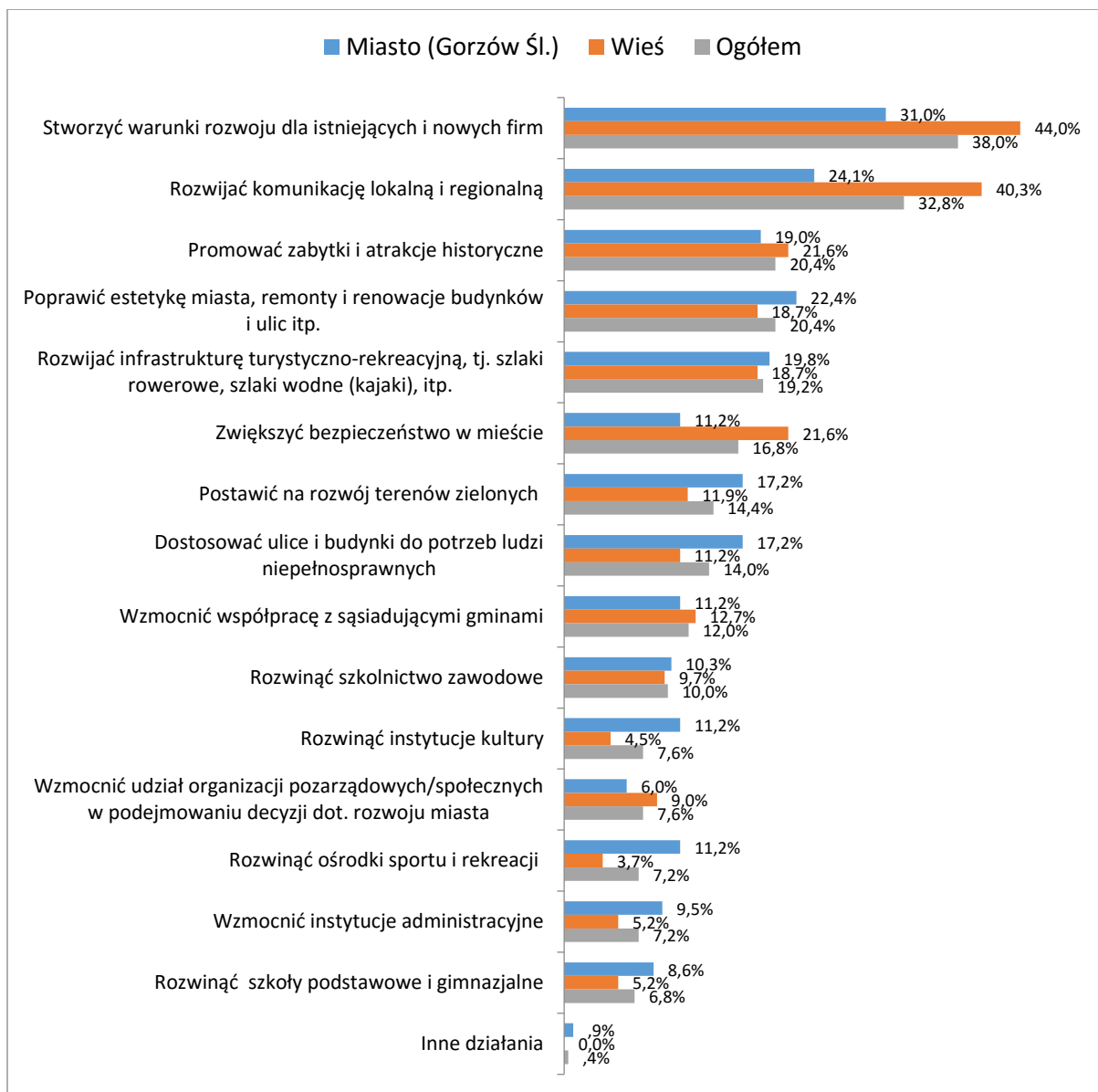
- podnoszenie kwalifikacji i doświadczenia zawodowego osób bezrobotnych (w szczególności trwale bezrobotnych),
- zmniejszenie bezrobocia,
- umiejętne pobudzanie przedsiębiorczości,
- ograniczanie niskiej emisji,
- rozwój infrastruktury społecznej,
- dostęp do infrastruktury technicznej (przede wszystkim do sieć gazowej a także sieci kanalizacyjnej).

W celu uzupełnienia diagnozy na potrzeby opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji przeprowadzone zostały badania ilościowe z mieszkańcami gminy Gorzów Śląski. W badaniu wzięło udział 363 dorosłych mieszkańców gminy Gorzów Śląski, nieco więcej mężczyzn (58%) niż kobiet (42%).

Najważniejsze, zdaniem mieszkańców, okazuje się stworzenie warunków rozwoju dla istniejących i nowych firm (38,0%, więcej wskazań na obszarach wiejskich). Drugie miejsce zajęło rozwinięcie komunikacji lokalnej i regionalnej (32,8% zdecydowanie więcej na wsi), trzecie promocja zabytków i atrakcji turystycznych (20,4%, nieco więcej na wsi), a czwarte poprawa estetyki miasta, w tym remonty i renowacje budynków i ulic (20,4%, więcej w mieście). Wysoko uplasowały się również takie elementy, jak: rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, tj. szlaków rowerowych, wodnych itp. (19,2%, porównywalnie w mieście i na wsi), zwiększenie bezpieczeństwa (16,8%, znacznie częściej wspomniane na wsi), postawienie na rozwój terenów zielonych (14,4% częściej wskazywane w mieście), dostosowanie ulic i budynków do potrzeb ludzi niepełnosprawnych (14,0%, częściej w mieście), wzmocnienie współpracy z sąsiednimi gminami (12,0%) i rozwój szkolnictwa zawodowego (10,0%).

Wykres 38. Działania, jakie należałoby przeprowadzić w najbliższych 10 latach, aby w przyszłości zwiększyć rolę gminy w regionie? (max. na 5 odpowiedzi)

3.3. Obszar rewitalizacji

Mając na uwadze przeprowadzoną diagnozę zjawisk kryzysowych, występujących na obszarze gminy Gorzów Śląski, a także przeprowadzone konsultacje z lokalnymi liderami – za obszar zdegradowany należy uznać obszar zurbanizowany miasta Gorzów Śląski oraz sołectw: Uszyce, Pawłowice, Kobyła Góra, Zdziechowice, Goła, Krzyżanowice, Budzów, Dębina, Kozłowice, Jamy i Pakoszków.

Procedurą, która ułatwiła wybór poszczególnych obszarów do rewitalizacji była analiza SWOT oraz SWOT/TOWS czynników rozwojowych gminy Gorzów Śląski.

Analiza SWOT

Analiza SWOT obejmuje analizę:

- Mocnych stron, tj. uwarunkowań wewnętrznych, mających pozytywny charakter z punktu widzenia przyszłego rozwoju,
- Słabych stron, tj. uwarunkowań wewnętrznych o negatywnym charakterze,
- Szans, tj. uwarunkowań zewnętrznych o charakterze pozytywnym. Jako szanse uwzględnione zostały te zagadnienia, których źródła leżą poza gminą lub poza zakresem kompetencji władz publicznych działających na obszarze gminy,
- Zagrożeń, tj. uwarunkowań zewnętrznych mających negatywny wpływ na dalszy rozwój gminy.

W poniższych tabelach zaprezentowano zagregowane czynniki analizy SWOT – wypracowane w oparciu o analizę danych zastanych oraz wyniki prac prowadzonych w trakcie warsztatów strategicznych z osobami reprezentującymi różnych interesariuszy Lokalnego Programu Rewitalizacji gminy Gorzów Śląski.

Na pierwszych miejscach wymieniono te czynniki, które uznane zostały za kluczowe dla realizacji zamierzeń przewidzianych do podjęcia w ramach LPR gminy Gorzów Śląski

MOCNE STRONY

1. Walory przestrzenno-środowiskowe, kształtujące potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej, umożliwiające rozwój OZE oraz nowych inwestycji i pomysłów na obszarze gminy, opartych na inteligentnych specjalizacjach.

2. Rozwijająca się funkcja turystyczna oraz rekreacyjna gminy, związana m.in. z tworzeniem usług turystycznych, charakteryzująca się m. in. wzrostem liczby udzielanych noclegów, bazująca na walorach przyrodniczo-krajobrazowych, zasobach dziedzictwa kulturowego.

3. Potencjał do rozwoju gospodarczego, przyciągania nowych inwestycji bazujący na korzystnych uwarunkowaniach lokalizacyjnych, związanych z położeniem w pasie korytarza komunikacyjnego, opartego na drogach krajowych NR 42/45, w niedużej odległości od miast powiatowych: Kluczborka, Olesna i Wielunia.

4. Inicjatywy odnowy wsi realizowane na obszarze poszczególnych sołectw, związane z animowaniem aktywności społecznej.

5. Niski poziom bezrobocia, kształtowany przez lokalny rynek pracy.

SŁABE STRONY

1. Negatywne zjawiska demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa, zmniejszającą się liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym oraz pojawiające się zagrożenia związane z wykluczeniem osób starszych z życia społeczno-gospodarczego.

2. Słabo rozwinięta przedsiębiorczość oraz niski poziom konkurencyjności lokalnej gospodarki, w tym brak gospodarczego wykorzystania lokalnych specjalizacji, w tym potencjału turystycznego gminy i jej otoczenia oraz potencjału obszarów wiejskich, np. brak rozwiniętego przetwórstwa rolno-spożywczego, produktów lokalnych i ekologicznych.

3. Niska aktywność społeczna mieszkańców gminy oraz zagrożenia związane z wykluczeniem osób starszych z życia społeczno-gospodarczego.

4. Problem długotrwałego bezrobocia oraz problem ubóstwa, przejawiający się znacznym odsetkiem osób korzystających z pomocy społecznej, występowanie szarej strefy.

5. Występowanie wybranych problemów ochrony środowiska związanych z niską emisją, nierozwiniętym system kanalizacji oraz wysypiskami śmieci.

SZANSE

1. Dostępność środków pomocowych Unii Europejskiej umożliwiających realizację szeregu inwestycji prorozwojowych, w tym inwestycji o charakterze infrastrukturalnym oraz projektów wspierających rozwój kapitału ludzkiego.

2. Polityka demograficzna kraju oraz województwa, pozytywnie wpływająca na zwiększenie dzietności.

3. Wzrost popytu na usługi turystyczne, rekreacyjne, aktywny wypoczynek oraz produkty lokalne, bazujące na unikatowych walorach przyrodniczych, przestrzennych, krajobrazowych i kulturowych obszarów wiejskich oraz zwiększających się potrzebach osób w wieku senioralnym, związanych z aktywnością tej grupy wiekowej.

4. Współpraca ponadlokalna, w ujęciu subregionu, Lokalnej Grupy Działania lub partnerstw międzygminnych, międzysektorowych, umożliwiająca realizację komplementarnych przedsięwzięć rozwojowych, np. sieci tras rowerowych, wspólną promocją, kształtowanie oferty inwestycyjnej subregionu, projekty aktywizujące społeczność na rynku pracy.

5. Rozwój gospodarczy w skali subregionu, kształtujący lokalny rynek pracy.

ZAGROŻENIA

1. Kryzys demograficzny w skali całego subregionu oraz województwa, pogłębiający kryzys demograficzny występujący na obszarze gminy Gorzów Śląski.

2. Nierównomierny rozwój społeczno-gospodarczy poszczególnych obszarów/regionów kraju, przejawiający się m.in. wysokością wynagrodzeń. Przyciąganie zasobów ludzkich przez dynamicznie rozwijające się aglomeracje, wpływające na pogłębianie się kryzysu demograficznego na obszarach mniejszych gmin, w tym gminy Gorzów Śląski.

3. Wysoka konkurencja o nowe inwestycje o charakterze gospodarczym pomiędzy poszczególnymi miejscami/regionami w kraju.

4. Zagrożenia związane z zanieczyszczeniem środowiska, w szczególności wód powierzchniowych i podziemnych, stanowiących istotny zasób gminy, ograniczające możliwości rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej oraz stanowiące zagrożenie dla zasobów środowiska przyrodniczego gminy.

5. Występowanie negatywnych zjawisk, potęgowanych przez zmiany klimatu, takich jak nawaalne deszcze, okresy suszy, których skutki mogą negatywnie oddziaływać na lokalną gospodarkę, w tym, w szczególności na sektor rolniczy, który jest ważną częścią gospodarki gminy Gorzów Śląski.

Za najistotniejszą mocną stroną gminy Gorzów Śląski, z punktu widzenia działań mających wyprowadzić obszar rewitalizacji ze stanów kryzysowych, uznano *walory przestrzenno-środowiskowe, kształtujące potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej, umożliwiające rozwój OZE oraz nowych inwestycji i pomysłów na obszarze gminy, opartych na inteligentnych specjalizacjach.*

Z kolei za największą słabość gminy można uznać *negatywne zjawiska demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa, zmniejszającą się liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym oraz pojawiające się zagrożenia związane z wykluczeniem osób starszych z życia społeczno-gospodarczego.*

Natomiast w otoczeniu zewnętrznym gminy największej szansy wspierającej rozwój obszaru rewitalizowanego można upatrywać w *dostępności środków pomocowych Unii Europejskiej umożliwiających realizację szeregu inwestycji prorozwojowych, w tym inwestycji o charakterze infrastrukturalnym oraz projektów wspierających rozwój kapitału ludzkiego.*

Z kolei największe zagrożenie dla poprawy stanów kryzysowych na obszarze rewitalizowanym stanowi *kryzys demograficzny w skali całego subregionu oraz województwa, pogłębiający kryzys demograficzny występujący na obszarze gminy Gorzów Śląski.*

Analiza powiązań między czynnikami SWOT

Wymienione w powyższych tabelach czynniki składające się na mocne i słabe strony gminy Gorzów Śląski oraz na szanse i zagrożenia wykorzystano do przeprowadzenia analizy powiązań.

Celem analizy powiązań czynników SWOT jest określenie optymalnego wykorzystania posiadanych zasobów (określonych w kategoriach mocnych i słabych stron) w przewidywanych warunkach otoczenia.

Wyniki tak przeprowadzonej analizy powinny stanowić dla władz gminy Gorzów Śląski podstawę dla formułowania wniosków odnośnie sposobów postępowania przy wdrażaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji, które powinny uwzględniać wzmocnienie posiadanych atutów, minimalizację słabości, wykorzystywanie szans i unikanie zagrożeń.

Analiza powiązań między czynnikami została przeprowadzona w dwóch krokach. W pierwszym z nich zidentyfikowano powiązania pomiędzy czynnikami wewnętrznymi i zewnętrznymi w czterech ćwiartkach, według schematu zawartego w poniższej tabeli.

Tabela 96. *Ćwiartki w analizie SWOT*

ĆWIARTKA	SWOT
I ćwiartka	oddziaływanie mocnych stron na szanse
II ćwiartka	oddziaływanie mocnych stron na zagrożenia
III ćwiartka	oddziaływanie słabych stron na szanse
IV ćwiartka	oddziaływanie słabych stron na zagrożenia

Źródło: *opracowanie własne*

Powiązania pomiędzy czynnikami były określane zerojedynkowo:

- 0 (odpowiedź negatywna) - oznaczało brak powiązania
- 1 (odpowiedź pozytywna) - oznaczało istnienie powiązania.

Następnie, w drugim kroku analizy, oceniana była siła oddziaływania czynników w relacjach powiązania.

Dla każdego zidentyfikowanego związku czynników została dokonana ocena siły oddziaływania przy zastosowaniu następującej skali:

- słabe oddziaływanie – 1 punkt,
- umiarkowane oddziaływanie – 2 punkty,
- silne oddziaływanie – 3 punkty.

W poniższej tabeli zaprezentowano wyniki analizy SWOT

Tabela 97. Macierz analizy SWOT LPR Gminy Gorzów Śląski (opracowanie własne)

LPR GMINY GORZÓW ŚLĄSKI		Szanse					Zagrożenia							
Mocne strony	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5				
1. Walory przestrzenno-środowiskowe, kształtujące potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej, umożliwiające rozwój OZE oraz nowych inwestycji i pomysłów na obszarze gminy, opartych na inteligentnych specjalizacjach.	1	2	0	0	2	1	5	0	2	2	0	4	9	
2. Rozwijająca się funkcja turystyczna oraz rekreacyjna gminy, związana m.in. z tworzeniem usług turystycznych, charakteryzująca się m.in. wzrostem liczby udzielanych noclegów, bazująca na walorach przyrodniczo-krajobrazowych, zasobach dziedzictwa kulturowego.	2	2	0	3	2	1	8	1	2	1	0	4	12	
3. Potencjał do rozwoju gospodarczego, przyciągania nowych inwestycji bazujący na korzystnych uwarunkowaniach lokalizacyjnych, związanych z położeniem w pasie korytarza komunikacyjnego, opartego na drogach krajowych NR 42/45, w niedużej odległości od miast powiatowych: Kluczborka, Olesna i Wielunia.	3	2	0	1	1	1	5	1	2	2	0	5	10	
4. Inicjatywy odnowy wsi realizowane na obszarze poszczególnych sołectw, związane z animowaniem aktywności społecznej.	4	1	0	1	2	1	5	0	1	0	1	2	7	
5. Niski poziom bezrobocia, kształtowany przez lokalny rynek pracy.	5	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	1	2	
SUMA		7	0	5	7	5	24	2	8	5	1	0	16	40

	Szanse																		
		1. Dostępność środków pomocowych Unii Europejskiej umożliwiających realizację szeregu inwestycji prorozwojowych, w tym inwestycji o charakterze infrastrukturalnym oraz projektów wspierających rozwój kapitału ludzkiego.	2. Polityka demograficzna kraju oraz województwa, pozytywnie wpływająca na zwiększenie dzietności.	3. Wzrost popytu na usługi turystyczne, rekreacyjne, aktywne wypoczynek oraz produkty lokalne, bazujące na unikatowych walorach przyrodniczych, przestrzennych, krajoznawczych i kulturowych obszarów wiejskich oraz zwiększających się potrzebach osób w wieku senioralnym, związanych z aktywnością tej grupy wiekowej.	4. Współpraca ponadlokalna, w ujęciu subregionu, Lokalnej Grupy Działania lub partnerstw międzygminnych, międzysektorowych, umożliwiająca realizację komplementarnych przedsięwzięć rozwojowych, np. sieci tras rowerowych, wspólną promocję, kształtowanie oferty inwestycyjnej subregionu, projekty aktywizujące społeczność na rynku pracy.	5. Rozwój gospodarczy w skali subregionu, kształtujący lokalny rynek pracy.		Zagrożenia											
		1. Kryzys demograficzny w skali całego subregionu oraz województwa, pogłębiający kryzys demograficzny występujący na obszarze gminy Gorzów Śląski.																	
		2. Nierównomierny rozwój społeczno-gospodarczy poszczególnych obszarów/regionów kraju, przejawiający się m.in. wysoką wytnagrodzeń. Przyciąganie zasobów ludzkich przez dynamicznie rozwijające się aglomeracje, wpływające na pogłębianie się kryzysu demograficznego na obszarach mniejszych gmin, w tym gminy Gorzów Śląski.																	
		3. Wysoka konkurencja o nowe inwestycje o charakterze gospodarczym pomiędzy poszczególnymi miejscami/regionami w kraju.																	
		4. Zagrożenia związane z zanieczyszczeniem środowiska, w szczególności wód powierzchniowych i podziemnych, stanowiących istotny zasób gminy, ograniczające możliwości rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej oraz stanowiące zagrożenie dla zasobów środowiska przyrodniczego gminy.																	
		5. Występowanie negatywnych zjawisk, potęgowanych przez zmiany klimatu, takich jak nawaalne deszcze, okresy suszy, których skutki mogą negatywnie oddziaływać na lokalną gospodarkę, w tym, w szczególności na sektor rolniczy, który jest ważną częścią gospodarki gminy Gorzów Śląski.																	
Slabe strony																			
	1	1	3	1	1	2	8	3	3	2	0	0	8	16					
	2	3	0	2	2	3	10	1	3	2	0	0	6	16					
	3	1	0	1	2	1	5	0	1	0	0	0	1	6					
	4	0	0	1	1	2	4	3	3	1	0	0	7	11					
	5	0	0	3	0	1	4	0	0	0	2	0	2	6					
	SUMA	5	3	8	6	9	31	7	10	5	2	0	24	55					
	SUMA	12	3	13	13	14	55	9	18	10	3	0	40						

Podsumowanie wyników analizy SWOT

Wyniki analizy liczby powiązań między czynnikami wewnętrznymi a zewnętrznymi pokazują, że najsilniejsze oddziaływanie zachodzi w III ćwiartce, co wskazuje na zastosowanie strategii konkurencyjnej przy podejmowaniu działań w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji. Działania te powinny być ukierunkowane na przeciwdziałanie skutkom negatywnego wpływu słabych stron gminy Gorzów Śląski na szanse w otoczeniu.

Tabela 98. Analiza liczby powiązań

I ćwiartka	II ćwiartka
24	16
III ćwiartka	IV ćwiartka
31	24

Źródło: opracowanie własne

Diagnozę potwierdza również analiza ważonej siły powiązań pomiędzy czynnikami – ponownie największą wagę miały czynniki III ćwiartki.

Tabela 99. Analiza ważona powiązań

I ćwiartka	II ćwiartka
16	11
III ćwiartka	IV ćwiartka
18	11

Źródło: opracowanie własne

Jako czynniki mające największe znaczenie w analizie SWOT można wyróżnić wskazane poniżej.

Tabela 100. Kluczowe czynniki przy realizacji LPR Gminy Gorzów Śląski w analizie SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<p>Rozwijająca się funkcja turystyczna oraz rekreacyjna gminy, związana m.in. z tworzeniem usług turystycznych, charakteryzująca się m. in. wzrostem liczby udzielanych noclegów, bazująca na walorach przyrodniczo-krajobrazowych, zasobach dziedzictwa kulturowego.</p> <p>Potencjał do rozwoju gospodarczego, przyciągania nowych inwestycji bazujący na korzystnych uwarunkowaniach lokalizacyjnych, związanych z położeniem w pasie korytarza komunikacyjnego, opartego na drogach krajowych NR 42/45, w niedużej odległości od miast powiatowych: Kluczborka, Olesna i Wielunia.</p>	<p>Negatywne zjawiska demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa, zmniejszającą się liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym oraz pojawiające się zagrożenia związane z wykluczeniem osób starszych z życia społeczno-gospodarczego.</p> <p>Słabo rozwinięta przedsiębiorczość oraz niski poziom konkurencyjności lokalnej gospodarki, w tym brak gospodarczego wykorzystania lokalnych specjalizacji, w tym potencjału turystycznego gminy i jej otoczenia oraz potencjału obszarów wiejskich, np. brak rozwiniętego przetwórstwa rolno-spożywczego, produktów lokalnych i ekologicznych.</p>

Szanse	Zagrożenia
<p>Rozwój gospodarczy w skali subregionu, kształtujący lokalny rynek pracy.</p> <p>Wzrost popytu na usługi turystyczne, rekreacyjne, aktywny wypoczynek oraz produkty lokalne, bazujące na unikatowych walorach przyrodniczych, przestrzennych, krajobrazowych i kulturowych obszarów wiejskich oraz zwiększających się potrzebach osób w wieku senioralnym, związanych z aktywnością tej grupy wiekowej.</p> <p>Współpraca ponadlokalna, w ujęciu subregionu, Lokalnej Grupy Działania lub partnerstw międzygminnych, międzysektorowych, umożliwiające realizację komplementarnych przedsięwzięć rozwojowych, np. sieci tras rowerowych, wspólną promocją, kształtowanie oferty inwestycyjnej subregionu, projekty aktywizujące społeczność na rynku pracy.</p> <p>Dostępność środków pomocowych Unii Europejskiej umożliwiających realizację szeregu inwestycji prorozwojowych, w tym inwestycji o charakterze infrastrukturalnym oraz projektów wspierających rozwój kapitału ludzkiego.</p>	<p>Nierównomierny rozwój społeczno-gospodarczy poszczególnych obszarów/regionów kraju, przejawiający się m.in. wysokością wynagrodzeń. Przyciąganie zasobów ludzkich przez dynamicznie rozwijające się aglomeracje, wpływające na pogłębianie się kryzysu demograficznego na obszarach mniejszych gmin, w tym gminy Gorzów Śląski.</p>

Źródło: opracowanie własne

Podsumowując, Lokalny Program Rewitalizacji powinien mieć kompleksowy, konkurencyjny charakter. Oznacza to, że LPR powinien uwzględniać realizację takich zadań i projektów, które po pierwsze pozwolą wykorzystać szanse pojawiające się w otoczeniu po to, aby rozwijać obszar poddany rewitalizacji, a tym samym przyczynić się do poprawy stanu obszaru zdegradowanego. A po drugie LPR musi przeciwdziałać negatywnym skutkom oddziaływania słabych stron (przede wszystkim negatywnych zjawisk demograficznych związanych ze starzeniem się społeczeństwa, a także słabo rozwiniętej przedsiębiorczość oraz niskiego poziomu konkurencyjności lokalnej gospodarki) na szanse znajdujące się otoczeniu gminy (głównie związane z rozwojem gospodarczym w skali subregionu, ze wzrostem popytu na usługi turystyczne, ze współpracą ponadlokalną oraz z dostępnością unijnych środków pomocowych).

Biorąc pod uwagę wyniki analizy SWOT należy stwierdzić, że na obszarze gminy Gorzów Śląski poddanym rewitalizacji powinny w pierwszej kolejności zostać zrealizowane takie projekty i działania, które w efekcie wyhamują negatywne procesy demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa oraz podniosą poziom przedsiębiorczość mieszkańców a także przyniosą wzrost poziomu konkurencyjności lokalnej gospodarki.

OBSZARY WYZNACZONE DO REWITALIZACJI NA OBSZARZE GMINY GORZÓW ŚLĄSKI

Mając na uwadze przeprowadzoną diagnozę, obszarami wskazanymi do rewitalizacji w gminie Gorzów Śląski powinny być miejsca:

- **Wspierające tworzenie miejsc pracy i rozwój przedsiębiorczości.**
- **Wykorzystujące potencjał lokalny, w tym potencjał rolnictwa, atrakcyjność i walory turystyczne,**
- **Integrujące społeczeństwo gminy,**
- **Wspierające aktywność i włączenie społeczne, w tym seniorów,**
- **O szczególnych cechach estetycznych, walorach kulturowych.**

1. Gorzów Śląski (miasto)

Obszar 1.1 Gorzów Śląski – PRIORYTETOWY

Rynek i otoczenie rynku, tereny wokół Kościoła Trójcy Świętej. Działania rewitalizacyjne ukierunkowane będą na podnoszenie jakości przestrzeni publicznych, poprawę walorów estetycznych centrum miasta.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenia warunków do rozwoju aktywności społecznej, rozwoju przedsiębiorczości oraz rozwijanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych. Celem działań rewitalizacyjnych będzie również poprawa wizerunku gminy wśród turystów oraz inwestorów.

Działki nr 826 oraz 1000, obejmujące obiekt po byłym klasztorze, obecnie będący własnością Caritas. Działania rewitalizacyjne związane będą z modernizacją obiektu po byłym klasztorze na funkcję domu pomocy społecznej.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie oferty pomocy/opieki społecznej dla osób starszych, zamieszkujących gminę oraz osób spoza gminy.

Mapa 12. Obszar do rewitalizacji 1.1 Gorzów Śląski (rynek i otoczenie rynku)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Mapa 13. Obszar do rewitalizacji 1.1 Gorzów Śląski (rynek i otoczenie rynku) - klasztor

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Obszar 1.2 Gorzów Śląski

Działki nr 1560, 1561, 1562 obejmujące Urząd Gminy oraz Poczta. Działania rewitalizacyjne polegać będą na modernizacji obiektów publicznych gminy, w tym obiekcie Urzędu Gminy oraz Poczty. Obiekty te są obiektami zabytkowymi i pełnią ważne funkcje publiczne. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne ukierunkowane będą na poprawę estetyki miejsc publicznych oraz działania związane z termomodernizacją.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie rozwijanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych. Celem działań rewitalizacyjnych będzie również poprawa wizerunku gminy wśród turystów oraz inwestorów.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na obszarze gminy Gorzów Śląski.

Mapa 14. Obszar do rewitalizacji 1.2 Gorzów Śląski (Urząd Gminy, Poczta).

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Obszar 1.3. Gorzów Śląski

Obszar obejmujący boisko sportowe w Gorzowie Śląskim. Działania rewitalizacyjne polegać będą na modernizacji obiektu pod kątem rozwoju kompleksowej oferty dyscyplin sportu – boisko sportowe, boisko lekkoatletyczne - spełniające wymogi PZLA.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenia warunków do rozwoju aktywności społecznej oraz sportowej mieszkańców gminy.

Mapa 15. Obszar do rewitalizacji 1.3 Gorzów Śląski (boisko sportowe)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Obszar 1.4 Gorzów Śląski

Działka nr 2020 w Gorzowie Śląskim, obejmująca obiekt straży pożarnej/remizy. Działania rewitalizacyjne związane będą z doposażeniem obiektu i jego termomodernizacją.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na obszarze gminy Gorzów Śląski.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie poprawa bezpieczeństwa publicznego, poprzez rozwój zarządzania kryzysowego.

Działki 2022 oraz 2024 w Gorzowie Śląskim, obejmujący budynki mieszkalne wspólnot mieszkaniowych Przyszłość oraz Odnowa. Działania rewitalizacyjne związane będą z termomodernizacją obiektów mieszkalnych (elewacje i dachy).

Celem działań rewitalizacyjnych będzie wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na obszarze gminy Gorzów Śląski.

Mapa 16. Obszar do rewitalizacji 1.4 Gorzów Śląski (straż pożarna, wspólnoty mieszkaniowe Przyszłość i Odnowa)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

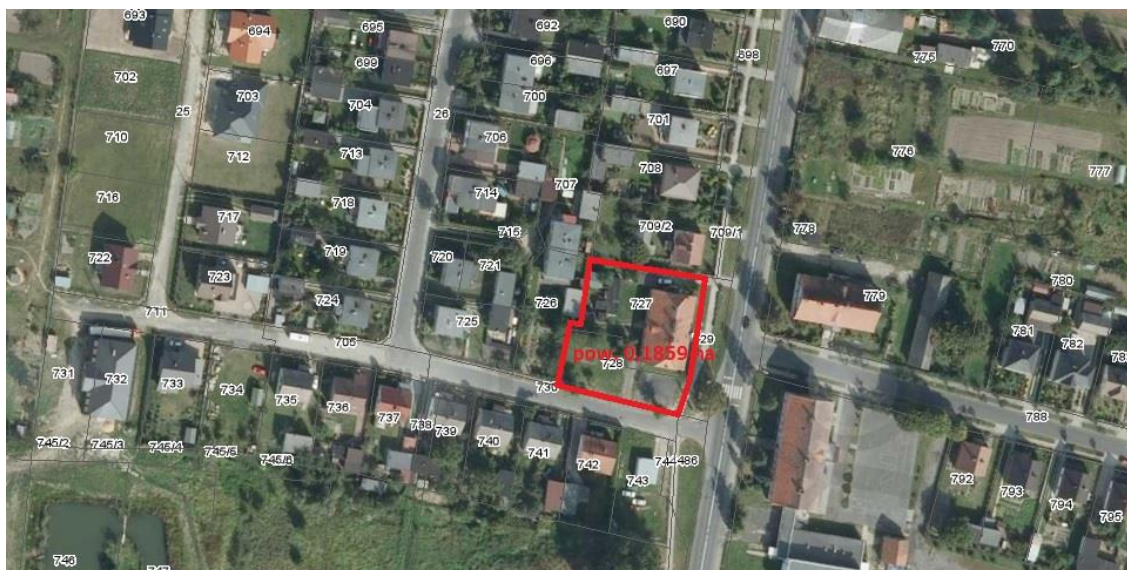
Obszar 1.5 Gorzów Śląski

Działki nr 727, 728 w Gorzowie Śląskim, obejmujące pustostan oraz tereny przyległe. Działania rewitalizacyjne polegać będą na zagospodarowaniu terenu i obiektu pod kątem aktywności społecznej, rozwoju usług społecznych. Obiekt zlokalizowany jest w sąsiedztwie dwóch szkół. Obiekt poddany zostanie termomodernizacji.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenia warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców Gorzowa Śląskiego.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na obszarze gminy Gorzów Śląski.

Mapa 17. Obszar do rewitalizacji 1.5 Gorzów Śląski (działki 727, 728)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Obszar 1.6 Gorzów Śląski

Działka nr 892 w Gorzowie Śląskim, obejmująca swoim zasięgiem teren cmentarza komunalnego. Działania rewitalizacyjne dotyczyć będą zagospodarowania przestrzeni cmentarza.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie rozwijanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych.

Mapa 18. Obszar do rewitalizacji 1.6 Gorzów Śląski (cmentarz)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

2. Budzów

Obszar 2.1 Budzów

Działki nr 155/1 oraz 156 w Budzowie – w celu przeprowadzenia przebudowy obecnego obiektu remizy na salę wiejską oraz modernizacji boiska sportowego.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenia warunków do rozwoju aktywności społecznej oraz sportowej mieszkańców sołectwa.

Mapa 19. Obszar do rewitalizacji 2.1 Budzów (remiza, boisko sportowe)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Obszar 2.2 Budzów

Działka nr 121 w Budzowie – cmentarz ewangelicki – w celu uporządkowania i ochrony miejsca pamięci/obiekty dziedzictwa kulturowego (obiekt wpisany do gminnej ewidencji zabytków).

Celem działań rewitalizacyjnych będzie zachowanie dziedzictwa kulturowego gminy.

Mapa 20. Obszar do rewitalizacji 2.2 Budzów (cmentarz ewangelicki)

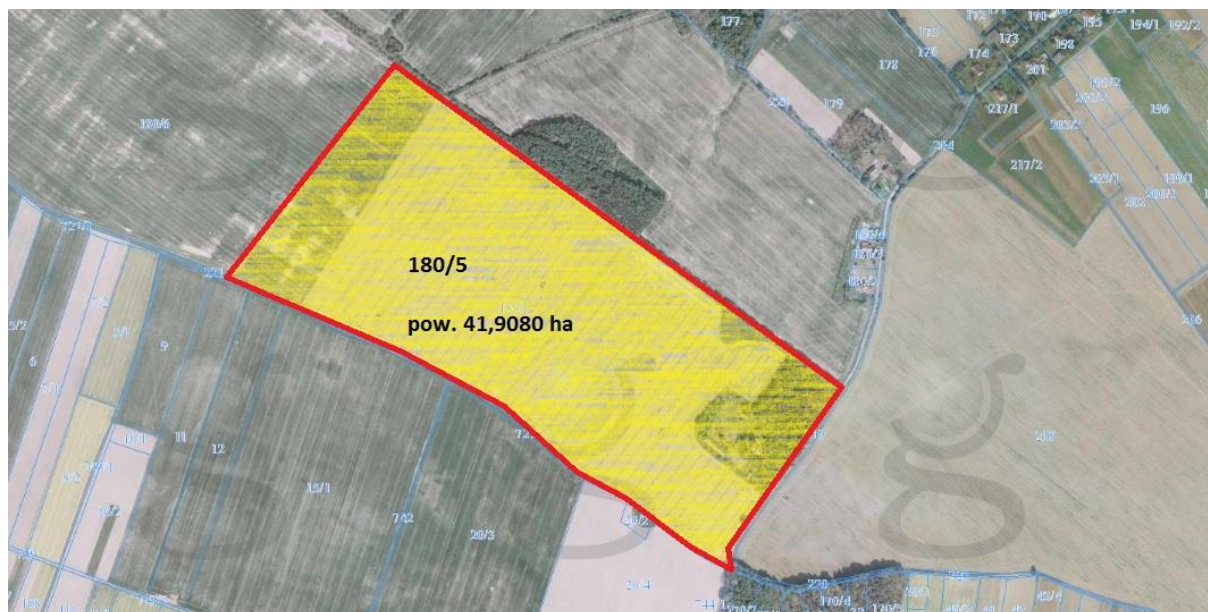
Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Obszar 2.3 Budzów

Działka nr 180/5 w Budzowie – tereny prywatne – przebudowa historycznej siedziby właściciela wsi Budzów wraz z otoczeniem.

Rewitalizacja jest ukierunkowana na dostosowanie obiektu do prowadzenia działalności gospodarczej o charakterze turystyczno-rekreacyjnym.

Mapa 21. Obszar do rewitalizacji 2.3 Budzów (działalność gospodarcza)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

3. Dębina

Obszar 3.1 Dębina

Działki numer 95 oraz 97 w Dębinie, na których zlokalizowany jest budynek dawnej szkoły. Działania rewitalizacyjne związane będą z modernizacją i przebudową budynku na świetlicę wiejską oraz budową placu zabaw.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa.

Mapa 22. Obszar do rewitalizacji 3.1 Budzów (szkoła)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

4. Goła

Obszar 4.1 Goła

Działka nr 199 w miejscowości Goła – niezagospodarowany budynek po szkole – rozwój miejsca pod kątem aktywności zaplecza dla miejsca spotkań oraz aktywności fizycznej.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej i fizycznej mieszkańców sołectwa.

Mapa 23. Obszar do rewitalizacji 4.1 Goła (szkoła)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

5. Jamy

Obszar 5.1 Jamy

Działka nr 661/11 w miejscowości Jamy - na której zlokalizowana jest sala wiejska. Działania rewitalizacyjne polegać będą na przebudowie sali wiejskiej, co umożliwi jest efektywniejsze wykorzystanie.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa.

Mapa 24. Obszar do rewitalizacji 5.1 Jamy (sala wiejska)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Obszar 5.2 Jamy

Działka nr 736/130 w miejscowości Jamy, na której zlokalizowane jest przedszkole. Działania rewitalizacyjne obejmować będą termomodernizację przedszkola.

Celem działań będzie wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na obszarze gminy Gorzów Śląski.

Mapa 25. Obszar do rewitalizacji 5.2 Jamy (sala wiejska)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

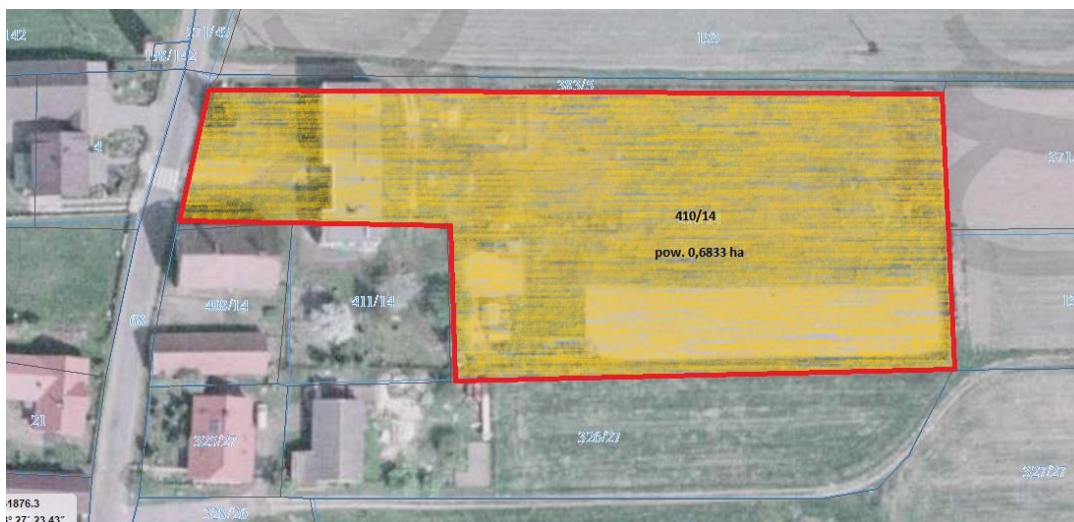
6. Jastrzygowice

Obszar 6.1 Jastrzygowice

Działka nr 410/14 w Jastrzygowicach – z znajdującym się na jej terenie budynkiem przedszkola. Przedsięwzięcie rewitalizacyjne związane będzie z rozwinięciem funkcjonalności obecnego miejsca na miejsce spotkań, świetlicę wiejską oraz miejsce organizacji imprez lokalnych (centrum integracji społeczności sołectwa) – obecnie budynek funkcjonującego przedszkola (jego część).

Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa.

Mapa 26. Obszar do rewitalizacji 6.1 Jastrzygowice (przedszkole)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

7. Kobyla Góra / Pakoszów

Obszar 7.1 Pakoszów

Działka nr 39/1 w miejscowości Pakoszów.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa.

Mapa 27. Obszar do rewitalizacji 7.1 Pakoszów/Jamy

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

8. Kozłowice

Obszar 8.1 Kozłowice

Działka nr 419/18 w Kozłowicach, obejmująca zdewastowany park przy pałacu. Przedsięwzięcie rewitalizacyjne związane będzie z waloryzacją przyrodniczą parku oraz jego rewitalizacją.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie zachowanie miejsc o wysokich walorach przyrodniczo-kulturowych.

9. Krzyżanowice

Obszar 9.1 Krzyżanowice

Działka nr 272/2, obejmująca zamknięte wysypisko śmieci. Działania rewitalizacyjne obejmować będą rekultywację obszaru składowiska na kierunek leśny.

Celem działań rewitalizacyjnych jest zmniejszanie zagrożeń dla środowiska oraz zdrowia ludzi, jak również kształtowanie przestrzeni i krajobrazu.

Mapa 30. Obszar do rewitalizacji 9.1 Krzyżanowice (wysypisko śmieci)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Obszar 9.2 Krzyżanowice

Działka nr 183 w Krzyżanowicach, obejmująca budynek świetlicy wiejskiej. Działania rewitalizacyjne obejmować będą rozbudowę, przebudowę obiektu na obiekt wyposażony w salę wiejską, zwiększającą obecną funkcjonalność obiektu.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa.

Mapa 31. Obszar do rewitalizacji 9.2 Krzyżanowice (świątlica wiejska)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

10. Nowa Wieś

Obszar 10.1 Nowa Wieś

Działka nr 172 w Nowej Wsi. Przedsięwzięcie rewitalizacyjne polegać będzie na modernizacji boiska pod kątem rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnych.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej i fizycznej mieszkańców sołectwa.

Mapa 32. Obszar do rewitalizacji 10.1 Nowa Wieś (boisko sportowe)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

11. Pawłowice

Obszar 11.1 Pawłowice

Działki nr 448, 447 w Pawłowicach – będące obecnie nieużytkiem (w tym dzikie wysypisko śmieci), działki nr 416/2 – pod kątem budowy domu opieki dla osób starszych, 416/1 – do celów budowy kaplicy, działki nr 370/1, 370/2, 371, 373 – teren rekreacyjny. Docelowo cały wskazany obszar rewitalizowany będzie pod kątem rozwoju zintegrowanego produktu turystycznego na bazie istniejącego już zagospodarowania turystycznego (hotel, restauracja).

Celem działań rewitalizacyjnych będzie zwiększenie atrakcyjności turystycznej, rozwijanie przedsiębiorczości, w tym bazującej na lokalnych specjalizacjach (turystyka, oferta dla seniorów, produkty lokalne).

Obszar 11.2 Pawłowice

Działka nr 411 – pod kątem rozbudowy placu zabaw, stworzenia centrum informacji turystycznej oraz siłowni zewnętrznej.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa. Przedsięwzięcie ma na celu zwiększenie atrakcyjności turystycznej miejscowości i gminy (centrum informacji turystycznej).

Mapa 33. Obszar do rewitalizacji 11.1 oraz 11.2 Pawłowice (produkt turystyczny wokół Pałacu w Pawłowicach, plac zabaw, centrum informacji turystycznej)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Obszar 11.3 Pawłowice

Działka nr 193 – zagospodarowanie przestrzeni publicznych, jako miejsc spotkań.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa.

Mapa 34. Obszar do rewitalizacji 11.3 Pawłowice (miejsce spotkań)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

12. Skrońsko

Obszar 12.1 Skrońsko

Działka nr 64 w Skrońsku, obejmująca obiekt przedszkola. Działania rewitalizacyjne związane będą z termomodernizacją przedszkola.

Celem działań będzie wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na obszarze gminy Gorzów Śląski.

Mapa 35. Obszar do rewitalizacji 12.1 Skrońsko (przedszkole)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

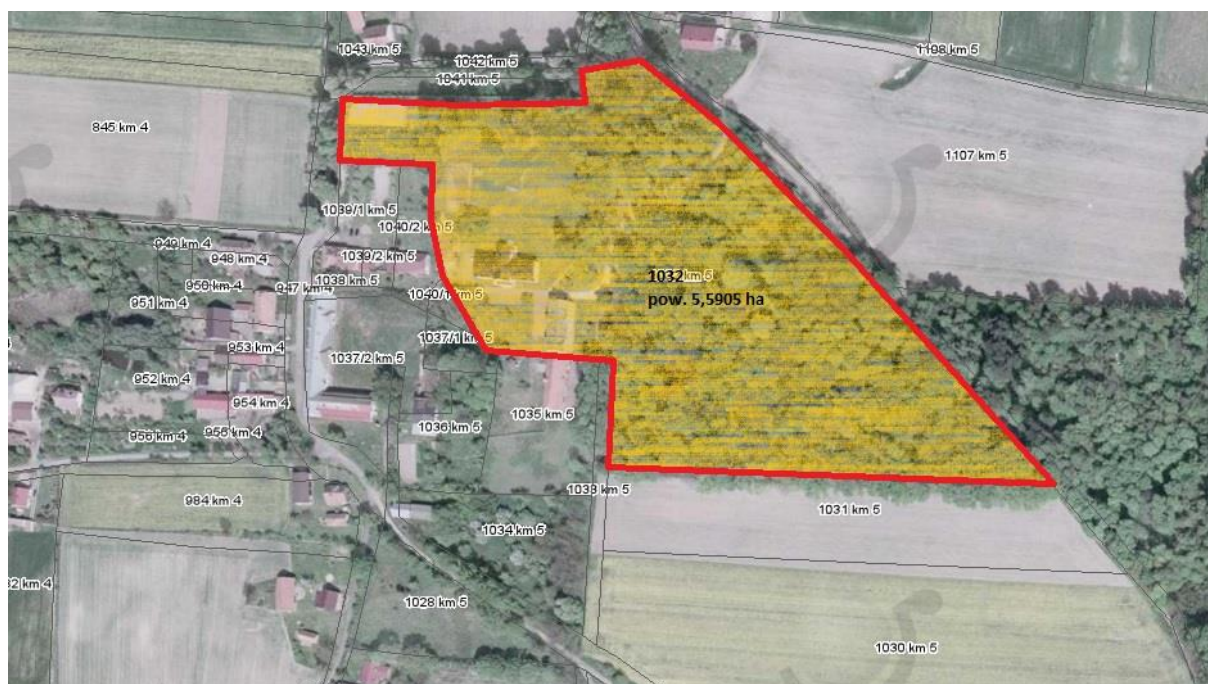
13. Uszyce

Obszar 13.1 Uszyce

Działka nr 1032 w Uszycach, obejmująca park przydworski. Przedsięwzięcie rewitalizacyjne związane będzie z waloryzacją przyrodniczą parku oraz jego rewitalizacją.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie zachowanie miejsc o wysokich walorach przyrodniczo-kulturowych.

Mapa 36. Obszar do rewitalizacji 13.1 Uszyce (park)

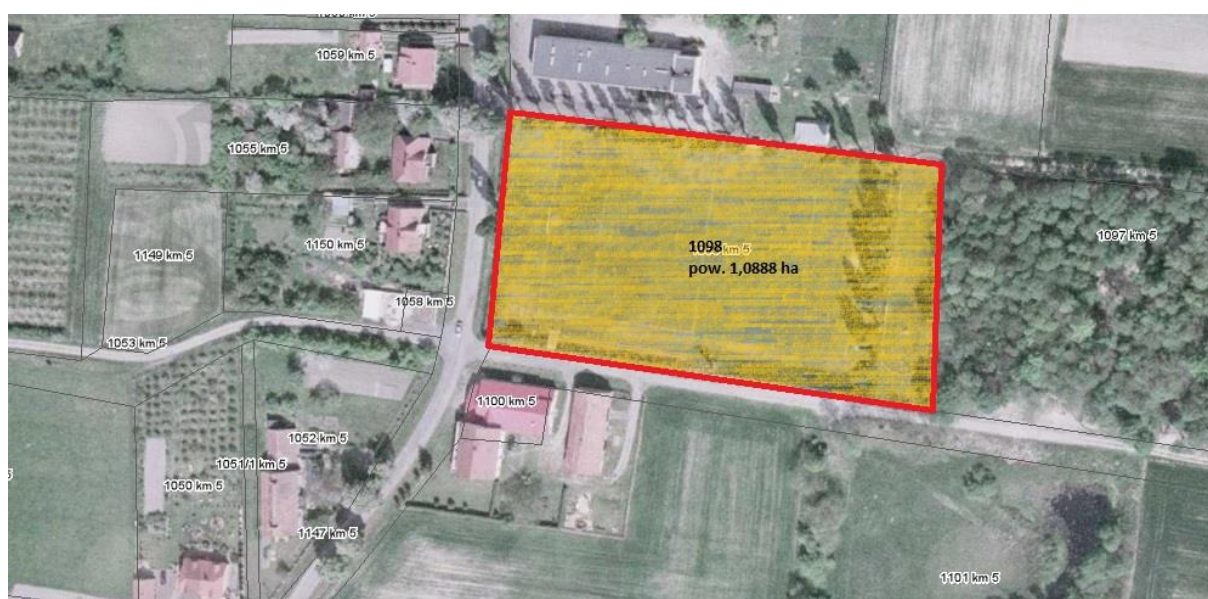
Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Obszar 13.2 Uszyce

Działka nr 1098 w Uszycach, obejmująca boisko sportowe. Działania rewitalizacyjne polegać będą na modernizacja płyty boiska oraz trybun.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej i fizycznej mieszkańców sołectwa.

Mapa 37. Obszar do rewitalizacji 13.1 Uszyce (boisko sportowe)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl.

14. Zdziechowice

Obszar 14.1 Zdziechowice

Działka nr 109 w Zdziechowicach. Działania rewitalizacyjne dotyczyć będą utworzenia świetlicy wiejskiej, siłowni wewnętrznej, zaplecza kulturalnego, rozwoju ośrodka zdrowia oraz miejsce spotkań.

Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej i fizycznej mieszkańców sołectwa.

Mapa 38. Obszar do rewitalizacji 14.1 Zdziechowice (świetlica wiejska, siłownia, zaplecze kulturalne)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Obszar 14.2 Zdziechowice

Działka nr 669, obejmująca teren pałacu i jego otoczenia. Działania rewitalizacyjne polegać będą na modernizacji obiektu pod kątem funkcji usług społecznych (biblioteka, ośrodek zdrowia).

Celem działań jest wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na obszarze gminy Gorzów Śląski oraz poprawa jakości usług społecznych i zdrowotnych.

Mapa 39. Obszar do rewitalizacji 14.2 Zdziechowice (pałac)

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

4. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja przemian na **obszarze rewitalizacji** (czyli wizja tego obszaru po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych) **MUSI BYĆ SPÓJNA** z wizją rozwoju całego obszaru, w skład którego wchodzi obszar rewitalizacji.

DOKUMENT]	Wizja obszaru	Cechy charakterystyczne obszaru
Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Kluczbork – Namysłów – Olesno na lata 2015-2020	Atrakcyjny inwestycyjnie	<ul style="list-style-type: none"> dynamiczny rozwój przedsiębiorczości wykorzystanie endogenicznych potencjałów wysokiej jakości warunki do życia i pracy
Strategia rozwoju powiatu oleskiego na lata 2016–2025 i plan rozwoju lokalnego powiatu oleskiego na lata 2016 – 2020.	Atrakcyjny region	<ul style="list-style-type: none"> nowoczesna gospodarka aktywni mieszkańcy
Strategia Rozwoju Gminy Gorzów Śląski na lata 2016 - 2020	<p>Czysta, estetyczna i ekologiczna gmina.</p> <p>Rozwijającą się w oparciu o turystykę, OZE i zrównoważone rolnictwo. Otwartą na nowych inwestorów i wspierającą rozwój istniejących firm.</p> <p>Stwarzającą atrakcyjne warunki do pracy i zamieszkania.</p>	<ul style="list-style-type: none"> zrównoważony rozwój partnerstwo

Wizja obszarów wskazanych do rewitalizacji powinna nawiązywać do kierunków rozwoju całego obszaru gminy. Działania rewitalizacyjne powinny być realizowane w taki sposób aby¹⁹:

- Pozwolić zachować lub odtworzyć walory estetyczne, kulturowe obiektów i miejsc na obszarze gminy.
- Wspierać ochronę środowiska oraz zdrowia ludzi,
- Pozwolić wykorzystywać potencjał lokalny, w tym potencjał rolnictwa, atrakcyjność i walory turystyczne do rozwoju społeczno-gospodarczego,
- Wspierać tworzenie miejsc pracy i rozwój przedsiębiorczości.
- Wspierać integrację społeczeństwa gminy (partnerstwo),
- Wspierać aktywność i włączenie społeczne, w tym seniorów.

Wizja obszarów wskazanych do rewitalizacji na obszarze gminy Gorzów Śląski.

Obszar	Opis	Powierzchnia, liczba mieszkańców	Wizja
Obszar 1.1 Gorzów Śląski	Rynek i otoczenie rynku, tereny wokół Kościoła Trójcy Świętej. Działki nr 826 oraz 1000, obejmujące obiekt po były klasztorze, obecnie będący własnością Caritas.	Powierzchnia 8,8 ha. Liczba mieszkańców 709 osób (9,8% całej ludności gminy).	Obszar rynku i jego otoczenia to reprezentacyjne miejsce całej gminy, jak też miejscowości Gorzów Śląski. Oprócz zidentyfikowanych dla gminy jak też miasta problemów społecznych, związanych m. in. z depopulacją oraz starzeniem się społeczeństwa miasta, wskazany do rewitalizacji obszar charakteryzuje się problemami sfery technicznej, m. in. postępującą degradacją obiektów budowlanych. Obszar rynku stanowi miejsce istotne dla społeczeństwa gminy i miejscowości (obiekty publiczne, m.in. ośrodek kultury, kościół, obiekty usługowe, teren zielony). Działania rewitalizacyjne zmierzać będą do poprawy jakości przestrzeni publicznych, przeciwdziałania niskiej emisji oraz aktywizacji społecznej mieszkańców miasta. Obszar rynku i jego otoczenia będzie wizytówką przestrzeni miejskiej Gorzowa Śląskiego.

¹⁹ Uwagi: W kolejności odpowiadającej zapisom wizji rozwoju gminy oraz wartością zdefiniowanym w misji

			<p>Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenia warunków do rozwoju aktywności społecznej, rozwoju przedsiębiorczości oraz rozwijanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych. Celem działań rewitalizacyjnych będzie również poprawa wizerunku gminy wśród turystów oraz inwestorów.</p> <p>Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie oferty pomocy/opieki społecznej dla osób starszych, zamieszkujących gminę oraz osób spoza gminy.</p>
Obszar 1.2 Gorzów Śląski	Działki nr 1560, 1561, 1562 obejmujące Urząd Gminy oraz Poczta.	Powierzchnia 0,32 ha	<p>Obszar wskazany do rewitalizacji posiada ważną funkcję publiczną i usługową w odniesieniu do obszaru całej gminy. Budynki Urzędu Gminy oraz „Poczty” są wyróżniającymi się obiektami w przestrzeni miejskiej Gorzowa Śląskiego. Położone są przy drodze krajowej biegnącej przez miasto, będąc jego wizytówkami.</p> <p>Działania rewitalizacyjne zmierzać będą do poprawy jakości przestrzeni publicznych, przeciwdziałania niskiej emisji oraz poprawy jakości usług publicznych świadczonych na rzecz mieszkańców gminy.</p> <p>Celem działań rewitalizacyjnych będzie rozwijanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych. Celem działań rewitalizacyjnych będzie również poprawa wizerunku gminy wśród turystów oraz inwestorów.</p> <p>Celem działań rewitalizacyjnych będzie wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na obszarze gminy Gorzów Śląski.</p>
Obszar 1.3. Gorzów Śląski	Obszar obejmujący boisko sportowe w Gorzowie Śląskim.	Powierzchnia 2,42 ha Liczba mieszkańców 0	<p>Boisko sportowe w Gorzowie Śląskim wymaga kompleksowej modernizacji, aby mogło spełniać wymogi stawiane nowoczesnym obiektom sportowym w swojej klasie. Obecny stan obiektu uniemożliwia jego pełne wykorzystanie, co stanowi barierę w rozwoju aktywności społecznej, fizycznej młodzieży oraz starzejącego się społeczeństwa gminy.</p> <p>Działania zmierzać będą do stworzenia obiektu oraz oferty zajęć sportowych, spełniającego wymagania stawiane przez Polski Związek Lekkiej Atletyki, które przyczynią się zwiększenia aktywności społecznej (organizacja zawodów różnej rangi) oraz aktywności fizycznej mieszkańców.</p>

			<p>Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenia warunków do rozwoju aktywności społecznej oraz sportowej mieszkańców gminy.</p>
<p>Obszar 1.4 Gorzów Śląski</p>	<p>Działka nr 2020 w Gorzowie Śląskim, obejmująca obiekt straży pożarnej/remizy.</p> <p>Działki 2022 oraz 2024 w Gorzowie Śląskim, obejmujący budynki mieszkalne wspólnot mieszkaniowych Przyszłość oraz Odnowa.</p>	<p>Powierzchnia 1,34 ha</p>	<p>Obszar wskazany do rewitalizacji pełni funkcję mieszkaniową (wspólnoty mieszkaniowe) oraz publiczną (remiza straży pożarnej). Wskazane obiekty budowlane nie spełniają norm w zakresie energooszczędności.</p> <p>Działania rewitalizacyjne ukierunkowane będą na wsparcie gospodarki niskoemisyjnej, poprzez przeprowadzenie prac polegających na termomodernizacji.</p> <p>Ponadto w celu poprawy skuteczności i jakości prowadzonych działań przez straż pożarną, konieczna jest dostosowanie obiektu do potrzeb gminnego centrum zarządzania kryzysowego.</p> <p>Celem działań rewitalizacyjnych będzie wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na obszarze gminy Gorzów Śląski.</p> <p>Celem działań rewitalizacyjnych będzie poprawa bezpieczeństwa publicznego, poprzez rozwój zarządzania kryzysowego.</p>
<p>Obszar 1.5 Gorzów Śląski</p>	<p>Działki nr 727, 728 w Gorzowie Śląskim, obejmujące pustostan oraz tereny przyległe.</p>	<p>Powierzchnia 0,18 ha</p> <p>Liczba mieszkańców 0</p>	<p>Działania rewitalizacyjne polegać będą na zagospodarowaniu terenu i obiektu pod kątem aktywności społecznej, rozwoju usług społecznych. Obiekt zlokalizowany jest w sąsiedztwie dwóch szkół. Obiekt poddany zostanie termomodernizacji.</p> <p>Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenia warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców Gorzowa Śląskiego.</p> <p>Celem działań rewitalizacyjnych będzie wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na obszarze gminy Gorzów Śląski.</p>
<p>Obszar 1.6 Gorzów Śląski</p>	<p>Działka nr 892 w Gorzowie Śląskim, obejmująca swoim zasięgiem teren cmentarza komunalnego.</p>	<p>Powierzchnia 1,97 ha</p> <p>Liczba mieszkańców 0</p>	<p>Działania rewitalizacyjne dotyczyć będą zagospodarowania przestrzeni cmentarza.</p> <p>Cmentarz jest istotnym elementem przestrzeni publicznej miasta.</p> <p>Celem działań rewitalizacyjnych będzie rozwijanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych.</p>

Obszar 2.1 Budzów	Działki nr 155/1 oraz 156 w Budzowie.	Powierzchnia 0,95 ha Liczba mieszkańców 0	Działania rewitalizacyjne polegać będą na przeprowadzeniu przebudowy obecnego obiektu remizy na salę wiejską oraz modernizacji boiska sportowego. Tym samym powstanie obiekt, który będzie aktywnie wykorzystywany przez społeczność sołectwa, wspierając aktywność i integrację mieszkańców. Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenia warunków do rozwoju aktywności społecznej oraz sportowej mieszkańców sołectwa.
Obszar 2.2 Budzów	Działka nr 121 w Budzowie – cmentarz ewangelicki.	Powierzchnia 0,24 ha Liczba mieszkańców 0	Działania rewitalizacyjne zmierzać będą do uporządkowania i ochrony miejsca pamięci/obektu dziedzictwa kulturowego (obiekt wpisany do gminnej ewidencji zabytków). Celem działań rewitalizacyjnych będzie zachowanie dziedzictwa kulturowego gminy.
Obszar 2.3 Budzów	Działka nr 180/5 w Budzowie	Powierzchnia 41,9 ha Liczba mieszkańców 0	Działania rewitalizacyjne zmierzać będą do historycznej siedziby właściciela wsi Budzów wraz z otoczeniem. Dzięki realizacji projektu, zarówno obiekt, jak i okalający go teren, obecnie silnie zdegradowane i zagrożone marginalizacją, zostaną dostosowane do świadczenia usług komercyjnych.
Obszar 3.1 Dębina	Działki numer 95 oraz 97 w Dębinie, na których zlokalizowany jest budynek dawnej szkoły.	Powierzchnia 1,36 ha Liczba mieszkańców 0	Działania rewitalizacyjne związane będą z modernizacją i przebudową budynku na świetlicę wiejską oraz budową placu zabaw. Tym samym powstanie obiekt, który będzie aktywnie wykorzystywany przez społeczność sołectwa, wspierając aktywność i integrację mieszkańców. Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa.
Obszar 4.1 Goła	Działka nr 199 w miejscowości Goła – niezagospodarowany budynek po szkole.	Powierzchnia 0,59 ha Liczba mieszkańców 0	Działania rewitalizacyjne ukierunkowane będą na rozwój miejsca wspierającego aktywność społeczną oraz miejsc będącego zapleczem dla integracji mieszkańców sołectwa oraz aktywności fizycznej. Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej i fizycznej mieszkańców sołectwa.

Obszar 5.1 Jamy	Działka nr 661/11 w miejscowości Jamy - na której zlokalizowana jest sala wiejska.	Powierzchnia 0,02 ha Liczba mieszkańców 0	Działania rewitalizacyjne polegać będą na przebudowie sali wiejskiej, co umożliwi jej efektywniejsze wykorzystanie, a tym samym wspierać będzie integrację i aktywność społeczną mieszkańców sołectwa. Celem działań rewitalizacyjnych będzie stworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa.
Obszar 5.2 Jamy	Działka nr 736/130 w miejscowości Jamy, na której zlokalizowane jest przedszkole. Działania rewitalizacyjne obejmować będą termomodernizację przedszkola.	Powierzchnia 0,24 ha Liczba mieszkańców 0	Celem działań będzie wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na obszarze gminy Gorzów Śląski.
Obszar 6.1 Jastrzygowice	Działka nr 410/14 w Jastrzygowicach – z znajdującym się na jej terenie budynkiem przedszkola.	Powierzchnia 0,68 ha Liczba mieszkańców 0	Przedsięwzięcie rewitalizacyjne związane będzie z rozwinięciem funkcjonalności obecnego miejsca na miejsce spotkań, świetlicę wiejską oraz miejsce organizacji imprez lokalnych (centrum integracji społeczności sołectwa) – obecnie budynek funkcjonującego przedszkola (jego część). Celem działań rewitalizacyjnych będzie stworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa.
Obszar 7.1 Pakoszków	Działka nr 39/1 w miejscowości Pakoszków.	Powierzchnia 0,29 ha Liczba mieszkańców 0	Przedsięwzięcie rewitalizacyjne związane będzie z rozwinięciem funkcjonalności obecnego miejsca na miejsce spotkań, świetlicę wiejską oraz miejsce organizacji imprez lokalnych. Celem działań rewitalizacyjnych będzie stworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa.
Obszar 8.1 Kozłowice	Działka nr 419/18 w Kozłowicach, obejmująca zdewastowany park przy pałacu.	Powierzchnia 1,96 ha Liczba mieszkańców 0	Przedsięwzięcie rewitalizacyjne związane będzie z waloryzacją przyrodniczą parku oraz jego rewitalizacją. Celem działań rewitalizacyjnych będzie zachowanie miejsc o wysokich walorach przyrodniczo-kulturowych.
Obszar 8.2 Kozłowice	Działki nr 369/189, 365/74, 219/81 w Kozłowicach, obejmujące tereny o funkcji rekreacyjnej.	Powierzchnia 1,29 ha Liczba mieszkańców 0	Działania rewitalizacyjne związane będą z modernizacją boiska sportowego oraz rozbudową hali sportowej (tereny po PKP). Celem działań rewitalizacyjnych będzie stworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej i fizycznej mieszkańców sołectwa.

Obszar 9.1 Krzyżanowice	Dz. Nr 272/2, obejmująca zamknięte wysypisko śmieci.	Powierzchnia 1,17 Liczba mieszkańców 0	Działania rewitalizacyjne obejmować będą rekultywację obszaru składowiska na kierunek leśny. Celem działań rewitalizacyjnych jest zmniejszanie zagrożeń dla środowiska oraz zdrowia ludzi, jak również kształtowanie przestrzeni i krajobrazu.
Obszar 9.2 Krzyżanowice	Działka nr 183 w Krzyżanowicach, obejmująca budynek świetlicy wiejskiej.	Powierzchnia 0,10 Liczba mieszkańców 0	Działania rewitalizacyjne obejmować będą rozbudowę, przebudowę obiektu na obiekt wyposażony w salę wiejską, zwiększającą obecną funkcjonalność obiektu. Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa.
Obszar 10.1 Nowa Wieś	Działka nr 172 w Nowej Wsi, obejmująca boisko sportowe oraz tereny rekreacyjno- wypoczynkowe.	Powierzchnia 1,05 ha Liczba mieszkańców 0	Działania rewitalizacyjne związane będą z modernizacją boiska sportowego. Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa.
Obszar 11.1 Pawłowice	Działki nr 448, 447 w Pawłowicach – będące obecnie nieużytkiem (w tym dzikie wysypisko śmieci), działki nr 416/2 – pod kątą budowy domu opieki dla osób starszych, 416/1 – do celów budowy kaplicy, działki nr 370/1, 370/2, 371, 373 – teren rekreacyjny.	Powierzchnia 5,09 ha Liczba mieszkańców 0	Docelowo cały wskazany obszar rewitalizowany będzie pod kątem rozwoju zintegrowane produktu turystycznego na bazie istniejącego już zagospodarowania turystycznego (hotel, restauracja). Celem działań rewitalizacyjnych będzie zwiększenie atrakcyjności turystycznej, rozwijanie przedsiębiorczości, w tym bazującej na lokalnych specjalizacjach (turystyka, oferta dla seniorów, produkty lokalne).
Obszar 11.2 Pawłowice	Działka nr 411 w Pawłowicach.	Powierzchnia 0,05 ha Liczba mieszkańców 0	Działania rewitalizacyjne prowadzone będą pod kątem rozbudowy placu zabaw, stworzenia centrum informacji turystycznej, oraz siłowni zewnętrznej. Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa. Przedsięwzięcie ma na celu zwiększenie atrakcyjności turystycznej miejscowości i gminy (centrum informacji turystycznej).
Obszar 11.3 Pawłowice	Działka nr 193 w Pawłowicach.	Powierzchnia 0,05 ha	Działania rewitalizacyjne związane będą z zagospodarowaniem przestrzeni publicznych pod miejsce spotkań mieszkańców sołectwa.

		Liczba mieszkańców 0	Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa.
Obszar 12.1 Skrońsko	Działka nr 64 w Skrońsku, obejmująca obiekt przedszkola.	Powierzchnia 0,07 ha Liczba mieszkańców 0	Działania rewitalizacyjne związane będą z termomodernizacją przedszkola. Celem działań będzie wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na obszarze gminy Gorzów Śląski.
Obszar 13.1 Uszyce	Działka nr 1032 w Uszycach, obejmująca park przydworski.	Powierzchnia 5,59 ha Liczba mieszkańców 0	Przedsięwzięcie rewitalizacyjne związane będzie z waloryzacją przyrodniczą parku oraz jego rewitalizacją. Celem działań rewitalizacyjnych będzie zachowanie miejsc o wysokich walorach przyrodniczo-kulturowych.
Obszar 13.2 Uszyce	Działka nr 1098 w Uszycach, obejmująca boisko sportowe.	Powierzchnia 1,08 ha Liczba mieszkańców 0	Działania rewitalizacyjne polegać będą na modernizacja płyty boiska oraz trybun. Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej i fizycznej mieszkańców sołectwa.
Obszar 14.1 Zdziechowice	Działka nr 109 w Zdziechowicach.	Powierzchnia 0,45 ha Liczba mieszkańców 0	Działania rewitalizacyjne zmierzać będą do utworzenia świetlicy wiejskiej, siłowni wewnętrznej, zaplecza kulturalnego, rozwoju ośrodka zdrowia oraz miejsce spotkań. Celem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej i fizycznej mieszkańców sołectwa.
Obszar 14.2 Zdziechowice	Działka nr 669 w Zdziechowicach, obejmująca teren pałacu i jego otoczenia.	Powierzchnia 0,72	Działania rewitalizacyjne polegać będą na modernizacji substancji mieszkaniowej (mieszkań w pałacu). Celem działań jest wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na obszarze gminy Gorzów Śląski oraz poprawa warunków zamieszkania (substancji mieszkaniowej).

5. Cele rewitalizacji oraz kierunki działań

W oparciu o przeprowadzone analizy sytuacji społeczno-gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej gminy Gorzów Śląski, które przedstawiono w poprzednich rozdziałach, a także przy uwzględnieniu zapisów dokumentów strategicznych sporządzonych na wyższych szczeblach (krajowym i wojewódzkim) sformułowane zostały cele rewitalizacji gminy Gorzów Śląski. Zgodnie z logiką interwencji główne cele rewitalizacji odnoszą się do zidentyfikowanych obszarów problemowych, wyznaczonych na podstawie analizy wskaźnikowej oraz konsultacji społecznych.

CELE REWITALIZACJI:

- 1. CEL GŁÓWNY: PODNIESIENIE AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ ORAZ POBUDZANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI WŚRÓD MIESZKAŃCÓW OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH.**
- 2. CEL GŁÓWNY: PODNIESIENIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I ZAANGAŻOWANIA SPOŁECZENGO MIESZKAŃCÓW OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH.**
- 3. CEL GŁÓWNY: EKOLOGICZNA, ESTETYCZNA I UPORZĄDKOWANA PRZESTRZEŃ GMINY Z ROZWIĘTĄ INFRASTRUKTURĄ.**

1. CEL GŁÓWNY: PODNIESIENIE AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ ORAZ POBUDZANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI WŚRÓD MIESZKAŃCÓW OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH.

1.1. Cel szczegółowy: Rozwój gospodarczy, w szczególności poprzez działania inwestycyjne, przyciąganie inwestorów, udzielanie wsparcia istniejącym przedsiębiorstwom oraz wykorzystanie posiadanych potencjałów.

Kierunki działań:

- 1.1.1 Aktywne poszukiwanie inwestorów i przyciąganie nowych inwestycji na obszar rewitalizowany, w szczególności takich, które wykorzystywać będą lokalny potencjał.
- 1.1.2 Wykorzystanie lokalnego potencjału pod kątem wytwarzania produktów lokalnych oraz powstawania wsi tematycznych.
- 1.1.3 Wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej oraz bazy turystyczno-rekreacyjnej na potrzeby obsługi turystów krajowych i zagranicznych.
- 1.1.4 Aktywna promocja gospodarcza, inwestycyjna i turystyczna gminy, w szczególności obszarów zrewitalizowanych.
- 1.1.5 Modernizacja i rozwój infrastruktury mającej istotne znaczenie dla podnoszenia konkurencyjności przedsiębiorców z obszaru zdegradowanego.

1.2. Cel szczegółowy: Pobudzanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm.

Kierunki działań:

- 1.2.1. Zagospodarowanie lokali gminnych z przeznaczeniem dla nowopowstających firm.
- 1.2.2. Wsparcie tworzenia i funkcjonowania spółdzielni socjalnych.
- 1.2.3. Opracowanie i wdrożenie gminnego programu ulg i wsparcia dla osób chcących założyć własną działalność gospodarczą.

1.3 Cel szczegółowy: Tworzenie warunków wspierających zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, wsparcie mobilności pracowników i aktywności zawodowej osób w wieku senioralnym oraz kształcenie dostosowane do potrzeb lokalnego rynku pracy.

- 1.3.1. Współpraca instytucjonalna (władze gminy, urząd pracy, przedsiębiorcy, szkoły) na rzecz rozwoju kształcenia zawodowego.
- 1.3.2. Organizacja i realizacja projektów aktywizujących osoby poszukujące pracy np. nauka obsługi komputera, szkolenia językowe, specjalistyczne kursy i szkolenia.
- 1.3.3. Nauka przedsiębiorczości od przedszkola oraz kreowanie nowoczesnych programów kształcenia.
- 1.3.4. Wspieranie i prowadzenie kształcenia ustawicznego.

2. CEL GŁÓWNY: PODNIESIENIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ MIESZKAŃCÓW

2.1. Cel szczegółowy: Aktywne włączenie, w szczególności z zakresie promowania równych szans i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym oraz integracja międzypokoleniowa.

Kierunki działań:

- 2.1.1. Tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej, w tym ze szczególnym uwzględnieniem włączenia osób starszych.
- 2.1.2. Tworzenie oferty pomocy/opieki społecznej dla osób starszych, zamieszkujących obszar rewitalizacji.
- 2.1.3. Organizacja wydarzeń (kulturalnych, sportowych, rozrywkowych itp.) integrujących międzypokoleniowo mieszkańców.
- 2.1.4. Zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych w kierunku realizacji projektów angażujących mieszkańców gminy.
- 2.1.5. Organizacja zajęć rekreacyjno-sportowych dla seniorów.
- 2.1.6. Inicjowanie działań wspierających aktywność obywatelską np. poprzez budżet obywatelski.
- 2.1.7. Promowanie lokalnego patriotyzmu oraz budowanie tożsamości wśród mieszkańców miasta
- 2.1.8. Podejmowanie działań aktywizujących dla grup takich jak długotrwale bezrobotni czy osoby korzystające z pomocy społecznej.

2.2 Cel szczegółowy: Rozwój infrastruktury społecznej, przyczyniającej się do lepszego dostępu do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych.

Kierunki działań:

- 2.2.1. Zagospodarowanie nieczynnych obiektów socjalnych, kulturalnych na cele społeczne.

- 2.2.2. Rozwijanie miejsc opieki nad dziećmi (żłobki, przedszkola), seniorami (domy dziennego pobytu) oraz osobami niepełnosprawnymi.
- 2.2.3. Tworzenie miejsc spotkań, integrujących mieszkańców (np. grill publiczne, altany, ławki itp.).
- 2.2.4. Modernizacja obecnych oraz budowa nowych obiektów wielofunkcyjnych z przeznaczeniem na cele sportowe, rozrywkowe, kulturalne.
- 2.2.5. Poprawa jakości usług publicznych świadczonych na rzecz mieszkańców gminy.

3. CEL GŁÓWNY: EKOLOGICZNA, ESTETYCZNA I UPORZĄDKOWANA PRZESTRZEŃ GMINY Z ROZWINIĘTĄ INFRASTRUKTURĄ.

3.1. Cel szczegółowy: Modernizacja i rozwój infrastruktury.

Kierunki działań:

- 3.1.1. Rozbudowa i łączenie istniejących ścieżek rowerowych w jedną, zintegrowaną sieć.
- 3.1.2. Rozbudowa i łączenie pieszych szlaków turystycznych.
- 3.1.3. Likwidacja barier architektonicznych oraz dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- 3.1.4. Modernizacja oraz rozbudowa obiektów małej architektury.

3.2. Cel szczegółowy: Poprawa estetyki i uporządkowania przestrzeni gminy.

Kierunki działań:

- 3.2.1. Poprawa estetyki zabudowy miejskiej, w tym remonty elewacji budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizowanym.
- 3.2.2. Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, parków, placów zabaw, siłowni zewnętrznych etc. – we współpracy ze społecznością lokalną.
- 3.2.3. Poprawa estetyki, stanu technicznego obiektów i terenów zdegradowanych.
- 3.2.4. Wprowadzenie programów wspierających proces odnowy estetycznej budynków (np. częściowe zwolnienie z obciążeń podatkowych).
- 3.2.5. Rozbudowa monitoringu (w szczególności w miejscach niebezpiecznych).

3.3. Cel szczegółowy: Podnoszenie ekologiczności obszaru rewitalizacji oraz wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.

Kierunki działań:

- 3.3.1. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym
- 3.3.2. Promowanie działań niskoemisyjnych w szczególności na obszarze rewitalizowanym.
- 3.3.3. Ograniczenie niskiej emisji poprzez wprowadzenie systemu wsparcia dla mieszkańców w postaci dopłaty do zmiany systemu ogrzewania mieszkań.
- 3.3.4. Budowa tras rowerowych na terenach rewitalizowanych.

- 3.3.5. Wspieranie działań mających na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego gminy oraz miejsc o wysokich walorach przyrodniczo-kulturowych.
- 3.3.6. Prowadzenie działań zmniejszających poziom zagrożeń dla środowiska oraz zdrowia mieszkańców obszarów rewitalizowanych.

6. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cele	Opis problemu Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji
1.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Rewitalizacja centrum Gorzowa Śląskiego – etap I.	3.2 3.3	<p>Opis problemu: Obszar centrum Gorzowa Śląskiego, stanowiąc miejsce reprezentacyjne, charakteryzuje się niską estetyką oraz niedostosowaniem rozwiązań technicznych w sferze ochrony środowiska i energooszczędności.</p> <p>Przedmiot projektu: Remonty i modernizacje budynków zlokalizowanych w ścisłym centrum miasta – w tym budynków Domu Kultury (adres Rynek 4) , obiektu przy ul. Kluczborskiej 5, obiektu przy ul. Wojska Polskiego 1.</p> <p>Działania polegać będą na modernizacji elewacji zewnętrznych, termomodernizacji związanej z wymianą okien, ociepleniem budynków, wymianą pokryć dachowych, wymianą źródeł ciepła.</p>	Gorzów Śląski, Rynek 4, ul. Kluczborska 5, ul. Wojska Polskiego 1 (obszar nr 1.1)	895 tys. zł	2016 - 2020	<p>Działania rewitalizacyjne wpłyną na podnoszenie jakości przestrzeni publicznych, poprawę walorów estetycznych centrum miasta.</p> <p>Działania termomodernizacyjne przyczynią się do oszczędności energii, wymiana źródeł ciepła zmniejszy zanieczyszczenie powietrza.</p> <p>Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów mieszkalnych – 3</p>

2.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Rewitalizacja centrum Gorzowa Śląskiego – etap II.	3.2 3.3	<p>Opis problemu: Obszar centrum Gorzowa Śląskiego, stanowiąc miejsce reprezentacyjne, charakteryzuje się niską estetyką oraz niedostosowaniem rozwiązań technicznych w sferze ochrony środowiska i energooszczędności.</p> <p>Przedmiot projektu: Remonty i modernizacje budynków zlokalizowanych w ścisłym centrum miasta – w tym budynków zlokalizowanych w Rynku nr 1, 2, 3, 11, 16, 17, 18</p> <p>Działania polegać będą na modernizacji elewacji zewnętrznych, termomodernizacji związanej z wymianą okien, ociepleniem budynków, wymianą pokryć dachowych, wymianą źródeł ciepła.</p>	Gorzów Śląski, Rynek nr 1, 2, 3, 11, 16, 17, 18 (obszar nr 1.1)	650 tys. zł	2016-2020	<p>Działania rewitalizacyjne wpłyną na podnoszenie jakości przestrzeni publicznych, poprawę walorów estetycznych centrum miasta.</p> <p>Działania termomodernizacyjne przyczynią się do oszczędności energii, wymiana źródeł ciepła zmniejszy zanieczyszczenie powietrza.</p> <p>Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów mieszkalnych – 7</p>
3.	Caritas Diecezji Opolskiej, ul. Szpitalna 5a 45-010 Opole	Utworzenie dziennego domu seniora wraz gabinetami rehabilitacyjnymi i Stacją Caritas w Gorzowie Śląskim.	2.1 3.2 3.3	<p>Opis problemu: Gmina Gorzów Śląski nie posiada obiektu, typu dom seniora. W gminie obserwuje się bardzo dynamiczny proces starzenia się społeczeństwa.</p> <p>Przedmiot projektu: Przebudowa z rozbudową i nadbudową istniejącego budynku, która obejmuje dostosowanie istniejących pomieszczeń dla potrzeb funkcji Dziennego Domu Seniora, w powiązaniu z gabinetami rehabilitacyjnymi i Stacją Caritas. Budynek powinien spełniać wszelkie warunki w zakresie zapewnienia</p>	Gorzów Śląski, ul. Kluczborska 15, działki 1000, 825, 826 obręb Gorzów Śląski (obszar nr 1.1)	3 mln zł	2016-2020	<p>Efektom rewitalizacji będzie powstanie Domu Seniora, który ma za zadanie zapewnienie dziennej opieki osób starszych.</p> <p>Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych lub utworzonych obiektów usług społecznych – 1</p>

				bezpieczeństwa, poprawy standardu pomieszczeń oraz poprawy stanu technicznego i estetycznego. Zasilanie z istniejących przyłączy, poza instalacją gazową.				
4.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznej zlokalizowanych przy ul. Wojska Polskiego nr 13a, 15, 19 w Gorzowie Śląskim.	2.2 3.2 3.3	Opis problemu: Wskazane do rewitalizacji obiekty charakteryzują się niską estetyką oraz niedostosowaniem rozwiązań technicznych w sferze ochrony środowiska i energooszczędności. Przedmiot projektu: Działania rewitalizacyjne polegać będą na modernizacji elewacji, montażu systemu wentylacji i kanalizacji, montażu widny zewnętrznej oraz informatyzacji Urzędu Miejskiego w Gorzowie Śląskim.	Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 13a, 15, 19. (obszar nr 1.2)	585 tys. zł	2016-2020	Działania rewitalizacyjne dotyczyć będą modernizacji obiektów publicznych gminy, w tym obiektu Urzędu Miejskiego. Obiekty te są obiektami zabytkowymi i pełnią ważne funkcje publiczne. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne doprowadzą do poprawy estetyki miejsc publicznych. Działania termomodernizacyjne przyczynią się do oszczędności energii. Poprawi się także dostępność i jakość usług publicznych. Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów publicznych – 3
5.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15,	Działania rewitalizacyjne na obiekcie OSP w Gorzowie Śląskim.	2.2 3.3	Opis problemu: Wskazany do rewitalizacji obiekt nie jest dostosowany do funkcji nowoczesnego obiektu centrum zarządzania kryzysowego.	Działka nr 2020 w Gorzowie Śląskim, obejmująca obiekt remizy Ochotniczej	205 tys. zł	2016-2020	Celem działań rewitalizacyjnych będzie poprawa jakości i dostępności usług opieki społecznej w oparciu o zmodernizowany

	46-310 Gorzów Śląski		<p>Przedmiot projektu: Przedmiotem projektu będzie remont i modernizacja obiektu OSP pod kątem stworzenia ośrodka pomocy społecznej (część biurowa, obsługa petentów) oraz pod kątem dostosowania obiektu do potrzeb gminnego centrum zarządzania kryzysowego. Przedmiotem projektu będzie także zakup wyposażenia oraz poprawa funkcjonalności obiektu jednostki OSP w Gorzowie Śląskim. Działania obejmować będą termomodernizację obiektu, polegającą na ociepleniu obiektu, na wymianie źródła ciepła, stolarki okiennej, bram wjazdowych do garaży.</p>	Straży Pożarnej w Gorzowie Śląskim. (obszar nr 1.4)		<p>i przystosowany obiekt, w który mieści się obecnie jednostka OSP w Gorzowie Śląskim. Celem działań rewitalizacyjnych będzie poprawa również bezpieczeństwa publicznego poprzez rozwój zarządzania kryzysowego oraz poprawę funkcjonalności obiektu jednostki OSP w Gorzowie Śląskim. Celem działań rewitalizacyjnych będzie wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na obszarze gminy Gorzów Śląski. Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów publicznych – 1</p>
--	----------------------------	--	--	--	--	---

7. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cele	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji
1.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Modernizacja boiska sportowego w Gorzowie Śląskim.	2.1 2.2	Działania rewitalizacyjne polegać będą na modernizacji obiektu pod kątem rozwoju kompleksowej oferty dyscyplin sportu – boisko sportowe, boisko lekkoatletyczne - spełniające wymogi PZLA.	Boisko sportowe w Gorzowie Śląskim (obszar nr 1.3)	Nie zdefiniowano	2016-2020	Rezultatem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenia warunków do rozwoju aktywności społecznej oraz sportowej mieszkańców gminy. Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów sportowych – 1
2.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Termomodernizacja budynków mieszkalnych Wspólnot Mieszkaniowych Przyszłość oraz Odnowa w Gorzowie Śląskim.	3.2 3.3	Działania rewitalizacyjne związane będą z termomodernizacją obiektów mieszkalnych (elewacje i dachy).	Działki 2022 oraz 2024 w Gorzowie Śląskim (obszar nr 1.4)	Nie zdefiniowano	2016-2020	Rezultatem rewitalizacyjnych będzie wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na obszarze gminy Gorzów Śląski. Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów mieszkalnych – 2

3.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Rewitalizacja terenu i obiektów zlokalizowanych na działkach nr 727, 728 w Gorzowie Śląskim.	2.1 2.2	Działania rewitalizacyjne polegać będą na zagospodarowaniu terenu i obiektu pod kątem aktywności społecznej, rozwoju usług społecznych. Obiekt zlokalizowany jest w sąsiedztwie dwóch szkół. Obiekt poddany zostanie termomodernizacji.	Działki nr 727, 728 w Gorzowie Śląskim (obszar nr 1.5).	Nie zdefiniowano	2016-2020	Rezultatem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców Gorzowa Śląskiego. Rezultatem działań rewitalizacyjnych będzie wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na obszarze gminy Gorzów Śląski. Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów aktywności społecznej – 1
4.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Uporządkowanie i rewitalizacja przestrzeni cmentarza komunalnego w Gorzowie Śląskim.	3.2	Działania rewitalizacyjne dotyczyć będą zagospodarowania przestrzeni cmentarza.	Działka nr 892 w Gorzowie Śląskim (obszar nr 1.6).	Nie zdefiniowano	2016-2020	Rezultatem działań rewitalizacyjnych będzie poprawa estetyki przestrzeni publicznych. Wskaźnik rezultatu: liczba zrewitalizowanych przestrzeni publicznych – 1
5.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Przebudowa obecnego obiektu remizy na salę wiejską oraz modernizacja boiska sportowego w Budzowie.	2.1 2.2	Przedmiotem projektu będzie przebudowa obecnego obiektu remizy na salę wiejską oraz modernizacja boiska sportowego w Budzowie.	Działki nr 155/1 oraz 156 w Budzowie (obszar 2.1)	Nie zdefiniowano	2016-2020	Rezultatem działań rewitalizacyjnych będzie stworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej oraz sportowej mieszkańców sołectwa. Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych

								<p>objektów aktywności społecznej – 1</p> <p>Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów sportowych – 1</p>
6.	<p>Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski</p>	<p>Uporządkowanie i rewitalizacja terenu cmentarza ewangelickiego w Budzowie.</p>	3.2	<p>Przedmiotem projektu będzie uporządkowanie i rewitalizacja terenu cmentarza ewangelickiego w Budzowie.</p>	<p>Działka nr 121 w Budzowie (obszar 2.2)</p>	<p>Nie zdefiniowano</p>	2016-2020	<p>Rezultatem działań rewitalizacyjnych będzie zachowanie dziedzictwa kulturowego gminy.</p> <p>Wskaźnik rezultatu: liczba zrewitalizowanych przestrzeni publicznych – 1</p>
7.	<p>Gospodarstwo Rolne Andrzej Kotowicz Osoba do kontaktu: Paweł Kozielski (tel. 603 94 77 55).</p>	<p>Rewitalizacja dworku wiejskiego we wsi Budzów.</p>	1.1 3.1 3.2	<p>Planowane prace będą obejmować roboty budowlane (izolacja termalna, odnowienie elewacji, remont dachu, odnowienie wnętrza wraz z adaptacją do potrzeb planowanej działalności gospodarczej) i instalacyjne (w zakresie instalacji kanalizacyjnej, wodociągowej, elektrycznej, ciepłowniczej, alarmowej, monitoringu wizyjnego, wewnętrzne sieci komunikacyjne). Zakres obejmuje także dostawę wyposażenia niezbędnego do planowanej działalności oraz zagospodarowanie terenu zielonego (prace ziemne, elementy małej infrastruktury), w tym stworzenie zewnętrznego ogródka kawowego. Planowane jest objęcie rewitalizacją także budynków gospodarczych z przeznaczeniem na stajnie do hodowli koni na potrzeby turystyki i rehabilitacji konnej, oraz na pensjonat dla koni.</p>	<p>Działka nr 180/5 w Budzowie 1 (obszar nr 2.3)</p>	3,5 mln	2016-2020	<p>Rezultatem działań rewitalizacyjnych będzie podniesienie jakości i użyteczności obiektu. Nastąpi poprawa wizerunku miejscowości. Wzmocniona zostanie atrakcyjność turystyczna. Nastąpi polepszenie wykorzystania potencjału lokalnego do działalności gospodarczej (ekoturystyki).</p> <p>Wskaźnik rezultatu: liczba zrewitalizowanych przestrzeni publicznych – 1</p>

				Modernizowane obiekty będą przewidywały korzystanie z nich przez osoby niepełnosprawne.				
8.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Modernizacja i przebudowa budynku szkoły w Budzowie na świetlicę wiejską w wraz budową placu zabaw.	2.1 2.2	Działania rewitalizacyjne związane będą z modernizacją i przebudową budynku na świetlicę wiejską oraz budową placu zabaw.	Działki numer 95 oraz 97 w Dębinie (obszar 3.1)	Nie zdefiniowano	2016-2020	Rezultatem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa. Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów aktywności społecznej – 1
9.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Modernizacja i zagospodarowanie na cele społeczne budynku po szkole w miejscowości Goła.	2.1 2.2	Modernizacja i zagospodarowanie budynku po szkole pod kątem aktywności zaplecza dla miejsca spotkań oraz aktywności fizycznej.	Działka nr 199 w miejscowości Goła (obszar 4.1)	Nie zdefiniowano	2016-2020	Rezultatem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej i fizycznej mieszkańców sołectwa. Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów aktywności społecznej – 1
10.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Przebudowa sali wiejskiej w miejscowości Jamy.	2.1 2.2	Działania rewitalizacyjne polegać będą na przebudowie sali wiejskiej, co umożliwi jest efektywniejsze wykorzystanie.	Działka nr 661/11 w miejscowości Jamy (obszar 5.1)	Nie zdefiniowano	2016-2020	Rezultatem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa. Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych

								obiektów aktywności społecznej – 1
11.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Termomodernizacja przedszkola w miejscowości Jamy.	3.3	Działania rewitalizacyjne obejmować będą termomodernizację przedszkola.	Działka nr 736/130 w miejscowości Jamy (obszar 5.2)	Nie zdefiniowano	2016-2020	Rezultatem działań będzie wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na obszarze gminy Gorzów Śląski. Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów publicznych – 1
12.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Przebudowa i modernizacja obiektu przedszkola w Jastrzygowicach pod kątem miejsca spotkań.	2.1 2.2	Przedsięwzięcie rewitalizacyjne związane będzie z rozwinięciem funkcjonalności obecnego miejsca na miejsce spotkań, świetlicę wiejską oraz miejsce organizacji imprez lokalnych (centrum integracji społeczności sołectwa) – obecnie budynek funkcjonującego przedszkola (jego część).	Działka nr 410/14 w Jastrzygowicach (obszar 6.1)	Nie zdefiniowano	2016-2020	Rezultatem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa. Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów aktywności społecznej – 1
13.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Zagospodarowanie terenów działki nr 39/1 w miejscowości Pakoszów na cele związane z aktywnością społeczną.	2.1 2.2	Działanie rewitalizacyjne polegać będzie na zagospodarowaniu terenów działki nr 39/1 w miejscowości Pakoszów na cele związane z aktywnością społeczną.	Działka nr 39/1 w miejscowości Pakoszów (obszar 7.1)	Nie zdefiniowano	2016-2020	Rezultatem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa. Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów aktywności społecznej – 1

14.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Waloryzacja przyrodnicza oraz rewitalizacja parku w Kozłowicach.	3.2 3.3	Przedsięwzięcie rewitalizacyjne związane będzie z waloryzacją przyrodniczą parku oraz jego rewitalizacją.	Działka nr 419/18 w Kozłowicach (obszar 8.1)	Nie zdefiniowana	2016-2020	Rezultatem działań rewitalizacyjnych będzie zachowanie miejsc o wysokich walorach przyrodniczo-kulturowych. Wskaźnik rezultatu: liczba zrewitalizowanych przestrzeni publicznych – 1
15.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Modernizacja boiska sportowego w Kozłowicach wraz z rozbudową hali sportowej.	2.1 2.2	Działania rewitalizacyjne związane będą z modernizacją boiska sportowego oraz rozbudową hali sportowej (tereny po PKP).	Działki nr 369/189, 365/74, 219/81 w Kozłowicach (obszar 8.2)	Nie zdefiniowana	2016-2020	Rezultatem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej i fizycznej mieszkańców sołectwa. Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów sportowych – 1
16.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Rekultywacja zamkniętego składowiska odpadów w Krzyżanowicach.	3.2 3.3	Działania rewitalizacyjne obejmować będą rekultywację obszaru składowiska odpadów na kierunek leśny.	Działka nr 272/2 w Krzyżanowicach obejmująca zamknięte składowisko odpadów (obszar 9.1)	Nie zdefiniowana	2016-2020	Rezultatem działań rewitalizacyjnych będzie zmniejszenie zagrożeń dla środowiska oraz zdrowia ludzi, jak również kształtowanie przestrzeni i krajobrazu. Wskaźnik rezultatu: liczba zrewitalizowanych przestrzeni publicznych – 1

17.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Rozbudowa i przebudowa obiektu świetlicy wiejskiej w Krzyżanowicach, w celu poprawy funkcjonalności.	2.1 2.2	Działania rewitalizacyjne obejmować będą rozbudowa, przebudowę obiektu świetlicy wiejskiej na obiekt wyposażony w salę wiejską, zwiększającą obecną funkcjonalność obiektu.	Działka nr 183 w Krzyżanowicach (obszar 9.2)	Nie zdefiniowana	2016-2020	Rezultatem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa. Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów aktywności społecznej – 1
18.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Modernizacja boiska sportowego w Nowej Wsi.	2.1 2.2	Modernizacja boiska pod kątem rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnych.	Działka nr 172 w Nowej Wsi (obszar 10.1)	Nie zdefiniowana	2016-2020	Rezultatem działań rewitalizacyjnych będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej i fizycznej mieszkańców sołectwa. Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów sportowych – 1
19.	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Ewa” Ewa Godyla, Stowarzyszenie Rozwoju i Odnowy Wsi Pawłowice	Przywrócenie zdegradowanego obszaru popegeerowskiego w zintegrowany obszar służący do opieki nad osobami wykluczonymi społecznie oraz niesamodzielnymi.	1.1 2.1 3.2	Centralny teren wioski Pawłowice obecnie zajmują ruiny starych folwarków z XIX wieku oraz podmokłe nieużytki, które porosły chwastami oraz krzewami. Projekt zakłada generalną zmianę sposobu użytkowania starych folwarków, mianowicie rozbudowa ww. ruin w kaplicę ekumeniczną, pokoje dla osób wykluczonych i niesamodzielnymi, salki tzw. miejsca spotkań, salki terapeutyczne, zaplecze kuchenne-magazynowe, jadalnia. Ponadto zasadnym jest rozbudowanie obiektu	Działki nr 416/1, 416/2 tereny folwarczne, 373, 371, 370/2, 370/1 tereny podmokłych nieużytków, 193, 41 tereny wiejskie w Pawłowicach (obszar 11.1)	9,5 mln	2016-2020	- osoby wykluczone społecznie podejmą samodzielną pracę; - zapewnienie profesjonalnej opieki nad osobami starszymi i niesamodzielnymi; - stworzenie kilku basenów z kąpielni borowi nowymi; - kompleksowa rewitalizacja przyrodnicza podmokłego, bagiennego nieużytkowanego terenu;

				w część rekreacyjno – terapeutyczną. Do tego celu można wykorzystać bogate złoża miejscowego torfu (kąpiele borowicowe), zagospodarowanie istniejących wód jurajskich oraz budowa tężni solnej. Powstały kompleks mógłby obsługiwać oraz przywracać do aktywnego życia jednocześnie około 70 osób. Projekt ponadto zakłada na terenie użytkowanym przez Stowarzyszenie Rozwoju i Odnowy Wsi Pawłowice stworzenie miejsca spotkań, terenu rekreacyjno-sportowego dla dzieci i młodzieży.				<ul style="list-style-type: none"> - wykonanie małej piaszczystej plaży, przywrócenia życia biologicznego w stawie; - zwiększenie atrakcyjności turystycznej wioski, poprzez budowę miejsca spotkań, rozbudowę plac zabaw oraz przed wszystkim wykonanie piaszczystej plaży; - wzrost aktywności gospodarczej w pojezierowskiej wiosce Pawłowice, - poprawa odsetka osób wierzących w wiosce - zmniejszenia odległości do kościoła <p>Wskaźnik rezultatu: liczba zrewitalizowanych przestrzeni publicznych – 1</p> <p>Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych lub utworzonych obiektów usług społecznych – 1</p>
20.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15,	Stworzenie centrum informacji turystycznej oraz siłowni zewnętrznej w Pawłowicach.	1.1 2.1 2.2	Przedmiotem projektu będzie stworzenie centrum informacji turystycznej oraz siłowni zewnętrznej w Pawłowicach.	Działka nr 411 w Pawłowicach (obszar 11.2)	Nie zdefiniowana	2016-2020	<p>Rezultatem będzie zwiększenie atrakcyjności turystycznej miejscowości i gminy (centrum informacji turystycznej).</p> <p>Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych</p>

	46-310 Gorzów Śląski							objektów aktywności społecznej – 1
21.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Zagospodarowanie przestrzeni publicznych na działce nr 193 w Pawłowicach.	2.1 2.2	Przedmiotem projektu będzie zagospodarowanie przestrzeni publicznych, jako miejsc spotkań.	Działka nr 193 w Pawłowicach (obszar 11.2)	Nie zdefiniowano	2016-2020	Rezultatem będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców sołectwa. Wskaźnik rezultatu: liczba zrewitalizowanych przestrzeni publicznych – 1
22.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Termomodernizacja przedszkola w Skrońsku.	3.3	Działania rewitalizacyjne związane będą z termomodernizacją przedszkola.	Działka nr 64 w Skrońsku (obszar 12.1)	Nie zdefiniowano	2016-2020	Rezultatem będzie wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na obszarze gminy Gorzów Śląski. Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów publicznych – 1
23.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Waloryzacja przyrodnicza oraz rewitalizacja parku w Uszycach.	3.2 3.3	Przedsięwzięcie rewitalizacyjne związane będzie z waloryzacją przyrodniczą parku oraz jego rewitalizacją.	Działka nr 1032 w Uszycach (obszar 13.1)	Nie zdefiniowano	2016-2020	Rezultatem będzie zachowanie miejsc o wysokich walorach przyrodniczo-kulturowych. Wskaźnik rezultatu: liczba zrewitalizowanych przestrzeni publicznych – 1
24.	Gmina Gorzów Śląski,	Modernizacja płyty boiska sportowego oraz trybun w Uszycach.	2.1 2.2	Działania rewitalizacyjne polegać będą na modernizacji płyty boiska oraz trybun.	Działka nr 1098 w Uszycach (obszar 13.2)	Nie zdefiniowano	2016-2020	Rezultatem będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej

	ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski							i fizycznej mieszkańców sołectwa. Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów sportowych – 1
25.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Podnoszenie jakości usług społecznych w miejscowości Zdziechowice, poprzez utworzenie świetlicy wiejskiej, siłowni wewnętrznej, zaplecza kulturalnego, ośrodka usług zdrowotnych oraz miejsca spotkań.	2.2	Działania rewitalizacyjne dotyczyć będą utworzenia świetlicy wiejskiej, siłowni wewnętrznej, zaplecza kulturalnego, ośrodka usług zdrowotnych oraz miejsca spotkań.	Działka nr 109 w Zdziechowicach (obszar 14.1)	Nie zdefiniowana	2016-2020	Rezultatem będzie tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej i fizycznej mieszkańców sołectwa. Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów aktywności społecznej – 1
26.	Gmina Gorzów Śląski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski	Modernizacji obiektu pałacu w Zdziechowicach i jego otoczenia pod kątem rozwoju funkcji społecznych.	2.2	Działania rewitalizacyjne polegać będą na modernizacji obiektu pałacu w Zdziechowicach i jego otoczenia pod kątem rozwoju usług społecznych (biblioteka, ośrodek zdrowia).	Działka nr 669 w Zdziechowicach (obszar 14.2)	Nie zdefiniowana	2016-2020	Rezultatem będzie wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na obszarze gminy Gorzów Śląski oraz poprawa jakości usług społecznych i zdrowotnych. Wskaźnik rezultatu: liczba zmodernizowanych obiektów aktywności społecznej – 1 Wskaźnik rezultatu: liczba zrewitalizowanych przestrzeni publicznych – 1

8. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych, które mogą być współfinansowane ze środków EFRR, EFS, FS oraz innych publicznych lub prywatnych) tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego lub przestrzenno-funkcjonalnego, lub technicznego, lub środowiskowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.

Program rewitalizacji złożony z wielu różnorodnych projektów jest konstrukcją warunkującą osiągnięcie kompleksowości interwencji. Oczekuje się wzajemnego powiązania oraz synergii projektów rewitalizacyjnych. Nie oznacza to w każdym przypadku obowiązku jednoczesnej realizacji projektów, lecz synchronizację efektów ich oddziaływania na sytuację kryzysową.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 wskazują na następujące rodzaje komplementarności pomiędzy poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji:

- komplementarność przestrzenna,
- komplementarność problemowa,
- komplementarność proceduralno-instytucjonalna,
- komplementarność międzyokresowa,
- komplementarność źródeł finansowania.

Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanych na obszarze rewitalizacji, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji. Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii. Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, by prowadzone działania nie skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Komplementarność przestrzenna skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia (np. przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę) dla skuteczności programu rewitalizacji.

Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym).

Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej”, „rewitalizacji społecznej” – określeń błędnie stosowanych, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa) koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru. Skuteczna komplementarność problemowa oznacza konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań administracji.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania programem rewitalizacji w przyjętym przez daną gminę systemie zarządzania w ogóle.

W celu zapewnienia komplementarności międzyokresowej IZ RPO opracowuje analizę i krytyczną ocenę oraz formułuje wnioski na temat dotychczasowego (w kontekście zaangażowania środków wspólnotowych, szczególnie w ramach polityki spójności 2007-2013) sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania projektów i programów rewitalizacji w województwie. Na tej podstawie dokonywane jest zaplanowanie sposobu wspierania procesów rewitalizacji w ramach polityki spójności 2014-2020.

W oparciu o dokonaną analizę możliwe jest uzupełnianie przedsięwzięć już zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013 (np. o charakterze infrastrukturalnym) projektami komplementarnymi (np. o charakterze społecznym), realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020.

Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Zmiany wprowadzane w programach rewitalizacji odpowiadają na te potrzeby zmian, które wynikają głównie z ich ewaluacji, opartej na systematycznym monitoringu.

Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014-2020, oznacza, że projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji.

Koordynacja środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków UE. Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądaných zmian.

Oznacza to, że budowa i realizacji programu rewitalizacji jest zabiegiem złożonym. Wymaga bowiem przeprowadzenia wielu działań o charakterze diagnostycznym, konsultacyjnym, negocjacyjnym, planistycznym, prawnym, wdrożeniowym i monitoringowym – korygowania projektów i działań w trakcie ich realizacji oraz kompleksowej oceny po zakończeniu. Skuteczne, terminowe i efektywne wdrażanie programu rewitalizacji wymaga utworzenia lub wyznaczenia przez podmiot rewitalizacji organu, któremu czynność ta zostanie powierzona.

Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji – wskazuje, że jednym z najważniejszych narzędzi realizacji programu rewitalizacji – zapewniających jego uspołecznienie oraz komplementarność jest Komitet Rewitalizacji.

Traktując zapisy Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji jako wykładnię dobrych praktyk, które warto wdrożyć lub naśladować również w przypadku działań rewitalizacyjnych prowadzonych w gminie Gorzów Śląski, proponuje się powołać Zespół ds. rewitalizacji, który spełniać będzie podobną funkcję i rolę jak opisany w tejże Ustawie Komitet Rewitalizacji.

Zespół ds. rewitalizacji stanowić będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełnić będzie funkcję opiniotawczą-doradczą burmistrza. Dopuszcza się powołania osobnych Zespołów ds. rewitalizacji dla wyznaczonych podobszarów rewitalizacji.

- Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Zespołu ds. rewitalizacji ustala się uwzględniając jego funkcję oraz zapewniając wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli. Zasady określa, w drodze uchwały, rada gminy przed uchwaleniem programu rewitalizacji albo w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia jego uchwalenia. Podjęcie uchwały jest poprzedzone konsultacjami społecznymi.
- Burmistrz niezwłocznie po podjęciu przez radę gminy uchwały powołuje Zespół ds. rewitalizacji.
- W przypadku gdy Zespół ds. rewitalizacji został powołany przed uchwaleniem programu rewitalizacji, w programie tym określa się niezbędne zmiany w uchwale dot. zasad wyznaczania składu oraz zasady działania Zespołu ds. rewitalizacji, w tym dotyczące powołania Zespołu ds. rewitalizacji dla podobszaru rewitalizacji objętego tym programem.
- Zmiana uchwały, w sposób zgodny z programem rewitalizacji, następuje niezwłocznie po uchwaleniu tego programu. Po zmianie uchwały burmistrz zmienia zarządzenie powołujące Zespół ds. rewitalizacji.
- Obsługę organizacyjną Zespołu ds. rewitalizacji zapewnia urząd obsługujący burmistrza.
- W przypadku gdy Zespół ds. rewitalizacji zajmuje stanowisko w drodze głosowania, przedstawiciele gminy, gminnych jednostek organizacyjnych, w tym gminnych osób prawnych, nie biorą udziału w głosowaniu, jeżeli dotyczy ono projektów dokumentów, których opracowanie jest zadaniem burmistrza.

Mając na uwadze powyższe, proponuje się powołać, w oparciu o wyżej wymienione zasady, ZESPÓŁ DS. REWITALIZACJI, który pełnić będzie wskazaną wyżej rolę.

Zgodnie z Ustawą²⁰ o rewitalizacji Komitet Rewitalizacji (Zespół ds. rewitalizacji w gminie Gorzów Śląski) stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy. Ustawa, jak również analiza zakresu realizacji programu rewitalizacji, wskazuje, że największy ciężar organizacyjny, zarządczy i finansowy – będzie udziałem samorządu lokalnego i jego jednostek podległych. Dla zapewnienia „dobrego zarządzania” procesem rewitalizacji, a tym samym komplementarności realizowanych działań – istotne wydaje się być stworzenie lub dostosowanie istniejących struktur administracyjno-zarządczych do specyfiki i potrzeb realizacji programu rewitalizacji – także w kontekście właściwego funkcjonowania Zespołu ds. rewitalizacji (obsługę organizacyjną Zespołu ds. rewitalizacji zapewnia urząd obsługujący burmistrza).

---

²⁰ Przep. w niniejszym opracowaniu rozwiązania dot. uspołecznienia procesu realizacji programu rewitalizacji zaproponowane w Ustawie o rewitalizacji traktowane są jako przykłady dobrych praktyk.

Proponuje się zatem powołanie przez Burmistrza **Zespołu ds. Rewitalizacji**, który realizować może wiele różnorodnych działań koncepcyjnych, organizacyjnych, koordynacyjnych, ewaluacyjnych i informacyjnych związanych z programem. Zespół realizować powinien także działania monitoringowe, w obszarze których mieści się pomiar efektów rewitalizacji. Nie jest konieczne sytuowanie Zespołu w strukturze organizacyjnej urzędu gminy jako odrębnej komórki organizacyjnej, bowiem w jego skład wchodzić będą przede wszystkim osoby z różnych istniejących już komórek, np. zastępca burmistrza (jako przewodniczący), członek rady gminy, skarbnik miasta, kierownicy wybranych wydziałów urzędu.²¹

---

²¹ Na podstawie: Andrzej Sztando – Pomiar rezultatów programu rewitalizacji miasta, Samorząd Terytorialny, 2008 rok.

9. Indykatywne ramy finansowe

Zabezpieczenie finansowe działań związanych z realizacją Programu Rewitalizacji stanowią przede wszystkim środki budżetowe gminy. Jednakże środki własne gminy wspomagane będą środkami zewnętrznymi pochodzącymi m. in. ze środków Unii Europejskiej.

Podstawowe źródła pozabudżetowe wykorzystywane do realizacji strategii obejmują:

- środki Unii Europejskiej – m. in. fundusze strukturalne i inwestycyjne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Instrument Łącząc Europę, Europejski Fundusz na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów, jak i jako niezależne źródło finansowania,
- środki budżetów samorządów – wojewódzkich, powiatowych – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- inne środki publiczne – np. fundusze celowe,
- środki prywatne – np. środki organizacji pozarządowych,
- kredyty, pożyczki, obligacje komunalne i inne narzędzia i instrumenty finansowe kierowane do JST.

Tabela 101. Indykatywne ramy finansowe związane z realizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji, w odniesieniu do podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

L.p.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Szacowana (orientacyjna) wartość projektu	Termin realizacji	Źródła finansowania
1	Rewitalizacja centrum Gorzowa Śląskiego – etap I.	Gmina Gorzów Śląski	895 tys. zł	2016-2020	UE, gmina
2	Rewitalizacja centrum Gorzowa Śląskiego – etap II.	Gmina Gorzów Śląski	650 tys. zł	2016-2020	UE, gmina
3	Utworzenie dziennego domu seniora wraz gabinetami rehabilitacyjnymi i Stacją Caritas w Gorzowie Śląskim.	Caritas Diecezji Opolskiej	3 mln zł	2016-2020	UE, środki prywatne
4	Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznej zlokalizowanych przy ul. Wojska Polskiego nr 13a, 15, 19 w Gorzowie Śląskim	Gmina Gorzów Śląski	585 tys. zł	2016-2020	UE, gmina
5	Działania rewitalizacyjne na obiekcie OSP w Gorzowie Śląskim.	Gmina Gorzów Śląski	205 tys. zł	2016-2020	UE, gmina
	RAZEM		5 335 tys. zł		

10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych w proces rewitalizacji

Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji podkreśla znaczenie zasady partnerstwa i partycypacji w procesie tworzenia i realizacji/wdrażania programu rewitalizacji.

Program rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji.

Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji polegają w szczególności na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.²²

---

²² Źródło: Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji

Procedura uspołecznienia na etapie przygotowania programu rewitalizacji.

Forma konsultacji	Opis
1. Warsztaty	<p>Proces formułowania Lokalnego Programu Rewitalizacji realizowany był w oparciu o metodę partycypacji społecznej. Określenie wizji rozwoju, celów głównych, szczegółowych i wreszcie formułowanie kluczowych zadań realizowane było w oparciu o partnerstwo lokalne przy zaangażowaniu przedstawicieli życia społecznego, gospodarczego oraz politycznego gminy Gorzów Śląski.</p> <p>Przeprowadzono łącznie trzy sesje warsztatowe.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 16.12.2015 roku – prezentacja diagnozy, publiczna dyskusja nt. problemów gminy Gorzów Śląski, definiowanie stanów kryzysowych, • 20.01.2016 roku – wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszarów do rewitalizacji w gminie Gorzów Śląski, • 15.02.2016 roku – wypracowanie wizji obszarów rewitalizacji oraz celów, kierunków i projektów rewitalizacyjnych w gminie Gorzów Śląski. <p>Sesje warsztatowe poprowadzili moderatorzy z firmy Instytut Badawczy IPC Spółka z o.o. z Wrocławia – dr Przemysław Wołczek oraz mgr inż. Marek Karłowski.</p>
2. Ankiety	<p>W badaniu wzięło udział 363 osób – dorosłych mieszkańców gminy Gorzów Śląski. Badania ankietowe przeprowadzone zostały w grudniu 2015 roku.</p>
3. Korespondencyjne zbierania pomysłów rewitalizacyjnych.	<p>Przeprowadzone zostało korespondencyjne zbieranie pomysłów i projektów rewitalizacyjnych w oparciu przygotowany i uzgodniony formularz projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Zgłoszone projekty i pomysły zostały ujęte w programie rewitalizacji.</p>

Procedura uspołecznienia na etapie realizacji programu rewitalizacji.

Efektywność partycypacji społecznej zależy od skuteczności dwustronnego przepływu informacji, co oznacza, że nie tylko Gmina, jako podmiot zarządzający procesem rewitalizacji powinien informować stronę społeczną o planowanych działaniach i zamierzeniach, ale także strona społeczna powinna mieć szanse wyrażenia swojej opinii na temat realizowanych działań.

Poniżej prezentowane są zasady, którymi kierować się będzie Gmina Gorzów Śląski w realizacji procesu konsultacji społecznych.

Zasady partycypacji w projekcie:

1. Dwustronny przepływ informacji.
2. Rzetelne diagnozowanie i prezentowanie informacji.
3. Angażowanie społeczności na możliwie wielu etapach działań rewitalizacyjnych.
4. Wieloetapowość konsultacji społecznych.

5. Wieloaspektowość konsultacji społecznych.

W procesie rewitalizacji wykorzystywane zostaną bierne i czynne formy konsultacji społecznych:

1. Formy bierne, a więc takie, w których prowadzona komunikacja jest jednokierunkowa to m.in. artykuły w informatorach samorządowych oraz krótkie informacje na stronach internetowych Gminy, bądź też w lokalnych mediach. Komunikacja jednokierunkowa będzie miała głównie charakter informacyjny.
2. Formy czynne tzn. komunikacja dwukierunkowa będzie miała charakter informacyjno-konsultacyjny i prowadzona będzie w sposób dedykowany.

Założenia koncepcji procesu konsultacji społecznych:

1. Proces uspołecznienia realizacji programu rewitalizacji realizowany będzie wśród interesariuszy programu rewitalizacji, a więc podmiotów (osób fizycznych i prawnych), na które rezultaty będą miały wpływ.
2. W ramach procesu następować będzie komunikacja jedno- i dwukierunkowa z zespołami i osobami zarówno biorącymi bezpośredni udział w projektach rewitalizacji, jak również z zespołami i osobami, powiązanymi pośrednio z działaniami rewitalizacyjnymi.
3. Wstępnie zidentyfikowane w niniejszym opracowaniu grupy interesariuszy (przedsiębiorcy, organizacje społeczne, lokalni liderzy, mieszkańcy poszczególnych sołectw, jednostki organizacyjne gminy, parafie) będą szczegółowo zweryfikowane na etapie prac realizacyjnych.
4. Uspołecznienie będzie prowadzone w sposób bezpośredni.
5. Wszystkie działania zaplanowane w ramach procesu uspołecznienia zostaną szczegółowo zweryfikowane po zapoznaniu się z oczekiwaniami, potrzebami i możliwościami uczestników procesu.
6. Po każdym spotkaniu konsultacyjnym/warsztatowym dotyczącym programu rewitalizacji zostanie sporządzony raport.

Istotnym narzędziem partycypacji społecznej jest działalność Zespół ds. rewitalizacji.

11. System realizacji programu rewitalizacji

Opracowanie i przyjęcie programu rewitalizacji rozpoczyna pierwszy i najistotniejszy etap procesu wdrażania. Proces wdrażania zależy od podejmowanych działań, a proces realizacji programu – od procedur gwarantujących jej realizację oraz od organizacji prac nad programem, czyli podziału obszarów odpowiedzialności za realizację pomiędzy struktury/jednostki organizacyjne Gminy.

Dla powodzenia wdrożenia programu rewitalizacji należy przyjąć tzw. zasadę partnerstwa, czyli współpracę poszczególnych aktorów rozwoju (instytucji samorządowych, organizacji społecznych, przedstawicieli mieszkańców, przedsiębiorców) oraz zasadę partycypacji społecznej, czyli prowadzenie dialogu społecznego pomiędzy różnymi podmiotami na terenie gminy, w zakresie wdrażania programu rewitalizacji.

Współpraca podmiotów powinna dotyczyć w szczególności:

- prowadzenia dialogu społecznego pomiędzy różnymi podmiotami w zakresie przedsięwzięć rewitalizacyjnych i ich komplementarności,
- budowy trwałej sieci partnerstwa na rzecz rozwoju gminy, a tym samym zapewnienia kompleksowego podejścia do rozwiązywania problemów zdiagnozowanych w programie rewitalizacji,
- kojarzenia partnerów do wspólnych przedsięwzięć oraz projektów, poprzez tworzenie płaszczyzny i podstaw wymiany pomysłów, potencjału i potrzeb,
- poprawy skuteczności działania tych podmiotów poprzez wymianę doświadczeń i informacji o trendach/pomysłach rozwojowych,
- prowadzenia badań i analiz w zakresie zmian społeczno-gospodarczych w gminie, które są rezultatem prowadzonych działań rewitalizacyjnych,
- współdziałania w zakresie doboru rozwiązań zapobiegających sytuacjom kryzysowym o charakterze społeczno-gospodarczym,
- budowy warunków sprzyjających wdrażaniu programu rewitalizacji,
- wdrażania programu rewitalizacji.

Skuteczność realizacji programu rewitalizacji i jego celów zapewniac będzie sprawny system oceny skuteczności wdrażania obejmujący:

- monitoring, czyli podsystem zbierania i selekcjonowania informacji,
- ewaluację, czyli podsystem oceny i interpretacji zgromadzonego materiału.

Prace nad realizacją działań rewitalizacyjnych powinny rozpocząć się natychmiast po przyjęciu programu rewitalizacji. Skuteczne, terminowe i efektywne wdrażanie programu rewitalizacji wymagać będzie szeregu działań: koordynacyjnych, organizacyjnych, koncepcyjnych, kontrolnych i informacyjnych.

Proces tworzenia oraz realizacji programu rewitalizacji można podzielić na kilka istotnych etapów:

- 1) Przygotowanie do sporządzania programu rewitalizacji.
- 2) Sporządzenie projektu programu rewitalizacji.
- 3) Konsultacje społecznego programu rewitalizacji.
- 4) Opiniowanie projektu programu rewitalizacji.
- 5) Wprowadzenie zmian wynikających z przeprowadzonych konsultacji społecznych i uzyskanych opinii oraz uchwalenie programu rewitalizacji.
- 6) Realizacja programu rewitalizacji.

12. System monitoringu

Monitoring

Monitoring procesu wdrażania programu rewitalizacji i jego efektów jest odpowiedzialnym i ważnym zadaniem, warunkującym skuteczne zarządzanie procesem wdrażania programu.

Proces realizacji będzie monitorowany i oceniany przez zespół zadaniowy (Zespołu ds. rewitalizacji).

Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji programu rewitalizacji są:

- cele główne i szczegółowe wytyczone w programie,
- Kierunki działań i poszczególne przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne.

Proces monitorowania polegał będzie na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów wytyczonych w programie. Zaleca się, aby monitoring prowadzony był jednocześnie na kilku płaszczyznach. Powinien dostarczać informacji na temat postępów w osiąganiu przyjętych celów oraz umożliwić kwantyfikację efektów zrealizowanych projektów (zarówno efektów ekonomicznych jak i społecznych).

Monitoring programu będzie odbywał się w dwóch etapach:

- Roczne sprawozdania z realizacji celów, zawierające podstawowe informacje na temat podejmowanych działań, stopnia realizacji projektów, ewentualnych efektów końcowych tych projektów.
- Analiza wskaźnikowa, służąca odpowiedzi na pytanie o zbieżność podejmowanych działań z osiąganymi wynikami społeczno-gospodarczymi gminy wg wskaźników zaproponowanych dla poszczególnych celów.

Ewaluacja

W szerokim aspekcie ewaluacja dotyczy realizacji programu rewitalizacji oraz jego wpływu na wszelkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego. Ewaluacja musi także odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu program rozwiązuje realne problemy gminy i jej społeczności.

W wąskim aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji poszczególnych elementów programu, przy czym kryteriami oceny zapisów są:

- wskaźniki realizacji celów,
- rozwiązywanie problemów (wyzwań przyjętych w programie),
- realizacja wizji rozwoju (wg przyjętych składników wizji).

Ewaluacja będzie opierać się na trzech rodzajach ocen:

- ocena przed realizacją działań - czy i w jaki sposób program, a w szczególności poszczególne działania i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wpłyną na grupy docelowe, przyczynią się do poprawy sytuacji na terenie gminy,

- ocena w trakcie realizacji działań - odpowiada na pytanie, czy przyjęte cele i podjęte w następstwie działania zmierzają w dobrym kierunku,
- ocena po realizacji działań - ocena długoterminowego wpływu programu rewitalizacji na grupy docelowe, czy efekty wynikłe z zastosowania strategii są trwałe.

WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI (REZULTATU)

1. CEL GŁÓWNY: PODNIESIENIE AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ ORAZ POBUDZANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI WŚRÓD MIESZKAŃCÓW OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH.

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Oczekiwana zmiana w 2025
Dochody własne gminy	Zł	GUS/BDL	1 raz na rok	Wzrost
Liczba podmiotów gospodarczych ujętych w REGON na obszarze gminy	Szt.	GUS/BDL	1 raz na rok	Wzrost
Stopień zagospodarowania terenów inwestycyjnych gminy	Liczba nowych inwestycji gospodarczych na obszarze gminy	Urząd Gminy	1 raz na rok	Zwiększenie
Liczba turystów odwiedzających gminę	Liczba noclegów udzielanych na obszarze gminy w obiektach noclegowych	GUS/BDL	1 raz na rok	Wzrost

2. CEL GŁÓWNY: PODNIESIENIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I ZAANGAŻOWANIA SPOŁECZNEGO MIESZKAŃCÓW OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH.

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Oczekiwana zmiana w 2025
Saldo migracji	Liczba osób	GUS/BDL	1 raz na rok	Zmiana lub zahamowanie negatywnego trendu, w szczególności na obszarach zdegradowanych
Ruch naturalny	Liczba osób	GUS/BDL	1 raz na rok	Zmiana lub zahamowanie negatywnego trendu przewagi zgonów nad urodzeniami
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	Liczba osób	GUS/BDL	1 raz na rok	Zwiększenie liczby osób oraz odwrócenie negatywnego trendu spadku liczebności tej grupy
Liczba mieszkańców gminy	Liczba osób	GUS/BDL	1 raz na rok	Zmiana lub zahamowanie dynamiki spadku liczby mieszkańców obszarów zdegradowanych

Liczba bezrobotnych	Osoby	PUP	1 raz na rok	Utrzymanie niskiego poziomu bezrobocia w skali gminy oraz zmniejszenie bezrobocia na obszarach zdegradowanych
Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Osoby	PUP	1 raz na rok	Zmniejszenie liczby osób długotrwale bezrobotnych, w szczególności na obszarach zdegradowanych
Poziom przedsiębiorczości na obszarze gminy	Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców gminy	GUS/BDL	1 raz na rok	Wzrost przedsiębiorczości indywidualnej
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób	OPS	1 raz na rok	Spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej, w szczególności na obszarach zdegradowanych

3. CEL GŁÓWNY: EKOLOGICZNA, ESTETYCZNA I UPORZĄDKOWANA PRZESTRZEŃ GMINY Z ROZWIĘTĄ INFRASTRUKTURĄ.

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Oczekiwana zmiana w 2025
Dane nt. stanu środowiska	Stan wód, emisja gazów i pyłów	1. PIOŚ, Urząd Miejski	1 raz/rok	Poprawa lub zachowanie stanu środowiska

13. Spis map, tabel, wykresów

Mapa 1. Podział administracyjny powiatu oleskiego	62
Mapa 2. Mapa gminy Gorzów Śląski	64
Mapa 3. Układ głównych dróg gminy Gorzów Śląski.....	80
Mapa 4. Dynamika zmian liczby ludności ogółem w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski oraz do średniej wartości dla powiatu oleskiego	102
Mapa 5. Dynamika zmian liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski oraz średniej wartości powiatu oleskiego	104
Mapa 6. Udział osób korzystającej z opieki społecznej do ogółu ludności w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski oraz do średniej wartości dla powiatu oleskiego.....	109
Mapa 7. Dynamika zmiany ilości osób korzystających z pomocy społecznej w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski oraz do średniej wartości dla powiatu oleskiego.....	111
Mapa 8. Dynamika zmian ilości osób bezrobotnych w porównaniu do wartości średniej dla gminy Gorzów Śląski oraz do wartości średniej dla powiatu oleskiego	114
Mapa 9. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski oraz powiatu oleskiego.....	120
Mapa 10. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w porównaniu do wartości średniej dla gminy Gorzów Śląski oraz powiatu oleskiego	124
Mapa 11. Występowanie negatywnych zjawisk społecznych (w nawiasach), gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych na obszarze gminy Gorzów Śląski w podziale na sołectwa	135
Mapa 12. Obszar do rewitalizacji 1.1 Gorzów Śląski (rynek i otoczenie rynku)	148
Mapa 13. Obszar do rewitalizacji 1.1 Gorzów Śląski (rynek i otoczenie rynku) - klasztor	148
Mapa 14. Obszar do rewitalizacji 1.2 Gorzów Śląski (Urząd Gminy, Poczta).	149
Mapa 15. Obszar do rewitalizacji 1.3 Gorzów Śląski (boisko sportowe).....	150
Mapa 16. Obszar do rewitalizacji 1.4 Gorzów Śląski (straż pożarna, wspólnoty mieszkaniowe Przyszłość i Odnowa)	151
Mapa 17. Obszar do rewitalizacji 1.5 Gorzów Śląski (działki 727, 728).....	152
Mapa 18. Obszar do rewitalizacji 1.6 Gorzów Śląski (cmentarz).....	152
Mapa 19. Obszar do rewitalizacji 2.1 Budzów (remiza, boisko sportowe).....	153
Mapa 20. Obszar do rewitalizacji 2.2 Budzów (cmentarz ewangelicki)	154
Mapa 21. Obszar do rewitalizacji 2.3 Budzów (działalność gospodarcza)	155
Mapa 22. Obszar do rewitalizacji 3.1 Budzów (szkoła)	156
Mapa 23. Obszar do rewitalizacji 4.1 Goła (szkoła).....	156
Mapa 24. Obszar do rewitalizacji 5.1 Jamy (sala wiejska).....	157
Mapa 25. Obszar do rewitalizacji 5.2 Jamy (sala wiejska).....	158
Mapa 26. Obszar do rewitalizacji 6.1 Jastrzygowice (przedszkole).....	158
Mapa 27. Obszar do rewitalizacji 7.1 Pakoszów/Jamy	159
Mapa 28. Obszar do rewitalizacji 8.1 Kozłowice (park).....	160
Mapa 29. Obszar do rewitalizacji 8.2 Kozłowice (boisko sportowe)	160
Mapa 30. Obszar do rewitalizacji 9.1 Krzyżanowice (wysypisko śmieci).....	161
Mapa 31. Obszar do rewitalizacji 9.2 Krzyżanowice (świetlica wiejska)	162
Mapa 32. Obszar do rewitalizacji 10.1 Nowa Wieś (boisko sportowe).....	163
Mapa 33. Obszar do rewitalizacji 11.1 oraz 11.2 Pawłowice (produkt turystyczny wokół Pałacu w Pawłowicach, plac zabaw, centrum informacji turystycznej)	164
Mapa 34. Obszar do rewitalizacji 11.3 Pawłowice (miejsce spotkań).....	164

Mapa 35. Obszar do rewitalizacji 12.1 Skrońsko (przedszkole)	165
Mapa 36. Obszar do rewitalizacji 13.1 Uszyce (park).....	166
Mapa 37. Obszar do rewitalizacji 13.1 Uszyce (boisko sportowe)	166
Mapa 38. Obszar do rewitalizacji 14.1 Zdziechowice (świątelnia wiejska, siłownia, zaplecze kulturalne)	167
Mapa 39. Obszar do rewitalizacji 14.2 Zdziechowice (pałac).....	168
Tabela 1. Ludność na 1 km ² za lata 2004-2014 (stany na 31 XII)	24
Tabela 2. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w całkowitej liczbie ludność w latach 2004-2014	25
Tabela 3. Udział ludności w wieku produkcyjnym do ogółu ludności w latach 2004-2014	25
Tabela 4. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności w latach 2004-2014	25
Tabela 5. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014	29
Tabela 6. Saldo migracji zagranicznych na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014	29
Tabela 7. Udział kobiet w liczbie ludności ogółem w latach 2004-2014	30
Tabela 8. Pomoc społeczna udzielona w gminie Gorzów Śląski w latach 2011-2015	31
Tabela 9. Powody udzielenia pomocy społecznej (liczba rodzin) w gminie Gorzów Śląski w latach 2011- 2015.....	31
Tabela 10. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej w latach 2009 –2014	32
Tabela 11. Udział ludności korzystającej z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w latach 2009-2013	32
Tabela 12. Liczba osób bezrobotnych w latach 2004-2014.....	33
Tabela 13. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2004-2014	34
Tabela 14. Odsetek bezrobotnych kobiet do bezrobotnych ogółem w latach 2004-2014	34
Tabela 15. Struktura bezrobocia (wybrane kategorie) - stan na 31 XII 2014 i 31 X 2015	34
Tabela 16. Instytucje szkoleniowe w gminie Gorzów Śląski - Rejestr Instytucji Szkoleniowych w województwie opolskim – stan na 31 lipca 2015.....	35
Tabela 17. Interwencje straży pożarnej w gminie Gorzów Śląski w latach 2009-2015 (do 31 X)	35
Tabela 18. Ilość osób przypadająca 1 dom kultury w latach 2005-2014.....	37
Tabela 19. Ilość zespołów artystycznych przypadający na 10 tys. mieszkańców w latach 2007-2014.	37
Tabela 20. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	40
Tabela 21. Frekwencja wyborcza do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego w latach 2006, 2010 i 2014	41
Tabela 22. Liczba klubów sportowych na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014	42
Tabela 23. Członkowie klubów sportowych na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014.....	42
Tabela 24. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery społecznej dla gminy Gorzów Śląski	43
Tabela 25. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w latach 2004-2014	46
Tabela 26. Osoby fizyczne prowadzące działalność na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2004-2014	47
Tabela 27. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa w latach 2009-2014	48
Tabela 28. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorze przemysłu i budownictwa w latach 2009- 2014.....	49
Tabela 29. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorze – pozostała działalność w latach 2009- 2014.....	49
Tabela 30. Podmioty gospodarcze według sekcji PKD 2007 - stan na 31 XII 2014.....	49
Tabela 31. Oznaczenia sekcji PKD 2007 funkcjonujące w 2014 roku	50

Tabela 32. Podmioty gospodarcze według wielkości zatrudnienia – zatrudnienie 0-9 osób - w latach 2004-2014	51
Tabela 33. Podmioty gospodarcze według wielkości zatrudnienia – zatrudnienie 10-49 osób - w latach 2004-2014	52
Tabela 34. Podmioty gospodarcze według wielkości zatrudnienia – zatrudnienie 50 - 249 osób - w latach 2004-2014.....	52
Tabela 35. Podmioty gospodarcze według wielkości zatrudnienia – zatrudnienie 250 - 999 osób - w latach 2004-2014.....	52
Tabela 36. Ilość miejsc noclegowych na 10 tys. mieszkańców w latach 2004-2014.....	54
Tabela 37. Udzielone noclegi turystom krajowym w obiektach hotelowych na miejsce noclegowe w latach 2004-2014.....	54
Tabela 38. Udzielone noclegi turystom zagranicznym w obiektach hotelowych na miejsce noclegowe w latach 2004-2014.....	54
Tabela 39. Liczba osób pracujących w latach 2004-2014.....	55
Tabela 40. Przyjeżdżających i wyjeżdżających do pracy – dane z NSP 2011	56
Tabela 41. Liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców w latach 2006-2014	56
Tabela 42. Przeciętne wynagrodzenie brutto 2004-2014	57
Tabela 43. Ranking zawodów deficytowych w powiecie oleskim w 2013 roku*	59
Tabela 44. Ranking zawodów nadwyżkowych w powiecie oleskim w 2013 roku*	59
Tabela 45. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery gospodarczej dla gminy Gorzów Śląski.....	60
Tabela 46. Struktura użytkowania gruntów – stan na 31 XII 2014.....	65
Tabela 47. Złoża surowców mineralnych w gminie Gorzów Śląski	67
Tabela 48. Możliwości energetycznego wykorzystania słomy w gminie Gorzów Śląski	68
Tabela 49. Potencjał energetyczny upraw roślin energetycznych w gminie Gorzów Śląski	69
Tabela 50. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery środowiska dla gminy Gorzów Śląski.....	71
Tabela 51. Ilość mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w latach 2004-2014	72
Tabela 52. Punkty apteczne na 10 tys. mieszkańców latach 2004-2014	73
Tabela 53. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2004-2014	74
Tabela 54. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkole podstawowej w latach 2010-2014.....	74
Tabela 55. Uczniowie przypadający na jeden oddział w gimnazjum w latach 2010-2014.....	75
Tabela 56. Ludność przypadająca na jedną placówkę biblioteczną w latach 2004-2014	76
Tabela 57. Dostępność transportowa z gminy Gorzów Śląski.....	78
Tabela 58. Połączenia komunikacji do najbliższych miejscowości wokół gminy Gorzów Śląski	79
Tabela 59. Wykaz dróg w gminie Gorzów Śląski	80
Tabela 60. Obiekty zabytkowe gminy Gorzów Śląski	82
Tabela 61. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery przestrzenno-funkcjonalnej dla gminy Gorzów Śląski.....	87
Tabela 62. Odsetek ludności korzystający z sieci wodociągowej w latach 2004-2014	89
Tabela 63. Odsetek ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej w latach 2004-2014	90
Tabela 64. Odsetek ludności korzystający z oczyszczalni ścieków w latach 2004-2014	90
Tabela 65. Odsetek ludności korzystający z sieci gazowej w latach 2004-2014	92
Tabela 66. Przeciętna powierzchnia mieszkania w latach 2004–2014.....	93
Tabela 67. Powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę w latach 2004-2014.....	94
Tabela 68. Liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców w latach 2004-2014	94
Tabela 69. Liczba budynków mieszkalnych w latach 2008-2014	94
Tabela 70. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery technicznej dla gminy Gorzów Śląski.....	96
Tabela 71. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014	100
Tabela 72. Saldo migracji zagranicznych na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014.....	100

Tabela 73. Dynamika zmian liczby ludności ogółem w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego	101
Tabela 74. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności w latach 2004-2014	102
Tabela 75. Dynamika zmian liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego	103
Tabela 76. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej w latach 2009 –2014	106
Tabela 77. Udział ludności korzystającej z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w latach 2009-2013	106
Tabela 78. Pomoc społeczna udzielona w gminie Gorzów Śląski w latach 2011-2015	107
Tabela 79. Udział osób korzystającej z opieki społecznej do ogółu ludności w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego	108
Tabela 80. Dynamika zmiany ilości osób korzystających z pomocy społecznej w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego	110
Tabela 81. Struktura bezrobocia (wybrane kategorie) - stan na 31 XII 2014 i 31 X 2015	112
Tabela 83. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2004-2014	112
Tabela 84. Dynamika zmian ilości osób bezrobotnych w porównaniu do wartości średniej dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego	113
Tabela 84. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	115
Tabela 85. Frekwencja wyborcza do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego w latach 2006, 2010 i 2014	115
Tabela 87. Podsumowanie wskazań wskaźników sfery społecznej poniżej wartości średniej dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego	117
Tabela 88. Osoby fizyczne prowadzące działalność na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2004-2014	118
Tabela 89. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w porównaniu do średniej wartości dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego	119
Tabela 90. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w latach 2004-2014	121
Tabela 91. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w porównaniu do wartości średniej dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego	123
Tabela 91. Problemy zidentyfikowane w trakcie konsultacji społecznych.....	124
Tabela 92. Odsetek ludności korzystający z sieci gazowej w latach 2004-2014	128
Tabela 93. Odsetek ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej w latach 2004-2014	128
Tabela 94. Odsetek ludności korzystający z oczyszczalni ścieków w latach 2004-2014	129
Tabela 94. Stany kryzysowe na obszarze gminy Gorzów Śląski w podziale na sołectwa	134
Tabela 95. Ćwiartki w analizie SWOT	141
Tabela 96. Macierz analizy SWOT LPR Gminy Gorzów Śląski (opracowanie własne)	143
Tabela 97. Analiza liczby powiązań	145
Tabela 98. Analiza ważona powiązań	145
Tabela 99. Kluczowe czynniki przy realizacji LPR Gminy Gorzów Śląski w analizie SWOT	145
Tabela 101. Indykatywne ramy finansowe związane z realizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji, w odniesieniu do podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	199
<u>Raport z badań ilościowych</u>	
Tabela 1. Pełna lista wskazań, z czego słynie gmina Gorzów Śląski.....	217
Tabela 2. Miejsca, jakich w gminie Gorzów Śląski jest za mało – Odpowiedzi "Inne"	220
Tabela 3. Działania, jakie należałoby przeprowadzić w najbliższych 10 latach, aby w przyszłości zwiększyć rolę gminy w regionie – Odpowiedzi "Inne"	223
Tabela 4. Pełna lista wskazań na kluczową inwestycję do wykonania w gminie.....	225

<i>Tabela 5. Pełna lista wskazań na najważniejszy problem w gminie .....</i>	227
<i>Tabela 6. Sytuacja osób badanych – pełne zestawienie z podziałem na miasto i wieś.....</i>	230
<i>Tabela 7. Pełna lista wskazań obszarów gminy, które powinny zostać poddane procesowi rewitalizacji .....</i>	232
<i>Tabela 8. Związek respondenta z wymienionym obszarem gminy, który powinien zostać poddany procesowi rewitalizacji – Odpowiedzi „Inne” .....</i>	234
<i>Tabela 9. Problemy występujące na wskazanym obszarze rewitalizacji.....</i>	236

Wykres 1. Ludność zamieszkała w gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014 (stany na 31 XII)	24
Wykres 2. Udziały ekonomicznych grup wieku ludności gminy Gorzów Śląski w latach 2004-2014 ...	26
Wykres 12. Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców za lata 2004-2014	26
Wykres 4. Zgony na 1000 mieszkańców za lata 2004-2014	27
Wykres 5. Przyrost naturalny w gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014.....	27
Wykres 6. Liczba zawartych małżeństw w gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014.....	28
Wykres 7. Saldo migracji w gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014.....	28
Wykres 8. Ludność gminy Gorzów Śląski według grup wiekowych – lata 2004 i 2014.....	30
Wykres 9. Liczba osób bezrobotnych w latach 2004-2014	33
Wykres 10. Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014	40
Wykres 11. Liczba podmiotów gospodarczych (sektor prywatny ogółem) działających w latach 2004-2014.....	46
Wykres 12. Udział ilościowy spółek handlowych w ogóle podmiotów prywatnych – stan na 31 XII 2014.....	47
Wykres 13. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorach – stan na 31 XII 2014	48
Wykres 14. Udział ilościowy podmiotów gospodarczych według sekcji PDK 2007 w gminie Gorzów Śląski - stan na 31 XII 2014	51
Wykres 15. Liczba osób pracujących w latach 2004-2013, dane dla gminy Gorzów Śląski i powiatu oleskiego.....	55
Wykres 16. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) na poziomie powiatu	57
Wykres 17. Struktura użytków rolnych gminy Gorzów Śląski – stan na 31 XII 2014.....	65
Wykres 18. Lesistość - stan na 31 XII 2014	66
Wykres 19. Odsetek powierzchni gminy objętych planami zagospodarowania przestrzennego stan na 31 XII 2014 roku.....	66
Wykres 20. Porady lekarskie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2012-2014	72
Wykres 21. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych gminy Gorzów Śląski w latach 2004-2014	74
Wykres 22. Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjum w Gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014.....	75
Wykres 23. Księgozbiór bibliotek w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014	77
Wykres 24. Czytelnicy bibliotek w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2004-2014.....	77
Wykres 25. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach w latach 2004-2014.....	78
Wykres 26. Liczba budynków mieszkalnych w gminie Gorzów Śląski w latach 2008-2014	95
Wykres 27. Liczba mieszkań oddanych do użytku w gminie Gorzów Śląski w latach 2004–2014	95
Wykres 28. Ludność zamieszkała w gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014 (stany na 31 XII)	97
Wykres 29. Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców za lata 2004-2014	98
Wykres 30. Zgony na 1000 mieszkańców za lata 2004-2014	98
Wykres 31. Przyrost naturalny w gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014.....	99

Wykres 32. Saldo migracji w gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014.....	99
Wykres 33. Udziały ekonomicznych grup wieku ludności gminy Gorzów Śląski w latach 2004-2014.....	105
Wykres 34. Ludność gminy Gorzów Śląski według grup wiekowych – lata 2004 i 2014.....	105
Wykres 35. Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Gorzów Śląski w latach 2004-2014.....	114
Wykres 36. Liczba podmiotów gospodarczych (sektor prywatny ogółem) działających w latach 2004-2014.....	121
Wykres 37. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) na poziomie powiatu.....	122
Wykres 38. Działania, jakie należałoby przeprowadzić w najbliższych 10 latach, aby w przyszłości zwiększyć rolę gminy w regionie? (max. na 5 odpowiedzi).....	137
<u>Raport z badań ilościowych</u>	
Wykres 1. Płeć badanych.....	214
Wykres 2. Wiek badanych.....	214
Wykres 3. Wykształcenie badanych.....	215
Wykres 4. Miejsce zamieszkania badanych - podział na miasto i wieś.....	215
Wykres 5. Miejsce zamieszkania badanych – konkretne miejscowości.....	216
Wykres 6. Najczęstsze wskazania, z czego słynie gmina Gorzów Śląski.....	217
Wykres 7. Ocena miasta z punktu widzenia warunków życia.....	219
Wykres 8. Miejsca, jakich w gminie Gorzów Śląski jest za mało (max. na 5 odpowiedzi).....	220
Wykres 9. Zmiany zauważone w ciągu ostatnich 5 lat w poszczególnych elementach życia.....	221
Wykres 10. Działania, jakie należałoby przeprowadzić w najbliższych 10 latach, aby w przyszłości zwiększyć rolę gminy w regionie? (max. na 5 odpowiedzi).....	223
Wykres 11. Źródła czerpania informacji o działaniach podejmowanych przez samorząd (wszystkie pasujące odpowiedzi).....	224
Wykres 12. Źródła czerpania informacji o działaniach podejmowanych przez samorząd – Odpowiedzi "Inne".....	224
Wykres 13. Najczęstsze wskazania kluczowej inwestycji do wykonania w gminie.....	225
Wykres 14. Najczęstsze wskazania na najważniejszy problem w gminie.....	227
Wykres 15. Sytuacja osób badanych.....	230
Wykres 16. Najczęstsze wskazania obszaru gminy, który powinien zostać poddany procesowi rewitalizacji.....	232
Wykres 17. Związek respondenta z wymienionym obszarem gminy, który powinien zostać poddany procesowi rewitalizacji.....	234
Wykres 18. Elementy związane z jakością życia na wskazanym obszarze rewitalizacji.....	235
Wykres 19. Problemy występujące na wskazanym obszarze rewitalizacji (średnia na skali 1-4).....	236
Wykres 20. Czy problem rewitalizacji jest ważny dla gminy?.....	238

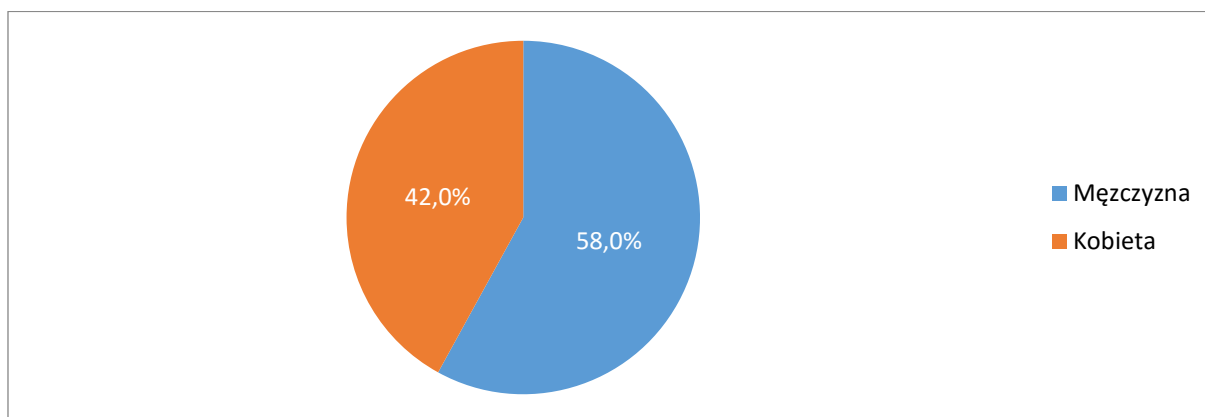
14. Załączniki

14.1 Raport z badań ilościowych

1. Charakterystyka osób badanych

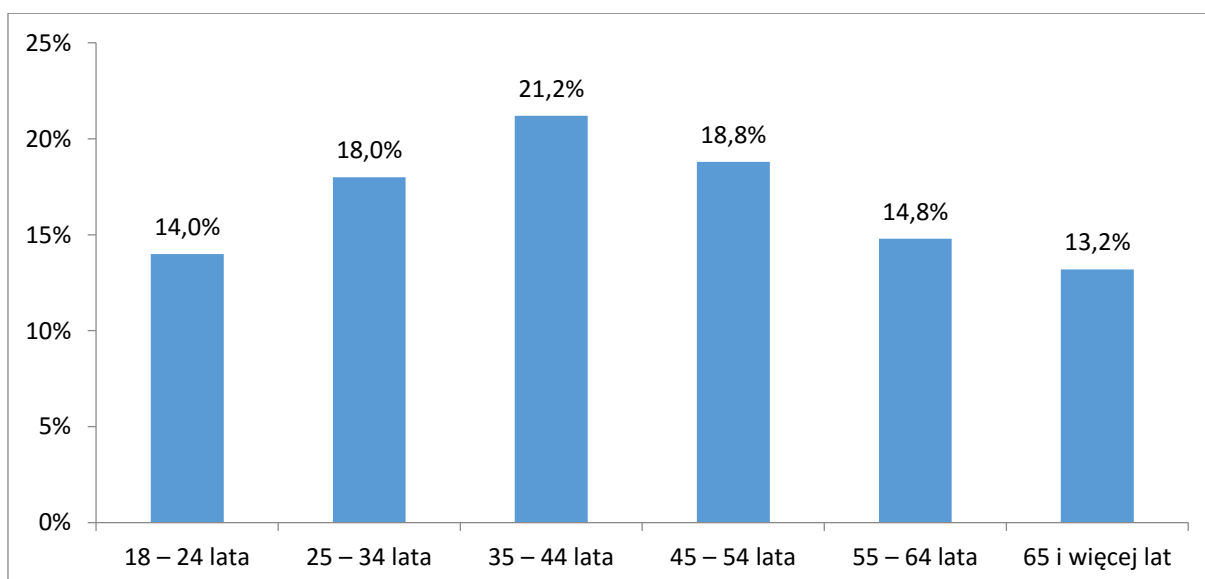
W badaniu wzięło udział 363 dorosłych mieszkańców gminy Gorzów Śląski, nieco więcej mężczyzn (58%) niż kobiet (42%).

Wykres 39. Płeć badanych

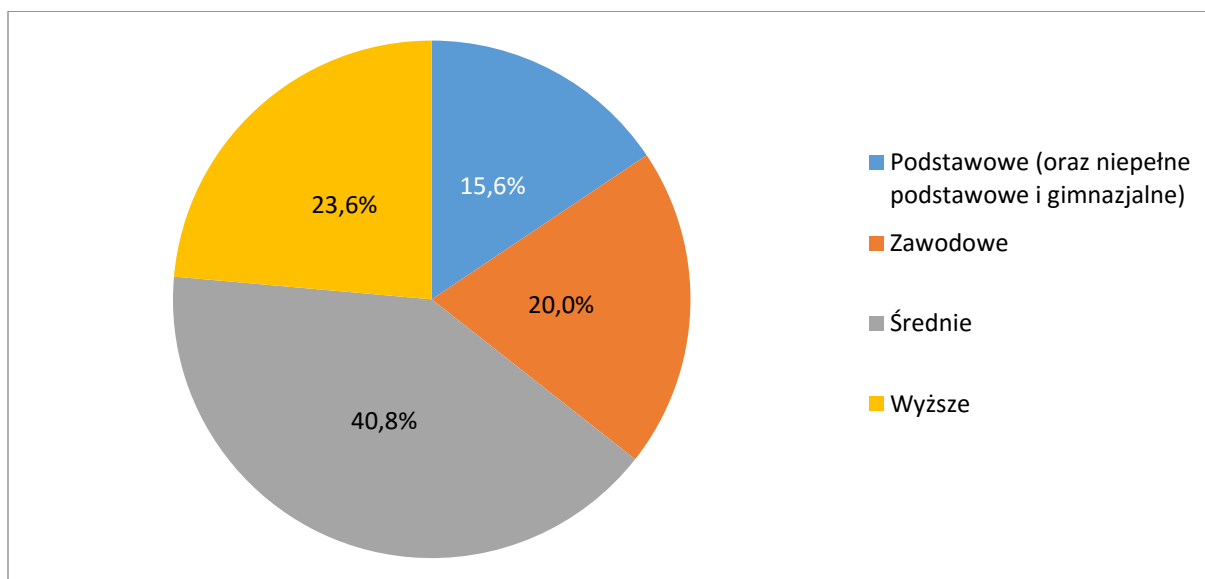
W badaniu wzięli udział dorośli mieszkańcy gminy Gorzów Śląski – osoby w wieku powyżej 18 lat. Wśród badanych zauważalny jest szeroki przekrój wiekowy populacji, reprezentowana jest każda grupa wiekowa. Najwięcej osób należy do kategorii wiekowej pomiędzy 35 a 44 lata (21,2%), niewiele mniej do kategorii osób pomiędzy 45 a 54 lata (18,8%) oraz pomiędzy 25 a 34 lata (18,0%). Najmniej przebadano osób powyżej 65 roku życia – 13,2%.

Wykres 40. Wiek badanych

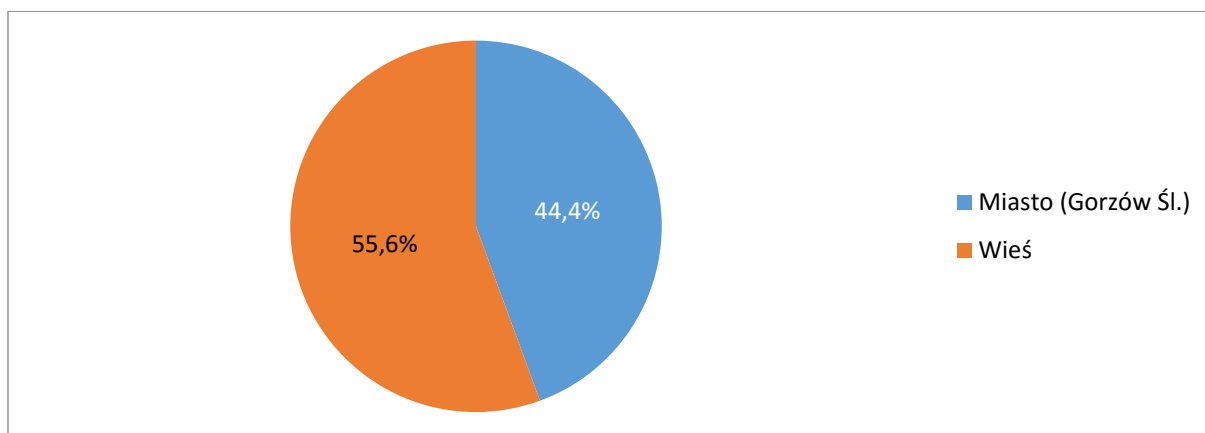
Największa część badanych posiada wykształcenie średnie (40,8%), a w drugiej kolejności wykształcenie wyższe (23,6). Wykształceniem zawodowym legitymuje się jedna piąta badanych (20,0%), a podstawowym 15,6% z nich

Wykres 41. Wykształcenie badanych

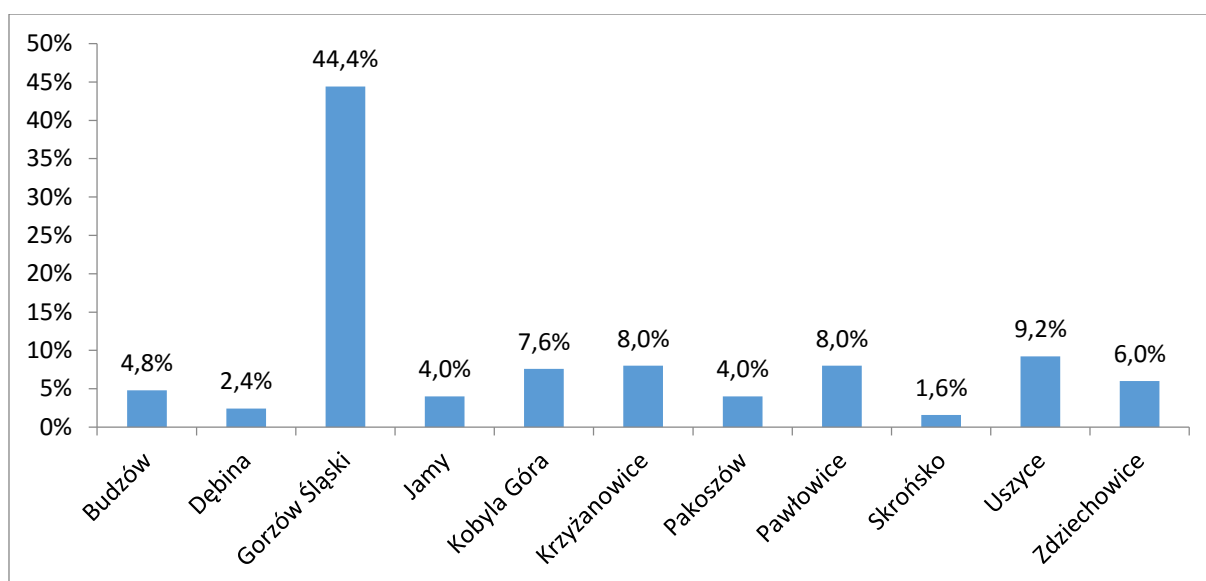
W mieście (Gorzowie Śląskim) mieszka prawie połowa badanych – 44,4%. Pozostała część zamieszkuje wiejskie obszary gminy – 55,6%.

Wykres 42. Miejsce zamieszkania badanych - podział na miasto i wieś

Spośród pozostałych miejscowości gminy najwięcej osób badanych zamieszkiwało Uszyce (9,2%), a w drugiej kolejności Pawłowice i Krzyżanowice (po 8,0%). W trzeciej kolejności 7,6% zamieszkiwało Kobylą Górę, a w czwartej 6,0% Zdziechowice. Pozostałe miejscowości, z których pochodzili badani były zamieszkiwane przez mniej niż 5% badanych. Należą do nich: Budzów, Dębina, Jamy, Pakoszów i Skrońsko.

Wykres 43. Miejsce zamieszkania badanych – konkretne miejscowości

2. Wyniki badania

2.1. Największe atuty gminy Gorzów Śląski

Najwięcej osób, spośród tych, które wskazały konkretny element, podało, że największym atutem gminy jest pomnik świniopasa (4,4%). Na drugim miejscu z taką samą liczbą wskazań znalazły się cisza i spokój oraz drewniane, zabytkowe kościoły we wsiach (po 2,8%). Trzecie miejsce zajął dobry stan dróg w gminie (oraz inwestycje w drogi i ulice), a także ogólnie zabytki historyczne (w tym pałace, kamienice) w gminie – po 2,4% wskazań. W dalszej kolejności po 1,6% podał pałac w Jamach, pałac w Pawłowicach oraz zabytkowy kościół w Gorzowie. Powyżej 1% wskazań uzyskały także takie odpowiedzi, jak bezpieczeństwo w gminie, urok okolicy i natura oraz zabytkowe budynki w rynku.

Nadmienić jednak należy, że ponad jedna trzecia badanych (34,0%) nie udzieliła żadnej odpowiedzi, mówiąc, że nie wie, jakie gmina może mieć atuty. Co jeszcze bardziej znaczące, niemal taki sam odsetek respondentów uznał, że gmina nie ma żadnych atutów (31,6%).

Wykres 44. Najczęstsze wskazania, z czego słynie gmina Gorzów Śląski

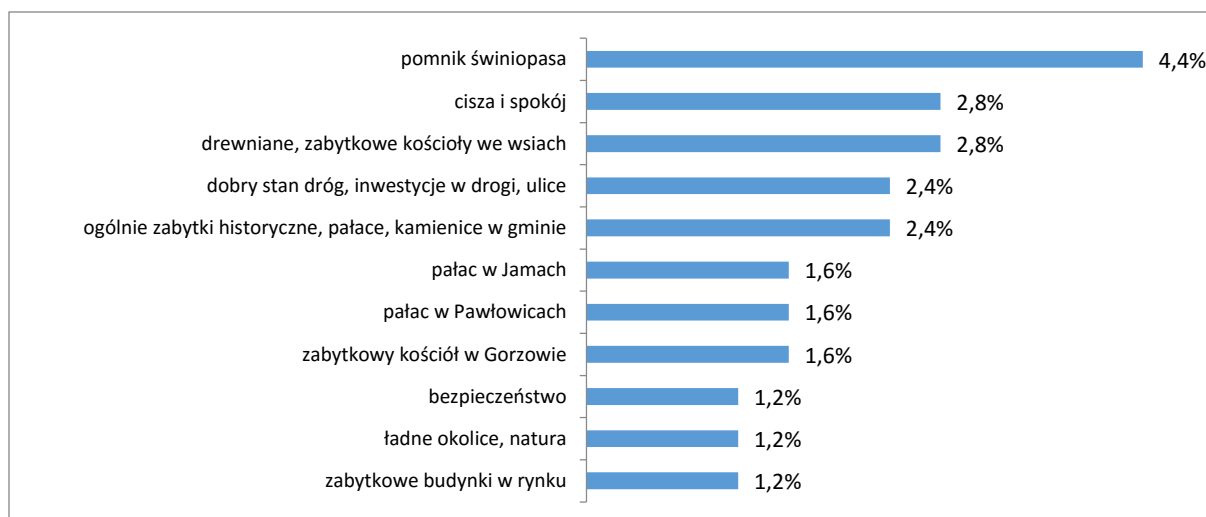

Tabela 102. Pełna lista wskazań, z czego słynie gmina Gorzów Śląski

Odpowiedź	Procent
brak odpowiedzi, nie wiem	34,0%
nic nie ma, nie ma żadnych atutów	31,6%
pomnik świniopasa	4,4%
cisza i spokój	2,8%
drewniane, zabytkowe kościoły we wsiach	2,8%
dobry stan dróg, inwestycje w drogi, ulice	2,4%
ogólnie zabytki historyczne, pałace, kamienice w gminie	2,4%
pałac w Jamach	1,6%
pałac w Pawłowicach	1,6%
zabytkowy kościół w Gorzowie	1,6%
bezpieczeństwo	1,2%
ładne okolice, natura	1,2%
zabytkowe budynki w rynku	1,2%
kaplica w Skrońsku	0,8%

kościół w Gołej	0,8%
ładny park	0,8%
pomnik bohaterów walk z faszyzmem	0,8%
amfiteatr	0,4%
barokowy dwór	0,4%
bezrobocie	0,4%
cmentarz żydowski	0,4%
czyste i świeże powietrze	0,4%
dobra restauracja pod lipami	0,4%
duża ilość ryb w rzece	0,4%
dużo zieleni wokół miasta	0,4%
dwór Uszycach	0,4%
dwór w Gorzowie	0,4%
kościół Trójcy Świętej	0,4%
kościół w Kozłowicach	0,4%
kościół w Uszycach	0,4%
ładny hotel	0,4%
ładny rynek	0,4%
małe i spokojne miasteczko	0,4%
mauzoleum dworskie	0,4%
nic tu się nie dzieje	0,4%
nowa hala sportowa	0,4%
park krajobrazowy w Uszycach	0,4%
rozwija się	0,4%
spichlerz folwarczny	0,4%
starodawny dwór	0,4%

2.2. Ocena gminy z punktu widzenia warunków życia

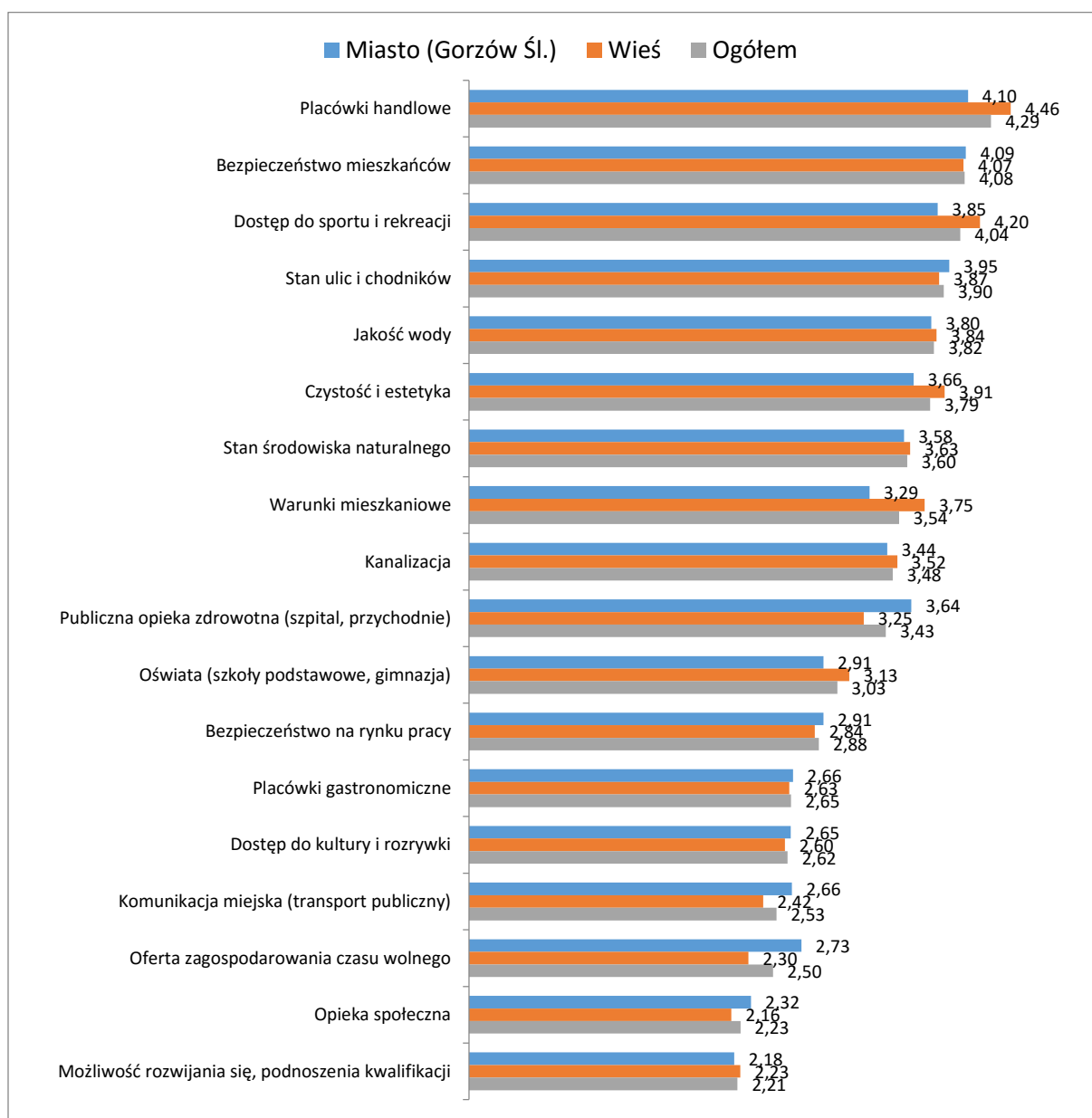
Badanych poproszono, aby na 5-stopniowej skali ocenili poszczególne aspekty życia w gminie. Na skali tej 1 oznaczało bardzo źle, 2 – raczej źle, 3 – przeciętnie, 4 – raczej dobrze, a 5 – bardzo dobrze. Z odpowiedzi badanych wyciągnięto średnią ogólną, a także średnią odpowiedzi mieszkańców wsi i miasta. Wyniki pokazują, że mieszkańcy najlepiej oceniają placówki handlowe (średnia 4,29, wyższa wśród mieszkańców wsi); bezpieczeństwo mieszkańców (średnia 4,08, niemal taka sama w mieście i na wsi) oraz dostęp do sportu i rekreacji (średnia 4,04, wyższe oceny przyznawali mieszkańcy wsi).

Pozytywną ocenę (średnia pow. 3,0) uzyskali również takie elementy życia, jak stan ulic i chodników, jakość wody, czystość i estetyka, stan środowiska naturalnego, warunki mieszkaniowe, kanalizacja, publiczna opieka zdrowotna, tj. szpital i przychodnie oraz oświata, tj. szkoły podstawowe i gimnazja. Istotna różnica pomiędzy odpowiedziami mieszkańców wsi i miasta dotyczy punktów „czystość i estetyka”, „warunki mieszkaniowe” i „oświata”, które lepiej ocenili mieszkańcy wsi, a także „publiczna opieka zdrowotna”, którą lepiej ocenili mieszkańcy miasta.

Najgorzej oceniona została możliwość rozwijania się i podnoszenia kwalifikacji (średnia 2,21, podobna w mieście i na wsi). Niską ocenę uzyskali również takie elementy życia, jak: opieka społeczna (średnia 2,23), oferta zagospodarowania czasu wolnego (średnia 2,50), komunikacja miejska (średnia 2,53), dostęp do kultury i rozrywki (średnia 2,62), placówki gastronomiczne (średnia 2,65) i bezpieczeństwo na rynku pracy (średnia 2,88). Spośród tych elementów wszystkie oprócz możliwości rozwijania się zostały lepiej ocenione przez mieszkańców miasta, przy czym wysokie różnice dotyczyły

komunikacji miejskiej, opieki zagospodarowania czasu wolnego i opieki społecznej, które zdecydowanie lepiej ocenili mieszkańcy miasta.

Wykres 45. Ocena miasta z punktu widzenia warunków życia

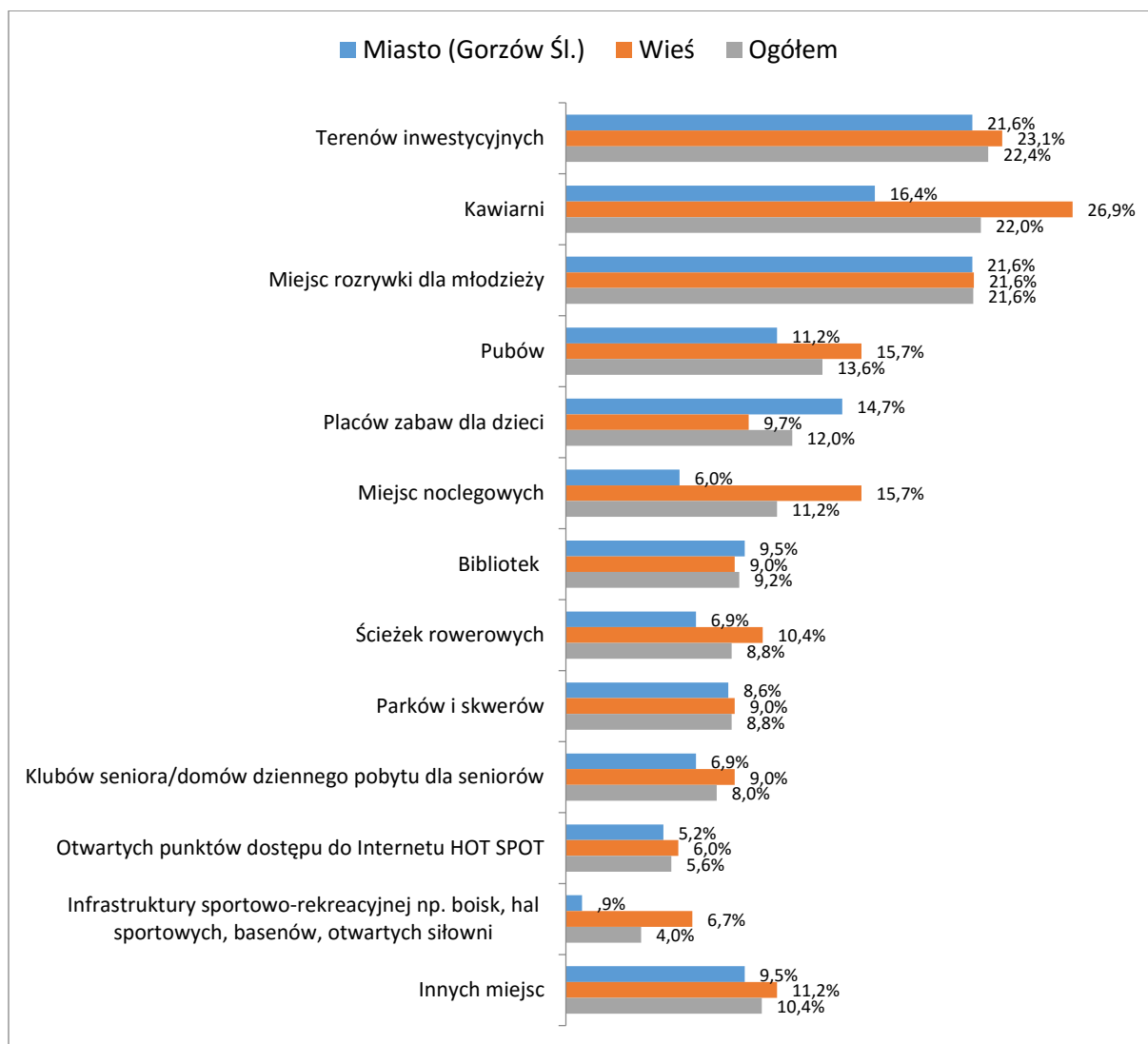

2.3. Miejsca, jakich w gminie brakuje

Badanym przedstawiono propozycję dwunastu typów miejsc, jakich może brakować w przestrzeni publicznej. Spośród nich, zdaniem badanych, w gminie najbardziej brakuje terenów inwestycyjnych, na co zwróciło uwagę 22,4% mieszkańców, porównywalna ilość w mieście i na wsi. Często wskazywane były także kawiarnie (22,0%), miejsca rozrywki dla młodzieży (21,6%) i puby (13,6%), przy czym kawiarni i pubów zdecydowanie częściej brakuje mieszkańcom miasta. W dalszej kolejności mówiono o zbyt małej ilości placów zabaw (12,0% mieszkańców, częściej w miastach); miejsc rowerowych (11,2%, częściej na wsi), bibliotek (9,2%, porównywalnie w mieście i na wsi), ścieżek rowerowych (8,8%, częściej na wsi), parków i skwerów (8,8%, porównywalnie w mieście i na wsi), oraz klubów seniora czy też domów dziennego pobytu dla seniorów (8,0%, częściej na wsi). Najmniejsze

braki (poniżej 7% wskazań) dotyczą natomiast infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, np. boisk, hal sportowych, siłowni (4,0%, siedmiokrotnie częściej wskazywane na wsi) oraz otwartych punktów dostępu do Internetu Hot Spot (5,6%, porównywalnie w mieście i na wsi).

Wykres 46. Miejsca, jakich w gminie Gorzów Śląski jest za mało (max. na 5 odpowiedzi)

Oprócz obiektów z zaproponowanej kafeterii, co dziesiąty mieszkaniec gminy (10,4%) wybrał inną odpowiedź. Po przeanalizowaniu rozkładu tych odpowiedzi można zauważyć jednak, że ponad połowa tej grupy (6,0 ogółu) nie wie, jakiego typu miejsc brakuje, a kolejne 3,2% jest zdania, że nie brakuje niczego. Trzech respondentów (1,2%), wskazało ponadto, że w gminie brakuje zakładów pracy.

Tabela 103. Miejsca, jakich w gminie Gorzów Śląski jest za mało – Odpowiedzi "Inne"

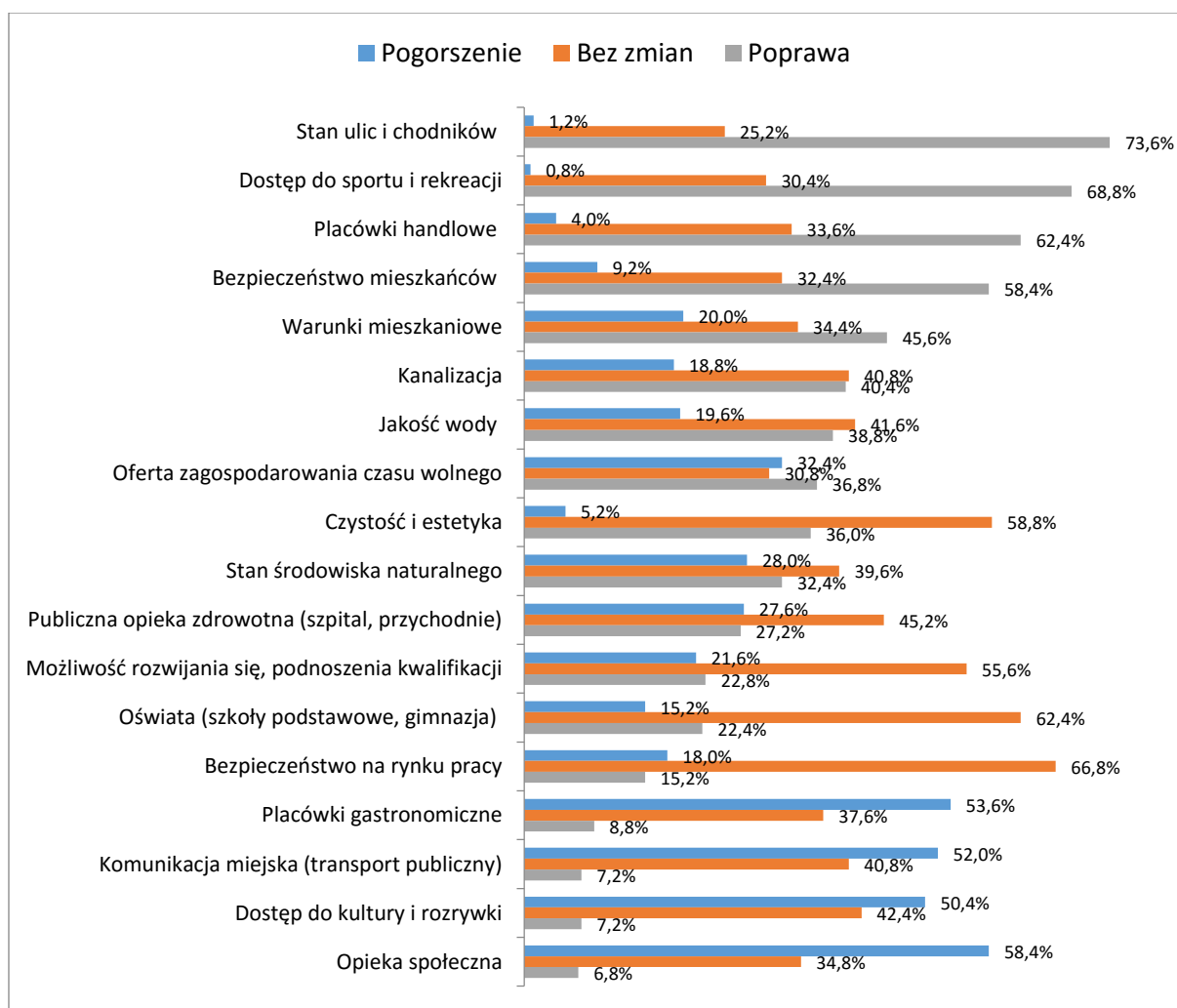
Odpowiedź	Procent
Nie wiem	6,0%
Niczego, żadnych	3,2%
Zakładów pracy	1,2%

2.4. Zauważalne zmiany warunków życia w ciągu ostatnich 5 lat

Niektóre spośród ocenianych wyżej elementów życia w ciągu ostatnich 5 lat uległy poprawie, inne natomiast pogorszeniu. Badani największą poprawę zauważyli odnośnie stanu ulic i chodników (73,6% wskazań na poprawę i 1,2% na pogorszenie). Więcej niż połowa mieszkańców poprawę zauważyła też w takich elementach życia, jak dostęp do sportu i rekreacji (68,8%), placówki handlowe (62,4%) i bezpieczeństwo mieszkańców (58,4%). Ponadto więcej wskazań na poprawę niż na pogorszenie stanu rzeczy odnotowano w przypadku warunków mieszkaniowych, kanalizacji, jakości wody, oferty zagospodarowania czasu wolnego, czystości i estetyki, stanu środowiska naturalnego, możliwości rozwijania się i podnoszenia kwalifikacji oraz oświaty.

Najwięcej wskazań informujących o pogorszeniu stanu rzeczy odnotowano natomiast w przypadku opieki społecznej (58,4% osób uważających, że sytuacja uległa pogorszeniu), placówek gastronomicznych (53,6%), transportu publicznego (52,0%) oraz dostępu do kultury i rozrywki (50,4%). Liczba wskazań informujących o pogorszeniu sytuacji w danym elemencie życia przeważała nad tymi, które wskazywały na polepszenie także w takich kwestiach, jak: bezpieczeństwo na rynku pracy (18,0% wskazań na pogorszenie) oraz publiczna opieka zdrowotna (26,7%). Szczegółowe zestawienie przedstawione zostało na poniższym wykresie.

Wykres 47. Zmiany zauważone w ciągu ostatnich 5 lat w poszczególnych elementach życia

2.5. Działania w celu zwiększenia roli gminy w regionie

Spośród przedstawionej listy piętnastu propozycji badani wybierali te, które, ich zdaniem, należałoby przeprowadzić w najbliższych 10 latach, aby w przyszłości zwiększyć rolę gminy w regionie. Najważniejsze, zdaniem mieszkańców, okazuje się stworzenie warunków rozwoju dla istniejących i nowych firm (38,0%, więcej wskazań na obszarach wiejskich). Drugie miejsce zajęło rozwinięcie komunikacji lokalnej i regionalnej (32,8% zdecydowanie więcej na wsi), trzecie promocja zabytków i atrakcji turystycznych (20,4%, nieco więcej na wsi), a czwarte poprawa estetyki miasta, w tym remonty i renowacje budynków i ulic (20,4%, więcej w mieście). Wysoko uplasowały się również takie elementy, jak: rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, tj. szlaków rowerowych, wodnych itp. (19,2%, porównywalnie w mieście i na wsi), zwiększenie bezpieczeństwa (16,8%, znacznie częściej wspomniane na wsi), postawienie na rozwój terenów zielonych (14,4% częściej wskazywane w mieście), dostosowanie ulic i budynków do potrzeb ludzi niepełnosprawnych (14,0%, częściej w mieście), wzmocnienie współpracy z sąsiednimi gminami (12,0%) i rozwój szkolnictwa zawodowego (10,0%).

Nikt nie wskazał innych działań oprócz przedstawionych w kafeterii odpowiedzi, jedna osoba (0,4%) stwierdziła, że nie wie, co należy uczynić. Szczegółowy rozkład odpowiedzi z podziałem na miasto i wieś przedstawiony został na poniższym wykresie.

Wykres 48. Działania, jakie należałoby przeprowadzić w najbliższych 10 latach, aby w przyszłości zwiększyć rolę gminy w regionie? (max. na 5 odpowiedzi)

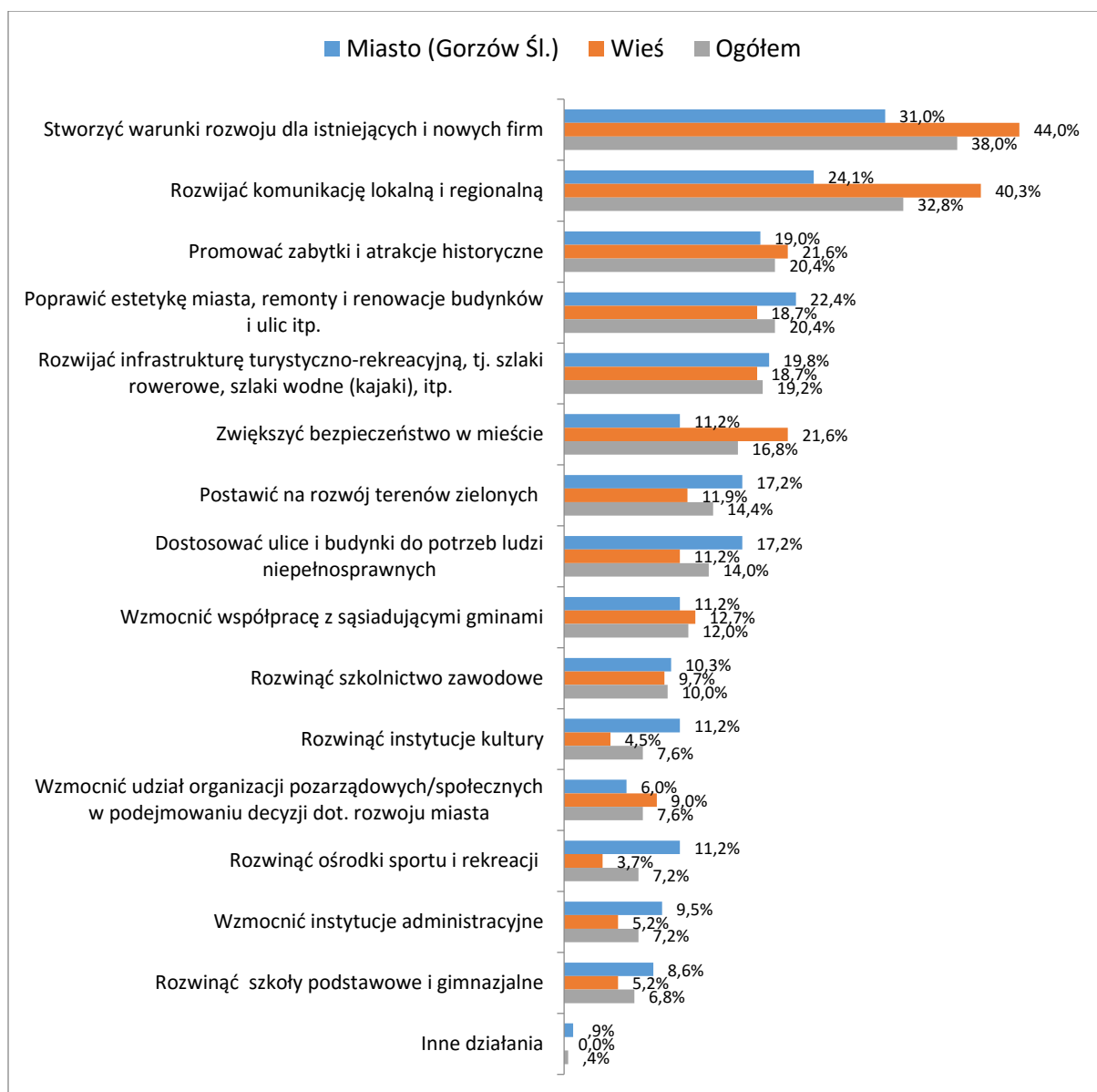

Tabela 104. Działania, jakie należałoby przeprowadzić w najbliższych 10 latach, aby w przyszłości zwiększyć rolę gminy w regionie – Odpowiedzi "Inne"

Odpowiedź	Liczba wskazań	Procent
Nie wiem	1	0,4%

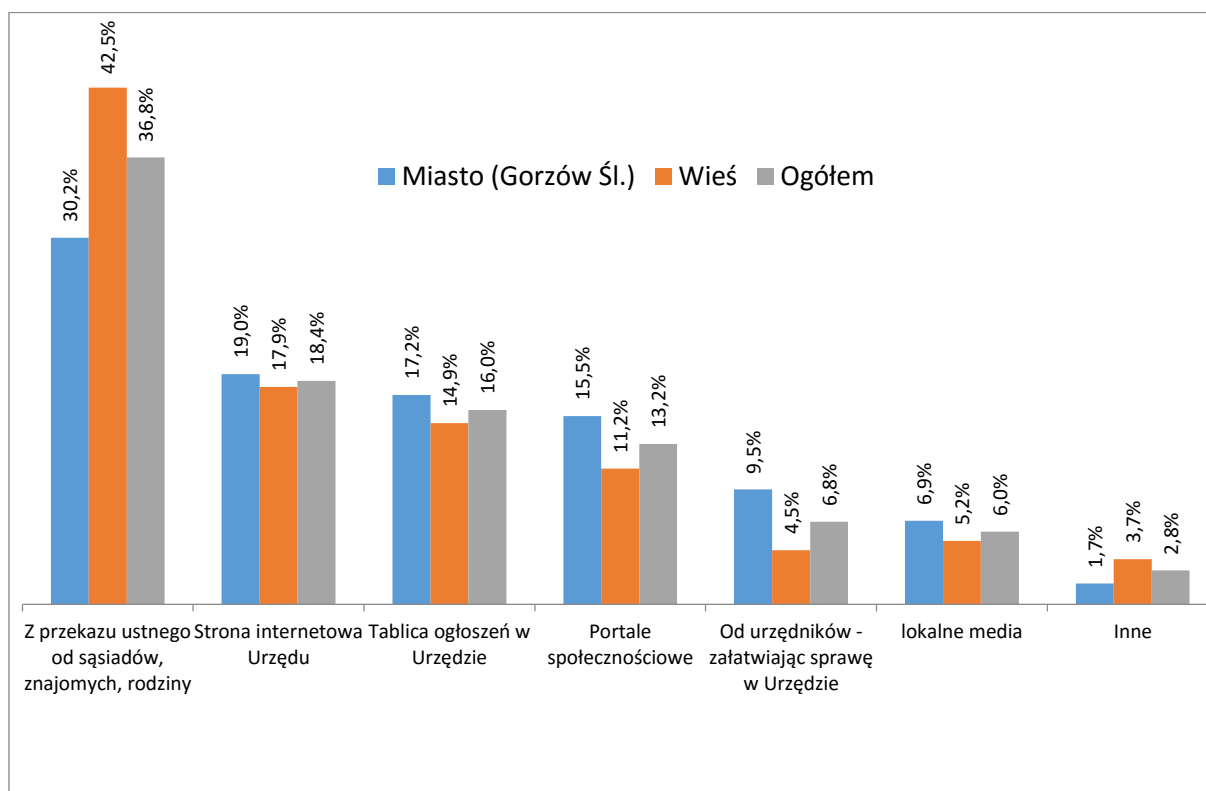
2.6. Źródła informacji o działaniach samorządu

Mieszkańcy gminy najczęściej informacje o działaniach podejmowanych przez samorząd czerpią z przekazu ustnego od sąsiadów, znajomych lub rodziny – dotyczy to 36,8% badanych, w większym odsetku na wsi. Na drugim miejscu znalazła się strona internetowa Urzędu (18,4%), na trzecim tablica ogłoszeń w Urzędzie (16,0%), a na czwartym portale społecznościowe (13,2%).

Relatywnie najmniej osób wskazało, że informacje czerpie z lokalnych mediów (6,0%) i od urzędników, załatwiających sprawy w Urzędzie (6,8%). W każdym przypadku, oprócz przekazów ustnych, dane źródło informacji częściej było wskazywane przez mieszkańców miasta niż mieszkańców wsi.

Oprócz tego, 2,8% badanych wybrało odpowiedź „Inne”, w każdym przypadku jednak oznaczało to, że wybierający to mieszkaniec z nikąd nie czerpie informacji. Szczegółowe zestawienie odpowiedzi z podziałem na miasto i wieś zamieszczone zostało na poniższym wykresie.

Wykres 49. Źródła czerpania informacji o działaniach podejmowanych przez samorząd (wszystkie pasujące odpowiedzi)

Wykres 50. Źródła czerpania informacji o działaniach podejmowanych przez samorząd – Odpowiedzi "Inne"

Odpowiedź	Procent
Z nikąd nie czerpie informacji	2,8%

2.7. Kluczowa inwestycja w gminie

Większości badanych trudno było określić, co powinno stać się kluczową inwestycją do wykonania w gminie – aż 55,2% nie było w stanie w tej kwestii udzielić odpowiedzi. Kolejną grupę (5,6% badanych) stanowiły osoby uważające, że gmina nie potrzebuje żadnych inwestycji.

Spośród osób, które wskazały najistotniejsze, ich zdaniem zadanie do wykonania w gminie, największa część (3,2% ogółu badanych) wskazała na dalsze inwestycje w drogi i chodniki. W dalszej kolejności po 2,0% badanych mówiło o budowie zbiornika retencyjnego, odrestaurowaniu budynków w gminie, a także remoncie i poprawie wyglądu rynku. Na kolejnym miejscu uplasowały się inwestycje, z których każda wskazana była przez 1,6% badanych. Należą do nich: komunikacja publiczna, promocja

miasta i gminy, renowacja zabytków oraz tworzenie miejsc pracy. Do inwestycji, o których mówił co najmniej 1% respondentów należą także: baza noclegowa, powstanie dużego zakładu pracy, rozbudowa sieci kanalizacyjnej i powstanie zakładu produkcyjnego.

Szczegółowe zestawienie wszystkich odpowiedzi na pytanie o kluczową inwestycję do wykonania w gminie znajduje się w przedstawionej niżej tabeli.

Wykres 51. Najczęstsze wskazania kluczowej inwestycji do wykonania w gminie

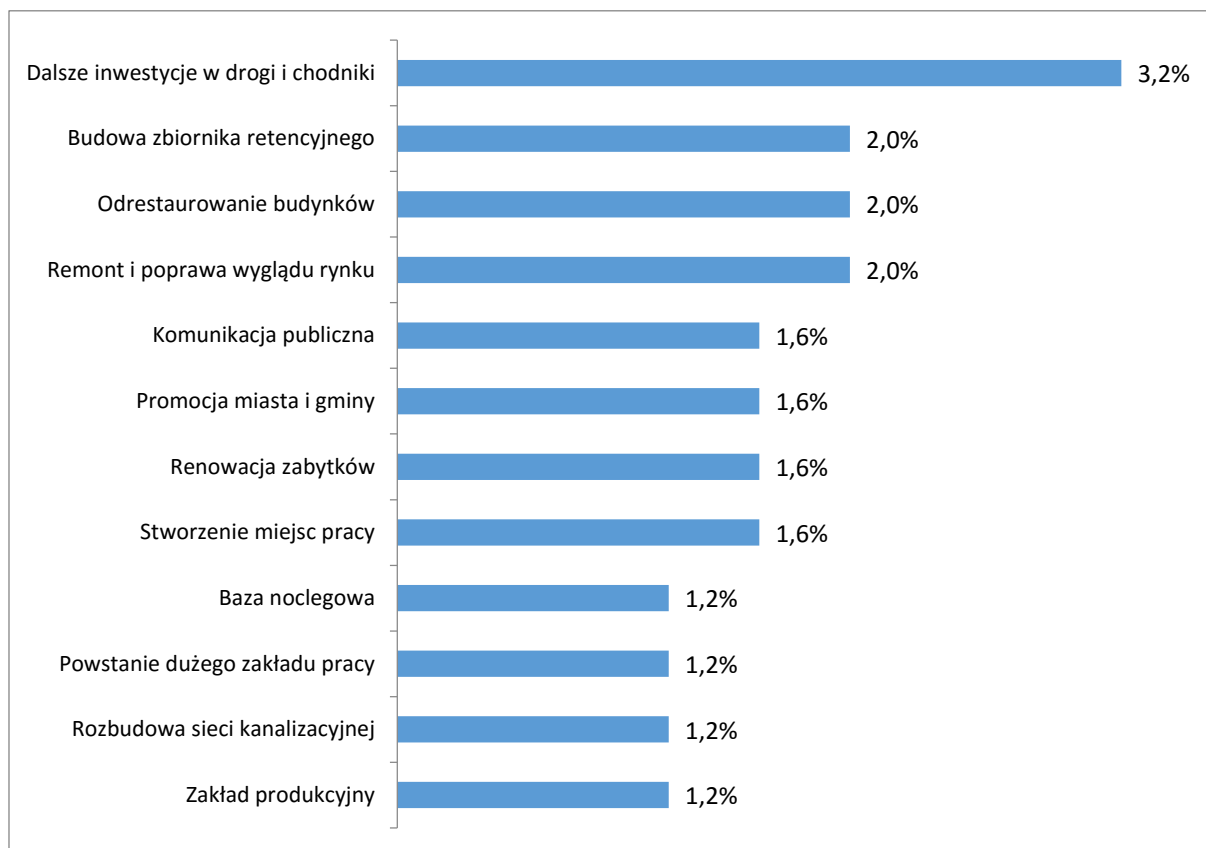

Tabela 105. Pełna lista wskazań na kluczową inwestycję do wykonania w gminie

Opowiedź	Procent
Nie wiem, trudno powiedzieć	55,2%
Nic, nie ma potrzebnych inwestycji	5,6%
Dalsze inwestycje w drogi i chodniki	3,2%
Budowa zbiornika retencyjnego	2,0%
Odrestaurowanie budynków	2,0%
Remont i poprawa wyglądu rynku	2,0%
Komunikacja publiczna	1,6%
Promocja miasta i gminy	1,6%
Renowacja zabytków	1,6%
Stworzenie miejsc pracy	1,6%
Baza noclegowa	1,2%
Powstanie dużego zakładu pracy	1,2%
Rozbudowa sieci kanalizacyjnej	1,2%
Zakład produkcyjny	1,2%

Centrum kultury, dom kultury	0,8%
Ekran dźwiękochłonne	0,8%
Fontanna w rynku	0,8%
Instalacja gazowa na wsiach	0,8%
Lepsze dbanie o park miejski	0,8%
Odremontować dawny szpital	0,8%
Place zabaw dla dzieci	0,8%
Przygotowanie terenów dla inwestorów	0,8%
Ściągnięcie inwestorów	0,8%
Wspieranie finansowe rolników	0,8%
Aquapark	0,4%
Basen kryty	0,4%
Budowa czegoś, co skusi turystów	0,4%
Budowa orlików	0,4%
Dojazd do ulicy Jabłonkowej	0,4%
Dotowanie małych firm w gminie	0,4%
Hipermarket	0,4%
Inwestycje w szkolnictwo	0,4%
Kąpielnia	0,4%
Naprawa kanalizacji deszczowej	0,4%
Naprawa wałów przeciwpowodziowych	0,4%
Nowa szkoła podstawowa	0,4%
Oczyszczalnia ścieków	0,4%
Odnowienie amfiteatru	0,4%
Podłączenie wszystkich do kolektorów	0,4%
Połączenie z autostradą	0,4%
Postawienie fotoradarów	0,4%
Powstanie komunikacji miejskiej	0,4%
Przedszkole ze żłobkiem	0,4%
Puby dla młodzieży	0,4%
Stworzenie straży miejskiej	0,4%
Sygnalizacja świetlna na skrzyżowaniach w mieście	0,4%
Ścieżki rowerowe	0,4%
Więcej ławeczek w mieście	0,4%
Więcej przejść dla pieszych	0,4%
Większe i szersze finansowanie kultury	0,4%
Zatrzymanie wyjeżdżających mieszkańców	0,4%

2.8. Najważniejszy problem gminy

Podobnie, jak w przypadku kluczowej inwestycji do wykonania w gminie, również w kwestii najważniejszego problemu gminy połowa respondentów (50,0%) nie wypowiedziała się, twierdząc, że nie wie, jaki może to być problem. Dodatkowo 4 respondentów (1,6%) uznało, że gmina nie ma żadnych problemów.

Spośród osób, które wskazały konkretny problem w gminie, najczęściej mówiło o biedzie i ubóstwie (3,2%), o braku firm, fabryk, czy inwestorów (2,8%) oraz o alkoholizmie (1,6%). W dalszej kolejności po 1,2% respondentów mówiło o alkoholikach zaczepiających ludzi, braku perspektyw dla młodzieży, emigracji zarobkowej młodych ludzi oraz o przemocy (w tym przemoc domowej i szkolnej).

Pełna lista problemów uważanych przez badanych za najważniejsze w gminie przedstawiona została na poniższym wykresie oraz zamieszczonej niżej tabeli.

Wykres 52. Najczęstsze wskazania na najważniejszy problem w gminie

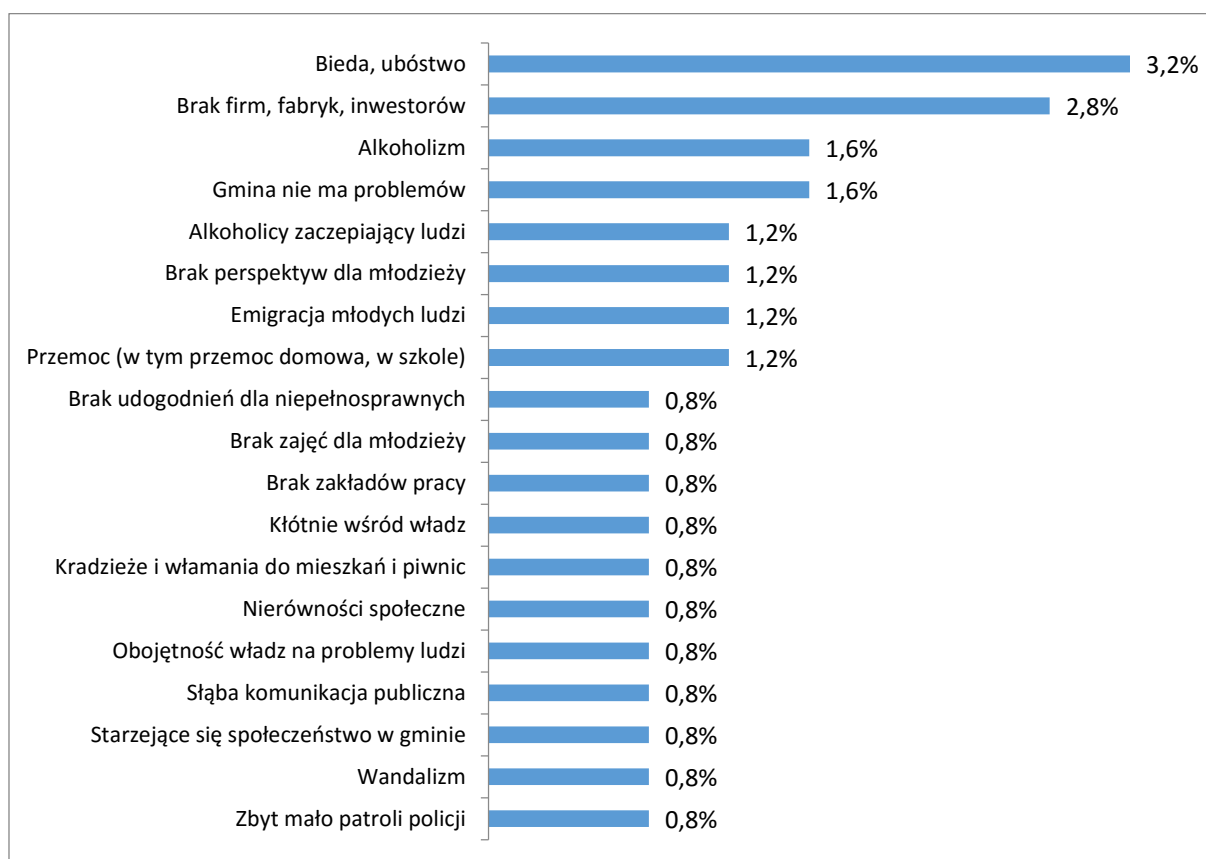

Tabela 106. Pełna lista wskazań na najważniejszy problem w gminie

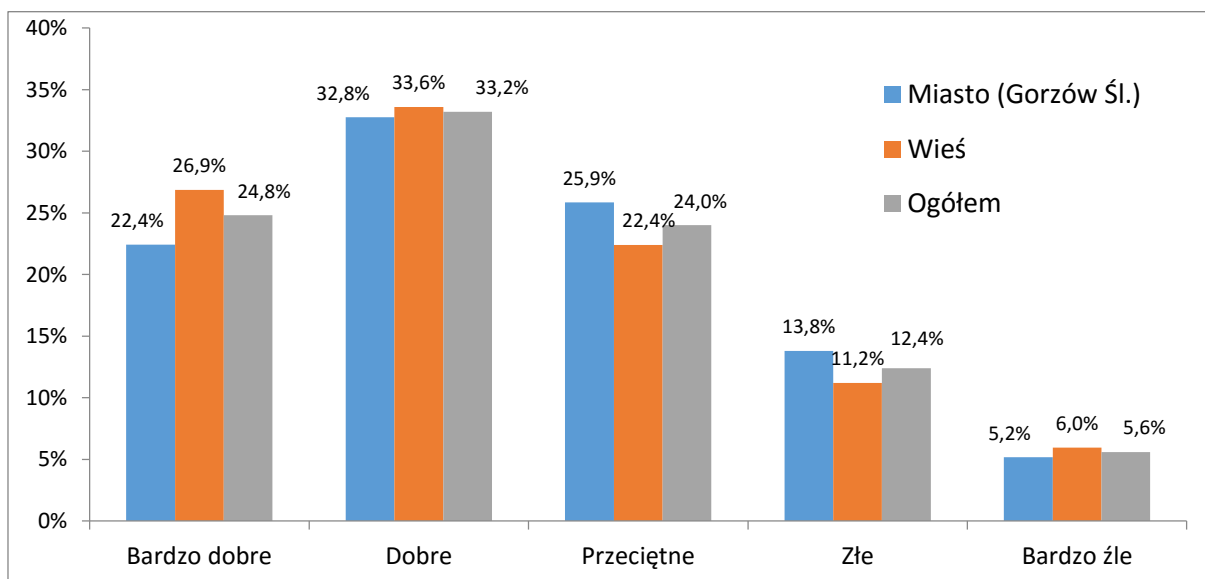
Odpowiedź	Liczba Procent
Nie wiem	50,0%
Bezrobocie	21,2%
Bieda, ubóstwo	3,2%
Brak firm, fabryk, inwestorów	2,8%
Alkoholizm	1,6%
Gmina nie ma problemów	1,6%
Alkoholicy zaczepiający ludzi	1,2%
Brak perspektyw dla młodzieży	1,2%
Emigracja młodych ludzi	1,2%
Przemoc (w tym przemoc domowa, w szkole)	1,2%
Brak udogodnień dla niepełnosprawnych	0,8%
Brak zajęć dla młodzieży	0,8%
Brak zakładów pracy	0,8%
Kłótnie wśród władz	0,8%
Kradzieże i włamania do mieszkań i piwnic	0,8%
Nierówności społeczne	0,8%
Obojętność władz na problemy ludzi	0,8%
Słaba komunikacja publiczna	0,8%

Starzejące się społeczeństwo w gminie	0,8%
Wandalizm	0,8%
Zbyt mało patroli policji	0,8%
Brak mieszkań komunalnych dla młodych	0,4%
Brak odpowiedniego poziomu kształcenia	0,4%
Brak pieniędzy w gminie	0,4%
Brak pomocy dla rodzin wielodzietnych	0,4%
Brak pomocy dla rolników	0,4%
Brak pomysłów na rozwój	0,4%
Brak promocji miasta	0,4%
Brak rąk do pracy	0,4%
Brak turystów	0,4%
Brak zachęty dla nowych inwestorów	0,4%
Narkomania wśród młodzieży	0,4%
Obojętność ludzi na sąsiadów	0,4%
Słaba organizacja imprez masowych, które są robione byle jak	0,4%
Urzędy nie reagują na to, co się im zgłasza	0,4%
Zadłużenie gminy	0,4%

2.9. Warunki życia w gminie

Zdecydowana większość badanych pozytywnie oceniła warunki życia w gminie Gorzów Śląski – 58,0% uważa, że są one dobre, w tym 24,8%, że bardzo dobre. Przeciwnego zdania jest znacznie mniej mieszkańców – 18,0% uważa, że są one złe, w tym 5,6%, że bardzo złe. Pozostała część (24,0%) twierdzi, że warunki życia w gminie Gorzów Śląski są przeciętne.

Dokonując dekompozycji odpowiedzi respondentów ze względu na miejsce zamieszkania, zauważa się, że bardzo dobre warunki życia częściej deklarują mieszkańcy wsi, mieszkańcy miasta z kolei częściej mówią o warunkach przeciętnych lub złych. W przypadku odpowiedzi wskazującej na warunki dobre oraz bardzo złe, nie zanotowano istotnych statystycznie różnic pomiędzy odpowiedziami mieszkańców miasta i wsi.

2.10. Sytuacja mieszkańców gminy

Kolejną kwestią były pytania dotyczące samych osób badanych. Przedstawiono im osiem twierdzeń z prośbą o ustosunkowanie się do każdego z nich w kontekście tego, czy dotyczy sytuacji respondenta, czy też nie.

Zdecydowana większość badanych czuje się bezpiecznie w swojej miejscowości (80,0%). Przeciwnego zdania jest 7,2% osób, z których większość mieszka na terenach wiejskich gminy. Badani w większości nie odczuwają też zagrożenia przestępczością (61,2%), choć co dziesiąty na takie zagrożenie wskazuje (10,4%). Znaczące jest, że ponad trzykrotnie więcej osób odczuwających takie zagrożenie mieszka na wsi niż w mieście.

Ponad trzy czwarte respondentów, więcej w mieście niż na wsi, twierdzi, że ich sytuacja finansowa jest dobra (75,2%). Przeciwnie uważa 10,0% z nich, ponad dwa razy więcej na wsi. Badani są również generalnie zadowoleni ze swojej sytuacji rodzinnej – uważa tak dwie trzecie z nich (67,6%) przy jednoczesnym niezadowoleniu deklarowanym przez 11,6%. Podobnie, jak w przypadku sytuacji finansowej, w kwestii sytuacji rodzinnej mieszkańcy miasta Gorzowa Śląskiego zdecydowanie częściej deklarowali swoje zadowolenie niż mieszkańcy terenów wiejskich gminy.

Ponad połowa dorosłych mieszkańców gminy uważa się za osoby szczęśliwe (57,2%), w tym jednak duża część (25,6%) jest tylko raczej szczęśliwa. Podobnie, jak w poprzednich kwestiach wskazania te są zdecydowanie częstsze w mieście niż na wsi, gdzie znacznie więcej osób wskazało, że nie jest szczęśliwym.

Dumą z bycia mieszkańcem gminy czuje prawie połowa mieszkańców (49,6%), w tym jednak większa część (31,2%) „raczej” czuje dumę. Z drugiej strony jednak aż 30,0% respondentów deklaruje brak dumy z bycia mieszkańcem gminy. W przypadku tego pytania różnice pomiędzy miastem a wsią nie są tak znaczące.

Niemal taka sama liczba badanych twierdzi, że lubi swoją pracę/szkolę, jak też, że jej nie lubi (41,6% wobec 38,4%). W przeciwieństwie do większości innych kwestii, w tym przypadku zdecydowanie więcej mieszkańców wsi deklaruje sympatię dla swojej pracy/szkoły niż mieszkańców miasta.

14,8% mieszkańców wskazało, że poważnie zastanawia się nad zmianą miejsca zamieszkania, w tym jednak większość informowała, że „raczej się zastanawia”; bez wątpliwości mówiło o tym tylko 1,2% mieszkańców. Zmianę miejsca zamieszkania częściej rozważają mieszkańcy wsi niż miasta.

Wykres 53. Sytuacja osób badanych

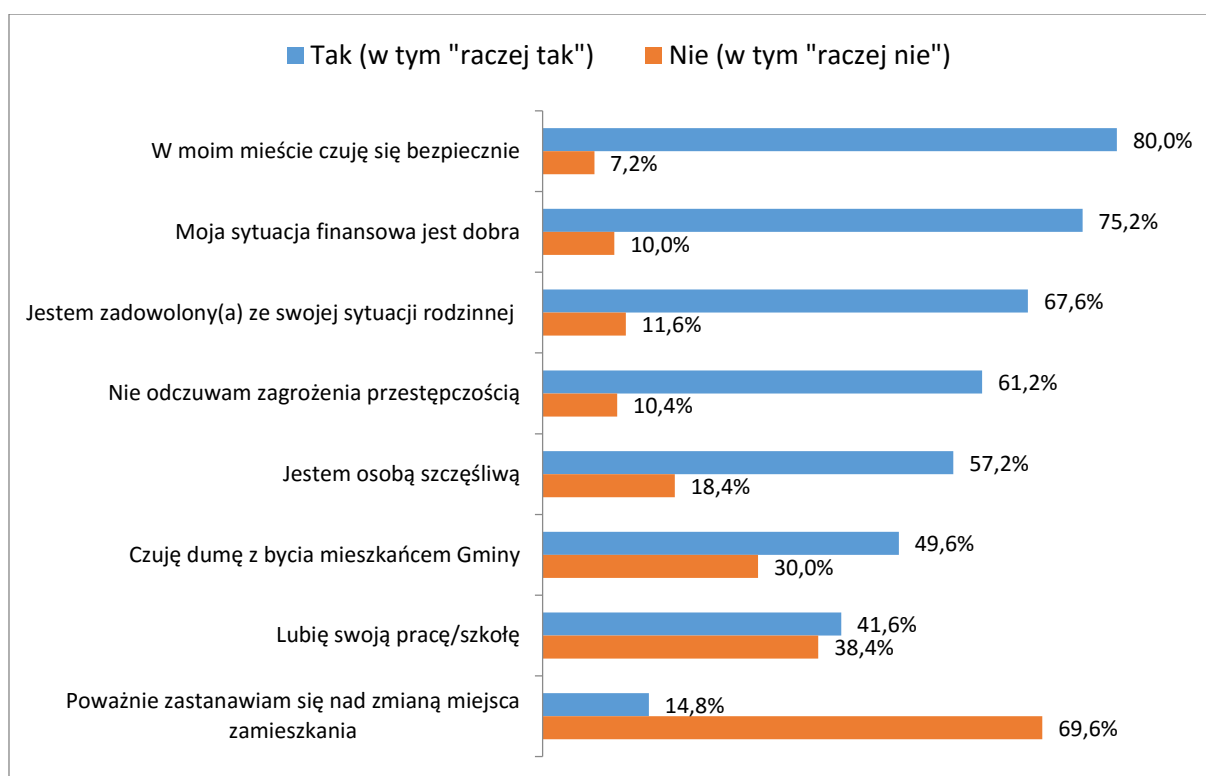

Tabela 107. Sytuacja osób badanych – pełne zestawienie z podziałem na miasto i wieś

W moim mieście czuję się bezpiecznie	Tak	Raczej tak	Nie mam zdania	Raczej nie	Nie
Miasto (Gorzów Śl.)	50,0%	35,3%	11,2%	3,4%	-
Wieś	44,0%	31,3%	14,2%	9,7%	0,7%
Ogółem	46,8%	33,2%	12,8%	6,8%	0,4%
Moja sytuacja finansowa jest dobra	Tak	Raczej tak	Nie mam zdania	Raczej nie	Nie
Miasto (Gorzów Śl.)	54,3%	24,1%	14,7%	6,0%	0,9%
Wieś	45,5%	26,9%	14,9%	11,2%	1,5%
Ogółem	49,6%	25,6%	14,8%	8,8%	1,2%
Jestem zadowolony(a) ze swojej sytuacji rodzinnej	Tak	Raczej tak	Nie mam zdania	Raczej nie	Nie
Miasto (Gorzów Śl.)	50,9%	26,7%	14,7%	5,2%	2,6%
Wieś	33,6%	25,4%	26,1%	11,9%	3,0%

Ogółem	41,6%	26,0%	20,8%	8,8%	2,8%
Nie odczuwam zagrożenia przestępczością	Tak	Raczej tak	Nie mam zdania	Raczej nie	Nie
Miasto (Gorzów Śl.)	41,4%	35,3%	19,0%	4,3%	-
Wieś	13,4%	34,3%	36,6%	11,9%	3,7%
Ogółem	26,4%	34,8%	28,4%	8,4%	2,0%
Jestem osobą szczęśliwą	Tak	Raczej tak	Nie mam zdania	Raczej nie	Nie
Miasto (Gorzów Śl.)	37,9%	25,0%	21,6%	12,9%	2,6%
Wieś	26,1%	26,1%	26,9%	16,4%	4,5%
Ogółem	31,6%	25,6%	24,4%	14,8%	3,6%
Czuję dumę z bycia mieszkańcem Gminy	Tak	Raczej tak	Nie mam zdania	Raczej nie	Nie
Miasto (Gorzów Śl.)	19,0%	33,6%	15,5%	27,6%	4,3%
Wieś	17,9%	29,1%	24,6%	21,6%	6,7%
Ogółem	18,4%	31,2%	20,4%	24,4%	5,6%
Lubię swoją pracę/szkolę	Tak	Raczej tak	Nie mam zdania	Raczej nie	Nie
Miasto (Gorzów Śl.)	12,1%	17,2%	28,4%	23,3%	19,0%
Wieś	38,1%	14,2%	12,7%	15,7%	19,4%
Ogółem	26,0%	15,6%	20,0%	19,2%	19,2%
Poważnie zastanawiam się nad zmianą miejsca zamieszkania	Tak	Raczej tak	Nie mam zdania	Raczej nie	Nie
Miasto (Gorzów Śl.)	-	12,9%	12,1%	12,9%	62,1%
Wieś	2,2%	14,2%	18,7%	19,4%	45,5%
Ogółem	1,2%	13,6%	15,6%	16,4%	53,2%

2.11. Obszar rewitalizacji

Dalsza część badania dotyczyła obszaru, który według respondentów powinien zostać poddany procesowi rewitalizacji. Respondenci zapytani o to, najczęściej wskazywali rynek w Gorzowie Śląskim (4,0%). Na drugim miejscu po 1,6% badanych mówił o ulicach Grzybowej i Krótkiej, a na trzecim miejscu po 1,2% o ulicy Zielonej i ogólnie zabytkach w gminie. Więcej niż jedna osoba wskazała również na takie elementy, jak: całe miasto Gorzów Śląski, możliwości dojazdu do okolicznych wsi, rolnictwo na wsiach, ul. Golska, ul. Jabłoniowa, Ul. Łąkowa oraz zaniedbany, zdaniem respondentów, park w Gorzowie.

Znamienne jest jednak, że cztery piąte mieszkańców 79,6% nie udzieliło żadnej odpowiedzi na to pytanie, twierdząc, że nie wie, jaki obszar powinien zostać poddany procesowi rewitalizacji. Szczegółowe zestawienie znajduje się w zamieszczonej niżej tabeli.

Wykres 54. Najczęstsze wskazania obszaru gminy, który powinien zostać poddany procesowi rewitalizacji

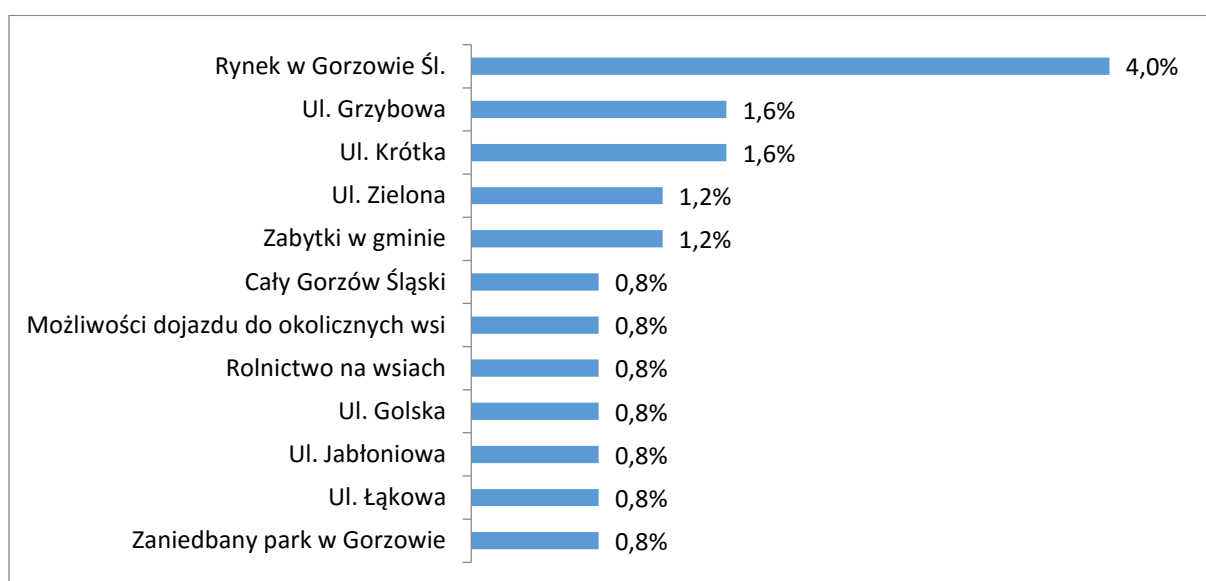

Tabela 108. Pełna lista wskazań obszarów gminy, które powinny zostać poddane procesowi rewitalizacji

Odpowiedź	Procent
Brak odpowiedzi, nie wiem	79,6%
Rynek w Gorzowie Śl.	4,0%
Ul. Grzybowa	1,6%
Ul. Krótka	1,6%
Ul. Zielona	1,2%
Zabytki w gminie	1,2%
Cały Gorzów Śląski	0,8%
Możliwości dojazdu do okolicznych wsi	0,8%
Rolnictwo na wsiach	0,8%

Ul. Golska	0,8%
Ul. Jabłoniowa	0,8%
Ul. Łąkowa	0,8%
Zaniedbany park w Gorzowie	0,8%
Aleja Kasztanowa (Uszyce)	0,4%
Bezpieczeństwo w naszej wsi (Budzów)	0,4%
Boczne uliczki Gorzowa	0,4%
Cała wieś Kobyla Góra	0,4%
Centrum Gorzowa Śląskiego	0,4%
Dojazd do ul. Jabłoniowej	0,4%
Drogi dojazdowe do wiosek	0,4%
Nasza wioska (Krzyżanowice)	0,4%
Obrzeża Gorzowa	0,4%
Okolice pałacu w Pawłowicach	0,4%
Ul. Kolorowa	0,4%
Ul. Mickiewicza	0,4%
W całym mieście są do remontu tynki na budynkach	0,4%

Osoby badane, które wskazały jedno z miejsc wymagających, ich zdaniem, rewitalizacji zazwyczaj były mieszkańcami tego obszaru (12,4%). W przypadku 0,4% (jedna osoba), obszarem rewitalizacji było miejsce pracy. Nikt nie był związany ze wskazanym obszarem jako miejscem prowadzenia działalności gospodarczej, jako jego klient, ani też w kontekście miejsca rekreacji i wypoczynku.

8,0% respondentów wskazało na inny typ związku z omawianym miejscem, choć po przeanalizowaniu odpowiedzi okazuje się, że większość z nich nie ma z tym obszarem żadnego związku (6,0%). Oprócz tego dla 0,8% jest to miejsce zamieszkania członka rodziny, a 0,4% dawne miejsce zamieszkania i miejsce spacerów.

Wykres 55. Związek respondenta z wymienionym obszarem gminy, który powinien zostać poddany procesowi rewitalizacji

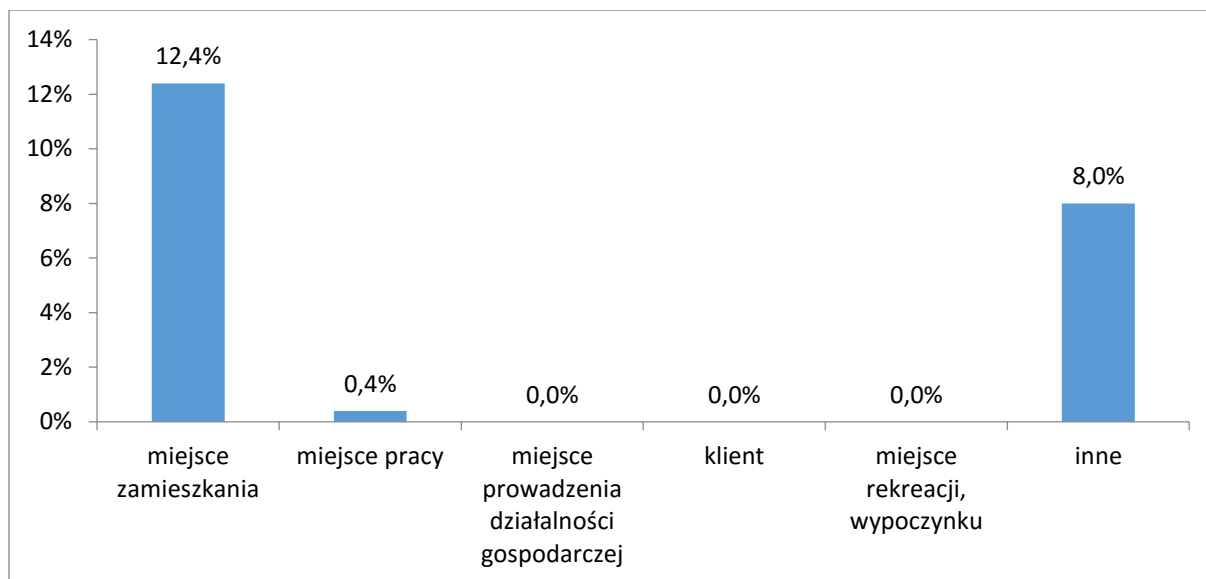

Tabela 109. Związek respondenta z wymienionym obszarem gminy, który powinien zostać poddany procesowi rewitalizacji – Odpowiedzi „Inne”

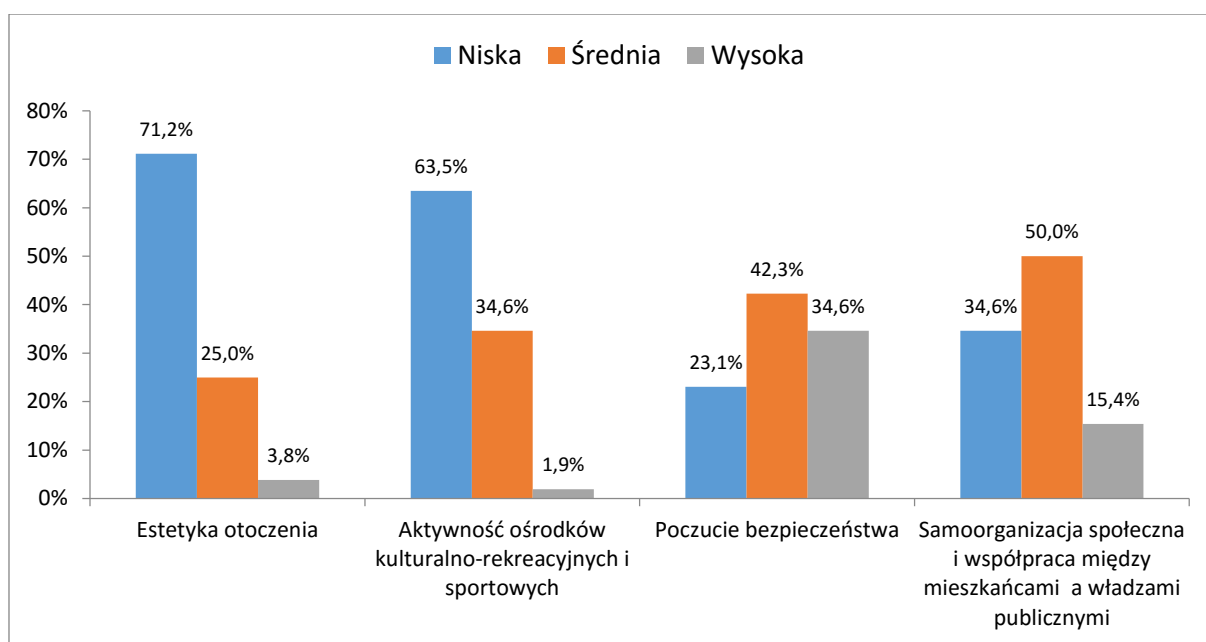
Odpowiedź	Procent
Brak związku	6,0%
Mieszka tam moja rodzina	0,8%
Dawne miejsce zamieszkania	0,4%
Nie wiem	0,4%
Spaceruję tamtędy	0,4%

2.12. Jakość życia w obszarze rewitalizacji

Większość badanych wskazywała, że na podanym obszarze rewitalizacji estetyka otoczenia oraz aktywność ośrodków kulturalno-rekreacyjnych i sportowych zasługuje na ocenę niską, jednak w przypadku takich kwestii jak poczucie bezpieczeństwa, czy samoorganizacja społeczna respondenci nie byli tak krytyczni.

71,2% nisko ocenia estetykę proponowanego obszaru rewitalizacji (3,8% wysoko), a 63,5% nisko ocenia aktywność ośrodków kulturalno-rekreacyjnych i sportowych na tym obszarze (zaledwie 1,9%) ocenia wysoko. Samoorganizacja społeczna i współpraca między mieszkańcami a władzami publicznymi również została przez więcej osób oceniona nisko (34,6%) niż wysoko (15,4%). Inaczej wygląda sytuacja w przypadku poczucia bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji, znacznie więcej osób ocenia je wysoko (34,6%) niż nisko (21,1%).

Wykres 56. Elementy związane z jakością życia na wskazanym obszarze rewitalizacji

2.13. Problemy występujące na obszarze rewitalizacji

W dalszej kolejności badanych zapytano także o to, jakie problemy występują na wskazanych przez nich obszarach rewitalizacji. W przypadku każdego z piętnastu podanych rodzajów problemów mieli oni za zadanie ocenić stopień jego natężenia na tym obszarze. Respondenci oceniali to na skali od 1 do 4, przy czym 1 oznaczało brak problemu, 2 – niskie zagrożenie problemem, 3 – średnie zagrożenie problemem, i 4 – wysokie zagrożenie problemem.

Z odpowiedzi badanych wyciągnięto średnią, na podstawie której można określić, które problemy występują najczęściej, a które najrzadziej. Zdaniem badanych, najpowszechniejszym problemem na obszarach wymagających rewitalizacji jest bezrobocie (średnia 2,96, wyższa w przypadku miasta, co oznacza, że problem tam jest bardziej istotny). Drugim najpoważniejszym problemem są połączenia komunikacyjne i ilość dróg (średnia 2,92), trzecim stan dróg (średnia 2,88). W obu przypadkach średnia wyższa jest na wsi, co oznacza, że na obszarach wiejskich istnieje wyższe zagrożenie tymi problemami. Średnia powyżej 2,5, oznaczająca średnie lub wysokie zagrożenie problemem dotyczyła również takich kwestii, jak: bieda (średnia 2,81), brak budynków kubaturowych, np. mieszkalnych, handlowych, usługowych (średnia 2,63) oraz alkoholizm (średnia 2,54).

Średnia w przedziale 1,5-2,5 oznaczająca niskie zagrożenie problemem dotyczy takich kwestii, jak: brak dostępu do nowoczesnych technologii takich, jak internet, czy komputer (średnia 2,33), przestępczość (średnia 2,19), przestępczość młodocianych (średnia 1,85), brak podstawowych mediów (średnia 1,77), zanieczyszczenie środowiska (średnia 1,56) i przemoc w rodzinie (średnia 1,56).

Średnia poniżej 1,5 oznaczająca brak problemu dotyczy stanu zabytków (średnia 1,50) oraz narkomanii (średnia 1,17).

W przypadku kilku spośród przedstawionych problemów istnieją zasadnicze różnice pomiędzy odpowiedziami mieszkańców miasta i wsi. Bieda, alkoholizm, przestępczość, przestępczość młodocianych i przemoc w rodzinie są bardziej obecne na obszarze miasta niż wsi, z kolei brak dostępu

do nowoczesnych technologii, brak podstawowych mediów i stan zabytków są problemami częściej występującymi na wsi.

Szczegółowe zestawienie wszystkich odpowiedzi pod postacią średniej zawiera poniższy wykres, a pod postacią odsetków konkretnych wskazań w zamieszczonej niżej tabeli.

Wykres 57. Problemy występujące na wskazanym obszarze rewitalizacji (średnia na skali 1-4)

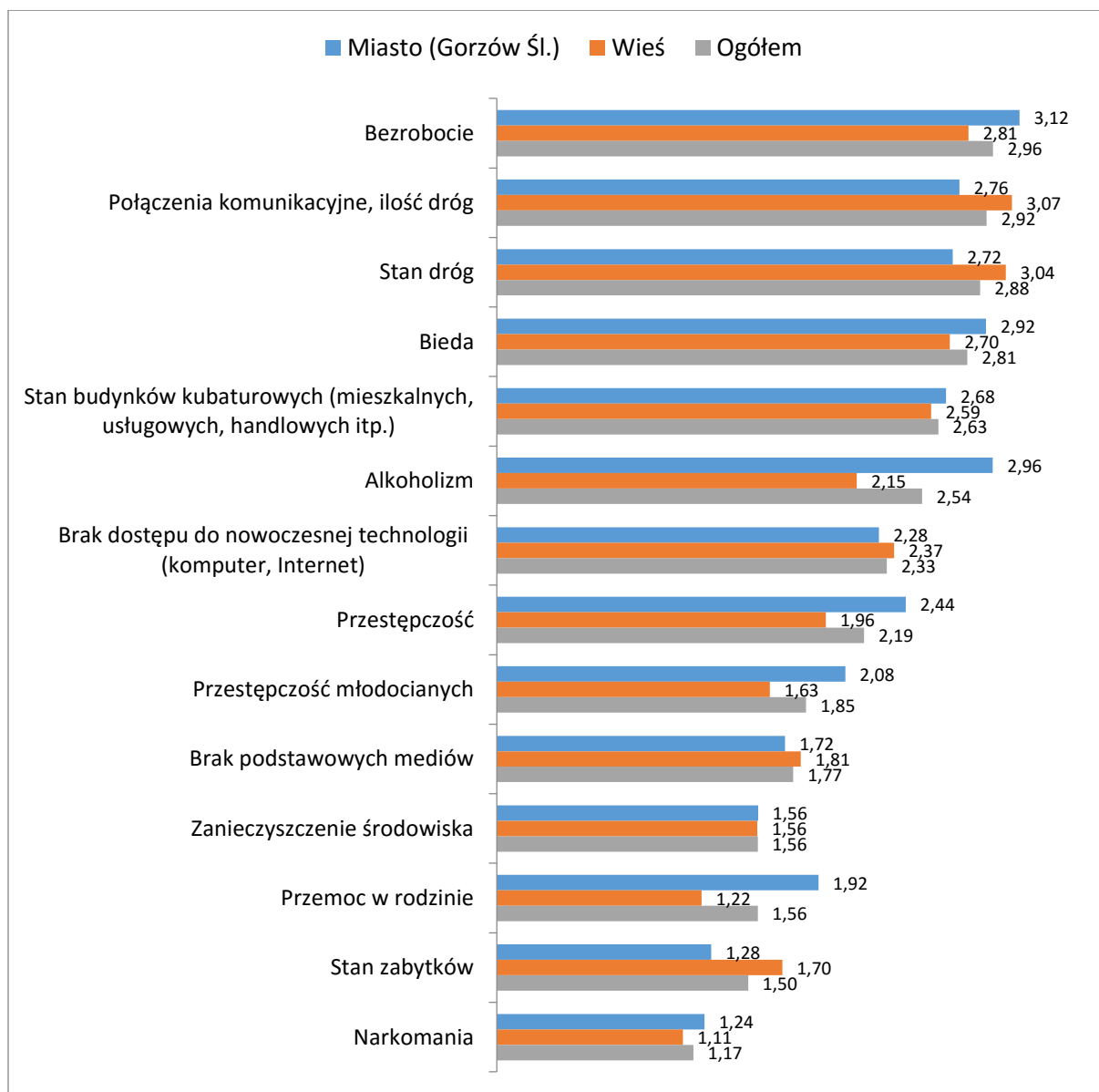

Tabela 110. Problemy występujące na wskazanym obszarze rewitalizacji

	Brak problemu	Niskie zagrożenie problemem	Średnie zagrożenie problemem	Wysokie zagrożenie problemem
Bezrobocie	9,6%	23,1%	28,8%	38,5%

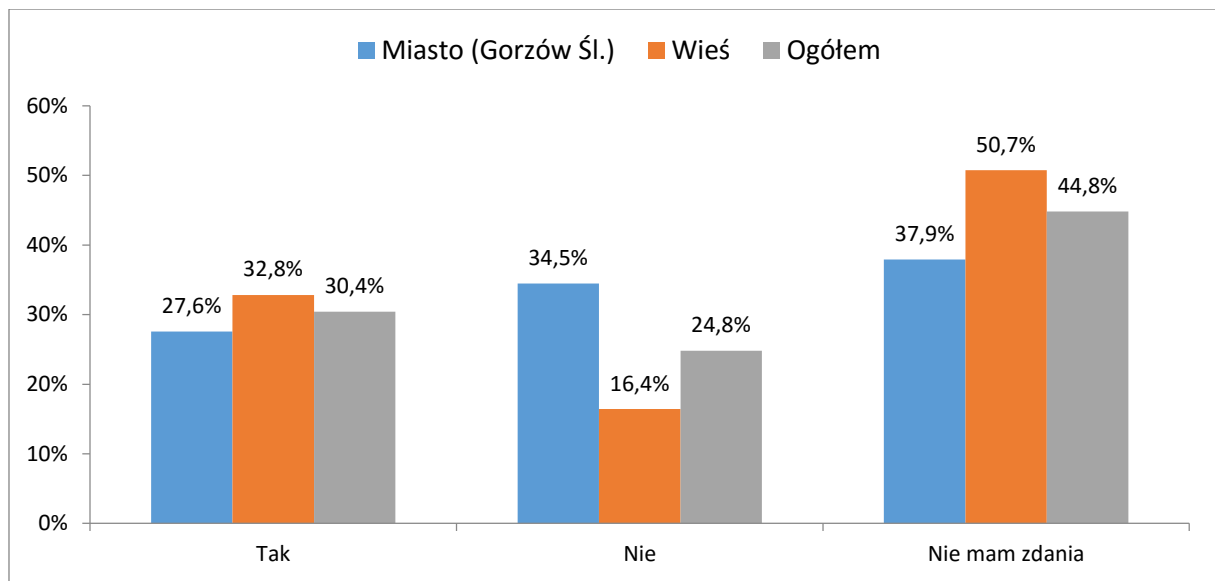
Połączenia komunikacyjne, ilość dróg	3,8%	26,9%	42,3%	26,9%
Stan dróg	3,8%	32,7%	34,6%	28,8%
Bieda	9,6%	30,8%	28,8%	30,8%
Stan budynków kubaturowych (mieszkalnych, usługowych, handlowych itp.)	5,8%	38,5%	42,3%	13,5%
Alkoholizm	25,0%	23,1%	25,0%	26,9%
Brak dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet)	15,4%	38,5%	44,2%	1,9%
Przestępczość	30,8%	25,0%	38,5%	5,8%
Przestępczość młodocianych	48,1%	26,9%	17,3%	7,7%
Brak podstawowych mediów	40,4%	42,3%	17,3%	0,0%
Zanieczyszczenie środowiska	55,8%	32,7%	11,5%	0,0%
Przemoc w rodzinie	61,5%	23,1%	13,5%	1,9%
Stan zabytków	65,4%	21,2%	11,5%	1,9%
Narkomania	84,6%	13,5%	1,9%	0,0%

2.14. Znaczenie problemu rewitalizacji

Prawie połowa mieszkańców gminy Gorzów Śląski (44,8%) nie ma wyrobionego zdania na temat procesu rewitalizacji ani tego, czy jest on ważny dla gminy.

Wśród osób, które mają sprecyzowane zdanie, nieznacznie większa część uważa, że problem rewitalizacji jest ważny dla gminy (30,4% wobec 24,8% respondentów uważających, że problem ten dla gminy nie jest ważny). Co znaczące, istotność problemu rewitalizacji częściej dostrzegali mieszkańcy wsi niż miasta.

Wykres 58. Czy problem rewitalizacji jest ważny dla gminy?

14.2 Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Projektowany dokument został poddany procedurze zapytania o konieczność i zakres opracowywania prognozy oddziaływania na środowisko. Jako, że opracowywany dokument, nie jest dokumentem wymienionym w art. 46 pkt 1 i 2 ustawy OOS, stąd wobec tego dokumentu nie mają zastosowania przepisy art. 48 ustawy OOS.

Jednak kierując się zasadą przezorności, w przedmiotowym przypadku wystąpiono do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (RDOŚ) z wnioskiem o stwierdzenie, na podstawie Art. 47 Ustawy OOS, czy dla dokumentu, istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.